

AGINDUA, 2022KO OTSAILAREN 21EKOA, BERDINTASUN, JUSTIZIA ETA GIZARTE POLITIKETAKO SAILBURUARENA, ZEINAREN BIDEZ HAUR ETA NERABEEN LEGEAREN AURREPROIEKTUA ALDEZ AURRETIK ONESTEN DEN.

Enpleguko eta Gizarte Politiketako sailburuaren eta Lan eta Justiziako sailburuaren 2019ko uztailaren 29ko Aginduaren bidez, hasiera eman zitzaion Haurren eta nerabeen eskubideei eta horien bermeari, prebentzioari eta babesari buruzko Legearen aurreproiektua egiteko prozedurari.

Legegintzako ekimenaren helburua da, prozedurari hasiera emateko aginduan xedatutakoaren arabera, lege-esparru berri bat artikulatzea euskal ordenamendu juridikoan. Lege-esparru hori integrala eta zeharkakoa izango da, ikuspuntu global eta diziplinartekoa izango du, eta bere helburua izango da haurrak eta nerabeak zaintzeko eta babesteko sistema arautzea eta garatzea, adingabeen eskubideak bermatzeko neurri edo politiken eraginkortasuna ahal den heinean hobetzeko, eta urratu diren eskubideak erreparatu edo leheneratzeko ekintzak ere hobetzeko.

Horretarako, arreta berezia jarri behar zaio eskubideen sustapenari (kontzientziazioa, sensibilizazioa eta prestakuntza), eta, horrekin estu lotuta, prebentzioaren ikuspegiari (detekzio eta arreta goiztiarra), kontuan hartuta haurren eta nerabeen alde egituratu daitekeen babes-sistematik onena fase goiztiarrean aplikatu daitekeena dela; izan ere, modu horretan, saihestu egingo da adingabe horiek babes-sisteman sartzea eta, ondorioz, esku-hartze asistentziala.

Lege-testuak identifikatuko duen araua da ez dagoela prebentzioa baino babes-neurri hobeagorik; izan ere, prebentzio-politika egoki eta eraginkor bati esker, zenbait esku-hartze sistematik (hezkuntza zein osasun sistematik, edota sistema sozial zein judizialek) haurrak eta nerabeak babesteko edo leheneratzeko garatzen den esku-hartze asistentziala desagertu egin daiteke edo beharrezkoa ez izatea lor daiteke.

Ondoren, 2019ko uztailaren 29ko Aginduaren bosgarren ebazpen-apartatuak xedatzen duena betetzeko, aurretiako onarpena jasotzeko proposatzen den lege-aurreproiektua idatzi aurretik, Administrazio Publikoen Administrazio Prozedura Erkidearen urriaren 1eko 39/2015 Legearen 133.1 artikuluan arautzen den kontsulta publikoaren izapidea egin zen, aintzat hartuta Gobernu Kontseiluak 2017ko abenduaren 12ko bileran hartutako erabakiaren lehen apartatuan (4. puntua) jasotakoa. Izaera orokorreko xedapenak egiteko prozeduren izapideak egiteko jarraibideak onetsi zituen erabaki horrek.

Gorago aipatutako premisak oinarritzat hartuta, eta herritarrek parte hartzeko fasea amaitu ondoren, lege-ekimenaren testuaren egitura eta behin betiko edukia definitzeko, kontsulta publikoaren izapideetan jasotako ekarpen guztiak aztertu eta ebaluatu dira, zehazteko ea bat datozen adingabeen eskubideei buruzko nazioarteko estandarretan eta gomendioetan ezarritakoarekin, gida eta orientazio baitira haurren eta nerabeen arloan. Halaber, aztertu da ea koherenteak diren Europar Batasunean onartutako tresna juridikoen edukiarekin, baita estatuan indarrean dauden eta proiektu gisa lantzen ari den legeriaren ezarritako edukiarekin ere.

Beste alde batetik, arreta berezia jarri da hauetan: oro har adingabeak zuzeneko hartzaitzat dituzten politika publikoen esparruan gertatutako aurrerapen juridikoetan (haurrei eta nerabeei arreta eta babesa eskaintzeko eta haien eskubideak berrezartzeko edo leheneratzeko esku hartzeko neurrien multzoa jasotzen du); haurrekin eta nerabeekin zerikusia duten edo lotura estua duten gaietan, zeharkakoak diren heinean (osasuna, kultura

edo jarduera fisikoa eta kirola), eta adingabeen eskubideetan eragina duten eremu sektorialetan (immigrazioa eta atzerritarrak edo datuen babes).

Horri dagokionez, bereziki garrantzitsua izan da Haurrei eta nerabeei indarkeriaren aurrean babes integrala emateko ekainaren 4ko 8/2021 Lege Organikoaren (aurrerantzean, INBILO) parlamentu-izapidetzea, Gorte Nagusiek behin betiko onetsi arte. Lege horren xedea da haurren eta nerabeen osotasun fisikorako, psikorako, psikologikorako eta moralerako oinarritzko eskubideak bermatzea edozein indarkeriaren aurrean, eta haien nortasunaren garapen askea bermatzea. Horretarako, babes integralerako neurriak ezarri behar dira haien bizitza garatzen den eremu guztietan, sentsibilizazioa, prebentzioa, detekzio goiztiarra, babes eta kaltearen erreparazioa sartuta neurri horietan.

Horrez gainera, garrantzitsua da Konstituzio Auzitegiaren 2021eko otsailaren 18ko 36/2021 Epaiaren edukia. Adingabeen babesaren arloko eskumenen inguruan eman zuen, eta bereziki aztertzen du eskumen-eremu horretan jasotako nazioarteko adopzioa.

Aurreko guztiaren helburu nagusia da sustatutako testu arauemaile berriarekin lortu nahi diren xede eta helburuen arabera arautze egokiagoa lortzea, eta adingabeei eragiten dizkieten edo dagozkien ekintza edo neurri guztietan beti adingabeen interes gorena bermatu behar dela dioen lege-eskakizuna beteta.

Ikuspegi horretatik, testu juridiko arauemailea egiteko prozesua Haurren Eskubideen Batzordeak Espainiari egindako Ohar Orokorrekin bat etorrira garatu da. Ohar horiek haurrak eta haien eskubideek herrialdean duten egoera ebaluatzeko txostenen barruan egin ziren (2010ean eta 2018an egin ziren txostenak), eta xedetzat zuten Haurren Eskubideei buruzko Konbentziotik (eta haren hautazko 3 protokoloetatik) eratorritako nazioarteko arau-esparrua Espainiako estatuan haurrei eta nerabeei dagokien errealitatearekin (hezkuntzakoa, osasunaren arlokoa, juridikoa eta soziala) konektatzea. Halaber, nazioarteko, Europako eta estatuko legegintza-esparruarekin bat etorrira gauzatu da.

Aurrekoarekin estu lotuta, haurrak eta nerabeak babesteko sistema aldatu zuten uztailaren 22ko 8/2015 Lege Organikoak eta uztailaren 28ko 26/2015 Legeak lege-testu hauetan sartutako oinarritzko xedapenak sartu eta garatu dira testuan: Adingabeen Babes Juridikoari buruzko urtarrilaren 15eko 1/1996 Legean, Kode Zibilean eta Prozedura Zibilaren Legean. INBILOn jasotako xedapenak sartu eta garatu dira ere.

Hala, estatuko legeriaren eta EAEko legeriaren artean egon behar den harmonia lortzen da, eta, aldi berean, adingabeei aitortutako eskubideei eragiten dien arlo berezi eta zailean eskatu beharreko segurtasun juridiko egokia bermatzen laguntzen da, baita eskubide horiek benetan erabili ahal direla bermatzeko behar diren baldintzak ezartzen ere.

Ildo beretik, oso beharrezkoa da nabarmentzea prozedurari hasiera emateko aginduan legearen aurreproiektuari emandako izenburua bera aztertu dela egiten ari den testu juridiko arauemailean islatu beharreko eduki zehatza eta baldintzak eta irismena aztertu eta horren inguruan hausnartzeko aurretiazko lan honetan, non, azken finean, jaso beharreko aukera batzuk baztertu behar izan baitira beste batzuen alde. Zehazki, aztertu da bat datorrela Gobernu Kontseiluaren 1993ko martxoaren 23ko Erabakiaren bidez onetsitako lege-egitasmoak, dekretuak, aginduak eta ebazpenak lantzeko araugintza-teknikaren jarraibideekin. Jarraibide horiek 1993ko apirilaren 19ko Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkarian (71. zk.) argitaratu ziren, Lehendakaritza, Lege Araubide eta Autonomi Garapenerako sailburuaren 1993ko apirilaren 6ko Aginduaren bidez.

Hortaz, araugintza-teknikaren lehen jarraibidean ezartzen diren idazteko irizpideak aintzat hartuta, izenburuak doi-doi, zehatz-mehatz eta oso-osoan adierazi beharko du arautzen den arloa, baina, aldi berean, labur eta xehetasunez. Zehazki, jarraibide horren arabera, lege-proiektuetan, adierazpen objektiboa honela lotuko zaio izenburuaren gainerako zatia:

«tezko/tzezko» kasu-marka gehi «a» aposizioa, xedapenak hartzen duen arloa erabat araututa gelditzen dela jotzen bada; «buruzkoa» postposizio bidez, arautzen den arloaren alde bat besterik ez dela arautzen pentsatzen bada.

Are gehiago, izenburuan eta testu arauemailean hitz berberak erabili behar dira. Printzipio gidaria izan behar da ahalik eta hitz gutxien erabiltzea eta izenburu luzeak saihestea; horretarako, ez da erabiliko beharrezkoa ez den adjektiborik eta baztertu egingo dira deskripzio-gehiegikeriak eta alferrikako hitzak.

Adierazitakoa oinarritzat hartuta, eta kontuan hartuta lege-proiektuaren xedea dela adingabeei aitortutako eskubideekin lotutako eta eskubide horiei eragiten dieten gai guztiak aztertu eta arautzea, eta jarduketa-eremu eta -maila ezberdinetatik enfokatzeko, Estatutuan Euskal Autonomia Erkidegoari (EAE) egotzitako eskumenen mugen barruan –haurren eta nerabeen arlo orokorrean eragina dutenak–, ondorioztatzen da hasierako izena ez datorrela bat aipatutako irizpideekin eta printzipio gidariarekin.

Hortaz, izenburuaren identifikazioan ahalik eta zehaztasun handiena lortzeko eta legearen xede den eremu materialaren edukia modurik zehatzenean islatzeko, erabaki da testua honela identifikatzea: Haur eta Nerabeen Legearen aurreproiektua.

Izen berriaren arrazoia da haurren eta nerabeen arloko politikak elkarri lotuta daudela, eta, inguruabar horrekin bat etorrira, biztanle-talde berari bideratutako ekintza eta esku-hartze publikorako eremu material bakarra osatzen dute biek (nortasun propioarekin). Hala, bada, politika horiek umeen eta nerabeen bizitzako 2 aldi ezberdin hartzen badituzte ere, zehazki jaiotzen direnetik adin-nagusitasunera heltzen diren arte, guztiek biztanle-talde bera osatzen dute, adingabeen taldea hain zuzen ere. Eta pertsona horien taldea sartzen da, oro har, legegintzako ekimenaren eremu subjektiboaren barruan.

Aurreko guztia azalduta, lege-aurreproiektuaren testuak azalpenezko zati bat du, eta 327 artikulua, atariko tituluan eta hamaika titulutan banatuta, eta, ondoren, hamahiru xedapen gehigarri, bi xedapen iragankor, xedapen indargabetzaile bat eta zazpi azken xedapen.

Atariko tituluak legearen eremu objektiboa eta subjektiboa zehazten ditu, eta araudiak haurtzaroen eta nerabezaroen duen eragina aztertzea derrigorrezkoa dela ezartzen du. Horrez gainera, printzipio gisa ezartzen du, batetik, aurrekontuetan lehentasuna eman behar zaiela haur eta nerabeekin lotutako sustapen-, prebentzio-, arreta- eta babes-jarduketari, eta, bestetik, haur eta nerabeen, haien familien, botere publikoen eta gizarte osoaren erantzunkidetasuna sustatu behar dela haurren eta nerabeen ongizatea bermatzera, haien eskubideak eraginkortasunez egikaritzera eta eginbeharrak eta erantzukizunak beren gain hartzera bideratutako jarduketetan.

Halaber, botere publikoek haurren eta nerabeen eremuan garatzen dituzten esku-hartzeak antolatzeko erabili behar diren jarduketa-ardatzak zerrendatzen ditu, eta, horrekin bat etorrira, kontzeptu hauek definitzen ditu: sustapena, prebentzioa, arreta, indarkeriaren aurkako babesa eta babesgabetasun-egoerarako babesa.

I. tituluak zenbait xedapen orokor jasotzen ditu, haurrei eta nerabeei lotutako sustapen-, prebentzio-, arreta- eta babes-eskumenak erabiltzean, administrazio publikoek aintzat hartu behar dituzten printzipioen zerrenda zehatza bat ezartzeko. Eta, bestetik, gizarte- eta merkataritza-ekimenarekiko elkarlana eta irabazi-asmorik gabeko gizarte-ekimenaren sustapena jasotzen ditu.

Horrez gainera, haur edo nerabe baten aurka sortutako indarkeria-egoerak eta haurren eta nerabeen ustezko babesgabetasun-egoerak komunikatzeko eginbeharra ezartzen du; aurreko egoeratako bati lotutako datuen tratamendua arautzen du, eta jasotako informazioa isilean gorde behar dela ezartzen du.

II. tituluak zehatz garatzen ditu haurrek eta nerabeek aitortuta dituzten eskubideak, eta, eskubide horiek eraginkortasunez egikaritzeko eta defendatzeko, administrazio publikoek haur eta nerabeen eskura jarri behar dituzten mekanismoak zerrendatzen ditu.

Beste alde batetik, zenbait betebeharrak, eginbehar eta erantzukizun egozten dizkie, hain zuzen ere aitortutako eskubideen titulartasunak eta eskubideak egikaritzeak berez dakartzatenak edo haien ondoriozkoak. Zehazki, eskubideak familian, hezkuntzan eta gizartean kokatzen dira.

III. tituluak haur eta nerabeen ongizatearen eta haien eskubideen egikaritzearen sustapena aztertzen du.

IV. tituluak haurren eta nerabeen osasunerako -fisikoa eta mentala-, hezkuntza-garapenerako, ongizate materialerako eta gizarteratzerako kaltegarriak diren egoeren prebentzioa, detekzioa eta arreta lantzen ditu.

V. tituluak haurren eta nerabeen aurkako indarkeria-egoeren prebentzioa, detekzioa eta babesa jorratzen ditu.

VI. tituluak, aurreko tituluaren ildo beretik, haurren eta nerabeen babesgabetasunarekiko eta babesgabetasun-egoerekiko (arriskukoak edo babesgabeak) zaurgarritasun-egoeren prebentzioa, detekzioa eta babesa arautzen ditu, baita haien ondorioz urratutako eskubideak berreskuratzea eta itzultzea ere.

VII. tituluak zigor-legearekin gatazkan dauden adingabeei eman beharreko gizarte- eta hezkuntza-arloko arretari buruzkoa da. Zehazki, titulu honetan jasotako xedapenak zigor-legea urratzen duten jokabideen prebentziora bideratuta daude, haurren eta nerabeen ongizatea sustatzeko ekintzaren esparruan kokatuta.

VIII. tituluak erakundeen arteko lankidetzak eta koordinazio-organoak, kontsulta-organoak eta gizarte-partaidetzako organoak ezartzen ditu. Hauek dira organo horiek: Haur eta Nerabeentzako Erakunde arteko eta Sektore arteko Organoa, Haur eta Nerabeentzako Euskal Kontseilua eta Haur eta Nerabeen Foroa. Horrez gainera, haurtzaroaren eta nerabeztasunaren eremuan lurralde- eta toki-lankidetzarako teknikak ezartzeko aukera jasotzen da titulu berean.

IX. tituluak haur eta nerabeentzako arretaren eremuko garapenari eta hobekuntzari buruzkoa da, eta Haur eta Nerabeen buruzko Informazioko Euskal Sistema abian jartzearen alde egiten du, haurrei eta nerabeei lege horretan aurreikusitako jarduketaren eremuetan ematen zaizkien zerbitzuetako arretaren kalitatea bermatzeko neurrien multzo bat ezartzen du, eta adingabeekin ohiko harremana duten lanbide, ofizio eta jardueretara sartzeko eta halakoak egiteko prozedurak eta betekizunak definitzen ditu. Beste alde batetik, garrantzi handiagoa ematen dio Haurren eta Nerabeen Behatokiari.

X. tituluak haurren eta nerabeen arlo zehatz eta propioan aplikatu beharreko eskumen-araubidea definitzen du. Eta, horretarako, Eusko Jaurlaritzak, foru-aldundiek eta udalek dituzten eskumen guztien arautze zehatza eskaintzen du, bereziki sustapenaren, prebentzioaren, arretaren eta babesaren arloan.

Azkenik, XI. tituluak zehapen-araubidea arautzen du.

Xedapen gehigarriari dagokienez, lehenengoaren ardatza da EAEn osasun mentaleko arazoak dituzten haur eta nerabeei emandako gizarte- eta osasun-arloko arretari buruzko diagnostikoa egin behar dela.

Bigarren xedapen gehigarriak Eusko Jaurlaritzako Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Sailak 2021ean egindako Haurren eta Nerabeen aurkako Indarkeriari aurre egiteko Estrategia Integrala eta legean Haurren eta Nerabeen aurkako Indarkeriari aurre egiteko Estrategia Integralari dagokionez ezarritako araubide juridikoa lotzen ditu.

Hirugarren xedapen gehigarriak agindua ematen die Eusko Jaurlaritzari, foru-aldundiari eta udalei legean ezarritako haurren eta nerabeen aurkako indarkeriari aurre egiteko sektore-protokoloak egin eta onesteko, batzorde misto baten esparruan.

Laugarren xedapen gehigarriak BALORA tresna berrikusteko eta eguneratzeko egiten diren prozesu guztiek oinarritzat hartu behar dituzten elementuak ezartzen ditu.

Bosgarren xedapen gehigarriak haurrak eta nerabeak babesteko prozeduretan emandako ebazpenen kontra aurkeztu ahal diren errekurtsoen araubide orokorra ezartzen du.

Seigarren xedapen gehigarriak baimena ematen du konponbide berritzaileak ekar ditzaketen proba gisako ekimenak garatzeko haurrak eta nerabeak babesteko ekintzaren esparruan, betiere konponbide horiek lege horretan aurreikusitako kasu bakoitzerako ezarritako eskubide-mugaketak gainditzen ez badituzte.

Zazpigarren xedapen gehigarriak ezartzen du jokabide-arazo larriak dituzten nerabeentzako laguntza intentsiboko programa espezializatua ematen den egoitza-harrerako zentroi buruzko erreferentziak, Babesik gabeko haur eta nerabeentzako egoitza-harrerako baliabideak arautzen dituen uztailaren 8ko 131/2008 Dekretuak jasotakoak, legean araututako jokabide-arazoak dituzten adingabeak babesteko berariazko zentroi buruzkoak direla.

Zortzigarren xedapen gehigarriak legean ezarritako lankidetzeta- eta koordinazio-organoak eta organo aholku-emaeleak eta partaidetzakoak legea indarrean sartu eta bi urteko epean eratzeko agindua ematen du.

Bederatzigarren xedapen gehigarriak udalek Haur eta Nerabeentzako Erakunde arteko Organoan eta Haur eta Nerabeentzako Euskal Kontseiluan izan behar duten ordezkaritza autonomia-erkidegoan ordezkaritza handiena duen eta EA Eren lurralde osoan ezarpen handiena duen toki-entitateen elkarteak izango duela.

Hamargarren xedapen gehigarriak agindua ematen dio Eusko Jaurlaritzari Haur eta Nerabeei buruzko Informazioko Euskal Sistema diseinatu, garatu, ezarri eta abiaraz dezan legea indarrean jarri eta bi urteko epean.

Hamaikagarren xedapen gehigarriak foru-aldundiei eta udalei egozten die estatu mailan Tutoretzen Indizean, Haur eta Nerabeen aurkako Indarkeriari buruzko Gizarte Zerbitzuen Erregistro Bateratuan eta Haurren eta Nerabeen aurkako Indarkeriari buruzko Informazioko Erregistro Zentralean jaso beharreko informazioa emateko betebeharra.

Hamabigarren xedapen gehigarriak bidaidetik gabeko edo familiako erreferenterik gabeko adingabe migratzaileak beste autonomia-erkidego batzuetatik EA Era lekualdatzeko eta EA Eko lurraldearen barruan lekualdatzeko araubide juridikoa ezartzen du.

Hamahirugarren xedapen gehigarriak ezartzen du legearen artikuluetan araei eta laguntza ekonomiko espezifikoei buruz egiten diren aipamen guztiak, hurrenez hurren, une bakoitzean indarrean dagoen eta aipatzen dituzten gaiak arautzen dituen araudi espezifikuari edo sektoreko araudiari buruzkoak eta gai horretan bertan une bakoitzean indarrean dauden prestazioei buruzkoak direla ulertu behar dela, edo, bestela, haien ordezkoei buruzkoak direla.

Xedapen iragankorrek ezartzen dute zer araubide bete behar duten Nazioarteko Adopziorako Euskal Autonomia Erkidegoko Batzorde Teknikoak eta Haur eta Nerabeentzako Euskal Kontseiluak bere jardunean, harik eta aplikatu behar zaien araudi espezifikoa onetsi arte.

Xedapen indargabetzaile bakarrak Haurrak eta Nerabeak Zaintzeko eta Babesteko otsailaren 18ko 3/2005 Legea indargabetzen du, baita legean xedatutakoarekin kontraesanean dauden edo bertan xedatutakoaren aurka dauden maila bereko edo behegoko arau guztiak ere.

Azken xedapenei dagokionez, lehenengoak, bigarrenak, hirugarrenak eta laugarrenak agindu bana ematen diote Eusko Jaurlaritzari, kasu bakoitzean ezarritako epearen barruan, hauek onets ditzan: haurren eta nerabeen gaineko eraginaren ebaluazioa egiteko arauak edo gidalerroak; haur eta nerabeentzako gizarte- eta osasun-arloko egoitza-unitateak arautzeko araudia; Haur eta Nerabeentzako Erakunde arteko Organoaren, Haur eta Nerabeentzako Euskal Kontseiluaren eta Haur eta Nerabeen Foroaren araubidea, eta Haur eta Nerabeen Behatokiaren egituraren egokitzapena, eta, ezartzen denez, horretarako, beharrezkoak diren aldaketak egingo dira Lanpostuen Zerrendan.

Azken xedapenetatik bosgarrenak legean xedatu gabeko alderdi guztietan ordezkoko gisa aplikatu beharko den sektore-araudia zehazten du.

Azken xedapenetatik seigarrenak baimena ematen dio Eusko Jaurlaritzari, bere eskumenen eremuan, legean espresuki aurreikusitako erregelamenduzko xedapenak eman ditzan eta legea bete eta garatzeko beharrezkoak diren gainerako guztiak eman ditzan eta horiek eraginkortasunez betearazi eta ezartzen direla bermatzeko beharrezkoak diren neurriak har ditzan.

Azkenik, azken xedapenetatik zazpigarrenak arautzen du noiz jarriko den indarrean legea.

Puntu honetan, kontuan hartu behar da Xedapen Orokorrek Egiteko Prozeduraren abenduaren 22ko 8/2003 Legeak 7.1. artikuluan xedatutakoa: «Xedapen orokorren egitasmoak idatzitakoan, prozedura hasteko agindua eman duen organoak alde aurreko onarpena eman beharko die, dagozkion negoziazio-, entzunaldi- eta kontsulta-izapideak egin aurretik».

Alderdi horri dagokionez, gogoratu behar da Haurren eta nerabeen eskubideei eta horien bermeari, prebentzioari eta babesari buruzko Legearen aurreproiektua egiteko prozedurari hasiera eman zion agindua Enpleguko eta Gizarte Politiketako sailburuak eta Lan eta Justiziako sailburuak eman zutela, elkarrekin.

Baina, ordutik gaur arte, legegintzaldia aldatu da eta XII. legegintzaldia hasi da. Hori dela eta, ezinbestekoa da aintzat hartzea EAeko Administrazio Orokorren egitura berria, Lehendakariaren irailaren 6ko 18/2020 Dekretuaren bidez onetsitakoa. Dekretu horrek Euskal Autonomia Erkidegoaren Administrazio sailak sortu, ezabatu eta aldatzen ditu eta horien egitekoak eta jardun-arloak finkatzen ditu. Egitura horrekin bat etorrita, prestatutako testu juridiko arauemailea aurretiaz onesteko eskumena duen organoa zehaztu behar da. Hori dela eta, 18/2020 Dekretuaren seigarren xedapen gehigarria aipatu behar da nahitaez. Xedapen horretan ezarritakoa aplikatuta, dekretu horren 13. artikuluan aipatutako Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Sail berria –EAeko Administrazioaren antolaketa-egituraren esparruan sortu da, 2.i) artikulua babesean– Enpleguko eta Gizarte Politiketako Saileko organo eta unitateek osatuko dute, Enplegu eta Gazteria Sailburuordetzako organo eta unitateek izan ezik, Gazteria Zuzendaritzaren salbuespenarekin. Halaber, Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Sailean sartzen dira desagertutako Lan eta Justizia Saileko Justizia Sailburuordetzako organoak eta

unitateak, bai eta Lehendakartzaren aurreko egiturako Giza Eskubide, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusiko organoak eta unitateak ere.

Horrekin bat etorrira, eta prozedurari hasiera emateko aginduaren oinarri ziren eskumenei dagokienez, Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Sailak bereganatu ditu hauek, bere eginkizun eta jarduketa-arloan artean: adingabe arau-hausleen arloko eskumenak baliatzea, adingabea babesteko eskumena duten gainerako organo eta administrazioekin lankidetzan –13 g) artikulua–; haurrak eta nerabeak, eta adingabearen babesa –13 q) artikulua–; familiaren babesa –13 m) artikulua–, eta komunitate-garapena, gizarte-ongizatea eta gizarte-zerbitzuak –13 n) artikulua–.

Hortaz, Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saileko titularraren ardurapekoak dira Haurrak eta Nerabeak Zaintzeko eta Babesteko otsailaren 18ko 3/2005 Legearen 104.1 eta 105.1 artikuluek, hurrenez hurren, arriskuan edo babesgabezia dauden haur eta nerabeak babesteari eta adingabe arau-hausleei gizarte- eta hezkuntza-arreta eskaintzeari dagokienez legegintza-ekimena baliatzeko ezarritako eremu materialak. Hain zuzen ere, artikuluko horiek Eusko Jaurlaritzari egozten dizkiote eskumen horiek, gizarte-gaietan eta justizia-gaietan eskumena duten sailen bitartez.

Horrenbestez, aipatutako inguruabarrek agerian jartzen dute, prozedurari hasiera emateko agindua bi sailtako sailburuek eman bazuten ere, oraingo agindu hau Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako sailburuak baino ez duela eman behar.

Aurrez adierazitako guztiagatik, eta emandako eskumenak baliatuta, honako hau

EBAZTEN DUT:

LEHENENGOA: Aldez aurretik onestea Haur eta Nerabeen Legearen aurreproiektuaren testua.

BIGARRENA: Eusko Legebiltzarrari igortzea lege-aurreproiektuaren testua.

HIRUGARRENA: Aipatutako lege-aurreproiektua onesteko prozeduraren instrukzio-izapideak egiten jarraitzea, prozedurari hasiera eman zion 2019ko uztailaren 29ko Aginduan xedatzen denarekin bat etorrira.

Vitoria-Gasteiz, 2022ko otsailaren 21

BEATRIZ ARTOLAZABAL ALBENIZ
BERDINTASUN, JUSTIZIA ETA GIZARTE POLITIKETAKO SAILBURUA

/2022 LEGEA, xxx(a)ren xx(e)koa, HAUR ETA NERABEENA

ATARIKO TITULUA.– XEDEA, EREMUA ETA JARDUKETA–ARDATZAK

I. KAPITULUA.– XEDEA ETA EREMUA

1. artikulua.– Xedea.
2. artikulua.– Eremua.
3. artikulua.– Arauek haurtzaroan eta nerabezaroan duten eragina.
4. artikulua.– Aurrekontu–lehentasuna.
5. artikulua.– Erantzunkidetasuna.

II. KAPITULUA.– DEFINIZIOAK ETA JARDUKETA–ARDATZAK

6. artikulua.– Kontzeptuak.
7. artikulua.– Jarduketa–ardatzak.
8. artikulua.– Sustapena.
9. artikulua.– Prebentzioa.
10. artikulua.– Arreta.
11. artikulua.– Indarkeriaren aurkako babesak.
12. artikulua.– Babesgabetasun–egoerarako babesak.

I. TITULUA.– XEDAPEN OROKORRAK

I. KAPITULUA.– PRINTZPIOAK

13. artikulua.– Jarduteko printzipioak.
14. artikulua.– Gizarte– eta merkataritza–ekimenarekiko elkarlana.
15. artikulua.– Irabazi–asmorik gabeko gizarte–ekimena sustatzea.

II. KAPITULUA.– KOMUNIKATZEKO EGINBEHARRA ETA ISILPEAN GORDETZEKO EGINBEHARRA

16. artikulua.– Herritarrek komunikatzeko duten eginbeharra.
17. artikulua.– Komunikatzeko eginbehar kualifikatua.
18. artikulua.– Funtzio publikoak betetzeko lege–betebeharrean oinarritutako datu–tratamendua.
19. artikulua.– Haurrek eta nerabeek komunikatzea.
20. artikulua.– Komunikazioen konfidentzialtasuna eta segurtasuna.
21. artikulua.– Informazioa isilean gordetzeko eginbeharra.

II. TITULUA.– HAURREN ETA NERABEEN ESKUBIDEAK ETA EGINBEHARRAK

I. KAPITULUA.– HAURREN ETA NERABEEN ESKUBIDEAK

1. **atala.**– Xedapen orokorrak.
22. artikulua.– Haurren eta nerabeen eskubideak aitortzeko tresna juridikoak.
23. artikulua.– Eskubideak egikaritu ahal izatea bermatzeko neurriak.
24. artikulua.– Haurraren edo nerabearen interes gorena gailentzeko eskubidea.
25. artikulua.– Zer dioen entzunarazteko eskubidea.
2. **atala.**– Haurren eta nerabeen eskubideak.
26. artikulua.– Oinarrizko eskubideak eta askatasun publikoak.
27. artikulua.– Parte hartzeko eskubidea.
28. artikulua.– Hazkuntzarako, bizikidetzarako eta familia–harremanetarako eskubidea.
29. artikulua.– Amatasunari buruz erabakitzekeo eskubidea.
30. artikulua.– Ongizate materialaren oinarrizko mailarako eta gizarteratzeko eskubidea.
31. artikulua.– Osasunerako eskubidea.
32. artikulua.– Hezkuntzarako eskubidea.
33. artikulua.– Kulturarako eskubidea.
34. artikulua.– Jolaserako eta aisialdirako eskubidea.
35. artikulua.– Jarduera fisikorako eta kirolerako eskubidea.
36. artikulua.– Ingurumen osasungarrirako eskubidea.
37. artikulua.– Ingurune segurua eta beren beharretara egokitutakoa izateko eskubidea.
38. artikulua.– Lan–ingurunekeo eskubideak.
39. artikulua.– Kontsumitzaile– eta erabiltzaile–eskubideak.
40. artikulua.– Informaziorako eta Informazioaren eta Komunikazioaren Teknologiak erabiltzeko eskubidea.

II. KAPITULUA.– HAURREN ETA NERABEEN EGINBEHARRAK

41. artikulua.– Haurren eta nerabeen eginbeharrak.

42. artikulua.– Familia–eremuko eginbeharrak.

43. artikulua.– Eskola–eremuko eginbeharrak.

44. artikulua.– Gizarte–eremuko eginbeharrak.

III. TITULUA.– HAUR ETA NERABEEN ONGIZATEA ETA HAIEN ESKUBIDEAK EGIKARITZEA SUSTATZEA

I. KAPITULUA.– XEDAPEN OROKORRAK

45. artikulua.– Haurren eta nerabeen ongizatea sustatzeko eginbeharra.

46. artikulua.– Erakunde arteko eta sektore anitzeko elkarlana.

47. artikulua.– Gizarte–eragileekiko elkarlana.

II. KAPITULUA.– OINARRIZKO ESKUBIDEAK ETA ASKATASUN PUBLIKOAK SUSTATZEKO JARDUKETAK

48. artikulua.– Bizitzeko, tratu ona eta osotasun fisikoa izateko eskubidea sustatzeko jarduketak.

49. artikulua.– Ohorerako, duintasunerako, intimitaterako eta norberaren irudirako eskubidea sustatzeko jarduketak.

50. artikulua.– Identitaterako eskubidea sustatzeko jarduketak.

51. artikulua.– Pentsamendu–, kontzientzia– eta erlijio–askatasunerako eskubidea sustatzeko jarduketak.

52. artikulua.– Adierazpen–askatasunerako eta sorkuntza intelektual eta artistikorako eskubidea sustatzeko jarduketak.

53. artikulua.– Parte hartzeko, elkartzeko eta biltzeko eskubidea sustatzeko jarduketak.

III. KAPITULUA.– FAMILIAN HAZTEKO ETA HARREMANAK IZATEKO ESKUBIDEA SUSTATZEKO JARDUKETAK

54. artikulua.– Familiei hazkuntza–eginbeharrak betetzen laguntzea.

55. artikulua.– Gurasotasun positiboa sustatzea.

56. artikulua.– Gurasokidetasuna sustatzea eta familia eta lana bateragarri egitea sustatzea.

IV. KAPITULUA.– BIZI–BALDINTZA DUINETARAKO ETA GIZARTERATZEKO ESKUBIDEA SUSTATZEKO JARDUKETAK

57. artikulua.– Ongizate materialaren oinarrizko maila sustatzeko neurriak.

58. artikulua.– Etxebizitza duinerako irispidea izatea sustatzeko neurriak.

59. artikulua.– Gizarteratzea sustatzeko neurriak.

V. KAPITULUA.– OSASUNERAKO ESKUBIDEA SUSTATZEKO JARDUKETAK.

60. artikulua.– Osasunerako eskubidea sustatzeko jarduketa–printzipioak.

61. artikulua.– Informazio eta dokumentazio klinikoaren arloko jarduketak.

62. artikulua.– Sentsibilizazioa eta kontzientziazioa.

63. artikulua.– Haurren osasun–kartilla eta Osasun Txartel Indibiduala.

64. artikulua.– Osasuna sustatzeko hezkuntza–programak.

VI. KAPITULUA.– HEZKUNTZARAKO ESKUBIDEA SUSTATZEKO JARDUKETAK

65. artikulua.– Hezkuntzaren esparruko jarduketa–printzipioak.

66. artikulua.– Sentsibilizazioa eta kontzientziazioa.

67. artikulua.– Ikastetxeen sarea eta hezkuntzarako irispidea.

68. artikulua.– Haurren eta nerabeen ongizatea sustatzeko hezkuntza–programak.

VII. KAPITULUA.– KULTURARAKO ESKUBIDEA SUSTATZEKO JARDUKETAK

69. artikulua.– Jarduteko printzipioak.

70. artikulua.– Sentsibilizazioa eta kontzientziazioa.

71. artikulua.– Kultura–ondasun eta –bitartekoetarako irispidea.

VIII. KAPITULUA.– JARDUERA FISI KORAKO ETA KIROLERAKO ESKUBIDEA SUSTATZEKO JARDUKETAK

72. artikulua.– Jarduteko printzipioak.

73. artikulua.– Sentsibilizazioa eta kontzientziazioa.

74. artikulua.– Jarduera fisikorako eta kirolerako irispidea.

75. artikulua.– Lehiaketa–kirola.

76. artikulua.– Jarduera fisikoa eta kirola sustatzeko hezkuntza–programak.

IX. KAPITULUA.– AISIALDI HEZIGARRIKO JARDUERAK SUSTATZEKO JARDUKETAK

77. artikulua.– Jarduteko printzipioak.

78. artikulua.– Sentsibilizazioa eta kontzientziakzioa.

79. artikulua.– Aisialdi hezigarriko jardueretarako irispidea.

X. KAPITULUA.– LAN–EREMUAN ESKUBIDEAK SUSTATZEKO JARDUKETAK

80. artikulua.– Sentsibilizazioa eta kontzientziakzioa.

81. artikulua.– Lan–eremuko eskubideak sustatzea.

XI. KAPITULUA.– INGURUMEN OSASUNGARRIA IZATEKO ESKUBIDEA SUSTATZEKO JARDUKETAK

82. artikulua.– Sentsibilizazioa eta kontzientziakzioa.

83. artikulua.– Ingurumenerako eskubidea sustatzeko jarduketak.

XII. KAPITULUA.– INGURUNERAKO ETA MUGIKORTASUNERAKO ESKUBIDEA SUSTATZEKO JARDUKETAK

84. artikulua.– Sentsibilizazioa eta kontzientziakzioa.

85. artikulua.– Ingurunerako eskubidea sustatzeko jarduketak.

86. artikulua.– Hiri–mugikortasunari buruzko jarduketak.

XIII. KAPITULUA.– INFORMAZIOERAKO ESKUBIDEA SUSTATZEKO JARDUKETAK

87. artikulua.– Sentsibilizazioa eta kontzientziakzioa.

88. artikulua.– Informazioerako eskubidea sustatzeko jarduketak.

89. artikulua.– Hedabideei ezarritako betebeharrak.

90. artikulua.– Telebista– eta irrati–hedabideei ezarritako betebeharrak.

91. artikulua.– Haur eta nerabeentzako publizitatea.

92. artikulua.– Haur eta nerabeentzako publizitatea egiteko debekuak.

93. artikulua.– Haurrak eta nerabeak protagonista dituen publizitatea.

XIV. KAPITULUA.– INFORMAZIOAREN ETA KOMUNIKAZIOAREN TEKNOLOGIETARAKO ESKUBIDEA SUSTATZEKO JARDUKETAK

94. artikulua.– Sentsibilizazioa eta kontzientziakzioa.

95. artikulua.– Informazioaren eta komunikazioaren teknologietarako eskubidea sustatzeko jarduketak.

XV. KAPITULUA.– KONTSUMOAREN ARLOKO ESKUBIDEAK SUSTATZEKO JARDUKETAK

96. artikulua.– Sentsibilizazioa eta kontzientziakzioa.

97. artikulua.– Kontsumitzaile–eskubidea sustatzeko jarduketak.

98. artikulua.– Argitalpenei lotutako mugak.

99. artikulua.– Ikus–entzunezko materialari lotutako mugak.

100. artikulua.– Substantziei lotutako mugak.

101. artikulua.– Zerbitzuetarako irispiderako mugak.

IV. TITULUA.– HAUREN ETA NERABEEN OSASUNERAKO, ONGIZATE MATERIALERAKO, GIZARTERATZEKO ETA HEZKUNTZARAKO KALTEGARRIAK DIREN EGOEREN PREBENTZIOA, DETEKZIOA ETA ARRETA

102. artikulua.– Prebenitu, detektatu eta arreta emateko eginbeharra.

I. KAPITULUA.– OSASUN FISIKO ETA MENTALERAKO KALTEGARRIAK DIREN EGOEREN PREBENTZIOA, DETEKZIOA ETA ARRETA

103. artikulua.– Gaixotasun eta nahasmenduen prebentzioa eta detekzioa.

1. atala.– Garapen–nahasmenduen prebentzioa, detekzioa eta arreta.

104. artikulua.– Garapen–nahasmenduen prebentzioa eta detekzioa.

105. artikulua.– Arreta goiztiarra.

2. atala.– Sexu– eta ugalketa–osasunaren alorreko prebentzioa, detekzioa eta arreta.

106. artikulua.– Sexu– eta ugalketa–osasunaren alorreko prebentzioa eta detekzioa.

107. artikulua.– Sexu– eta ugalketa–osasunaren alorreko arreta.

3. atala.– Obesitatearen prebentzioa, detekzioa eta arreta.

108. artikulua.– Obesitatearen prebentzioa eta detekzioa.

109. artikulua.– Obesitatearen arreta.

4. atala.– Osasun mentaleko nahasmenduen, jokabide arazotsuen eta mendekotasunen prebentzioa, detekzioa eta arreta.

110. artikulua.– Prebentzioa eta detekzioa.

111. artikulua.– Prebentzio– eta detekzio–neurriak.

112. artikulua.– Osasun mentaleko nahasmenduak dituzten haur eta nerabeen osasun–arreta.

113. artikulua.– Gizarte– eta osasun–arloko arreta.

114. artikulua.– Arreta terapeutiko–hezigarria.

5. atala.– Istripuen prebentzioa eta arreta.

115. artikulua. Istripuen prebentzioa.

116. artikulua.– Osasun–arreta istripuetan.

II. KAPITULUA.– HEZKUNTZA–GARAPENERAKO KALTEGARRIAK DIREN EGOEREN PREBENTZIOA, DETEKZIOA ETA ARRETA

1. atala.– Eskolagabetzearen eta eskola–absentismoaren prebentzioa, detekzioa eta arreta.

117. artikulua.– Eskolagabetzearen eta eskola–absentismoaren prebentzioa eta detekzioa.

118. artikulua.– Eskolagabetzeko eta eskola–absentismoko egoeretara bideratutako jarduketak.

2. atala.– Eskola–porrotaren prebentzioa, detekzioa eta arreta.

119. artikulua.– Eskola–porrotaren prebentzioa eta detekzioa.

120. artikulua.– Eskola–porroteko egoeran dauden haur eta nerabeentzako laguntzak.

III. KAPITULUA.– ONGIZATE MATERIALERAKO ETA GIZARTERATZEKO KALTEGARRIAK DIREN EGOEREN PREBENTZIOA, DETEKZIOA ETA ARRETA

1. atala.– Pobrezia–egoeren prebentzioa, detekzioa eta arreta.

121. artikulua.– Haur–pobreziako egoeren prebentzioa eta detekzioa.

122. artikulua.– Prestazio ekonomikoak.

2. atala.– Bizitegi–bazterketaren prebentzioa, detekzioa eta arreta.

123. artikulua.– Bizitegi–bazterketako arriskuko eta bizitegi–bazterketako egoeren prebentzioa eta detekzioa.

124. artikulua.– Bizitegi–bazterketako arriskuko edo egoeran dauden haur eta nerabeentzako arreta.

3. atala.– Gizarte–bazterketaren prebentzioa, detekzioa eta arreta.

125. artikulua.– Gizarte–bazterketaren prebentzioa eta detekzioa.

126. artikulua.– Gizarte–bazterketako arriskuan edo egoeran dauden pertsonen ardurapeko haur eta nerabeen arreta.

V. TITULUA.– HAURREN ETA NERABEEN AURKAKO INDARKERIA–EGOEREN PREBENTZIOA, DETEKZIOA ETA BABESA

I. KAPITULUA.– XEDAPEN OROKORRAK

127. artikulua.– Haurren eta nerabeen aurkako indarkeriari aurre egiteko estrategia integrala.

128. artikulua.– Babesgabetasun–egoera izan daitezkeen indarkeria–egoerak.

129. artikulua.– Familia–ingurune egokian eta indarkeriarik gabe egoteko lehentasun–printzipioa.

II. KAPITULUA.– HAURREN ETA NERABEEN AURKAKO INDARKERIAREN PREBENTZIOA

130. artikulua.– Haurren eta nerabeen aurkako indarkeria prebenitzeko jarduketa orokorrak.

131. artikulua.– Familia–ingurunean indarkeria prebenitzeko jarduketak.

132. artikulua.– Familia–unitatea hausten denean indarkeria prebenitzeko jarduketak.

133. artikulua.– Eskola–eremuan indarkeria prebenitzeko jarduketak.

134. artikulua.– Ongizateko eta babeseko koordinatzailea.

135. artikulua.– Jarduera fisikoaren, kirolaren eta aisialdi hezigarriaren eremuan indarkeria prebenitzeko jarduketak.

136. artikulua.– Jarduera fisikoak, kirolekoak edo aisialdikoak egiteko entitate, zentro eta antolakundeak.

137. artikulua.– Informazioaren eta komunikazioaren teknologia berrien bidez eragindako indarkeria prebenitzeko jarduketak.

III. KAPITULUA.– HAURREN ETA NERABEEN AURKAKO INDARKERIA–EGOEREN DETEKZIOA ETA ESKU–HARTZEA

138. artikulua.– Detekzio goiztiarra.

139. artikulua.– Haurren eta nerabeen aurkako indarkeriari aurre egiteko sektore–protokoloak.

140. artikulua.– Arreta integrala jasotzeko eskubidea eta zerbitzuetarako lehentasunezko irispidea izatekoa.

141. artikulua.– Osasun–zerbitzuen jarduketak.

142. artikulua.– Ikastetxeen jarduketak.

143. artikulua.– Jarduera fisikoaren eta kirolaren eremuko jarduketak.

144. artikulua.– Gizarte–zerbitzuen jarduketak.

145. artikulua.– Haur eta nerabeen egoitza–harrerako zentroyen jarduketak eta askatasunaz gabetzen duten neurriak betetzeko eta heziketa–taldeko bizikidetzarako heziketa–zentroyen jarduketak.

146. artikulua.– Haur eta nerabeen egoitza–harrerako baliabideak eta askatasunaz gabetzen duten neurriak betetzeko eta heziketa–taldeko bizikidetzarako heziketa–zentroyak gainbegiratzea.

147. artikulua.– Poliziaren eremuko jarduketak.

148. artikulua.– Poliziaren jarduketa–irizpideak.

149. artikulua.– Eremu judizialeko jarduketak.

150. artikulua.– Legitimazioa, indarkeria–egoera baten haritik etorritako prozedura judizialean.

151. artikulua.– Biktimizazio sekundarioa saihesteko neurriak.

152. artikulua.– Kalteen erreparazio material eta moralerako neurriak.

153. artikulua.– Lekualdaketa eta atxikipen ez–zilegien kasuetarako jarduketak.

154. artikulua.– Jarduketa judizialak informazioaren eta komunikazioaren teknologia berrien bidezko indarkeria–kasuetan.

VI. TITULUA.– BABESGABETASUNAREKIKO ZAURGARRITASUN–EGOERAK ETA BABESGABETASUN–EGOEREN PREBENTZIOA, DETEKZIOA ETA BABESA

I. KAPITULUA.– XEDAPEN OROKORRAK

155. artikulua.– Haurren eta nerabeen babesgabetasuna eta babesgabetasunarekiko zaurgarritasuna.

156. artikulua.– Haurren eta nerabeen babes.

157. artikulua.– Erantzunkidetasuna babesgabetasun–egoera prebenitzeko, detektatzeko eta babesteko.

158. artikulua.– Haur eta nerabeekin jarduteko printzipioak.

159. artikulua.– Administrazio–jardunaren printzipioak.

160. artikulua.– Kide anitzeko balorazio–organoa.

161. artikulua.– Eskubideak, babes–prozeduren eta babes–neurrien aplikazioaren esparruan.

162. artikulua.– Familia–integraziorako entitate laguntzaileak.

II. KAPITULUA.– BABESGABETASUNAREKIKO ZAURGARRITASUN–EGOEREN ETA BABESGABETASUN–EGOEREN PREBENTZIOA

163. artikulua.– Prebentzio–jarduketak.

164. artikulua.– Sentsibilizazio– eta kontzientziazio–jarduketak.

165. artikulua.– Hazkuntza–eginkizunetan laguntzeko neurriak.

166. artikulua.– Familia–unitateen haustura–egoeretan laguntzeko neurriak: familia–bitartekaritza eta elkarguneak.

III. KAPITULUA.– BABESGABETASUNA DETEKTATU ETA BALORATZEA

167. artikulua.– Sorospena eta berehalako arreta emateko eginbehar orokorra.

168. artikulua.– Gizarte–zerbitzuen eremuan berehalako arreta ematea.

169. artikulua.– Kasua hartzea eta detektatutako egoera baloratzea.

170. artikulua.– Administrazio–espediente.

171. artikulua.– Administrazio–espediente kontserbatzea.

172. artikulua.– Atzerrian bizi diren haur eta nerabeekin lotutako jarduketak.

IV. KAPITULUA.– ADMINISTRAZIOAREN BABES–JARDUNA

1. atala.– Administrazioaren babes–jarduna arrisku–egoeretan.

173. artikulua.– Arrisku–egoera.

174. artikulua.– Arrisku–adierazleak.

175. artikulua.– Udaletako gizarte–zerbitzuen esku–hartzea.

176. artikulua.– Haurrak eta nerabeak babesteko lurralde–zerbitzuen esku–hartzea.

177. artikulua.– Babesgabetasun–egoerak baloratzean sortutako desadostasunak konpontzea.
178. artikulua.– Arrisku–egoeretako familia–eremuko, gizarteko eta hezkuntzako esku–hartze proiektuaren edukia.
179. artikulua.– Familiak parte hartzeko eta laguntzeko duen eginbeharra.
180. artikulua.– Arrisku–egoeretako jarduketak.
181. artikulua.– Arrisku–deklarazioaren nahitaezkotasuna.
182. artikulua.– Arrisku–deklarazioa.
183. artikulua.– Arrisku–egoeran dagoen haurra edo nerabea lekualdatzea.
- 2. atala.–** Administrazioaren babes–jarduna babesgabezia–egoeretan.
184. artikulua.– Babesgabezia–egoera.
185. artikulua.– Babesgabezia–adierazleak.
186. artikulua.– Babesgabezia–deklarazioaren prozeduraren hasiera.
187. artikulua.– Prozeduraren instrukzioa.
188. artikulua.– Prozeduran interesa dutenen entzunaldia.
189. artikulua.– Ebazpen–proposamena.
190. artikulua.– Ebazpena.
191. artikulua.– Ebazpenen eta bestelako erabakien aurkakotza.
192. artikulua.– Presazko prozedura.
193. artikulua.– Foru–aldundiak tutoretza bere gain hartzearen ondorioak.
194. artikulua.– Foru–aldundiaren tutoretza egikaritzea.
195. artikulua.– Foru–aldundiaren tutoretza amaitzeko arrazoiak.
196. artikulua.– Babesgabezia–egoeran erabakitako neurriak betearazteko oztupoak daudenean egin beharreko jarduketak.
197. artikulua.– Autonomia–erkidegoen eta lurralde historikoen arteko lekualdatzeak.
- 3. atala.–** Zaintza bere gain hartzeko eta egikaritzeko prozedura.
198. artikulua.– Zaintza–kasuak.
199. artikulua.– Borondatezko zaintza.
200. artikulua.– Borondatezko zaintza norbere gain hartzea.
201. artikulua.– Borondatezko zaintzaren iraupena.
202. artikulua.– Borondatezko zaintza amaitzea.
203. artikulua.– Zaintza, ebazpen judizialagatik.
204. artikulua.– Behin–behineko zaintza berehalako arreta–kasuetan.
205. artikulua.– Behin–behineko zaintza amaitzea berehalako arreta–kasuetan.
- 4. atala.–** Zaintzarako eta tutoretzarako xedapen komunak.
206. artikulua.– Harrerako adingabeen eskubideak.
207. artikulua.– Harrerako adingabeen eginbeharrak.
208. artikulua.– Erreferentziako profesionala.
209. artikulua.– Babes–neurriak aplikatzeko printzipioak.
210. artikulua.– Banakako babes–plana.
211. artikulua.– Banakako babes–plana berrikustea.
212. artikulua.– Zaintza eskuordetzea egonaldietarako, irteerretarako eta oporretarako.
213. artikulua.– Familia zabalarekin egonaldiak egiteko zaintza eskuordetzea.
214. artikulua.– Senitartekoekiko eta hurbilekoekiko harremanak.
215. artikulua.– Boluntarioekiko harremanak.
216. artikulua.– Bizikidetzea–ingurune batetik besterako trantsizioak.
217. artikulua.– Familian berriro integratzea.
218. artikulua.– Familian berriro integratu osteko jarraipena.
219. artikulua.– Bizitza independenterako prestaketa.
- 5. atala.–** Zerbitzuetarako lehentasunezko irispidea.
220. artikulua.– Lehentasunezko tratua osasun–arretaren eremuan.
221. artikulua.– Lehentasunezko tratua hezkuntzaren eremuan.
- 6. atala.–** Familia–harrera.
222. artikulua.– Familia–harreraren definizioa.
223. artikulua.– Familia–harrera formalizatzeko prozedura.
224. artikulua.– Familia–harreraren modalitateak.

225. artikulua.– Familia–harrerako modalitatea zehaztea.
226. artikulua.– Familia–harreraren ebazpena.
227. artikulua.– Familia–harreraren ebazpenari erantsitako dokumentua.
228. artikulua.– Familia harreragileen egokitasuna.
229. artikulua.– Familia–harrerari laguntzeko neurriak.
230. artikulua.– Familia–harreraren jarraipena.
231. artikulua.– Familia–harrera amaitzea.
- 7. atala.– Egoitza–harrera.**
232. artikulua.– Egoitza–harreraren definizioa.
233. artikulua.– Administrazioak egoitza–harreraren eremuan jarduteko printzipioak.
234. artikulua.– Egoitza–harrerako baliabideen betebeharrak.
235. artikulua.– Nahitaezko egoitza–harrerako programak.
236. artikulua.– Egoitza–harrerako beste programa batzuk.
237. artikulua.– Egoitza–zentroak baimentzea, erregistratzea, homologatzea eta ikuskatzea.
238. artikulua.– Egoitza–harrera formalizatzea.
239. artikulua.– Heziketa–neurri zuzentzaileak.
- 8. atala.– Jokabide–arazoak dituzten adingabeak babesteko berariazko zentroak.**
240. artikulua.– Jokabide–arazoak dituzten adingabeak babesteko berariazko zentroetan barneratzea.
241. artikulua.– Zentroan barneratzea eta egonaldiaren iraupena.
242. artikulua.– Segurtasun–neurriak.
243. artikulua.– Euste–neurriak.
244. artikulua.– Adingabearen behin–behineko isolamendua.
245. artikulua.– Erregistro pertsonalak eta materialak.
246. artikulua.– Diziplina–arabidea.
247. artikulua.– Gainbegiraketa eta kontrola.
248. artikulua.– Sendagaiak ematea.
249. artikulua.– Bisita–arabidea eta irteteko baimenak.
250. artikulua.– Adingabearen komunikazio–arabidea.
- V. KAPITULUA.– ADOPZIOA**
- 1. atala.– Adopzioa.**
251. artikulua.– Adopzioa eratzea.
252. artikulua.– Adopta daitezkeen haur eta nerabeak.
253. artikulua.– Adopziorako eskaintza.
254. artikulua.– Egokitasuna.
255. artikulua.– Egokitasunerako betekizunak.
256. artikulua.– Egokitasun–deklarazioa.
257. artikulua.– Egokitasun–deklarazioaren indarraldia.
258. artikulua.– Familia adoptatzaileak hautatzea.
259. artikulua.– Adopzio–proposamena.
260. artikulua.– Aurretiazko eskaintzarik gabeko adopzio–proposamena.
261. artikulua.– Adopzio–helburuko zaintza.
262. artikulua.– Adopzio–helburuko zaintzaren eskuordetzea.
263. artikulua.– Adopzio irekia.
- 2. atala.– Nazioarteko adopzioa.**
264. artikulua.– Araudi aplikagarria.
265. artikulua.– Nazioarteko adopzioaren arloko aldebiko akordioak.
266. artikulua.– Nazioarteko Adopziorako Euskal Autonomia Erkidegoko Batzorde Teknikoa.
267. artikulua.– Nazioarteko adopzio–prozedurak.
268. artikulua.– Nazioarteko adopzioaren arloko bitartekaritza–jarduera.
269. artikulua.– Nazioarteko Adopzioko bitartekaritza–erakundeak.
270. artikulua.– Nazioarteko Adopzioko bitartekaritza–erakundeen egiaztatzea.
271. artikulua.– Nazioarteko adopziorako eskaintzak izapidetzea.
- 3. atala.– Adopzioaren ondorengo fasea.**
272. artikulua.– Adopzioaren aurretik eta ondoren adoptatzaileek dituzten betebeharrak.
- 273.– Adopzioaren osteko laguntza–neurriak.

274. artikulua.– Adoptatutako adingabearen jatorriari buruzko informazioa gordetzearen nahitaezotasuna.

275. artikulua.– Jatorri biologikoari buruzko datuak ezagutzeko eskubidea.

VII. TITULUA.– GIZARTE– ETA HEZKUNTZA–ARLOKO ARRETA EMATEA ZIGOR–LEGEAREKIN GATAZKAN DAUDEN ADINGABEEI

I. KAPITULUA.– XEDAPEN OROKORRAK

276. artikulua.– Aplikazio–eremu pertsonala.

277. artikulua.– Administrazio–jardunaren printzipio gidariak.

278. artikulua.– Zerbitzuen antolaketa.

279. artikulua.– Zigor–legearekin gatazkan dauden adingabeei gizarte– eta hezkuntza–arलोko arreτα emateko entitate laguntzaileak.

II. KAPITULUA.– PREBENTZIO–EKINTZA ETA NEURRIEN BETEARAZPENA

280. artikulua.– Prebentzioa.

281. artikulua.– Neurri motak.

282. artikulua.– Zigor–legearekin gatazkan dagoen nerabearen ingurunean bertan neurriak betearaztea.

283. artikulua.– Barneratze–neurriak betearaztea.

284. artikulua.– Askatasunaz gabetzen duten neurriak betetzeko eta heziketa–taldeko bizikidetzarako heziketa–zentroen betekizun materialak, funtzionalak eta langileen alorrekoak.

285. artikulua.– Zentroen ikuskapena.

286. artikulua.– Askatasunaz gabetzen duten neurriak betetzeko eta heziketa–taldeko bizikidetzarako heziketa–zentroetan dauden nerabeen eskubideak eta eginbeharrak.

287. artikulua.– Jarraipen–plana.

288. artikulua.– Jagoletzari eta segurtasunari buruzko neurriak.

III. KAPITULUA.– DIZIPLINA–ARAUBIDEA

289. artikulua.– Diziplina–araubidea.

290. artikulua.– Diziplinazko arau–haustea diren egitateak.

291. artikulua.– Diziplinazko arau–hausteen zehapena.

IV. KAPITULUA.– NEURRIAK BETEARAZTEAREN JARDUKETA OSAGARRIAK

292. artikulua.– Gizarteratzeko jarduketa osagarriak.

293. artikulua.– Babes–jardunarekiko bateragarritasuna.

294. artikulua.– Neurriak betearazi ondorengo jarduketak.

VIII. TITULUA.– ERAKUNDE ARTEKO LANKIDETZA ETA KOORDINAZIORAKO ORGANOAK ETA ORGANO AHOLKU–EMAILEAK ETA PARTAIDETZAKOAK

I. KAPITULUA.– ERAKUNDE ARTEKO ETA SEKTORE ARTEKO ELKARLAN, LANKIDETZA ETA KOORDINAZIORAKO ORGANOAK

295. artikulua.– Administrazioek lankidetzan eta koordinaturik jarduteko duten eginbeharra.

296. artikulua.– Hautzaroari eta Nerabezaroari buruzko Erakunde arteko Organoa.

297. artikulua.– Lurralde– eta toki–lankidetzarako teknikak hautzaroaren eta nerabezaroaren eremuan.

II. KAPITULUA.– ORGANO AHOLKU–EMAILEAK ETA PARTAIDETZAKOAK

298. artikulua.– Partaidetza bermatzea.

299. artikulua.– Haur eta Nerabeentzako Euskal Kontseilua.

300. artikulua.– Haur eta Nerabeen Foroa.

IX. TITULUA.– HAUR ETA NERABEENTZAKO ARRETAREN EREMUKO GARAPENA ETA HOBEKUNTZA

II. KAPITULUA.– HAUR ETA NERABEENTZAKO INFORMAZIOA ETA ARRETAREN KALITATEA

301. artikulua.– Haur eta nerabeei buruzko Informazioko Euskal Sistema.

302. artikulua.– Haurren eta nerabeen arretaren kalitatea.

303. artikulua.– Arretaren kalitatea bermatzeko neurriak.

304. artikulua.– Prestakuntza.

305. artikulua.– Adingabeekin ohiko harremana duten lanbide, ofizio eta jardueretara jotzeko prozedurak eta betekizunak.

III. KAPITULUA.– HAURREN ETA NERABEEN BEHATOKIA

306. artikulua.– Izaera, atxikipena eta xedea.
307. artikulua.– Eginkizunak.
308. artikulua.– Publizitatea.
309. artikulua.– Informazioa isilean gordetzeko eginbeharra.

X. TITULUA.– ESKUMEN–ARAUBIDEA

310. artikulua.– Eusko Jaurlaritzaren eskumenak.
311. artikulua.– Foru–aldundien eskumenak.
312. artikulua.– Udalen eskumenak.

XI. TITULUA.– ARAU–HAUSTE ETA ZEHAPEN ADMINISTRATIBOAK

I. KAPITULUA. ARAU–HAUSTEAK

313. artikulua.– Subjektu erantzuleak.
314. artikulua.– Arau–hauste administratiboak.
315. artikulua.– Arau–hauste arinak.
316. artikulua.– Arau–hauste astunak.
317. artikulua.– Arau–hauste oso astunak.
318. artikulua.– Arau–haustea berriro egitea.
319. artikulua.– Arau–hausteak preskribatzea.

II. KAPITULUA.– ZEHAPENAK

320. artikulua.– Zehapen motak.
321. artikulua.– Zehapenak mailakatzea.
322. artikulua.– Zehapenak aplikatzea.
323. artikulua.– Zehapenen publizitatea.
324. artikulua.– Zehapenak preskribatzea.

III. KAPITULUA.– PROZEDURAZKO XEDAPENAK

325. artikulua.– Zehapen–prozedura.
326. artikulua.– Organo zehatzaileak.
327. artikulua.– Behin–behineko neurriak.

XEDAPEN GEHIGARRIAK

Lehenengoa.– Euskal Autonomia Erkidegoan osasun mentaleko nahasmenduak dituzten haurrei eta nerabeei emandako gizarte– eta osasun–arloko arretari buruzko diagnostikoa.

Bigarrena.– Haurren eta Nerabeen aurkako Indarkeriari aurre egiteko Estrategia Integrala.

Hirugarrena.– Sektore–protokoloak.

Laugarrena.– BALORA tresna berrikustea eta eguneratzea.

Bosgarrena.– Haurrak eta nerabeak babesteko prozeduretako errekurtsioak.

Seigarrena.– Proba gisako zerbitzuak.

Zazpigarrena.– Jokabide–arazoak dituzten adingabeen harrera–zentroei buruzko erreferentziak.

Zazpigarrena.– Proba gisako zerbitzuak.

Zortzigarrena.– VIII. tituluaren aurreikusitako organoak eratzea.

Bederatzigarrena.– Udalen ordezkariak.

Hamargarrena.– Haur eta Nerabeei buruzko Informazioko Euskal Sistema.

Hamaikagarrena.– Estatuko erregistroei informazioa ematea.

Hamabigarrena.– Bidaidetik gabeko edo familiako erreferenterik gabeko adingabe migratzaileak lekualdatzea.

Hamahirugarrena.– Artikuluetan beste arau espezifiko batzuei buruz egindako aipamenak.

XEDAPEN IRAGANKORRAK

Lehena.– Nazioarteko Adopzioarako Euskal Autonomia Erkidegoko Batzorde Teknikoa.

Bigarrena.– Haur eta Nerabeen Euskal Kontseilua.

XEDAPEN INDARGABETZAILEA

Bakarra.– Indargabetzea.

AZKEN XEDAPENAK

Lehenengoa.– Haur eta nerabeen gaineko eragina ebaluatzeko arau edo gidalerroak onestea.

Bigarrena.– Gizarte– eta osasun–arloko arretako unitateak arautzea.

Hirugarrena.– VIII. tituluaren aurreikusitako organoak arautzea.

Laugarrena.– Haurren eta Nerabeen Behatokiaren egitura egokitzea.

Bosgarrena.– Ordezko araubidea.
Seigarrena.– Erregelamendu bidezko garapena.
Zazpigarrena.– Indarrean sartzea.

ZIOEN AZALPENA

I.

Lege honen xede irmoa da urrats erabakigarria egitea euskal ordenamendu juridikoa haur eta nerabeei dagokienez aplikatu beharreko nazioarteko, Europako eta estatu mailako esparrura egokitzeko. Esparru hori Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmenean oinarrituta eraikitzen da. Aipatutako Hitzarmena 1989ko azaroaren 20an Nazio Batuen Batzar Nagusiak onartu zuen, Espainiak 1990eko urtarrilaren 26an sinatu zuen, eta haren berreste–tresna 1990eko abenduaren 31ko 313. zenbakiko Estatuko Aldizkari Ofizialean argitaratu zen (baita hautazko hiru protokoloak ere).

Dudarik gabe, nazioarteko tratatu hori erreferentziazko arau gorena da estatuek, maila sozialean edo juridikoan, haurren eta nerabeen eskubideak benetan egikaritzen direla bermatzeko legegintza–ekimenak edo administrazio–neurriak abian jartzen dituztenean.

Hitzarmenak Nazio Batuen Gutunean aldarrikaturiko printzipioak hartzen ditu oinarritzko premisa gisa, Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalean eta Haurren Eskubideei buruzko Adierazpenean jasotakoez gain. Nazio Batuen Batzar Nagusiak bi adierazpen horiek onetsi zituen 1948ko abenduaren 10ean eta 1959ko azaroaren 20an, hurrenez hurren. Eta, haiekin bat etorritik, aitortzen du adingabeak eskubideen titularrak diren subjektuak direla, eta ez soilik babes merezi duten subjektuak. Beraz, beren ongizatea ziurtatzeko behar duten laguntza, babes eta zainketak multzo askoz zabalago baten barruan aitortzen zaizkien eskubideetako bat besterik ez dira.

Ikuspegi horretatik abiatuta, haurrak eta nerabeak subjektu parte–hartzaitzat hartzen ditu, eta protagonismo handiagoa ematen dio betetzen duten eginkizunari, ez soilik familiaren barruan, baita kide diren komunitatean ere. Azken batean, gizartea eraikitzen aktiboki parte hartzeko legitimatuta dauden subjektu gisa aitortzen ditu, bereziki eurei dagozkien gai guztietan parte hartzeari dagokionez, eta gai horien barruan sartzen dira titular diren eskubideei eragiten dieten politika publikoak.

Nazioarteko esparruan, kontuan hartu behar da Nazio Batuen 2006ko abenduaren 13ko Konbentzioa ere, Desgaitasunen bat duten Pertsonen buruzkoa. Espainiak 2007ko martxoaren 30ean sinatu zuen konbentzio hori, eta berreste–tresna Estatuko Aldizkari Ofizialean argitaratu zen, 96. zenbakian, 2008ko apirilaren 21ean.

Testu horren helburua da desgaitasunen bat duten pertsona guztiek giza eskubide eta oinarritzko askatasun guztiak oso–osoan eta berdintasun–baldintzetan izan ditzaten sustatzea, babestea eta ziurtatzea, bai eta pertsona horien berezko duintasunaren errespetua sustatzea ere. Asmo horrekin estu lotuta, konbentzioak aitortzen du, deklarazio–printzipioen artean, desgaitasuna duten haurrek oso–osoan izan behar dituztela giza eskubide eta oinarritzko askatasun guztiak, gainerako haurren baldintza berberetan; eta, jarraian, gogorarazten ditu Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmenean alderdi ziren estatuek horren inguruan hartu zituzten betebeharrak.

Horrekin bat etorritik, konbentzioaren 7. artikulua aldarrikatzen du alderdi diren estatuek behar diren neurri guztiak hartuko dituztela ziurtatzeko, desgaitasuna duten haur guztiek oso–osoan dituztela giza eskubide eta oinarritzko askatasun guztiak, gainerako haurren baldintza berberetan. Era berean, gehitzen du desgaitasunak dituzten haurrekin zerikusia duten jarduera guztietan, lehendabiziko arduretako bat izango dela haurren interes gorena babestea, eta alderdi diren estatuei eskatzen die berma dezatela desgaitasunak dituzten haurrek eskubidea dutela, batetik, eurei eragiten dieten gai guztiei buruzko iritzia askatasunez adierazteko, eta iritzi horrek behar bezalako arreta jasoko duela, euren adina eta heldutasuna kontuan hartuta, gainerako haurren baldintza berberetan, eta, bestetik,

laguntza egokia jasotzeko, euren desgaitasunaren eta adinaren arabera, eskubide hori egikaritu ahal izateko.

Bestalde, gai horretarako duen interesagatik aipagarria den nazioarteko beste arau bat Haurren Babesari eta Nazioarteko Adopzioaren arloko Lankidetzari buruzko Hitzarmena da, Hagan 1993ko maiatzaren 29an egina, eta Espainiak 1995eko ekainaren 30ean berretsia. Haren berreste–tresna Estatuko Aldizkari Ofizialean argitaratu zen, 1995eko abuztuaren 1ean, 182. zenbakian.

Europako testuinguruan, oro har, Europako Kontseiluaren Giza Eskubideen Europako Hitzarmena aipatu behar da, Erroman 1950eko azaroaren 4an sinatu eta 1953ko irailaren 3az geroztik indarrean dagoena. Hurrei buruzko aipamen espezifikoak jasotzen ditu.

Testu horretatik abiatuta, asko izan dira, Europar Batasunaren barruan, adingabeen oinarrizko eskubideak eraikitzeko eta garatzeko prozesuaren barruan onetsi diren tresnak, Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmena gidatzen duten printzipioak maila sozialean, juridikoan, hezkuntzakoan eta ekonomikoan txertatzen lagundu dutenak, aitortuta dituzten eskubideak errespetatzen direla bermatzeko mekanismoak ezartzeaz gain.

Zehazki, adingabeen eskubideak sustatu eta babestearen eremura mugatuta, honako hauek dira kontuan hartu beharreko erreferentzia nagusiak: Haurren Eskubideak Egikaritzeari buruzko 1996ko urtarrilaren 25eko Hitzarmena, Espainiak 1997ko abenduaren 5ean sinatua, zeinaren berreste–tresna 2015eko otsailaren 21eko Estatuko Aldizkari Ofizialean, 45. zenbakian, argitaratu baitzen, eta Haurrak Sexu Esplotaziotik eta Sexu Abusutik Babesteko 2007ko urriaren 25eko Hitzarmena, Espainiak 2009ko martxoaren 12an sinatu zuena, eta zeinaren berreste–tresna 2010eko azaroaren 12ko Estatuko Aldizkari Ofizialean, 274. zenbakian, argitaratu baitzen, –biak Europako Kontseilukoak–; Kontseiluaren 2003ko azaroaren 27ko 2201/2003 (EE) Erregelamendua, ezkontzaren eta guraso–erantzukizunaren arloko ebazpen judizialen eskumenari, aitorpenari eta betearazpenari buruzkoa, 1347/2000 (EE) Erregelamendua indargabetzen duena, eta Haurren Eskubideen Europako Gutuna, Europar Batasuneko.

Era berean, bereziki nabarmentzen da onetsi izana Haurren Eskubideetarako Europako Kontseiluaren Estrategia (2021–2024), 2021eko martxoaren 24koa. Estrategia horren berriazko ekintzak sei gai–arlotan hauen bidez antolatzen ditu: (i) Bizitza politiko eta demokratikoan parte hartzea, (ii) Gizarteratze sozioekonomikoa, osasuna eta hezkuntza, (iii) Haurren aurkako indarkeriari aurre egitea eta haien babesaren bermatzea, (iv) Hurrei egokitutako Justizia, (v) Gizarte digitala eta informazioarena, eta (vi) Dimentsio globala; bai eta Europako Kontseiluaren 2021/1004 (EB) Gomendioa ere, 2021eko ekainaren 14koa, Europako Haur Bermea ezartzen duena.

II

Hurrei eta nerabeei buruzko nazioarteko eta Europako testuek eragina dute estatu mailan, eta zuzenean eragiten dute haren barne–legerian. Horrela, Estatuko legeek testu horiek aldarrikatzen dituzten arauetara egokitu behar dute beren edukia, eta aldarrikatzen dituzten printzipioak errespetatu behar dituzte, bai eta horiek betetzen direla bermatzeko behar diren neurriak ezarri ere.

Horri dagokionez, Espainiako Konstituzioaren 10. artikulua espresuki zehazten du Konstituzioak aitortzen dituen oinarrizko eskubideei eta askatasunei buruzko arauak Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalaren eta gai berberen inguruan Espainiak berretsitako nazioarteko tratatuen eta akordioen arabera interpretatuko direla. Eta ordena politikoaren eta gizarte–bakearen oinarri gisa nabarmentzen ditu pertsonaren duintasuna, datxezkion eskubide bortxaezinak, nortasunaren garapen askea, eta legearekiko eta gainerakoen eskubideekiko errespetua.

Ildo beretik, haurrak espresuki aipatzen dira Konstituzioaren testuan; izan ere, 39.4 artikulua ezartzen du haien eskubideak zaintzen dituzten nazioarteko akordioetan aurreikusitako babes izango dutela, artikulua horrek berak lehenengo apartatuan botere publikoei ezartzen dien betebeharrari, alegia, familiaren babes sozial, ekonomiko eta juridikoa ziurtatzeari, kalterik egin gabe.

Azkenik, gehitu behar da Konstituzioaren 9.2 artikulua botere publikoei esleitzen diela ondorengoak errazteko eginbeharra: gizabanakoaren eta berak osatzen dituen taldeen askatasuna eta berdintasuna benetakoak eta eragingarriak izateko baldintzak sustatzea, askatasun eta berdintasun horien osotasuna eragozten edo zailtzen duten oztupoak kentzea, eta herritar guztiek bizitza politikoan, nahiz ekonomia-, kultura- eta gizarte-bizitzan ere parte-hartzea.

Testuinguru horretan, nabarmentzekoa da, Estatuko ordenamendu juridikoaren barruan, urtarrilaren 15eko 1/1996 Lege Organikoa, Adingabearen Babes Juridikoari buruzkoa, Kode Zibila eta Prozedura Zibilaren Legea partzialki aldatzen dituena onetsi izana (aurrerantzean, ABJLO). Lege-gorputz horrek Espainiako Estatuak adingabeei aitortutako eskubideak defendatzeko hartutako nazioarteko konpromisoak jasoko ditu, eta adingabeen arloan Estatuko ordenamendu juridikoa berritzeko prozesua, bereziki Haurren Eskubideen Konbentzioa berretsi ondoren hasi zena, amaitzea dakar.

ABJLO da, Kode Zibilean gai horretan bat datozen arauzko xedapenekin batera, adingabeen eskubideak arautzeko esparru nagusia, estatu osoan babes eraginkorra eta uniformea bermatzen baitie. Eta, horrekin bat etorritik, adingabeen babesaren arloan dituzten garapen-eskumenak egikaritzean autonomia-erkidegoentzat erreferente gisa jardun behar duen oinarrizko legeria ezartzen du.

ABJLOk ireki zuen bideak hurrengo urteetan adingabeen arretarekin eta babesarekin zerikusia duten beste lege batzuk onestearekin jarraitu du, hala nola Adingabeen Erantzukizun Penal arautzen duen urtarrilaren 12ko 5/2000 Lege Organikoarekin eta Nazioarteko Adopzioari buruzko abenduaren 28ko 54/2007 Legearekin.

2015ean, ABJLO, Kode Zibilaz eta Nazioarteko Adopzioari buruzko Legeaz gain, beste lege-testu batzuen artean, sakon berrikusi eta bi lege-testu onetsi ziren: uztailaren 22ko 8/2015 Lege Organikoa eta uztailaren 28ko 26/2015 Legea, hain zuzen ere haurrak eta nerabeak babesteko sistema aldatzekoak biak.

Aipatutako bi lege horiek egindako aldaketan bidez garatzen eta indartzen da adingabeak bere interes gorena lehentasunezkoa izateko duen eskubidea. Printzipio hori funtsezkoa da arlo honetan, eta ABJLOn kontzeptu juridiko zehaztugabetzat hartzen zen. Horrek hainbat interpretazio eragin zituen, kalte egiten zion segurtasun juridikoari, galdagarria izanik ere.

Ildo beretik, adingabeen eskubide eta eginbehar jakin batzuk arautzea azpimarratu da, eta, bereziki, adingabeak entzuna izateko duen oinarrizko eskubidea, xehetasun handiagoz garatu dena.

Bestalde, administrazio-jarduketaren printzipio gidariak haur eta nerabeek Estatuan dituzten behar berrietara egokitu dira. Hala, printzipio gidari gisa sartzen da adingabeak indarkeria-mota ororen aurka babestea, bai eta botere publiko guztiek haurren edozein tratu txarren aurrean sentsibilizazio-, prebentzio-, laguntza- eta babes-jarduketak garatzeko duten betebeharra ere.

Era berean, adingabe atzerritarren egoera jorratzen da, eta haurrak eta nerabeak babesteko sistemako erakundeen berrikuspen sakona egiten da, Estatu osoan babes eraginkorra eta uniformea bermatzeko, adingabeek izan ditzaketen arrisku- eta babesgabezia-egoerekiko, eta haien administrazio-egoera edozein dela ere, atzerritarren kasuan.

Eta, berrikuntza garrantzitsu gisa, jokabide-arazoak dituzten adingabeak babesteko berriazko zentroetan sartzea arautzen da.

Bestalde, Nazioarteko Adopzioari buruzko Legean sartu diren aldaketen artean bereziki aipatu beharreko kontua da nola bereiztu dituen eskumenak Estatuko administrazio orokorraren eta autonomia-erkidegoen artean. Arlo honetan, Estatuko administrazio orokorraren eskumenen barruan sartu da, atzerriko politikari eragiten dionez, zenbait herrialdeetako adopzioen tramitazioa hasi, bertan behera utzi edo mugatzeko erabakia, eta baita nazioarteko adopzioetan bitartekari gisa aritzeko erakundeak egiaztatzea ere. Azken eginkizun hori, legea onartu arte, autonomia-erkidegoen eskuetan egon da. Dena den, autonomia-erkidegoen eskumen gisa mantenduko da egiaztatutako erakundeen kontrol, ikuskatze eta jarraipen lana egitea, erkidego horien lurraldearen barruko jardueri dagokienez; baina egiaztatutako erakundeak atzerrian burutzen duenean bitartekaritza-lana, orduan kontrola eta jarraipena egiteko eskumena Estatuko administrazio orokorrarena izatea aurreikusten da.

Aldaketa hori eta geroago martxoaren 22ko 165/2019 Errege Dekretua, Nazioarteko Adopzioari buruzko Erregelamendua onartzen duena, indarrean sartu izana dira Konstituzio Auzitegiaren 2021eko otsailaren 18ko 36/2021 Epaiaren eragile zuzenak. Epai horrek martxoaren 22ko 165/2019 Errege Dekretuak onetsitako nazioarteko adopzioaren erregelamenduaren zenbait manuren inguruan planteatutako eskumen-gatazka positiboa onartzen du zati batean, eta nazioarteko adopzioari buruzko abenduaren 28ko 54/2007 Legearen zenbait manuri ere eragiten die. Eta horren ondorioz, bai Estatuak bai autonomia-erkidegoek nazioarteko adopzioaren inguruko arautzeetan eskumenei dagokienez jarraitu beharreko esparru juridikoa zehazten du.

Oraintsuago, Haurrak eta nerabeak indarkeriaren aurrean erabat babesteko ekainaren 4ko 8/2021 Lege Organikoa (aurrerantzean INEBLO) aldarrikatu izanak beste aurrerapauso garrantzitsu bat ekarri du adingabeen eskubideak babesteko, eta osatu egiten du arlo horretako Estatuko lege-esparrua. Lege horrek erantzuna ematen dio Haurren Eskubideen Batzordeak (HEBK) haurren aurkako indarkeriari buruzko lege integral bat onesteko beharraz behin eta berriz Espainiari egindako eskaerari. Lege integral horrek genero-indarkeriaren esparruan onetsitakoaren antzekoa izan behar zuen arau-irismenari dagokienez.

Gauzak horrela, INEBLOren abiapuntua hurrek eta nerabeek inolako indarkeria-motarik ez jasateko duten eskubidea da. Premisa horretatik, haurren eta nerabeen aurkako indarkeriari hurbilketa integral batetik aurre egiten dio, arrisku-faktoreen eta ondorioen dimentsio anitzeko izaerari erantzun zabala emanez; horregatik, inflexio-puntu bat da adingabeen babesean eta arau nazionalak eta nazioartekoek aitortzen dizkieten eskubideen bermean.

Puntu horretan, legeak funtsezko lehentasuna ematen die prebentzioari, sozializazioari eta hezkuntzari, bai adingabeen artean, bai familien eta gizarte zibilaren beraren artean. Eta, aldi berean, babeserako, detekzio goiztiarrerako, laguntzarako, urratutako eskubideak berrezartzeko eta biktima oneratzeko neurriak ezartzen ditu, biktimizazio sekundarioa saihesteko jardunbide egoki gisa identifikatutako arreta-eredu integraletan inspirazioa dutenak.

Nolanahi ere, legeak prebentzio- eta babes-eredu komun bat lortu nahi du Estatuko lurralde osoan, adingabeen eskubideen urraketan aurrean, Estatuak eta autonomia-erkidegoek eskumen partekatua duten eremu materialetan (hezkuntza, osasuna...), bai eta autonomia-erkidegoei soilik esleitutako gaiei dagokienez ere (adibidez, gizarte-zerbitzuak). Eta, horregatik, haren garapenaren bermea eta eraginkortasuna ezin da bereizi autonomia-erkidegoen jarduketara eta lankidetzara beharrezkotik, eskumenak banatzeko konstituzio- eta estatutu-sistemaren esparruan beren gain hartutako ahalmenak eta eginkizunak egikaritzean.

III.

Haurrak eta Nerabeak Zaintzeko eta Babesteko otsailaren 18ko 3/2005 Legea onetsi arte, Autonomia Erkidegoko erakunde komunek alderdi espezifikoak arautzera mugatu zuten haurren eta nerabeen arretaren eremuko legegintza-jarduera beren eskumeneko arloetan, hala nola hezkuntzan edo osasunean. Aitzitik, arrisku- edo babesgabezia-egoeran dauden haur eta nerabeak babestea eta arau-hausle adingabeei gizarte- eta hezkuntza-arloko arreta ematea gai horretan berriazko arau-garapenik ez zuten eremuak ziren, nahiz eta funtsezkoak izan bereziki zaugarria den haur eta nerabeen kolektibo baten eskubideak sustatzeko eta babesteko.

Horregatik, lege-testu horrek garrantzi handiko mugarrria lortu zuen: Euskal Autonomia Erkidegoari erreferentziatzeko esparru juridiko orokor bat ematea haurrak eta nerabeak zaintzeko eta babesteko arloan, eta euskal ordenamendu juridikoan zegoen hutsune hori betetzea. Bereziki, testu bakar batean biltzea lortu zuen autonomia-erkidegoetako, Estatuko edo nazioarteko beste arau batzuek haurren eta nerabeen alde aitortzen zituzten oinarrizko eskubideen multzoa, eta, era berean, espresuki ezarri zituen eskubide horien egikaritze eraginkorra sustatzeko eta defendatzeko administrazio-jarduketa gidatu behar zuten printzipioak. Gainera, aplikatu beharreko eskumen- eta erakunde-esparrua zehaztu zuen. Legeak, beraz, arloa kohesionatzen zuen tresna gisa jarduten zuen, eta horrek segurtasun juridikoa sendotzen laguntzen zuen.

Lege-testua onetsi zenetik hamazazpi urte baino gehiago igaro dira, eta denbora horretan adingabeen egoeran eragina duten aldaketa sozial, juridiko eta ekonomiko garrantzitsuak gertatu dira. Eta, bereziki, eskubideen titular, baina baita eginbehar eta erantzukizunen titular diren subjektu gisa ulertzen dituen kontzepzioari dagokionez, eta XXI. mendeko bizitza demokratikoan parte-hartze aktiboa izateko exigentzia handiagoari dagokienez.

Aldaketa horiek guztiek, era berean, arau-aldaketa eta -berrikuntza garrantzitsuak eragin dituzte, eta legeria berri bat ekarri dute, Haurrak eta Nerabeak Zaintzeko eta Babesteko Legean islatzen ez zena. Errealitate berri horrek, nahitaez, haren edukia eta, modu partikularrean, babes juridikorako tresnak egokitzea eskatzen zuen; tresna horiek birformulatu egin behar ziren, gizartean nagusi ziren inguruabar eta errealitate berrietara egokitzeko, eta, azken batean, Konstituzioaren aurreikuspenak eta nazioarteko arauak erabat betetzen direla ziurtatzeko.

Ildo horretan, aurrera egin behar da berriazko sustapen- eta prebentzio-neurriak antolatzen, de facto benetako babes-tresna gisa jardungo dutenak, haurren eta nerabeen eskubideak bermatzeko nazioarteko estandarrekin bat etorritik, eta nazioarteko agertokiaren abangoardian jarriko direnak.

Testuinguru horrekin bat etorritik, ezinbestekoa da Haurrak eta Nerabeak Zaintzeko eta Babesteko otsailaren 18ko 3/2005 Legearen berrikuspen eta erreforma integrala egitea, lege hori ordeztuko duen lege-testu berri baten inguruan antolatua, eta, Estatuko legeria berriaren arabera, erreferentziako esparru juridiko egonkor eta kalitatezko berri bat ezartzeko adingabeei dagokienez. Eta, modu berean, beharrezkoa da araudi berri bat izatea, Estatuaren nahiz autonomia-erkidegoen mailan dagoen arau-zatiketarekin amaituz, segurtasun juridikoa sendotuko duena.

IV

HEBk, 37. (2011) Ohar Orokorrean, haurren aurkako indarkeriari buruzko Nazio Batuen Azterlanaren (A/61/299) gomendioak aplikatzeko beharrezkoak diren neurri guztiak hartzea gomendatzen du eta, bereziki, arreta berezia ematea prebentzioari, indarkeriazkoak ez diren balioak sustatzeari eta horri buruzko kontzientziarioari, oneratzeko eta gizarteratze-zerbitzuak emateari eta haurren parte-hartzea ziurtatzeari buruzko gomendioei. Bestalde,

haurrek inolako indarkeriarik jasan ez dezaten duten eskubideari buruzko 13. (2011) Ohar Orokorrarekin estu lotuta, eta 22. (2018) Ohar Orokorraren bidez, gomendatzen du haurren indarkeriaren aurkako babes integrala bermatuko duten eta maila guztietan aplikatuko diren legeen onespena bizkortzea.

HEBren Ohar Orokorrak Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmenetik eratorritako eduki substantiboa, eta haren hiru Hautazko Protokoloak, konektatzen dituzte nazioarteko zuzenbideko esparru horretan parte hartzen duten estatuetako haur eta nerabeei dagozkien hezkuntza-, osasun-, zuzenbide- eta gizarte-errealitateekin.

Nazioarteko joera orokorrarekin jarraituz, eta, bereziki, HEBren Ohar Orokorreratik eratorritako postulatuarekin, Haur eta Nerabeen Lege honek izaera integrala du, eta gaiaren antolamendu oso eta sistematiko baten aldeko apustua egiten du. Hau da, testu artikulatu bakar batean arautzen eta garatzen ditu, abenduaren 18ko 3/1979 Lege Organikoaren bidez onetsitako Euskal Herriaren Autonomia Estatutuak Autonomia Erkidegoari esleitutako eskumenen barruan, haurrei eta nerabeei buruzko gai guztiak, eta, batez ere, haien eskubideen egikaritzea ziurtatzera eta babestera bideratutakoak.

Horretarako, arau juridiko berean biltzen dira haurrei eta nerabeei buruzko Estatuko oinarritzko legeria, hainbat lege-gorputzetan sakabanatutakoa, bai eta lege sektorial autonomikoetan jasotako arauzko xedapenak ere (osasunaren, hezkuntzaren edo etxebizitzaren arlokoak, esate baterako), haur eta nerabeengan eragina zutenak, eta, kasu askotan, zuzenean eragiten zietenak haien eskubideak egikaritzeari.

Oinarri horretatik abiatuta, gainerako ordenamendu juridikoarekin (Estatukoa, Europar Batasuneko eta nazioartekoa) koherentea den erreferentzia-esparrua ematen da, errazago ezagutu eta uler dadin. Eta, horren ondorioz, arauaren aplikazioak bere baitan hartzen dituen EAEko administrazio publikoen jarduna errazten du, eta araua betetzera behartuta dauden pertsona, eragile eta profesionalek erabakiak hartzeko modua argitzen du, baina baita gizarte osoak ere, bereziki, xede duen populazioak eta nerabeek.

Azken batean, gainditu egiten da haurrei eta nerabeei buruzko gai sentikor baten arautzean zegoen prekaritatea, beti elkarren artean koherenteak ez diren araubide juridiko desberdinak gainjartzeak eragindakoa, bai eta aplikatzekoak ziren arauen sakabanaketak eragindakoa ere, zeinak Konstituzioak bermatutako segurtasun juridikoaren printzipioaren kalterako jarduten baitzuen.

Hala, araudi-zatiketak nahastea, zailtasunak edo zalantzak sortzen zituen araua egoera zehatzetan aplikatzeko, eta interpretazio eta erantzun desberdinak eragiten zituen gai beraren aurrean, arauzko xedapen jakin batzuk banaka eta modu eskusiboan kontuan hartzen ziren edo beste lege-gorputz batzuetan txertatutako xedapen espezifikoekin lotuta; inguruabar horiek guztiek zalantzak eta ziurtasun eta segurtasun-falta juridikoko arazoak eragin dituzte.

Premisa horietatik, diziplina anitzekoa eta transbertsala den ikuspegi global batetik jorratzen da legearen edukia, prebentzio-ekintzari lehentasuna emanez, bereziki edozein indarkeria motaren aurrean, eta haurren parte-hartzea indartuz, ez bakarrik prozeduren esparruan, baita lankidetzako beste lan-espazio batzuetan ere.

Testuinguru horretan, lege honetan jasotako arauzko xedapenak ematea Autonomia Estatutuaren 9. artikulua barruan kokatzen da. Artikulu horrek euskal herri-aginteei esleitzen die, beren eskumenen esparruan, herritarren oinarritzko eskubide eta betebeharrak behar bezala egikaritzen direla zaintzeko eta bermatzeko mandatua; bizi- eta lan-baldintzak hobetzeko politika bereziki bultzatzekoa; enplegua gehitzea eta ekonomiaren oreka sustatzeko neurri lagungarriak hartzekoa; gizakien eta gizataldeen askatasuna eta berdintasuna zinezko eta benetako izan daitezen baldintzak eragitera eta oztopoak

desagerraraztera bideratutako neurri oro hartzekoa, eta Euskadiko politika-, ekonomia-, kultura- eta gizarte-alorretako bizitzan herritar guztien partaidetza bideratzekoa.

Eskumenei soilik dagokienean, Autonomia Estatutuaren 10. artikulua definitzen duen esparruan kokatzen da legea funtsean. Manu horrek autonomia-erkidegoari ematen dio gai-aukera zabal bati buruzko eskumen eskusiboa, eta, besteak beste, garrantzi berezia du «komunitatearen garapena, emakumeen egoera, eta haur, gazte eta adinekoen aldeko politika» (39. apartatua). Era berean, nabarmentzekoa da arlo hauetan esleitzen dion eskumen eskusiboa: «gizarte-laguntza» (12. apartatua), «ongintza- eta sorospen-izaerako fundazio eta elkarteak» (13. apartatua) eta «adingabekoen babes-kuradoretzako, espetxetako eta gizarteratzeko erakunde eta etheen antolaketa, araubidea eta jarduera, arlo zibileko eta zigor- eta espetxe-arloetako legeria orokorrarekin bat» (14. apartatua).

Aurreko guztiei, 10. artikuluan zerrendatutako gai hauek gehitzen zaizkie: «kultura»; (17. apartatua); «kontsumitzaile eta erabiltzaileak babestea» (28. apartatua, Autonomia Estatutuaren 10.27 artikuluan zehazten den moduan); etxebizitza (31. apartatua); eta «kirola, aisia eta olgeta» (36. apartatua).

Eta ildo beretik, garrantzi berezia du Autonomia Erkidegoak esleitua duela «Euskadi osatzen duten herrialde historikoetako foru-zuzenbide zibila eta berezia, dela idatzia ala ohiturazkoa, gorde, aldatu nahiz garatzea, bai eta hura indarrean izango den lurralde-eremua finkatze»ko eskumena, Autonomia Estatutuaren 10.5 artikuluan Konstituzioaren 149.8 artikuluari dagokionez xedatutakoari jarraikiz.

Azkenik, azpimarratu behar da lege hau autonomia-erkidegoko eskumen-tituluen ildoan dagoela, hezkuntzaren, osasunaren, gizarte-hedabideen eta ingurumenaren arloan.

Horri guztiari gehitu behar zaio lege honek ez duela alde batera uzten gure autonomia-erkidegoaren egitura eta antolaketa juridiko-instituzional berezia. Aitorpen horretatik, Autonomia Erkidegoko Erakunde Erkideen eta Lurralde Historikoetako Foru Organoen arteko Harremani buruzko azaroaren 25eko 27/1983 Legean xedatutakoari jarraikiz, errespetatu egiten ditu lurralde historikoetako foru-organoek Euskal Autonomia Erkidegoan dituzten erakunde erkideetatik datozen arauak betearazteko eskumenak, arlo hauetan: gizarte-laguntza, komunitatearen garapena, emakumeen egoera, haur, gazteen eta adinekoen aldeko politika, eta aisialdia eta olgeta (erakunde erkideek arlo horietan zuzenean jarduteari kalte egin gabe).

Modu berean, euskal udalerriek dituzten berezko eskumenak errespetatzen ditu, eta, ondorioz, baita eskumen horiek egikaritzearekin lotutako eginkizun edo ahalmen guztiak ere, udal-autonomia babesteko esleitzen zaizkienak, Euskadiko Toki Erakundeei buruzko apirilaren 7ko 2/2016 Legearen arabera.

V.

Deskribatutako aurrekariekin bat etorriz, haurrei eta nerabeei dagokienez, Autonomia Erkidegorako erreferentziazko esparru juridiko berri bat onesten da lege honekin, ez dena soilik adingabeen babesen oinarritzen, baizik eta bizitzaren eremu guztietan haien eskubideak aitortzen, sustatzen, prebenitzen eta leheneratzen edo itzultzen aurrera egiten duena, garatzen diren esparru publikoan zein pribatuan (hezkuntza, osasuna, familia, gizartea, arlo judiziala, etab.).

Era berean, lege honek edozein indarkeria-portaeraren edo motaren aurrean ere jarduten du, edozein dela ere hura gertatzen den ingurunea (familia, gizartea, hezkuntza, etab.) edo indarkeria erabiltzen duen pertsona, eta alde batera utzita indarkeriazko ekintza noizbehinkakoa, ohikoa edo denboran zehar jarraitua den.

Era berean, lege honek adingabeen eskubideak egituratzen ditu, haurrak eta nerabeak eremu material autonomo gisa aitortzen eta finkatzen ditu, zeharkakoa izanik funtsean, eta alderdi ugari ditu hainbat eskumen–eremurekin (gizarte–zerbitzuak, osasuna, hezkuntza, justizia, aisia eta denbora libre...) bereziki lotzen dutenak, eta nahitaez koordinatu behar da horiekin. Horren ildotik, haurrak eta nerabeak ez dira, inola ere, tradizioz harreman estua izan duten beste eskumen–eremu batzuen barnean bildutako arlotzat hartzen, hala nola gizarte–laguntzari dagokionean, zeinarekin adingabeei zuzendutako ekintza publikoa lotzeko joera baitago edota harekin identifikatzekoa.

Beraz, haurrak eta nerabeak berezko eremu materialtzat hartzen dira, eta, horren barruan, haur eta nerabeei dagokien eta eragiten dieten hainbat gai sartzen dira haien eskubideak eraginkortasunez egikaritzean, hala nola arreta goiztiarra, nazioarteko adopzioa, babesgabetasun–egoeran dauden adingabeen babesa edo zigor–legearekin gatazkan dauden adingabeen gizarte– eta hezkuntza–arloko esku–hartzea.

Lege honek, nazioarteko eta Europako estandar, postulatu eta printzipioekin bat etorriz, aurrera egiten du adingabeak eskubideen titularrak diren subjektu gisa aitortzeko bidean, eta ez soilik babesa merezi duten subjektu gisa. Helburu hori lortzeko, abiapuntu gisa hartzen duen filosofia da haurrak eta nerabeak sozialki eta juridikoki babestea bermatzeko modurik onena subjektu gisa duten autonomia sustatzea dela, bizitzako lehen etapetatik hasita, beren eskubideak eraginkortasunez egikaritzeko eta baliatzeko beharrezkoak diren baldintzak ezartzea bultzatuz eta sustatuz; eta, modu berean, haien garapen fisiko, intelektual, sozial eta emozionala erabat eta harmonikoki ziurtatzea.

Lege honen xedea da araudia modu sistematikoan, osoan, koherentean eta eguneratuan arautzea, honako oinarritzko printzipio hauen gainean eraikia: adingabearen interes gorena gailentzea, integralitatea, haurtzaroaren transbertsalitatea politika guztietan, gizarte osoaren eta botere publikoen erantzunkidetasuna, eta haurren parte–hartzea eta herritartasun aktiboa.

Printzipio horiek kontuan hartuta, eta haur eta nerabeen eskubideak eraginkortasunez egikaritzen direla bermatzeko eta babesteko, lau esku–hartze ardatz nagusiren inguruan proiektatzen du edukia: sustapena, prebentzioa eta detekzioa, arreta eta babesa, eta urratutako eskubideak berreskuratzea eta itzultzea. Jardun publikoa garatu beharko den arlo horiek guztiek, denak batuta, haurrei eta nerabeei eman beharreko arreta integrala eta sektore anitzekoa egituratzen dute, eta legearen izaera integrala berresten laguntzen dute.

Horrekin estu lotuta, legeak nabarmentzen du beharrezkoa dela administrazio publiko guztiek jarrera jagolea izatea adingabeen garapen fisiko, kognitibo, emozional eta sozial egokia zaildu, kaltetu edo urra dezaketen testuinguruen, egoeren edo jokabideen prebentzian, bai eta haien eskubideen benetako egikaritzea ere, edozein jatorri dutela ere, detekzio goiztiarra eginez, horiei aurrea hartu ahal izateko, eta horrelakorik gerta ez dadin, edo mugatzeko egoera horietatik erator daitezkeen ondorio negatiboak, haien larritasuna edo haien iraupena.

Era berean, lege honek ahalegin handia egiten du haurrek eta nerabeek parte hartzeko duten eskubidearen eduki substantiboa indartzeko, eta bere artikuluen zati handi bat bideratzen du neurriak gaitzera haien benetako parte–hartzea errazteko eta sustatzeko dagozkien bizitza publikoko gaietan, eta, bereziki, beren eskubideei eragiten dieten politika publikoak diseinatu eta horien plangintza egiten.

Bestalde, Estatuko legegintzako agertoki berriak eskaintzen duen aukera aprobetxatzen du haur eta nerabeen arloko eginkizunetan sakondu eta argitzeko nola banatzen diren eginkizun horiek EAEko administrazio publikoen artean, Autonomia Erkidegoan indarrean den eskumen–banaketaren arabera.

VI.

Aipatutako esparruan, legea hiru helbururekin sortu da:

- a) Euskal Autonomia Erkidegoan bizi diren edo dauden haur eta nerabe guztiei bermatzea ordenamendu juridikoak aitortzen dizkien eskubide eta askatasunak egikaritu ahal izatea.
- b) Erantzunkidetasunaren ikuspegitik, ekintza publikoko sektore-eremu guztietan botere publikoek garatu behar dituzten ekintzak zehaztea, aurreko apartatuan ezarritako helburua lortzeko.
- c) Jarduketa-printzipioak zehaztea eta sustapen-, prebentzio-, arreta- eta babes-jarduketa guztiei dagokien eskumen-esparrua ezartzea, baita koordinazio-, lankidetzeta- eta partaidetzeta-egiturak ere.

Helburu horiek lortzeko, 327 artikulua ditu guztira, atariko tituluan eta berariazko hamaika titulutan banatuak, eta, ondoren, hamahiru xedapen gehigarri, bi xedapen iragankor, xedapen indargabetzaile bat eta zazpi azken xedapen.

Atariko tituluak bi kapitulu ditu, eta arauaren aplikazio zuzena gidatu behar duten xedapen orokorrak jasotzen ditu.

I. kapituluak legearen eremu objektiboa eta subjektiboa zehazten ditu, eta araudiak haurtzaroan eta nerabezaroan duen eragina aztertzea derrigorrezkoa dela ezartzen du. Horrez gainera, printzipio gisa ezartzen du, batetik, aurrekontuetan lehentasuna eman behar zaiela haur eta nerabeekin lotutako sustapen-, prebentzio-, arreta- eta babes-jarduketari, eta, bestetik, haur eta nerabeen, haien familien, botere publikoen eta gizarte osoaren erantzunkidetasuna sustatu behar dela haurren eta nerabeen ongizatea bermatzera, haien eskubideak eraginkortasunez egikaritzera eta eginbeharrak eta erantzukizunak beren gain hartzera bideratutako jarduketetan.

Araudiak haurtzaroan eta nerabezaroan duen eraginaren analisiari dagokionez, helburua da lege-aurreproiektuetan eta dekretu-proiektuetan haurren eta nerabeen eskubideen ikuspegia txertatzea. Horretarako, arauan proiektatutako jarduerak haurren eta nerabeen ongizatea eta haien eskubideen egikaritze eraginkorra sustatzeko, prebenitzeko, zaintzeko eta babesteko helburu orokorrean ondorioak, positiboak edo negatiboak, izan ditzakeen aztertzea eskatzen da.

Aldi berean, egindako ebaluazioa indartzen da; izan ere, araugintza-ekimenaren organo sustatzaileari dagokion azterketa-eginbeharrarekin batera, Haur eta Nerabeen Behatokiari esleitzen zaio hari buruzko txosten bat egiteko eginkizuna. Horrela, ebaluazioan lortutako emaitza edo ondorioak justifikatuta daudela eta egindako balorazioa ezarritako helburuetara egokitzen dela egiaztatu nahi da. Eta, hala badagokio, hobekuntza-proposamenak egin, haurrengan eta nerabeengan hauteman diren ondorioak ezabatzen, minimizatzen edo murrizten laguntzeko, sinergiak bilatuz eta haien eskubideak baliatzeko edo egikaritzeko garaian inpaktu negatiboak saihestuz.

Bestalde, II. kapituluan, botere publikoek haurren eta nerabeen eremuan garatzen dituzten esku-hartzeak antolatzeko erabili behar diren jarduketa-ardatzak zerrendatzen ditu, eta, horrekin bat etorruta, kontzeptu hauek definitzen ditu: sustapena, prebentzioa, arreta, indarkeriaren aurkako babesa eta babesgabetasun-egoeretakoko babesa.

I. tituluak bi kapitulu ditu. Hala, I. kapituluak zenbait xedapen orokor jasotzen ditu, hurrei eta nerabeei lotutako sustapen-, prebentzio-, arreta- eta babes-eskumenak erabiltzean administrazio publikoek aintzat hartu behar dituzten printzipioen zerrenda zehatz eta xehatu

bat ezartzeko, eta gizarte– eta merkataritza–ekimenarekiko elkarlana eta irabazi–asmorik gabeko gizarte–ekimenaren sustapena jasotzen ditu.

Horrez gainera, II. kapituluak haur edo nerabe baten aurka sortutako indarkeria–egoerak eta haurren eta nerabeen ustezko babesgabetasun–egoerak komunikatzeko eginbeharra ezartzen du; aurreko egoeratako bati lotutako datuen tratamendua arautzen du, eta jasotako informazioa isilean gorde behar dela arautzen du.

Indarkeria– edo babesgabetasun–egoerak komunikatzeari dagokionez, aipatzekoa da komunikatzeko eginbeharrak barne hartzen dituela horrelako egoera bat gertatzen ari denaren susmoak ere.

Era berean, gehitu behar da aurreikusten den komunikatzeko eginbeharra bikoitza dela. Horrela, komunikatzeko eginbehar generiko bat ezartzen da, herritar guztiei eska dakiekeena, gizarte osoa adingabeen babesaren partaide eta erantzunkide eginez; eta komunikatzeko eginbehar kualifikatu bat, berariaz eragiten diena pertsona edo kolektiboei, baldin eta, beren kargua, lanbidea edo eginkizunak, ofizioa edo jarduera direla eta, adingabe baten aurkako indarkeria–egoera baten berri badute edo adingabe horren babesgabetasun–egoera posible baten berri badute. Nolanahi ere, aplikatu beharreko araubide juridikoa desberdina da kasu bakoitzean, eta, horrekin bat etorritik, bi komunikatzeko eginbehar horiek betetzeko kontuan hartu beharko diren parametroak konfiguratzeko dira.

Modu berean, bereziki lantzen da haurrek eta nerabeek indarkeria– edo babesgabetasun–egoerak komunikatzea. Kasu horri dagokionez, administrazio publiko eskudunek mekanismo eskuragarriak, egokiak eta konfidentzialak, ahal dela elektronikoak, eskaintzeko betebeharra ezartzen da, egoera horiek komunikatu ahal izateko eta informazio egokia modu arin eta seguruan eman ahal izateko.

II. tituluak bi kapitulu ditu, eta bertako artikulua gehienak haurren eta nerabeen eskubideak arautzeko esparru orokorra ezartzeari buruzkoak dira. I. kapituluak, Haurrak eta Nerabeak Zaintzeko eta Babesteko otsailaren 18ko 3/2005 Legeak irekitako bideari jarraituz, adingabe guztiek dituzten giza eskubideak biltzen ditu, inolako bereizketarik egin gabe.

Ezin da ukatu eskubide horiek dimentsio eta espazio propioa hartzen dutela haurtzaroan eta nerabezaroan, parte hartzeko eskubidearekin gertatzen den bezala. Eta, beste kasu batzuetan, askoz ere proiektzio handiagoa dute haurtzaroko eta nerabezaroko bizi–zirkloaren etapetan, edo, bereziki, adingabe baten garapenaren etapa edo aldi zehatzetan, osasunerako eskubidearekin gertatzen den bezala.

Era berean, ezin da alde batera utzi eskubide jakin batzuk adingabeei soilik aplikatzen zaizkiela, hala nola familiaren barruan hazteko eta familia–harremanak izateko eskubidea, edo hezkuntzarako eskubidea.

Horregatik, nazioarteko, Europako eta Estatuko legerian oinarrituta, eskubide bakoitzaren eduki substantiboa zehazten da. Horretarako, modu garbi eta zehatzean ezartzen dira horiek definitzen dituzten elementu eta berezitasun espezifikokoak, segurtasun juridiko handiagoa izateko eta ziurtasuna areagotzeko.

Eduki substantibo horrek osatzen du administrazio publikoak gidatu behar dituen gutxieneko arau–multzoa, horien egikaritze eta baliatze egokia erraztu, ziurtatu eta babesteko behar diren baldintzak ezartzeko, bai familian bertan, bai gizartean, bai eta garatzen diren gainerako eremuetan ere.

Horren ondorioz, administrazio publikoek adingabeen eskura jarri behar dituzten mekanismoak aipatzen dira, haien eskubideak benetan egikaritzea eta defendatzea bermatzeko, bereizkeriarik gabe eta aukera–berdintasuneko baldintzetan.

Adingabeek dituzten eskubideen multzoari dagokionez, arreta berezia merezi du haurren edo nerabearen interes gorena gailentzeko eskubideak, haurren eta nerabeen lehen eskubide gisa jasotzen dena.

Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmenak 3. artikuluan aldarrikatzen duenez, “hurrei dagokienez, gizarte–ongizateko erakunde publiko nahiz pribatuak, auzitegiek, administrazio–agintariek edo legegintza–organoek hartzen dituzten neurri guztiek haurren interes gorena zaintzea izango dute lehendabiziko ardura”. Eta HEBk, 14. (2013) ohar orokorrean, haurrak bere interes gorena lehendabiziko ardura izan dadin duen eskubideari buruzkoan, «interes gorena» kontzeptuaren hiru dimentsioak azpimarratzen ditu: Batetik, eskubide substantiboa da, adingabeak bere interes gorenak ebaluatuak izateko eskubidea baitu berari eragiten dion neurri bat hartzen denean, eta beste interes batzuk badaude, horiek behar bezala aztertu beharko dira irtenbide bat bilatu ahal izateko. Bestetik, interpreta daitekeen printzipio orokor bat da, eta, beraz, xedapen juridiko bat modu batean baino gehiagotan interpreta badaiteke, adingabearen interesei egokien erantzuten dien interpretazioa aukeratu behar da. Baina, gainera, azkenik, printzipio hori prozedurazko arau bat da. Hiru dimentsio horietan, adingabearen interes gorenak helburu bera du: adingabearen eskubide guztiak erabat eta modu eraginkorrean errespetatzen direla ziurtatzea, bai eta haien garapen integrala ere.

ABJLOren 2. artikuluari beste idazkera bat eman zion Haurrak eta Nerabeak Babesteko Sistema aldatzen duen uztailaren 22ko 8/2015 Lege Organikoak, legegileak modu unibertsean aitortutako balioak eta onartutako irizpideak zedarritzeko, zeinak zenbait elementu eta kasuan kasuko egoerak aintzat hartuta baloratu behar baitira; gainera, behar bezala adierazi behar dira hartutako erabakiaren motibazioan, interes gorenaren printzipioaren aplikazioa eta zehaztapena egokia izan den ala ez aztertzeko helburuarekin.

Hori dela eta, arloa arautzeko funtsezko printzipio gidaria dela eta botere publikoen esku–hartze osoa inspiratu behar duela kontuan hartuta, lege honetan biltzen dira adingabearen interes gorena kasu partikular bakoitzean interpretatzen eta aplikatzen laguntzen duten gutxieneko irizpideak, ABJLOren 2. artikuluan definitzen direnak.

Baina, logika horri jarraikiz, eta berrikuntza gisa, lege–testu honetan haurren edo nerabearen interes gorena gailentzeko eskubidea ere ezartzen da, erreferentziazko eskubide gorena dena; hau da, aldi berean egon daitekeen beste edozein eskubide edo interes legitimoren aurrean, adingabearen interes gorena gailendu beharko da beti.

Bestalde, II. kapituluak, hedadura askoz ere txikiagokoak, adingabeen eginbeharrak arautzen sakontzen du, Haurrak eta Nerabeak Zaintzeko eta Babesteko otsailaren 18ko 3/2005 Legeak jada jasotzen zituen xedapenen eta nazioarteko arauen ildotik.

Horrela, haurrak eta nerabeak kontzientziatu nahi dira, bai eta gizartea bera ere, aitortzen zaizkien eskubideen titulartasuna eta egikaritzea ez direla mugagabeak, eta muga eta erreserben mende egon daitezkeela, gainerako pertsonen eskubideen errespetua edo ordena publikoaren eta segurtasunaren babesa bermatzeko. Gainera, erantzukizunak pixkanaka nork bere gain hartzearen garrantzia azpimarratu nahi da. Autonomia–erkidego mailako lege–aurrekariarekin alderatuta, berrikuntza nagusia da eginbehar horiek, berariaz eta bereizita, familia–, hezkuntza– eta gizarte–eremuan sartzen eta zehazten direla.

III. tituluak hamabost kapitulu ditu, eta horien bidez, modu sistematiko, ordenatu eta zehatzean, haurren eta nerabeen ongizatea eta haien eskubideak egikaritzea sustatzen da, bai eta egikaritze horretatik erator litezkeen betebeharrak, mugak eta murrizketak eta.

Horretarako, ezartzen du haur eta nerabeei aitortutako eskubideen ezagutza, errespetua eta egikaritze eraginkorra eta haien eginbeharrak eta erantzukizunak beren gain hartzea bultzatzeko eta sustatzeko politika, estrategia eta jarduketan multzoa, baita gizartea

eskubide eta eginbehar horien eta haur eta nerabeek dituzten beharren inguruan sentsibilizatzea bideratutakoak ere, eta egikaritze hori gauzatu ahal izateko eta haurrek eta nerabeek garapen osoa eta harmonikoa izan dezaten beharrezkoak eta egokiak diren baldintzak egon daitezen laguntzera bideratutakoak ere.

Jasotzen diren sustapen-jarduketak oinarrizko eskubideak eta askatasun publikoak oro har egikaritzearekin lotuta daude, honako eskubide espezifikokoago hauekin batera: familia-eremuan hazteko eta harremanak izateko eskubidea; bizi-baldintza duinetarako eta gizarteratzeko eskubidea; osasunerako eskubidea; hezkuntzarako eskubidea; kulturarako eskubidea; jarduera fisikorako eta kirolerako eskubidea; aisialdi hezigarrirako eskubidea; lan-arloko eskubideak; ingurumen osasungarrirako eskubidea; ingurunerako eta mugikortasunerako eskubidea; informaziorako eskubidea; informazioaren eta komunikazioaren teknologietarako eskubidea; eta kontsumoaren arloko eskubideak.

IV. titulua hiru kapitulutan antolatua dago, eta haurren eta nerabeen osasunerako –fisikoa eta mentala–, eta hezkuntza–garapenerako kaltegarriak diren egoeren prebentzioa, detekzioa eta arreta lantzen ditu, eta baita haurren eta nerabeen ongizate materialari eta gizarteratzeari eragiten dioten gaiak ere.

Prebentzio–ekintzaren esparruan, oro har, haurren eta nerabeen populazio osoari dagokionez, jarduketa–eremu guztietatik eta sistema desberdinek egituratutako politika, estrategia eta ekintzen multzoa biltzen du, haurren eta nerabeen garapen fisiko, kognitibo, emozional eta sozial egokia zaildu edo kaltetu dezaketen testuinguruak, egoerak edo jokaerak saihesteko, eta, hasieratik hautemanaz gero, haien larritasuna edo iraupena mugatzeko.

Eta prebentzio–ekintzarekin batera garatzen den arreta–mailaren barruan, administrazio publikoek haurren eta nerabeen eskubideak behar bezala egikaritzen direla bermatzeko, bai eta haien garapen integrala eta harmonikoa bermatzeko ere, egiten dituzten jarduketan multzoa finkatzen da, indarkeria– edo babesgabetasun–egoerei lotuta ez dauden egoera kaltegarriak gertatu direnean egindakoena, hala nola: osasun–arreta gaixotasun edo nahasmenduren bat diagnostikatu denean; eskolagabetzeko, absentismoko edo eskola–porroteko egoerak zuzentzera bideratutako hezkuntza–arreta; gizarte–zerbitzuen arreta, familian esku hartzeko neurriak hartzea beharrezkoa denean bizikidetzan laguntzeko beharra dagoelako, gurasotasuna modu positiboan gauzatzeko, babesgabetasun–egoerarik eragin gabe.

I. kapituluak 5 atal dauzka, eta osasun fisikoren eta mentalaren alorra du ardatz. Ildo horretan, hainbat gaixotasun, nahasmendu edo arrisku prebenitzeko, detektatzeko eta artatzeko jarduketak definitzen ditu.

1. atalak garapen–nahasmenduei edo horiek izateko arriskuari lotutako jarduketak zehazten ditu. Ezartzen diren jarduketan multzoaren barruan, arreta berezia merezi dute 25 urtetik beherako emakume haurdunekin aurreikusten diren jarduketek, baldin eta ama izango denaren jokabidearekin edo inguruabar berezi eta zaurgarriekin lotuta dagoen jaio aurreko arrisku–egoera posiblea dagoenean, eta horrek haur izango denaren garapen normalari edo osasunari eragin diezaiokeenean. Kasu horietan, Osakidetza–Euskal Osasun Zerbitzuak arreta berezia eskainiko die, bai haurdunaldian, bai jaio ondoren, amari eta bere haurtxoari, eta, hala badagokio, haien familiari, jaio eta gero haurraren balizko arrisku– edo babesgabezia–egoera adierazterik egoteko edo, azken batean, hori gertatzea saihesteko.

Era berean, garapen–nahasmenduei edo horiek izateko arriskuari dagokienez, nabarmentzekoa da esku–hartze integrala ezarri dela arreta goiztiarrean.

2. atalak sexu– eta ugalketa–osasunari eragiten dioten arriskuei buruzko jarduketak zehazten ditu.

3. atalak administrazio publikoek haur eta nerabeen obesitateari dagokionez garatu behar dituzten jarduketak definitzen ditu. Jarduketa horiek familia–ingurunean, eskola–ingurunean, osasun–ingurunean, komunitate–ingurunean eta sektore pribatuan aplikatu beharrekoak izango dira.

4. atalak osasun mentaleko nahasmenduak, jokabide arazotsuak eta mendekotasunak ditu ardatz. Haurren eta nerabeen osasun mentalerako arreta ospitaleko unitate espezializatuetan, intentsitate handiko anbulatorioetan (eguneko ospitaleetan) eta osasun mentaleko zentroetan emango da, eta guztiek haur eta nerabeen psikiatrian espezializatutako osasun–langileez hornituta egon beharko dute. Osasun mentaleko arazoak dituzten helduen ekipamenduetatik bereizita eta bananduta egongo dira.

Testuinguru horretan, bereziki garrantzitsua da berariazko gizarte– eta osasun–arलो egoitza–unitateak antolatzea osasun mentaleko nahasmenduak eta muga funtzional larriak aldi berean dituzten haur eta nerabeen beharrezanetara egokitutako gizarte– eta osasun–arलो arreta bermatzeko, gizarte– eta osasun–arreta aldiberekoa behar badute. Unitate horiek profesional espezializatuen taldeak izango dituzte, gizarte–zerbitzuen arloan eskumena duten foru–aldundietako sailtako langileek eta haur eta gazteen psikiatrian espezializatutako osasun–langileek osatuak. Osakidetza–Euskal Osasun Zerbitzuari egokituko zaio horiek hornitzea.

5. atalak istripuen prebentziorako eta arretarako neurriak ezartzen ditu.

II. kapituluak bi atal ditu, eta hezkuntza–garapenerako kaltegarriak diren egoerei lotutako prebentzio–, detekzio– eta arreta–jarduketak definitzen ditu. Horren arabera, 1. atalak eskolagabetzea eta eskola–absentismoa ditu ardatz, eta 2. atala eskola–porrotera mugatzen da.

III. kapitulua hiru ataletan antolatua dago, eta ongizate materialerako eta gizarteratzeko kaltegarriak diren egoeretara mugatzen da. Testuinguru horretan, ezartzen ditu haur–pobreziako egoeren (1. atala), bizitegi–bazterketako arriskuko eta bizitegi–bazterketako egoeren (2. atala) eta gizarte–bazterketaren (3. atala) prebentziorako, detekziorako eta arretarako jarduketak.

Bereziki, gizarte–bazterketako egoerei dagokienez, zehazten da, haurdun, bizitokirik gabe, bazterketa–arriskuan edo bazterketa–egoeran dauden haurren edo nerabeen kasuetan, esku–hartzea dagokiela haurrak eta nerabeak babesteko foru–aldundietako lurralde–zerbitzuei, bai ama bai kontzebitua babesteko, eta esparru horretan, familia– edo egoitza–harrerako konponbide baterako irispidea izan beharko dutela.

V. tituluak hiru kapitulu ditu, eta lege honetan definitutako haur eta nerabeen aurkako indarkeria–egoeren prebentzioa, detekzioa eta babesa azpimarratzen ditu, eta koherentea da INEBLOK eremu horretan defendatzen duen prebentzio–, gizarteratze– eta hezkuntza–helburu hirukoitzarekin.

I. kapituluak legearen berrikuntza garrantzitsuenetako bat jasotzen du, hala nola Haurren eta nerabeen aurkako indarkeriari aurre egiteko estrategia integrala ezartzea.

Estrategia hori erakunde artekoa eta sektore artekoa izan beharko da, eta haurren eta nerabeen aurkako indarkeriari aurre egin beharko dio alderdi guztietan, haien eskubideak eraginkortasunez egikaritzen direla bermatzeko eta, hala badagokio, urratutako eskubideak itzultzeko eskubidea bermatzeko.

Halaber, estrategia horrek esparru hauetan eragingo du, gutxienez: familia; hezkuntza; osasun–zerbitzuak; gizarte–zerbitzuak; arlo judiziala; poliziala eta segurtasunekoak;

informazioaren eta komunikazioaren teknologia berriak, arreta berezia eskainiz Interneti eta sare sozialei; kultura, aisia eta denbora libre; eta jarduera fisikoa eta kirola.

II. kapituluak garatzen du haur eta nerabeei indarkeria-ekintzengatik oinarritzko eskubideak urratzen zaizkien egoerak prebenitzeko jarduketaren multzoa.

Zehazki, aurreikusten diren jarduketek eragin berezia dute familia-, hezkuntza-, kirol- eta aisia-eremuan, bai eta informazioaren eta komunikazioaren teknologia berrien eremuan ere.

Horien artean, nabarmentzekoa da ongizateko eta babeseko koordinatzailearen figura arautzea. Figura hori adingabeak ikasketak egiten ari diren ikastetxeetan, publikoetan nahiz pribatuetan, sortu behar da. Eta, era berean, babeseko ordezkariaren figura arautzea. Figura hori nahitaez izan behar dute adingabeekin gorputz-hezkuntzako, kiroleko edo aisialdiko jarduerak egiten dituzten entitate, zentro eta antolakunde publiko nahiz pribatuek.

III. kapitulua babes-jarduna ardatz duen esku-hartzera bideratua dago, eta, horretarako, detekzio goiztiarraren beharra azpimarratzen du. Premisa horretatik, haur edo nerabe bat edozein indarkeria motaren biktima denean edo hura izateko arriskuan dagoenean, indarkeria hori edozein eremutan gertatzen dela ere (eskolan, komunitatean, kirolean, familian edo beste batean), administrazio publikoek garatu beharreko politika, prozedura eta jarduketa guztiak antolatzen ditu.

Ildo horretan, aurreikusten diren jarduketak osasunaren, hezkuntzaren, jarduera fisikoaren eta kirolaren, gizarte-zerbitzuen eta poliziaren eremuan, eta eremu judizialean sartzen dira.

Hala ere, horien guztien artean dimentsio berezia hartzen dute gizarte-zerbitzuen jarduketek, haurren eta nerabeen aurkako indarkeria-kasu posibleen informazioa biltzeko eta balorazioa egiteko duten eskumena kontuan hartuta. Horrekin bat etorritik, lanbide-jarduera gizarte-zerbitzuetan egiten duten funtzionarioei agintaritzatza-egitea esleitzen zaie, adingabeen babesaren arloan dituzten eginkizunak eraginkortasunez bete ahal izango dituztela bermatzeko, eta indarkeria-ekintzen edo gatazka handiko egoeren eraginpean egoteko aukera dutelako.

Bestalde, arreta berezia merezi du indarkeriaren biktima diren haurrei eta nerabeei arreta integrala emateko eskubidea arautzeak, esku-hartze, laguntza, harrera eta suspertze fisikoko eta psikologikoko neurriak barne hartuko baititu. Horren arabera, biktimizazio sekundarioa saihesteko ezartzen diren neurriak eta delituaren ondoriozko kalteen erreparazio material eta moral egokia lortzeko neurriak nabarmendu behar dira.

VI. titulua sei kapituluk osatzen dute, eta legearen kapitulu zabalena da. Aurreko tituluaren ildo beretik, haurren eta nerabeen babesgabetasunarekiko eta babesgabetasun-egoerekiko (arriskukoak edo babesgabeak) zaugarritasun-egoeren prebentzioa, detekzioa eta babesa arautzen ditu, baita haien ondorioz urratutako eskubideak berreskuratzea eta itzultzea ere. I. kapituluak haur eta nerabeen babesgabetasun-egoerak eta babesgabetasunarekiko zaugarritasun-egoerak prebenitzeko, detektatzeko eta babesteko aplikatu beharreko esparru juridiko erkidea ezartzen du. Halaber, egoera horietako bakoitzaren irismena zehazten du.

Horregatik, zenbait interpretazio eragin ditzakeen eta araua aplikatzerakoan segurtasun juridikoko arazoak sor ditzakeen kontzeptu juridiko zehaztugabe bat legean sartzea saihesteko asmoz, autonomia-erkidegoko lege-esparruaren berrikuntza gisa, «babesgabetasunarekiko zaugarritasuna» gisa zer ulertu behar den definitzen da.

Horrela, kontzeptu hori honako honetara mugatua geratzen da: «haurren edo nerabeen beharriari arreta egokia eman arren -eta, ondorioz, aurreko paragrafoetan zehaztutako moduko babesgabetasun-egoera ez bada-, baina egoera horretarako zaugarritasuna

dakarten zailtasun pertsonal, familiar edo sozialak badaude eta, ondorioz, babesgabetasuna etorkizunean ager badaiteke». Hori alde batera utzita, eta prebentzio-ekintzaren indargarri gisa, jaio aurreko arrisku-egoera posibleak babesgabetasunarekiko zaugarritasun-egoeratzat hartzen dira.

II. kapituluak prebentzio-ekintza jorratzen du, eta hurrek eta nerabeek beren legezko arduradunei edo haien zaintza duten pertsonen dagozkien hazkuntza-eginbeharrak ez betetzearen edo behar ez bezala betetzearen edo betetzea ezinezkoa izatearen ondorioz dituzten babesgabetasun-egoerak prebenitzeko jarduketan multzoa definitzen du.

Babesa indartzeko asmoz, arreta berezia eskaintzen die babesgabetasunarekiko zaugarritasun-egoera posibleen prebentzioari eta detekzioari.

Era berean, sentsibilizazio- eta kontzientziazio-jarduketa ugari garatzen ditu, bai eta hazkuntza-eginkizunei laguntzeko neurriak ere, babesgabetasun-egoerak saihestera bideratuak. Azken horiek familia-testuinguru seguruak bultzatzen dituztenak dira, errespetu- eta maitasun-harremanetan oinarrituak, eta hazkuntza-eginkizunak betetzen laguntzen dutenak.

III. kapituluak sorospena emateko eginbehar orokorra eta babesgabetasun-egoeran berehalako arreta emateko betebeharrak jasotzen ditu. Berezitasun gisa, azpimarratzekoa da foru-aldundiei esleitzen zaiela adingabe baten behin-behineko zaintza bere gain hartzeko ahalmena, berehalako arreta ematea errazteko.

Era berean, udaletako gizarte zerbitzuei komunikatutako babesgabetasun-egoera posibleen kasua hartzeko prozedura garatzen du, bai eta detektatutako egoeraren balorazioa ere.

Ildo berean, administrazio-espediterearen erregulazioa gehitzen da, eta babes-prozedura baten esparruan izapidetu daitezkeen espeditereak zehaztu eta haien formatu elektronikoa eta espediterearen zaintza eta jagoletzarako eta hura osatzen duten dokumentu elektronikoak gordetzeko baldintzak zehazten ditu.

IV. kapituluak, dituen 8 atalen bidez, administrazio publikoek babesgabetasun-egoeren aurrean duten babes-jarduna arautzen du. Babes-jardunaren barruan sartzen dira adingabeak babesteko sistemaren esparruan aplikatzen diren politika, prozedura eta jarduketa guztiak, adingabeak beren familia-eremuan daudenean, bai arrisku-egoeran, bai babesgabezia-egoeran.

Diseinatutako babes-jarduna bat dator guztiz ABJLOn jasotzen diren estatu-mailako oinarrizko xedapenekin, eta adingabeen babesari dagokionez administrazio publikoek dituzten eta lege-testu horrek aldarrikatzen dituen jarduketa-printzipioak errespetatzen ditu. Alde horretatik, uztailaren 22ko 8/2015 Lege Organikoak eta uztailaren 28ko 26/2015 Legeak (biak haurrak eta nerabeak babesteko sistema aldatzekoak), INEBLO berriarekin batera, beren artikuluetan egindako aldaketak jasotzen ditu, eta estatu-mailako oinarrizko xedapenak garatzen ditu arlo horretan.

Arau-esparru horren barruan, 1. atalak xehetasun osoz azpimarratzen ditu arrisku-egoeraren definizioa eta INEBLOk arrisku-egoera dagoela zehazteko ABJLOren 17. artikuluan txertatzen dituen adierazleen zerranda, eta lege honek osatzen duena, beste adierazle batzuk gehituta, egoera horiek detektatzeko eta baloratzeko segurtasun juridikoa indartze aldera.

Testuinguru horretan, jorratzen da arrisku-egoeren aurrean udaletako gizarte-zerbitzuek eta haurrak eta nerabeak babesteko lurralde-zerbitzuek duten esku-hartzea, haien eskumeneko egoeretan, eta egoera horien larritasunaren balorazioaren arabera. Era berean, kasua lurralde-zerbitzuetara bideratzea azpimarratzen da, eta, osagarri gisa, mekanismo bat diseinatzen da, udaletako gizarte-zerbitzuen eta lurralde-zerbitzuen arteko

babesgabetasun–egoeren balorazioan egon daitezkeen desadostasunak konpontzeko. Horiek ahalik eta azkarren eta arreta handienarekin konpondu behar dira, inplikatuaren eskubideak eta, bereziki, adingabearen eskubideak ez kaltetzeko.

Mekanismo horren bidez, batzorde tekniko misto batean sartzen dira arreta–maila bietako beste gizarte–zerbitzu batzuetako profesionalak, eta haien erabakia loteslea izango da. Berrikuntza hori funtsezkoa da, kasuan esku hartzean, erantzukizun nagusia bere gain zein zerbitzuek hartu behar duen erabakitzerakoan sor daitezkeen desadostasuna denboran luza ez dadin.

Bestalde, arrisku–egoeretan familia, gizarte eta hezkuntza arlotik esku–hartzeko proiektua arautzen da, eta familiak proiektuaren diseinuan eta hura abian jartzeko orduan parte hartzeko eta laguntzeko duen eginbeharra ezartzen da.

Familiak laguntzeko duen eginbeharrarekin estu lotuta, lehen aldiz arautzen da autonomia–erkidegoko lege–testu batean arrisku–egoeraren deklarazioa, zeinaren lege–oinarria Haurrak eta nerabeak babesteko sistema aldatzen duen uztailaren 28ko 26/2015 Legea baita.

Figura berri hori prebentzio–ekintzaren barruan kokatzen da, eta guraso–eginbeharrak egikaritzean portaera–aldaketa baten eragile sustatzaile gisa jarduteko filosofiarekin sortu da. Azken buruan, egoera larriagotu ez dadin lortu nahi da, ondoren babesgabezia–egoeraren deklarazioa eragin ez dezan, deklarazio horrek, berehala, haurra edo nerabea bere familiatik eta bere ingurunetik banantzea ekarriko baitu.

Euskal ordenamendu juridikoan gai horretara egiten den lehen hurbilketa Euskal Autonomia Erkidegoan haurrak eta nerabeak zaintzeko eta babesteko udal– eta lurralde–mailako gizarte–zerbitzuetan arrisku– eta babesgabezia–egoeren larritasuna balioesteko BALORA tresnaren eguneratzean datza. Maiatzaren 9ko 152/2017 Dekretuaren bidez egin zen.

Kasu horretan, honako alderdi hauetara mugatzen zen arautzea: ezartzea gurasoek, legezko ordezkariak edo harreragileak eta zaintzaileak Haurrak eta Nerabeak Zaintzeko eta Babesteko Zerbitzuekin elkarlan aktiborik ez zutela ondorioztatzea ahalbidetuko duten irizpideak, eta horrek arrisku–deklarazioa gaitzen zuen alde aurreko premisa gisa jarduten zuen; zehaztea udal– eta lurralde–mailako gizarte–zerbitzuek esku hartu beharreko kasuak, egoeraren larritasun–mailari erreparatuz; eta zehaztea kasu horietan jarraitu beharreko jarduketak–prozedura; bereziki, kasua Gizarte Zerbitzuetara bideratzea, egoki denean, arrisku–egoeraren larritasun–maila areagotzearen edo gutxitzearen arabera.

Premisa horietatik abiatuta, lege honek arrisku–deklarazioaren arautzean sakontzen du, eta hura hartzea nahitaezkoa izatea jaio aurreko arrisku–egoeretara zabaltzen du, ezartzen diren inguruabar jakin batzuk gertatzen direnean, baina beti haurra jaio ondorengo aldirako. Eta, era berean, arrisku– eta babesgabezia–egoeren larritasuna baloratzeko tresnaren esparruan arrisku–deklarazioa eragiten duten kasu berriak zehazteko aukera legez gaitzen du.

Horretarako, legezko gaikuntza hori egikaritzeak bete beharko duen irizpide bikoitza ezartzen du, Eusko Jaurlaritzari dagokiona, erregelamenduak egiteko ahalaren titularra den aldetik. Hau da, adingabearen ongizaterako edo haren nortasunaren erabateko garapenerako kaltegarriak diren edo adingabearen eskubideen egikaritzari eragiten dioten egoerak izan beharko dute. Era berean, tresna horrek lege hau erregelamendu bidez garatzeko arau mailako izaera duela adierazten du.

Azkenik, arrisku–deklarazioa errebokatzeko eta amaitzeko arrazoiak ezartzen dira.

2. atalak babesgabezia–egoeretan administrazioak izan beharreko babes–jarduna arautzen du. Zehazki, babesgabezia–egoera definitzen du, eta egoera hori zehazten duten

inguruabarrak ezartzen ditu. Horren ildotik, administrazio–prozedura arautu baten diseinuan aurrera egiten du, haren faseak eta izapideak zehaztuta, babesgabezia dagoela deklaratzeko, lege–aginduz tutoretza bere gain hartzea eta dagozkion babes–neurriak hartzea erabakitzen duen egintzara bideratuta. Modu osagarrian, presazko prozedura bat ezartzen da familian babesgabetasun–egoera larrien aurrekariak dauden edo haurraren osotasun fisiko edo psikikorako berehalako arrisku larriaren beste zantzu batzuk dauden kasuetarako.

Nolanahi ere, bi prozedura horien izapideak epe zehatz eta oso mugatuaren mende daude, eta eskatzen da zorrotz betetzea eta errespetatzea haurrari eta nerabeari entzuteko izapidea, baita presazko prozeduraren kasuan ere.

3. atalak foru–aldundiek beren gain hartzen duten zaintzaren egikaritzea du ardatz, dela lege–aginduz tutoretza hartzeari datxekiona, dela adingabearen legezko ordezkariak berriaz eskatzearen, ebazpen judizial baten edo berehalako arreta emateko betebeharra betetzearen ondorioz, eta behin–behineko izaera du.

Aurreikusten diren zaintza–kasuen artean, nabarmentzekoa da, dakarren berrikuntzagatik, behin–behineko zaintza, Estatuko ordenamendu juridikoan haurrak eta nerabeak babesteko sistema aldatzen duen uztailaren 28ko 26/2015 Legeak sartua, zaintza hori bere gain hartzeak ez baitu eskatzen alde aurreko babesgabezia–deklaraziorik, ez eta adingabearen legezko ordezkarien eskaerarik ere.

Zaintza–modalitate hori presan oinarritzen da. Beraz, justifikatuta dago gizarte–zerbitzuek berehalako jarduketara bat egiteko betebeharra dutela, haurrari edo nerabeari oinarritzko premiak asetzeko behar den arreta emateko, behar diren eginbideak egiten diren bitartean hura identifikatzeko, haren inguruabarrak ikertzeko eta, hala badagokio, babesgabezia–egoera errealak egiaztatzeko.

Nolanahi ere, salbuespenezko araubide horrek eskatzen du, nahitaez, eta eragindako pertsonen segurtasun juridikoa eta eskubideak bermatzeko, ahalik eta denbora–mugarik laburrena ezartzea hura egikaritzeko, egoera horrek denboran zehar «sine die» iraun ez dezan. Horrekin bat etorritik, kasu horietarako, gehienez hiru hilabeteko epea ezartzen da babesgabezia–egoeraren deklarazioa egiteko eta, ondorioz, tutoretza edo babes–neurri egokia proposatzeko.

4. atalak tutoretzari eta zaintzari buruzko xedapen komunak ezartzen ditu, hainbat gai jorrotzen dituztenak. Horien artean, hauek dira nabarmenenak, besteak beste: harreran dauden adingabeen eskubideen eta eginbeharren estatutua ezartzea, eta kasuari erreferentziazko profesional bat nahitaez esleitzea.

Era berean, ezartzen dira banakako babes–planari aplikatu beharreko araubide juridikoa eta zaintza eskuordetzeari aplikatu beharreko araubide juridikoa, bai egonaldietarako, irteerretarako eta oporretarako, bai familia zabalarekin egiten diren egonaldietarako. Eta, ildo beretik, senitartekoekiko eta hurbilekoekiko eta boluntarioekiko harremanak azpimarratzen dira.

Bestalde, bizikidetzatza–ingurune desberdinen arteko trantsizioa jorrotzen da, babes–neurriak edo zaintza egikaritzeko modua aldatzen direnean, bai eta familian berriz integratzean eta familian berriz integratu ondorengo jarraipena egitean ere.

Azkenik, garatzen dira 16 urtetik gorako nerabeei zuzendutako bizimodu independentea prestatzeko programak, zeinekin betetzen baitira, bereziki, ABJLOren 22 bis artikuluan jasotako aurreikuspenak.

5. atalak zenbait xedapen ezartzen ditu, babes–neurri baten mende dauden haurrek eta nerabeek lehentasunezko sarbidea izan dezaten osasun– eta hezkuntza–eremuetan sartutako zerbitzuetara.

6., 7. eta 8. atalak familia– eta egoitza–harrera soilik dituzte ardatz. Bi babes–neurri horiek dira foru–aldundiek haurren eta nerabeen gainean beren gain hartzen duten zaintzaren bi zutabeak, familia–eremutik banantzen dituztenean. Hori horrela izanik ere, neurri horiek hartzerakoan, zaintza familia–ingurune egoki batean egikaritzea lehenetsi beharko da beti, eta familia–harrerako neurriari lehentasuna emango zaio egoitza–harrerakoaren aldean, edozein adingaberentzat.

Neurri horiek euskal ordenamendu juridikoan sakontasunez jorratu dira, Haurrak eta Nerabeak Zaintzeko eta Babesteko otsailaren 18ko 3/2005 Legearen erregelamendu bidezko garapenaren esparruan. Bereziki, Euskal Autonomia Erkidegoan familia–harrera arautzen duen abenduaren 11ko 179/2018 Dekretuan, eta gizarte–babesik gabeko haur eta nerabeentzako egoitza–harrerako baliabideak arautzen dituen uztailaren 8ko 131/2008 Dekretuan.

Funtsean, lege honetan gai honi buruz jasotzen diren aurreikuspenak koherenteak dira bi arau–testu horien edukia inspiratzen duten espirituarekin, printzipioekin eta helburuekin, Estatuko lege–esparru berriarekin bateraezin bihurtu diren kontuetan izan ezik.

Horrela, familia–harrerari dagokionez, familia–harrera espezializatua birformulatzen da, ABJLOren 20.1 artikuluan INEBLOk egindako aldaketaren bidez. Aldaketa horren ondorio berehalakoena da modalitate hori besteren familiako harreran sartzea ahalbidetzen zuten elementuak aldatu izana, eta orain familia zabaletara ere hedatzea, haurrak eta nerabeak babesteko sistema aldatzen duen uztailaren 28ko 26/2015 Legeak aurrez ezarritako baldintza hori ezabatzen baita.

Hala eta guztiz ere, sartzten den berrikuntzarik garrantzitsuena da araubide bikoitza ezartzea familia harreragile espezializatu izendatzen den pertsonari aplikatzeko, aurreikusten denaren arabera adingabeari eskaini beharko dion arduraldia kontuan hartuta. Arduraldi eskusiboko harreragile espezializatuaren figura sortzea da horren ondorio berehalakoena. Horrela, adingabearen premia eta inguruabar bereziek arduraldi eskusiboa eskatzen dutela zehazten den kasuetan, harreragile izendatutako pertsonak arduraldi horren arabeko konpentsazioa jasoko du, Gizarte Segurantzaren araubidearen esparruan.

Bestalde, egoitza–harrerari dagokionez, berrikuntza garrantzitsuenak jokabide–arazoak dituzten adingabeak babesteko berariazko zentroei buruz ABJLOn egiten den arautzetik dator, bai eta zentro horietan bizikidetzeta eta segurtasuna bermatzeko neurrietatik ere. Arautze hori Haurrak eta Nerabeak Babesteko Sistema aldatzen duen uztailaren 22ko 8/2015 Lege Organikoaren barruan jorratu da, eta, berrikiago, INEBLOn.

Legegintza–testuinguru berri horrekin bat etorriz, nabarmentzekoa da 6. atalean familia–harreraren modalitate guztiak jorratzen direla, kontuan hartuz horien iraupena eta helburuak, bai eta adingabeak familia harreragilearekin duen lotura eta familia horren ezaugarriak ere.

Eta, 7. atalean, garrantzitsua da egoitza–harrerako programen tipologia arautzea. Programa horiek artatutako egoiliarren ezaugarri berezien eta berariazko premien arabera ezartzen eta definitzen dira.

Ildo horretan, azpimarratu behar da, zerrendatzen den programen tipologia tasatuaren barruan, bereizten direla jokabide–nahasmenduak dituzten adingabeentzako programa eta jokabide–arazoak dituzten adingabeentzako laguntza intentsiboko programa espezializatua, ABJLOren 25.1 artikuluan aipatzen direnak.

Bereizketa horren helburua da autonomia—erkidego mailako lege—urreikuspenak Estatuko lege—esparrura egokitzea; bereziki, Haurrak eta Nerabeak Babesteko Sistema aldatzen duen uztailaren 22ko 8/2015 Lege Organikoak ABJLOren II. tituluan sartzen dituen IV. kapitulu berriko urreikuspenetara (25. artikulutik 35.era bitartekoak).

Bi programa horiek jada gizarte—babesik gabeko haur eta nerabeentzako egoitza—harrerako baliabideak arautzen dituen uztailaren 8ko 131/2008 Dekretuan zeuden, 4.2.2 artikuluan urreikusitako programa espezializatuen barruan, eta honako izendapen hauekin: jokabide—arazoak dituzten nerabeei arreta emateko programa espezializatua, eta jokabide—arazo larriak dituzten nerabeentzako laguntza intentsiboko programa espezializatua.

Era berean, bi programa horiek jokabide disruptiboak zituzten nerabeak zituzten helburu. Hala ere, lehen kasuan, oinarritzko programa orokorraren esparruan arreta ematea ezinezkoa egiten zuten jokabide bereziki disruptiboak ziren, eta, bigarren kasuan, behin eta berriz gertatzen ziren jokabide disruptiboak edo antisozialei egiten zitzaizkien erreferentzia, beren buruari edo hirugarrenei kalte edo galera larriak eragiteko arrisku nabarmena zekartenak, edo haien garapen integrala arrisku larrian jartzen zutenak, eta inola ere ez zutenak bideragarri egiten arreta aurreko programa espezializatuaren esparruan ematea.

Hori dela eta, ABJLOn arautzen diren babeseko berariazko zentroetan artatu behar diren nerabeei buruzko nahasmena saihestu behar denez, edo izan behar zituzten jokabide disruptiboak ezaugarri bereziei buruzko zalantzak sortzea ekiditeko, eta programa espezializatu bi horien hartzaile guztiei zentro horietan arreta eman behar zaiela pentsatzearen uste okerrera ez iristeko, egokitzen jotzen da programa horien izenak birformulatzea, goian adierazitako zentzuan.

Bestalde, nabarmentzekoa da babesgabetasun—egoeran dauden haur edo nerabeentzako egoitza—harrerako baliabideetan har daitezkeen heziketa—neurri zuzentzaileei aplikatu beharreko araubidea. INEBLOk osatu egiten du egoitza—harreran datzan babes—neurriaren berrikuspena, 2015ean egindakoa, segurtasun—neurriak hartzeko orduan berme handiagoak sartuz.

Horri dagokionez, ABJLOn 21 ter artikulua berria sartu da; artikulua horretan esparru orokor bat ezartzen da, haurrak eta nerabeak babesteko zentro guztientzat eta zentro horietan bizikidetzat eta segurtasuna bermatzeko neurri guztientzat komuna, eta euste fisikoko neurriak aplikatzea debekatzen da; hala ere, debeku horrek salbuespen oso mugatuak onartzen ditu, jokabide—arazoak dituzten adingabeak babesteko zentroen kasu espezifikoan.

Horrenbestez, heziketa—neurri zuzentzaileak aplikatzea eragiten duten kasuak ezartzen dira, eta definitzen dira haien ezaugarriak eta edukiak, haien helburua, zer baldintzatan aplikatu behar diren eta aplikatzeko mugak.

Azkenik, 8. atalak garatzen du jokabide—arazoak dituzten adingabeak babesteko berariazko zentroak arautzea, ABJLOk jasotakoa. Laguntza intentsiboko programa espezializatu baten barruan daudenak izango dira soil—soilik.

Bereziki, honako hauei buruzko berariazko urreikuspenak ezartzen dira: horrelako zentro batean sartzeko gaitzen duten baldintzak, zentroan barneratzea eta egonaldia iraupena, segurtasun—neurrien tipologia eta segurtasun— eta euste—neurriei aplikatu beharreko araubidea, bisiten eta irteera—baimenen araubidea, bai eta adingabearen komunikazioa ere.

Euste fisikoari lotutako segurtasun—neurriei dagokienez, ABJLOren 21 ter artikuluekin bat etorrira, bakarrik onartzen da, salbuespen gisa, adingabearen eskumuturrak ekipamendu homologatuekin lotzea, baldin eta protokolo zorrotz baten pean egiten bada eta ezinezkoa

bada beste bide batzuetatik saihestea bere bizitza, osotasun fisikoa edo hirugarrenena arrisku larrian jartzea.

Era berean, euste–neurri horren eremu subjektibo hartzailea mugatzen da, halako moldez non ezin izango zaien aplikatu, inola ere, hamalau urtetik beherakoei, haurdun dauden adingabeei, adingabeei haurdunaldia amaitu eta sei hilabete igaro arte, ama bular–emaileei, seme–alabak berekin dituzten pertsoneri, edo gaixotasun larriagatik eriondoan daudeneri, salbu eta haien jarduketengatik berehalako arrisku larria sor badaiteke adingabearen bizitzarako eta osotasunerako edo beste pertsona batzuenarako.

V. kapituluak, oso–osorik, adopzioko institutu juridikoa du ardatz, eta hiru atal bereizitan banatzen da.

1. atalak adopzio nazionalaren esparru juridikoa jorratzen du. Aipagarria da, besteak beste, honako gai hauen arautzea: eremu subjektiboaren mugaketa, adopta daitezkeen adingabeak zein adoptatzaile gisa beren burua eskain dezaketen pertsonak barne hartzen dituen; adoptatzaile izateko egokitasuna; eta adoptatzaileen hautaketa.

Gai horiez aparte, nabarmentzekoa da adopzio–helburuko zaintza eskuordetzea arautzea eta adopzio irekia, autonomia–erkidegoko legerian berriak direnak.

Lehenengo neurriak aukera ematen du, foru–aldundiak dagokion adopzio–proposamena Agintaritza Judizialaren aurrean aurkeztu baino lehen, adingabearen eta hura adoptatzeko egokitzat jo diren pertsonen arteko behin–behineko bizikidetzak hasteko, adopzioari buruzko ebazpen judiziala eman arte. Horrela, saihestu egiten da adingabea babes–zentro batean edo beste familia batekin egon behar izatea denbora horretan. Nolanahi ere, neurri horren kautelazko izaera kontuan hartuta, haren iraupena eta egikaritzea denbora–mugen mende daude.

Bestalde, adopzio irekiak aukera ematen du, behin eraturakoan, adoptatuaren eta haren jatorrizko familiako kideen arteko harremanei edo kontaktuei eusteko, bisita edo komunikazioen bidez, elkarren arteko lotura juridikoa azkendu bada ere. Ondorioz, horrekin zehazten dira adopzio ireki bat eratzea gaitzen duten inguruabarrak, haren irismena eta haren garapenaren baldintzak eta zehaztapenak

2. atalak nazioarteko adopzioa du ardatz. Ezartzen den arautzea Estatuaren eta autonomia–erkidegoen arteko eskumen–banaketaren esparruan kokatzen da, zeina Konstituzio Auzitegiaren 36/2021 Epaian, 2021eko otsailaren 18koan, zedarritzen baita.

Epaian ezartzen diren irizpideekin bat etorriz, eta berrikuntza nagusi gisa, Eusko Jaurlaritzak nazioarteko adopzioaren arloan aldebiko akordioak sinatzeko legitimazioa duen kasuak mugatzen dira, baita akordio horiek izan dezaketen irismena ere.

Era berean, nazioarteko adopzioaren arloko bitartekaritza–jarduera eta Nazioarteko Adopzio Bitartekaritza Erakundeak definitzen dira. Eta ondoren, aipaturako erakunde horien egiaztapena ez ezik, egiaztagiria etetea edo kentzea gidatu behar duen gutxieneko esparru juridikoa ezartzen da, bai eta egiaztapenaren ondorio zuzena diren kontrol–, ikuskapen– eta jarraipen–eginkizunen betetzea ere, baina baita nazioarteko adopzioarako eskaintzak izapidetzearenak ere.

3. atalak adopzio osteko faseari dagozkion aurreikuspenak jasotzen ditu, adopzio nazionalerako eta nazioarteko adopzioarako fase erkidea.

Aurreikuspen horien helburua da, nabarmenki, indartzea adoptatzaileek beren gain hartzen dituzten betebeharrak betetzeko duten nahitaezkotasuna, beren burua adopzioarako eskaintzen dutenean, adopzioaren aurreko fasean nahiz adopzio osteko fasean. Ildo

horretan, adingabea bere familia berrira egokitzearen eta familia horretan integratzearen balorazioa egiteko jarraipen–betebeharrak ez betetzeak dakartzan ondorio juridikoak adierazten dira, edo jatorrizko herrialdean eskumena duen atzerriko agintaritzak, ezarritako denboran eta moduan eta galdatutako aldizkakotasunarekin, jarraipen–txostenak jaso ahal izateko beharrezkoak diren beste betebeharrak ekonomiko edo material batzuk ez betetzeak dakartzanak ere.

Bestalde, foru–aldundiek abian jarri beharko dituzten gutxieneko laguntza–jarduketak ezartzen dira, adopzioaren ondorengo fasearen esparruan. Jarduketa horien hartzailleak adoptatzaileak eta adoptatutako adingabeak izango dira.

Azkenik, jatorri biologikoari buruzko datuak ezagutzeko eskubidea ezartzen da. Alde horretatik, eskubide hori eraginkortasunez egikaritzen dela bermatzeko beharrezkoak diren baldintzak ezartzen dira. Horretarako, foru–aldundiak behartuta daude interesatuei, beren zerbitzu espezializatuen bitartez, jatorri biologikoari buruzko datuak ezagutzeko eskubidea betetzeko behar dituzten aholkularitza eta laguntza ematera. Aurrekoaren ondorioz, adoptatutako adingabearen jatorriari buruzko informazioa nahitaez gorde beharra aldarrikatzen da.

VII. tituluak hiru kapitulu osatzen dute, eta zigor–legearekin gatazkan dauden adingabeei eman beharreko gizarte– eta hezkuntza–arloko arretari buruzkoa da. Zentzu horretan, ezartzen diren xedapenak zigor–legea urratzen duten jokabideen prebentziora bideratuta daude, haurren eta nerabeen ongizatea sustatzeko ekintzaren esparruan kokatuta.

Horren arabera, I. kapituluak arautzen den gizarte– eta hezkuntza–arloko arretaren hartzailleak zehazten ditu, esku–hartzea arautuko duten printzipioak ezartzen ditu eta zigor–legearekin gatazkan dauden adingabeei gizarte– eta hezkuntza–arloko arreta emateko erakunde laguntzaileak definitzen ditu.

II. kapituluak zerrendatzen ditu barneratze mota eta delitu–egitateak egiteagatik adingabeen epaileek erabaki ditzaketen neurri anitzak, eta garatzen ditu haiek barne hartzen dituzten neurrien betearazpena gidatu behar duten jarduketa–irizpideak, horietako bakoitzak berekin dakarren eskubide–murrizketaren arabera, bai eta horien jarraipena ere.

Halaber, ezartzen ditu askatasunaz gabetzen duten neurriak betetzeko eta heziketa–taldeko bizikidetzarako heziketa–zentroetan aplikatu daitezkeen jagoletza– eta barne–segurtasuneko neurriak, bai eta neurri horiek gauzatzeko baldintzak ere. Neurri horiek bat datoz urtarilaren 12ko 5/2000 Lege Organikoak, adingabeen erantzukizun penala arautzen duenak, 59. artikuluan emandako idazkera berriarekin.

Zentzu horretan, bakarrik onartu ahal izango da, salbuespenez, barneratze–neurria betetzen duen pertsona bati eskumuturrak ekipamendu homologatuekin lotzea, baldin eta hori protokolo zorrotz baten pean egiten bada eta kalte gutxiagoko neurriak aplikatzea ezinezkoa bada. Eta espresuki debekatzen da pertsona bat ohe artikulatu bati edo objektu finko bati edo instalazioei edo objektu higigarriei ainguratutako objektu bati lotzean datzan euste mekanikoa.

III. kapituluak barneratze–neurri judizialak bete behar dituzten adingabeei aplikatu beharreko diziplina–arabidea arautzen du.

VIII. tituluak bi kapitulu ditu, eta erakundeen arteko lankidetzak– eta koordinazio–organoak, kontsulta–organoak eta gizarte–partaidetzako organoak ezartzen ditu.

I. kapitulan, erakunde arteko eta sektore arteko elkarlan–, lankidetzak– eta koordinazio–ereduaren oinarriko arauak eta jarduketa–printzipioak zehazten dira.

Ikuspegi horretatik, Administrazioaren lankidetzaz eta koordinazio-eginbearra lege honetan «*ex novo*» sortzen den organo baten bidez, Haur eta Nerabeentzako Erakunde arteko eta Sektore arteko Organoaren bidez, egituratzen da. Organo berri hori sortzeko beharra justifikatzeko arrazoia legearen abiapuntuko filosofiarekin berarekin lotuta dago. Filosofia horrek haur eta nerabeei dagokien eremu materiala berezko eskumen-espazio gisa defendatzea du ardatz, eta haurrei eta nerabeei dagokien eta eragiten dieten hainbat gai sartzen dira horren barruan, eta, beraz, haien eskubideak eraginkortasunez egikaritzea ere bai. Horren arabera, Haur eta Nerabeentzako Erakunde arteko eta Sektore arteko Organoaren helburua zehazten da, eta organo horren osaera eta eginkizunak ezartzen dira.

Organo hori alde batera utzita, haurtzaroaren eta nerabeztararen eremuan lurralde- eta toki-lankidetzarako teknikak antolatzeke aukera ere aurreikusten da.

II. kapituluak herritarrek haurren eta nerabeen arloan sustapen-, prebentzio-, detekzio- eta arreta- eta babes-politika publikoetan parte-hartzea indartzen du.

Horretarako, «*ex novo*» sortzen du Haur eta Nerabeentzako Euskal Kontseilua ere, administrazio publikoek –Eusko Jaurlaritzak, foru-aldundiek eta udalek– eta haur eta nerabeei arreta emateko eremuan esku hartzen duten gizarte-eragileek parte hartzeko berariazko foro gisa.

Era berean, Haur eta Nerabeen Foroa sortzen du. Organo horrekin, Eusko Jaurlaritzak eraginkor egiten du haurrek eta nerabeek duten eskubidea osasunaren, hezkuntzaren, kulturaren, kirolaren, segurtasunaren, justiziaren eta gizarte-zerbitzuen eremuetan eta, bereziki, beren eskubideak sustatzeari, prebenitzeari, detektatzeari eta babesteari berariaz lotutako planak, programak eta politikak lantzen, jarraipena egiten eta ebaluatzen parte hartzeko eta kolektiboki kontsultatuak eta entzunak izateko.

IX. tituluak bi kapitulu ditu, eta haur eta nerabeentzako arretaren eremua garatzea eta hobetzea ditu helburu.

Orain arte ez dago mekanismo zentralizaturik haurrei eta nerabeei buruzko informazio globala eta bateratua jasotzen duenik, informazio hori proiektatzen den gai buruzko datuak ematen dituenik (hezkuntza, osasuna, gizarte-zerbitzuak, segurtasuna, etab.). Halako moldez non informazioa osorik ustiatuta eta interpretatuta, haurren eta nerabeen errealitatea eta, are garrantzitsuagoa dena, haien premiak, modu trinkoan eta homogeenoz ezagutzea ahalbidetuko baitu, eta ez lurraldeen, jarduketa-arloen edo esku-hartzeko sistemen arabera zatituta.

Horretatik, titulu honetan jasotako arautzearen abiapuntua da haurren eta nerabeen errealitatearen ezagutza espezifiko biltzeko eta zaintzeko tresnak izatea beharrezkoa izatearen konbentzimendua, ahuleziak, mehatxuak, indarguneak eta aukerak detektatzeko premisa gisa; eta, are garrantzitsuagoa dena, administrazio publikoei beren jardunean aurrea hartzeko aukera ematea.

Ezagutza hori guztia izatea alde aurreko urratsa da, azken batean, adingabeen bizi-baldintzak ezagutu ahal izateko, bai eta haien ongizatean duten eragina ere; haiekin esku hartzeak dakartzan gabeziak eta zailtasunak detektatzeko; adingabeak artatzen dituzten zerbitzuen kudeaketaren kalitatea ebaluatzeko; bai eta arretaren eta babesaren arloko jardunbide egokiak identifikatzeko ere.

Eta, horren ondorioz, haurren eta nerabeen premiak definitu ahal izatea, eta behar horiei emandako erantzunean nabarmen aurrera egitea, haurren eta nerabeen ongizatea erraztu eta sustatuko duten konponbide berritzaileak eta alternatibak aurkitzera bideratutako planak, programak eta politikak eta are ikerketak abian jarritz, eta lege honek ezartzen dituen helburuak lortzeko bidean aurrera eginez.

Era berean, informazio hori edukitzea oso interesgarria da Haurren eta Nerabeen Behatokiarentzat, lege honek esleitzen dizkion eginkizunak askoz modu eraginkorragoan garatzea erraztuko eta bermatuko bailioke.

Horren arabera, I. kapituluak berrikuntza garrantzitsu bat dakar estatistikaren ikuspegitik, Haur eta Nerabeei buruzko Informazioko Euskal Sistema sortzea, hain zuzen ere.

Sistema horretan haurren eta nerabeen bizitzako esparruei buruzko datu agregatuak eta adierazleak jasoko dira, haien premiei, haien osasunerako kaltegarriak diren egoerei, hezkuntza-garapenari, indarkeria-egoerei, babesgabetasun-egoerei, zigor-legearekiko gatazka-egoerei, eta haien premiei erantzuteko eta haiek babesteko hartutako neurriei buruzkoak. Beraz, politika transbertsalak planifikatzeko eta garatzeko funtsezko tresna da, eta sare eta gailu informatiko eta telematikoak egituratzea eskatuko du, adierazleak egiteko behar diren datuak etengabe iraultzeko, eta etengabe eguneratzeko.

Horretarako, Haur eta Nerabeei buruzko Informazioko Euskal Sistemaren edukia elikatu nahi da, haurren eta nerabeen ongizatean eragina duten ekintza publikoko eremu guztietan proiektatzen den informazioarekin, hau da, lehen mailako iturriekin, hala nola hezkuntzaren, osasunaren, gizarte-zerbitzuen edo segurtasunaren sistemakoa, bai eta beren jarduera haurren eta nerabeen eremuan garatzen duten erakundeekin ere.

Bestalde, kapitulu honek hainbat neurri ezartzen ditu haurrei eta nerabeei arreta ematen dieten zerbitzuetan arretaren kalitatea bermatzea ahalbidetzen dutenak, lege honetan aurreikusitako jarduketa-eremu guztietan.

Bestalde, bereziki eragiten du titulu honetan bertan definitzen diren eta adingabeekin ohiko harremana izatea eskatzen duten lanbide, ofizio eta jardueretan, irismenari buruzko zalantza posibleak saihesteko eta, aldi berean, segurtasun juridikoa indartzen laguntzeko.

Ildo horretatik, urtero haurren eta nerabeen eskubideen arloko prestakuntza espezializatua, hasierakoa eta etengabea, sustatzeko eta bermatzeko agindua ematen zaie EAEko administrazio publikoei, lanbide, ofizio eta jarduera horietan diharduten profesionalei zuzendua.

Era berean, prestakuntza horren diseinua gidatu behar duten elementuak eta haren ezaugarriak arautzen ditu, profesionalen profila edo betetzen dituzten eginkizun zehatzak kontuan hartuta. Eta, bestetik, sartzeko funtsezko baldintza gisa ezartzen du sexu-askatasunaren eta sexu-ukigabetasunaren aurkako edozein delituegatik epai irmo bidez kondenatua ez izatea.

II. kapituluak garrantzi handiagoa ematen dio Haur eta Nerabeen Behatokiari, azterketarako, ebaluaziorako, elkarlanerako eta aholkularitza teknikorako organo gisa eratutakoari, haren antolaketa funtzionala indartuz. Arreta berezia merezi du bere eginkizunak zabaldu izanak, esleitu zaizkion berrien artean, honako hauek nabarmenduz: Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorraren eremuan egiten diren lege-aurreproiektuen eta erregelamendu-proiektuen berri ematea, haur eta nerabeengan duten eraginaren ebaluazioari dagokionez; Haurren eta Nerabeen aurkako Indarkeriari aurre egiteko Estrategia Integralaren betetze-mailari eta efikaziari buruzko ebaluazio-txostena egitea; edo Haur eta Nerabeei buruzko Informazioko Euskal Sistema kudeatzea, bai eta hura eguneratzea eta mantentzea ere.

X. tituluak haurren eta nerabeen eremu zehatz eta propioan aplikatu beharreko eskumen-araubideari eragiten dio. Eta horretarako, gai honi dagokionez Eusko Jaurlaritzak, foru-aldundiek eta udalek dituzten ahalmen eta eginkizunen arautze zehatza eskaintzen du, bereziki sustapenaren, prebentzioaren, arretaren eta babesaren arloan.

Eusko Jaurlaritzari dagozkion eskumenen kasu zehatzean, ekintza zuzena arautzea nabarmentzen da, haur eta nerabeentzako arretarekin zerikusia duten gaiak zehatzuz, zeintzuen gainean betearazte–eskumenak bere gain hartzen baititu.

XI. tituluak hiru kapitulu ditu, eta zehapen–arabidea arautzen du. I. kapituluak subjektu erantzuleak definitzen ditu, eta zehatz–mehatz tipifikatzen ditu arau–hauste administratiboak. II. kapituluak zehapenak ezartzen ditu, eta zehapen horiek mailakatzeko eta aplikatzeko elementuak zehazten ditu, bai eta haien preskripzioa ere. Eta III. kapituluak zehapen–prozedura du ardatz.

Xedapen gehigarriei dagokienez, lehenengoak ezartzen du nahitaezkoa dela Euskal Autonomia Erkidegoan osasun mentaleko nahasmenduak dituzten haur eta nerabeei emandako gizarte– eta osasun–aroko arretari buruzko diagnostikoa egitea. Horren ondorioz, hura egitearekin lortu nahi diren oinarritzko helburuak zehazten ditu, eta, gainera, haren edukia egituratzen du, bai eta hura egiteko gutxieneko jarduketa–irizpideak ere.

Bigarren xedapen gehigarriak Eusko Jaurlaritzako Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Sailak 2021ean egindako Haurren eta Nerabeen aurkako Indarkeriari aurre egiteko Estrategia Integrala eta legean Haurren eta Nerabeen aurkako Indarkeriari aurre egiteko Estrategia Integralari dagokionez ezarritako arabide juridikoa lotzen ditu.

Hirugarren xedapen gehigarriak agindua ematen die Eusko Jaurlaritzari, foru–aldundiei eta udalei lege honen 139. artikuluan aipatutako haurren eta nerabeen aurkako indarkeriari aurre egiteko sektore–protokoloak egin eta onesteko, batzorde misto baten esparruan.

Laugarren xedapen gehigarriak BALORA Tresna esaten zaionaren berrikuspen– eta eguneratze–prozesuak gidatu behar dituzten elementuak ezartzen ditu. Hain zuzen ere, Euskal Autonomia Erkidegoan haurrak eta nerabeak zaintzeko eta babesteko udal– eta lurralde–mailako gizarte–zerbitzuetan arrisku– eta babesgabekia–egoeren larritasuna balioesteko tresna da hura.

Bosgarren xedapen gehigarriak haurrak eta nerabeak babesteko prozeduretan emandako ebazpenen kontra aurkeztu ahal diren errekurtsoen arabide orokorra ezartzen du.

Seigarren xedapen gehigarriak baimena ematen du konponbide berritzaileak ekar ditzaketen proba gisako ekimenak garatzeko babesgabekia–egoeran dauden haurrak eta nerabeak babesteko jardunaren esparruan, betiere konponbide horiek lege horretan aurreikusitako kasu bakoitzerako ezarritako eskubide–mugaketak gainditzten ez badituzte.

Zazpigarren xedapen gehigarriak ezartzen duenez, jokabide–arazo larriak dituzten nerabeentzako laguntza intentsiboko programa espezializatua ematen den egoitza–harrerako zentroi buruzko erreferentziak, gizarte–babesik gabeko haur eta nerabeentzako egoitza–harrerako baliabideak arautzen dituen uztailaren 8ko 131/2008 Dekretuak jasotakoak, lege honen VI. tituluaren IV. kapituluaren 8. atalean araututako jokabide–arazoak dituzten adingabeak babesteko berariazko zentroi buruzkoak direla ulertu beharko dela.

Zortzigarren xedapen gehigarriak agindua ematen du legean ezarritako lankidetzak– eta koordinazio–organoak eta organo aholku–emaileak eta partaidetzakoak legea indarrean sartu eta bi urteko epean eratzeko.

Bederatzigarren xedapen gehigarriak dio udalek Haur eta Nerabeentzako Erakunde arteko Organoan eta Haur eta Nerabeentzako Euskal Kontseiluan izan behar duten ordezkariak autonomia–erkidegoan ordezkariak handiena duen eta Euskal Autonomia Erkidegoaren lurralde osoan ezarpen handiena duen toki–entitateen elkarteak izango duela.

Hamargarren xedapen gehigarriak agindua ematen dio Eusko Jaurlaritzari Haur eta Nerabeei buruzko Informazioko Euskal Sistema diseinatu, garatu, ezarri eta abiaraz dezan lege hau indarrean jarri eta bi urteko epean.

Hamaikagarren xedapen gehigarriak foru–aldundiei eta udalei egozten die, estatu mailan, Tutoretzen Indizean, Haur eta Nerabeen aurkako Indarkeriari buruzko Gizarte Zerbitzuen Erregistro Bateratuan eta Haurren eta Nerabeen aurkako Indarkeriari buruzko Informazioko Erregistro Zentralean jaso beharreko informazioa emateko eginbeharra.

Hamabigarren xedapen gehigarriak bidaidetik gabeko edo familiako erreferenterik gabeko adingabe migratzaileak beste autonomia–erkidego batzuetatik Euskal Autonomia Erkidegora lekualdatzeko eta gure erkidego–autonomiaren eremuan lekualdatzeko araubide juridikoa ezartzen du.

Azkenik, hamahirugarren xedapen gehigarriak ezartzen du lege honen artikuluetan arauak eta laguntza ekonomiko espezifikoak buruz egiten diren aipamen guztiak, hurrenez hurren, une bakoitzean indarrean dagoen eta aipatzen dituzten gaiak arautzen dituen araudi espezifikoari edo sektoreko araudiari buruzkoak eta gai horretan bertan une bakoitzean indarrean dauden prestazioei buruzkoak direla ulertu behar dela, edo, bestela, haien ordezkoei buruzkoak direla.

Xedapen iragankorrek ezartzen dute zer araubide bete behar duten Nazioarteko Adopzioarako Euskal Autonomia Erkidegoko Batzorde Teknikoak eta Haur eta Nerabeentzako Euskal Kontseiluak beren jardunean, harik eta aplikatu behar zaien araudi espezifikoa onetsi arte.

Xedapen indargabetzaile bakarrak Haurrak eta Nerabeak Zaintzeko eta Babesteko otsailaren 18ko 3/2005 Legea indargabetzen du, baita legean xedatutakoarekin kontraesanetan dauden edo bertan xedatutakoaren aurka dauden maila bereko edo beheragoko arau guztiak ere.

Azken xedapenei dagokienez, lehenengoak, bigarrenak, hirugarrenak eta laugarrenak agindu bana ematen diote Eusko Jaurlaritzari, kasu bakoitzean ezarritako epearen barruan, hauek onetsi dituzten: haurren eta nerabeen gaineko eraginaren ebaluazioa egiteko arauak edo gidalerroak; haur eta nerabeentzako gizarte– eta osasun–arloan egoitza–unitateak arautzeko araudia; Haur eta Nerabeentzako Erakunde arteko Organoaren, Haur eta Nerabeentzako Euskal Kontseiluaren eta Haur eta Nerabeen Foroaren araubidea, eta Haur eta Nerabeen Behatokiaren egituraren egokitzapena, eta, ezartzen denez, horretarako, beharrezkoak diren aldaketak egingo dira Lanpostuen Zerrendan.

Azken xedapenetatik bosgarrenak lege honetan xedatu gabeko alderdi guztietan ordezkotza aplikatu behar den sektore–araudia zehazten du.

Azken xedapenetatik seigarrenak baimena ematen dio Eusko Jaurlaritzari, bere eskumenen eremuan, legean espresuki aurreikusitako erregelamenduzko xedapenak eman dituzten eta legea bete eta garatzeko beharrezkoak diren gainerako guztiak eman dituzten eta horiek eraginkortasunez betearazi eta ezartzen direla bermatzeko beharrezkoak diren neurriak har ditzan.

Azkenik, azken xedapenetatik zazpigarrenak arautzen du noiz jarriko den indarrean legea.

ATARIKO TITULUA

Xedea, eremua eta jarduketa–ardatzak

I. KAPITULUA

Xedea eta eremua

1. artikulua.– Xedea.

Hona hemen lege honen xedea:

- a) Euskal Autonomia Erkidegoaren lurraldean bizi diren edo dauden haur eta nerabe guztiei bermatzea ordenamendu juridikoak aitortzen dizkien eskubide eta askatasunak egikaritu ahal izatea.
- b) Erantzunkidetasunaren ikuspegitik, ekintza publikoko sektore–eremu guztietan botere publikoek garatu behar dituzten ekintzak zehaztea, aurreko letran ezarritako helburua lortzeko.
- c) Jarduketa–printzipioak zehaztea eta sustapen–, prebentzio–, arreta– eta babes–jarduketa guztiei dagokien eskumen–esparrua ezartzea, baita koordinazio–, lankidetzeta– eta partaidetzeta–egiturak ere.

2. artikulua.– Eremua.

1. Lege hau honako hauei zaie aplikagarri:

- a) Euskal Autonomia Erkidegoan bizi diren edo dauden adingabeei, beren nazionalitatea, jatorria eta administrazio–egoera edozein dela ere.
- b) Kontzebitua; jaiotakotzat hartuko da, Kode Zibilean esaten denaz bat, onerako izango zaizkion ondorio guztietarako.

2.– Halaber, lege hau honako hauei izango zaie aplikagarri:

- a) Adin nagusikoei, lege honetan berariaz hala aurreikusten bada, edo adin nagusiko izatera iritsi aurretik babes–neurri administratibo edo judizialen bat ezarri bazaie lege honetan aurreikusitako moduan.
- b) Atzerrian bizi diren edo dauden eta Espainiako nazionalitatea duten adingabeei, lekualdatu aurretik babes–neurri administratibo edo judizialen bat ezarri bazaie, foru–aldundiek tutoretza edo zaintza badute, edo aita, ama edo legezko ordezkariak Euskal Autonomia Erkidegoan bizi badira, hurrenez hurren.
- c) Emantzipatutako adingabeei, berariaz aurreikusitako kasuetan.

3.– Euskal Autonomia Erkidegoaren lurralde–eremuan jarduten duten pertsona fisiko eta juridikoak, publikoak zein pribatuak, lege honen mende egongo dira, baldin eta beren eskumenak egikaritzuz edo beren jarduerak garatzean haur eta nerabeen eskubideak eraginkortasunez egikaritzeko bermean eragiten duten politikak ezartzen edo erabakiak hartzen badituzte, esku–hartzeak egiten badituzte, edo haur eta nerabeekin ohiko harremana badute.

3. artikulua.– Arauek haurtzaroan eta nerabezaroan duten eragina.

1.– Lege–aurreproiektuekin eta dekretu–proiektuekin batera joan behar duten araudi–eraginaren analisiari buruzko memoriek araudiak haurtzaroan eta nerabezaroan duen eragina jasoko dute.

2.– Arauzko xedapen orokor bat egiten hasi aurretik, proposamena sustatu duen administrazio–organoak ebaluatu egingo du proposamenak haurtzaroan eta nerabezaroan zer eragin izan dezakeen. Horretarako, haurren eta nerabeen eskubideen ikuspegia gogoan izanda, aztertuko du arauan aurreikusitako jarduerak ondorio positiboak edo negatiboak izan

ditzakeen haurren eta nerabeen ongizatea sustatzeko, prebenitzeko, zaintzeko eta babesteko eta haien eskubideak eraginkortasunez egikaritzeko helburu orokorrean.

3.– Eusko Jaurlaritzak, haur eta nerabeen arloan eskumena duen sailak proposatuta, onetsiko dituen arau edo gidalerroetan, haurtzaroaren eta nerabezeroaren gaineko eraginaren ebaluazioa egiteko bete beharreko jarraibideak adieraziko dira, eta, hala badagokio, eraginaren ebaluazio hori egin beharretik salbuetsita dauden arauak.

4.– Haur eta Nerabeen Behatokiak txostenak egingo ditu Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorraren eremuan prestatzen diren lege–aurreproiektuen eta dekretu–proiektuen inguruan, egiaztatu ahal izateko artikulua honetako bigarren paragrafoan xedatutakoa eta aurreko paragrafoan aipatzen diren arau edo gidalerroak behar bezala aplikatzen direla, eta, hala badagokio, hobekuntza–proposamenak egiteko kasuan kasuko sektore–eremuan hartutako erabakiek haurtzaroan eta nerabezeroan izan ditzaketen ondorioak ezabatzen, minimizatzen edo murrizten laguntzeko, sinergiak bilatuz eta eragin negatiboak saihesteko haien eskubideez gozatzean edo haiek egikaritzean.

4. artikulua.– Aurrekontu–lehentasuna.

1.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen–eremuan, lehentasuna eman beharko diete lege honen xede diren haur eta nerabeekin lotutako sustapen–, prebentzio–, arreta– eta babes–jarduketari, 1989ko azaroaren 20ko Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmenaren 4. artikulua aplikatuz.

2.– Eskumena duten administrazio publikoek helburu horretarako jarritako aurrekontuek nahikoa izan beharko dute, denboran eutsi beharko zaie, eta argi eta garbi identifikatuta egon beharko dute. Horretarako, adierazleak jaso beharko dituzte, haurren eta nerabeekin lotutako sustapenean, prebentzian, arretan eta babesean egiten den baliabide publikoen inbertsioa benetan eta eraginkortasunez kontrolatzea ahalbidetzen dutenak.

5. artikulua.– Erantzunkidetasuna.

1.– Haurren eta nerabeen ongizatea bermatzera, haien eskubideak eraginkortasunez egikaritzera eta eginbeharrak eta erantzukizunak beren gain hartzera bideratutako sustapen–, prebentzio–, arreta– eta babes–jarduketak erantzunkidetasunaren ikuspegiaren barruan kokatzen dira, eta haur eta nerabeei, haien familiei, botere publikoei eta gizarte osoari eragiten diete.

2.– Lege honen 13 f) artikuluan ezarritako politika guztietan haurtzaroaren transbertsalitate–printzipioarekin bat etorriz, administrazio publiko guztiek, baita, hala badagokio, atxikita dituzten organismo autonomoek edo haien mendeko zuzenbide publikoko nahiz pribatuko beste entitate batzuek ere, erantzunkidetasunaren ikuspegi horretatik jardun beharko dute, bakoitzak bere sektore–eremuan, lege honetan esleitzen zaizkien eskumenak eta eginkizunak beren gain hartuz, haien politikak eta jarduketak modu artikulatuan elkargana daitezzen esku hartzeko arlo nagusi bakoitzean –sustapena, prebentzioa, arreta eta babesa–, eta, batera, arreta integrala eta sektore anitzekoa osa dezaten haur eta nerabeentzat.

3.– Erantzunkidetasun horrek ahalik eta eraginkortasun handiena lortu beharko du zaurgarritasun handieneko egoera edo testuinguruetan dauden haur eta nerabeekin, batez ere prebentzio–neurriak hartzeari dagokionez, 9. artikuluan ezarritako moduan, eta, hala badagokio, baita indarkeriazko edo babesgabetasun–egoerei aurre egiteko babes–neurriak hartzeari dagokionez ere.

4.– Egituraketa horren eraginkortasuna bermatzeko, bide formal eta arinak ezarriko dira erakunde arteko eta sektore arteko elkarlan, lankidetzeta eta koordinaziorako, eta tresna

teknikoak eta elkarlan- eta lankidetzak-protokoloak ezarriko dira, lege honen VIII. tituluko I. kapituluaren aurreikusitako moduan.

5.- Aurreko paragrafoan aipatutako elkarlan-, lankidetzak- eta koordinazio-eginbeharra aplikatuko zaie, halaber, gizarte-ekimeneko edo merkataritza-ekimeneko entitate pribatuei, baldin eta esku hartzen badute politika publikoak ezartzen, zerbitzuak ematen edo haur eta nerabeei lotutako sustapen-, prebentzio-, arreta- eta babes-neurriak aplikatzen.

II. KAPITULUA

Definizioak eta jarduketak-ardatzak

6. artikulua.- Kontzeptuak.

Lege honen ondoretarako, honako kontzeptu hauek erabiliko dira:

a) Adingabeak: Adingabeak izango dira Kode Zibilak ezarritako adin nagusira iritsi ez direnak, baldin eta emantzipatuta ez badaude edo aplikatzekoa zaien legean ezarritakoaren ondorioz adin nagusitasunera heldu ez badira. Zigor-legearekin gatazkan dauden pertsonen buruzko xedapenen kasuan, adingabetasuna Zigor Kodean ezarritakoa dela ulertuko da. Hori guztia lege honen 168.2 artikuluan ezarritakoari eragozpenik ekarri gabe ulertu beharko da, pertsona baten adin-nagusitasuna segurtasunez ezarri ezin den kasuetan.

Lege honen esparruan, adingabeak edo haur eta nerabeak terminoak erabiliko dira, berdin.

b) Haurrak: Haurtzaroan dauden pertsonak, hau da, jaio eta 12 urte bitarteko bizitza-aldian.

c) Nerabeak: Nerabezaroan dauden pertsonak, hau da, 13 urtetik legeak ezarritako adin-nagusitasunera edo emantzipaziora bitarteko bizitza-aldian.

d) Kontzebitua: Ernardian dagoen gizakia, oraindik jaio gabea.

e) Legezko ordezkariak: Guraso-ahala, Kode Zibilaren 162. artikuluan ezarritakoaren arabera, tutoretza edo tutoretzari datxezkion ahalmenen egikaritza esleituta duten pertsonak.

Lege honen esparruan, aita eta ama edo gurasoak terminoak erabiliko dira, berdin. Era berean, eta lege honi dagokionez, artikuluetan aitari edo amari buruz egiten diren erreferentziak singularrean edo pluralean egindakotzat hartu beharko dira, kasu bakoitzean ikusi beharko delarik nor diren haurren edo nerabearen gurasoak.

7. artikulua.- Jarduketak-ardatzak.

Haurrek eta nerabeek beren eskubideak eraginkortasunez egikaritzen dituztela bermatzeko, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen-eremuan, honako jarduketak-ardatz hauen inguruan antolatuta beharko dituzte esku-hartzeak:

a) Haurren eta nerabeen ongizatea, beren eskubideak eraginkortasunez egikaritzea eta beren eginbeharrak beren gain hartzea sustatzea.

b) Haurren eta nerabeen osasunerako, hezkuntza-garapenerako, ongizate materialerako eta gizarteratzerako egoera kaltegarriak prebenitzea, detektatzea eta haiei arreta ematea.

c) Haurren eta nerabeen aurkako indarkeria-egoerak prebenitzea, detektatzea, eta, hala badagokio, urratutako eskubideak berreskuratzea eta itzultzea.

d) Haurren eta nerabeen babesgabetasunarekiko eta babesgabetasun-egoerekiko (arriskukoak edo babesgabeak) zaurgarritasun-egoerak prebenitzea, detektatzea eta babestea, eta, hala badagokio, haien ondorioz urratutako eskubideak berreskuratzea eta itzultzea.

e) Gizarte- eta hezkuntza-arloan esku hartzea eta prebenitzea zigor-legearekin gatazkan dauden haur eta nerabeekin.

8. artikulua.– Sustapena.

1.– Lege honen ondoreetarako, hau joko da sustapentzat: haur eta nerabeei aitortutako eskubideen ezagutza, errespetua eta egikaritze eraginkorra eta haien eginbeharrak eta erantzukizunak beren gain hartzea bultzatzeko eta sustatzeko politika, estrategia eta jarduketan multzoa, baita gizartea eskubide eta eginbehar horien eta haur eta nerabeek dituzten beharren inguruan sentsibilizatzerantz bideratutakoak ere, eta egikaritze hori gauzatu ahal izateko eta haurrek eta nerabeek garapen osoa eta harmonikoa izan dezaten beharrezkoak eta egokiak diren baldintzak egon daitezen laguntzea ere.

2.– Lege honen III. tituluaren arautzen dira sustapen-jarduketak.

9. artikulua.– Prebentzioa.

1.– Lege honen ondoreetarako, hau joko da prebentziotzat: haurren eta nerabeen garapen fisiko, kognitibo, emozional eta sozial egokia zaildu edo kaltetu dezaketen testuinguruak, egoerak edo jokaerak saihesteko, eta, hasieratik hautemanetz gero, haien larritasuna edo iraupena mugatzeko jarduketa-eremu guztietan egituratutako politika, estrategia eta ekintzen multzoa. Esparru horretan, haur eta nerabeei dagokienez, oro har, ekintza publikoaren eremuetatik garatzen den prebentzio-ekintza eta haur eta nerabeei indarkeria-ekintzengatik edo babesgabetasun-egoerengatik oinarrizko eskubideak urratzen zaizkien egoerak prebenitzeko garatutako prebentzio-ekintzak ere sartzen dira.

2.– Prebentzio-ekintzaren esparruan, bi estrategia mota garatuko dira:

a) Babes-faktoreak indartzeko estrategiak, lotura zuzena dutenak lege honen III. tituluaren araututako haurren eta nerabeen ongizatea sustatzeko estrategiekin; esate baterako, honako hauek hobetzerantz bideratutako jarduketak: osasun-egoera, bizi-baldintzak, autoestimua, erresilientzia, arazoak eta gatazkak konpontzeko gaitasuna edo estresa kudeatzeko trebetasunak.

b) Arrisku-egoerak, -baldintzak eta -faktoreak, gizartekoak, ekonomikoak, familiakoak zein pertsonalak, kontrolatu, arindu edo murrizteko estrategiak, saihestu egingo dutenak haurren eta nerabeen garapen osasuntsu, integral, oso eta harmonikoa zaildu edo oztopatu dezaketen mehatxuak, jokaerak, testuinguruak edo egoera negatiboak agertzea edo sortzea, haurren eta nerabeen ongizatearentzat kaltegarriak izan daitezkeenak; baita, haiek hasieratik hautemanetz gero, haien larritasuna edo iraupena denboran mugatzekoak ere.

3.– Prebentzio-ekintzaren eraginkortasuna bermatzeko, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, jarduketa-eremu guztietan, tresna tekniko baliozkotuak erabiliko dituzte. Tresna tekniko horiek, pertsona hauei prebentzio-neurri zehatzak aplikatzea ekarriko duten arrisku-adierazleak identifikatuko dituzte, agertzea edo garatzea saihestu nahi den egoerei lotuak:

a) Haur eta nerabeen azpitaldeak, ezaugarri jakin batzuk dituztelako edo egoera jakin batzuetan egoteagatik adin bereko pertsonen batezbestekoak baino esposizio handiagoa dutenak identifikatutako arrisku-faktoreak izateko, eta, horregatik, zaurgarritasun-egoeran daudenak.

b) Identifikatutako arrisku-faktoreekiko zaurgarritasun handiena duten pertsona gisa jotzeko baldintza jakinen bat betetzen duten haurrak eta nerabeak.

4.– Prebentzio-jarduketak haurren eta nerabeen ongizatean eta eskubideen egikaritze eraginkorrean eragina duten ekintza publikoaren sektore-eremuetatik garatu beharko dira, eta, besteak beste, barne hartuko dituzte, batetik, beren izaera dela–eta egoera kaltegarriak prebenitzera eta detektatzera bideratutako jarduketa–eremuari berezkoak zaizkion esku–hartzeak, eta, bestetik, egoera kaltegarriak edo kaltegarriak izan daitezkeenak prebenitzen eta detektatzen laguntzeko jarduketak, beren izaeragatik eremu horretakoak ez direnak edo soilik horretakoak ez direnak, baldin eta eremu horretatik prebenitu edo detektatu badaitezke.

5.– Prebentzio-jarduketak IV., V., VI. eta VII. tituluetan arautzen dira, askotariko egoera kaltegarrietarako, eta kasu bakoitzean egoera mota jakin bati lotuta.

10. artikulua.– Arreta.

1.– Lege honen ondoreetarako, hau joko da arretatzat: administrazio publikoek haurren eta nerabeen eskubideak behar bezala egikaritzen direla bermatzeko eta haien garapen integrala eta harmonikoa bermatzeko egiten dituzten jarduketaren multzoa, indarkeria– edo babesgabetasun–egoerei lotuta ez dauden egoera kaltegarriak gertatu direnean egindakoena: osasun–arreta gaixotasun edo nahasmenduren bat diagnostikatu denean; eskolagabetzeko, absentismoko edo eskola porroteko egoerak zuzentzera bideratutako hezkuntza–arreta; gizarte–zerbitzuen arreta, familian esku hartzeko neurriak hartzea beharrezkoa denean bizikidetzan laguntzeko beharra dagoelako, gurasotasuna modu positiboan gauzatzeko, babesgabetasun–egoerarik eragin gabe.

2.– Arreta emateko jarduketak IV. tituluan arautzen dira, baina aurreikusitako esku–hartzeak V. eta VI. tituluei ere aplikagarriak izango zaizkie, haur eta nerabeei lotutako detekzioa, berehalako arreta, babesa edo birgaitzea beharrezkoak direnean, haur eta nerabeen aurkako indarkeria–egoerei eta babesgabetasun–egoerei dagokienez.

11. artikulua.– Indarkeriaren aurkako babesa.

1.– Haurren eta nerabeen aurkako indarkeriaren kontrako babesa honako hauek osatzen dute: haur edo nerabe bat edozein indarkeria motaren biktima denean edo hura izateko arriskuan dagoenean administrazio publikoek garatu beharreko politika, prozedura eta jarduketa guztiek, indarkeria hori gertatzen den eremua edozein dela ere, dela eskolakoa, komunitate–mailakoa, kirolekoa, familiakoa edo bestelakoa.

2.– Lege honen ondoreetarako, hau joko da indarkeriatzat: Espainiako Estatuak berretsitako nazioarteko itun eta hitzarmenen arabera heldu batek edo adingabe batek egindako ekintza, ez–egite edo zabarkeriazko tratu oro, baldin eta adingabeak beren eskubideez eta ongizateaz gabetzen baditu, eta, betiere, beren garapen fisiko, psikiko edo sozial ordenatua mehatxatzen edo oztopatzen badu, edonola eta edozeren bidez eginda ere, informazioaren eta komunikazioaren teknologien bidez egindakoa barne, bereziki indarkeria digitala, eta noizbehinka nahiz modu jarraituan, familia barruan nahiz kanpoan gertatuta ere.

Edozein kasutan, indarkeriatzat joko dira tratu txar fisiko, psikologiko edo emozionala; zigor fisikoak, umiliagarriak edo laidogarriak; arduragabekeria edo zabarkeriazko tratua; mehatxuak, irainak eta kalumnia; esplotazioa, sexu–indarkeria barne; sexu–erasoak eta sexu–abusuak; ustelkeria; prostituzioa; sexu–jazarpena, eskola–jazarpena eta ziberjazarpena; genero–indarkeria; genitalen mutilazioa; gizakien salerosketa, edozein helburutarako izanik ere; haur–ezkontza; haur–pornografia eta eskatu edo adostu gabeko pornografiarako irispidea; sexu–estortsioa; datu pribatuak jendaurrean zabaltzea, baita haien familia–eremuan edozein indarkeriazko portaera izatea ere.

12. artikulua.– Babesgabetasun–egoeretarako babesa.

1.– Babesgabetasun–egoerak bere baitan hartzen ditu, lege honetan araututako moduan eta bertako irismenarekin, bai arrisku–egoera, kalifikatu den edozein mailatan, bai adingabea egon daitekeen babesgabezia–egoera.

2.– Babesgabetasun–egoeretarako babesa osatzen du adingabeen babes–sistemaren esparruan aplikatzen diren politika, prozedura eta jarduketan multzoak, baldin eta haiek arrisku–egoeran edo babesgabezia–egoeran badaude, familia–eremuan, edo gurasoei, legezko ordezkariari edo harreragileei eta zaintzaileei dagozkien hazkuntza–eginbeharrak ez betetzearen, ezin betetzearen edo behar bezala ez betetzearen ondorioz, lege honen 173. eta 184. artikuluetan zehaztutako moduan.

I. TITULUA Xedapen orokorrak

I. KAPITULUA Printzipioak

13. artikulua.– Jarduteko printzipioak.

Administrazio publikoek, haurrei eta nerabeei lotutako sustapen–, prebentzio–, arreta– eta babes–eskumenak erabiliz, honako printzipio hauetara egokituko dute beren jarduna, nahiz eta bete beharko dituzten beste batzuk ere, lege honen beste titulu batzuetan eta inplikaturako arloetan indarrean dauden sektore–legeetan ezarritakoetan berariaz jasotakoak:

a) Eskubideak bermatzeko printzipioa, jarduketan ardatz nagusi gisa. Horren arabera, haurrak eta nerabeak zuzenbideko subjektutzat jo behar dira, eta jarduketa guztien eta erabaki guztien erdigunean kokatu behar da beren banakako eta taldeko eskubideak errespetatzea, sustatzea eta defendatzea, bai familia–ingurunean bai gainerako bizitzako eta harremanetako testuinguruetan, baita erabiltzen dituzten zerbitzuen eta esku hartzen duten prozeduren esparruan ere.

b) Bereizkeriarik ezaren printzipioa. Horren arabera, aitortutako eskubideak haur eta nerabe guztientzat dira berdinak, inolako bereizkeriarik gabe edozein dela ere haien jaiotza; nazionalitatea; administrazio–egoera; arraza– edo etnia–jatorria; adina; sexua; sexu–orientazioa eta genero–identitate sentitua nahiz adierazia; dibertsitate funtzionala; gaixotasun fisikoa edo mentala; egoera fisikoa, psikikoa edo emozionala; kirol–maila; maila ekonomikoa; bizileku–ingurua; hizkuntza; kultura; erlijioa; sinesmena; iritzia; ideologia edo haurren eta nerabeen edo haien familien beste edozein baldintza edo inguruabar pertsonal edo sozial. Aurrekoa ulertu beharko da ekitate–printzipioarekin bat etorritik ezartzen diren ekintza positiboko neurriak alde batera utzi gabe.

c) Irisgarritasuna bermatzeko printzipioa. Horren arabera, botere publikoek beharrezkoak diren neurriak ezarri behar dituzte bermatzeko dibertsitate funtzionala duten haur eta nerabeek beren etxebizitzan irisgarritasun–baldintzak dituztela, baita ingurune fisiko publiko guztietara, erabilera publikokoetara edo jendearentzat zabalik dauden ingurune fisiko guztietara iritsi ahal izateko ere, gainerako pertsonen baldintza berdinetan. Printzipio hori ezartzeak berekin dakar irispidea eragozten edo zailtzen duten oztopoak kentzea, beharrezkoak diren arazoizko egokitzapenak eta doikuntzak egitea, eta laguntza–tresna edo –produktuak eskura jartzea, haien mugikortasuna eta komunikazioa ahalbidetzeko eta errazteko, bereziki komunikaziorako zerbitzu osagarriak, hala nola sistema handigarri eta alternatiboak, braillea, irispide errazeko multimedia–gailuak, ahozko komunikaziorako eta zeinu–hizkuntzarako laguntza–sistemak, ukipenezko komunikazio–sistemak eta komunikazioa ahalbidetzen duten beste gailu batzuk.

d) Ekitate–printzipioa. Horren arabera, ekintza positiboko konpentsazio–neurriei lotutako politika unibertsalak diseinatu eta ezarri behar dira, edozein arrazoi dela–eta desabantaila–edo zaurgarritasun–egoeran dauden haur eta nerabeei zuzenduak, aukera–berdintasuna bermatzera eta desberdintasunaren eta bereizkeriaren belaunaldien arteko zikloa haustera bideratuta daudenak.

e) Komunitateko gizarte–kapitalaren garrantziaren printzipioa, sustapen, prebentzio, arreta eta babeserako eragile gisa. Horren arabera, hazkuntza eta hezkuntza erantzukizun kolektiboak dira, eta horietan modu aktiboan parte hartu behar dute komunitateko gizarte–eragile guztiek, familiez eta hezkuntza–eragileez gain, haurrek eta nerabeek arrisku gutxiago jasaten baitituzte, baldin eta horiek zaintzeko komunitate–egitura babesleak badaude, familiak inguruan sendo ainguratuta badaude eta ingurune horiekin lotura badute, eta lurraldeko agente formal eta informalen sare zabal baten laguntza jasotzen badute beharriak dituztenean. Ikuspegi horretatik, halaber, arretaren ikuspegi komunitarioa hartu behar da, eta, ikuspegi horren arabera, zerbitzu publikoak ematea deszentralizazio–irizpideen arabera izango da, haien izaerak horretarako aukera ematen duenean.

f) Haurtzaroaren transbertsalitate–printzipioa politika guztietan. Printzipio horri jarraituz, politika publiko guztietan haur eta nerabeen eskubideak sustatzeko ikuspegia sartu beharra dago, baita haiei kalte egin edo min eman diezaieketen egoeren aurkako prebentzio–, arreta– eta babes–ikuspegia sartu ere. Hortaz, politika horiek diseinatzean, haien plangintzan eta haiek ezartzean, era sistematikoan kontuan hartu behar dira hartutako erabakiek hainbat sektore–eremutan haurrengan eta nerabeengan izan ditzaketen ondorioak, sinergiak bilatuz eta eragin negatiboak saihesteko.

g) Partaidetza eta herritartasun aktiboa. Horren arabera, aitortzen da haurrek eta nerabeek eragiten dieten arazoak ezagutzeko eta konponbideak aurkitzen laguntzeko beren adinaren eta heldutasunaren arabera duten gaitasuna, eta, beraz, gizarte bidezkoago, solidarioagoa eta demokratikoagoa eraikitzen aktiboki parte hartzekoa.

h) Belaunaldien arteko eta kulturen arteko ikuspegia. Horren arabera, gizarte–oztopoak ezabatuz, batera ikastea eta elkar aberastea bultzatzen da, gizarte–kohesioa bermatzeko beharrezko balio gisa.

i) Politiken integralitate–printzipioa. Horren arabera, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek bermatu egin behar dute, politika transbertsal integralen bidez eta bakoitzak bere eskumen–eremuan, lege honetan ezartzen diren eskubideak bete–betean egikaritu ahal izango direla.

j) Erakunde arteko eta sektore arteko plangintza–printzipioa. Horren arabera, ekintza publikoaren koherentzia bermatzeko eta aurreko letran aipatutako politiken izaera integrala eraginkortasunez ezartzeko, honako haiek zehaztu behar dira: bete nahi diren helburuak, helburu horien lorpen–maila baloratzeko kontuan hartu beharreko adierazle geografikoak, populazio– eta gizarte–adierazleak, eta horretarako hartu beharreko neurriak transbertsalitatearen eta diziplinartekotasunaren ikuspegitik.

k) Efizientzia–printzipioa. Horren arabera, ahalegina egin behar da sektore–eremu guztietan esku hartzen duten baliabide eskuragarriak, formalak edo informalak, publikoak nahiz pribatuak –bereziki gizarte–ekimenekoak– hobeto antolatzeko eta modu integral eta arrazionalen baliatzeko, bermatzeko eraginkortasun handiagoz aplikatzen direla beharriak erantzuteko.

l) Jakintza– eta ebaluazio–printzipioa. Horren arabera, gizarte–errealitatea eta haren bilakaera zorrotzaz ezagutu behar dira, hurrei eta nerabeei bideratutako politiken oinarria baitira, baita egindako inbertsio publikoa ere, aurrekontu–zuzkidurak kontrolatuz, lege honen 4. artikuluan adierazitako moduan. Halaber, aplikatutako politikak eta

diseinatutako plangintzak ebaluatu egin behar dira, haien ezarpen-maila eta ezarritako neurrien efizientzia-maila baloratzeko.

m) Etengabeko hobekuntzaren printzipioa. Horren arabera, etengabeko hobekuntza sustatu behar da haur eta nerabeengan eragina duten politiketan eta haien eskubideak sustatzeko eta haur eta nerabeei lotutako prebentziorako, detekziorako, arretarako eta babeserako garatutako jarduketan eta zerbitzuen kalitatean, haien osasunerako, hezkuntza-garapenerako, ongizate materialerako eta gizarteratzeko kaltegarriak diren edo haien eskubideak urratzen dituzten indarkeria- eta babesgabetasun-egoeretan aplikatu beharrekoena, hain zuzen.

n) Esku-hartzeen diziplinartekotasunaren printzipioa. Horren arabera, talde-lana sustatu behar da eta hainbat diziplinatako profesionalen ekarpenak txertatu, arreta integrala izango dela bermatzeko.

o) Profesionalen espezializazio-printzipioa. Horren arabera, prestakuntza espezializatua bermatu behar da, hasierakoa eta etengabekoa, haurren eta nerabeen eskubideen eta ongizatearen arlokoa, bai haurren eta nerabeen ongizatean eragina duten politikak eta plangintzak diseinatzen parte hartzen duten pertsonentzat bai beren lanbide-jardueraren barruan haur eta nerabeekin ohiko harremana duten profesionalentzat.

p) Gurasotasun positiboa sustatzeko edo gurasotasuna modu positiboan gauzatzeko printzipioa. Horren arabera, neurriak hartu behar dira sustatzeko gurasoen, legezko ordezkarien edo harreragile eta zaintzaileen portaera, haurraren edo nerabearen interes gorenean oinarritua, eta adingabea ingurune afektiboan eta indarkeriarik gabe haztera bideratua, eskubideetan eta betebeharretan oinarritutako hezkuntza barne hartzen duena, gaitasunen garapena bultzatzen duena, aitortza eta orientazioa eskaintzen dituen, eta alor guztietan erabat garatzeko aukera ematen duena.

Gurasotasun positiboa sustatzeko jarduketak ez dira inola ere bestelako helburuekin erabili behar gurasoen arteko gatazka, banantzeak edo dibortzioak gertatuz gero, ezta adostu gabeko zaintza partekatua ezartzeko ere. Horrez gain, ez da lotu behar babes zientifiko frogaturik ez duten egoerekin.

q) Jarduketak eta neurriak batez ere hezkuntzara bideratzeko printzipioa, jarduketa-eremu guztietan, haurren eta nerabeen gaitasun pertsonalak eta ikasteko gaitasunak sustatzeko, eta, horrela, garapen integral eta harmonikoa, erabateko gizarteratzea eta partaidetza aktiboa bultzatzeko.

r) Sustapen, prebentzio eta detekzio goiztiarraren lehentasun-printzipioa. Horren arabera, bultzatu egin behar dira haurren eta nerabeen ongizatearen alde egiteko eta eskubideak eraginkortasunez egikaritzeko sustapen-jarduketak eta eskubide horiek eraginkortasunez egikaritzea mugatu, eragotzi edo kaltetu dezaketen egoerak, edo eskubideak urratzen dituztenak, prebenitzeko ekintzak –edo, gertatuz gero, garaiz detektatzekoak–, bereziki, haurrak edo nerabeak edozein indarkeria motaren biktima izatea edo babesgabetasun-arriskuan edo –egoeran egotea.

s) Prozedura-bermearen printzipioa. Horren arabera, bermatu egin behar da haurrei edo nerabeei eragiten dieten erabakiak hartzeko prozedura aratuak erabiliko direla, ez-arbitrarioak, efikazak, arinak eta prozedura-ekonomiaren, bizkortasunaren eta gardentasunaren printzipioekin bat datozenak, adingabearen ezaugarri eta beharrezaneiei, haren inguruabarrei eta eskubideei egokituak; bikoizketak saihestuko direla; eta, bereziki, birbiktimizazioa edo biktimizazio sekundarioa dakarten egoerak saihestuko direla.

t) Informazioa behar bezala tratatzeko printzipioa. Horren arabera, bermatu egin behar da administrazio publikoek –edo erakunde autonomoek nahiz haiei lotutako edo haien mendeko

zuzenbide publiko edo pribatuko entitate publikoek– eta beren karguagatik, lanbidearengatik, ogibideagatik edo jardueragatik isilpeko informazioa eskuratzen duten pertsonak, eta gizarte–hedabideek, intimitatea eta konfidentziasuna errespetatzen dituztela, eskaintzen duten informazioak kaltetu ez ditzan haurren eta nerabeen ohorea, duintasuna, norberaren eta familiaren intimitatea eta norberaren irudia.

14. artikulua.– Gizarte– eta merkataritza–ekimenarekiko elkarlana.

1.– Gizarte–ekimeneko zein merkataritzako entitate pribatuek ematen dituzten zerbitzuek, lege honetan jasotako arreta–eremu guztietan, kasuan kasuko sektoreko araudian aurreikusitako baimen–, erregistro– eta ikuskaritza–jarduketak bete beharko dituzte.

2.– Aurreko paragrafoan xedatutakoa aplikagarria izango zaie bai zentroetan ematen diren zerbitzuei bai zerbitzu horiek emateko zentrorik behar ez dutenei.

15. artikulua.– Irabazi–asmorik gabeko gizarte–ekimena sustatzea.

1.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek lege honetan erantzukizun publikoko zerbitzutzat jotzen ez diren zerbitzuak ematea sustatu edo babestu ahal izango dute, baita beste jarduera batzuk diseinatzea eta egitea ere, baldin eta jarduketa–eremu bakoitzeko plangintza estrategikoan jasotako jarraibide orokorretara egokitzen badira eta irabazi–asmorik gabeko gizarte–ekimeneko entitateek garatzen badituzte, zein ere den horien forma juridikoa –elkarteak, fundazioak, gizarte–ekimeneko kooperatibak edo irabazi–asmorik gabeko beste entitate batzuk–.

2.– Bereziki aintzat hartuko dira honako jarduera hauek:

a) Laguntza edo arreta–zerbitzu berriak martxan jartzearekin lotuta dauden jarduera berritzaileak eta proba gisakoak.

b) Elkarte–zerbitzuari laguntzeko eta herritarren partaidetza sustatzeko jarduerak, bereziki haurren eta nerabeen asoziazionismoa sustatzen dutenak.

c) Zerbitzuen plangintza eta antolaketa eta profesionalen arretaren eta jardunbideen kalitatea hobetzera bideratutako ikerketa–, garapen– eta berrikuntza–jarduerak.

3.– Sustapen–ekintzak dirulaguntzak emanez edo lankidetzak–hitzarmenak eginez antolatuta ahal izango dira, eta urte anitzekoak izan daitezke; dena den, bi kasu horietan dirulaguntzak ematearen arloan indarrean den legediak esaten duena bete beharko da.

4.– Administrazio publikoek, irabazi–asmorik gabeko gizarte–ekimeneko entitateekin dituzten lankidetzak–akordioen esparruan, beren eskumenen eremuan eta beren eta baimen–, ikuskaritza– eta homologazio–eginkizunak betez, zaindu beharko dute egokiak direla egindako esku–hartzeak eta haur eta nerabeei arreta ematen dieten langileak, profesionalak zein boluntarioak.

II. KAPITULUA

Komunikatzeko eginbearra eta informazioa isilean gordetzeko eginbearra

16. artikulua.– Herritarrek komunikatzeko duten eginbearra.

1.– Haur edo nerabe baten aurka sortutako indarkeria–egoera posible baten zantzuak antzematen dituen edo horren susmoak dituen pertsona fisiko edo juridiko orok, edo, hala badagokio, adingabe bat babesgabetasun–egoera posiblean dagoela antzematen duenak, berehala komunikatu beharko dio eskumena duen agintaritzari, eta, hala behar badu, berehalako sorospena eman beharko dio haur edo nerabe horri.

2.– Komunikatzeko betebeharrak hori ere badaigo, halaber, sare sozialetan edo Interneten haurren eta nerabeen aurkako indarkeria diren edukiak hautemandakoan.

3.– Egitateak delitu izan badaitezke, Estatuko Segurtasun Indar eta Kidegoei, Ertzaintzari, Foru-poliziarri, Udaltzaingoari, Ministerio Fiskalari edo Agintaritzari Judizialari komunikatu beharko die, eta, hala behar bada, berehalako sorospena eman beharko dio biktimari.

4.– Zehazki, detektatutako egitateek babesgabetasun-egoera posiblea dagoela adierazten badute, berehala komunikatu beharko die udaletako gizarte-zerbitzuei, eta Ministerio Fiskalari ere horren berri eman ahal izango dio.

5.– Edozein kasutan, adingabe bat eskolatu gabe dagoela edo eskolara justifikaziorik gabe joaten ez dela jakindakoan, nahitaezko eskolaldian, hezkuntza-administrazioari horren berri eman beharko dio, eta gizarte-zerbitzuei ere horren berri eman ahal izango die.

17. artikulua.– Komunikatzeko eginbehar kualifikatua.

1.– Aurreko artikuluan ezarritako komunikatzeko eginbeharra bereziki eskatuko zaie pertsona hauei, baldin eta, beren kargua, lanbidea edo eginkizunak, ogibidea edo jardura direla-eta adingabearen aurka sortutako indarkeria-egoera baten berri badute, edo adingabe horren babesgabetasun-egoera posiblearen berri badute:

a) Agintariei eta enplegatu publikoei.

b) Estatuko Segurtasun Indar eta Kidegoetako, Ertzaintzako eta Foru-polizietako eta Udaltzaingoetako kideei.

c) Gizarte-zerbitzuetako langileei; bereziki, haur eta nerabeei eragiten dieten indarkeria- eta babesgabetasun-egoerak prebenitzeko eta babesteko eremuan esku hartzen duten teknikariei.

d) Osasun-zerbitzu publiko eta pribatuetako osasun-langileei.

e) Ikastetxe publiko eta pribatuetako irakasleak eta irakasle ez diren langileei; eta, bereziki, ikastetxeko ongizateko eta babeseko koordinatzaileari.

f) Babesgabetasun-egoeran dauden adingabeentzako egoitza-harrerako baliabideetan lan egiten duten pertsonen, eta zigor-legearekin gatazkan dauden adingabeentzako zentroetan lan egiten dutenei.

g) Haurrak edo nerabeak arrunki edo aldi baterako dauden establezimendu publiko edo pribatuetan lan egiten duten pertsonen.

h) Adingabeekin kirol- edo aisialdi-jarduerak egiten dituzten zentro, entitate eta ekipamendu publiko zein pribatuetan lan egiten duten pertsonen.

i) Asiloa eta arretoa humanitarioa emateko zentroetan lan egiten duten pertsonen.

j) Haurren eta nerabeen eremuan prebentzioarekin, arretarekin eta babesarekin zuzenean lotutako eginkizunak betetzen dituzten zerbitzu publikoetan lan egiten duten pertsonen.

2.– Aurreko paragrafoan aipatzen diren pertsonen aurkako indarkeria-egoera baten berri badute edo horren zantzuak badituzte, edo babesgabetasun-egoera posible batenak, berehala komunikatu beharko diote eskumena duten gizarte-zerbitzuei.

Halaber, indarkeria horren ondorioz haur edo nerabearen osotasuna, osasuna edo segurtasuna arriskuan egon daitekeenean, berehala komunikatu beharko diete Estatuko Segurtasun Indar eta Kidegoei, Ertzaintzari, Foru-poliziarri edo Udaltzaingoari, bai eta Ministerio Fiskalari ere.

3.– Gainera, Datuak Babesteko Euskal Bulegoari komunikatu beharko dizkiote, berehala, datu pertsonalak babesteko araudiko arau-hauste posibleak, adingabe baten ingurukoak edo adingabearen eskubideei eragiten dietenak.

4.– Edozein kasutan, osasun-langileek berehala ezagutaraziko dizkiote Agintaritza Judizialari, zuzenean edo Ministerio Fiskalaren bitartez, haur edo nerabearen bizitza edo osotasun fisikoa edo psikikoa babesteko beharrezkoak diren tratamendu medikoei uko egin zaien egoerak, eta, aldi berean, eskumena duen Foru Aldundiari jakinaraziko dizkiote, eta hark baloratuko du beharrezkoa den ala ez judizialki hartzen diren neurriez gain beste esku-hartze gehigarriak egitea.

5.– Haurdun dauden emakumeen kasuan, baloratzen bada haur edo haurtxoaren jai ondorengo segurtasun-baldintza oinarrikoak eta osasuna arrisku larrian daudela, eta haurdunaldiko jokabideen ondorioz haurtxoak argi eta garbi arriskua badu gaixotasun edo anomalia fisiko, mental edo sensorial larriak jasateko, zuzenean jakinaraziko zaie haurrak eta nerabeak babesteko foru-aldundiko lurralde-zerbitzuei, eta Ministerio Fiskalari ere jakinarazi ahal izango zaio.

6.– Edozein kasutan, artikuluko honetako 1. paragrafoan aipatzen diren pertsonak berehala eman beharko diete behar duen arreta haurrari edo nerabeari, eta eskura duten informazio guztia eta ahalik eta laguntzarik handiena eman beharko diete eskumena duten agintari edo organoei.

Horretarako, eskumena duten administrazio publikoek mekanismo egokiak ezarriko dituzte, indarkeria edo babesgabetasun-egoeraren baten biktima diren adingabeen kasuen susmoak jakinarazteko, eta esku hartu behar duten profesionalen artean informazioa trukatzeko.

18. artikulua.– Funtzio publikoak betetzeko lege-betebeharrean oinarritutako datu-tratamendua.

1.– Lege honen VI. tituluaren jasotako xedapenak aplikatu eta betetzeko, eta, bereziki, adingabeei dagokienez kontuan hartzen diren babes-neurriak hartzeko, eta Datu Pertsonalak Babesteko eta Eskubide Digitalak Bermatzeko abenduaren 5eko 3/2018 Lege Organikoaren 8. artikuluan xedatutakoarekin bat etorritik, udalek eta foru-aldundiek haurraren edo nerabearen egoera baloratzeko beharrezkoak diren informazioa edo datuak eskatu ahal izango dituzte, haurrak eta nerabeak zaintzeko eta babesteko dituzten eskumenen eremuan, interesdunaren edo ukituaren eta, hala badagokio, aitaren eta amaren, legezko ordezkarien edo harreragile eta zaintzaileen adostasunik gabe, eta, horrekin bat etorritik, jasotako informazioa edo datuak bildu eta tratatzeari ekingo diote.

2.– Informazioa edo datuak adingabeari, gurasoei, legezko ordezkariari edo harreragile eta zaintzaileei buruzkoak izan daitezke; eta, nolahi ere, modu fokalizatuan eskatu beharko dira, berariaz, eta zehaztu egin beharko da eskatutako informazio mota eta haren izaera, baita haren helburuak ere. Orobat, emandako informazioa edo datuak egindako eskaerarekin bat etorri beharko dira, egokiak izan beharko dute eta ez gehiegizkoak, eskatzen diren xedei dagokionez.

3.– Bereziki, eskatutako informazioa ematera behartuta egongo dira udaletako gizarte zerbitzuetako, Haurrak eta Nerabeak Babesteko Lurralde Zerbitzuetako, Osasun eta

Hezkuntza Sistemako, Estatuko Segurtasun Kidego eta Indarretako, Ertzaintzako eta Foru-polizietako eta Udaltzaingoetako profesionalak eta entitate pribatuetako profesionalak.

4.– Udaletako gizarte–zerbitzuek eta Haurrak eta Nerabeak Babesteko Lurralde Zerbitzuek lortutako informazioa edo datuak lege honetan ezarritako babes–neurriak hartzeko baino ezingo dira erabili; nolana ere, adingabearen interes gorena edukiko da kontuan eta dagozkion ebazpenak hartu behar dituzten adingabeak babesteko alorreko administrazio edo entitate publiko eskudunei, Ministerio Fiskalari eta organo judizialei soilik komunikatu ahal izango zaizkie.

5.– Halaber, bildutako informazioa edo datuak Ministerio Fiskalari laga ahal izango zaizkio, interesdunen adostasunik gabe, eta Ministerio Fiskalak tratatu egingo ditu, indarrean dagoen ordenamendu juridikoak adingabeen eskubideak defendatzeko esleitzen dizkion eginkizunak betetzeko.

19. artikulua.– Hurrek eta nerabeek komunikatzea.

1.– Indarkeriaren biktima diren edo beste adingabe baten aurkako indarkeria–egoeraren baten lekuko diren haur eta nerabeek, baita babesgabetasun–egoeran daudela uste dutenek edo beste adingabe bat egoera horretan dagoela susmatzen dutenek ere, horren berri eman ahal izango diete udaletako zein lurraldeetako gizarte–zerbitzuei, Segurtasun Indar eta Kidegoei, Ertzaintzari, Foru–poliziarri edo Udaltzaingorri, Ministerio Fiskalari edo Agintaritza Judizialari, zuzenean edo aitaren edo amaren, legezko ordezkarien, edo harreragile edo zaintzaileen bitartez.

2.– Komunikazio hori errazteko, Eusko Jaurlaritzak, gizarte–zerbitzuen arloan dituen eskumenak erabiliz, haurren eta nerabeen eskura jarriko du orientazioko, aholkularitzako eta informazio telefoniko edo telematikoko zerbitzu bat, konfidentziala eta anonimoa.

Zerbitzu hori koordinatu egin beharko da eskumena duten zerbitzu, sistema eta administrazio publiko eta erakundeekin, haurren edo nerabearen babes eraginkorra bermatzeko behar diren baliabideak aktibatzeke.

3.– Lege honen 132. artikuluan aipatzen diren prestakuntza–jarduketan esparruan, ikastetxeek beren ikasleei azalduko diete nola komunika ditzaketen eskolan edo eskolatik kanpo ikusi dituzten indarkeria–egoerak, bai eskola–ordutegian bai eskolaz kanpokoan ikusitakoak.

4.– Kiroi–erakundeek, aisialdi hezigarrirako eta denbora libreko erakundeek, lege honen 135. artikuluan aurreikusitako prestakuntza–jarduketan esparruan, informazioa emango diete haurrei eta nerabeei, ikusten dituzten indarkeria–egoerak nola komunikatu jakiteko.

5.– Adingabeen ohiko bizitoki diren establezimendu publiko edo pribatuek zentroan aplikatzen diren indarkeria–egoerak komunikatzeko prozedurei buruzko informazio guztia emango diete sartzan direnean, baita eremu horretako arduradunei buruzkoa ere. Informazio hori etengabe eguneratuta egongo da, eta beharrezkoak diren neurriak hartu beharko dira hurrek eta nerabeek informazio hori edozein unetan libreki kontsultatu ahal izateko.

Paragrafo honetan ezarritakoa honako hauei aplikatuko zaie: barnetegi–araubideko plazak dituzten ikastetxeei, haurren eta nerabeen babesaren eremuko egoitza–harrerako zentroei, askatasunaz gabetzen duten neurriak betetzeko eta heziketa–taldeko bizikidetzarako heziketa–zentroei, edo adingabeei egoitza–arreta eskaintzen dieten bestelako zentroei.

20. artikulua.– Komunikazioen konfidentzialtasuna eta segurtasuna.

1.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, beren eskumenen eremuan, honako neurri hauek hartuko dituzte adingabeei eragiten dieten indarkeria– edo

babesgabetasun–egoeren komunikazioetan konfidentzialtasuna eta segurtasuna bermatzeko:

a) Mekanismo seguruak, eraginkorrak, egokituak eta irisgarriak ezarriko dituzte, eskumena duten agintariei haur eta nerabeen aurka egindako edo haiei eragiten dieten indarkeria– edo babesgabetasun–egoeren berri eman dieten pertsonen konfidentzialtasuna bermatzeko.

Informatzailea adingabea denean, eta bere buruari edo beste adingabe bati eragiten dion indarkeria– edo babesgabetasun–egoera baten berri ematen duenean, konfidentzialtasuna bermatzeko mekanismoak ofizios aplikatuko dira.

b) Agintarien, komunikazio–eginbehar kualifikatuari lotutako profesionalen eta zerbitzu publikoen segurtasuna zainduko dute, eta baita, komunikatzeko eginbeharra egikaritzuz, eskumena duen agintaritzari adingabe baten aurkako indarkeria–egoera posible baten edo haren babesgabetasun–egoeraren berri eman dioten pertsona fisikoena ere.

Bereziki, lanbidea edo betetzen duten eginkizuna tarteko haur edo nerabearekin harremanetan daudenena, bereziki gatazkatsuak diren prozedura administratiboetan.

2.– Adingabeak normalean egon ohi diren ikastetxeek eta zentroek beharrezko neurri guztiak hartuko dituzte indarkeria–egoeraren berri ematen duten haur eta nerabeen segurtasuna eta babesa bermatzeko.

3.– Segurtasun Indar eta Kidegoek, Ertzaintzak eta Foru–poliziek eta Udaltzaingoen salatzaileak babesteko behin–behineko neurri guztiak hartuko dituzte berehala, kasuan–kasuan egokiak eta neurrikoak.

4.– Agintaritzak Judizialak, ofizios edo alderdi batek eskatuta, babes–neurriak hartu ahal izango ditu, Lekukoak eta Aduak Auzi Kriminaletan Babesteari buruzko abenduaren 23ko 19/1994 Lege Organikoan aurreikusitakoak, haurren edo nerabeen aurkako indarkeria–egoera baten salaketak ekar dezakeen arriskua kontuan hartuta.

21. artikulua.– Informazioa isilean gordetzeko eginbeharra.

1.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek –edo erakunde autonomoek nahiz haiei lotutako edo haien mendeko zuzenbide publiko edo pribatuko entitate publikoek–, entitate pribatuak eta haurren eta nerabeen aurkako indarkeriaren prebentzioan edo indarkeriaren biktima diren haurren eta nerabeen detekzioan, esku–hartzean eta birgaitzean esku hartzen duten profesionalak, baita arriskuan edo babesgabezia–egoeran dauden haur eta nerabeen inguruko prebentzioan, detekzioan eta babesean esku hartzen dutenek ere, beharrezkoak diren neurriak hartu beharko dituzte bermatzeko konfidentzialtasunez tratatzen dituztela duten informazioa eta informazio hori jasota duten fitxategi eta erregistroak, Datu Pertsonalak Babesteko eta Eskubide Digitalak Bermatzeko abenduaren 5eko 3/2018 Lege Organikoan araututakoaren arabera, eta inola ere ez dezaten aukerarik izan datu pertsonalak zabaltzeko, ezta inor identifikatzeko aukera ematen duen bestelako informaziorik ere.

2.– Aurreko paragrafoan araututako informazioa isilean gordetzeko eginbeharra aplikatu egingo zaie, bereziki, beren lanbide, ogibide edo eginkizun edo jarduerak direla–eta indarkeria–kasuren bat edo arrisku– edo babesgabezia–egoeraren bat egon daitekeela edo egiaztatu dela dakiten agintari eta pertsonari, edo aurreko paragrafoan aipatutako informazioa eskura dezaketenei.

3.– Gatazkarik egonez gero adingabearen interes gorenaren eta datu pertsonalen babesaren alorrean ezarritako informazioaren konfidentzialtasun–eginbeharraren artean, adingabearen interes gorena gailenduko da.

II. TITULUA

Haurren eta nerabeen eskubideak eta eginbeharrak

I. KAPITULUA

Haurren eta nerabeen eskubideak

1. atala. Xedapen orokorrak

22. artikulua.– Haurren eta nerabeen eskubideak aitortzeko tresna juridikoak.

1.– Euskal Autonomia Erkidegoaren lurraldean bizi diren edo dauden haur eta nerabeak nazioarteko itunetan aitortzen zaizkien eskubideen eta askatasunen titularrak dira; bereziki, honako hauetan: Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmena eta Desgaitasuna duten Pertsonen Eskubideei buruzko Konbentzioa –biak Nazio Batuetakoak–, Haurren Eskubideak Egikaritzeari buruzko Europako Hitzarmena, Haurrak Sexu–esplotaziotik eta Sexu–abusutik Babesteari buruzko Hitzarmena –biak Europako Kontseilukoak–, Haurren Eskubideen Europako Gutuna –Europar Batasunekoak–, Espainiako Konstituzioa, ABJLO eta ordenamendu juridikoa, oro har.

2.– Lege hau eta lege hau garatzeko arauak ordenamendu horrekin bat etorriaz interpretatuko dira.

3.– Lege honetan haur eta nerabeentzat aurreikusitako eskubide guztiak ulertu eta interpretatzeko muga bakarrak lege ezarritakoak izango dira, kontuan hartuta bereizkeriarik ezaren printzipioa, irisgarritasuna bermatzeko printzipioa eta ekitate–printzipioa. Azken horiek 13. artikuluko b), c) eta d) letretan ezarrita daude, hurrenez hurren.

23. artikulua.– Eskubideak egikaritu ahal izatea bermatzeko neurriak.

1.– Haurrek eta nerabeek eskubidea dute beren eskubideak eraginkortasunez egikaritzeko eta defendatzeko, informazioa administrazio publikoetatik jasotzeko, formatu eskuragarri eta ulergarri eta beren inguruabarretara egokituta, baita laguntza eta sorospen egokia jasotzeko ere, beharrezkoa denean. Horretarako, honako hauek egin ahal izango dituzte:

a) Kasu bakoitzean eskumena duten administrazio publikoen babesa eta tutoretza eskatzea.

b) Haien ustez beren eskubideak urratzen dituzten egoeren berri ematea Ministerio Fiskalari, dagozkion akzioak abiaraz ditzan.

c) Arartekoari aurkeztea beren kexak.

d) Beren eskubideak eraginkortasunez egikaritzeko beharrezkoak diren gizarte–baliabideak administrazio publikoei eskatzea.

e) Beren eskubideak eta interesak babestu eta defendatzeko beharrezkoak diren akzio judizial eta administratiboei ekiteko lege–laguntza eskatzea, Doako Laguntza Juridikoari buruzko urtarilaren 10eko 1/1996 Legean aurreikusitakoaren arabera.

f) Beren eskubideak eta interesak defendatzaile judizial baten bidez defendatzeko eskatzea. Horretarako, interes–gatazka egon badaiteke adingabearen eta guraso–ahalaren, tutoretzaren edo zaintzaren titularren artean, edo adingabearen eta adingabearen zaintza edo tutoretza duen adingabearen babeserako Entitate Publikoaren artean, adierazi beharko zaio defendatzaile judizial bat izateko eskubidea duela, indarrean dagoen legerian aurreikusitako moduan.

Nolanahi ere, entitate publiko baten zaintzapean edo tutoretzapean dagoen adingabe batek entitate hori, haren zerbitzuko langileak edo entitatearen zerbitzu edo baliabideetan lanean ari diren pertsonak salatzen baditu, haren aurka indarkeriaz jardun dutelako, ulertuko da interes-gatazka dagoela haurraren edo nerabearen eta entitate publikoaren artean.

g) Haurren Eskubideen Batzordeari banakako salaketak aurkeztea, Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmenarekin eta hura garatzen duen araudiarekin bat.

2.– Adingabearen interes gorena kontuan hartuta, ebazpen, neurri edo erabaki bat har daitekeen prozedura judizial –edozein jurisdikzio–ordenatakoa– edo administratibo orotan bermatu beharko da adingabearen parte–hartzea, legezko ordezkarien bidez, edo, hala badagokio, defendatzaile judizial baten bidez, haiekin interes–gatazka edo desadostasuna badago, eta Ministerio Fiskalaren bidez, haren eskubideak eta interesak defendatzeko. Interes–gatazka dagoela joko da adingabearen iritzia adingabearen gainean hartzen den neurriaren aurkakoa bada edo haren eskubideak murrizten badira.

3.– Edonola ere, Ministerio Fiskalak haurren eta nerabeen eskubideak defendatzeko jardun ahal izango du.

4.– Zehazki, bermatu egingo da indarkeriaren biktima diren haur eta nerabeek doako laguntza juridikorako eskubidea dutela, beren egoera ekonomikoa edozein dela ere, Doako Laguntza Juridikoari buruzko urtarrilaren 10eko 1/1996 Legean ezarritakoaren arabera. Gainera, bermatu beharko da berehala ofiziozko abokatu bat dutela, biktima adingabeen laguntza eta defentsarako txandakoa. Izendatutako profesional hori legez gaituta egongo da haurraren edo nerabearen ordezkartza prozesalerako, harik eta prokuradorea izendatu arte.

5.– Delitu den indarkeriaren biktima diren haurrek eta nerabeek eskubidea izango dute beren eskubideak egikaritzeko beharrezkoak diren gastuak eta eragin zaizkien prozesu–kostuak berreskuratzeko, eta lehentasuna izango dute Estatuari eragin zaizkion gastuen ordainketaren aldean, epaian ordainketa ezartzen denean eta akusatua, biktimak hala eskatuta, kondenatua izan denean Ministerio Fiskalak akusaziorik egin ez duen delituengatik edo biktimak aurkeztutako errekurtsio batengatik artxibatze–ebazpena errebokatua izan ondoren, Delituen Biktimaren Estatutuaren apirilaren 27ko 4/2015 Legearen 14. artikuluan xedatutakoarekin bat etorritik.

24. artikulua.– Haurraren edo nerabearen interes gorena gailentzeko eskubidea.

1.– Adingabe orok eskubidea du berari dagozkion akzio eta erabaki guztietan bere interes gorena baloratua eta funtsezkotzat hartua izan dadin, eremu publikoan zein pribatuan.

2.– Adingabeen interes gorenari emango zaio lehentasuna egon daitekeen beste edozein interes legitimoren gainetik haurrei eta nerabeei eragiten dieten legeak eta gainerako arauak egin eta aplikatzean, baita haien gurasoek, legezko ordezkariak, harreragile eta zaintzaileak, eta erakunde publiko zein pribatuak, auzitegiek edo organo legegileak hartzen dituzten neurrietan ere.

Hargatik aurrekoa eragotzi gabe, baldin eta beste edozein interes legitimo badago, lehentasuna eman beharko zaie haurraren edo nerabearen interes gorenari erantzunez dauden gainerako interes legitimoak ere errespetatzen dituzten neurriak eta, horiek bateragarri egitea ezinezkoa bada, adingabearen interes gorenaren alde hartutako erabaki eta neurriak, kasu orotan, eraginpean egon daitezkeen beste pertsona batzuen oinarrizko eskubideak baloratu beharko dituzte.

3.– Adingabeen jarduteko gaitasunari dagozkion mugak modu murriztailean interpretatuko dira, eta adingabearen interes gorena hartuko da kontuan une oro.

4.– Kasu bakoitzean adingabearen interes gorena interpretatu eta aplikatzeko, honako irizpide orokor hauek hartuko dira kontuan, hargatik eragotzi gabe legeria espezifiko edo sektoreko legeria aplikagarrian zehazten direnak eta kasu bakoitzeko inguruabar zehazten arabera egokitzen jo daitezkeen beste batzuk:

a) Adingabeak bizitzeko, bizirauteko eta garatzeko duen eskubidea babestea, eta haren oinarritzko premia materialak, fisikoak eta hezkuntzakoak asetzea, baita emozionalak eta afektiboak ere.

b) Adingabearen nahiak, sentimenduak eta iritziak kontuan hartzea, baita haren interes gorena zehazteko prozesuan mailaka parte hartzeko duen eskubidea ere, betiere adingabearen adina, heldutasuna, garapena eta bilakaera pertsonalaren arabera.

c) Adingabearen bizitza eta garapena indarkeriarik gabeko familia–inguru egoki batean oinarrituta egotea komeni izatea. Horretarako:

- Ahal izanez gero, adingabea jatorrizko familiarekin geratuko da, eta ahalegina egingo da familiako harremanak mantentzeko, ahal den neurrian eta adingabearentzat positiboa bada.
- Babes–neurri bat hartzea erabakitzen bada, familia–harrerari emango zaio lehentasuna, eta ez egoitza–harrerari.
- Adingabea bere familia–nukleotik banandu denean, baloratu egingo dira adingabea hara bueltatzeko aukerak eta hori komeni ote den, eta, horretarako, babes–neurria hartu den momentutik familiak izan duen bilakaera hartuko da kontuan. Une oro adingabearen interesei eta premiei emango zaie lehentasuna, eta ez familiak ditueni.

d) Adingabearen identitatea, kultura, erlijioa, sinesmenak, sexu–orientazioa eta –identitatea edo adingabearen hizkuntza babestea, baita hari bereizkeriarik ez egitea ere, arrazoi horiengatik edo beste edozein baldintza pertsonal, familiar edo sozialengatik, dibertsitate funtzionala barne, lege honen 13 b) artikuluan araututako bereizkeriarik ezaren printzipioari jarraituz, haren nortasunaren garapen harmonikoa eta integrala bultzatzeko.

5.– Irizpide horiek baloratzean, elementu orokor hauek hartuko dira kontuan:

a) Adingabearen adina eta heldutasuna.

b) Adingabearen berdintasuna eta bereizkeriarik eza bermatzeko beharra, adingabea bereziki zaugarria denean hainbat arrazoiengatik: familia–testuingururik ez izateagatik, tratu txarrak jasateagatik, dibertsitate funtzionalagatik, sexu–orientazio eta –identitateagatik, errefuxiatua izateagatik, asilo edo babes subsidiarioa eskatzeagatik, gutxiengo etniko bateko kide izateagatik edo beste ezaugarri edo egoera esanguratsu batzuegatik.

c) Denbora igarotzeak adingabearen garapenean sortzen dituen ondorio itzulezinak.

d) Adingabea modu eraginkorrean gizarteratu eta garatzea sustatzeko hartzen diren irtenbideen egonkortasuna mantentzeko beharra, baita edozein motatako egoera–aldaketa material edo emozionalak adingabearen nortasunean eta etorkizuneko garapenean eragin ditzakeen arriskuak murriztea ere.

e) Adingabeak behar bezala prestatzea heldutasunera igarotzeko eta independentea izateko, bere gaitasunen eta egoera pertsonalaren arabera.

f) Kasu bakoitzean beharrezkotzat jotzen diren eta adingabeen eskubideak errespetatzen dituzten beste haztapen–elementu batzuk.

Elementu horiek batera baloratu beharko dira, premia- eta proportzionaltasun-printzipioak kontuan hartuta. Hala, adingabearen interes gorenaren alde hartzen diren erabaki eta neurriek ez dituzte murriztuko edo mugatuko babesten dituzten eskubideak baino gehiago.

25. artikulua.– Zer dioen entzunarazteko eskubidea.

1.– Adingabe orok zer dioen entzunarazteko eskubidea izango du inolako bereizkeriarik jasan gabe, bai familia-testuinguruan, bai beste administrazio-prozeduretan, prozedura judizialetan edo bitartekaritzakoetan, baldin eta bere testuinguru pertsonala, familiarra, eskolakoa edo soziala ukitzen duten erabakiak hartu behar badira; adingabearen iritziak behar bezala kontuan hartuko dira, betiere haren adinaren eta heldutasunaren arabera.

2.– Prozedura judizialetan edo administrazio-prozeduretan, adingabearen agerraldiek edo entzunaldiek lehentasuna izango dute, eta irizpide hauen arabera egingo dira:

- a) Bere egoerari, ulermen-gaitasunari eta garapen ebolutiboari egokituta.
- b) Beharrezkoa izanez gero, profesional kualifikatu edo adituen laguntzaz.
- c) Haien intimitatea zainduz.
- d) Hizkera argi eta errazean, uler dezakeen eta harentzat erraz uler daitekeen hizkuntza batean.
- e) Formatu eskuragarrian eta bakoitzaren ezaugarri pertsonaletara egokituta.
- f) Galdetu zaionaren berri eman ez, bai eta bere iritzia ondo onduen berri ere.
- g) Aurreko guztia, prozeduraren berme guztiak errespetatuz.

3.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen-eremuan, bermatu egingo dute adingabeak, behar besteko heldutasuna duenean, eskubide hori egikaritzeko aukera izango duela, bere kabuz edo haren ordezkari izateko izendatzen denaren bitartez.

4.– Heldutasuna profesional espezializatuek baloratu beharko dute, kontuan hartuta haurraren edo nerabearen garapen ebolutiboa eta aztertu beharreko gaia ulertu eta ebaluatzeko duen gaitasuna. Nolanahi ere, nahikoa heldutasun duela ulertuko da hamabi urte beteta dituenentzat. Dena den, hori ezinezkoa bada edo haurraren edo nerabearen interesa dela-eta komeni ez bada, haren legezko ordezkari bitartez jakin ahal izango da zer iritzi duen —betiere legezko ordezkari horiek adingabearen interesen aurkako interesik ez badute—, edo, bestela, lanbideagatik edo harekin aparteko konfiantza izateagatik haren iritzia era objektiboan eman dezaketen pertsonen bitartez.

Komunikatzeko gaitasunari eragiten dion dibertsitate funtzionala duten haur eta nerabeen kasuan, irispidea izango dute lege honen 13 c) artikuluan adierazitako laguntza-tresna edo -produktuetara edo komunikazio-sistema handigarri eta alternatiboetara, beren iritzia behar bezala adieraz eta uler daitekeela bermatzeko. Era berean, hizkuntza hitz egin edo ulertu ezin duen adingabeak eskubide hori bere kabuz egikaritu ahal izango duela bermatzeko, interpreteen laguntza izango du, hala badagokio.

5.– Baldin eta, administrazio-bidean edo auzibidean, haurraren edo nerabearen agerraldia edo entzunaldia ukatzen bada, zuzenean edo hura ordezkatzeko duen pertsonaren bitartez, erabaki horren arrazoiketan islatu egin beharko dira, labur-labur, erabaki horren oinarri diren inguruabar eta egitate guztiak, eta ez da nahikoa izango aipamen edo erreferentzia orokorrak egitea.

Adingabearen interes gorenari buruzko ebazpen arrazoitu hori jakinarazi egin beharko zaie Ministerio Fiskalari, adingabeari eta, hala badagokio, haren legezko ordezkariari, eta berriaz adierazi beharko da zer errekurtso dagoen erabaki horren aurka.

Funtsari buruzko ebazpenetan, haurrari edo nerabeari egindako entzunaldiaren emaitza jaso beharko da hala badagokio, baita haren balorazioa ere.

6.– Nolanahi ere, edozein indarkeria motaren biktima diren adingabeek berme guztiekin entzunarazteko eskubidea izango dute, inolako adin–mugarik gabe. Horretarako, eskumena duten administrazio publikoek ziurtatu egin beharko dute prozesu hori modu unibertsalean eskuragarri egongo dela indarkeria eta biktimen erreparazioa egiaztatzearekin zerikusia duten administrazio–prozedura, prozedura judizial edo bestelako prozedura guztietan. Eskubide hori adingabearen interes gorenaren aurkakoa denean bakarrik mugatu ahal izango da, arrazoituta.

7.– Aurreko paragrafoan aipatzen diren adingabeek eskubidea dute xede horietarako prestakuntza eta espezializazio egokia duten profesionalekin lekukotza emateko, eta, hartara, lekukotza zorrotzasunez, tentuz eta errespetuz lortzen dela bermatuko duten metodologia eta espazio edo ingurune egokituen bidez, batez ere adin goiztiarreko biktimei entzutean.

2. atala. Haurren eta nerabeen eskubideak

26. artikulua.– Oinarrizko eskubideak eta askatasun publikoak.

Haurrek eta nerabeek eskubidea dute oinarrizko eskubideak eta askatasun publikoak egikaritzeko, legeek ezartzen dituztenak ez beste mugarik gabe, eta botere publikoek beharrezkoak diren baliabideak ezarri beharko dituzte eskubide horiek eraginkortasunez egikaritzeko. Bereziki, eskubide hauek izango dituzte:

a) Bizitzeko, osotasun fisiko eta psikikoa eta tratu ona izateko eskubidea, eta horrek berekin dakar haurrak eta nerabeak babestuak sentitzen diren ingurune batean bizitzeko aukera izatea, non ez duten inolako beldurrik edo indarkeriarik edo utzikeriarik jasaten.

Lege honen ondoretarako, hau joko da tratu ontzat: aitaren eta amaren, legezko ordezkarien, harreragileen eta zaintzaileen eta, oro har, herritarren ekintza oro, baldin eta, ordenamendu juridikoak haurrei eta nerabeei aitortzen dizkien eskubideak errespetatuta, aktiboki sustatzen baditu, elkarrekiko errespetuaren, gizakien duintasunaren, bizikidetzaren demokratikoaren, gatazkak modu baketsuan konpontzearen, legearen babes berdinen, aukera–berdintasunaren eta haur eta nerabeen bereizkeria–debekuaren printzipioak.

Eta, bereziki, haur eta nerabeei beharrezkoak diren laguntza, zainketak eta babes emateko portaera, baita oinarrizko beharrak (fisikoak, emozionalak, kognitiboak, sozialak eta afektibo–sexualak) asetzen eta haien gaitasunen garapenean laguntzen duen portaera ere, aukerak sustatuz eta emanez haien autonomia, beren buruenganako konfiantza eta beren gaitasunak pixkanaka areagotzeko; hori guztia, maitasunez, lagunduz, komunikatuz, lagun eginez, egunerokoan inplikatur, elkarrekiko errespetuz eta gatazkak modu baketsuan konponduz, eredu egokiak emanez, orientatur eta gainbegiratur.

b) Ohorerako, duintasunerako, norberaren eta familiaren intimitaterako eta norberaren irudirako eskubidea, familia–egoitzaren bortxaezintasunera eta komunikazioen sekretura hedatzen dena. Datu pertsonalak tratatzeko eskubidea ere barne hartzen du, indarrean dagoen legerian xedatutakoarekin bat.

c) Identitaterako eskubidea. Horren arabera, haurrek eta nerabeek eskubidea dute beren identitate pertsonala eta generokoa izateko, beren sexu–orientazioa adierazteko, izena eta

nazionalitatea izateko, eta jaiotzen diren unetik bertatik erregistratzeko. Halaber, beren jatorri genetikoa eta jatorrizko seme-alabatasuna ezagutzeko eskubidea dute, indarrean dagoen ordenamendu juridikoan horri buruz jasotzen diren salbuespenetan izan ezik.

Eskubide hori eraginkortasunez egikaritu ahal izateko, eskubidea dute administrazio publiko eskudunei beren identitatea egiaztatzeak aukera emango dien dokumentazioa eskatzeko, eta administrazio horiek dokumentazio hori emateko beharrezkoak diren jarduketak egin beharko dituzte.

Horrez gain, eskubidea izango dute beren sexu-orientazioa eta genero-identitatea, sentitua edo adierazia, bizi-ingurune guztietan errespetatu dezaten, baita beharrezko babesa eta laguntza jasotzeko ere, arrazoi horiengatik bereizkeria edo indarkeria jasaten badute.

d) Pentsamendu-, kontzientzia- eta erlijio-askatasunerako eskubidea. Eskubide hori egikaritzeko muga bakarrak izango dira legeak agindutakoak eta gainerako pertsonen oinarritzko eskubide eta askatasunak errespetatzea.

e) Adierazpen-askatasunerako eskubidea, Konstituzioan ezarritakoaren arabera, betiere adingabearen beraren intimitatea eta irudia babestea mugatzen jota. Eskubide hori honako hauetara hedatzen da: iritziak argitaratu eta zabaldu ahal izatea, hedabideak editatu eta ekoitzi ahal izatea eta administrazio publikoek horretarako ematen dituzten laguntzak eskuratu ahal izatea. Eskubide horren barruan egongo dira, halaber, sorkuntza literarioa, artistikoa, zientifikoa eta teknikoa, baita sorkuntzak dakartzan eskubideak aitortzea eta esleitzea ere.

Eskubide hori egikaritzeko, legeak murrizketak ezarri ahal izango ditu, gainerako pertsonen eskubideak errespetatzen direla bermatzeko edo segurtasuna, osasuna, morala edo ordena publikoa babesteko.

f) Elkartzeko eskubidea. Eskubide horrek, bereziki, honako hauek barne hartzen ditu: alderdi politikoetako eta sindikatu etako gazte-elkarteetako eta antolakunde etako kide izateko eskubidea, eta haurren eta gazteen elkarteak sustatzeko eta legearen arabera horiek inskribatzeko eskubidea, elkarte horietako zuzendaritza-organoe etako kide izatea barne.

Haur edo nerabe bat ere ezin da elkarte batean sartzea behartu, ezta elkartean egotera ere, bere borondatearen aurka.

g) Biltzeko eskubidea. Horren arabera, haur eta nerabeek eskubidea dute jendaurreko batzarretan eta bakezko manifestazioetan parte hartzeko, betiere horietarako deialdia legeak ezarritako eskakizunak betez egin bada; orobat, eskubidea dute batzar eta manifestazioak sustatu eta horietara dei egiteko, betiere haien guraso, legezko ordezkari, harreragile edo zaintzaileen adostasun espresua badute.

Zehazki, hezkuntza-eremuan, ikasleek Euskal Autonomia Erkidegoko ikastetxeetan biltzeko eskubidea dute, Hezkuntzarako eskubidea arautzen duen uztailaren 3ko 8/1985 Lege Organikoaren arabera, irakaskuntza-zentroen antolakuntza- eta funtzionamendu-arauetan araututako moduan.

27. artikulua.– Parte hartzeko eskubidea.

1.– Hurrek eta nerabeek parte hartzeko eskubidea dute, hau da, familiaren bizitzan eta hurbileko harreman-guneetan eta beren ingurune ko gizarte-, kultura-, arte-, kirol- eta jolas-bizitzan bete-betean parte hartzekoa, baita herritartasun aktiboan pixkanaka sartzeko aukera ere, adinaren eta garapen ebolutiboaren arabera.

2.– Eskubide hori benetan egikaritzen dela bermatzeko, hurrek eta nerabeek, lege honen 25. artikuluan ezarritako baldintzetan entzunarazteko eskubidea izateaz gain, eskubidea izango dute gizartean eta beren eskubide eta eginbeharretan eragina duten politika publikoetan parte hartzeko, zuzenean eta modu aktiboan, hurrek parte hartzeko bideen esparruan banakako eta taldeko bizi–baldintzak, kide diren komunitatekoak edo haiei eragiten dien beste edozein konturen ingurukoak, eraikitzen eta hobetzen parte hartu ahal izateko.

3.– Hurrek parte hartzeko antolatzen diren bideek irizpide hauek bete beharko dituzte:

a) Xedeari eta helburuei dagozkienak izatea.

b) Informatiboak eta informatuak izatea.

c) Parte hartzea borondatezkoa izatea.

d) Errespetuzkoak izatea, parte hartzen duten haur eta nerabeen gaitasunera eta haien ahalmenen bilakaerara egokituak.

e) Inklusiboak izatea eta edozein bereizkeria mota saihestea.

Eta, era berean, prestakuntzan oinarrituta egon beharko dute, edozein arriskurekiko eta haren ondorioekiko kontuz ibiliz eta lortutako emaitzaren jarraipena eta ebaluazioa egiteko erantzukizuna izango dute; horretarako, ekintzan eta politika publikoetan parte hartzearen emaitzak behar bezala itzultzen direla bermatuko duten mekanismoak aurreikusi beharko dira.

4.– Zehazki, haurren eta nerabeen parte–hartzea antolatzeko bideak direla–eta, hurrek eta nerabeek parte hartzeko eskubidea izango dute, zuzenean eta lege honen 300. artikuluan aurreikusitako baldintzetan, autonomia–erkidegoaren eremuko partaidetzako berezko organo iraunkor baten bitartez: Haurren eta Nerabeen Foroa.

5.– Modu berean, hurrek eta nerabeek eskubidea izango dute zuzenean parte hartzeko udalek edo lurraldeek bultzatzen dituzten tresna, espazio, egitura, mekanismo edo prozesuen bitartez, haurren partaidetzarako bide egonkorak sustatzeko ekintza zehatzen esparruan.

6.– Aurreko bide horiek alde batera utzi gabe, hurrek eta nerabeek eskubidea izango dute, halaber, parte hartzeko eta kontsultatzeko administrazio–organo batean ordezkari bidez parte hartzeko. Organo hori haurren eta nerabeen eremu materialean eta haurren eta nerabeen eskubide eta eginbeharretan eragina duten gaiei buruzkoa izango da, berariaz. Aipatutako organoa Haur eta Nerabeentzako Euskal Kontseiluan hezuramaitzen da, lege honen 299. artikuluan xedatutakoari jarraituz.

28. artikulua.– Hazkuntzarako, bizikidetzarako eta familia–harremanetarako eskubidea.

1.– Hurrek eta nerabeek eskubidea dute hazkuntza, arreta eta zainketa jasotzeko, baita beren garapen pertsonal osoa eta harmonikoa bermatzera bideratutako prestakuntza integralerako ere, eta eginkizun horietarako lehen eta oinarritzko erantzukizuna izango dute beren guraso, legezko ordezkari, harreragile edo zaintzaileek, indarrean dagoen legerian ezarritako moduan.

2.– Aurreko paragrafoaren ondoretarako, hurrek eta nerabeek eskubidea dute:

a) Aitak eta amak berdin parte har dezaten haien interesei eragiten dieten erabakiak hartzen, ebazpen judizialetan ezarritako mugekin, eta gurasokidetasuna sustatu eta babestu beharko da seme-alaben arretan, hazkuntzan, zainketan eta hezkuntzan.

b) Beren gurasoekin bizitzeko, indarrean dagoen ordenamendu juridikoan xedatutakoaren arabera banantzea beharrezkoa denean izan ezik.

3.–Haurra edo nerabea aitarengandik, amarengandik edo biengandik bananduta badago, harreman nahikoa izateko eskubidea du, lotura afektiboa gorde eta garatzeko, eta aitak eta amak hazkuntzaren berezko eginkizunetako batzuk bete ahal izateko, adingabearen interes gorenak kontrakoa gomendatzen duenean izan ezik. Harremanetarako eskubide horrek bisitarako, komunikaziorako eta egonaldirako eskubidea barne hartzen du.

4.– Aitaren eta amaren eta seme-alaben arteko harremanetarako eskubideak berdin babesten ditu ohiko bizilekua atzerrian duen haurra edo nerabea, baldin eta aita, ama edo biak, Euskal Autonomia Erkidegoko lurraldean bizi badira edo bertan badaude.

Horretarako, Agintaritza Judizialak, zuzenean edo Ministerio Fiskalaren edo, hala badagokio, eskumena duen foru-aldundiaren bitartez adingabeak babes-neurriren bat badu, harremanetarako eskubidea errespetatzeko eta ziurtatzeko neurri egokiak hartu beharko ditu, finkatu den bisita-, harreman- eta komunikazio-araubidearen esparruan. Horretarako, ezartzen diren neurri zehatzak proportzionaltasun-printzipioaren arabera izango dira, eta aintzat hartu beharko dira gertatzen diren inguruabarrak, bi alderdien eskubideak eta adingabearen interes gorena bermatzeko beharra.

5. – Aurreko hirugarren eta laugarren paragrafoetan ezarritakoa gorabehera, inola ere ez da bisita-, komunikazio- edo egonaldi-araubiderik ezarriko, eta, halakorik badago, eten egingo da, honako inguruabar hauetakoren bat gertatzen zaion aitari edo amari dagokionez:

a) Beste ezkontidearen edo haren seme-alaben bizitzaren, osotasun fisikoaren, askatasunaren, osotasun moralaren edo sexu-askatasun eta -ukigabetasunaren aurka egiteagatik hasitako zigor-arloko prozesuan sartuta egotea.

b) Aurreko a) apartatuan aurreikusitako delituengatik zigor-arloko prozeduran erabakitako espetxealdian egotea, behin-behinekoa edo epai irmoaren bidezkoa.

c) Agintaritza Judizialak ebazpen bat eman izana, zeinaren bidez erabakitzen baita ez dela bidezkoa bisita-, komunikazio- edo egonaldi-araubiderik ezartzea, edo, hala badagokio, alde aurretik ezarritako araubidea etetea erabaki badu agintaritza horrek.

6.– Edonola ere, haurrak edo nerabeak eskubidea du bere gainerako aurrekoekin, neba-arrebekin, lotura bakarreko nahiz bikoitzeko senideekin eta hurbileko beste pertsona batzuekin harremana izateko, betiere haren interes gorenaren aurkakoa ez bada, eta ebazpen judizialetan ezarritako mugen barruan.

7.– Haurra edo nerabea babes-neurri gisa bere familiarengandik banandu denean, eskubidea izango du horretan eskumena duten administrazio publikoek familia berriz elkartzeko aukera balora dezaten, horretarako egoki diren inguruabarrak gertatuz gero.

29. artikulua.– Amatasunari buruz erabakitzeko eskubidea.

1.– Adingabeek eskubidea dute amatasunari buruz erabakitzeko, beren adinaren eta heldutasunaren arabera, indarrean dagoen berariazko legeriarekin bat etorritik.

2.– Eskubide hori egikaritzea bermatu ahal izateko, haurdunaldia borondatez eteteko osasun-prestazioa jaso ahal izango du, gai horri buruzko berariazko legerian ezarritako

epeetan eta bertako betekizunekin. Adingabearen borondatearen adierazpenaz gain, beharrezkoa izango da haren legezko ordezkarien adostasun espresua, Pazientearen Autonomia eta Informazio eta Dokumentazio Klinikoaren arloko Eskubide eta Betebeharrak Arautzen dituen Oinarrizko Legearen 9.5 artikuluan aurreikusitakoaren arabera.

30. artikulua.– Ongizate materialaren oinarrizko mailarako eta gizarteratzeko eskubidea.

1.– Hurrek eta nerabeek eskubidea dute beren oinarrizko beharrak asetzeko behar duten ongizate materialaren maila izateko. Eskubide horren barruan sartzen da etxebizitza duin bat izateko eskubidea, oinarrizko energia–hornidurak dituen, irisgarria eta, hala badagokio, dibertsitate funtzionalera behar bezala egokitua. Hazkuntza–erantzukizuna betetzean, gurasoek, legezko ordezkariak, harreragileek edo zaintzaileek bermatu egin behar dituzte, ahal duten neurrian, hurren eta nerabeen garapen integralerako beharrezkoak diren bizi–baldintzak.

2.– Halaber, gizarteratze integralerako eskubidea dute, eta ulertu beharra dago gizarteratzea kausa anitzekoa dela, eta zuzenean lotuta dagoela lehendik dauden gizarte–babezeko sistemetan sartzeko aukerarekin, herritar gisa dagozkien eskubide eta eginbeharrez baliatzeko beharrezko informazioa erabiltzeko gaitasunarekin eta harremanak izateko eta beren komunitatean modu aktiboan eta betean parte hartzeko eta inplikatzeko duten gaitasun pertsonal eta sozialekin.

31. artikulua.– Osasunerako eskubidea.

1.– Hurrek eta nerabeek eskubidea dute ahalik eta osasun fisiko eta mentalik handienaz gozatzeko.

2.– Helburu horrekin, osasun–sustapenerako eskubidea dute, eta, horren esparruan, elikadura osasungarria, orekatua eta osoa, behar bestekoa, izateko, bai eta jarduera fisikorako, jolaserako eta atsedenerako ere, haien garapen ebolutiboaren arabera.

3.– Horrez gain, prebentzio– eta osasun–laguntza integrala jasotzeko eskubidea dute, eta, horretarako, Euskadiko Osasun Sistemako osasun–prestazioen eta zerbitzu–zorroaren katalogoan jasotako osasun–prestazioak eta –zerbitzuak jasotzekoa, bai anbulatorioan bai ospitalean, haur eta gazteen osasun mentaleko zerbitzuak barne, eta, beren esparruan, pazienteen eskubideen araudian aitortutako eskubideak baliatzekoa ere bai.

4.– Oro har, hurrek eta nerabeek, paziente gisa, Euskal Autonomia Erkidegoko osasun–sisteman pazienteei aitortutako eskubide berak izango dituzte, eta, bereziki, honako eskubide hauek:

a) Jaioberriak amaren ondoan egoteko eskubidea, salbuespeneko egoeretan izan ezik.

b) Jaiotzen direnean behar bezala identifikatuak izateko eskubidea, identifikazio hori bermatuko duten bitarteko egokien bidez.

c) Osasun–agintaritzak proposatutako txertoen egutegian jasotako gaixotasun infektioso eta kutsakorren aurka immunizatuak izateko eskubidea, bai eta Euskal Autonomia Erkidegoan indarrean dauden beste prebentzio–programetan sartzekoa ere.

d) Sortzetiko gaixotasunak eta urritasun psikiko eta fisikoak goiz detektatzeko eta tratatzeko eskubidea, arreta goiztiarreko esku–hartze integralaren esparruan, betiere indarrean dagoen lege–esparruak, etikak, teknologiak eta dauden baliabideek osasun–sistemari ezartzen dizkioten mugekin.

e) Behar dituen zainketak jasotzeko segurtasuna izateko eskubidea, baita justiziaren esku-hartzea ere, beharrezkoa den kasuetan, baldin eta haien gurasoek, legezko ordezkariak edo harreragile edo zaintzaileak horiek ukatzen badituzte erlijio-, kultura- edo beste edozein arrazoiengatik, edo beharizanari aurre egiteko beharrezko pausoak emateko moduan ez badaude.

f) Anbulatorioko tratamendua indartzeko eskubidea, ez ospitaleratzeko.

g) Beren historia klinikoaren eta haren historia sozialaren, halakorik egonez gero, konfidentzialtasuna edo haien egoera sozioekonomikoari eta familia-egoerari buruzko beste edozein datu babesteko eskubidea, indarrean dagoen ordenamendu juridikoan aurreikusitakoaren arabera, eta hargatik eragotzi gabe lege honen 17. artikuluan aurreikusitako komunikazio-eginbehar kualifikatua eta erakunde arteko lankidetzarena, eta 18. artikuluan aurreikusitako eginkizun publikoak betetzeko legezko betebeharren oinarritutako datuak tratatzearen komunikazio-eginbearra.

h) Historia klinikoak honako inguruabar hauek zehazteko eskubidea:

- Haurraren arreta goiztiarra. Arreta goiztiarraren testuinguruan osasun-sistemak egindako esku-hartzeak zehaztu beharko dira. Horretarako, barnean sartuko dira garapenaren nahasmenduak prebenitzeko edo, hala badagokio, horiek jasateko arriskua garaiz detektatzeko egindako jarduketak, baita garapenaren nahasmenduen arretarekin edo horiek jasateko arriskuarekin zuzenean lotutako jarduketak ere.
- Osasun-arreta haurraren edo nerabearen aurkako indarkeriaren ondorio izatea.
- Guraso-ahalaren egikaritza erretiratuta edo etenda duten gurasoei seme-alabaren historia klinikorako irispidea ukatzeko beharra.

i) Babes-neurriren bat baldin badute, historia klinikoa bereziki babesteko eskubidea, eta informazioa tutoretza edo tutoretzari edo, hala badagokio, zaintzari datxezkion ahalmenak bere gain hartu dituenari edo esleituta dituenari bakarrik helaraziko zaiola bermatuko da, eta arreta berezia jarriko da haien legezko ordezkariak hura eskuratzea baimenduta ez duten kasuetan.

j) Beren osasun-egoerari buruzko informazioa jasotzeko eskubidea eta, hala badagokio, eman behar zaien tratamendu medikoari buruzkoa, betiere haien adina, heldutasuna eta egoera psikologiko eta afektiboa kontuan hartuta, eta, ahal den neurrian, dagokion informazioa hobekien ulertzen duten hizkuntzan jasotzeko eskubidea.

k) Adostasuna emateko edo ukatzeko eskubidea, Pazientearen Autonomia eta Informazio eta Dokumentazio Klinikoaren arloko Eskubide eta Eginbeharrak arautzen dituen azaroaren 14ko 41/2002 Oinarrizko Legearen 9. artikuluan ezarritakoarekin bat etorritik, eta haien legezko ordezkariak adostasun hori eman behar dutenean, beren iritzia entzunarazteko eskubidea, lege honen 25. artikuluan ezarritako moduan.

l) Haien osotasuna eta osasun fisikoa edo mentala arriskuan jar ditzaketen esperimendu zientifikorik edo medikurik haiengan ez egiteko eskubidea.

m) Osasunari buruzko informazioa jasotzeko eskubidea, oro har, osasun-hezkuntzako kanpaina orokor edo espezifikoen esparruan, baita osasun-hezkuntzako programa berezien esparruan ere.

n) Tratu gizalegezkoa, ulerbera eta haien intimitatearekiko begirunezkoa jasotzeko eskubidea.

o) Osasun-zerbitzuetan aplikatzekoa den araudian jasotako beste eskubide guztiak, bereziki Euskal Osasun Sistemako pertsonen Eskubideei eta Eginbeharrei buruzko Adierazpenean jasotakoak.

5.– Haurrari edo nerabeari gaixotasunen bat detektatzeko probak egin behar zaizkionean edo tratamendu bat aplikatu behar zaionean, proba edo tratamendu horien gaineko informazioa jasotzeko eskubidea dute legezko ordezkariak eta harreragile edo zaintzaileak.

6.– Baldin eta, Pazientearen Autonomia eta Informazio eta Dokumentazio Klinikoaren arloko Eskubide eta Eginbeharrak Arazten dituen azaroaren 14ko 41/2002 Oinarrizko Legearen 9. artikuluan ezarritakoaren arabera, beharrezkoa bada legezko ordezkarien alde aurreko adostasuna lortzea haur edo nerabeari buruzko jarduketara, esku-hartze edo jarduera kliniko edo kirurgikoak egiteko, erabaki hori hartzean, haurraren edo nerabearen bizitza edo osasunerako onurarik handiena hartu behar dute kontuan beti, artikuluko honetako laugarren paragrafoko k) letran xedatutakoa eragotzi gabe.

Interes horien aurkako erabakiak agintaritzaren judizialari jakinarazi beharko zaizkio, zuzenean edo Ministerio Fiskalaren bidez, dagokion ebazpena har dezan, salbu eta, urgentziazko arrazoiengatik, baimen judiziala lortu ezin bada; kasu horretan, osasun-langileek behar diren neurriak hartuko dituzte pazientearen bizitza edo osasuna babesteko, eginbearra betetzeko kausek eta beharrezkoak babestuta, Pazientearen Autonomia eta Informazio eta Dokumentazio Klinikoaren arloko Eskubide eta Eginbeharrak Arazten dituen Oinarrizko Legearen 9.6 artikuluan xedatutakoari jarraituz.

32. artikulua.– Hezkuntzarako eskubidea.

1.– Haurrek eta nerabeek eskubidea dute hezkuntza integrala izateko, beren gaitasunak eta identitate pertsonala erabat garatzea sustatuko duena.

Eta, modu berean, eta egoera administratibo edo soziala edozein dela ere, eskubidea dute berehala eskolatzeko, bizilekua aldatzeagatik edo egoera familiarra, pertsonala edo soziala aldatzearen ondorioz hezkuntza-sisteman berandu sartzen direnean.

2.– Halaber, hezkuntza inklusiboaren esparruan, oinarrizko irakaskuntza jasotzeko eskubidea dute, hau da, lehen hezkuntzaz eta derrigorrezko bigarren hezkuntzaz osatutakoa, indarrean dagoen legeriak ezarritako eran. Hari jarraituz, Euskal Autonomia Erkidegoko unibertsitateaz kanpoko ikastetxeetako ikasleen eskubideei eta eginbeharrei buruzko araudian jasotako eskubideen titularrak dira.

3.– Beren dibertsitate funtzionalari edo gizareratze- eta sozializazio-arazoei lotuta hezkuntza-laguntzako berariazko premiak dituzten haur eta nerabeek eskubidea dute derrigorrezko eta ez-derrigorrezko hezkuntza eskuratzeko, gainerako ikasleen baldintza berberetan, arreta goiztiarrean esku-hartze integralaren esparruan beharrezkoak diren egokitzapen, doikuntza, laguntzeko tresna material edo teknikoekin eta laguntza pertsonalekin, hala badagokio, lege honen 13. artikuluko b), c) eta d) letretan ezarritako bereizkeriarik ezaren, irisgarritasun-bermearen eta ekitatearen printzipioei jarraituz, garapen akademiko, pertsonal eta sozialik handiena sustatzeko.

4.– Halaber, haur-hezkuntzak garapen ebolutiboan duen garrantzia frogatuta dagoenez, aukera-berdintasunaren, ekitatearen eta gizarte-justiziaren ikuspegitik, hezkuntza-administrazioak, EAEko hezkuntza-sistema osatzen duten funts publikoekin sostengatutako ikastetxeen bitartez, hiru urtetik gorako doako eskolatzeari bermatuko du.

Hezkuntza Administrazioak, gainerako administrazioekin eta gizarte-eragileekin batera lan eginez, zero urtetik ezarriko ditu eskolaratze-zerbitzuak, Euskal Autonomia Erkidegoan zerotik hiru urtera bitarteko haur-eskolak arautzen dituen euskal eskola publikoari buruzko

araudian aurreikusitako baldintzetan. Dena dela, zerbitzu hori ezartzeko prozesuaren barruan, lehentasuna emango zaie maila sozioekonomiko apalena duten eskualdeei eta, oro har, hezkuntza-laguntzako berariazko premiak dituzten ikasleei edo hizkuntza-premiak dituztenei.

5.– Nerabeek eskubidea dute, derrigorrezko hezkuntza amaitu ondoren, ahalik eta gehien bultzatzeko hezkuntza sisteman jarraitzea, pertsonak prestakuntza hobea jasotzen dutela bermatzeko, etorkizunean laneratzeko aukera hobekak izan ditzaten.

33. artikulua.– Kulturarako eskubidea.

1.– Hurrek eta nerabeek kultura-prestakuntza integrala jasotzeko eskubidea dute, aukera emango diena beren gaitasun intelektual eta artistikoa eta esku-trebetasunak eta trebetasun fisikoak garatzeko, baita beren jatorrizko kultura ezagutzeko eta garatzeko eta kultura-aukerak errespetatuak izateko ere, bere familiaren kultura edozein dela ere.

2.– Halaber, komunitateko kultura- eta arte-bizitzaz gozatzeko eskubidea dute.

34. artikulua.– Jolaserako eta aisialdirako eskubidea.

Hurrek eta nerabeek atsedenerako, jolaserako eta aisialdirako eskubidea dute, aisialdi hezigarria barne, ingurune irigarri, seguru, osasungarri eta inklusiboetan hezteko, osorik garatzeko eta sozializatzeko funtsezko elementu gisa. Ondore horietarako, aisialdi hezigarritzat hartuko da garapen integralari laguntzen dioten aisialdiko jardueren multzoa, parte hartzeko ohiturekin, ingurumena errespetatzeko ohiturekin edo konpromiso-, elkartasun- eta gizarteratze-balioekin heziko dituztenak, eta berdinen arteko harremanak eta gizarte-gaitasuneko trebetasunez jabetzen laguntzen dieten jarduerenak.

35. artikulua.– Jarduera fisikorako eta kirolerako eskubidea.

1.– Hurrek eta nerabeek kirolak eta bestelako jarduera fisikoak egiteko eskubidea dute, ingurune irigarrian, seguruan, osasungarrian eta inklusiboan. Oinarrizko ohituratzat joko dira osasunerako, bizi-kalitatearen hobekuntzarako, ongizate pertsonal eta sozialerako, prestakuntzarako eta garapen integralerako, eta saihestu egin behar da jarduera horietan jarrera lehiakorra lehenbiziko baliotzat sustatzea.

2.– Lehiaketa-kiroletan parte hartu nahi duten ala ez beren borondatez erabakitzeko eskubidea dute, eta entrenamendu-metodo eta -planek errespetatu egin beharko dituzte haien gaitasun pertsonalak, hezkuntza-beharrak eta gizarte- eta familia-beharrak.

36. artikulua.– Ingurumen osasungarrirako eskubidea.

Haur eta nerabe guztiek dute eskubidea ingurumen osasungarrian eta hondatugabeen bizitzeko eta ingurumen horren garapena iraunkorra izan dadin; eskubidea dute, orobat, Euskal Autonomia Erkidegoko ingurumena ezagutzeko eta hartaz gozatzeko.

37. artikulua.– Ingurune segurua eta beren beharretara egokitutakoa izateko eskubidea.

Hurrek eta nerabeek eskubidea dute hirietako gune seguruak, egokiak eta beren beharretara egokituak izateko, eta eskubidea dute beren hiri-ingurunean mugitzeko, gozatzeko eta gizartean garatzeko, beren herria ezagutzeko eta, bereziki, haurrentzat eta nerabeentzat berariaz bideratutako ekipamenduetarako gunez gozatzeko.

38. artikulua.– Lan–inguruneko eskubideak.

1.– Derrigorrezko hezkuntzaren ondoko hezkuntza ahalik eta gehien bultzatzeko nerabeek duten eskubidea eragotzi gabe, lege honen 81.1 artikuluan aurreikusitako moduan, adingabeek 16 urtetik aurrera lan egin ahal izango dute. Adin horretara iritsi baino lehen soilik lan egin ahal izango dute, baldin eta beren lana jendaurreko ikuskizunetan parte hartzea bada, lan–agintaritzaren baimen espresua jaso ondoren, eta, betiere, osasunerako edo lanbide– eta giza prestakuntzarako arriskurik ez badakar.

2.– Beren lan–jardueraren esparruan, helduei aitortutako lan–eskubideez gain, lan–legerian adin–nagusitasunera iritsi ez diren langileentzako berariaz ezarritako eskubideak izango dituzte. Halaber, araudi horretan ezarritako debekuak eta mugak errespetatu beharko dira, batez ere lan motari, lanaldi motari, aparteko orduei eta asteko atsedenaldiari dagozkionak.

39. artikulua.– Kontsumitzaile– eta erabiltzaile–eskubideak.

Haurrek eta nerabeek, premia, interes eta ezaugarri propioak dituzten kontsumitzaileen kolektiboa osatzen dutenez, eskubidea dute bereziki kontsumora bideratutako ondasun eta zerbitzuek beren garapen osoa eta harmonikoa susta dezaten, eta, horretarako, kontsumo arduratsua sustatzeko, prebenitzeko, babesteko eta kontsumo arduratsua defendatzeko berriazko neurrietarako irispidea izango dute.

40. artikulua.– Informaziorako eta Informazioaren eta Komunikazioaren Teknologiak erabiltzeko eskubidea.

1.– Haurrek eta nerabeek eskubidea dute beren adinaren eta heldutasunerako egokia den informazioa bilatu, jaso eta erabiltzeko, eta beren eskura jarritako informazioa plurala, egiazkoa eta Konstituzioaren printzipio, eskubide, askatasun eta printzipioekiko errespetuzkoa izateko.

2.– Haur eta nerabe guztiek dute eskubidea Internet eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiak (IKT) erabiltzeko, sare sozialak barne, beren garapen ebolutiborako modu egokian, eta alfabetatze digital eta mediatikoa izatekoa, segurtasunez eta erantzukizunez jarduteko aukera emango diena, eta teknologia horien erabileratik eratorritako edo lotutako arrisku–egoerak identifikatzeko gai izan daitezkeen tresnak eta ezagutza emango dizkiena.

II. KAPITULUA

Haurren eta nerabeen eginbeharrak

41. artikulua.– Haurren eta nerabeen eginbeharrak.

Legeria zibilak adingabeei guraso, legezko ordezkari, harreragile edo zaintzaileei lotuta ezartzen dizkien betebeharez gain, eta beren adinaren eta heldutasunaren arabera, beren gain hartu eta bete behar dituzte familia–bizitzaren, eskola–bizitzaren eta gizarte–bizitzaren eremu guztietan aitortzen zaizkien eskubideen titulartasunak eta eskubideak egikaritzeak berez dakartzaten eginbeharrak, betebeharrak eta erantzukizunak, edo haien ondoriozkoak, eta, horiek betetzean errespetatu egin beharko da gainerakoek beren eskubideak egikaritzea eta bete–betean haiez gozatzea, hori mugatu eta eragotzi gabe.

42. artikulua.– Familia–eremuko eginbeharrak.

1.– Haurrek eta nerabeek familia–bizitzan parte hartu behar dute, beren gurasoak, legezko ordezkariak, harreragile edo zaintzaileak, neba–arrebak eta gainerako senitartekoak errespetatuz.

2.– Halaber, etxea zaintzen eta etxeko lanak egiten parte hartu behar dute eta erantzukizuna beren gain hartu behar dute, beren adinaren arabera, autonomia pertsonalaren eta gaitasun-mailaren arabera, beren sexua edozein dela ere.

43. artikulua.– Eskola–eremuko eginbeharrak.

1.– Hurrek eta nerabeek errespetatu egin behar dituzte ikastetxeetako bizikidetzak–arauak, ikastetxeko instalazioak, ikastetxera joan behar dute, derrigorrezko irakaskuntza–etapetan ikasi behar dute, prestakuntza–jardueretan parte hartu behar dute eta hezkuntza–prozesu osoan zehar ikasteko jarrera positiboa izan behar dute.

2.– Orobat, ikastetxeetako irakasleak eta irakasleak ez diren langileak eta gainerako lankideak errespetatu behar dituzte, eta kontzientzia–askatasuna errespetatu, bizikidetzak erraztu eta gatazka–egoerak saihestu behar dituzte, bereziki eskola–jazarpenerako egoerak, edonolakoak izanik ere, ziberjazarpena barne.

3.– Hezkuntza–sistemaren bidez, haur eta nerabeek herritar diren aldetik beren eskubide eta eginbeharren gainean izan behar duten ezagutza emango da, eta, horien artean jasoko dira irakaskuntza–ingurunean informazioaren eta komunikazioaren teknologien erabileraren ondorioz sortutakoak.

44. artikulua.– Gizarte–eremuko eginbeharrak.

1.– Haur eta nerabeek haiekin harremanak dituzten pertsonak eta beren ingurunea errespetatu behar dituzte.

2.– Gizarte–eginbeharrek honako hauek hartzen dituzte barne, zehazki:

a) Haiekin harremanak dituzten pertsona guztien duintasuna, osotasuna eta intimitatea errespetatzea, edozein dela ere haien adina, nazionalitatea, arraza–jatorria edo etnia, erlijioa, sexua, sexu–orientazioa, dibertsitate funtzionala, ezaugarri fisikoak edo sozialak, gizarte–talde zehatzen bateko parte izatea edo beste edozein egoera pertsonal edo sozial.

b) Aplikagarri zaizkien legeak eta arauak errespetatzea, baita beste pertsonen oinarrizko eskubide eta askatasunak ere, eta jarrera arduratsua eta eraikitzailea izatea gizartean.

c) Baliabide eta instalazio eta ekipamendu publiko eta pribatuak, hiri–altzariak eta beren jarduera gauzatzeko baliatzen duten beste edozein zaintzea eta ondo erabiltzea.

d) Ingurumena, fauna eta flora errespetatzea eta ezagutzea, eta horiek kontserbatzen lankidetzan jardutea, garapen jasangarriaren ikuspegitik.

e) Pertsonen pribatutasun digitala errespetatzea eta Interneten eta informazioaren eta komunikazioaren teknologia guztiak modu arduratsuan eta seguruan erabiltzea.

III. TITULUA

Haur eta nerabeen ongizatea eta haien eskubideak egikaritzea sustatzea

I. KAPITULUA

Xedapen orokorrak

45. artikulua.– Haurren eta nerabeen ongizatea sustatzeko eginbeharra.

1.– Gurasoek, legezko ordezkariak eta harreragile edo zaintzaileak errespetatu eta sustatu egingo dute seme–alaba adingabeak edo haien ardurapeko eta zaintzapeko adingabeak

lege honen II. tituluan jasota dauden eskubideak egikaritzea. Halaber, eginbehar eta ardura horiek beren gain har ditzaten sustatuko dute.

2.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen-eremuan, beren gain hartuko dute haurren eta nerabeen ongizatea eta haien beren eskubideak egikaritzea errespetatzeko eta sustatzeko eginbeharra, eta, helburu horrekin, neurriak hartuko dituzte, eskubide horiek eraginkortasunez egikaritzeko beharrezkoak diren baldintzak betetzen direla bermatzeko.

3.– Orobat, informazioa, sentsibilizazioa eta kontzientziakioa xede dituzten dibulgazio-ekintzak garatuko dituzte, gizarte osora edo herritarren talde jakin batera bideratu ahal izango direnak, eta, bereziki, honakok hauei: haur eta nerabeei berei, haien gurasoei, legezko ordezkariari edo harreragile edo zaintzaileari, baita haurrei eta nerabeei arreta ematearekin zuzenean lotutako jardueran duten profesionalari ere.

4.– Titulu honetan sektore-eremuei esleitutako dibulgazio-ekintzak –berariazko edukia dutenak– alde batera utzi gabe, administrazio publikoek sentsibilizazio- eta kontzientziakio-ekintza orokorrak garatuko dituzte, honako alderdi hauei lotutakoak:

a) Haurrak eta nerabeak zuzenbideko subjektu direla aitortzea.

b) Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmenak ezarritako eskubideak eta Euskal Autonomia Erkidegoan duten aplikazio-maila.

c) Haurren eta nerabeen eginbehar eta erantzukizunak ezagutzea, eta horiek betetzeak haien garapen osorako, gizarteratzeko eta herritar aktibo izaterantz pixkanaka aurrera egiteko duen garrantzia.

d) Haur eta nerabeei tratua ona ematearen kultura, haien garapen integral eta harmonikorako eta gainerako pertsonetarako gaur egun duten eta etorkizunean izango duten errespetu-gaitasunerako funtsezko baldintza gisa.

e) Haur eta nerabeengan eta familiengan egindako inbertsioa etorkizunera bideratutako gizarte-inbertsio produktibo, bidezko eta errentagarritzat jo beharra.

f) Gurasotasun positiboak haurren eta nerabeen ongizatean duen eragina.

g) Erantzunkidetasunezko kontziliazioak hazkuntzan duen garrantzia, bereziki nabarmenduta gizonek hazkuntza- eta zainketa-lanetan parte hartzea, erreferentzia-eredu berriak sortzeko eta zainketen funtzio sozialari balioa emateko.

h) Pertsona, familia, administrazio publiko eta gizarte-eragile guztien erantzunkidetasuna, honako hauek bermatzeko:

- Haurren eta nerabeen ongizatea, haurren eta nerabeen artean arrisku-jokaeren prebentzioan parte hartuz.
- Haurren eta nerabeen babesa, haien eskubideak urratzen dituzten edo urra ditzaketen egoerak detektatuz eta komunikatuz, bereziki edozein indarkeria mota, edozein familia-, eskola-, gizarte- edo erakunde-egoeratan gertatuta ere, edo edozein babesgabetasun-zantzu.

5.– Titulu honetan araututako sustapen-jarduketek haur eta nerabe guztien ongizatearen alde egin beharko dute, muga bakarrak legez ezarritakoak izango dira, eta inolako bereizkeriarik egin gabe, lege honen 13 b) artikuluan ezarritako moduan. Eskubide hori bete dadin, beharrezkoak diren irisgarritasun- eta egokitzapen-neurriak hartu beharko dituzte, 13 c) artikuluan jasotako irisgarritasun- eta egokitzapen-printzipioa aplikatuz, baita, 13 d)

artikuluan jasotako ekitate–printzipioa aplikatuz, desabantaila–egoeran edo egoera bereziki zaurgarrian dauden haur eta nerabeen ongizaterako beharrezkoak izan daitezkeen ekintza positiboko neurriak ere.

6.– Titulu honetan araututako sustapen–jarduketak ondorengo tituluetan jasotako prebentzio–jarduketekin batera aplikatu ahal izango dira.

46. artikulua.– Erakunde arteko eta sektore anitzeko lankidetzak.

1.– Oro har, haurren eta nerabeen ongizatea sustatzeko eskumenak dituzten Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek elkarri lagunduko diote eginkizun horiek betetzen, jarduketan integralitatea, eraginkortasuna eta koherentzia bermatzeko, helburu komun batera bideratzeko eta baliabide guztiak hobeto aprobetxatzeko.

2.– Lankidetzak horrek, erakunde artekoaz gain, sektore anitzekoa izan beharko du, eta, ondorioz, haurren eta nerabeen ongizateari eragiten dioten gaietan eskumenak dituzten sailak inplikatu beharko ditu administrazioetan.

3.– Ekintza publikoaren eraginkortasuna ahalik eta handiena izan dadin, sustapen–jarduketak, edozein dela ere sustatzen duten eskubide zehatzaren izaera, emaitzarik onenak bermatzeko moduko eremuan edo eremuetan egitea bultzatu beharko da, baina, izaera hori kontuan hartuta, zuzenean eskudun denaren lankidetzak aktiboarekin.

4.– Bereziki, ikastetxeak jakintzaren transmisio egituraturako gunerik aproposena eta egokien hornitua eta antolatua izanik, iritzi zaio, gainera, haurrak eta nerabeak diziplina akademikoek bestelako gai eta errealitateekiko sentsibilizatzeko gunerik egokienetako bat dela. Ondorioz, lankidetzak aktiboki eskainiko die gainerako jarduketak–eremuei, sentsibilizazio–kanpainak egiteko eta beste eremu horiei dagozkien hezkuntza–programak emateko, lege honen 68. artikuluan adierazitako moduan; azken horiek aktiboki parte hartu beharko dute ekintza horiek diseinatzen eta ematen.

5.– Halaber, Eusko Jaurlaritzak, familia– eta hezkuntza–politikaren arloan eskumena duten sailen bitartez, udalekin lankidetzan arituko da ikastetxeetan, eskola–ordutegitik kanpo eta oporraldietan aisialdi hezigarriko programak garatu ahal izateko, aldi horretan gurasoen lana eta familia bateragarri egiten laguntzeko.

6.– Jarduera fisikoaren eta kirolaren, kulturaren eta aisialdi hezigarriaren eremuetan eskumenak dituzten administrazio publikoak lankidetzan arituko dira beste jarduketak–eremu batzuekin, eta jarduera horietarako ekipamenduak eta jarduera horietan parte hartzen duten profesionalen bitartekaritza jarriko dituzte eskura, sentsibilizazio–kanpainak garatzeko eta hezkuntza– edo eremu horiei dagozkien gaietan prestakuntza–programak emateko.

47. artikulua.– Gizarte–eragileekiko elkarlana.

Informaziora, sentsibilizaziora eta kontzientziaziora bideratutako dibulgazio–jarduerak, 45. artikuluan aipatutakoak, haurrei eta nerabeei zuzendutako jarduketak egin ohi dituzten gizarte–ekimeneko entitateen edo beste gizarte–eragile batzuen elkarlanarekin gauzatuko dira, baita gizarte–hedabideen laguntzaz ere, modalitate guztietan.

II. KAPITULUA

Oinarrizko eskubideak eta askatasun publikoak sustatzeko jarduketak

48. artikulua.– Bizitzeko, tratu ona eta osotasun fisikoa izateko eskubidea sustatzeko jarduketak.

1.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek sustatu egingo dute haurrek eta nerabeek beren nortasuna, osotasun fisikoa eta mentala garatzen diren bizitzako eremu guztietan tratu ona izateko duten eskubidea.

2.– Aurreko helburua lortzeko, dibulgaziorako neurri hauek hartuko dituzte:

a) Herritar guztiak eskubide horri buruz informatzeko, sensibilizatzeko eta kontzientziatzeko dibulgazio–kanpainak, baita eskubide hori sustatzeko eta babesteko guraso, legezko ordezkari, harreragile eta zaintzaileek, administrazio publikoek eta gizarteak eta, bereziki, gertuen dagoen komunitateak beren gain hartu behar duten eginbeharrari buruzkoak ere.

Orobat, haurren eta nerabeen garapen pertsonalean, beren bizi–ibilbidean eta gizarte justu eta errespetuzko bat eraikitzean gaur egun eta etorkizunean egiten duten ekarpenean tratu onak dakartzan ondore positiboek buruzko informazioa emango dute, eta ohiko harreman–jarraibideetan tratu onaren kultura bultzatuko dute, bai gurasotasun positiboaren esparruan, bai hezkuntza– eta prestakuntza–ekintzaren esparruan, oro har.

b) Haurrak eta nerabeak, haien gurasoak, legezko ordezkariak, harreragile edo zaintzaileak, eta gizarteak, oro har, informatzeko, sensibilizatzeko eta kontzientziatzeko dibulgazio–ekintzak, honako gai hauei buruzkoak: indarkeria edo tratu txarra diren ekintza– eta ez–egite moduak, edozein testuingurutan gauzatuta ere –familiakoa, eskolakoa, gizartekoa edo erakundekoa–; tratu txarrek biktima diren haur eta nerabeen garapen pertsonalean eta sozialean duten eragina; beren osotasun fisiko edo psikikoaren edo bizitzaren aurkako ekintzen biktima diren haur eta nerabeen kopurua; gizarte–erantzukizuna prebentzian, detekzian eta babesean, baita jokabide horiek zehatzean ere.

Dibulgazio–ekintza horiek bizitzeko, osotasun fisikoa eta tratu ona izateko eskubidean berariaz oinarritu ahal izango dira, edo haurren eta nerabeen eskubideei buruzko dibulgazio–ekintza orokorretan integratu ahal izango dira.

49. artikulua.– Ohorerako, duintasunerako, intimitaterako eta norberaren irudirako eskubidea sustatzeko jarduketak.

1.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek haur eta nerabeek beren ohorerako, duintasunerako, norberaren eta familiaren intimitaterako eta norberaren irudirako duten eskubidea sustatuko dute, eta, xede horrekin, dibulgazio–kanpainak egingo dituzte, haurrak eta nerabeak, beren gurasoak, legezko ordezkariak, harreragile eta zaintzaileak eta gizarte osoa informatzeko, sensibilizatzeko eta kontzientziatzeko. Horretarako, eskubide hori sustatzeko berariazko ekintzak antolatuko dituzte, edo haurren eta nerabeen eskubideak dibulгатzeko ekintza orokorretan sartuko dute.

2.– Dibulgazio–ekintza horien esparruan, haurrek eta nerabeek beren datu pertsonalak babesteko duten eskubidea jorratu beharko da, baita legeak ezarritako arauen eta bermeen edukia ere haiei buruzko informazio pertsonala eta familiakoa gaizki edo bereizi gabe erabiltzeari lotutako arriskuei dagokienez.

3.– Eskubide hori eraginkortasunez egikaritzen dela bermatzeko, muga hauek aplikatuko dira:

a) Haurren edo nerabeen irudiak edo izenak hedabideetan soilik zabaldu edo erabili ahal izango dira, sare sozialak edo informazioaren eta komunikazioaren teknologia berriei zerikusia duen beste edozein bitartekotan barne, baldin eta horrek ez badakar haien intimitatean, ohorean edo ospean bidegabe sartzeari. Nolanahi ere, aldeztu aurretik

adingabearen adostasun espresua eduki beharko da datuak lagatzeko edo tratatzeko, baldin eta, datu pertsonalak babesteko araudiaren arabera, adostasun hori bere kabuz eman badezake. Bestela, legezko ordezkariak erabakiko dute adostasuna ematea ala ez, eta, adostasuna eman aurretik, adingabearen iritzia entzun beharko dute. Nolanahi ere, adingabeak defendatzaile judiziala izateko eskubidea izango du, baldin eta legez ordezkatzan dutenekin interes-gatazka sortzen bada.

b) Inola ere ezingo da informaziorik zabaldu eta ezingo dira irudiak edo izenak erabili, baldin eta haren intimitatean, ohorean edo ospean bidegabe sartzea badakarte, edo haien interesen aurkakoa bada, ezta adingabearen beraren edo haren gurasoen, legezko ordezkarien edo harreragileen eta zaintzaileen adostasuna jasota badago ere. Debeku horrek barnean hartzen ditu delitu baten biktima izan diren adingabeak, eta, bereziki, indarkeriaren edo tratu txarren, sexu-abusu edo -erasoen edo beste edozein esperientzia traumatikoren biktima izan direnak.

c) Inola ere ezingo da eskatu adingabe baten daturik, familia-taldeko beste pertsona batzuei buruzko informazioa edo talde beraren ezaugarriei buruzko informazioa lortzeko; esate baterako, gurasoen, legezko ordezkarien edo harreragileen eta zaintzaileen lanbide-jarduerari buruzko datuak; informazio ekonomikoa; datu soziologikoak; edo beste edozein, datu horien titularren baimenik gabe. Salbuetsita daude gurasoen, legezko ordezkarien, harreragileen eta zaintzaileen identitateari eta helbideari buruzko datuak, dagokion baimena lortzeko helburuarekin soilik.

4.- Eusko Jaurlaritzak bermatuko du gizarte-hedabide guztiek haurren eta nerabeen aurka egindako indarkeria-ekintzei eta babesgabetasun-egoerei buruzko albisteak behar bezala tratatzen dituztela, eta bertan eskaintzen den informazioak ez dezan inola ere eraginik izan biktimek ohorerako, intimitaterako eta norberaren irudirako duten eskubidean. Horretarako, kasu horietan, halako egoerak saihesteko prebentzio-zerbitzu edo -baliabideak ere aipa daitezten sustatuko du, baita detekzio-mekanismoak eta dauden babes-baliabideak ere.

Orobat, gizarte-hedabideen esku jarriko du estilo-liburu bat, informazioa tratatzerakoan haurrek eta nerabeek ohorerako, duintasunerako, norberaren eta familiaren intimitaterako eta norberaren irudirako duten eskubidea babesten laguntzeko.

50. artikulua.- Identitaterako eskubidea sustatzeko jarduketak.

1.- Haur eta nerabeek identitate pertsonala, eta sexu- eta genero-identitatea izateko duten eskubidea eraginkortasunez egikaritu ahal izan dezaten sustatuko dute Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, lege honen 26 c) artikuluan eta transexualak genero-identitateagatik ez baztertzeari eta haien eskubideak aitortzeari buruzko ekainaren 28ko 14/2012 Legean edo une bakoitzean indarrean dagoen legean ezarritako moduan.

Bereziki, eta modu berean, haur eta nerabe transexualen sexu-identitate sentitua adierazteko eta hura aitortua izateko eskubidea sustatuko da, baita haien sexu-identitateari buruzko tratamendu medikoak jasotzeko eskubidea ere, hala eskatzen badute eta protokoloz onetsita badaude.

2.- Aurreko ondoretarako eta oro har, dibulgazio-kanpainak egingo dituzte, haurrak eta nerabeak, haien gurasoak, legezko ordezkariak, harreragileak eta zaintzaileak eta gizarte osoa informatzeko, sensibilizatze eta kontzientziatze, eta, horretarako, eskubide hori sustatzeko berariazko ekintzak antolatuko dituzte edo haurren eta nerabeen eskubideei buruzko dibulgazio-ekintza orokorretan sartuko dute.

3.- Zehazki, honako betebeharrak bete daitezzen zainduko da:

a) Medikuek egindako jaiotza-agirian ama nor den zehaztea.

b) Osasun-zentro publiko eta pribatuetan jaioberriak identifikatzea eta dagokien administrazio-erregistroan inskribatzea.

c) Amaren seme-alabatasuna Erregistro Zibilean inskribatzea; administrazio publikoak behar diren jarduketak egin beharko ditu inskripzio hori egiteko, haur baten jaiotza Erregistro Zibilean inskribatzeko betebeharra duenak hori egiten ez duenean.

d) Haurrak edo nerabeak bere identitatea egiaztatzea ahalbidetzen duen dokumentazioa izapidetzea eta ematea.

e) Adoptatuek beren jatorri biologikoari buruz edozein administrazio publikok duen informazioa eskuratzeko erraztasunak ematea. Horretarako, foru-aldundiek, adopzioaren arloan dituzten eskumenak erabiliz, adingabearen jatorriari buruz duten informazioa gordetzen dela bermatuko dute, batez ere gurasoen identitateari buruzko informazioa eta haurraren edo nerabearen eta familiaren historia klinikoari buruzkoa, eta gutxienez berrogeita hamar urtez gorde beharko da adopzioa behin betiko egin ondoren.

4.- Euskal Autonomia Erkidegoaren lurraldean dauden atzerritar adingabeek jatorrizko herrialdeko agintari eskudunek emandako agiriak gordetzeko eskubidea eta betebeharra dute, haien identitatea eta Autonomia Erkidegoan duten egoera egiaztatzen duena, bai eta agirik horiek ez kentzeko eskubidea ere, legeak aurreikusitako kasuetan eta ezarritako betekizunak beteta izan ezik.

5.- Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publiko baten tutoretzapean dagoen haur edo nerabe atzerritar batek bere identitatea egiaztatzen duen agiririk ez badu, eskubidea du hark agiri hori lortzeko egin ditzakeen jarduketa guztiak egiteko, Espainiako eta, jakinez gero, jatorrizko herrialdeko ordenamendu juridikoarekin bat etorritik, Estatuko Administrazio Orokorrean, dagokion tutoretza-ziurtagiria aurkeztu ondoren, eta azken horrek, ahalik eta lasterren, eman beharko dizkio haren egoera egiaztatzen duen dokumentazioa eta bizileku-baimena, familiarekin edo jatorrizko herrialdera bueltatzea ezinezkoa dela egiaztatu ondoren, eta atzerritartasunaren eta immigrazioaren arloan indarrean dagoen araudian xedatutakoaren arabera.

51. artikulua.- Pentsamendu-, kontzientzia- eta erlijio-askatasunerako eskubidea sustatzeko jarduketak.

1.- Oro har, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek egoki irizitako neurri guztiak hartuko dituzte pentsamendu-, kontzientzia- eta erlijio-askatasunerako eskubidea eraginkortasunez egikaritzea sustatzeko, lege honen 26 d) artikuluan jasota dagoen moduan, eta, helburu horrekin, dibulgazio-kanpainak egingo dituzte haurrak eta nerabeak, haien gurasoak, legezko ordezkariak, harreragileak eta zaintzaileak eta gizarte osoa informatzeko, sentsibilizatzeko eta kontzientziatzeko, eta, horretarako, eskubide hori sustatzeko berariazko ekintzak antolatuko dituzte edo haurren eta nerabeen eskubideei buruzko dibulgazio-ekintza orokorretan sartuko dute.

2.- Helburu horrekin, bereziki zainduko dute haurrek eta nerabeek egiten dituzten kultura-, aisia- eta kirol-jardueren esparruan honako ekintza hauek sustatzea:

a) Tolerantzia-, berdintasun- eta elkartasun-balioak transmititzea kulturartekotasunaren eta aniztasunaren errespetuaren ikuspegitik.

b) Kulturari, politikari, historiari, etikari edo erlijioari buruzko edozein gairen gaineko informazio askotarikoa eta egiazkoa helaraztea.

c) Hausnartzen irakastea norberaren ideiak garatzeko, besteen iritzia ulertzeko eta entzuteko, eta pentsamendu kritikoa eta autokritikoa izaten ikasteko.

52. artikulua.– Adierazpen–askatasunerako eta sorkuntza intelektual eta artistikorako eskubidea sustatzeko jarduketak.

1.– Oro har, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen–eremuan, sustatu egingo dute haur eta nerabeek lege honen 26 e) artikuluan jasotako adierazpen–askatasunerako eskubidea eraginkortasunez egikaritzea, eta, helburu horrekin, dibulgazio–kanpainak egingo dituzte haurrak eta nerabeak, haien gurasoak, legezko ordezkariak, harreragileak eta zaintzaileak eta gizarte osoa informatzeko, sensibilizatzeko eta kontzientziatzeko, eta, horretarako, eskubide hori sustatzeko berariazko ekintzak antolatuko dituzte edo haurren eta nerabeen eskubideei buruzko dibulgazio–ekintza orokorretan sartuko dute.

2.– Bereziki, helburu horrekin, honako ekintza hauek egingo dituzte:

a) Beren pentsamenduak, ideiak eta iritziak adierazteko, hedatzeko eta argitaratzeko bideak errazteko ekintzak sustatu eta bultzatuko dituzte.

b) Interesa sustatuko dute literatura– eta arte–sorkuntzaren alde, eta kultura– eta arte–zentroetan interes hori piztera berariaz bideratutako jarduerak bultzatuko dituzte.

c) Titulu honetako VII. eta IX. kapituluetan jasotako kultura eta aisialdi hezigarria sustatzeko jarduketan esparruan sormen–jardueretarako sarbidea sustatuko dute.

53. artikulua.– Parte hartzeko, elkartzeko eta biltzeko eskubidea sustatzeko jarduketak.

1.– Oro har, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen–eremuan, haur eta nerabeen parte–hartze eraginkorra sustatuko dute, beren garapen pertsonal, sozial eta demokratikoaren elementu gisa. Halaber, haiek gizartean parte hartzea errazten duten elkarte eta antolakundeak eratzea sustatuko dute, bai eta jendaurreko batzarrak eta manifestazio baketsuak deitu eta horietan parte hartzeko duten eskubidea ere, lege honen 26. artikularen f) eta g) apartatuetan, eta 27. artikuluan, hurrenez hurren, jasota dauden parte hartzeko, elkartzeko eta biltzeko eskubideak eraginkortasunez egikaritzeko.

2.– Aurreko helburua lortzeko, dibulgazio–kanpainak egingo dituzte, haurrak eta nerabeak, haien gurasoak, legezko ordezkariak, harreragileak eta zaintzaileak eta gizarte osoa informatzeko, sensibilizatzeko eta kontzientziatzeko; eta, horretarako, eskubide horiek sustatzeko berariazko ekintzak antolatuko dituzte, edo haurren eta nerabeen eskubideei buruzko dibulgazio–ekintza orokorretan sartuko dituzte.

3.– Berariaz, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek haurrei eta nerabeei kolektibo gisa entzun dakien erraztuko dute, kolektibo gisa eta zuzenean, eragiten dieten gai eta erabakietan. Eta, horretarako, prozedurak sortuko dituzte eta parte hartzeko bideak jarriko dituzte, irisgarriak, fisikoak edo birtualak, beren ingurunekeo gizarte–, politika–, kultura– eta arte–bizitzan erantzukizunez esku hartzea errazteko, iritziak emanaz eta hobetzeko proposamenak edo iradokizunak eginez.

4.– Aurreko paragrafoan aurreikusitako ondoreetarako, neurri hauek hartuko dituzte:

a) Bakoitzak bere jardun–eremuan, kontsultarako eta zuzeneko partaidetzarako tresnak, espazioak, egiturak, mekanismoak edo prozesuak eratzea sustatuko dute, haurrei eta nerabeei eta haiek kide diren gizarte–antolakundeek erreserbatuak, eta erakunde–ordezkaritarik gabe, parte–hartze hori eraginkortasunez eta zuzenean errazteko zuzenean edo zeharka eragiten dieten gai guztietan, lege honen 27. artikuluan araututako moduan.

b) Autonomia–erkidegoan sortzen den organoak haurren eta nerabeen arloko proposamenak Eusko Legebiltzarrean azaltzeko eskubidea izango duela bermatuko dute, baita haurren eta nerabeen arloko ongizatearekin eta eskubideekin lotutako gaiekin zerikusia duten lege–aurreproiektu guztien inguruan Legebiltzarrari aholku emateko eta harengandik informazioa jasotzeko eskubidea ere.

c) Haurrek eta nerabek eraginkortasunez parte hartuko dutela bermatuko dute, jarduteko ezar daitezkeen sektore–eremuetako izaera orokorreko organo aholku–emaile eta partaidetza mistokoetan haiek ordezkatzuz, eta, bereziki, lege honen 299. artikuluan aurreikusitako Haurren eta Nerabeentzako Euskal Kontseiluaren bidez.

d) Haurrei eta nerabeei zuzendutako kontsulta– eta partaidetza–prozesuak antolatuko dituzte, haien eskubide eta eginbeharrak egikaritzeari zuzenean eragiten dioten politika publikoen diseinuan parte har dezaten.

e) Kontzientziazio–programak eta –jarduerak diseinatu eta ezarriko dituzte, familia–bizitzan, komunitatean eta eskoletan, haurrek eta nerabeek edozein adinetan modu esanguratsuan parte har dezaten sustatzeko; programa eta jarduera horiek ahalduz oinarrituta egon beharko dute.

f) Ikerketak egingo dituzte jakiteko haurrentzat eta nerabeentzat zeintzuk diren garrantzirik handiena duten gaiak, haien iritziak zein neurritan entzuten diren, haien bizitzari eta nortasuna garatzeko askatasunari eragiten dieten familia–erabakiei dagokienez, beren ohiko bizitzan eta garapenean, eskolan eta komunitatean, dituzten partaidetza–bideetan.

III. KAPITULUA

Familia–eremuan hazteko eta harremanak izateko eskubidea sustatzeko jarduketak

54. artikulua.– Familiei hazkuntza–eginbeharrak betetzen laguntzea.

1.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen–eremuan, zainduko dute gurasoek, legezko ordezkariak eta harreragile eta zaintzaileek beren ardurapean dituzten haur eta nerabeen gaineko arreta, hazkuntza, zainketa eta hezkuntzako eginbeharrak beren gain hartzen eta behar bezala garatzen dituztela. Halaber, zainduko dute horretarako aukera eta informazio– eta prestakuntza–bitarteko egokiak izan ditzaten eta haurren edo nerabearen ongizatea bermatzen eta haren garapena sustatzen lagun dezaketen eremuetako zerbitzuak eskura ditzaten, baita, hala badagokio, dagozkion prestazio edo laguntza ekonomikoak eskura ditzaten ere.

2.– Haurdun dauden adingabeen kasuan, eta amatasunari buruz erabakitzeko duten eskubidea egikaritu dezaketela bermatzeko, lege honen 29. artikuluan ezarritakoaren arabera, honako hauek jaso ahal izango dituzte: behar duten eta haurdunaldia ondo garatzen laguntzen duen osasun–arreta, adin goiztiarreko haurdunaldiei lotutako arriskuei buruzko informazioa, bai eta haurdunaldia borondatez eteteko osasun–prestazioa ere, gai horri buruzko legerian ezarritako epeetan eta bertako betekizunekin. Orobat, artikuluko honetako 1. paragrafoan xedatutakoa aplikatuz legozkiekeen laguntza–zerbitzuak eta laguntzak eskuratuko dituzte.

55. artikulua.– Gurasotasun positiboa sustatzea.

1.– Eusko Jaurlaritzak, haur eta nerabeen arloan eskumena duen sailaren bitartez, gurasotasun positiboa sustatzeko ekintzak egingo ditu, eta bereziki, honako hauek:

a) Gizartea informatzeko, sentsibilizatzeko eta kontzientziatzeko dibulgazio–ekintzak, gurasotasuna modu positiboan gauzatzeari eta horrek haurren eta nerabeen hazkuntzan eta garapen pertsonalean duen eragin onuragarriari buruzkoak.

Ekintza horiek, oro har, gizarte osora bideratu ahal izango dira, edo kolektibo jakin batzuei zuzendutako berariazko ekintza gisa artikulua daitezke.

b) Hazkuntzarako guraso-trebetasunak eskuratzea errazteko programak ezartzeko eta sustatzeko ekintzak, tratu onaren kulturaren, lotura afektiboaren eta atxikimendu seguruaren sorreran eta finkapenean oinarritutakoak; eta, bereziki, guraso, legezko ordezkari eta harreragile edo zaintzaileek emoziozko balioak eta gaitasunak eskuratzekeko prestakuntza sustatuko du, baita haur eta nerabeen kasuan ere, haien etapa ebolutiboarekin bat etorriz.

c) Familia barruko gatazkak modu baketsuan negoziatzeko eta konpontzeko trebetasunak eskuratzea erraztekeko prestakuntza-programak ezartzeko eta sustatzeko ekintzak, haurren eta nerabeen hazkundera eta garapena ingurune afektiboan eta indarkeriarik gabekoan errazteko.

d) Ikasleen gurasoen elkarteek gurasotasun positiboaren inguruko sentsibilizazioan duten inplikazioa eta elkarlana sustatzeko ekintzak.

2.- Aurreko ondoreetarako, gainerako administrazio publikoen laguntzaz baliatu ahal izango da.

3.- Osakidetza-Euskal Osasun Zerbitzuak, haurdunaldian zein erditu ondoren, arreta eskainiko die familiei eta, bereziki, haurdun dagoen emakumeari, jaio aurreko tratu onaren kultura sustatzea barne, fetua behar bezala garatzen laguntzen duten jokabide arduratsuak hartzeko.

4.- Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen-eremuan, berariazko edukiak jasoko dituzte gurasotasuna modu positiboan gauzatzeari buruz, seme-alaba adingabeak dituzten familiekin ohiko harremana duten zerbitzuetan jarduten duten profesionalen prestakuntza-programetan.

56. artikulua.- Gurasokidetasuna sustatzea eta familia eta lana bateragarri egitea sustatzea.

1.- Eusko Jaurlaritzak, familia-politikan eskumena duen sailaren bitartez, neurriak hartuko ditu gurasoek, legezko ordezkariak eta harreragile eta zaintzaileek beren ardurapean dituzten haur eta nerabeei hazteko behar duten denbora eskaini ahal izan diezaieten, erantzunkidea den gizarte-antolaketa sustatuz, eta bereziki, honako hauek:

a) Dibulgazio-kanpainak egingo ditu gurasoak, legezko ordezkariak, harreragileak edo zaintzaileak eta gizarte osoa informatzeko, sentsibilizatzeko eta kontzientziatzeko, gurasokidetasunak eta familia- eta lana bateragarri egiteak haurren eta nerabeen garapen oso eta harmonikoan duten eragin positiboari buruz eta, bereziki, helburu horrekin Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek antolatutako neurriari buruz.

b) Familia eta lana bateragarri egitea ahalbidetzeko eta errazteko neurriak hartuko ditu, arreta egokia emateko hazkuntza- eta zainketa-erantzukizunei, baita erantzukizun horiek gizonek eta emakumeek berdintasunez bete ditzaten ere, eta, bereziki, bizitza pertsonala, familiakoa eta lanekoa uztartzeko dirulaguntzak emango ditu, seme-alabei bizitzako lehen urteetan arreta emateko, haien diseinuagatik eta muntagatik eszedentziako edo lanaldi-murrizketetako egoeretara jotzea errazteko.

c) Aitak hazkuntzan erantzunkidetasuna eta inplikazio aktiboa izatera bideratutako programak egin eta sustatuko ditu.

d) Enpresa-munduan, familia-kontziliazioaren eta hazkuntzako erantzunkidetasunaren kultura sustatuko du. Horretarako, sentsibilizazio, aholkularitza eta laguntzarako ekintzak

egingo ditu, enpresetan genero-berdintasuneko eta kontziliazioko planak egiteko, eta, bereziki hitzarmen kolektiboetan familia-kontziliazioan laguntzeko neurriak ezarriko ditu, batez ere ordutegiak eta lan-baldintza malguak antolatzeari dagokionez, seme-alabak haztearen eta zaintzearen ondoriozko erantzukizunei behar bezala erantzun ahal izateko.

2.- Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, beren kontratazio-organoen bidez, klausula sozialak sartuko dituzte, lehentasuna emateko, kontratazio publikoko prozeduretan, familia, lana eta bizitza pertsonala bateragarri egiteko eta bateragarri egite hori langileen artean sustatzeko konpromisoa egiaztatzen duten enpresei.

3.- Lege honen 74 a) eta 79.1 g) artikuluetan ezarritakoaren arabera, ikastetxeek guneak jarriko dituzte eskuragarri udalentsat, eskolaz kanpoko ordutegietan eta oporraldietan aisialdi hezigarriko zerbitzuak eta programak antola ditzaten, familiei beren familia- eta lan-bizitza bateragarri egiten laguntzeko.

IV. KAPITULUA

Bizi-baldintza duinetarako eta gizarteratzeko eskubidea sustatzeko jarduketak

57. artikulua.- Ongizate materialaren oinarritzko maila sustatzeko neurriak.

1.- Eusko Jaurlaritzak, kasu bakoitzean eskumena duten sailen bitartez, neurri egokiak hartuko ditu gurasoek, legezko ordezkariak eta harreragileak eta zaintzaileak gutxienezko diru-baliabideak eskuratu ahal izan ditzaten beren seme-alaba adingabeei, edo beren ardurapean dauden haur eta nerabeei garapen integral egokia izateko behar duten ongizate materialaren oinarritzko maila bermatzeko. Bereiziki, neurri hauek hartuko ditu:

a) Gizarte osoa informatzeko, sentsibilizatzeko eta kontzientziazteko dibulgazio-kanpainak egingo ditu haur eta nerabe guztiei ongizate materialaren oinarritzko maila bermatzeko beharrari buruz, eta, era berean, helburu horrekin garatutako neurriei buruzko informazioa ematera bideratuta.

b) Laneratzea eta lan-baldintza duinak lortzea sustatuko duten enplegu- eta lan-politikak diseinatu eta ezarriko ditu, baita ongizate materialaren oinarritzko maila bermatzeko adinako soldata sustatuko dutenak ere.

c) Laguntza ekonomikoak ezarriko ditu, beren ardurapean haur eta nerabeak dituzten familiei laguntzeko politikaren esparruan, aplikatu beharreko sektore-legerian eta haren garapen-araudian zehazten den moduan.

d) Familia eta lana bateragarri egitea errazteko dirulaguntzak ezarriko ditu, eta laguntza horiek lan-jarduera eten edo murrizteagatik lortzen ez diren diru-sarrerak zati batean ordeztzen lagunduko dute.

e) Hazkuntzarako eta zainketarako 55.1 artikuluan jasotzen diren guraso-trebetasunak eskuratzea erraztera bideratutako programen esparruan, etxeko ekonomia ondo kudeatzeko jarraibideak ikastea sustatuko du, oinarritzko ongizate-maila posible egiten laguntzeko.

2.- Foru-aldundiek neurri fiskalak ezarriko dituzte beren ardurapean seme-alaba adingabeak dituzten familientzat.

58. artikulua.- Etxebizitza duinerako irispidea izatea sustatzeko neurriak.

1.- Eusko Jaurlaritzak, etxebizitza-arloan eskumena duen sailaren bitartez, dibulgazio-kanpainak egingo ditu gizarte osoa informatzeko, sentsibilizatzeko eta kontzientziazteko, haur eta nerabe guztiek etxebizitza duina izatea bermatzeko beharrari buruz, eta, era berean, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek helburu horrekin garatzen dituzten neurrien berri ematera bideratuak.

2.– Eusko Jaurlaritzak eta udalek, etxebizitza–arloan dituzten eskumenak egikaritzuz, etxebizitza duin baterako eskubidea bete dadin neurri egokiak sustatuko dituzte, etxebizitza duina Etxebizitzaren ekainaren 18ko 3/2015 Legearen 1. artikuluan ezarritakoaren arabera ulertuta. Helburu horrekin, neurri horiek bideratu beharko dira, gutxienez, jendea pilatzea, irisgarritasun–falta eta pobrezia energetikoa saihestera, eta azken helburua izango da pobrezia beldunaldien arteko transmisioa desagerrarazten laguntzea.

3.– Eusko Jaurlaritzak eta udalek babes publikoko etxebizitza–politika sustatuko dute, seme–alaba adingabeak dituzten familiei etxebizitzarako irispidea izatea errazteko.

59. artikulua.– Gizarteratzea sustatzeko neurriak.

1.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen–eremuan, haur eta nerabeen gizarteratzea bultzatuko dute, eskubideak egikaritzean aukera–berdintasuna bermatuz eta, bereziki, osasun, hezkuntza, gizarte–zerbitzu, kultura, jarduera fisiko, kirol eta aisia eskueran izateko orduan.

2.– Zehazki, honako jarduketak hauek egingo dituzte:

a) Gizarte osoa informatzeko, sentsibilizatzeko eta kontzientziatzeko dibulgazio–kanpainak egingo dituzte, haur eta nerabe guztien gizarteratzea bermatzeko baldintza egokienak sustatzeko beharrari buruzkoak, baita gizarteratze horrek bai haientzat bai gizarte osoarentzat, orain eta etorkizunean duen eragin positiboari buruzkoak ere. Dibulgazio–kanpaina horien xedea izango da, halaber, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek helburu horrekin garatzen dituzten neurrien berri ematea.

b) Komunitatearen eremuan gizartean aktiboki parte hartzea eta auzoko eta komunitateko sare aktiboak sortzea sustatuko dute, tokiko komunitateko kide sentimendua eta kultura–, aisia– eta kirol–jardueren, laguntza–ekintzen eta autolaguntza–taldeen antolaketan modu aktiboan parte hartzeko aukera emango dutenak, komunitateko kide guztiak gizarteratzen lagun dezaketanak.

c) Sentsibilizazio– eta partaidetza–ekintzak bultzatuko dituzte komunitate–mailan, bereziki aniztasunaren baitako berdintasuna eta bereizkeriarik ezaren printzipioa sustatzera eta defendatzera bideratutakoak, lege honen 13 b) artikuluan ezarritako baldintzetan.

d) Sare publikoko ikastetxeetan, oporraldietan aisialdirako eta denbora liberarako programak garatzea bultzatuko dute, aldi horretan gurasoen lan– eta familia–bizitza uztartzen laguntzeko.

e) Ahal den autonomia pertsonalik handiena eta dibertsitate funtzionala duten haur edo nerabe bakoitzaren gaitasunak ahalik eta gehien garatzea sustatuko dute, eta haur edo nerabe horien gizarteratzea sustatuko dute, eta, horretarako, honako hauek egin beharko dituzte:

- Komunitateko, kulturako, aisiako edo kiroleko jarduerak sustatzea, hain zuzen ere integrazio–printzipioarekin bat datozenak eta dibertsitate funtzionala duten haur eta nerabeen arteko harremana eta babesa sustatzen dutenak.
- Laguntza–tresnen edo –produktuen irisgarritasunaren, ingurunerako egokitzapenaren eta horniduraren baldintzak bermatzea, lege honen 13 c) artikuluan adierazitako baldintzetan.

f) Bereziki, kultura–gutxiengoetako haur eta nerabeen errespetua eta gizarteratze integrala sustatuko dute, eta, horretarako, honako hauek egin beharko dituzte:

- Aniztasunaren aberastasunaren eta beste kultura batzuen balioekiko begirunearen inguruan gizartea sentsibilizatzearaz arduratzea, bizikidetzaren demokratikoaren eta giza eskubideen errespetuaren esparruan.
- Gutxiengo kulturaletako haur eta nerabeei gizarte-, hizkuntza- eta kultura-klusioa errazten duten baliabide publikoetan sartzen laguntzea, betiere beren kultura-identitatea errespetatuz.

V. KAPITULUA

Osasunerako eskubidea sustatzeko jarduketak

60. artikulua.– Osasunerako eskubidea sustatzeko jarduketa–printzipioak.

1.– Osasun–administrazioak gaixo dauden haurrei eta nerabeei beren beharretara hoberen egokitutako osasun–laguntza eskainiko die, eta, horretarako, osasun–zerbitzu ambulatorioetan eta ospitale–zerbitzuetan arreta jasotzeko eskubidea bermatuko die, baita haur eta gazteen osasun mentaleko zerbitzuetan ere, lege honen 31.3 artikuluan adierazitakoaren arabera.

2.– Osasun–politikaren plangintzaren esparruan, haur eta nerabeen beharrei erantzuteko beharrezkoak diren osasun–zentro ambulatorioak eta ospitale–zerbitzuak eskuragarri jarriko dira, haien osasun fisiko eta mentalaren inguruko prebentziorako eta arretarako.

3.–Halaber, beharrezkoak diren bitartekoak jarriko ditu haur eta nerabeen tratamendu ambulatorioa bultzatzeko, eta ahal den neurrian haiek ospitaleratzea saihesteko. Horretarako, osasun–zentro ambulatorioetan toki egokiak prestatuko dira haur eta nerabeen beharrak asetzeko, haien jolasteko beharra barne, eskuragarri dagoen lekuaren eta dauden bestelako aukeren arabera, segurtasun–araudiari jarraituz. Nolanahi ere, irisgarritasunaren arloan indarrean dagoen araudia betetzen dela zaindu beharko da.

4.– Ospitaleratzea nahitaezkoa bada, egonaldia ahal bezain laburra izango da. Ospitale–zerbitzuek, publikoek nahiz pribatuek, ospitaleratutako haur eta nerabeei eskubide hauek bermatuko dizkiete, 31. artikuluan jasotako eskubideez gain:

a) Ematen zaien tratamendu mediko osoari buruz eta tratamendu horrek izan ditzakeen ondorio positiboari buruz informazioa jasotzea; betiere beren adina, heldutasuna eta garapen ebolutiboa kontuan izanda, bai eta egoera afektibo zein psikologikoa ere.

b) Banaka eta, ahal den neurrian, beti profesionalen talde berak artatuak izatea, bai harrerako unean bai jarraipenean.

c) Ospitalean dauden bitartean ahal bezainbeste denboraz izatea gurasoetako, legezko ordezkarietako, harreragile edo zaintzaileetako, edo zainketa–eginkizunak eskuordetuta dituen pertsonetako baten konpainia, baldin eta horrek tratamendu egokiak aplikatzea eragozten edo oztopatzen ez badu.

d) Haien gurasoekin, legezko ordezkariekin, harreragileekin edo zaintzaileekin edo zainketa–eginkizunak eskuordetuta dituen pertsonarekin harremanetan jartzea tentsio–uneetan; horretarako, bitarteko egokiak izango dituzte.

e) Ospitaleratu behar dituztenean, ahal dela, beste haur edo nerabe batzuen ondoan jar ditzaten, eta ez helduen ondoan.

f) Zainketaren, hezkuntzaren eta jolasaren arloan dituzten beharrak asetzeko lokal egokiak izatea, irisgarritasunaren eta segurtasunaren arloan indarrean dagoen araudiarekin bat etorriz.

g) Ospitalean dauden bitartean, eskolako ikasketak egiten jarraitzea, eta hezkuntzako agintariek beren eskura jartzen dituzten irakasleez eta ikasmaterialez baliatzea.

h) Ospitalean dauden bitartean, beren adinerako egokiak diren jostailu, liburu eta ikus-entzunezko baliabideak izatea, ahal den guztietan eta beren interes gorenerako egokia bada.

i) Zainketa egokiak jasotzea, horretarako, Agintaritza Judizialak esku hartu behar badu ere, dela gurasoek, legezko ordezkariak edo harreragile edo zaintzaileek ukatu egin dutelako haren bizitza edo osotasun fisiko edo psikikoa babesteko beharrezko tratamendu medikoetarako baimena –erlijioagatik, kulturagatik edo beste arrazoi batzuegatik–, dela gurasoek beharrian horri erantzuteko aukerarik ez dutelako; beti, adingabearen bizitzeko eskubidea eta osotasun fisikorako eskubidea gailenduko dira. Kasu horietan, lege honen VI. tituluan ezarritakoaren arabera jardungo da.

61. artikulua.– Informazio eta dokumentazio klinikoaren arloko jarduketak.

1.– Eusko Jaurlaritzak, osasunaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, bermatu egingo ditu haurren eta nerabeen osasuna babesteko eskubidearen arauetatik eratorritako eskubide eta eginbehar instrumental eta osagarriak, osasun–zerbitzuekin dituzten harremanetan haien nortasunari, giza duintasunari eta intimitateari dagokienez.

2.– Zehazki, honako jarduketa hauek egingo dituzte:

a) Bermatu egingo du bere historia klinikoaren eta haren gizarte–historiaren, halakorik egonez gero, edo bere egoera sozioekonomikoari eta familia–egoerari buruzko beste edozein daturen konfidentziasuna babestea, indarrean dagoen ordenamendu juridikoan aurreikusitakoaren arabera, eta hargatik eragotzi gabe lege honen 17. artikuluan aurreikusitako komunikazio–eginbehar kualifikatua eta 18. artikuluan ezarritako informazioa emateko betebeharra.

b) Baimena emateari edo ukatzeari buruzko arau–aurreikuspenen eta eskubide hori baliatzeko mugen berri emango du, Pazientearen Autonomia eta Informazio eta Dokumentazio Klinikoaren arloko Eskubide eta Betebeharrak Arautzen dituen azaroaren 14ko 41/2002 Oinarrizko Legean ezarritakoaren arabera.

c) Haien osasun–egoerari buruzko informazioa emango die, baita ematen ari zaizkien tratamendu medikuari buruzkoa ere, haien adina, heldutasuna eta egoera psikologiko eta afektiboa kontuan hartuta, eta, ahal dela, dagokion informazioa nahi duten edo adierazi duten hizkuntzan jasotzeko eskubidearen berri emango die.

d) Beharrezkoak diren neurriak hartuko ditu lege honen 31.4 artikuluan jasotako haur edo nerabearen osasun–egoerari buruzko informazioa jasotzeko haien gurasoek, legezko ordezkariak edo harreragile edo zaintzaileek duten eskubidea betetzeko; nolahi ere, haur eta nerabeek intimitaterako eskubidea izango dute, adinaren, egoera afektiboaren eta garapen intelektualaren arabera.

62. artikulua.– Sentsibilizazioa eta kontzientziazioa.

1.– Hurrek eta nerabeek ahalik eta osasun fisiko eta mentalik handienaz gozatzeko duten eskubidea bultzatzeko, Eusko Jaurlaritzak, osasunaren arloan dituen eskumenen eremuan, dibulgazio–ekintza orokorrak sustatuko ditu, haurren osasun ona sustatzeak duen garrantziari buruz gizarte osoa informatzeko, sentsibilizatze eta kontzientziazio, bereziki azpimarratuz osasuna ez dela gaixotasunik edo nahasmendurik eza bakarrik, baizik eta ongizate fisiko eta mentala ere bai.

2.– Bereziki, dibulgazio–kanpaina horien esparruan, elikadura osasungarriaren eta nutrizio egokiaren onurak azpimarratuko dira, baita haurren eta nerabeen garapen eta osasun fisiko eta mentalerako jarduera fisikoaren, jokoaren eta atsedenaldiaren onurak ere.

3.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen–eremuan, bermatu egingo dute haurrei eta nerabeei zuzendutako zerbitzuetan osasun, hezkuntza, gizarte–zerbitzu, kultura, kirol eta aisiako zerbitzuetan aplikatutako elikadura–jarraibideek bete egiten dituztela nutrizio osasungarriaren arloan EAEko agintaritzak ezarritako irizpideak.

Zehazki, menuak askotarikoak izan arren aniztasunean berdintasuna bermatzen dutela eta premia medikoei eta erlijio– edo kultura–ohiturei erantzuteko aukera emango duten alternatibak eskaintzen direla zainduko dute.

4.– Aurreko paragrafoan aipatutako zerbitzuek jarduera fisikoak eta kirol–jarduerak ere sartuko dituzte beren programazioan, titulu honetako VIII. kapituluan adierazitako moduan.

63. artikulua.– Haurren osasun–kartilla eta Osasun Txartel Indibiduala.

1. Jaiotzen den unetik bertatik haurraren osasun–kartilla igorriko da. Txartel horretan osasunaren alorreko prebentziorako eta osasuna babesteko garrantzitsutzat jotako ekintza nagusiak azalduko dira.

2.– Beste autonomia–erkidego batetik edo beste herrialde batetik datozen haur eta nerabeen kasuan, haurraren osasun–kartilla osasun–zentroko pediatararekin edo familiako medikuarekin, kasuan–kasuan, egindako lehen kontsultan emango da, Euskal Autonomia Erkidegoan duten egoitzaren arabera.

3.– Euskal Osasun Zerbitzuaren kargurako osasun–laguntzarako eskubidea aitortua duten haurrek eta nerabeek beren Osasun Txartel Indibiduala izango dute. Modu berean, foru–aldundien tutoretzapean dauden adingabe guztiek izango dute beren Osasun Txartel Indibiduala, haien jatorria edozein dela ere.

64. artikulua.– Osasuna sustatzeko hezkuntza–programak.

1.– Eusko Jaurlaritzak, osasun– eta hezkuntza–sistemen sailen arteko elkarlanaren esparruan, osasun–hezkuntzako programak diseinatu eta emango ditu ikastetxeetan, adingabeen adin desberdinetara egokituak. Programa horietan, lege honen IV. tituluko I. kapituluan aipatutako gaixotasunen eta nahasmenduen prebentzioari buruzko edukiez gain, osasuna sustatzera bideratutako edukiak ere jasoko dira.

2.– 1. paragrafoan adierazitako osasun–hezkuntzako programak garrantzizkotzat jotzen diren edozein gaitan ardaztu ahal izango dute, haurren eta nerabeen ohituren bilakaera kontuan hartuta. Nolanahi ere, elikadura osasungarriak, jarduera fisikoak eta afektu–harremanen orekak osasun fisikoan eta mentalean dituzten onuren inguruan informatzeko, sentsibilizatzeko eta kontzientziazteko edukiak egituratu beharko dira.

VI. KAPITULUA

Hezkuntzarako eskubidea sustatzeko jarduketak

65. artikulua.– Hezkuntzaren esparruko jarduketa–printzipioak.

Haur eta nerabeen hezkuntzarako eskubidea sustatzeko, Eusko Jaurlaritzak, hezkuntzan eskumena duen sailaren bitartez, honako printzipio hauetara egokituko ditu bere jarduketak:

a) Haurren eta nerabeen hezkuntza–prozesua haien eboluzio–egoerara egokitzea.

b) Ikastetxeetako hezkuntza– eta curriculum–proiektuetan honako alderdi hauek sartzea, eta eskolak ematean, eskola–bizikidetzan eta hezkuntza–komunitate osoaren pertsonen arteko harremanetan modu aktiboan sustatzea:

- Indarrean dagoen ordenamendu juridikoan jasotako oinarrizko printzipio, eskubide eta askatasunekin bat datozen balioak sustatzea eta defendatzea, bereziki tolerantzia, elkartasuna, ekitatea eta bereizkeriarik eza errespetatzea, lege honen 13 b) artikuluan araututako moduan, herritartasunez, zibismoz eta bakearen kulturaren oinarrituta jokatzeko oinarri hartuta.
- Genero–berdintasunaren printzipioan oinarritutako jarrera ez–sexistak eskuratzea, eta harreman afektibo–sexuala eta sexu–orientazioa adierazteko moduak errespetatzea.
- Euskal Autonomia Erkidegoaren askotariko gizarte– eta kultura–errealitatea ezagutzea, eta, batik bat, Euskal Autonomia Erkidegoko hizkuntza ofizialak ikasten direla bermatzea.
- Gertuko kultura–ingurunea ezagutzea, eta beste kultura–eremu batzuen aurrean jarrera irekia edukitzea, kulturartekotasunaren ikuspegitik.
- Ingurumen naturala errespetatzea, garapen jasangarriaren oinarrien gainean.

c) Ikastetxeetan pixkanaka proiektu pedagogiko bat sartzea, haurren eta nerabeen eskubideak eraginkortasunez egikaritzea sustatzearen eta eginbeharrak betetzearen eta erantzukizunak beren gain hartzearen inguruan antolatzeako ikastetxearen funtzionamendua.

d) Ikastetxeetan aukera–berdintasuna errespetatzea eta sustatzea, haur eta nerabe guztiei hezkuntza–aukera berdina eskainiz, eta, horretarako, bereizkeria positiboko ekintzak antolatuz, inklusiboak, hezkuntza–prozesuari laguntzen diotenak eta eskola–porrotaren arriskuari aurrea hartzen diotenak, batez ere ekonomia, gizarte edo kultura maila apalagoa dutenentzat eta zailtasun pertsonalak dituztenentzat. Horretarako, hezkuntza–laguntzako berariazko premiak dituzten ikasleen irakaskuntza egokitzeko beharrezkoak diren baliabide materialak, antolakuntzakoak eta profesionalak antolatu beharko dira, eta laguntzak eskolatzearen hasieratik indibidualizatu egin behar dira arreta goiztiarraren esparruan, osasun–zerbitzuekin eta gizarte–zerbitzuekin koordinatuta.

e) Haurrek eta nerabeek beren hezkuntza–prozesuan eta ikasleen elkarrekin parte har dezaten sustatzea, eta ikasleen ekimen, iradokizun, gomendio edo kexa mota guztiak jaso eta bideratzeko mekanismoak eta komunikazio–kanalak prestatzea.

f) Gurasoek, legezko ordezkariak eta harreragileek beren ardurapeko haurren eta nerabeen eskola–hezkuntzaren jarraipena egiteko eta bertan parte hartzeko duten eskubideak errespetatzea eta sustatzea, hezkuntza–araudiak ezartzen duen moduan.

66. artikulua.– Sentsibilizazioa eta kontzientziakzioa.

Eusko Jaurlaritzak, hezkuntzaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, dibulgazio–kanpainak antolatuko ditu, haurrek eta nerabeek hezkuntzarako duten eskubideari eta eskolatzea etapa jakin batzuetan nahitaezkoa izateari buruz herritarrak informatzeko, sentsibilizatzeko eta kontzientziatzeko, hezkuntzak garapen integral eta harmonikoan duen eragin positiboa azpimarratuz, bereziki txiki–txikitatik hasten bada.

67. artikulua.– Ikastetxeen sarea eta hezkuntzarako irispidea.

1.– EAEko hezkuntza–sisteman txertatutako ikastetxeek behar beste plaza eduki beharko dituzte haurrei eta nerabeei irakaskuntzaren ziklo guztietan behar duten hezkuntza–arreta eman ahal izateko.

2.– Ikastetxeek indarrean dagoen ordenamendu juridikoak ezarritako betekizunak beteko dituzte, honako hauei dagokienez: eskola–postuen kopurua, irakasleen titulazio akademikoa, ikasle eta irakasleen kopuru–erlazioa, irakaskuntza– eta kirol–instalazioak; eta arreta berezia jarriko diote segurtasun– eta irisgarritasun–arauak betetzeari.

3.– Hezkuntza–administrazioak baldintza horiek betetzen direla zainduko du, baimentze– eta ikuskatze–eginkizunen esparruan.

4.– Derrigorrezko eskolatze–etapetan hezkuntzarako eskubidea betez, hezkuntza–administrazioak:

a) Behar adina plaza izango ditu EAEko hezkuntza–sistema osatzen duten funts publikoekin sostengatutako ikastetxeetan, derrigorrezko etapan hezkuntza–arreta emateko.

b) Behar diren neurriak hartuko ditu, ospitaleratuta daudelako –etxean edo osasun–zentro batean– edo programa terapeutiko–hezigarri batean sartuta daudelako, ikastetxera ohituraz eta era jarraituan joan ezin diren haur eta nerabeei hezkuntzarako irispidea bermatzeko, Ospitaleratutako Haurren Eskubideei buruzko Europako Gutunean aurreikusitakoa aplikatuz.

c) Behar diren neurriak hartuko ditu hezkuntzarako irispidea izan dezaten babes–neurrien esparruan egoitza–harrerako zentroetan bizi diren edo familia–harreran dauden haur eta nerabeek. Haien beharrei hoberen egokitutako eskola–testuinguruan eskolatzea erraztu beharko da, ahal dela ohiko hezkuntza–ingurunean, adingabearen interes gorenaren aurkakoa denean izan ezik.

d) Behar diren neurriak hartuko ditu, hezkuntzarako irispidea bermatzeko neurri judizial baten ondorioz askatasunaz gabetzen duten neurriak betetzeko eta heziketa–taldeko bizikidetzarako heziketa–zentroetan dauden nerabeei, eta beren beharretara ondoen egokitzen den eskola–testuinguruan eskolatuko direla bermatu beharko da.

4.– Eskolatzea etapa goiztiarrenetan has dadin laguntzeko, lege honen 32.4 artikuluan agindutakoa betetzeko, hezkuntza–administrazioak behar adina plaza izango ditu funts publikoz sostengatutako EAEko hezkuntza–sistema osatzen duten ikastetxeetan, 3 eta 6 urte bitarteko tartetan haurren eskolaldian hezkuntza–arreta eskaintzeko.

Halaber, gainerako administrazioekin eta gizarte–eragileekin elkarlanean, hezkuntza–administrazioak zero urtetik aurrera eskolatzeko plazak arian–arian sortzea bideratuko du, Euskal Autonomia Erkidegoko zero eta hiru urte bitarteko haurrentzako haur–eskolak arautzen dituen euskal eskola publikoaren araudian jasotako moduan.

5.– Ikasleak derrigorrezko hezkuntzaren etapan onartzeko prozesuetan ezin izango da, inola ere, lege honen 13 b) artikuluan adierazitako arrazoi pertsonal edo sozialetan oinarritutako irizpide diskriminatzaileak ezarri. Halaber, onartzea edo ez onartzea ezingo da sarrera–proba edo –azterketen emaitzaren mendean egon.

6.– Aurrekoa ulertu beharko da indarkeriaren biktima diren edo babesgabezia–egoeran dauden haur eta nerabeei sarbidea errazteko aplika daitezkeen ekintza positiboko irizpideei kalterik egin gabe, lege honen V. eta VI. tituluetan aurreikusitako moduan.

68. artikulua.– Haurren eta nerabeen ongizatea sustatzeko hezkuntza–programak.

1.– Eusko Jaurlaritzak, hezkuntzaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, beste sail batzuekin eta Euskal Autonomia Erkidegoko gainerako administrazio publikoekin elkarlanean, bakoitzak bere eskumen–eremuan, neurriak hartuko ditu bermatzeko eskola–esparruan informazio– eta hezkuntza–programak emango direla haurren eta nerabeen garapen osorako eta harmonikorako onuragarriak diren jokabideak eta bizimoduak sustatzeko.

Haien eraginkortasuna ahalik eta handiena izan dadin, artikulua honetan aipatutako sustapen-edukiak prebentzio-edukiekin batera eskaini ahal izango dira, lege honen IV. tituluan adierazitako moduan.

2.- 1. paragrafoan aipatutako programen esparruan landutako gaiak erantzun egingo diete haur eta nerabeengan ikusitako beharren eta jokabideen bilakaerari eta gizartearen eta ingurunearen errealitatearen bilakaerari. Edonola ere, honako gai hauen inguruko programak emango dira:

a) Osasunerako hezkuntza, haurrek eta nerabeek beren eta beste pertsona batzuen osasunerako onuragarriak diren jokabide-ohiturak har ditzaten, bereziki elikadura eta nutrizio osasungarria, jarduera fisikoa, jarduera mentala, atsedean indarberritzailea eta higiene-ohiturak sustatzeko.

b) Hezkuntza afektibo-sexuala, hezkidetzak-esparruko bizikidetzak positibora bideratua, ahalbidetu egingo duena eremu horretan erabaki informatuak hartzeko behar diren trebetasun eta jarrerak garatzea, sexualitateko eskubidea aitortuz eta ikuspegi inklusiboa, genero-ikuspegia eta afektibitate- eta sexu-aniztasuna aintzatetsita.

c) Nortasunaren garapen askea eta pentsamendu kritiko eta autokritikoa izaten ikastea.

d) Ingurumena, ingurunea eta mugikortasuna, bide-segurtasuna eta motorrik gabeko mugikortasuna barne, eta energia- eta ingurumen-jasangarritasuna.

e) Gizarte- eta kultura-aniztasuna, berdintasunaren, ekitatearen eta kultura-integrazioaren ikuspegitik.

f) Memoria historikoa.

g) Kontsumo arduratsua.

h) Informazioaren eta komunikazioaren teknologien erabilera arduratsua eta segurua.

3.- Aurreko paragrafoan aipatutako hezkuntza-programa guztiak hizkera argi eta errazean eskainiko zaizkie haur eta nerabeei, uler dezaketenez hizkuntza batean, haienezko modu ulerterrazean, eta hartzaileen adinari, ulermen-gaitasunari eta garapen ebolutiboari bereziki egokituta, eta, bereziki, haien irisgarritasuna bermatuz, lege honen 13 c) artikuluan adierazitako moduan.

VII. KAPITULUA

Kulturarako eskubidea sustatzeko jarduketak

69. artikulua.- Jarduteko printzipioak.

1.- Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, kulturaren arloan dituzten eskumenen eremuan, haurrak eta nerabeak hazten ari diren inguruneko kultura-baldintzak egokiak direla zainduko dute, haien nortasuna erabat gara dezaten eta hezkuntza-, kultura- eta gizarte-integrazio osoa bultzatzeko.

2.- Helburu horrekin, printzipio hauen arabera jardungo dute:

a) Haurrek eta nerabeek kultura-informazio plurala eta egiazkoa eskura dezaten zainduko dute.

b) Haurrak kultura- eta sorkuntza-jardueren publiko estrategikotzat har daitezzen bultzatuko dute.

c) Kultura–jarduerak haur eta nerabeen eboluzio–egoerara egokituko dituzte.

d) Kultura–jardueretan eta horien esparruan ezartzen diren pertsonen arteko harremanetan honako alderdi hauek sartuko dira:

- Indarrean dagoen ordenamendu juridikoan jasotako oinarritzko printzipio, eskubide eta askatasunekin bat datozen balioak sustatzea eta defendatzea, bereziki tolerantzia, elkartasuna eta bereizkeriarik eza errespetatzea, herritartasunez, zibismoz eta bakearen kulturaren oinarrituta jokatzeko.
- Genero–berdintasunaren printzipioan oinarritutako jarrera ez sexistak eskuratzea.
- Harreman afektibo–sexuala eta sexu–orientazioa adierazteko moduak errespetatzea.
- Euskal Autonomia Erkidegoaren gizarte– eta kultura–errealitate askotarikoa ezagutzea, eta Euskal Autonomia Erkidegoko hizkuntza ofizial biak ikastea.
- Gertuko kultura–ingurunea ezagutzea, eta beste kultura–eremu batzuen aurrean jarrera irekia edukitzea, kulturartekotasunaren ikuspegitik.
- Ingurumen naturala errespetatzea, garapen jasangarriaren oinarrien gainean.

d) Haur eta nerabe guztiei kultura–aukera berdina eskainiko dizkiete, eta horretarako bereizkeria positiboko ekintza inklusiboak abiaraziko dituzte, batez ere ekonomia–, gizarte–edo kultura–maila apalagoa dutenentzat eta zailtasun pertsonalak dituztenentzat.

70. artikulua.– Sentsibilizazioa eta kontzientziaketa.

Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, kulturaren arloan dituzten eskumenak egikaritzuz, dibulgazio–jarduerak egingo dituzte, herritarrak informatu, sentsibilizatu eta kontzientziatzeko, haurrek eta nerabeek kulturarako duten eskubideari buruz eta horrek haien garapen oso eta harmonikoan duen eragin positiboari buruz.

71. artikulua.– Kultura–ondasun eta –bitartekoetarako irispidea.

Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen–eremuan, haur eta nerabeek Euskal Autonomia Erkidegoko historia–, kultura– eta arte–ondarea osatzen duten ondasunetara irispidea izatea sustatuko dute. Zehazki:

c) Haurrek eta nerabeek beren gaitasun zein trebetasun intelektual eta artistikoak eta eskulanetarakoak garatu ahal izateko kulturaren arloko politikak, baliabideak eta bitartekoak daudela bermatuko dute.

b) Haurrei eta nerabeei Euskal Autonomia Erkidegoaren kultura–ondasunetarako irispidea bermatuko diete, berdintasunez eta irisgarritasunez, eta haietan parte hartzea ere bai, haien balioen, historiaren eta ohituren ezagutza errazteko.

c) Haur eta nerabeentzako kultura– eta arte–ekimenak eta –adierazpenak antolatu edo sustatuko dituzte, kulturarekiko interesa pizten laguntzeko eta kultura– eta arte–bizitzan modu aktiboan parte har dezaten errazteko, kultura–aniztasunaren eta kulturartekotasunaren ikuspegitik.

d) Haurrek eta nerabeek kultura–hedabideetarako irispidea izatea sustatuko dute, bereziki informazio–, dokumentazio–, liburutegi–, museo–, zinema– eta antzerki–zerbitzuetara eta gainerako kultura– eta arte–zerbitzuetara. Horretarako, museoek eta gainerako kultura–zentro publikoek adinen arabera programa egokiak garatu beharko dituzte, eta haur eta nerabeei beren funtsez goza dezaten eta beren kultura– eta arte–proposamenak egiteko erraztasunak emango dizkiete, haien parte–hartzea sustatuz.

e) Informazioaren eta komunikazioaren teknologia berrien bidez eskura daitekeen kultura-
eskaintzari buruz sentsibilizazio egokia lortzeko ekintzak sustatuko dituzte, eta, bereziki,
jabetza intelektualaren eskubideak errespetatzeari dagokionez.

VIII. KAPITULUA

Jarduera fisikorako eta kirolerako eskubidea sustatzeko jarduketak

72. artikulua.– Jarduteko printzipioak.

Haur eta nerabeen garapen integrala sustatzeko asmoz, Euskal Autonomia Erkidegoko
administrazio publikoek, jarduera fisikoa eta kirola sustatzeko dituzten eskumenen eremuan,
beren jarduketak honako printzipio hauetara egokitu beharko dituzte:

a) Jarduera fisikoen eta kirol-jardueren heziketa-educia indartuko dute, eta haur eta
nerabeentzako jarduera fisiko eta kiroleko plan eta programetan jarduteko printzipio gisa
hartuko dituzte elkarrekiko errespetua, elkartasuna, ekitatea, tratu ona eta indarkeriarik eza,
eta genero-berdintasuna kirol-jardunean, betiere hezkuntza integralari laguntzeko eta
ohitura osasungarriak eta balio demokratikoak sustatzeko.

b) Haur eta nerabe guztiek kirol-jarduera fisikoa egiteko eta kirol-gaitasunak eta -ohiturak
garatzeko aukera berdinak izatea bermatzeaz arduratuko dira.

c) Haur eta nerabeek kirola egitea eta hori hezkuntza arautuarekin, jolasarekin, aisiarekin
eta familia-bizitzarekin uztartu ahal izatea zainduko dute.

d) Haur eta nerabe guztiei jarduera fisikoak edo kirolak egiteko aukera berdinak eskaintzeaz
arduratuko dira; horretarako, ekintza positiboko ekintza konpentsatzaileak abiaraziko dituzte
dibertsitate funtzionala dutenentzat edo arrazoi ekonomiko, sozial edo kulturalengatik
gizarte-zaurgarritasuneko egoeran daudenentzat; halaber, kirolarekin lotutako genero-
desberdintasunak eta -estereotipoak ezabatzeko ekintzak ere egingo dituzte.

e) Bizitzaren hasieran, 6 urte arte, jarduerak jolasaren bidez egingo direla bermatuko dute,
adingabeen adinera egokitutako jarduerak barne hartuz, kirol-teknika espezifikorik eta
lehiaketaren edo sailkapenen ondoriozko kirol-eremuetara bideratutako lehiaketa-
jarduerarik gabe. Adin horietan, jolas mota libre aktiboei lehentasuna emango zaie, aisialdi
egituratuegia eta sedentarismoa saihesteko.

f) Jarduera fisikoa edo jarduera fisikoaren debekua zigor gisa erabil ez dadin zainduko dute,
bai eskolan, bai komunitatean, eta baita denbora libreko edo aisialdi hezigarriko zentro
guztietan.

73. artikulua.– Sentsibilizazioa eta kontzientziazioa.

1.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, jarduera fisikoaren eta kirolaren
arloan dituzten eskumenak egikaritzuz, arlo horretan eskumena duen sailarekin eta Eusko
Jaurlaritzan osasun-arloan eskumena duen sailarekin elkarlanean eta haiekin koordinatuta,
dibulgazio-jarduerak egingo dituzte, herritarrak informatzeko, sentsibilizatzeko eta
kontzientziazteko hurrek eta nerabeek jarduera fisikorako eta kirolerako duten eskubideari
buruz, baita horrek haien ongizatean eta garapen fisikoan nahiz mentalean duen eragin
positiboari buruz ere.

2.– Haur eta nerabeen jarduera fisikoa eta kirola sustatuko dute, bai eskolan bai
komunitatean, kirol-teknikari kualifikatuek zuzenduta eta programatuta.

74. artikulua.– Jarduera fisikorako eta kirolerako irispidea.

Administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen–eremuan, jarduera fisikoaren eta kirolaren arloan eta hezkuntzaren arloan, honako hauek egin beharko dituzte:

a) Jarduera fisikoko denbora eskola–ordutegian luzatu dadin sustatzea, sedentarismoa saihestuz; bereziki, honako hauetara bideratutako neurrien bidez:

- Eskola–bideak sortzea bultzatzea, bai eta joan–etorriak modu aktiboan egitea sustatzeko ekimenak ere, ikasleak kalean segurtasunez eta autonomiaz ibil daitezzen eta espazio publikoaren erabilera eta gozamina berreskuratzeko, haien osasuna eta autonomia hobetzeko, eta jarduera fisikoak osasunean duen garrantziari eta onurei buruzko kontzientziazio–maila txiki–txikitatik handitzeko.
- Ikastetxeetan kirol–instalazio egoki eta irisgarriak daudela bermatzea, eta jarduera fisikoak eta kirolekoak egitea eskola–jardunaldian zehar, eskola–ordutegitik kanpoko kirol–jarduerak egiteko eskola–instalazio publikoen erabilera soziala erraztuz, betiere egoki erabiltzeko bermea badago eta irakaskuntzako ekipamendu gisa duten eginkizun nagusia oztopatzen ez badute.

b) Hirigintza–plangintza orokorraren esparruan, haurren eta nerabeen jarduera fisikorako eta kirolerako sarbide libreko espazioen sorrera eta espazio horietarako sarbide segurua aurreikustea, erabilera horietarako lehendik dauden espazioak aprobetxatuz.

c) Kirol–eskaintza nahikoa eta egokia bermatzea haur eta nerabeen beharretarako, adinaren, dibertsitate funtzionalaren edo sarbidea baldintzatzen duten beste ezaugarri pertsonal batzuen arabera. Haur eta nerabe guztiei kirola egiteko aukera berdina eskaintzeaz arduratzea, eta, horretarako, ekintza positiboko ekintza konpentsatzaileak abiaraztea, dibertsitate funtzionala dutenentzat edo arrazoi ekonomiko, sozial edo kulturalengatik gizarte–zaurgarritasuneko egoeran daudenentzat. Halaber, aisialdiarekin lotutako genero–desberdintasunak eta –estereotipoak ezabatzeko ekintzak ere egingo dira.

d) Landa–eremuetan kirolaren dinamizazioa sustatzea, landa–eremuetan kirol– ekipamenduak eraiki edo egokitu daitezen bultzatuz.

d) Haurren eta nerabeen asoziazionismoa sustatzea kirol–jardueren eremuan.

75. artikulua.– Lehiaketa–kirola.

1.– Jarduera fisikoaren eta kirolaren arloan eskumenak dituzten Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek eta kirol–elkarte eta –federazioek zainduko dute hurrek eta nerabeek lehiaketa–kiroletan parte hartu nahi duten ala ez beren borondatez erabakitzeke duten eskubidea errespetatuko dela.

2.– Halaber, bermatu egingo dute entrenamendu–metodoek eta –planek, lehiaketa–kirolaren kasuan, haurren eta nerabeen gaitasun pertsonalak errespetatzen dituztela, baita haien hezkuntza–beharrizanak eta beharrizak sozialak, familiarak eta harreman–premiak ere.

76. artikulua.– Jarduera fisikoa eta kirola sustatzeko hezkuntza–programak.

Eusko Jaurlaritzak, jarduera fisikoaren eta kirolaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, hezkuntzaren eta osasunaren arloan eskumena duten sailekin koordinatu beharko du, ikastetxeetan jarduera fisikoa eta kirola sustatzeko programak emateko, haurrak eta nerabeak informatzeko, sentsibilizatzeko eta kontzientziatzeko jardura horiek beren ongizatean, garapen pertsonalean eta osasun fisiko eta mentalean dituzten onurei buruz.

IX. KAPITULUA

Aisialdi hezigarriko jarduerak sustatzeko jarduketak

77. artikulua.– Jarduteko printzipioak.

Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, aisialdi hezigarriko jarduerak sustatzeko dituzten eskumenak egikaritzuz, printzipio hauen arabera jardungo dute:

- a) Aisialdiko jardueren heziketa–edukia indartuko dute, elkarrekiko errespetuan, elkertasunean, ekitatean, tratu onean eta indarkeriarik ezean oinarrituta.
- b) Jarduera horietan genero–berdintasuna sustatuko dute, haurren eta nerabeen heziketa integrala eta errespetuzko ohiturak eta balio demokratikoak eskuratzen laguntze aldera.
- c) Haur eta nerabe guztiek aisialdi hezigarriko jarduerak egiteko eta aisialdirako dituzten gaitasunak eta ohiturak garatzeko aukera berdinak izatea bermatzeaz arduratuko dira.
- d) Haur eta nerabe guztiei jolaserako eta aisialdi hezigarriko aukera berdinak eskaintzeaz arduratuko dira, eta, horretarako, ekintza positiboko ekintza konpentsatzaileak egingo dituzte, dibertsitate funtzionala dutenentzat edo arrazoi ekonomiko, sozial edo kulturalengatik gizarte–zaurgarritasuneko egoeran daudenentzat. Halaber, aisialdiarekin lotutako genero–desberdintasunak eta –estereotipoak ezabatzeko ekintzak ere egingo dira.
- e) Haur eta nerabeek aisialdi hezigarriko jarduerak egitea eta hori hezkuntza aratuarekin eta familia–bizitzarekin uztartu ahal izatea zainduko dute.

78. artikulua.– Sentsibilizazioa eta kontzientziakzioa.

Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, kultura– eta hezkuntza–arloan dituzten eskumenak egikaritzuz, dibulgazio–jarduerak egingo dituzte, herritarrak informatzeko, sentsibilizatzeko eta kontzientziatzeko haurrek eta nerabeek aisialdirako eta, bereziki aisialdi hezigarriko duten eskubideari buruz, baita era horretako jarduerak egin ahal izateko denborak eta espazioak bermatzeko beharrari buruz ere.

79. artikulua.– Aisialdi hezigarriko jardueretarako irispidea.

1.– Administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen–eremuan, honako hauek egin beharko dituzte:

- a) Dibertsioa, aisialdi hezigarria eta denbora librearen erabilera–modu osasungarri eta askotarikoak aukeratzea sustatzea.
- b) Teknologia digitalen eta horiek aisialdi hezigarriko dituzten aplikazioen erabilera segurua eta arduratsua sustatzea.
- c) Haurrei eta nerabeei zuzendutako zerbitzu eta ekipamendu ludikoak sortzea sustatzea.
- d) Auzoetan eta udalerrietan aisialdi hezigarriko jarduerak antolatzea sustatzea, bai erakunde publikoetatik bai auzo– eta elkarte–ekimenak bultzatuz, haurrek eta nerabeek eskaintza egonkorra, erregularra, askotarikoa eta hurbilekoa izan dezaten.
- e) Jolas– eta aisialdi hezigarriko jardueretan parte hartzea sustatzea, bai eskola–ingurunean, bai komunitate–ingurunean.
- f) Haurren eta nerabeen asoziazionismoa sustatzea aisialdi hezigarriaren eta kirol– eta jolas–jardueren eremuan.

g) Eskola–instalazio publikoen erabilera soziala erraztea, eskola–ordutegitik kanpo haur eta nerabeentzako aisialdi hezigarriko jarduerak egiteko, betiere erabilera egokia izango dela bermatzen bada eta irakaskuntzako ekipamendu gisa duten eginkizun nagusia oztopatzen ez badute.

h) Ikastetxe publikoetan oporraldietan aisialdi hezigarriko eta denbora libreko programak egin daitezkeen bultzatzea, aldi horretan gurasoen lan– eta familia–bizitza bateragarri egiten laguntzeko.

i) Haurrak eta nerabeak sar daitezkeen jolasgune publikoetan egiten diren jardueren ezaugarriak arautzea, bai eta jolasgune horiek zaintzeko neurriak ere.

2.– Haur eta nerabeentzako jolasak, jostailuak eta bideo–jokoak haur eta nerabeen beharrezko egokitu beharko zaizkie eta adinaren arabera psikomotritatearen garapenerako lagungarri izan behar dute, indarrean dagoen araudian galdatutako segurtasun– eta irisgarritasun–baldintzak aintzat hartuta.

3.– Halaber, dibertsitate funtzionala duten haurrenganako errespetua sustatuko dute, etapa ebolutibo bakoitzeko garapen fisiko, psikiko eta sozialean lagunduko dute, eta saihestu egingo dituzte edozein bereizkeria mota, jarrera matxistak edo indarkeriazko eta gorrotozko jarrerak bultzatzen dituzten elementu, mezu edo estereotipoak.

X. KAPITULUA

Lan–eremuan eskubideak sustatzeko jarduketak

80. artikulua.– Sentsibilizazioa eta kontzientziakzioa.

Eusko Jaurlaritzak, lan–arloan dituen eskumenak egikaritzuz, enpresa–mundura zuzendutako dibulgazio–kanpainen bidez, lan–araudian adingabeei berariaz aitortutako eskubideak errespetatu daitezkeen sustatuko du, eta enpresak sentsibilizatuko ditu beharrezkoak diren segurtasun– eta babes–neurri guztiak hartu eta eraginkortasunez aplikatuko direla bermatzeko. Dagozkion ikuskapen–neurriak eta, hala badagokio, zehapen–neurriak hartuko ditu.

81. artikulua.– Lan–eremuko eskubideak sustatzea.

1.– Eusko Jaurlaritzak, hezkuntzaren arloan dituen eskumenak egikaritzuz, derrigorrezko hezkuntzaren ondoko hezkuntza bultzatuko du, 16 urtetik gorako nerabeei prestakuntza eta trebakuntza hobea emateko, gero laneratzen laguntze aldera.

2.– Eusko Jaurlaritzak, lan–arloan dituen eskumenak egikaritzuz, sustatu eta kontrolatu egingo du lantokietan legez ezarritako berariazko neurriak eraginkortasunez aplikatzen direla, lan–eremuan adingabeek dituzten berariazko eskubideak errespetatzen direla bermatzeko.

3.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumenak egikaritzuz, honako sustapen–jarduketa hauek egingo dituzte:

a) Lehen lan–esperientzia izatea erraztuko diete lan–esperientzia gutxi edo batere esperientziarik ez duten adingabeei.

b) Kontratazio–prozeduretan eta dirulaguntzak emateko prozeduretan erantzukizun sozialeko klausulak sartuko dituzte, lan–adinera iritsi ondoren prestakuntzarekin jarraitu nahi ez duten 16 eta 18 urte bitarteko pertsonak laneratzea sustatzeko.

XI. KAPITULUA

Ingurumen osasungarria izateko eskubidea sustatzeko jarduketak

82. artikulua.– Sentsibilizazioa eta kontzientziakzioa.

Eusko Jaurlaritzak, ingurumenaren eta ekologiaren arloan dituen eskumenak egikaritzuz, dibulgazio–jarduketak egingo ditu, herritar guztiak eta, bereziki, haur eta nerabe guztiak informatzeko, sentsibilizatzeko eta kontzientziatzeko, haurrek eta nerabeek ingurumen osasungarria izateko duten eskubideaz eta gizarte osoaren eta erakunde eta entitate publiko eta pribatu guztiek hura errespetatzeko, sustatzeko eta babesteko duten eginbeharraz.

83. artikulua.– Ingurumenerako eskubidea sustatzeko jarduketak.

Administrazio publikoek honako hau egin beharko dute:

- a) Ingurumena babesteko, zaintzeko eta hobetzeko neurri egokiak hartzea, garapen jasangarriaren ikuspegitik.
- b) Haur eta nerabeen artean naturarekiko errespetua eta hura ezagutzea sustatzea, eta, bereziki, helburu horrekin, natura– eta landa–ingurunearen dibertsitatea ezagutzeko programatutako bisitak eta ibilbideak antolatzea.
- c) Prestakuntza–programak diseinatzea eta ezartzea, honako gai hauen gainean: hondakinen minimizazioa, birziklapena eta tratamendua, baliabide naturalen erabilera arduratsua eta jasangarria, eta ingurumena zaintzeko ohitura positiboak hartzea.

XII. KAPITULUA

Ingurunerako eta mugikortasunerako eskubidea sustatzeko jarduketak

84. artikulua.– Sentsibilizazioa eta kontzientziakzioa.

Udalek, hiri–ingurunea eta mugikortasuna antolatzeko eta planifikatzeko dituzten eskumenak egikaritzuz, dibulgazio–jarduketak egingo dituzte, herritar guztiak eta, bereziki, haur eta nerabe guztiak informatzeko, sentsibilizatzeko eta kontzientziatzeko ingurune osasungarri eta segurua, atsegina eta irisgarria izateko duten eskubideaz, eta gizarte osoak ingurune hori sustatzeko, errespetatzeko eta babesteko duen eginbeharraz.

85. artikulua.– Ingurunerako eskubidea sustatzeko jarduketak.

Udalek, hiri–ingurunea, ekipamenduak eta mugikortasuna antolatzeko eta planifikatzeko dituzten eskumenak egikaritzuz, honako helburu hauek lortzeko ekintzak sustatuko dituzte:

- a) Hirietako guneak sortu eta planifikatzean haurrek eta nerabeek dituzten berariazko premiak eta haien interes gorena kontuan hartzea, haurrekiko hiri–ingurune inklusiboa eta atsegina lortzeko.
- b) Kutsadura atmosferiko, elektromagnetiko eta akustikoaren maila baxuak bermatzea.
- c) Neurriak hartzea, hirigintza–planetan edo arau subsidiarioetan, haurrek eta nerabeek beren ingurunearen diseinuan eta garapenean dituzten beharrianak eta interesak kontuan hartzea bideratutakoak, baita haur eta nerabeen erabilerarako eta ekipamenduetarako lurzorua erreserbatzea ere.
- d) Haurrek eta nerabeek irispidea duten jolasgune publikoak leku egokietan kokatzea eta, nolana ere, edozein elementu arriskutsutatik urrun edo babestuta, eta osasungarritasun–egoeran egon behar dute, eta ingurune irisgarri eta seguruan, ingurumen–kutsadura

atmosferiko, akustiko edo elektromagnetikoaren iturrietatik, eta osasun eta osotasun fisikorako eraikuntza edo elementu kaltegarri edo arriskutsuetatik urrun.

e) Jolasgune publikoak eratzea, segurtasun–neurri egokiak bermatzeko moduan eta, ahal dela, haurrak eta nerabeak jagotea errazteko, eta, gainera, adinaren araberako taldeetan banatzeko aukera eman behar dute, eta lau urtetik beherako haurrentzat bakarrik izango diren guneak ere eduki behar dituzte.

f) Ikastetxeen edo haur edo nerabeentzako beste zentro edo gune batzuen sarbideen arrisku–kudeaketa bermatzea, ahal den guztietan oinezkoentzako gune bihurtzea sustatuz eta ondo argizatutako ibilbideak sustatuz, haurrak eta nerabeak etxetik eskolara modu autonomoan joan ahal izateko.

g) Haurrei eta nerabeei bide–segurtasunaren eta hiriko mugikortasun jasangarriaren arloko heziketa emango zaiela bermatzea.

h) Dibertsitate funtzionala duten haur eta nerabeek ingurunean parte hartzea eta hartaz gozatzea eragotz edo muga dezaketen arkitekturako, hirigintzako eta hiri–altzarietako oztopoak ezabatu egingo direla bermatzea, Irisgarritasuna Sustatzeko abenduaren 4ko 20/1997 Legeak zehaztutako moduan.

i) Pertsonen zirkulazio aserako guneak zabaltzea, gune publikoaz gozatzea errazteko, kalea jolaserako, harremanetarako, sozializatorako eta garapen komunitariorako gune gisa berreskuratzeko aukera emanez.

86. artikulua.– Hiri–mugikortasunari buruzko jarduketak.

1.– Hiri barruko eta hiriarteko mugikortasun–politikek haurren eta nerabeen ikuspuntua, berariazko premiak eta interes gorena hartuko dituzte kontuan, eta garraio publikoak erabiltzea erraztuko diete.

2.– Horrez gain, haur eta nerabeen artean mugikortasun jasangarria erabiltzea sustatuko dute hezkuntza–programen bidez, eta mugikortasun segurua bermatuko dute, oinezkoei eta txirrindulariei bereziki bideratutako azpiegiturak zabalduz eta hobetuz, eta eskola–bideak antolatuz, baita joan–etorriak modu aktiboan egitea sustatzeko ekimenak ere, haurrak eta nerabeak kalean segurtasunez eta autonomiaz ibil daitezzen eta gune publikoen erabilera eta gozamina berreskura dezaten, haien osasuna eta autonomia hobetzeko eta jarduera fisiko onuragarriak osasunean duen garrantziari buruzko kontzientziazio–maila txiki–txikitatik handitzeko.

3.– Dibertsitate funtzionala duten haur eta nerabeen parte hartzea eragotz edo muga dezaketen arkitekturako, hirigintzako eta hiri–altzarietako oztopoak ezabatu egingo direla bermatzea, Irisgarritasuna Sustatzeko abenduaren 4ko 20/1997 Legeak zehaztutako moduan.

XIII. KAPITULUA

Informaziorako eskubidea sustatzeko jarduketak

87. artikulua.– Sentsibilizazioa eta kontzientziazioa.

Botere publikoek dibulgazio–jarduketak egingo dituzte herritar guztiak eta, bereziki, haur eta nerabeak informatzeko, sentsibilizatzen eta kontzientziazituzko, haur eta nerabeek egiazkoa eta plurala den eta beren eskubideak urratzen ez dituen informazioa eskuratzeko duten eskubideari buruz, eta gizarte osoak eskubide hori sustatzeko, errespetatzeko eta babesteko duen eginbeharrari buruz.

88. artikulua.– Informaziorako eskubidea sustatzeko jarduketak.

Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen–eremuan, honako hau egin beharko dute:

- a) Gizarte–hedabideek haur eta nerabeentzat interesgarria den informazio plurala eta egiazkoa zabal dezaten sustatzea, haur eta nerabeentzako argitalpenak edita ditzaten eta telebista–saioak diseina ditzaten, haur eta nerabeek parte hartze modukoak, betiere oinarritzko eskubideak eta askatasunak errespetatzeko balioak aintzat hartuta, eta, nolana ere, herritarrei Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmenaren berri eman beharko diete, baita haren inguruan sentsibilizatu ere.
- b) Haurrek eta nerabeek informazio–, dokumentazio–, liburutegi– eta gainerako kultura–zerbitzuetarako sarbidea izan dezaten erraztea, eta, horretarako, sentsibilizazio egokia egitea Interneteko aisia eta kulturako legezko eskaintzari buruz, baita jabetza intelektualeko eskubideen babesari buruz ere.
- c) Hedabideek, adingabeei zuzendutako mezuetan, berdintasunaren, elkartasunaren, errespetuaren eta aniztasunaren balioak susta ditzaten zaintzea, eta haurrei eta nerabeei aitortutako eskubideak urratzea ez dakartenak edo eskubide horien aurkakoak izan ez daitezen zaintzea.
- d) Hedabideen artean, aurreko letran aipatutako balioen sustapena babesteko jokabide–kodeak sortzea eta betetzen direla gainbegiratzea bultzatzea, eta adingabeentzat kaltegarriak diren irudi eta eduki digitaletarako irispidea mugatzeko neurriak hartzea.
- e) Dibertsitate funtzionala duten haur eta nerabeentzako ikus–entzunezko komunikazioaren erabateko gozamina sustatzea, baita jardunbide egokien erabilera ere, haienganako edozein bereizkeria edo ondorio negatibo ekiditeko. Dibertsitate funtzionala duten haur eta nerabeentzako irisgarritasuna bermatu beharko da, material eta zerbitzu horien arazoizko doikuntza zehatzekin, teknologikoak barne.

89. artikulua.– Hedabideei ezarritako betebeharrak.

Gizarte–hedabide guztiek, hala prentsa idatzian, telebista–bitartekoetan, irratan nola bitarteko telematikoetan, erantzunkidetasun–printzipioan oinarrituta, honako hauek egin beharko dituzte:

- a) Bereziki haur eta nerabeei zuzendutako programa eta edukietan, lege honetan eta gainerako ordenamendu juridikoan haiei aitortutako eskubideak errespetatzea, eta haien hezkuntza eta garapen integrala bultzatzea, giza eskubideekin, aniztasunarekiko errespetuarekin, tolerantziarekin eta printzipio demokratikoekin zerikusia duten balioak indartuz.
- b) Haurrei eta nerabeei zuzentzen dizkieten mezuek haurren eta nerabeen eskubideak susta ditzaten zaintzea, inola ere haien aurkakoak izan gabe eta, zehazki, elementu diskriminatzaileak, estereotipatuak, sexistak, arrazistak, xenofoboak, pornografikoak edo bortitzak izan gabe.
- c) Haurrei eta nerabeei zuzentzen dizkieten mezuek desberdintasunaren, elkartasunaren, aniztasunaren eta pertsonetikiko errespetuaren balioak susta ditzaten zaintzea.
- d) Haur eta nerabeen izena, izenaren siglak, irudia edo beste edozein datu ez zabaltzea, baldin eta haur eta nerabe horiek identifikatzea ahalbidetzen badute edo haien bizitza pribatuari buruzko edozein egitate zabaltzen badute, zeinak haien babesa arriskuan jartzen baitu edo haien ohoreari, intimitateari edo irudiari eragiten baitio. Nolanahi ere, debekatuta

dago haien izenak, irudiak edo datuak zabaltzea, baldin eta auzi penaletan biktima, lekuko, salatu, ikertu, auzipetu edo akusatu gisa azaltzen badira.

90. artikulua.– Telebista– eta irrati–hedabideei ezarritako betebeharrak.

1.– Euskal Autonomia Erkidegoarenak diren telebista–kanalen emanaldiek, bai eta beste telebista–zerbitzu batzuen emanaldiek ere (zerbitzu horiei baimena ematea Autonomia Erkidegoko Administrazioari dagokionean), honako betekizun hauek bete behar dituzte:

a) Haur eta nerabeentzako berariazko edukiak sartzeari, haien eskubideak sustatzeko, haien prestakuntza osatzeko eta garapen intelektuala, afektiboa eta soziala estimulatzeko.

b) Haurrentzako eta nerabeentzako programak ematean, haurren eta nerabeen ohituretara egokitutako ordutegia errespetatzea.

Ondore horietarako, haurren audientziako edo babes indartuko ordu–tartetzat hartuko dira, 13 urtetik beherakoentzat gomendatutako edukiak jarri beharrekoak, 7:00etatik 9:00etarako eta 17:00etatik 20:00etara bitartekoa, lanegunetan, eta 9:00etatik 12:00etara, larunbat, igande eta estatu–mailako eta autonomia–erkidegoko jaiegunetan.

c) Babes bereziko ordu–tarte bat gordetzea; tarte horretan, haurren eta nerabeen garapenari kalte egin diezaiokeen programa, eszena edo mezurik ezin izango da eman, ezta, nolana ere, indarkeria, pornografia edo harreman pertsonaletan esplotazioa erakusten duen edukia daukatenak, tratu apalesgarria islatzen dutenak, delitu–jarduerak egitera zirikatzen dutenak, edo indarkeria, gorrotoa, elkertasunik eza edo edozein arrazoirengatiko bereizkeria sustatzen duenik, lege honen 13 b) artikuluan aipatutakoaren arabera, edo animalien aurkako tratu txarrik islatzen duenik.

d) Adingabeentzako irudi eta eduki digital kaltegarrietarako irispidea mugatzeko neurriak hartzea, onetsitako edukien autoarauketa–kodeetan ezarritakoaren arabera. Irisgarritasuna bermatu beharko da, eta material eta zerbitzu horien arrazoizko egokitzapenak egin beharko dira, teknologikoak barne, dibertsitate funtzionala duten haur eta nerabeentzat.

2.– Ikus–entzunezko komunikazio–zerbitzua programa–katalogo baten bidez egiten denean, emaileek katalogo bereizi batean sartu beharko dituzte adingabeen garapen fisikoa, mentala edo morala larriki kalte dezaketen edukiak. Ondore horretarako, emaileek gailu, programa edo mekanismo eraginkorrak, eguneragarriak eta erabilerrazak ezarriko dituzte, gurasoek adingabeentzako eduki kaltegarriak blokeatuz kontrolatu ahal izateko, eta, bide batez, adingabeek berentzat ez diren edukiak bistara ez ditzaten.

3.– Telebista–emanaldietan bete beharreko baldintza horiek, artikuluko honen 1. paragrafoan aipatutakoak, Euskal Autonomia Erkidegoaren eskumenekoak diren irrati–kanal eta –zerbitzuen bidezko emanaldietan ere bete beharko dira.

91. artikulua.– Haur eta nerabeentzako publizitatea.

Haur eta nerabeei zuzendutako eta Euskal Autonomia Erkidegoko lurraldean jendarteratutako publizitateak, edozein gizarte–hedabide edo mota erabiliz eginda ere, honako irizpide hauek bete beharko ditu, haien eskubideak behar bezala sustatzeko:

a) Mezua hartzaileen adinera eta heldutasunera egokitzea. Horretarako, produktuen irudiak, prestazioak eta erabilera zuzena era ulergarrian erakutsiko dira, eta, horretarako, hartzaile diren haur eta nerabeen garapen–mailari egokitutako hizkera garbi eta erraza erabiliko da.

b) Errealitatera egokitzea eta kontsumoa ez bultzatzea. Horretarako:

- Objektuen irudiek errealitatea islatu beharko dute formatuari, mugimenduei eta gainerako ezaugarriari dagokienez.
- Iragarkiek ezingo dituzte haurrak eta nerabeak produktu bat edo zerbitzu bat erostera bultzatu haien esperientziarik ezaz edo sinesberatasunaz baliatuta; orobat, ezingo dituzte haien gurasoak, tutoreak edo zaintzaileak, edo beste hirugarrenen bat limurtu, eros ditzaten.

c) Publizitate egia eta ez-engainagarria. Horretarako, iragarkiek:

- Iragarritako objektuaren prezioa adierazi beharko dute, indarrean dagoen legeriaren arabera.
- Iragarkietan ezingo da ondasunak edo zerbitzuak emango direla agindu, baldin eta horiek eskuratzeko esplizituak ez diren baldintzak bete behar badira.
- Iragarkiek ezingo dute inola ere esplotatu hurrek eta nerabeek beren gurasoengan, tutoreengan edo zaintzaileengan, edo irakasleengan edo erreferentziazko beste heldu batzuegan duten konfiantza.

d) Informazio-publizitatea, ez-kaltegarria eta ez-arriskutsua, eta bizitza osasungarriko ohiturekin bateragarria. Horretarako, iragarkiek ezingo dituzte honako hauek egin:

- Osasunerako kaltegarriak diren jokabideetara edo jardueretara bultzatzea.
- Bereizketak edo bereizkeriak egitea iragarritako objektuaren kontsumoaren arabera.
- Haur eta nerabeengan helduei dagozkien itxaropenak sortu, adibidez, ekonomia-arrakastarekin zerikusia dutenak.
- Gorputzaren kultura eta autoirudiaren arbuioa sustatzea, argaltzeko produktuak, ebakuntza kirurgikoak edo estetika-tratamenduak txertatuz, irudi fisikoagatiko arbuio sozialera edo pisu- edo estetika-faktoreengatiko arrakastara jotzen dutenak.

e) Berdintasuna eta bereizkeriarik eza sustatzea. Horretarako, iragarkiek:

- Aniztasunarekiko irudi doitua eta positiboa zabalduko dute.
- Pertsona guztien arteko berdintasuna islatuko dute, eta ezingo dute edukirik aurkeztu nagusitasun- edo gutxiagotasun-ideiak edo edozein arrazoiren ondoriozko bereizkeria-ideiak zabaltzeko, lege honen 13 b) artikuluan adierazitako moduan.

f) Tolerantzia-, bizikidetz-, elkartasun- eta bake-balioak sustatzea, kanpo utzita indarkeria, pornografia edo harreman pertsonaletan esplotazioa erakusten duen eduki oro, eta tratu apalesgarria islatzea, delitu-jarduerak egitera zirikatzea, edo haien garapenerako kaltegarria izan daitekeen beste edozein eduki aurkeztea.

g) Adingabea bereziki babesteko ordutegietan, ikus-entzunezko komunikazio-zerbitzuak ematen dituztenek egiten duten publizitateak ezin izango du eduki adingabeei kalte morala edo fisikoa ekar diezaikeen merkataritza-komunikaziorik.

h) Haurrak eta nerabeak edari alkoholduen eta tabako-produktuen publizitateari dagokionez babestuta egongo dira, Adikzioen eta Droga-mendekotasunen gaineko Arreta Integralari buruzko apirilaren 7ko 1/2016 Legean ezarritako moduan.

i) Haurrak eta nerabeak babestuta egongo dira ausazko jokoei buruzko publizitateari dagokionez, Euskal Autonomia Erkidegoan Jokoa arautzen duen azaroaren 8ko 4/91 Legean eta Adikzioen eta Droga-mendekotasunen gaineko Arreta Integralari buruzko apirilaren 7ko 1/2016 Legean ezarritako moduan. Bereziki, kirol-jardueretara bideratutako instalazio eta guneeetan ausazko jokoei buruzko publizitatea agertzea ekidin beharko da.

92. artikulua.– Haur eta nerabeentzako publizitatea egiteko debekuak.

1.– Debekatuta dago publizitate zeharkakoa, bereizi gabea edo estalia egitea adingabeei zuzendutako programak ematen diren bitartean.

2.– Halaber, debekatuta egongo dira nortasuna garatzeko kaltegarria izan daitekeen edukia duten publizitate mota guztiak:

a) Joko–lokal edo ikuskizun publikoetan eta jolas–jardueretan.

b) Euskal Autonomia Erkidegoan banatu eta batez ere haurrentzat eta nerabeentzat diren argitalpenetan.

c) Haur eta nerabeen babes bereziko ordu–tarteetan telebistak edo irratiak emandako publizitatean.

d) Beste edozein telekomunikazio– edo telematika–bitartekoren bidez emandako publizitatean, haurrentzat eta nerabeentzat sarbidea irekita duten zerbitzuetan.

93. artikulua.– Haurrak eta nerabeak protagonista dituen publizitatea.

1.– Haurrak eta nerabeak protagonista dituen eta Euskal Autonomia Erkidegoan hedatutako publizitateari dagokionez, honako hau ezartzen da:

a) Hurren eta nerabeen eskubideei egokitutako irudia aurkeztu beharko du.

b) Oro har, aniztasunarekiko irudi doitua eta positiboa aurkeztu beharko du, eta, bereziki, dibertsitate funtzional, erlijio–, sexu–, genero– eta sexu–orientazioko aniztasunarekikoa.

c) Ezin izango ditu haurrak eta nerabeak egoera arriskutsuetan edo haien osotasunaren aurka egiten duten egoeretan erakutsi, ezta sexu– edo indarkeriazko jarduera edo jarreretan ere.

d) Ezingo da kontsumo konpultsiboa bultzatzen duen mezurik transmitituko.

2.– Debekatuta dago haurrak eta nerabeak erabiltzea honelakoak iragartzeko: edari alkoholdunak, tabakoa, edo haur eta nerabeentzat debekatuta dauden jarduerak; indarkeriazko jarduerak edo jarrerak; pornografia, harreman pertsonaletan esplotazioa edo indarkeria erakusten dutenak; edo tratu apalesgarria islatzen dutenak; delitu–jarduerak egitera zirikutzen dutenak edo edozein arrazoiren ondoriozko elkartasunik eza edo bereizkeria sustatzen dutenak, lege honen 13 b) artikuluan ezarritako moduan.

XIV. KAPITULUA

Informazioaren eta komunikazioaren teknologietarako eskubidea sustatzeko jarduketak

94. artikulua.– Sentsibilizazioa eta kontzientziazioa.

1.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen–eremuan, dibulgazio–jarduketak egingo dituzte, herritar guztiak eta, bereziki, haur eta nerabe guztiak informatzeko, sentsibilizatze eta kontzientziatzeko informazioaren eta komunikazioaren teknologiatik segurtasunez eta arduraz erabiltzeko duten eskubideaz.

2.– Bereziki, kontzientziazio– eta hezkuntza–kanpaina espezifikoak egin beharko dituzte, honako helburu hauek lortzeko:

a) Internet, sare sozialak eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiak modu seguruan eta arduratsuan erabiltzea sustatzea, oro har, eskaintzen dituzten aukerak aprobetxatzearen eta erabilera positiboaren ikuspegitik.

b) Haur eta nerabeen aurkako sexu-indarkeriako fenomenoak sor ditzaketen erabilera desegokietatik eratorritako arriskuez ohartaraztea, hala nola ziberjazarpena, *groominga*, genero-ziberindarkeria edo *sextinga*, baita haur eta nerabeek pornografia eskuratzea eta kontsumitzea ere.

3.– Kanpaina horiek modu irisgarrian egingo dira, adin-tarteen arabera bereiziz, adingabe guztiek parte hartzeko aukera izan dezaten, haur eta nerabeen beren ikuspegia eta iritziak txertatuz.

95. artikulua.– Informazioaren eta komunikazioaren teknologietarako eskubidea sustatzeko jarduketak.

1.– Eusko Jaurlaritzak, hezkuntzaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, eskola-curriculumean sartuko ditu alfabetatze digitala eta mediatikoa, etapa ebolutibo bakoitzera egokituta, baita dibertsitate funtzionala duten haur eta nerabeen hezkuntza-laguntzako berriazko premietara egokituta ere, adingabeek errespetuz, segurtasunez eta erantzukizunez jarduten ikas dezaten.

2.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen-eremuan, honako jarduketa hauek egingo dituzte:

a) Familiei laguntzeko neurriak hartzea, gurasoen rola indartuz eta babestuz beren legezko betebeharrak betetzea errazten duten gaitasunak eta trebetasunak garatuz eta, bereziki, Datu Pertsonalak Babesteko eta Eskubide Digitalak Bermatzeko abenduaren 5eko 3/2018 Lege Organikoaren 84.1 artikuluan ezarritakoak.

b) Hiri- edo landa-eremuetan ekitate-baldintzetan irispidea sustatzea.

c) Teknologia berrien eremuan (bideo-jokoaren arloan barne) diharduten enpresen gizarte-erantzukizuna bultzatzea, Interneten haurrak eta nerabeak babesteko arloan, eta, sektore pribatuarekin elkarlanean, aplikazio eta zerbitzu digitalen hasieran eta garapenean haurren eta nerabeen babesak kontuan hartzea sustatzea.

d) Nazioarteko ekimenetan parte hartzea, informazioaren eta komunikazioaren teknologia berrietako programak eta, bereziki, bideo-jokoak baimentzeko, etiketatzeko eta kontrolatzeko irizpide komunak ezartzeko.

XV. KAPITULUA

Kontsumoaren arloko eskubideak sustatzeko jarduketak

96. artikulua.– Sentsibilizazioa eta kontzientziazioa.

Eusko Jaurlaritzak, kontsumoaren arloan dituen eskumenak egikaritzuz, dibulgazio-jarduketak egingo ditu, herritar guztiak eta, bereziki, haur eta nerabeak informatzeko, sentsibilizatzeko eta kontzientziazitzeko kontsumo arduratsua, jasangarria, kritikoa eta etikoa izateko duten eskubideaz.

97. artikulua.– Kontsumitzaile-eskubidea sustatzeko jarduketak.

Eusko Jaurlaritzak, kontsumoaren arloan eskumena duen sailaren bidez, zaindu egingo du haurrek eta nerabeek berriazko beharrian eta ezaugarriak dituzten kontsumitzaile gisa

dituzten eskubide eta interesak errespetatu eta sustatu egiten direla, eta bereziki defendatzen eta zaintzen direla. Horretarako, neurri hauek hartuko ditu:

a) Irisgarritasunaren, segurtasunaren eta publizitatearen arloko araudi aplikagarria zorrotz betetzen dela gainbegiratuko du, eta abusuzko praktiketatik defendatuko ditu; horretarako, kontsumitzaile-antolakundeetan era aktiboan parte hartuko du.

b) Kontsumoaren arloan informazioaren eta komunikazioaren teknologiak behar bezala erabiltzen lagunduko du.

c) Haur eta nerabeei orientazioa eta laguntza emango die kontsumitzaile eta erabiltzaile gisa dituzten eskubideak egikari ditzaten, eta beren eskubideak urratzen dituzten jokabideen aurrean kexa- eta erreklamazio-prozeduretarako sarbidea erraztuko die bai haiei bai haien gurasoei, legezko ordezkariari edo harreragile edo zaintzaileei.

98. artikulua.– Argitalpenei lotutako mugak.

1.– Debekatuta dago haur eta nerabeei beren nortasunaren garapenerako kaltegarria izan daitezkeen argitalpenak saltzea, eta, nolana ere, indarkeria, pornografia edo harreman pertsonaletan esplotazioa erakusten duten edukia daukatenak, tratu apalesgarria islatzen dutenak, delitu-jarduerak egitera zirikatzen dutenak edo elkartasunik eza edo bereizkeria sustatzen dutenak, lege honen 13 b) artikuluan zehaztutako moduan, edo haien garapenerako kaltegarria izan daitezkeen beste edozein eduki dutenak.

2.– Debekatuta dago haur eta nerabeei, zuzenean nahiz zeharka, goiko paragrafoan aipatutakoak bezalako argitalpenak eskaintzea, edo horiek haientzat erakusgai jartzea, haur eta nerabeek libreki hartu ahal izateko moduan.

3.– Debekatuta dago argitalpenetan haurrei eta nerabeei dagozkien izenak, irudiak edo beste datu batzuk hedatzea, lege honen 47. eta 86. artikuluetan ezarritako moduan, ABJLOri jarraituz, eta Ohorerako, Norberaren eta Familiaren Intimitaterako eta Norberaren Irudirako Eskubidearen Babes Zibilari buruzko maiatzaren 5eko 1/1982 Legean xedatutako moduan.

4.– Debekatuta daude, orobat, indarrean dagoen ordenamendu juridikoan argitalpenei buruz berriaz debekatuta dauden gainerako jarduerak.

99. artikulua.– Ikus-entzunezko materialari lotutako mugak.

1.– Debekatuta dago haur eta nerabeei haien garapenera kalte egin diezaieketen bideoak, bideo-jokoak edo ikus-entzunezko edozein material saltzea eta alokatzea, eta, nolana ere, indarkeria, pornografia edo harreman pertsonaletan esplotazioa erakusten duten edukia daukatenak, tratu apalesgarria islatzen dutenak, delitu-jarduerak egitera zirikatzen dutenak, edo edozein arrazoirengatik elkartasunik eza edo bereizkeria sustatzen dutenak lege honen 13 b) artikuluan zehaztutako moduan, edo haien garapenerako kaltegarria izan daitezkeen beste edozein eduki dutenak.

2.– Debekatuta dago aurreko letran aipatutako ikus-entzunezko materiala proiektatzea haurrak eta nerabeak sartzeko baimenduta dagoen lokaletan eta ikuskizunetan, eta, oro har, material hori haur eta nerabeen artean hedatzea, edozein bitartekoren bidez.

3.– Debekatuta daude, orobat, indarrean dagoen ordenamendu juridikoan berriaz debekatuta dauden ikus-entzunezko materialen inguruko beste jarduerak guztiak.

100. artikulua.– Substantziei lotutako mugak.

1.– Haurrek eta nerabeek kontsumitu edo erabil ditzaten merkaturatzeko, produktuek honako betekizun hauek bete behar dituzte:

- a) Gai kaltegarriak ez edukitzea, indarrean dagoen legeriak ezartzen duen bezala, eta agerian izatea beren osaera, ezaugarriak, erabiltzeko modua eta zein adin–tartetako haur eta nerabeentzat diren jakiteko behar beste informazio.
- b) Neurri horien egokitasuna bermatzeko behar diren segurtasun–neurriak betetzea, bai xede duten erabilerarako, bai erabilera desegokiaren ondorioz sor daitezkeen ondorio kaltegarriak saihesteko.

2.– Herritar guztiei zuzendutako produktuak merkaturatzeko baldintzak arautzeko, neurri hauek ezarriko dira:

- a) Farmazia–produktuei buruzko araudia betetzen dela zaintzea eta, bereziki, sendagaiak istripuak zentzuz prebenitzea bermatzeko moduan egin eta aurkeztea, batez ere haur eta nerabeei dagokienez, eta, bereziki, haien gaitasun intelektualari eragiten dion dibertsitate funtzionala dutenei dagokienez.
- b) Detergenteak eta, oro har, garbiketarako produktuak istripuak zentzuz prebenitzeko moduan aurkeztuko direla zaintzea, eta, batez ere, irekitzea eragozteko segurtasun–sistemak edukiko dituztela eta ez dela kolore eta zapora bereziki erakargarriak erabiliko.

3.– Haur eta nerabeei produktu jakin batzuk saltzea edo hornitzea debekatzeko honako neurri hauek ezarriko dira:

- a) Edari alkoholduak, tabakoa edo haien produktuak hemezortzi urtetik beherako pertsonei saldu edo hornitzeko debekua.
- b) Haurrei eta nerabeei aurreko letretan adierazitakoez bestelako produkturen bat saltzeko edo emateko debekua, baldin eta produktu horrek mendekotasun fisikoa edo psikikoa eragin badezake edo bizitza arriskuan jar badezake, nahiz eta erabilera desegokiaren ondorioz izan, edo, oro har, osasunari edo nortasunaren garapen askeari kalte egin badiezaiekete, bereziki produktu toxiko eta leherkorrak.

101. artikulua.– Zerbitzuetarako irispiderako mugak.

Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen–eremuan, neurriak hartuko dituzte haurrei eta nerabeei zerbitzu jakin batzuetarako irispidea mugatzeko:

a) Haurrak eta nerabeak joko–establezimendu eta –lokaletara sartzeko, Jokoa arautzeko azaroaren 8ko 4/1991 Legean eta hura garatzeko araudian xedatutakoa bete beharko da. Bereziki, haur eta nerabeentzat debekatuta dago:

- Dirua edo balio ekonomikoa duten gauzak jokatzen diren zori, dema eta ausazko jokoetan parte hartzea, orobat diru–saria ematen duten jolas–makinak erabiltzea eta apustuetan parte hartzea, Euskal Autonomia Erkidegoan Jokoa arautzen duen azaroaren 8ko 4/1991 Legeak ezarritako moduan.
- Beren nortasunaren garapenerako kaltegarria izan daitekeen edukia duten jolas–makinak erabiltzea, eta, nolana ere, indarkeria, pornografia edo harreman pertsonaletan esplotazioa erakusten duen edukia daukatenak, tratu apalesgarria islatzen dutenak, delitu–jarduerak egitera zirikatzen dutenak, edo edozein arazorengatik elkartasunik eza edo bereizkeria sustatzen dutenak lege honen 13.

artikuluaren zehaztutako moduan, edo haien garapenerako kaltegarria izan daitekeen beste edozein eduki dutenak.

b) Adingabeak ezin izango dira establezimenduetan sartu edo egon, baldin eta adingabeentzat desegokitzat jotako jarduerarik egiten edo erakusten bada establezimenduetan, edo adingabeentzat material edo informazio desegokia zabaltzen bada edozein bitartekoz. Bereziki, debekatuta dago:

- Adingabeak dantzalekuetan, dantza-aretoetan eta diskoteketan sartzea eta egotea, hargatik eragotzi gabe adingabeentzako saioak egiteko baimena duten dantza-areto edo diskotekei buruz edota gazte-aretoei buruz xedatutakoa.
- Hamasei urtetik beherakoak taberna berezietan, pub eta disko-tabernetan sartzea eta egotea, adin nagusikoekin daudenean izan ezik.

c) Hamasei urtetik beherako haur eta nerabeek, gurasoen, legezko ordezkarien edo harreragile edo zaintzaileen adostasun espresurik gabe hoteletan edo antzeko lekuetan ostatu eskatzen dutenean, hoteleko edo antzeko leku horretako arduradunak azken horiei jakinarazi egin behar die, eta, ezin bada, polizia-agintaritzari, haiek aurki ditzan.

IV. TITULUA

Haurren eta nerabeen osasunerako, ongizate materialerako, gizarteratzeko eta hezkuntzarako kaltegarriak diren egoeren prebentzioa, detekzioa eta arreta

102. artikulua.– Prebenitu, detektatu eta arreta emateko eginbeharra.

1.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen-eremuan, prebentzio-, detekzio- eta arreta-ekintzak egin beharko dituzte, haurrek eta nerabeek beren garapen osorako eta harmonikorako kaltegarriak diren egoerak jasan ez ditzaten, osasunaren, hezkuntzaren, ongizate materialaren eta gizarteratzearen eremuan, eta, horrelakorik gertatuz gero, garaiz esku hartu beharko dute beren beharrei erantzuteko egokienak diren arreta-moduekin:

a) Osasunerako kaltegarriak diren egoerak prebenitzea, detektatzea eta arreta ematea, hala nola gaixotasunak, garapenaren nahasmenduak, sexu- eta ugalketa-osasuneko arazoak, obesitatea, osasun mentaleko nahasmenduak (elikadura-jokabidearen nahasmenduak barne), mendekotasunak eta istripuak.

b) Ongizate materialerako eta gizarteratzeko kaltegarriak diren egoerak prebenitzea, detektatzea eta arreta ematea, hala nola pobrezia, bizitegi-bazterketa eta gizarte-bazterketa.

c) Hezkuntza-garapenerako kaltegarriak diren egoerak prebenitzea, detektatzea eta arreta ematea, hala nola eskolagabetzea, absentismoa eta eskola-porrota.

2.– Aurreko paragrafoan aipatutako egoerak ez dira berez babesgabetasun-egoerak, baina, kasu jakin batzuetan, indarkeria-egoera, babesgabetasun-arriskuko egoera edo babesgabetasun-egoera baten adierazgarri izan daitezke, kasu jakin bakoitzaren larritasunaren edo inguruabarren arabera. Kasu horietan, hurrenez hurren, lege honen V. eta VI. tituluaren xedapenak aplikatu beharko dira.

3.– Titulu honetan jasotako ekintzak eta, bereziki, babes-faktoreak sustatzea xede duten prebentzio-ekintzak, III. tituluaren eremu bakoitzerako araututako sustapen-ekintzekin batera aplikatu ahal izango dira, jarduketan koherentzia bermatzeko eta baliabide publikoak hobeto aprobetxatzeko.

4.– Prebentzio-ekintzaren eraginkortasuna bermatzeko, lege honen 9. artikuluan ezartzen den moduan, tresna tekniko baliozkotuak ezarri beharko dira titulu honetan araututako

jarduketa—eremu guztietan, agertzea edo garatzea prebenitu nahi den egoerei dagokienez, premia handienak dituzten edo egoera zaurgarrienean dauden familiak eta haurrak eta nerabeak identifikatu ahal izateko.

Horretarako, faktore horiek dituzten herritarren azpitaldeentzat berariaz diseinatutako prebentzio—neurriak aplikatzea gomendatzen duten arrisku—adierazleak ezarri eta definitu beharko dira, eta baita, beren egoera indibiduala dela—eta, identifikatutako faktoreekiko zaurgarritasun handiagoa duten haur eta nerabetzat jotakoei dagokienez ere.

I. KAPITULUA

Osasun fisiko eta mentalerako kaltegarriak diren egoeren prebentzioa, detekzioa eta arreta

103. artikulua.— Gaixotasun eta nahasmenduen prebentzioa eta detekzioa.

1.— Eusko Jaurlaritzak, osasunaren arloan dituen eskumenak egikaritzuz, eta Osakidetza—Euskal Osasun Zerbitzuak, III. tituluan jasotako osasunaren sustapenerako jarduketekin batera, haur eta nerabeen gaixotasunak —gaixotasun arraroak barne— prebenitzera eta, hala badagokio, garaiz detektatzera bideratutako jarduketak antolatuko dituzte, osasunerako arrisku—faktoreekiko esposizioa murriztuz eta babes—faktoreak indartuz.

2.— Zehazki, aldian aldiko osasun—kontrolak bermatuko dira, baita osasun—agintaritzak proposatutako txertoen egutegian jasotako gaixotasun infekzioso eta kutsakorren kontrako immunizazioa ere, betiere osasun—agintaritzak ezarritako irizpideekin bat etorritz.

3.— Halaber, Eusko Jaurlaritzak, ingurumen— eta ekologia—arloan dituen eskumenak egikaritzuz, arlo horretan eskumenak dituzten Euskal Autonomia Erkidegoko beste administrazio publiko batzuekin elkarlanean, ingurumenaren kalitatea bultzatuko du, ingurumen—arriskuak (ura, elikagaiak, airea eta lurzorua) kontrolatuz eta horien jarraipena eginez, elikagaien eta edarien segurtasun—bermeak hobetuz eta ingurumen—esposizioen biomonitorizazioa garatuz.

1. atala. Garapen—nahasmenduen prebentzioa, detekzioa eta arreta

104. artikulua.— Garapen—nahasmenduen prebentzioa eta detekzioa.

1.— Eusko Jaurlaritzak, gizarte—, osasun— eta hezkuntza—zerbitzuen arloan dituen eskumenak egikaritzuz, eta foru—aldundiek, gizarte—zerbitzuen arloan eskumena duten sailen bitartez, behar diren jarduketak egingo dituzte garapen—nahasmenduak edo kalte horiek jasateko arriskua prebenitzeko edo, hala badagokio, garaiz detektatzeko, arreta goiztiarreko esku—hartze integralaren esparruan, hau da, 0 urtetik 6ra bitarteko haurrei, haien familiei eta inguruneari zuzendutako jarduketa guztiak biltzen dituen esparruan, diziplinarteko osasun—, hezkuntza— eta gizarte—ikuspuntutik.

2.— Zehazki, honako jarduketa hauek egingo dituzte:

a) Haurdun dauden nerabeei arreta eta jarraipen intentsiboa egitea arrisku—egoerak detektatzeko eta etorkizuneko gurasoei informazioa, laguntza eta orientazioa emateko eginkizunak betetzen dituzten profesionalen bidez (Lehen Mailako Arreta, obstetrizia eta emaginak). Kasuaren inguruabarren argitan egokituz jotzen denean, bideratu edo koordinatu egingo dira arrisku biologiko, psikologiko edo sozial handiko haurdunaldien arretan espezializatutako zerbitzuekin, eta zerbitzu horietatik emango dira haurdunari eta kontzebituari ahalik eta arreta onena ematea bermatzeko beharrezkoak diren laguntza sanitario, sozialak eta psikologikoak.

b) Amari eta haurtxoari jaio aurreko, jaiotza inguruko eta jaio ostean eman beharreko laguntzari buruzko prozesu guztiak integratzea, eskura dagoen ebidentziarik onenean oinarritutako praktika klinikoko gidekin bat etorriz.

c) Sortzetiko gaixotasunen prebentzioa eta detekzio goiztiarra, baita urritasun psikiko eta fisikoena ere, indarrean dagoen lege-esparruak, etikak, teknologiak eta lehendik dauden baliabideek osasun-sistemari ezartzen dizkioten mugekin soilik, eta, bereziki, jaio aurretik eta jaio berritan sortzetiko gaixotasunak bahetzearen bidez, haurren gorreria garaiz detektatzea barne.

d) Arrisku biologiko, psikologiko edo sozialeko baldintzak dituzten haurren jarraipena egitea, haurren garapenaren lehen urteetan adierazpen berantiarra izango duten hainbat arazo izateko arriskua areagotzen baitute.

e) Gurasoek, legezko ordezkariak eta harreragile edo zaintzaileek gurasotasun positiboko ikastaro eta tailerretan edo tratu oneko programa espezifikoen parte hartzea erraztera bideratutako jarduketak.

3.- Aurreko paragrafoan xedatutakoa gorabehera, haurduna 25 urtetik beherakoa denean, eta ama izango denaren jokabidea edo haren inguruabar berezi eta zaurgarriak direla-eta kontzebituaren ohiko garapenean edo osasunean eragina izan dezakeen jaio aurreko arriskuko egoera posiblea dagoenean, gero kontzebituaren arrisku- edo babesgabezia-egoeraren deklaraziorik ez egoteko edo, azken batean, hori gertatzea saihesteko, Osakidetza-Euskal Osasun Zerbitzuak, haurdunaldian zein jaiotzaren ondoren, arreta berezia eskainiko die amari eta haurtxoari, eta, hala badagokio, haien familiari. Arreta espezializatua etxez etxekoa izan daiteke, beharrezkoa dela baloratuz gero.

4.- Nolanahi ere, osasun-langileek emango dute arreta, eta honako alderdi hauetan jardunbide egokiak edo hobekuntzak bermatzeko edo gehitzeko esku-hartzeak sartuko dira:

a) Osasuna eta arriskuen prebentzioa sustatzea; bertan sartzen dira haurra jaio aurretik amaren osasuna hobeto zaintzeko jokabideak, ohitura osasungarriak (elikadura, jarduera fisikoan, atsedendian edo osasun emozionalean), eta tabakoaren, alkoholaren eta bestelako substantzien kontsumoa saihestea edo, hala badagokio, murriztea.

b) Amaren eta kontzebituaren arteko atxikimendu-lotura egokia sortzen laguntzea.

c) Haurraren osasuna eta garapena hobetzea, gurasoei laguntza emanez zainketa trebea, ardurazkoa eta sentikorra eskaintzeko: amaren/aitaren eta haurren arteko interakzioa.

d) Amen bizi-garapen goiztiarra.

5.- Aurrekoa hargatik eragotzi gabe, hirugarren paragrafoan aipatzen den arreta espezializatua eskumena duten gizarte-zerbitzuekin koordinatuta emango da. Gainera, beharrezkoa bada, ama izango denaren jokabidea edo inguruabar berezi edo zaurgarriak direla-eta jaio aurreko arriskua dagoela iritziz gero, babes-neurriak hartuko dira lege honen VI. tituluan aurreikusitako moduan.

105. artikulua.- Arreta goiztiarra.

1.- Aurreko artikuluan aipatutako administrazioek, beren eskumenen eremu materialean, behar diren jarduketak egingo dituzte garapen-nahasmenduei edo horiek jasateko arriskuari aurre egiteko, arreta goiztiarreko esku-hartze integralaren esparruan. Esku-hartze horretan, psikomotrizitate, psikoterapia, fisioterapia, logopedia, gizarte-lan eta psikopedagogia, psikologia, lanbide-terapia, gizarte-hezkuntza, eta hezkuntza-laguntzako esku-hartzeak

sartu ahal izango dira, baita oztopo fisikoak eta sozialak gainditzeko laguntzak ere, haur bakoitzaren ingurune naturala kontuan hartuta.

2.– Esku–hartzeko horiek oro har eta sektoreen artean egingo dituzte bai Arreta Goiztiarreko Esku–hartzeko Taldeek, beren jarduera Haurren Garapeneko eta Arreta Goiztiarreko Zentroetan garatuko dituztenek, bai osasun–sistemak eta hezkuntza–sistemak, foru–aldundietako arreta goiztiararen arloan eskumena duen sailari atxikitako Arreta Goiztiarreko Balorazio Taldeek eta haurren arreta–premien balorazioa egin ondoren, betiere haur bakoitzarentzat onesten den arreta pertsonalizatuko planaren arabera eta harekin bat etorriz.

2. atala. Sexu– eta ugalketa–osasunaren alorreko prebentzioa, detekzioa eta arreta

106. artikulua.– Sexu– eta ugalketa–osasunaren alorreko prebentzioa eta detekzioa.

1.– Eusko Jurlaritzak, osasunaren eta hezkuntzaren arloan dituen eskumenak egikaritzuz, sexu– eta ugalketa–osasunarekin zerikusia duten arriskuak prebenitzeko neurriak garatuko ditu.

2.– Zehazki, neurri horiek helburu hauek betetzera bideratuko dira:

a) Nahi gabeko haurdunaldiak prebenitzea, antisorgailuetarako irisgarritasuna hobetzera bideratutako neurriak hartuta.

b) Oso adin goiztiarreko haurdunaldiak prebenitzea, osasunerako dakarten arriskua dela eta.

c) Sexu–transmisiozko gaixotasunak prebenitzea.

d) Fetuaren garapenerako arriskuen prebentzioa, haurdunaldian osoan zehar, jaio aurreko fasean, jaiotza ingurukoan eta jaio ostekoan.

107. artikulua.– Sexu– eta ugalketa–osasunaren alorreko arreta.

Heziketa afektibo–sexualaren arloan lege honen 68.2 artikuluan aurreikusitako sustapen–ekintzen osagarri gisa, eta sexu– eta ugalketa–osasunaren alorrean prebentzio–, detekzio– eta arreta–jarduketak egitea errazteko helburuarekin, Eusko Jurlaritzak, osasunaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, eta Osakidetza–Euskal Osasun Zerbitzuak, bakoitzak bere eskumen–eremuan, gazteen arreta berezitzeko ahalegina egingo dute, batez ere emakumeena.

3. atala. Obesitatearen prebentzioa, detekzioa eta arreta

108. artikulua.– Obesitatearen prebentzioa eta detekzioa.

1.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, osasunaren, hezkuntzaren eta jarduera fisikoaren eta kirolaren arloan dituzten eskumenak egikaritzuz eta gai horietan eskumena duten gainerako administrazio publikoekin elkarlanean, familia–ingurunean, eskola–ingurunean, osasun–ingurunean, komunitate–ingurunean eta sektore pribatuan aplikatu daitezkeen neurriak garatuko dituzte haur– eta nerabe–obesitatea prebenitzeko.

2.– Zehazki, neurri hauek hartuko dituzte:

a) Haur eta nerabeen eta Euskal Autonomia Erkidegoko familien nutrizio–profila eta jarduera fisikoarena monitorizatzea, profil bakoitzaren arabera jarduteko gomendio zehatzak emateko.

b) Dibulgazio-kanpainak, gizartea informatzeko, sentsibilizatzeko eta kontzientziatzeko haur edo nerabearen garapenean obesitateak dituen ondorio negatiboen inguruan, haur eta nerabeei, familiei, eskolei eta komunitateko eragileei zuzendutako dibulgazio-kanpainen eta jarduketak gidatuz.

c) Haurren eta nerabeen jardura fisikorik eza murrizteko neurriak. Horretarako, haur eta nerabeak jardura fisikora bideratzeko zerbitzuetan arreta berezia eskaintzeko zerbitzuak garatuko dituzte, eta, bereziki, jardura fisikoa familian egitea eskatzen duten jarduerak sustatuko dituzte.

d) Behar bereziak edo zaurgarritasun handiagoa duten taldeak identifikatzea, eta berariazko jarduketak diseinatu eta aplikatzea.

e) Haurren obesitatea prebenitzeko neurriak hartzea, eta, bereziki, jardura fisikoa egiteko guneak hobetzeko aukerak identifikatzea xede dutenak.

f) Eskola-ingurunean jardura fisikoa areagotzeko neurriak: eskolako patioak jolaserako eta jardura fisikorako gune bihurtzea, oinarri fisikoko jokoak sustatzea jolas-orduetan, lehiarik gabeko jardueren eskaintza handitzea.

g) Osasun-arloko profesionalak sentsibilizatzea, prestatzea eta ahalduntzea, obesitateari eta gehiegizko pisua prebenitzeko, detektatzeko eta tratatzeko duten zeregina indartzeko.

h) Tresna bateratuak ezartzea, haur eta nerabeetan gorputz-masaren indizean onargarriak ez diren desbideratzeak modu objektiboan identifikatzeko eta jarduteko jarraibideak, prebentzio-tresnak, detekzio-tresnak eta garapen-etapa bakoitzean lagun egiteko tresnak eskaintzeko.

i) Erakundeen arteko akordioak sustatzea, elikagaigintza eta ostalaritzarekin elkarlanean, elikagai prestatuen azukreak, gantz aseak eta gatza murrizteko.

j) Hedabideekin akordioak sustatzea, nutrizio-balio txikiko eta balio energetiko handiko janarien eta edarien publizitateari lotutakoak.

k) Haur eta nerabeei zuzendutako elikagaien etiketak eta nutrizio-osaera zaintzeko neurriak, nutrizio-informazio egiazkoa, argia eta ulergarria ematen dutela ziurtatzeko, nahasteko moduko jardunbideak saihestuz.

l) Xedapenak ematea, haur eta nerabeei zuzendutako menuetan eta ekitaldietan elikagai eta edari ez-osasungarriak eta prozesatuak kentzeko.

3.- Aurreko paragrafoan adierazitako neurri guztiak Euskadin Haurren Obesitatea Prebenitzeko Estrategiaren esparruan egituratuko dira. Estrategia hori Eusko Jaurlaritzan osasunaren arloan eskumena duen sailak onetsi beharko du.

109. artikulua.- Obesitatearen arreta.

1.- Eusko Jaurlaritzak, osasunaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, eta Euskadiko Osasun Planarekin bat etorriz, obesitatea duten haur eta nerabeentzat esku-hartzeak garatuko ditu, ikuspegi integratzaile, multisektorial eta diziplina anitzekoa izanda eta arrisku-faktore guztiak aintzat hartuta. 2.- Esku-hartze horiek diziplina anitzeko beste era bateko jarduketekin konbinatu ahal izango dira, eta, aldi berean, beharrezkoa bada, laguntza indibidual psikologikoa, nutrizionala edo bestelakoa jasoko dute.

4. atala. Osasun mentaleko nahasmenduen, jokabide arazotsuen eta mendekotasunen prebentzioa, detekzioa eta arreta

110. artikulua.– Prebentzioa eta detekzioa.

1.– Eusko Jaurlaritzak, osasunaren eta hezkuntzaren arloan dituen eskumenak egikaritzuz, behar diren neurriak hartuko ditu, haur eta nerabeengan osasun mentaleko nahasmenduak eta jokabide arazotsuak eta mendekotasunak prebenitzeko eta detektatzeko, haien eragina eta prebalentzia murriztera bideratuta.

2.– Foru–aldundiek eta udalek, gizarte–zerbitzuen arloan dituzten eskumenak egikaritzuz, jokabide arazotsuak izateko arriskua duten edo dakarten jokabideak prebenitzen eta detektatzen parte hartuko dute, hezkuntza– edo prestakuntza–zentroarekin eta dagokion osasun mentaleko zentroarekin koordinatuta.

3.– Orobat, jokabide mendekotasun–sortzaileak prebenitzeko eta detektatzeko neurriak hartuko dituzte, gai horri buruzko foru– eta toki–planetan aurreikusitako moduan.

111. artikulua.– Prebentzio– eta detekzio–neurriak.

1.– Aurreko artikuluan xedatutakoa betez, Eusko Jaurlaritzak, bere eskumenak egikaritzuz, honako helburu hauek lortzera bideratutako neurriak hartuko ditu:

a) Nahasmendu mentalen prebentzioa osasun publikoko lehentasuntzat hartzea.

b) Estresa, antsietatea eta depresioa prebenitzea, bereziki talde ahulenen kasuan.

c) Nahasmendu kronikoak edo iragankorrak dituztelako zaurgarritasun–egoeran daudenen guraso–gaitasunak indartzea.

d) Familiek, haurrek eta nerabeei gatazkak modu baketsuan konpontzeko gaitasunak eskuratzea, beren gurasoak, legezko ordezkariak eta harreragile edo zaintzaileak heziketa emozionalean trebatuz, baita jokabide–maneiuan eta etorkizunean portaera antisozialak prebenitzeko estrategietan ere.

e) Eskola–curriculumean mendekotasunekin zerikusia duten gaiak garatzea.

f) Haurrei eta nerabeen elikadura–jokabidearen nahasmenduak prebenitzea.

g) Jokabide–nahasmenduak prebenitzea, jokabide errepikakorrak edo disozialak, gizarte–arauak eta hirugarrenen eskubideak urratzen dituztenak dituzten haur eta nerabeei zuzenduta.

h) Haur eta nerabeen suizidioa prebenitzea, Euskadiko Suizidioa Prebenitzeko Estrategiaren esparruan.

2.– Foru–aldundiek, beren eskumenak egikaritzuz, honako helburu hauek lortzera bideratutako neurriak hartuko dituzte:

a) Arrisku larrian edo babesgabezia dauden haur eta nerabeetan jokabide arazotsuak eta mendekotasunak prebenitzea.

b) Arrisku larrian edo babesgabezia dauden haur eta nerabeetan nahasmendu mentalak agertzea edo areagotzea prebenitzea.

3.– Udalek, beren eskumenak egikaritzuz, honako helburu hauek lortzera bideratutako neurriak hartuko dituzte:

- a) Harremanen eta gizarte–partaidetzaren sare komunitarioak indartzea.
- b) Jokabide arazotsuak edo mendekotasunak eragin ditzaketen jokabide eta ohitura desagokiak har ditzaten prebenitzea, batez ere arlo sozioekonomiko behartsuetan, gizarte–bazterketako arrisku handia dutenetan, erreferentzia–eredu positiboak sortuz.
- c) Zaurgarritasun–egoeran edo –arriskuan dauden haur eta nerabeek jokabide edo ohitura desagokiak har ditzaten prebenitzea, jokabide arazotsuak edo mendekotasunak eragin ditzaketenean.

4.– Berariaz, Eusko Jaurlaritzak, foru–aldundiak eta udalak, bakoitza bere eskumen–eremuan, elkarlanean arituko dira eta beren jarduketak koordinatuko dituzte, mendekotasunak prebenitzeko, honako helburu hauek lortzeko ekintzen bidez:

- a) Haurrak eta nerabeak informatzea, sensibilizatzea eta kontzientziatzea substantzien kontsumoak eta portaera–mendekotasunak sor ditzaketen jokabide neurrigabeek dakartzaten arriskuei buruz, bereziki: ausazko jokoak, teknologia digitalen erabilera (Internet, sare sozialak, bideo–jokoak, telefonia mugikorra), eta erosketa konpultsiboa.
- b) Denbora librean erabiltzeko ordezko ereduak sustatzea, portaera–mendekotasunak sor ditzaketen substantzien kontsumorik, portaera mendekotasun–sortzailerik eta bestelako jokabide arriskutsurik eta neurrigaberik ez izateko, batez ere gazteen eta nerabeen artean.
- c) Informazioaren eta komunikazioaren teknologia berrien erabilera txarrarekin edo gehiegizko erabilerarekin lotutako arriskuak prebenitzeko ekimenak garatzea.
- d) Joko arduratsuen inguruan hezteko neurriak eta programak indartzea, joko– eta ostalaritza–establezimenduekin elkarlanean.

5.– Halaber, aurreko administrazio publikoek informazio–bitartekoekin eta hedabideekin elkarlanean jardungo dute, bereziki titulartasun publikoekin, mendekotasunen eremuan prebentzio–neurriak hartzeko, honako helburu hauek lortze aldera:

- a) Mendekotasunei buruzko informazio egokia eta egiazkoa emango dela bermatzea.
- b) Prebentziozko kanpainak eta mezuak zabaltzea.
- c) Mendekotasun–eredu bihur daitezkeen kontsumo edo jokabide neurrigabeen gaineko irudi positibo edo erakargarriak ez eratzeko borrokatzea, bereziki ausazko jokoen eta teknologia digitalen eta haien aplikazio berrien kasuan.

112. artikulua.– Osasun mentaleko nahasmenduak dituzten haur eta nerabeen osasun–arreta.

1.– Eusko Jaurlaritzak, osasunaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, haurren eta nerabeen osasun mentaleko beharrei tratamendu eta arreta integrala emateko programak garatuko ditu, osasun–sare publikotik.

2.– Oro har, programa horiek nahasmendu mentalen diagnostikoa egin zaien haur eta nerabeentzat izango dira, eta, bereziki, honako ezaugarri hauek duten haur eta nerabeen berariazko arreta–premiak kontuan hartu beharko dituzte:

- a) Desgaitasun intelektual baten ondoriozko dibertsitate funtzionala; saihestu egin beharko da desgaitasun horrek sintoma psikiatrikoak ezkutatzea.
- b) Elikadura–jokabidearen nahasmenduak.

c) Jokabide–nahasmenduak edo nortasun–patologia, nortasun–nahasmenduen garapena prebenitzeko.

d) Kontsumoa edo substantzietatik mendekotasun–arazoak edo portaera–mendekotasuneko ereduak garatzen dituztenak, Adikzioen eta Droga–mendekotasunen gaineko Arreta Integralari buruzko apirilaren 7ko 1/2016 Legeak aurreikusitako moduan.

e) Edozein eratako indarkeria motaren biktima–aurrekariak, familia–, eskola–, osasun–, gizarte– edo erakunde–bizitzan edo beste edozein eremutan.

f) Norbere buruz beste egiteko arriskua.

3.– Haurren eta nerabeen osasun mentalerako arreta, haien berariazko arreta–premien arabera, ospitaleko unitate espezializatuetan, intentsitate handiko anbulatorioetan (eguneko ospitaleetan) eta osasun mentaleko zentroetan eman beharko da, eta guztiek haur eta nerabeen psikiatrian espezializatutako osasun–langileez hornituta egon beharko dute. Osasun mentaleko arazoak dituzten helduen ekipamenduetatik bereizita eta bananduta egongo dira.

113. artikulua.– Gizarte– eta osasun–arloko arreta.

1.– Osasunaren eta gizarte–zerbitzuen arloan eskumenak dituzten Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoak koordinatu egin beharko dira osasun mentaleko nahasmenduak eta muga funtzional larriak aldi berean dituzten haur eta nerabeen beharrezkoak egokitutako gizarte– eta osasun–arloko arreta bermatzeko, gizarte– eta osasun–arreta aldiberekoak, koordinatua eta egonkorra behar badute, arretaren jarraitutasunaren printzipioarekin bat etorriz.

Lege honen 5. artikuluan ezarritako erantzunkidetasunaren esparruan, hezkuntza–administrazioa ere elkarlanean arituko da, hala dagokionean.

2.– Oro har, eta Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legearen 46. artikuluan jasotako aurreikuspenekin bat etorriz, arreta mota horren barruan bereziki artatuak izan daitezkeen kolektiboen artean daude honako ezaugarri hauetakoren bat duten haur edo nerabeak:

a) Dibertsitate funtzionala duten haur eta nerabeek nahasmendu mental bat izatea aldi berean. Desgaitasun intelektuala dutenei dagokienez, saihestu egin behar da tasun horrekin lotutako ezkutitze–efektua, edozein adierazpen psikologiko edo psikiatriko desgaitasunari egozteko arriskua eragin baitezake, beste kausa posible batzuk kontuan hartu gabe.

b) Portaera–mendekotasuneko ereduak garatzen dituzten substantzien kontsumo arazotsuak, gehiegikeriak edo haiekiko mendekotasuna dituzten haur eta nerabeek nahasmendu mental bat izatea aldi berean, Adikzioen eta Droga–mendekotasunen Arreta Integralari buruzko apirilaren 7ko 1/2016 Legean aurreikusitako moduan.

c) Haurren eta nerabeen nahasmendu psikiatrikoak, larritasun handiko eredu jarraitua eraten dutenak, diagnostikoak, pronostikoak eta klinikak zehaztuta, eragotzi egiten dutenak, epe ertainean, familian eta komunitatean normalizatzea.

3.– Aurreko ondoretarako, haur eta nerabeentzako gizarte– eta osasun–arloko egoitza–unitateak antolatuko dira, lurralde historikoetako gizarte–zerbitzuen sarean integratuko direnak, eta izaera mistoko profesional espezializatuz hornituta egongo dira:

a) Esku–hartze sozialeko profesionalak, gizarte–zerbitzuen arloan eskumena duten foru–aldundietako sailek hornitu beharko dituztenak.

b) Haur eta gazteen psikiatrian espezializatutako osasun-langileak, Osakidetza–Euskal Osasun Zerbitzuak hornitu beharko dituenak.

4.– Unitate horiek artatutako pertsonen adinaren eta egoera afektibo eta psikologikoaren arabera bereizitako ekipamenduak izan beharko dituzte, eta dituzten berariazko laguntza– eta arreta–premietara egokituak.

5.– Eusko Jaurlaritzak, haur eta nerabeen arloan eta osasun–arloan eskumena duten sailen bitartez, erregelamendu bidez zehaztuko ditu gizarte– eta osasun–arloko egoitza–unitateen tipologia, egitura eta bete beharreko betekizun tekniko materialak, eta eginkizunei eta langileei buruzkoak, aurreikusitako unitate bakoitzean artatutako haur eta nerabeek behar dituzten hezkuntza– eta terapia–beharrizan bereziak kontuan hartuta, eta aurreko paragrafoan xedatutakoa hartatik eragotzi gabe.

Era berean, aipatutako erregelamenduan ezarriko dira baliabide horien hartzaile diren haurrek eta nerabeek bete behar dituzten ezaugarriak, baldintzak eta betekizunak, eta berariaz aipatuko dira bai erabiltzaileen bai unitate horietako profesionalen eskubide eta betebeharrak.

114. artikulua.– Arreta terapeutiko–hezigarria.

1.– Eusko Jaurlaritzak, osasunaren eta hezkuntzaren arloan dituen eskumenak egikaritzuz, arreta terapeutiko–hezigarria bermatuko du, osasun mentaleko nahasmenduak dituzten eta aldi berean hezkuntza– eta pedagogia–arreta edo arreta psikiatrikoa behar duten haur eta nerabeen beharrezanetara egokitua.

2.– Halaber, lege honen 5. artikuluan ezarritako erantzunkidetasun–ikuspegiaren esparruan, gizarte–zerbitzuetan eskumena duten administrazioek ere lagundu egingo dute, hala dagokionean.

3.– Bereziki, langile espezializatuen sorta mistoz hornitutako unitate terapeutiko–hezigarriak antolatuko dira: hezkuntza–administrazioaren mendeko hezitzaileak, eta haur eta gazteen psikiatrian espezializatutako Osakidetza–Euskal Osasun Zerbitzuaren mendeko osasun–langileek osatuko dituzte.

4.– Unitate horiek arreta integraleko baliabideak osatuko dituzte, diziplinartekoak eta espezializatuak, hezkuntza– eta osasun–arloan erantzuna emateko osasun mentaleko nahasmendu larrien ondorioz hezkuntza–laguntzako berariazko premiak dituzten ikasleei, beren ohiko ingurunean eskura dauden neurri eta laguntza orokorrak eta espezifikoak haientzat ez direnean ez nahiko, ez egoki.

5.– Gainera, esku–hartze terapeutiko–hezigarriko programak ezarriko dira, jokabide arazotsuak, disruptiboak edo disozialak dituzten haur eta nerabeei zuzenduak, dagozkien lankidetzak–hitzarmenen esparruan.

5. atala. Istripuen prebentzioa eta arreta

115. artikulua. Istripuen prebentzioa.

Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen–eremuan, honako helburu hauek lortzera bideratutako neurriak hartuko dituzte:

a) Trafikoko gorabehera, gertakari edo kausengatik haur eta nerabeek istripuak izatea prebenitzea eta horiek murriztea, sektore anitzeko esku–hartze neurrien esparruan.

b) Etxeko istripuak prebenitzea eta murriztea, adingabeko seme-alabak dituzten familiei eta haur eta nerabeei zuzendutako prebentzio-kanpainen bidez, oinarrizko ezagutzak izan ditzaten erorikoak, zauriak, intoxikazioak, erredurak, deskarga elektrikoak edo familiaren etxean gerta daitezkeen beste istripu batzuk saihesteko.

c) Jarduera fisikoak edo kirol-jarduerak egiten ari diren bitartean edo aisialdi-jarduerak egiten diren bitartean gerta daitezkeen istripuak prebenitzea eta horiek murriztea.

d) Lan-ingurunean nerabeen istripuak prebenitzea eta murriztea, enpresei zuzendutako sentsibilizazio- eta kontzientziazio-kanpainen bidez, prebentzio-neurriak eta babes-ekipamendu egokiak daudela bermatzeko beharrari eta prebentzio- eta babes-neurri horien erabilera eraginkorra zaintzeko beharrari lotutakoen bitartez, hain zuzen.

Horrez gain, berriaz langile adingabeei zuzendutako kanpainak antolatu beharko dira, prebentzio-neurriak eta dagokien babes-ekipamendua modu eraginkorrean erabiltzearen garrantziaz kontzientziazteko.

e) Euskal Autonomia Erkidegoan egiten diren ikuskizun publikoetan eta jolas- eta kirol-jardueretan istripuak prebenitzea eta murriztea. Helburu horrekin, aisialdiko jarduerak eta ikuskizun publikoak egiten diren zentroetan, istripuak eragozteko eta erabiltzaileentzako arriskuak saihesteko behar bezala prestatutako langileak eduki behar dituzte, eta kasuan-kasuan autobabeserako nahitaezkoak diren neurriak eduki behar dituzte ezarrita, apirilaren 27ko 1/2017 Legegintzako Dekretuan, Larrialdiak Kudeatzeko Legearen testu bategina onartzen duenean, ezarritakoaren arabera.

116. artikulua.– Osasun-arreta istripuetan.

Eusko Jaurlaritzak, osasunaren arloan dituen eskumenak egikaritzuz, oinarrizko ezagutza sustatuko du, herritarrek oro har, haurrek eta nerabeek, gurasoek, legezko ordezkariak, harreragile eta zaintzaileak, eta hezkuntza-, kirol- eta aisialdi-zentroetan jarduten duten profesionalek lehen sorospenak ematen jakin dezaten.

II. KAPITULUA

Hezkuntza-garapenerako kaltegarriak diren egoeren prebentzioa, detekzioa eta arreta

1. atala. Eskolagabetzearen eta eskola-absentismoaren prebentzioa, detekzioa eta arreta

117. artikulua.– Eskolagabetzearen eta eskola-absentismoaren prebentzioa eta detekzioa.

1.– Eusko Jaurlaritzak, hezkuntzaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, udalekin elkarlanean, lege honen III. tituluko VI. kapituluan jasotako sustapen-neurriez gain, honako prebentzio-neurri hauek hartuko ditu:

a) Eskolatutako haur eta nerabeak dituzten familiak urtero honako alderdi hauei buruz informatzera bideratutako informazio- eta dibulgazio-neurriak: eskolatzeak garapen integralerako dituen abantailak eta eskolatze ezaren ondorio negatiboak; eskolatze hori nahitaezkoa den adinak; eskolatzeari eustearen erantzukizuna; eskolara joateko nahitaezotasuna eta familiei eskola-absentismoa saihesten laguntzeko dauden laguntzak .

b) Ahal den neurrian, eskolatzea etapa goiztiarretan has dadin laguntzeko neurriak, lege honen 32.4 artikuluan aurreikusitakoa aplikatuz. Ondore horretarako, neurri horiek honako helburu hauek izango dituzte:

- 3-6 urte bitarteko haurren eskolatzea bermatzea eta zero urtetik aurrerako eskolatzea ezartzea, Euskal Autonomia Erkidegoan zero eta hiru urte bitartekoentzako haur-eskolak arautzen dituen araudian aurreikusitako moduan. Ezarpen-prozesuan, lehentasuna emango zaie maila sozioekonomiko apalena duten guneei eta, oro har, hezkuntza-laguntzako berariazko premiak dituzten haurrei edo hizkuntza-premiak dituztenei.
- Haur-hezkuntzako ikastetxeetan matrikula ordaintzetik salbuesteko neurriak aplikatzea Eragin Anitzeko Errenta Adierazle Publikoa (IPREM) baino errenta txikiagoak dituzten familietan.

c) Prebentzio-neurriak, antolakuntzakoak eta instrumentalak, derrigorrezko etapan eskolagabetzea prebenitzeko neurriak, erakundeen arteko eta sektoreen arteko elkarlanaren eta koordinazioaren esparruan hartuak. Horrek esan nahi du ikastetxeek, udaletako gizarte-zerbitzuek, udaltzaingoak eta, hala badagokio, Ministerio Fiskalak inplikazio zuzena izatea. Ondore horretarako, neurri horiek honako helburu hauek izango dituzte:

- Ikastetxe-proiektuen barruan absentismoa prebenitzeko eta detektatzeko programak diseinatzea eta ezartzea bultzatzea.
- Eskolagabetzea eta absentismoa detektatzeko eta egoera horietan jarduteko mekanismoak eta bideak zehaztuko dituen protokoloa garatzea eta aplikatzea.

d) Eskola-absentismoa izateko batezbestekoa baino arrisku handiagoa duten haur eta nerabeen taldeei berariaz zuzendutako prebentzio-neurriak: bereziki, lehentasunezko hezkuntza-guneetan bizi diren haur eta nerabeak edo eskolara joatea sustatzen ez duten kultur-ohitura edo -jarraibideak dituzten komunitateetan integratuta daudenak.

e) Beren egoera indibidualagatik eskola-absentismoa izateko arrisku handia duten haur eta nerabeei berariaz zuzendutako prebentzio-neurriak.

2.- Nolanahi ere, haur edo nerabe bat eskolatu gabe dagoela edo ikastetxera normalean eta justifikaziorik gabe joaten ez dela jakiten duen edozein pertsonak edo agintarik horren berri eman beharko die eskumena duten agintari publikoei, behar diren neurriak har ditzaten.

118. artikulua.- Eskolagabetzeko eta eskola-absentismoko egoeretara bideratutako jarduketak.

1.- Derrigorrezko etapan eskolagabetze-egoera, edo eskola-absentismoko egoera detektatu ondoren, hezkuntza-administrazioak egoera horren kausak zehazteko neurriak hartuko ditu, eta, horien arabera, haurra edo nerabea eskolaratzeko edo absentismoa amaitzeko beharrezkotzat jotzen diren neurriak hartuko ditu:

a) Hezkuntza-laguntzako neurriak, eskola-eremuan nahiz hezkuntza-laguntza osagarriko programen bidez, bai familia-eremuan ere.

b) Familiari laguntzeko neurriak, kausa bizikidetzaz-arauekin lotuta dagoela uste denean.

c) Eskola-ingurunean esku hartzeko neurriak, kausa jazarpen-egoera bat dela uste denean.

d) Egokiak izan daitezkeen laguntza psikologikorako banakako neurriak, baldin eta eskolagabetzea edo eskola-absentismoa zailtasun emozionalen edo sozializazio-arazoaren ondorioa bada.

2.- Hezkuntza-administrazioak, erakundeen arteko eta sektoreen arteko elkarlanaren eta koordinazioaren esparruan, udaletako gizarte-zerbitzuen parte-hartzea eduki ahal izango du kasu bakoitzean hartu diren neurrien jarraipena egin eta zaintzeko.

2. atala. Eskola–porrotaren prebentzioa, detekzioa eta arreta

119. artikulua.– Eskola–porrotaren prebentzioa eta detekzioa.

1.– Eskola–porrota prebenitzeko, Eusko Jaurlaritzak, hezkuntzaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, neurriak hartuko ditu hezkuntza–laguntzako berariazko premiei eta, bereziki, ikasteko zailtasun handienak dituzten ikasleei behar bezala erantzuteko. Neurri horiek aniztasunari arreta emateko programak garatzera bideratu beharko dira, eta, bereziki, honako hauek garatzera: hezkuntza berariaz sendotzeko programak, kulturartekotasuna sustatzeko programak, eta curriculum–aniztasunaren bidez ikaskuntza eta errendimendua hobetzeko programak.

2.– Halaber, Lanbide Heziketarako irispidea sustatuko du, Oinarrizko Lanbide Heziketako eta Erdi Mailako Lanbide Heziketako eredu bat diseinatuz. Eredu horrek Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako graduatua lortu ez duten 15 eta 17 urte bitarteko ikasleen premiei edo hezkuntza–laguntzako berariazko premiei erantzungo die; nolana ere, curriculum–egokitzapenak ez du eraginik izango oinarrizko lanbide–gaitasunekin lotutako helburuetan, tituluak eskaintzen duen gaitasun orokorra lortzeko, Hezkuntza Sistemako Lanbide Heziketaren antolamendu orokorra ezartzen duen otsailaren 2ko 14/2016 Dekretuaren 14. artikulua jasotzen duen moduan.

3.– Eskola–porrota gertatzeko arriskua dagoela detektatzen denean, zehaztu egin beharko da, ikusitako zantzetan oinarrituta, egoera hori unekoa edo ohikoa den, egoera horren benetako kausa edo kausak (pertsonalak, familiakoak, eskolakoak edo beste mota batekoak) aztertu ahal izateko.

120. artikulua.– Eskola–porroteko egoeran dauden haur eta nerabeentzako laguntzak.

1.– Eskola–porrota gertatzen denean, eta hori eragin duten arrazoen arabera, esku hartzeko neurriak egokienak hartu beharko dira, honako hauen artean:

a) Hezkuntza–laguntzako neurriak, eskola–eremuan nahiz hezkuntza–laguntza osagarriko programen bidez, bai familia–eremuan ere.

b) Familiari laguntzeko neurriak, eskola porrota bizikidetzaz arazoekin lotzen denean.

c) Eskola–ingurunean esku hartzeko neurriak, porrot–egoera jazarpen–egoera baten ondoriozkoa bada.

d) Egokiak izan daitezkeen laguntza psikologikorako banakako neurriak, eskola–porrota emozio– edo sozializazio–zailtasunen ondoriozkoa bada.

2.– Halaber, Gizarteratzeko eta Diru–sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren esparruan, ekintza positiboko neurriak hartuko dira, gizarte–bazterketako egoerak prebenitzeko, saihesteko edo arintzeko behar diren gastu espezifiko arruntei edo apartekoei aurre egiteko gizarte–larrialdietarako laguntzak eskuratzeko, familia horien ezaugarri edo inguruabarrak direla–eta premia handieneko egoeran edo egoera bereziki zaurgarrian egon daitezkeen familien alde, lege honen 102.4 artikuluan ezarritako moduan.

III. KAPITULUA

Ongizate materialerako eta gizarteratzeko kaltegarriak diren egoeren prebentzioa, detekzioa eta arreta

1. atala. Pobrezia–egoeren prebentzioa, detekzioa eta arreta

121. artikulua.– Haur–pobreziako egoeren prebentzioa eta detekzioa.

1.– Botere publikoek haurren eta nerabeen pobrezia prebenitzera bideratutako neurriak hartuko dituzte, estrategia integralen bidez. Estrategia horiek, segurtasun materiala bermatzeaz gain, eragina izango dute familia–bizitzaren baldintza sozioekonomikoetan, pobrezia-aren egiturazko kausei konponbidea emate aldera.

2.– Berariaz, lege honen III. tituluko IV. kapituluari jasotako ongizate materiala sustatzeko neurriaz gain, honako helburu hauek lortzera bideratutako jarduketak egingo dira:

a) Neurriak antolatzea beren ardurapean seme–alaba adingabeak dituzten pertsonak laneratzen laguntzeko, ekintza positiboko irizpideak ezarriz, honako hauek lehenesteko:

- Haurrak edo nerabeak dituzten familia–unitateak beren ardurapean dituzten pertsonak laneratzea, iraupen luzeko langabezian edo enplegu–intensitate txikiko egoeran daudenean.
- Sektore ekonomiko feminizatuenetako lan–baldintzak hobetzea.

b) Etxeko ekonomia modu egokian kudeatzeko prestakuntza–programak antolatzea, eta programa horietan parte hartzea bultzatu eta sustatzea, beren ezaugarri edo inguruabarrak direla–eta premia handieneko egoeran edo egoera bereziki zaugarrian egon daitezkeen familia–unitateen irispidea ahalbidetuz eta sustatuz, lege honen 102.4 artikuluan ezarritako moduan.

c) Familia–ekonomian eragin handia izan dezaketen pobrezia edo osasun fisiko eta mentalerako ohitura kaltegarriak, hala nola substantzien mendekotasunak edo ausazko jokoak, prebenitzera bideratutako dibulgazio–kanpainak antolatzea.

122. artikulua.– Prestazio ekonomikoak.

1.– Eusko Jaurlaritzak, diru–sarrerak bermatzeko politikaren esparruan, neurri hauek hartuko ditu:

a) Beren ardurapean haurrak edo nerabeak dituzten familien oinarrizko premiei erantzungo zaiela ziurtatzeko diru–sarrerak bermatzeko errentaren prestazio ekonomikoa tresna efikaza izango dela bermatzeko neurriak, gainera, balio izan dezan pobrezia–egoerak prebenitzeko neurri gisa, haien esparruan lehentasunez tratatuz; tratamendu hori zenbateko ekonomikoetan islatu beharko da, haien ardurapean dauden haur edo nerabe bakoitzeko osagarri bat izan beharko baitute, eta zenbateko horiek hobetu egin beharko baitira beren ezaugarri edo inguruabarrak direla–eta premia handieneko egoeran edo egoera bereziki zaugarrian egon daitezkeen familia–unitateentzat, lege honen 102.4 artikuluan ezarritako moduan.

b) Haien ardurapean dauden haur edo nerabeak dituzten familietatik, beren ezaugarri edo inguruabarrak direla–eta premia handieneko egoeran edo egoera bereziki zaugarrian egon daitezkeenetatik datozen diru–sarrerak bermatzeko errenta emateko eskaerei ahalik eta azkarren erantzuteko mekanismoak, lege honen 102.4 artikuluan ezarritako moduan.

2.– Halaber, Eusko Jaurlaritzak gizarte–larrialdietarako laguntzetarako irispidea erraztu egin beharko die haur edo nerabeak beren ardurapean dituzten familiei, hain zuzen ere gizarte–bazterketa prebenitzeko, saihesteko edo arintzeko behar diren gastu espezifiko ohiko edo apartekoei aurre egiteko nahikoa baliabide ez duten bizikidetzak–unitateentzako laguntzetarakoa, hargatik eragotzi gabe foru–aldundiek eta udalek antzeko helburuekin antola ditzaketen dirulaguntzak. Horiek eskuratzeko, ekintza positiboko neurriak aplikatu beharko dira familien alde, baldin eta, beren ezaugarri edo inguruabarrak direla–eta, premia

handieneko egoeran edo egoera bereziki zaurgarrian egon badaitezke, lege honen 102.4 artikuluan ezarritakoaren arabera.

2. atala. Bizitegi–bazterketako egoeren prebentzioa, detekzioa eta arreta

123. artikulua.– Bizitegi–bazterketako arriskuko eta bizitegi–bazterketako egoeren prebentzioa eta detekzioa.

1.– Haur eta nerabeei eragiten dieten bizitokirik gabeko egoerak saihesteko, Eusko Jaurlaritzak, etxebizitzaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, baita udalek ere, arlo horretan dituzten eskumenak egikaritzuz, etxebizitzaren funtzio soziala sustatuko dute, babes publikoko etxebizitza–politika garatuz etxebizitzarako eskubidea eraginkortasunez egikaritzen laguntzeko.

2.– Berariaz, eta betiere Etxebizitzaren ekainaren 18ko 3/2015 Legean eta aplikatzekoa den garapen–araudian ezarritako moduan, honako helburu hauek lortzera bideratutako neurriak hartuko dituzte:

a) Etxebizitzarako irispidea erraztea beren ardurapean haur edo nerabeak dituzten eta etxebizitza–premia duten familia–unitateei eta, bereziki, honako hauei:

- Bizitoki egonkorrik edo egokirik ez duten familiak edo infraetxeetan edo gehiegi okupatutako etxebizitzetan bizi diren familiak, aipatutako Etxebizitza Legean definitzen diren moduan, eta bizitokia izateko behar diren baliabide ekonomikorik ez dutenak, eta, beraz, bazterketa–arriskuan daudenak.
- Ohiko etxebizitza hipoteka–betearazpenagatiko utzarazpen–prozedura batean sartuta duten familiak, baldin eta ezin badiete hipoteka–maileguaren ordainketei aurre egin gizarte–bazterketako arriskuan egotea eragin gabe.
- Beren etxebizitzaren errentari diren eta gizarte–bazterketako arriskuan egotea eragin gabe errentaren ordainketei aurre egin ezin dieten familiak, eta, egoera berean izanda, utzarazpenen xede diren familiak, bizileku–konponbiderik jaso gabe.

b) Neurriak hartzea, etxebizitza sozialei buruzko politiken esparruan, lehentasunezko irispideko kolektiboan artean sartzeko beren ardurapean haur edo nerabeak dituzten familiak, baldin eta beren ezaugarri edo inguruabarrak direla–eta premia handieneko egoeran edo egoera bereziki zaurgarrian egon badaitezke, lege honen 102.4 artikuluan ezarritako moduan.

c) Modu subsidiarioan, etxebizitza baterako irispidea izateko prestazio ekonomiko bat bermatzea, etxebizitza bat eskura jartzea ezinezkoa denean.

124. artikulua.– Bizitegi–bazterketako arriskuan edo egoeran dauden haur eta nerabeentzako arreta.

1.– Ohiko etxebizitzan gizarte–larrialdiko egoera bat eragin duen ezbehar baten ondorioz bizitokirik ez duten familien ardurapean dauden haur edo nerabeek aukera izango dute Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren araudian ezarritako ostatu–baliabideetan sartzeko, egonaldi labor baterako, larrialdi–egoeraren balorazio profesionala jaso eta gero, baldin eta ez badute beste aukerarik, ez propiorik, ezta familia–inguruneorik ere.

2.– Bizitokirik eza emakumearen aurka, seme–alaben aurka edo bien aurka gauzatutako genero–indarkeriazko egoera baten ondorio denean, eta biktima horietakoren bat babesa behar duen pertsona bat den kontuan hartuta, emakumearen ardurapean dauden haur eta nerabeak harekin sartuko dira etxeko tratu txarren biktima diren emakumeentzako lurralde–mailako berehalako harrera–zerbitzura, aurrez egoitza zuen udalerrriaren arabera

dagokionera, edo emakume biktimenzako harrera–pisuetara, kasuan kasuko udaletako gizarte–zerbitzuek eskainitakoetara.

3.– Bizitokirik eza gizarte–bazterketako arriskuari lotuta dagoen kasuetan, familia udal–sareko ostatu–zerbitzura sartu ahal izango da, baldin eta udaletako gizarte–zerbitzuek horretarako agindu tekniko eman badute.

Nolanahi ere, kasuaren balorazio profesionala egin ondoren gizarte–bazterketako arrisku–egoerak babesgabetasun–arriskua edo babesgabetasun–egoera ekar dezakeela uste bada, lege honen VI. tituluaren aurreikusitakoa bete beharko da.

4.– Beren ardurapean seme–alabak dituzten familiak direnean, eta bizitokirik eza familia–unitateko aurreko ahaideen gizarte–bazterketako egoera bati lotuta badago, iritziko zaio gizarte–bazterketako egoerak eragindako adingabeen arrisku–egoera dakarrela berarekin, lege honen 174.3 artikuluan xedatutakoaren arabera, eta, horretarako, lege honen VI. tituluaren aurreikusitakoa bete beharko da.

Kasu horietan, esku–hartzea arrakastatsua izan dadin, onesten den arrisku–egoeretako familia–eremuko, gizarteko eta hezkuntzako esku–hartze proiektuaren edukian familien beharrei erantzuteko berariazko neurriak hartu beharko dira beti, udal–sareko egoitza–zerbitzu baterako irispidea errazteko.

Horretarako, eta Etxebizitzaren ekainaren 18ko 3/2015 Legearen 23.5 artikuluan xedatutakoaren esparruan, udalek hitzarmen egokiak egin ahal izango dituzte Eusko Jaurlaritzarekin, zuzkidura–bizitokien sare bat eratze aldera, aipatutako egoeran dauden haur eta nerabeentzat.

5.– Haurra edo nerabea haurdun badago, bizitokirik gabe, bazterketa–arriskuan edo bazterketa–egoeran, esku–hartzea haurrak eta nerabeak babesteko foru–aldundietako lurralde–zerbitzuei egokituko zaie, bai ama eta bai kontzebitua babesteko; esparru horretan, familia– edo egoitza–harrerako konponbide baterako irispidea izan beharko du, lege honen VI. tituluaren aurreikusitakoaren esparruan, eta haurdun dagoen adingabea emantzipatuta egon badaiteke ere.

3. atala Gizarte–bazterketaren prebentzioa, detekzioa eta arreta

125. artikulua.– Gizarte–bazterketaren prebentzioa eta detekzioa.

1.– Egoera horretan deklaraturako pertsonen ardurapean egoteagatik hurrei eta nerabeei bereziki eragiten dieten gizarte–bazterketako egoerak saihesteko, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, gizarte–zerbitzuen arloan dituzten eskumenak egikaritzuz, neurriak hartuko dituzte egoera horiek prebenitzeko eta garaiz detektatzeko.

2.– Neurri horiek, ahal dela, toki–mailan antolatu beharko dira, bai komunitate–ingurunean bai familia–ingurunean, eta helburu hauek lortzera bideratuta egongo dira:

a) Familien gizarte–isolamenduari eta bereizkeriari lotutako ondorio negatibo kolektibo zein indibidualei buruz herritarrak sensibilizatzea eta kontzientziaztea.

b) Gizarte–zerbitzuen berri ematea eta haien funtzionamenduaz informazioa ematea, hizkera argi eta errazez idatzitako informazio–orriak zabalduz, haur eta nerabeentzat nahiz haien familientzat ulertterazak.

c) Kultura–, kirol– eta aisialdi–baliabideetarako eta haurren arreta–zerbitzuetarako lehenetsuneko irispidea erraztea gizarte–bazterketako arriskuaren adierazleak dituzten haur eta nerabeei, eskolaz kanpoko ordutegietan eta oporraldietan.

d) Kirol-erakundeak sentsibilizatzea eta babestea, gizarte- eta ekonomia-desabantailako egoeran dauden adingabeek kirolerako irispidea izan dezaten eta kirola egin dezaten errazteko, eta irizpideak ezartzea kirol-jarduerarako irispidea errazten duten entitateen aldeko dirulaguntzen ildoetan.

e) Aurretiazko lan-esperientzia gutxi duten edo batere ez duten adingabeei lehen lan-esperientziak erraztea; esparru horretan, ekintza positiboko neurriak hartuko dira, lehenetsia emango dietenak administrazioaren tutoretzapean daudenei haurrak eta nerabeak babesteko sistemaren esparruan edo legearekin gatazkan dauden adingabeen gizarte- eta hezkuntza-arreta emateko sistemaren esparruan. Aurrekoa hala izanik ere, nerabeak derrigorrezko hezkuntzaren ondoko hezkuntzan aritzea ahalik eta gehien bultzatzen duten eskubidea bete beharko da.

f) Kontratazioko eta dirulaguntzak emateko prozeduretan, aurreko letran aipatu diren nerabeen laneratzea sustatzeko gizarte-erantzukizuneko klausulak sartzea.

g) Gizarte-bazterketa prebenitzeko programa integralak garatzea desberdintasunak eta gizarte-gatazkako egoerak biltzen diren lurralde-eremuetan. Programa horiek eskolatzeari eta prestakuntza-jarraitutasunari, kaleko lanari, aisialdiari, prestakuntzari eta gizarteratze eta laneratzeari laguntzeko aparteko neurriak jaso beharko dituzte, bai eta gizarte- eta hezkuntza-neurri intentsiboak ere, hala nola eguneko zentroak.

126. artikulua.- Gizarte-bazterketako arriskuan edo egoeran dauden pertsonen ardurapeko haur eta nerabeen arreta.

1.- Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen-eremuan, behar diren neurriak hartu beharko dituzte gizarte-bazterketako arriskuan edo gizarte-bazterketako egoeran daudenen ardurapean dauden haur eta nerabeak gizarteratzeko, eta sektore anitzeko eta diziplinarteko ikuspegitik jardun beharko dute.

2.- Helburu horrekin, gizarte-zerbitzuek, lehen mailako arretan zein bigarren mailako arretan, gizarte- eta hezkuntza-arloan eta arlo psikosozialean esku hartzeko zerbitzuak antolatuko dituzte. Zerbitzu horiek gizarte- eta hezkuntza-laguntzako harreman-prestazio batzuk eskainiko dituzte -banakakoa, familiakoa edo taldekoa- pertsonen gaitasun pertsonalak, familiakoak edo taldekoak eskura eta gara ditzaten (jarrerak, gaitasunak, ezagutzak, irizpideak, jarraibideak, trebetasunak), eta, horrela, modu autonomoan moldatzen, gizarteratzen eta familia- eta komunitate-ingurunean bizikidetzatza egokia izaten laguntzeko, eta desegokiak diren ohiturak, jokabideak, pertzepzioak, sentimenduak eta jarrerak beste egokiago batzuekin ordeztzeko.

3.- Zerbitzu horiek honako hauek izango dira:

a) Etxe barruko hezkuntza eta familiako oinarrizko esku-hartzea, familiaren egoitzan emandakoak.

b) Kaleko hezkuntza eta gizarte- eta kultura-bitartekaritza, komunitate-ingurunean eskainiak.

4.- Eusko Jaurlaritzak, hezkuntzaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, neurriak hartuko ditu gizarte-bazterketako egoeran dauden haur eta nerabeak gizarteratzen laguntzeko, eta, horretarako:

a) Eskolagabetzerik badago, erraztu egingo du ikasturtean sartzea, hasierako egunetan ez bada ere.

b) Laguntza espezifikoak ezarriko dituzte hezkuntza-beharrizanei erantzuteko.

c) Eskola-jantokietarako doako sarbidea erraztuko dute.

d) Ikastetxeetan egiten diren eskolaz kanpoko jardueretarako sarbidea erraztuko dute.

5.– Eusko Jaurlaritzak, osasunaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, berariazko neurriak hartuko ditu gizarte-bazterketako egoeran dauden haur eta nerabeei laguntzeko, egoera horrek osasun fisiko eta mentalean izan dezakeen narriadurari erantzun terapeutikoa emate aldera.

V. TITULUA

Haurren eta nerabeen aurkako indarkeria-egoeren prebentzioa, detekzioa eta babes

I. KAPITULUA

Xedapen orokorrak

127. artikulua.– Haurren eta nerabeen aurkako indarkeriari aurre egiteko estrategia integrala.

1.– Eusko Jaurlaritzak, haur eta nerabeek bizitzeko, osotasun fisiko eta psikikoa eta tratu ona izateko duten eskubidea sustatzeko, babesteko eta defendatzeko duen eginberrara egikaritzuz, haurren eta nerabeen aurkako indarkeriari helduko dion estrategia integrala egin, onartu eta ezartzea bultzatuko du, erakundeen artekoa eta sektoreen artekoa, haurren eta nerabeen aurkako indarkeriari helduko diona alderdi guztietan, hain zuzen ere eskubideak eraginkortasunez egikaritzea ziurtatuko duena, eta baita, hala badagokio, urratutako eskubideak itzultzeko eskubidea bermatuko duena.

2.– Estrategia horrek esparru hauetan eragingo du, gutxienez: familia; hezkuntza; osasun-zerbitzuak; gizarte-zerbitzuak; arlo judiziala; poliziala eta segurtasunekoak; informazioaren eta komunikazioaren teknologia berriak, arreta berezia eskainiz Interneti eta sare sozialei; kultura, aisia eta denbora librekoa; eta jarduera fisikoa eta kirola.

3.– Lehenengo paragrafoan aipatzen den helburua erdiesteko, estrategiak barne hartu beharko ditu esku hartzeko tresnak eta jarduketan eraginkortasuna bermatzen duten elkarlanean- eta koordinazio-mekanismoak, bai prebentzio-ekintzaren esparruan, bai biktimen detekzio, babes eta suspertze edo errehabilitazio fisiko eta psikologikoaren esparruan ere.

4.– Estrategia hori prestatzeko bultzada Eusko Jaurlaritzan haur eta nerabeen arloan eskumena duen sailari egokituko zaio, eta Eusko Jaurlaritzari dagokio estrategia hori onestea.

Nolanahi ere, estrategia prestatzeko prozesuan nahitaez parte hartu beharko dute gainerako Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, eta, bereziki, udaletako gizarte-zerbitzuek eta haurrak eta nerabeak babesteko lurralde-zerbitzuek. Halaber, beren jarduera haurren eta nerabeen eremuan garatzen duten hirugarren gizarte-sektoreko entitateek ere parte hartu beharko dute, eta, bereziki, jarduera haur eta nerabeekin garatzen dutenek.

5.– Haurren eta Nerabeen Behatokiak urtero ebaluazio-txosten bat egingo du Haurren eta Nerabeen aurkako Indarkeriari aurre egiteko Estrategia Integral horren betetze-mailari eta eraginkortasunari buruz.

6.– Txosten horretan, sexuaren eta adinaren arabera bereizitako datuak jasoko dira, eta, gutxienez, gertatu diren indarkeria-kasuen estatistika-analisia jaso beharko da, honako hauek bereizita: zein eremutan gertatu den, gauzatutako indarkeria mota, baita bereziki zaugarria den zein kolektibori eragin dion ere.

Txosten horren emaitzak jendaurrean jarriko dira, guztiek jakin dezaten, eta kontuan hartu beharko dira kasuan kasuko politika publikoak egiteko.

128. artikulua.– Babesgabetasun–egoera izan daitezkeen indarkeria–egoerak.

1.– Indarkeria–egoerak familia–eremuan gertatzen direnean, eskumena duten gizarte–zerbitzuek, VI. tituluan ezarritakoaren arabera, haurra edo nerabea arrisku– edo babesgabezia–egoeran dagoen baloratuko dute, edo, aitzitik, ez dagoen babesgabetasunik, gurasoetako batek, legezko ordezkari batek edo harreragile edo zaintzaileetako batek behar diren neurriak hartu dituelako indarkeria erabili duenak berriz ere hori egin ez dezan, betiere eskumena duten gizarte–zerbitzuek uste badute neurri horiek nahikoak direla haurraren edo nerabearen osotasun fisikoa, psikikoa eta emozionala bermatzeko.

2.– Orobat, indarkeria familia–eremutik kanpo gertatzen denean, zehaztu beharko da, VI. tituluan aurreikusitako moduan, legezko ordezkariak egoera hori toleratzen duten edo onartzen duten. Hala ulertuko da baldin eta, gertatzen ari zirela jakin ondoren, hura amaitzeko behar diren neurriak hartu ez badituzte edo esku hartzen zuten zerbitzu eta profesionaleri era aktiboan lagundu ez badiete, eten zedin. Horrelakoetan, baloratu egin beharko da haurra edo nerabea babesgabetasun–egoeran dagoen ala ez.

129. artikulua.– Familia–ingurune egokian eta indarkeriarik gabe egoteko lehentasun–printzipioa.

1.– Indarkeria familia–eremuan gertatzen denean, eta haurraren edo nerabearen interes gorenerako komeni denean, familia–ingurune egokian eta indarkeriarik gabean egoteko eta erasotzailearengandik urruntzeko aukera ematen duten babes–neurri administratibo edo judizialak lehenetsi beharko dira.

2.– Helburu horrekin, Agintaritza Judizialak, legitimatutako pertsonak edo foru–aldundiek hala eskatuta, Kode Zibilaren 158. artikuluan aurreikusitako neurrietatik beharrezkoak direnak hartu ahal izango ditu.

3.– Berariaz, haurrak edo nerabeak genero–indarkeriaren biktima baten guraso–ahalaren, tutoretzaren edo zaintzaren mendean daudenean, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoen jarduketak bideratuko dira haurra edo nerabea harekin gelditzea ziurtatzeko behar den laguntza bermatzera, edozein dela ere haur edo nerabearen adina, baita hura babestera, arreta espezializatua ematera eta birgaitzera ere.

Aurrekoa ulertu beharko da salbu eta harekin gelditzea ez bada komenigarria adingabearen interes gorenerako; kasu horretan, inguruabar hori behar bezala arazoitu beharko da.

4.– Nolanahi ere, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoen jarduketak modu integralean egin behar dira, eta aldi berean kontuan hartu behar da adingabea eta ama osatu egingo direla, biak genero–indarkeriaren biktima direla kontuan hartuta. Horretarako, eskumena duten gizarte–zerbitzuek honako hauek ziurtatuko dituzte:

a) Genero–indarkeriako egoerak detektatzea eta haiei erantzun espezifiko ematea.

b) Genero–indarkeriaren biktima diren adingabeak arreta espezializatuko zerbitzuetara bideratzea eta haiekin koordinatzea.

c) Osasun–, polizia–, hezkuntza–, justizia– eta berdintasun–arloko agintariak genero–indarkeriaren arloan ezarritako protokoloetan xedatutako jarduketa–jarraibideak eta neurriak betetzea.

II. KAPITULUA

Haurren eta nerabeen aurkako indarkeriaren prebentzioa

130. artikulua.– Haurren eta nerabeen aurkako indarkeria prebenitzeko jarduketak orokorrak.

1.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek haurren eta nerabeen aurkako indarkeriaren zeharkako prebentzio-eginkizuna beteko dute, haurren eta nerabeen ongizatea eta haien eskubideen egikaritzea sustatzeko jarduketan bidez –lege honen III. tituluan jasoak–, eta haien osasunerako, hezkuntza–garapenerako, oinarrizko ongizate materialerako eta gizarteratzeko egoera kaltegarriak prebenitzeko jarduketan bidez –IV. tituluan jasoak–; izan ere, ekintza horiek haurren eta nerabeen eskubideak errespetatzen, babesten eta defendatzen dituzten testuinguru positiboak izatea errazten dute.

2.– Aurreko jarduketez gain, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen–eremuan, haurren eta nerabeen aurkako indarkeria prebenitzeko ekintzak egin beharko dituzte, dibulgazio–kanpainak antolatuz, herritarrak oro har eta familiak eta haurrak eta nerabeak bereziki informatzeko, sentsibilizatzeko eta kontzientziatzeko azken horiek bizitzeko, osotasun fisiko eta psikikoa eta tratu ona izateko duten eskubideaz, eta edozein gizartek egoera horiek prebenitzeko eta biktimak berehala eta bete–betean babesteko duen erantzukizun moralaz, halakoak gertatzen direnean. Dibulgazio–ekintza horiek haurren eta nerabeen eskubideak sustatzera bideratutako ekintza orokorragoetan edo indarkeria–egoerak prebenitzera berariaz bideratutako ekintzetan integratu ahal izango dira.

3.– Goi–mailako Hezkuntzako ikastetxeek sustatuko dute eremu akademiko guztietan sartzeari haur eta nerabeen eskubideen inguruko prestakuntza, irakaskuntza eta ikerkuntza, oro har, eta haur eta nerabeen kontrako indarkeriaren aurkako borroka, bereziki. Zehazki, goi–mailako heziketa–zikloek, gradukoek eta graduondokoek, eta osasun–arloko lanbideetako, hezkuntza–eremuko, Kazetaritzako eta Informazio Zientzietako eta Zuzenbidearen arloko lanbideetako espezializazio–programek, bai eta adingabeekin ohiko harremana izatea eskatzen duten lanbideetan jarduteko bestelako titulazioetako ere, beren ikasketa–planetan haurren eta nerabeen aurkako indarkeria–kasuak prebenitzeko, detektatzeko eta horietan esku hartzeko berariazko edukiak sartzeari sustatuko dute.

4.– Prebentzio–ekintzaren eraginkortasuna bermatzeko, lege honen 9. artikuluan ezartzen den moduan, tresna teknikoak ezarri beharko dira titulu honetan araututako jarduketan–eremu guztietan, agertzea edo garatzea prebenitu nahi den egoerei dagokienez, premia handienak dituzten edo egoera zaurgarrienean dauden familiak eta haurrak eta nerabeak identifikatu ahal izateko.

Horretarako, faktore horiek dituzten herritarren azpitaldeentzat berariaz diseinatutako indarkeria prebenitzeko neurriak aplikatzea gomendatzen duten arrisku–adierazleak ezarri eta definitu beharko dira, eta baita beren egoera indibiduala dela–eta identifikatutako faktoreekiko zaurgarritasun handiagoa duten haur eta nerabetzat jotakoei dagokienez ere.

131. artikulua.– Familia–ingurunean indarkeria prebenitzeko jarduketak.

1.– Familia–eremuko indarkeria prebenitzera bideratutako jarduketan xedea da familia–testuinguru seguruak sortzea erraztea, errespetuan eta afektu–harremanetan oinarritutakoak. Bereziki, helburu hauek izango dituzte:

a) Familia–nukleoan bizikidetzari–harreman onak sortzea eta indartzea, bai amaren eta aitaren artean, bai gurasoen eta seme–alaben artean, bai neba–arriben artean, lege honen 54. eta 55. artikuluetan jasotako moduan.

b) Familiei hazkuntza–eginbeharrak betetzen laguntzea, gurasotasun positiboaren eta gurasokidetasunaren ikuspegitik, lege honen 56. artikuluan jasotako familia–kontziliazioari eta gurasokidetasunari laguntzeko neurriak hartuz, eta lege honen 57, 58 eta 59. artikuluetan jasotako ongizate materialaren eta gizarteratzearen oinarritzko maila bermatzera bideratutako neurriak hartuz.

c) Gatazkak modu baketsuan konpontzeko trebetasunak eskuratzea erraztea, gurasoak heziketa emozionalean trebatuz, baita jokabidea maneiatzean eta etorkizunean portaera antisozialak prebenitzeko estrategietan ere, emozioen eta portaera erasokorraren kontrolean oinarritutakoetan.

2.– Aurreko paragrafoan aipatutako laguntza–mekanismoak ekintza positiboko neurrien bidez indartu beharko dira, beren ezaugarri edo inguruabarrak direla–eta premia handieneko egoeran edo egoera bereziki zaugarrian dauden familien kasuan, lege honen 130.4 artikuluan aurreikusitakoaren arabera.

3.– Gainera, eta kasuan kasuko laguntza motaren arabera, ekintza positiboko neurriak honako hauek izan daitezke: laguntza–zerbitzuetarako lehentasunezko irispidea, intentsitate handiagoko laguntzetarako irispidea, laguntza ekonomiko edo zerga–onura jakin batzuk eskuratzea erraztea, edo dirulaguntzen zenbatekoa handitzea.

132. artikulua.– Familia–unitatea hausten denean indarkeria prebenitzeko jarduketak.

1.– Familia–gatazka edo –krisia gertatuz gero, aitaren eta amaren, legezko ordezkarien – edo horietako baten, berreratutako familiak hautsiz gero– edo harreragile edo zaintzaileen bizikidetzaren hausten denean, familiarekin esku hartzen ari diren gizarte–zerbitzuek laguntza emateko berriazko jarduketak egingo dituzte, haurren edo nerabeen interes gorena babesten dela bermatzeko eta haiengan ondorio kaltegarriak izatea saihesteko.

2.– Aurreko paragrafoan xedatutakoak ez du hargatik eragotziko aipatutako gizarte–zerbitzuek egokitzen dituzten prebentzio–jarduketak egiteko aukera, familia–bitartekaritzako zerbitzura edo beste baliabide edo zerbitzu espezializatu batzuetara bideratzea barne; bereziki, familia–bitartekaritzako zerbitzuek agintzen dituzten terapia–zerbitzuetara, eta ez du eragotzen legezko arduradunei, harreragile edo zaintzaileei haustura–prozesuan zehar eta beren guraso–erantzukizunak betetzeko laguntza profesional espezializatu emateko aukera ere.

3.– Familia–bitartekaritzara jotzea sustatzeko, Eusko Jaurlaritzak, zerbitzu horiek eskaintzeko dituen eskumenak egikaritzuz, honako jarduketa hauek egingo ditu:

a) Familia–bitartekaritza sustatzea, zabaltzea, publiko egitea eta haren berri ematea.

b) Neurriak hartzea irispidea errazteko familia–bitartekaritzako prozesuen esparruan agindutako familia–terapiako programetara, familia–bitartekaritzako zerbitzu publiko estrajudizialaren bidez egindakoetara, hain zuzen.

133. artikulua.– Eskola–eremuan indarkeria prebenitzeko jarduketak.

1.– Ikastetxe guztiek, publikoek nahiz pribatuak, eskola–indarkeria prebenitzeko jarduketak egingo dituzte, eta, bereziki, honako hauek:

a) Bizikidetzaren plan bat prestatuko dute, Hezkuntzaren maiatzaren 3ko 2/2006 Lege Organikoari jarraituz. Planak barne hartuko ditu honako hauek:

- Ikastetxeko langileei, ikasleei eta hezkuntza-komunitate osoari zuzendutako jarduerak programatzea, gatazkak modu baketsuan konpontzeko trebetasunak eskuratu ahal izateko.
- Irakasleen, ikasleen legezko arduradunen edo, hala badagokio, harreragile edo zaintzaileen, irakasle-taldeen eta ikasleen artean adostutako jokabide-kodeak, eskola-jazarpena gertatzen denean edo ikastetxeko bizikidetzan eragina duen beste edozein egoeratan jarraitu beharrekoak, kontuan hartu gabe egoera horiek ikastetxean bertan gertatzen diren edo bertatik kanpo hasten diren edo jarraitzen duten, edo informazioaren eta komunikazioaren teknologien bidez gertatzen diren.

b) Haurren eta nerabeen eskubideak aitortzea eta babestea sustatuko duten hezkuntza-neurriak hartzea eta horien jarraipena egitea bultzatuko dute.

c) Dibertsitate funtzionala edo egoera bereziki zaugarria dakarren beste edozein inguruabar duten ikasleenganako errespetua sustatuko dute.

d) Gatazkak modu baketsuan konpontzeko metodo alternatiboak erabiltzea sustatuko dute.

e) Indarkeria prebenitzeko eta halako egoeretan dauden haur eta nerabeak detektatzeko eta haurrak eta nerabeak babesteko prestakuntza-planak sustatuko dituzte, baita tratu onaren kultura sustatzeko jarduerak ere, honako hauei zuzenduta:

- Ikastetxeetako langileak, tutoretza-eginkizunak betetzen dituztenak lehenetsita.
- Legezko ordezkariak, Ikasleen Gurasoen Elkarteekin koordinatuta.

e) Ikasleak trebatzeko planak sustatuko dituzte, eta lehentasuna emango diote gaitasun eta tresna hauek eskuratzeari:

- Indarkeria-egoerak detektatzea eta haiei erantzutea.
- Indarkeria eragiten duten indarkeriazko edo delituzko jokabideen ereduak ikastea nagusitzen den prozesuei aurre egitea, agertzen diren eremu guztietan, baita indarkeria hori gertatzen denean haiei tratamendua eta laguntza ematea ere.

f) Ikastetxeko langileei informazioa emango diete edozein indarkeria motaren prebentzio-eta babes-protokoloari buruz, eta protokolo hori behar bezala aplikatzeko prestatuko dituzte.

2.- Hezkuntza-administrazioak udaletako zein lurraldeetako gizarte-zerbitzuen laguntza izango du aurreko paragrafoko e) eta f) apartatuetan aipatutako prestakuntza- eta trebakuntza-planen edukiak prestatu eta emateko, baldin eta plan horiek zerikusia badute tratu txarrak, abusua, jazarpena, esplotazioa, salerosketa edo babesgabetasuna prebenitzearekin, detektatzearekin eta egoera horietan jardutearekin.

Nolanahi ere, prestakuntza- eta trebakuntza-planetan genero- eta adin-faktoreak barne hartzen dituen prebentzio-tratamendua jasoko da.

134. artikulua.- Ongizateko eta babeseko koordinatzailea.

1.- Aurreko artikuluan aurreikusitako jarduketan garapena bultzatzeko, adingabeak ikasketak egiten ari diren ikastetxe publiko eta pribatu guztiek ikasleen ongizatea eta babesa zaintzeko egiten diren ekintzak eta jarduketak koordinatzeko arduradun bat izendatuko dute. Ikastetxeko zuzendariak edo titularrak gainbegiratuta jardungo du pertsona horrek.

2.- Eusko Jaurlaritzak, hezkuntza-arloan eskumena duen sailaren bitartez, ongizateko eta babeseko koordinatzaileak bete beharreko betekizunak eta eginkizunak ezarriko ditu, eta zehaztuko egingo du, halaber, eginkizun horiek ikastetxean lehendik dauden langileek edo langile berriek bete behar dituzten.

3.– Nolanahi ere, ongizate eta babeseko koordinatzaileari esleitutako eginkizunak honako hauek izango dira, gutxienez:

a) Haurren eta nerabeen inguruko prebentzioari, detekzio goiztiarrari eta babesari buruzko prestakuntza–planak sustatzea, bai ikastetxeetan lan egiten duten langileentzat, bai ikasleentzat. Lehentasuna emango zaie tutore–lanetan diharduten ikastetxeko langileei zuzendutako prestakuntza–planei, baita ikasleei indarkeria–egoerak detektatzeko eta haiei erantzuteko trebetasunak eskuratzera bideratutakoei ere.

Halaber, Ikasleen Gurasoen Elkarrekin koordinatuta, prestakuntza hori sustatu beharko du gurasoen artean edo, hala badagokio, tutoreen artean edo tutoretza–, harreragile– edo zaintzaile–ahalmenak dituzten pertsonen artean.

b) Eskumena duten gizarte–zerbitzuek esku hartu behar duten kasuak koordinatzea, hezkuntza–administrazioek onetsitako protokoloekin bat etorriz, eta kasuan kasuko agintariei informazioa eman beharko diete, beharrezkoa dela baloratuz gero, eta hargatik eragotzi gabe legeak aurreikusitako kasuetan komunikatzeko duten eginbeharra.

c) Ikasleen aurrean, ikastetxeko langileen aurrean eta, oro har, hezkuntza–komunitatearen aurrean identifikatzea, ikastetxean bertan edo inguruan detektatutako indarkeria–kasuekin zerikusia duten komunikazioetarako erreferentzia gisa, baita egin beharreko jarduketak eta hartu beharreko neurriak koordinatzeko ere.

d) Haurrentzat eta nerabeentzat ahalik eta ongizaterik handiena ziurtatzeko neurriak sustatzea, baita haiekiko tratu onaren kultura ere.

e) Ikastetxeko langileen eta ikasleen artean gatazkak modu baketsuan konpontzeko metodo alternatiboak erabiltzea sustatzea.

f) Ikastetxeko langileei informazioa ematea edozein indarkeria motaren prebentzio– eta babeseko protokoloei buruz, protokoloak ikastetxeari aplikatzekoak badira.

g) Dibertsitate funtzionala edo zaurgarritasun handiagoa duten ikasleenganako errespetua sustatzea.

h) Lege honen 133.1 a) artikuluan aipatzen den bizikidetzeta–plana ikastetxeko zuzendaritzarekin koordinatzea.

i) Adingabeen datu pertsonalak era ez–zilegian tratatzea ekar dezaketen egoeretan, ikastetxeak Datuak Babesteko Euskal Agentziari berehala komunikatzea sustatzea.

j) Ikastetxean elikadura osasungarria eta elikagarria izan dadin sustatzea, haurrei eta nerabeei dieta orekatua egitea ahalbidetuko diena, eta, bereziki, zaurgarritasun berezian edo handiagoan daudenei.

3.– Bereziki, lege honen 167.3 artikuluan xedatutakoaren arabera, haur edo nerabe baten bizitza, osotasun, osasun edo segurtasunerako arrisku larria eta berehalakoaren zantzuak daudenean, Estatuko Segurtasun Indar eta Kidegoei, Ertzaintzari, Foru Poliziarri eta Ministerio Fiskalari egoeraren berri emateaz arduratuko da; eta, hala badagokio, adingabea ikastetxean atxikitzeaz, eskumena duen agintaritzak adingabearen ardura hartu arte edo hartu beharreko neurria ezarri arte.

4.– Eusko Jaurlaritzak, hezkuntza–arloan eskumena duen sailaren bitartez, eta ikastetxeetako zuzendaritzaren arduradunek edo titularrek langile–kontratazioaren segurtasuna gainbegiratuko dute, eta egiaztatuko dute lege honen 305. artikuluan aipatzen diren betekizunak betetzen eta egiaztatzen dituztela irakasleek, langile laguntzaileek, edota

ikastetxean lan egin ohi duten edo bertan elkarlanean aritzen diren bestelako profesionalak modu ordainduan edo ordaindu gabe.

135. artikulua.– Jarduera fisikoaren, kirolaren eta aisialdi hezigarriaren eremuan indarkeria prebenitzeko jarduketak.

1.– Eusko Jaurlaritzak eta foru–aldundiek, batera, jarduera fisikoaren, kirolaren eta aisialdi hezigarriaren arloan eskumena duten sailen bitartez, jarduera–protokoloak prestatu eta onetsiko dituzte. Protokolo horietan, jarduera fisikoaren, kirolaren eta aisialdi hezigarriaren eremuan ingurune segurua eraikitzeke behar diren jarduketak jaso beharko dituzte, eremu horietan gerta daitezkeen haur eta nerabeen aurkako indarkeria–egoerak prebenitzeko, goiz detektatzeko, eta esku hartzeko jarraitu beharrekoak.

2.– Protokolo horiek prestatzean, nahitaez parte hartu beharko dute gorputz–hezkuntzaren, kirolaren eta aisialdi hezigarriaren eremuan adingabeekin aritzen diren entitateek, ikastetxeek eta antolakundeek.

3.– Onesten diren protokoloak dagokienaren arabera aplikatu beharko dira, eta eragiten dienari dagokionez, beren jarduketa–eremu zehatza kontuan hartuta, adingabeekin gorputz–hezkuntzako, kirol eta aisialdi hezigarriko jarduerak ohikoak nahiz noizbehinkakoak egiten dituzten entitate guztietan eta zentro eta ekipamendu guztietan, publiko zein pribatu.

136. artikulua.– Jarduera fisikoak, kirolekoak edo aisialdikoak egiteko entitate, zentro eta antolakundeak.

1.– Normalean adingabeekin gorputz–hezkuntzako, kirol edo aisialdiko jarduerak egiten dituzten entitate, zentro eta antolakunde publiko nahiz pribatuek beren ohiko funtzionamenduan sartu beharko dituzte haurren eta nerabeen aurkako indarkeria prebenitzeko honako jarduketa hauek:

a) Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek jarduera fisikoaren eta kirolaren eta aisialdi hezigarriaren eremuan hartutako eta aurreko artikuluan aipatutako jarduketa–protokoloak aplikatzea.

b) Edozein indarkeria mota prebenitzeko eta babesteko aplikatu beharreko protokoloen berri ematea langileei.

c) Monitorizazio–sistema bat ezartzea, aurreko apartatuan aipatutako protokoloak betetzen direla ziurtatzeko, adingabeen babesari lotutakoak.

d) Haurren eta nerabeen eskubideak eta betebeharrak sustatu eta errespetatzeko kultura bultzatzea, inolako bereizkeriarik gabe, dibertsitate funtzionala duten pertsonenganako eta beste edozein inguruabar pertsonal, familiar edo sozialengatik egoera bereziki zaurgarrian daudenenganako errespetua barneratuz.

Bereziki, neurriak hartuko dira kirola, jarduera fisikoa eta aisialdia ez daitezkeen bereizkeria–egoera bihurtu genero–identitateagatik edo sexu–orientazioagatik, haurrekin eta nerabeekin nahiz haien familiekin eta profesionalekin lan eginez, irainak eta adierazpen apalesgarriak eta diskriminatzaileak erabiltzeari uko egin diezaioten.

e) Neurriak hartzea ikusleek edo beste eragile batzuek partida eta lehiaketetan jokabide desegokiak izatea saihesteko.

f) Gatazkak modu baketsuan konpontzeko metodo alternatiboak erabiltzea sustatzea.

g) Haurren eta nerabeen parte–hartze aktiboa sustatzea beren prestakuntzaren eta garapen integralaren alderdi guztietan.

h) Kirol-erakundeen eta gurasoen edo, hala badagokio, tutoreen edo tutoretza-, harreragile- edo zaintzaile-ahalmenak dituztenen arteko harremanak eta komunikazioa sustatu eta indartzea.

i) Indarkeria prebenitzeko planak garatzea, baita halako egoeretan dauden haur eta nerabeak detektatzeko eta babesteko prestakuntza-planak ere.

2.- Bereziki, aurreko paragrafoan aipatutako entitateek, zentroek eta antolakundeek babeseko ordezkariaren figura izendatu beharko dute, eta haur eta nerabeek harengana jo ahal izango dute beren ezinegonak eta kezkak azaltzeko, edo jasan, ikusi edo ezagutu duten indarkeria-egoera baten berri emateko.

Halaber, figura hori arduratuko da ezarritako protokoloak zabaltzeaz eta betearazteaz, baita haurren edo nerabeen aurkako indarkeria-egoera detektatu den kasuetan komunikazio egokiak abiarazteaz ere.

3.- Aipatutako entitate, zentro eta erakundeetan lan egiten duten pertsonak berariazko prestakuntza jaso beharko dute dibertsitate funtzionala duten haur eta nerabeen trebeziei eta gaitasunei behar bezala erantzuteko, haien kirol inklusiboa sustatu eta garatzeko.

137. artikulua.- Informazioaren eta komunikazioaren teknologia berrien bidez eragindako indarkeria prebenitzeko jarduketak.

1.- Oro har, Eusko Jaurlaritzak dibulgazio-kanpainak egingo ditu, gizartea informatu, sentsibilizatu eta kontzientziatzeko informazioaren eta komunikazioaren teknologia berriek, bereziki Internetek eta sare sozialek, haurrentzat eta nerabeentzat dituzten aukerez eta arriskuez. Horretarako, ziberjazarpenari buruzko kontzientziatio-programak garatu beharko ditu eta haren aurkako babes-mekanismoak antolatu beharko ditu.

2.- Orobat, gurasoen, legezko ordezkarien eta harreragile eta zaintzaileen alfabetatze digitalerako programak antolatuko ditu, bereziki segurtasun digitaleko eta guraso-kontrolako neurriak aplikatzeko trebatzera bideratuta.

3.- Hezkuntza-administrazioak derrigorrezko eta berariazko edukiak txertatuko ditu ikasleak segurtasun digitalaren arloan trebatzeko. Eduki horien bidez, bermatu egingo da haurrak eta nerabeak gizarte digitalean erabat barneratuko direla eta baliabide digitalen erabilera segurua eta errespetuzkoa izango dela giza duintasunarekin, konstituzio-balioekin, oinarrizko eskubideekin eta, bereziki, norberaren eta familiaren intimitatea errespetatzearekin eta bermatzearekin eta datu pertsonalak babestearekin, Datu Pertsonalak Babesteko eta Eskubide Digitalak Bermatzeko abenduaren 5eko 3/2018 Lege Organikoaren 83. artikuluan aurreikusitakoari jarraituz.

Prestakuntza hori eduki-blokeetan nahiz era transbertsalean txertatuko da, eta prestakuntza-etapa guztietan, lehen hezkuntzako etapatik hasita, Internet behar bezala erabili beharko da.

III. KAPITULUA

Haurren eta nerabeen aurkako indarkeria-egoeren detekzioa eta esku-hartzea

138. artikulua.- Detekzio goiztiarra.

1.- Lege honen 16 eta 17. artikuluetan zerrendatzen diren pertsonetakoren batek adingabe baten aurkako indarkeria-egoera bat gertatu dela edo hura babesgabetasun-egoera posible batean dagoela jakiten badu, edo horren zantzurik antzematen badu, berehala komunikatu beharko die eskumena duten gizarte-zerbitzuei.

2.– Halaber, indarkeria horren ondorioz haurren edo nerabearen osotasuna edo segurtasuna arriskuan jar daitekeenean, berehala komunikatu beharko diete Estatuko Segurtasun Indar eta Kidegoei, Ertzaintzari, Foru-poliziarri edo Udaltzaingoari, eta Ministerio Fiskalari.

3.– Aurrekoa eragotzi gabe, lege honen 17. artikuluan zerrendatzen den pertsonaren batek adingabe baten aurkako indarkeria–egoeraren bat goiz detektatzen badu, berehala horren berri eman beharko dio aitari edo amari, edo, hala badagokio, haren legezko ordezkariari edo tutoretza–, zaintza– edo harrera–eginkizunak betetzen dituzten pertsonari, non eta zantzurik ez dagoen indarkeria hori pertsona horietako batek egikaritu, ahalbidetu edo baimendu duela.

139. artikulua.– Haurren eta nerabeen aurkako indarkeriari aurre egiteko sektore–protokoloak.

1.– Aurreko artikuluan aipatzen diren eginbeharrak behar bezala bete ahal izango direla bermatzeko, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumenak egikarituz, sektoreko jarduketa–protokoloak onetsiko dituzte haurren eta nerabeen aurkako indarkeriari aurre egiteko, honako mekanismo hauek ezartzera bideratuak:

- a) Eskumena duten gizarte–zerbitzuei indarkeria– edo babesgabetasun–egoera bat badagoela edo horren susmoa dutela jakinarazteko prozedura espezifikoak.
- b) Jarduketa–eremu guztietako profesionalak koordinatzeko sistemak, informazioa benetan eta eraginkortasunez trukatzeko.

2.– Aipatutako sektoreko protokoloek honako gai hauek jorratu eta jaso beharko dituzte, halaber: arrisku–faktoreen identifikazioa, haurren eta nerabeen aurkako indarkeriaren prebentzioa eta detekzio goiztiarra, baita biktimen laguntza eta birgaikuntza egokirako hartu beharreko neurriak ere.

3.– Edonola ere, sektore–protokoloak onetsiko dira osasunari, hezkuntzari, jarduera fisikoari eta kirolari, gizarte–zerbitzuei, segurtasunari eta justiziarri dagokienez. Protokolo horiek aplikatuz, beren jarduera eremu horietan gauzatzen duten profesionalen prestakuntza bermatu beharko da.

Protokolo horiek erakundeen artekoak izango dira, partekatutako eskumenen eremuetan.

4.– Onesten diren protokoloak kasuan kasuko jarduketa–sektorean parte hartzen duten zentro eta zerbitzu publiko nahiz pribatu guztiek aplikatu beharko dituzte. Orobat, egin beharreko jarduketan berezitasunak kontuan hartu beharko dituzte indarkeriaren biktima dibertsitate funtzionala duen pertsona bat denean.

5.– Berariaz, ikastetxeetan eta haurrak edo nerabeak bizi ohi diren zentroetan, protokoloak jarduketa hauek hartuko ditu barne, besteak beste:

a) Indarkeriaren arrazoia dibertsitate funtzionala, sexu–orientazioa, genero–identitatea edo –adierazpena, nazionalitatea edo arraza– nahiz etnia–jatorria denean aplikatu beharreko jarduketak; jazarpen horren bigarren estigmatizazioaren osagaia ere barne.

b) Jazarpena teknologia berrien edo gailu mugikorren bidez egiten denean eta adingabeen ohorerako, duintasunerako edo intimitaterako eskubideari kalte egin zaionean aplikatu beharreko jarduketak.

140. artikulua.– Arreta integrala jasotzeko eskubidea eta zerbitzuetarako lehentasunezko irispidea izatekoa.

1.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek arreta integrala emango diete indarkeriaren biktima diren haur eta nerabeei, eta bertan jasoko dira jarduketa–eremu bakoitzerako kapitulu honetan aurreikusitako esku–hartze, laguntza, harrera eta suspertze fisiko eta psikologikoko neurri egokiak, eta hargatik eragotzi gabe indarkeria familia–ingurunean gertatu den kasuetarako berariaz jasotako babes–neurriak, indarkeria horrek arrisku– edo babesgabezia–egoera eragiten duenean lege honek VI. tituluari zehaztutako moduan.

2.– Besteak beste, arreta integralak, adingabearen interes gorena bermatze aldera, honako neurri hauek hartuko ditu barne, bereziki:

a) Biktimei informazioa eta laguntza psikosoziala, soziala eta hezkuntzako ematea.

b) Salaketan edo erreklamazioen jarraipena egitea.

c) Biktimarentzako eta, hala badagokio, familia–unitatearentzako arreta terapeutiko sanitarioa, psikiatrikoa eta psikologikoa.

d) Prestakuntzako laguntza, batez ere berdintasunari, elkartasunari eta dibertsitateari edo aniztasunari dagokienez.

e) Familiei informazioa eta laguntza ematea, eta, beharrezkoa bada eta objektiboki haien beharrezko oinarrituta badago, familia–unitatearen jarraipen psikosoziala, soziala eta hezkuntzako egitea.

f) Sare eta zerbitzu publikoetarako irispidea erraztea.

g) Prestakuntzarako eta laneratzeko babesa.

h) Esku hartu behar den prozedura judizialean laguntzea eta aholku ematea, beharrezkoa izanez gero.

i) Neurri horiek guztiek ikuspegi inklusibo eta irisgarritasunekoa izan beharko dute, haur eta nerabe guztiak salbuespenik gabe artatu ahal izateko.

3.– Aurreikusitako arreta integralaren esparruan, osasun– eta hezkuntza–aroko zerbitzu eta prestazioetarako lehentasuna bermatu beharko da, lege honen 220. eta 221. artikuluetan ezarritako moduan, aplikagarri diren heinean.

4.– Lehentasunezko irispidea izateko, ezinbestekoa izango da indarkeriaren biktima–izaera aurretiaz frogatzea, arauz ezarritako edozein bide erabilita eta, edozein kasutan, honako hauetako baten bidez:

a) Kondena–epaia, indarkeria fisiko edo psikikoa, sexu–izaerakoa edo beste edozein motatakoak diren egitateengatik, baldin eta indarrean badago.

b) Edozein jurisdikzio–ordenak emandako epaia, frogatutako egitate gisa egiaztatzen duena haur edo nerabe batek indarkeria fisikoa edo psikikoa, sexu–izaerakoa edo beste edozein motatakoa jasan duela.

c) Auzitegi– edo mediku–txostena, haur edo nerabe baten aurkako indarkeria fisiko edo psikikoaren edo sexu–izaerakoaren zantzuak eta adierazleak daudela egiaztatzen duena.

d) Ministerio Fiskalaren txostena, haurrak edo nerabeak indarkeria fisikoa, psikikoa edo sexu-izaerako indarkeria jasan duen zantzuak daudela adierazten duena.

e) Udaleko edo lurraldeko gizarte-zerbitzuen txosten sozial edo psikosoziala, haurra edo nerabea indarkeria fisikoaren, psikikoaren edo sexu-izaerakoaren biktima izan den adierazleak daudela egiaztatzen duena.

f) Genero-indarkeriaren biktimei harrera egiteko eta arreta emateko ardura duten udal- edo lurralde-zerbitzuen txostena, egiaztatzen duena haurra edo nerabea indarkeria fisikoaren, psikikoaren edo sexu-indarkeriaren biktima izan dela.

g) Indarkeriaren biktima diren haur eta nerabeei aitortutako eskubide eta baliabideak eskuratzea arautzen duten sektoreko arau-xedapenetan aurreikusitako beste edozein titulu.

141. artikulua.– Osasun-zerbitzuen jarduketak.

1.– Eusko Jaurlaritzak, osasunaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, behar diren neurriak hartuko ditu haurren eta nerabeen aurkako indarkeriaren detekzio goiztiarra errazteko, eta, bereziki, osasun-langileen sentsibilizaziorako eta etengabeko prestakuntzarako programak garatuko ditu, indarkeriaren biktima den haurren edo nerabearen diagnostiko goiztiarra, laguntza eta suspertze fisiko eta psikikoa hobetzeko.

2.– Osasun-zentro guztiek, publiko nahiz pribatuek, haurren eta nerabeen aurkako indarkeriari aurre egiteko sektoreko jarduketa-protokoloa aplikatu beharko dute, osasun-eremurako berariazkoa, lege honen 139. artikuluan aurreikusitakoaren arabera, eta komunikazio kualifikatuaren eginbeharra errespetatu beharko dute, 17. artikuluan araututako moduan. Gainera, betetze-maila monitorizatzeko sistema bat ezarri beharko dute.

3.– Honako biktima hauen berariazko premiei arreta eskaini beharko diete:

a) Ablazioaren edo genitalen mutilazioaren biktimek behar duten laguntza jasoko dute, erauzketek eragin ditzaketen kalte fisiko edo psikikoak saihesteko edo, hala badagokio, kalte horiek konpontzeko.

b) Indarkeriaren biktimak, indarkeriaren arrazoia dibertsitate funtzionala denean.

c) Indarkeriaren biktimak, indarkeriaren arrazoia genero-identitatea edo sexu-orientazioa denean.

4.– Indarkeriaren biktima diren adingabeen arretari buruzko erregistro guztiak, ospitaleko alta barne, haien historia klinikoan sartuko dira.

142. artikulua.– Ikastetxeen jarduketak.

1.– Eusko Jaurlaritzak, hezkuntzaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, haurren eta nerabeen aurka gauzatutako indarkeria goiz detektatzeko behar diren neurriak hartuko ditu, eta, bereziki, hezitzaileak sentsibilizatzeko eta etengabe prestatzeko programak garatuko ditu, diagnostiko goiztiarra eta egoera horiek amaitzeko jarduketak hobetzeko.

2.– Ikasturte bakoitzaren hasieran, ikastetxe publiko zein pribatu guztiek indarkeria-egoerak komunikatzeko Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek araututako eta zentroan aplikatutako prozedurei buruzko informazio guztia emango diete haur eta nerabeei, baita eremu horretako arduradunei eta, bereziki lege honen 134. artikuluan araututako ikasleen ongizatea eta babesa koordinatzeko ardura duen pertsonari buruzkoa ere.

Halaber, hedabide elektronikoei buruzko informazioa emango dute, hala nola Eusko Jaurlaritzak haurren eta nerabeen eskura jarritako orientazio-, aholkularitza- eta informazio-zerbitzu telefoniko nahiz telematikoarena.

3.– Ikastetxe horiek etengabe eguneratuta edukiko dute informazio hori, erraz ikusteko moduko leku irisgarrian, eta behar diren neurriak hartuko dituzte haurrek eta nerabeek informazio hori libreki kontsultatzeko aukera izan dezaten, edozein unetan, komunikazio-prozedura horietara eta dauden laguntza-ildoetara sarbidea izan dezaten.

4.– Haurren eta nerabeen aurkako indarkeria-egoerak detektatzen direnean, berdin indarkeria ikasleek zein helduek egin badute, ikastetxe publiko nahiz pribatuek haurren eta nerabeen aurkako indarkeriari aurre egiteko hezkuntza-eremurako berariazko sektoreko protokoloa aplikatu beharko dute, lege honen 139. artikuluan aurreikusitakoa. Horretarako, ikasleen ongizatea eta babesa koordinatzeko arduradunaren laguntza eta esku-hartzea izango dute.

5.– Zehazki, lege honen 18. artikuluan ezarritakoarekin bat etorriz, eskumena duten agintariei jakinarazi beharreko kasuak koordinatu beharko ditu arduradun horrek, eta betebeharrak horren betetze-maila monitorizatzeko sistema bat ezarri beharko du.

6.– Indarkeriaren biktima diren haurrek eta nerabeek lehentasuna izango dute Euskal Hezkuntza Sistemaren txertatutako ikastetxeetan sartzeko, baita ikasturte barruan ere, ikastetxez aldatu behar badira. Nolanahi ere, beharrezkoak izan daitezkeen berariazko laguntzak eskuratzen dituztela bermatuko da, baita ikasturtean zehar ikastetxe batean sartzen direnean ere.

7.– Eusko Jaurlaritzak, hezkuntzaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, eskola-eremuan detektatutako indarkeria-egoerei buruzko datuak emango dizkio Haur eta Nerabeei buruzko Informazioko Euskal Sistemari, lege honen 301. artikuluan jasota dagoen moduan.

143. artikulua.– Jarduera fisikoaren eta kirolaren eremuko jarduketak.

1.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, jarduera fisikoaren eta kirolaren arloan dituzten eskumenak egikaritzuz, haurren eta nerabeen aurka gauzatutako indarkeria goiz detektatzeko behar diren neurriak hartuko dituzte, eta, bereziki, langileen eta boluntarioen sensibilizazio- eta etengabeko prestakuntza-programak garatuko dituzte, diagnostiko goiztiarra eta egoera horiek amaitzeko jarduketak hobetzeko.

2.– Jarduera fisikoaren eta kirolaren eremuan diharduten kirol-entitate eta establezimendu publiko eta pribatu guztiek, betiere esparru horretan haur eta nerabeekin lan egiten badute, haurren eta nerabeen aurkako indarkeria-egoerei aurre egiteko berariazko protokoloa aplikatuko dute, lege honen 136. artikuluan aipatzen dena.

3.– Bereziki, jarduera fisikoaren eta kirolaren eremuan indarkeria prebenitzeko honako jarduketa hauek egingo dituzte:

a) Barne-araudian sartzeari aurreko paragrafoan aipatutako protokoloan aurreikusitako neurriak, neurri horien aplikazioa zaintzea eta neurri horien betetze-maila monitorizatzeko sistema bat ezartzea.

b) Bermatzea berariazko laguntza-neurriak aplikatuko direla, indarkeria-biktimen kirol-jardueretan integrazio eta parte-hartze eraginkorra errazteko eta, hala badagokio, haien suspertze fisikoa eta aurreko kirol-maila bultzatzeko.

144. artikulua.– Gizarte–zerbitzuen jarduketak.

1.– Haur eta nerabeen aurkako indarkeria posibleren bat jakinarazten badiete, edo zuzenean detektatzen badute, eskumena duten gizarte–zerbitzuek informazioa eta balorazioa egin beharko dituzte, ahal den guztietan, diziplinartekotasunez eta lurraldean dauden osasun–arloko, hezkuntza–arloko, segurtasun–arloko eta arlo judizial eta fiskaleko talde eta profesionalekin, baldin eta horiek haurraren edo nerabearen egoerari eta familia– eta gizarte–inguruneari buruzko informazioa eman ahal badute.

2.– Detektatutako indarkeria haurraren edo nerabearen familia–ingurunean gertatzen bada, udaletako gizarte–zerbitzuek dagokion balorazio–prozedura hasi beharko dute, ebazteko arriskurik edo babesgabeziarik dagoen ala ez, eta, kasu horretan, lege honen VI. tituluan kasu horietarako araututako prozedurari jarraitu beharko diote.

Halaber, prozedura horri ekin beharko diote familia–eremutik kanpo gertatutako indarkeria–kasuetan, baldin eta legezko arduradunek, harreragileek edo zaintzaileek egoera hori toleratzen edo onartzearen adierazleak badaude, lege honen 128.2 artikuluan adierazitako baldintzetan.

3.– Indarkeriaren biktima diren haur eta nerabeei arreta emateko, aurreko paragrafoan aipatutako balorazioak ondorioztatzen badu ez dagoela babesgabetasunik, udaletako gizarte–zerbitzuek arreta pertsonalizatuko plan bat eratuko dute, eta plan horretan, familietan esku hartzeko banakako neurriak jasoko dira, beren babeseko guraso–eginkizunak modu positiboan bete ditzaten. Beharrezkoa izanez gero, plana modu koordinatuan egingo dute, inplikaturako gainerako eremuen parte–hartzearekin.

4.– Haurren edo nerabeen aurkako indarkeria–egoeretan beren eginkizunak betetzeko, beren lanbide–jarduera gizarte–zerbitzuetan egiten duten funtzionarioak agintaritza–agente izango dira, eta Ertzaintzaren, Foru–polizien, Udaltzaingoen, Ministerio Fiskalaren, osasun–zerbitzuen, ikastetxeen eta beharrezkotzat jotzen duten edozein zerbitzu publikoren laguntza eskatu ahal izango dute, adingabea edozein testuingurutan elkarrizketatu ahal izateko, eta haren gurasoen, legezko ordezkarien edo harreragileen eta zaintzaileen baimenik behar izan gabe.

5.– Orobat, beharrezkotzat jotzen dituzten presazko neurriak eskatu ahal izango dizkiote dagokion Agintaritza Judizialari.

6.– Beharrezkotzat jotzen dutenean, gizarte–zerbitzuetako profesionalek osasun–zentro batera lagun egin ahal izango diote haurrari edo nerabeari behar duen arreta jaso dezan. Ondoren, legezko arduradunei edo harreragileei edo zaintzaileei informazioa eman ahal izango diete, eta, behar izanez gero, bestelako profesional espezializatuen laguntza izan dezakete.

145. artikulua.– Haur eta nerabeen egoitza–harrerako baliabideak eta askatasunaz gabetzen duten neurriak betetzeko eta heziketa–taldeko bizikidetzarako heziketa–zentroen jarduketak.

1.– Foru–aldundiek, haurrak eta nerabeak babesteko eskumena duen sailaren bitartez, berriazko planak prestatu eta onetsiko dituzte babes–neurri bat duten eta egoitza–harrerako zentroetan bizi diren adingabeak, beren erantzukizunpekoak, biktima gisa dituzten indarkeria–kasu posibleak prebenitzeko, goiz detektatzeko eta horietan esku hartzeko – sexu–esplotazioa dagoenean bereziki–, eta kontuan hartu gabe zentroa kudeatzen duen entitatearen izaera publikoa edo pribatua eta haren titulartasuna.

2.– Eusko Jaurlaritzak, justiziaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, berriazko planak onetsiko ditu barneratze–neurri judizial bat bete behar duten eta askatasunaz gabetzen

duten neurriak betetzeko eta heziketa–taldeko bizikidetzarako heziketa–zentroetan bizi diren adingabeak, beren erantzukizunpekoak, biktima gisa dituzten indarkeria–kasu posibleak prebenitzeko eta detektatzeko, sexu–esplotazioa dagoenean bereziki, eta kontuan hartu gabe zentroa kudeatzen duen entitatearen izaera publikoa edo pribatua eta haren titulartasuna.

3.– Horrez gain, bai foru–aldundiek eta bai Eusko Jaurlaritzak estandar eta adierazleak onetsi beharko dituzte, aplikatzekoak diren baliabide edo zentroetan onesten dituzten protokoloen eraginkortasuna ebaluatzeko.

4.– Protokoloen edukian, gutxienez, honako gai hauei helduko zaie:

a) Prozedurari ekiteko modua, komunikazio–sistemak eta jarduketa bakoitzaren arduradun diren profesionalen koordinazioa zehaztuko dituzte.

b) Kexa eta salaketarako mekanismo errazak, eskuragarriak, seguruak eta konfidentzialak ezarriko dituzte informazioa emateko, haurrak eta nerabeak errepresaliak jasateko arriskurik gabe tratatuak izan daitezzen. Kexei emandako erantzunen aurka errekurtsioa aurkeztu ahal izango da. Nolanahi ere, adingabeek eskubidea izango dute kexak modu konfidentzian bidaltzeko Ministerio Fiskalari, Agintaritza Judizial eskudunari edo Arartekoaren Haurren eta Nerabeen Bulegoari.

c) Bermatuko dute, sartzeko unean, babes–baliabideak edo –zentroak adingabeari idatziz emango dizkiola zentroko bizikidetzak–arauak eta diziplina–arabidea, baita kexa– eta komunikazio–mekanismoei buruzko informazioa ere, hizkera argi eta errazean eta uler dezakeen eta ulerterraza zaion hizkuntza batean, eta haren adinari, ulermen–mailari eta gainerako inguruabar pertsonalei egokitutako formatu eskuragarrian.

d) Berriazko jarduketak ezarriko dituzte jazarpenaren motibazioa dibertsitate funtzionala, sexu–orientazioa, genero–identitatea edo –adierazpena, nazionalitatea edo arraza– edo etnia–jatorria denean. Orobat, protokolo horiek berriazko jarduketak jaso beharko dituzte jazarpena Internet bidez, informazioaren eta komunikazioaren teknologia berrien edo gailu mugikorren bidez egiten denean eta intimitatea eta ospea kaltetu direnean.

e) Kontuan izan beharko dute zer egoeratan komeni den adingabea beste zentro batera aldatzea, haren interes gorena eta ongizatea bermatzeko.

4.– Protokoloek, halaber, prebentzioko, detekzio goiztiarreko eta esku hartzeko berriazko jarduketak jaso beharko dituzte abusu, sexu–esplotazio eta gizakien salerosketako kasu posibleetarako, baldin eta kasu horiek biktima gisa babes–neurriaren mende dauden adingabeak badituzte eta aplikatzekoa den baliabidean edo zentroan bizi badira.

Horretarako, jarduketa horiek egitean kontuan hartuko dira, bereziki, genero–ikuspegia, baita Ministerio Fiskalarekin, Ertzaintzarekin, Foru–poliziekin eta Udaltzaingoeekin eta zerikusia duten gainerako sistemekin koordinatzeko behar diren neurriak ere.

5.– Neurri horiek haurrak eta nerabeak artatzen dituen edo bere ardurapean bizi diren beste edozein egoitza–baliabidetara ere zabaldu ahal izango dira.

6.– Artikulu honen edukia ez ditu eragozten lege honen VI. tituluko IV. kapituluko 8. atalean jokabide–arazoak dituzten adingabeak babesteko berriazko zentroeiei buruz ezarritako aurreikuspenak.

146. artikulua.– Haur eta nerabeen egoitza–harrerako baliabideak eta askatasunaz gabetzen duten neurriak betetzeko eta heziketa–taldeko bizikidetzarako heziketa–zentroak gainbegiratzea.

1.– Ministerio Fiskalaren ordezkari batek aldizka bisitatuko ditu aurreko artikuluan aipatzen diren baliabideak eta zentroak, horiek arautzen dituen funtzionamendurako barne–araudian aurreikusitakoaren arabera, eta, gutxienez, bi hilean behin, honako helburu hauetarako:

- a) Adingabeekin biltzea.
- b) Hala eskatzen duten adingabeei banaka entzutea.
- c) Aplikatzekoak zaizkien jarduketa–protokoloak betetzen direla gainbegiratzea.
- d) Indarkeria–egoerak komunikatzeko mekanismoei jarraipena egitea.

2.– Foru–aldundiek eta Eusko Jaurlaritzak, justiziaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, beren eskumenak egikaritzean dagokionaren arabera, etengabeko komunikazioa izango dute Ministerio Fiskalarekin eta, hala badagokio, adingabea baliabidean edo zentroan sartzeari erabaki zuen Agintaritzaren Judizialarekin, baliabidean edo zentroan egon bitartean gerta daitezkeen inguruabar garrantzitsuei buruz, bai eta adingabeak zentroan jarraitzeko beharrari buruz ere.

147. artikulua.– Poliziaren eremuko jarduketak.

1.– Ertzaintzak eta Foru–poliziek eta Udaltzaingoek unitate espezializatuak izango dituzte haurren eta nerabeen aurka gauzatutako indarkeria–egoerak ikertu, prebenitu, detektatu eta horien aurrean jarduteko, horrelako kasuetan behar bezala jarduteko prestatuak. Lurralde berean dihardutenean, elkarlanean arituko dira, bakoitzak bere eskumen–eremuan, egoera horiei aurre egiteko eta indarkeria horren aurka egiteko esku–hartzeak modu efikazean gara daitezkeen.

2.– Aurreko helburua lortzeko, Eusko Jaurlaritzak, segurtasunaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, bermatuko du Ertzaintzako, Foru–polizietako eta Udaltzaingoetako langileak sartzeko, prestatzeko eta eguneratzeko prozesuetan jasotzen direla haurren eta nerabeen aurka gauzatutako indarkeria–egoeren tratamenduari buruzko berriazko edukiak, poliziaren ikuspegitik.

148. artikulua.– Poliziaren jarduketa–irizpideak.

1.– Haurren eta nerabeen aurkako indarkeria–egoeretan, Ertzaintzak, Foru–poliziek eta Udaltzaingoek egiten duten jarduketari dagokionez, haurren eta nerabeen eskubideak errespetatzea eta haien interes gorena funtsezkotzat hartzea izango da haien ekintza eta erabaki guztien funtsezko ardatza, eta adingabeekiko polizia–jarduketako protokoloen arabera jardungo dute, baita etxeko indarkeria edo genero–indarkeria kasuetarako polizia–jarduketako protokoloen arabera ere, halakoak aplikagarri direnean.

2.– Nolanahi ere, kontuan izango dira irizpide hauek:

- a) Haurren edo nerabearen egoeraren arabera egokiak diren behin–behineko babes–neurri guztiak hartuko dira berehala.
- b) Haurren edo nerabearen esku–hartzearekin guztiz beharrezkoak diren eginbideak baino ez dira egingo, eta ez da egingo ezinbestekoa ez den hura esku hartzen duen eginbiderik. Bereziki, polizia–atestatua egiteko behar–beharrezkoa denean baino ez zaio entzungo

haurrari edo nerabeari deklarazioan, eta, kasu horretan, behin bakarrik eta horretarako berriaz prestatutako profesionalen bitartez.

c) Haurrak edo nerabeak esku hartzea eskatzen duten ezinbesteko eginbide guztiak luzamenik gabe egingo dira, esku–hartze horiek egiteko prest dagoela egiaztatu ondoren.

d) Ikertuaren eta haur edo nerabearen artean polizia–bulegoetan zuzeneko edo zeharkako inolako harremanik izateko aukera saihestuko da.

e) Haurrak edo nerabeak hala eskatzen badu, bere kabuz salaketa aurkezteko aukera izango du, heldu batekin batera egon beharrik gabe.

f) Doako laguntza juridikoa jasotzeko duen eskubidearen berri atzerapenik gabe emango zaio haurrari edo nerabeari, eta, hala nahi badu, ofiziozko txandako abokatu berehala izendatzeko eskatuko zaio eskumena duen abokatuen elkargoari, polizia–bulegoetan ager dadin.

g) Haurrari edo nerabeari tratu ona emango zaio, hizkera eta formak haren adinera, heldutasunera, ulermen–gaitasunera eta gainerako inguruabar pertsonaletara egokituz.

f) Ahalegina egingo da haurra edo nerabea bere konfiantzako pertsona batekin egon dadin une oro, berak askatasunez izendatua, ingurune seguru batean, salbu eta pertsona horrek bere interes gorenaren aurka jarduteko arriskua ikusten bada; kasu horretan, adierazpen ofizialaren bidez jasota utzi beharko da hori.

149. artikulua.– Eremu judizialeko jarduketak.

1.– Indarkeriaren biktima diren hurrek eta nerabeek aukera izan dezaten lege honetan aitortutako eskubideak berdintasun–baldintzetan eskuratu ahal izateko, lege honen 13. artikuluko b), c) eta d) letretan jasotako bereizkeriarik ezaren, ekitatearen eta irisgarritasun–bermearen printzipioak aplikatuz, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen–eremuan, behar diren bitartekoak jarriko dituzte eremu judizialean haien eskubideak eta interesak defendatuko direla bermatzeko.

2.– Aurreko xedapena betetz, indarkeriaren biktima diren haur eta nerabeei informaziorako eta aholkularitzarako eskubidea bermatuko zaie, beren egoera pertsonalerako eta garapen ebolutiborako egokiak, eta hizkera argi eta errazean eman beharko dira, uler dezaketean eta ulerterraza zaien hizkuntza batean, eta beren inguruabar pertsonaletara egokitutako formatu eskuragarrian. Beharrezkoa denean, espezialisten laguntza eskatuko da, irispide unibertsala bermatzeko.

3.– Eskubide horren esparruan, prozesu, aukera eta epe guztien berri emango zaie, eta iritzia emateko duten eskubidea eraginkortasunez egikaritzen dela eta iritzi hori kontuan hartzen dela zainduko da, larderien eta errepresalien kontra beren intimitatea eta identitatea babestuz, eta hasieratik eta prozesu osoan zehar laguntza profesionala emango zaie jarraipen eta laguntza psikologikorako.

150. artikulua.– Legitimazioa, indarkeria–egoera baten haritik etorritako prozedura judizialean.

1.– Indarkeriaren biktima diren adingabe guztiak legitimatuta daude indarkeria–egoera baten ondorio diren prozedura judizial guztietan beren eskubide eta interesen defentsan esku hartzeko.

2.– Defentsa hori, oro har, beren legezko ordezkarien bidez egingo da. Halaber, defendatzaile judizial gisa diharduen pertsona baten bitartez egin ahal izango da, ikerketan

eta zigor–arloko prozesuan ordezkaria dezan. Pertsona hori epaitegi edo auzitegiak izendatuko du, ofizioz edo Ministerio Fiskalak eskatuta, Delituaren Biktimaren Estatutuaren apirilaren 27ko 4/2015 Legearen 26.2 artikuluan aurreikusitako kasuetan:

a) Baldin eta biktima adingabearen legezko ordezkariak harekin interes–gatazka dutela baloratzen bada (ikertutako egitatearen ondoriozkoa izan edo ez) eta, beraz, ez bada espero ikerketan edo zigor–arloko prozesuan haren interesak egoki kudeatzea.

b) Baldin eta aurreko letran aipatutako interes–gatazka gurasoetako batekin badago eta beste gurasoa biktima adingabearen edo judizialki gaitasuna aldatuta duen biktimaren ordezkariak– eta laguntza–eginkizunak betetzeko moduan ez badago.

c) Baldin eta biktima adingabea ez badago lagunduta edo guraso–ahala edo tutoretza–kargua dutenengandik bereizita badago.

3.– Nolanahi ere, epaitegi edo auzitegiak, ofizioz edo Ministerio Fiskalak eskatuta edo, zuzenean, adingabeak babesteko eskumena duen entitate publikoak eskatuta, defendatzaile judiziala izendatuko du, lege honen 23.1 f) artikuluko bigarren apartatuan aurreikusitako inguruabarrak gertatzen badira.

4.– Horrez gain, bermatu egin behar da eskubidea duela bere interesak defendatzen esku hartzeko, akusazio partikular moduan pertsonatuz zigor–prozeduraren edozein unetan, baina horrek ez du aukerarik emango pertsonatu aurretik gauzatutako jarduketak atzera eramateko, ez eta haiek errepikatzeko ere, eta ezin izango du berekin ekarri akusatuaren defentsarako eskubidea urritzea.

5.– Adingabe baten aurkako indarkeria–egoera baten ondorioz zigor–prozedura hasi ondoren, Justizia Administrazioaren letraduak Biktimari Laguntzeko Bulego eskudunera bideratuko du, delituaren larritasuna, biktimaren zaugarritasuna edo biktimak berak eskatzen duen kasuetan beharrezkoa denean, betiere Delituaren Biktimaren Estatutuaren apirilaren 27ko 4/2015 Legearen 10. artikuluan xedatutakoa betez.

151. artikulua.– Biktimizazio sekundarioa saihesteko neurriak.

1.– Adingabea delituaren biktima den zigor–arloko prozeduretan, Delituaren Biktimaren Estatutuaren apirilaren 27ko 4/2015 Legearen 26. artikuluan aurreikusitakoaren arabera, Prozedura Kriminalaren Legearen aurreikuspenei lotuta, ikerketa garatzea edo judizioa egitea biktimarentzat beste kalte–iturri bat bihur daitezen saihesteko edo mugatzeko, ahal den neurrian, behar diren neurriak hartuko dira, eta zehazki, honako hauek:

a) Ikertzeko fasean jasotako deklarazioak ikus–entzunezko bitartekoak erabiliz grabatuko dira, eta erreproduzitu egin ahalko dituzte judizioan, Prozedura Kriminalaren Legeak zehaztutako kasu eta baldintzetan.

b) Adituen bidez hartu ahal izango da deklarazioa.

2.– Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioak Justizia Administrazioaren esku jarriko ditu, bere deklarazioa dela–eta, biktimizazio sekundarioa saihesteko behar diren baliabide tekniko, teknologiko eta giza baliabide espezifikoak.

152. artikulua.– Kalteen erreparazio material eta moralerako neurriak.

1.– Delitu den indarkeriaren biktima diren haur eta nerabeek justizia errestitiboko zerbitzuak eskuratu ahal izango dituzte, Delituaren Biktimaren Estatutuaren apirilaren 27ko 4/2015 Legean ezarritako moduan, delituaren ondoriozko kalteen erreparazio material eta moral egokia lortzeko helburuarekin, honako betekizun hauek betetzen direnean:

- a) Arau–hausleak bere erantzukizunaren jatorri diren funtsezko egitateak onartu baditu.
- b) Biktimak adostasuna eman badu, haien edukiari, izan ditzaketen emaitzei eta eraginkortasunez betearazteko dauden prozedurei buruzko informazio zehatza eta inpartziala jaso ondoren.
- c) Arau–hausleak adostasuna eman badu.
- d) Bitartekaritza–prozedurak ez badakar arriskurik biktimaren segurtasunarentzat, eta haren garapenak biktimari kalte material edo moral berriak eragiteko arriskurik ez badago.
- e) Egindako delituarentzat legez debekatua ez badago.

2.– Biktimak eta arau–hausleak bitartekaritza–prozeduran parte hartzeko emandako adostasuna edonoiz errebokatu ahal izango dute.

153. artikulua.– Lekualdaketa eta atxikipen ez–zilegien kasuetarako jarduketak.

Eskumena duten administrazio publikoek behar diren neurriak hartuko dituzte haur eta nerabeen lekualdatze eta atxikipen ez–zilegien aurka borrokatzeko, Estatu barruan eta atzerrian, bai aitak edo amak egiten baditu, bai hirugarren pertsona batek egiten baditu ere, Prozedura Zibilaren Legearen 778 quater, quinquies eta sexties artikuluetan aurreikusitako moduan, nazioarteko akordioetan eta nazioarteko araudian jasotako aurreikuspenei lotuta.

154. artikulua.– Jarduketa judizialak informazioaren eta komunikazioaren teknologia berrien bidezko indarkeria–kasuetan.

1.– Haurren edo nerabeen aurkako indarkeria hedabideetan informazioa zabaltzean edo irudiak erabiltzean datzanean, sare sozialak edo teknologia berriei lotutako beste edozein bitarteko barne, eta horren ondorioz haurren edo nerabeen intimitatean, ohorean edo ospean edo senitartekoenean era ez–legitimoan sartzea ekar badezake, haren irudiaren ustiapen ekonomikoa badakar, edo haren interesen aurkakoa bada, eta legitimatutako beste subjektu batzuei kalterik egin gabe, Ministerio Fiskalak esku hartu beharko du legeak ezarritako kautela– eta babes–neurriak berehala eskatuz, baita eragindako galerengatik dagozkion kalte–ordainak ere. Jarduketa horiek egin ahal izango dira haurren edo nerabearen edo haren legezko ordezkarien adostasuna jasota badago ere.

2.– Halaber, eta legitimatutako beste subjektu batzuei kalterik egin gabe, Ministerio Fiskalari eta haurrak eta nerabeak babesteko arloan eskumena duten administrazio publiko edo entitate publikoei dagokie publizitate ez–zilegia eteteko eta zuzentzeko akzioak egikaritzea, ABJLOren 5.5. artikuluan aurreikusitakoari jarraituz.

VI. TITULUA

Babesgabetasunarekiko zaurgarritasun–egoerak eta babesgabetasun–egoeren prebentzioa, detekzioa eta babesa

I. KAPITULUA

Xedapen orokorrak

155. artikulua.– Haurren eta nerabeen babesgabetasuna eta babesgabetasunarekiko zaurgarritasuna.

1.– Babesgabetasuna haur edo nerabe baten egoera da, legezko arduradunek edo harreragileek edo zaintzaileek dagozkien hazkuntza–eginbeharrak ez betetzeagatik edo behar bezala ez betetzeagatik edo bete ezin izateagatik sortua. Egoeraren larritasunaren arabera, arriskuan edo babesgabezian egon daiteke, lege honen 170. eta 171. artikuluetan

arrisku–egoerari buruz eta 181. eta 182. artikuluetan babesgabezia–egoerari buruz ezarritakoaren arabera.

2.– Babesgabetasun–egoerak aurreko tituluan jasotako indarkeria mota guztiak eragin ditzake, baldin eta indarkeria horiek bizikidetzako familia–ingurunean gertatzen badira edo ingurune horretatik kanpo gertatzen badira legezko arduradunek edo harreragile edo zaintzaileek dakitenean, adostasuna ematen dutenean edo toleratu egiten dutenean eta, betiere, haurra edo nerabea babesik gabe egotea dakartenean. Bestalde, indarkeriazkoak ez diren beste egoera batzuen kausa ere izan daiteke, baldin eta familia–, gizarte– edo hezkuntza–eremuko inguruabar, gabetasun edo gatazkak tarteko kalte egiten bazaio haurrari edo nerabeari bere garapen pertsonal, familiar, sozial edo hezkuntzakoan, bere ongizatean edo eskubideetan.

3.– Babesgabetasunarekiko zaurgarritasuna, lege honen esparruan, egoera honetan datza: haurraren edo nerabearen beharrezko arreta egokia eman arren –eta, ondorioz, aurreko paragrafoetan zehaztutako moduko babesgabetasun–egoera ez bada–, baina egoera horretarako zaurgarritasuna dakarten zailtasun pertsonal, familiar edo sozialak badaude eta, ondorioz, babesgabetasuna etorkizunean ager badaiteke. Nolanahi ere, jaio aurreko arrisku–egoera posibleak babesgabetasunarekiko zaurgarritasun–egoeratzat joko dira.

4.– Lege honen ondoreetarako, jaio aurreko arriskutzat hartuko da haurdun dagoen emakumearen zainketa fisikorik eza edo mendekotasun–sortzaileak izan daitezkeen substantzien gehiegizko kontsumoa, bai eta emakumeak edo hirugarren batek gauzatu eta berak onartutako ekintzaren bat ere, baldin eta jaioberriaren ohiko garapenean kalte egin badezake edo harengan gaixotasunak edo anomalia fisikoak, mentalak edo zentzumenezkoak eragin baditzake.

156. artikulua.– Haurren eta nerabeen babesa.

Lege honen ondoreetarako, botere publikoek adingabeak babesteak barne hartzen ditu aurreko artikuluan aipatutako egoerak prebenitzeko, detektatzeko eta horietan haurrak eta nerabeak artatzeko eta babesteko neurri eta jarduketak, eta baita, hala badagokio, jasan ahal izan duten kaltea konpontzeko edo urratu zaizkien eskubideak itzultzeko jarduketak ere. Horretarako, zerbitzu eta baliabide egokiak ezarriko dira, hala badagokio zaintza–jarduna ere barne, eta, babesgabezia–deklarazioaren kasuetan, lege–aginduz tutoretza beren gain hartzea.

157. artikulua.– Erantzunkidetasuna babesgabetasun–egoera prebenitzeko, detektatzeko eta babesteko.

1.– Lege honen 5. artikuluan ezarritako erantzunkidetasun–printzipioaren arabera, eta hargatik eragotzi gabe legezko arduradunek, harreragileek edo zaintzaileek duten arreta–, babes–, hazkuntza– eta zainketa–eginbehar oinarritzkoa, babesgabetasun–egoeren prebentzioa eta horrelako egoerak gertatuz gero esku hartzea gizarte osoari eta botere publikoei dagokie.

2.– Aurrekoarekin bat etorritik, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publiko guztiek, bakoitzak bere eskumen–eremuan, babesgabetasun–egoera posibleak prebenitu eta detektatzeko eginkizunak bete beharko dituzte, baita arreta–eginkizunak ere, udalek edo foru–aldundiek dagozkien babes–neurriak hartu ondoren.

Egituraketa horren eraginkortasuna bermatzeko, elkarlanerako eta koordinaziorako bide formal eta arinak ezarriko dira, lege honen VIII. tituluko I. kapituluan aurreikusitako moduan.

3.– Aurreko paragrafoan ezarritako elkarlan– eta koordinazio–eginbeharra gizarte–ekimeneko edo merkataritza–ekimeneko entitate pribatuei ere aplikatuko zaie, baldin eta,

beren eginkizunen esparruan, hurrei eta nerabeei arreta ematen, prebentzioan eta detekzioan parte hartzen badute behin dagozkien babes-neurriak hartu ondoren edo, hala badagokio, neurri horiek aplikatu bitartean.

158. artikulua.– Haur eta nerabeekin jarduteko printzipioak.

1.– Oro har, lege honen 13. artikuluan jasotako printzipioak aplikatuko dira, baita Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legean ezarritako jarduketa-printzipioak ere.

2.– Berariaz, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, prebentzioaren, detekzioaren, arretaren eta babesaren arloan dituzten eskumenak egikaritzuz, honako printzipio hauek bete beharko dituzte:

a) Jarduketa guztietan, errespetatu egingo da haur eta nerabeen interes gorena eta haien eskubideen babes gailentzeko printzipioa, haien garapena bermatzeko, beste edozein interes legitimoren gainetik.

b) Familia-neurriek erakunde– edo egoitza–neurrien aldean duten lehentasun–printzipioaren arabera, lehentasuna emango zaio, ahal den guztietan, hurrei eta nerabeei beren familian bertan arreta emateari; horretarako, familietan esku hartzeko programak eskainiko dira, legezko arduradunak edo harreragile edo zaintzaileak orientatzeko gai direnak, arreta– eta zainketa–eginbeharrak betetzean defizitak antzematen direnean. Aurrekoa ulertu beharko da, salbu eta adingabearen interes gorenerako komenigarria ez denean; kasu horretan, babes–neurri egonkorrak hartzea bermatuko da, eta, kasu horietan, familia–harrera lehenetsiko da erakunde–harreraren aurretik.

Haurrak eta nerabeak genero–indarkeriaren edo etxeko indarkeriaren biktima den pertsona baten guraso–ahalaren, tutoretzaren edo zaintzaren pean daudenean, botere publikoen jardunaren helburua izango da behar duten laguntza ematea adingabeek harekin jarrai dezaten, adina edozein dela ere, bai eta horiek babestea, horiei arreta berezia ematea eta haiek suspertzea ere.

Beharrezkoa bada, haur eta nerabeei beren familiaz besteko baliabideak eskainiko zaizkie, beren garapen integrala eta beren nortasunaren bilakaera egokia bermatuko dutenak, betiere neba–arreben arteko bizikidetzari eutsiz; azken hori ezinezkoa bada, neba–arreben artean dauden harremanek iraun dezatela erraztuko da. Hala jokatuko da, baldin eta, bi kasuetan, harreman horiek adingabeetako batentzat edo batzuentzat kaltegarriak ez badira.

Familia–nukleoaren ordezkio baliabideen artean, irizpide hauek aplikatuko dira, haur edo nerabearen interes gorena babesteko posible eta egokia den kasu guztietan:

- Familiako beste kide batzuekin bizikidetzara ahalbidetzeko behar diren bitartekoak antolatuko dira.
- Aurrekoa ezinezkoa bada, familia–harrera baten esparruan beste familia–nukleo batean sartzeak lehentasuna izango du egoitza–harrera baten aldean.

c) Lehentasuna emango zaie adostutako neurriei inposatutakoen aldean.

d) Lehentasuna emango zaie neurri egonkorrei aldi baterako aldean.

159. artikulua.– Administrazio–jardunaren printzipioak.

Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, prebentzioaren, detekzioaren, arretaren eta babesaren arloan dituzten eskumenak egikaritzuz, honako irizpide hauek beteko dituzte, lege honen 24.4 artikuluan ezarritako irizpide orokorrez gain, kasu bakoitzean adingabearen interes gorena interpretatu eta aplikatzeko:

a) Lehenetsuna emango zaio prebentzio-ekintzari eta haurraren edo nerabearen bizitzako edozein eremutan haren garapen pertsonalari kalte egin diezaioketen egoera guztien detekzio goiztiarrari.

b) Familia- eta gizarte-integrazioa bultzatzeko jarduerak sustatuko dira, batez ere babesgabetasunarekiko zaurgarritasuna duten familiekin edo arrisku-egoeretan dauden familiekin esku hartuz.

c) Foru-aldundiak haur edo nerabe baten zaintza edo tutoretza bere gain duenean, aitari edo amari haren egoeraren berri eman beharko dio, baldin eta ebazpen judizial batek ez badu debekatzen.

d) Entzunarazteko eskubidea aplikatuz, bultzatu eta erraztu egingo da haurrek eta nerabeei aplikatu daitezkeen neurrien eta jarduketaren inguruko eta dagokien garapenari buruzko erabakiak hartzean parte hartzea, haien baldintza pertsonalak kontuan hartuta -batez ere haien adina eta heldutasuna-, baita aitak edo amak parte hartzea ere, haurren edo nerabeen interesekoa bada.

h) Administrazioaren esku-hartzeak ahalik eta txikienak izango dira, babesteko eginkizuna eraginkortasunez betetzeko behar-beharrezkoak direnak baizik ez; eta prozedurek utzi bezain azkar egingo dira.

f) Babes-jardunean objektibotasuna, inpartzialtasuna eta segurtasun juridikoa bermatuko dira, eta ziurtatu egingo da neurriak kide anitzeko organoen bitartez eta hainbat diziplinako kideen bitartez har daitezkeen.

g) Dibertsitate funtzionala duten haur eta nerabeen eskubideak eta betebeharrak bermatuko dira, artikulua honetan jasotako printzipioak aplikatzeari eta titulu honetan araututako neurri dagokienez, eta sustatu eta erraztu egin beharko da familia-nukleoan haztea eta bertako bizikidetzak, lege honetan xedatutako sustapen- eta prebentzio-jarduketaren esparruan aurreikusitako laguntza-neurrietarako irispidea erraztuz, haiek ezkutuan, abandonatuta, zabarkeria jasaten edo bananduta egon daitezkeen saihesteko.

h) Eskumena duten administrazio publikoek zaindu egingo dute arrisku-egoeran edo babesgabezia-egoeran dauden adingabeei gizarte-arreta ematen diharduten langileak, bai funtzio publikoko langileak, bai administrazio horiek itundutako, hitzartutako edo kontratatutako entitate pribatuetakoak, egokiak direla bete beharreko eginkizunak betetzeko, eta, ondore horietarako, lege honen 305.2 artikuluan aurreikusitako betekizunak betetzea eta frogatzea eskatuko zaie. Baldintza berberak aplikatuko zaizkie ekintza boluntarioaren esparruan esku hartzen duten pertsonari.

i) Esku-hartze orotan, haurraren edo nerabearen eta haren familiaren laguntza lortzeko ahalegina egingo da; orobat, haurraren edo nerabearen eskola-, gizarte- edo lan-bizitzari kalterik ez eragiteko ahalegina egingo da.

j) Babes-neurri bat duten edo esku hartzeko programa espezializatu batean dauden adingabeei lagun egitera, hura egokitzea eta prestatzera bideratutako programak ezarriko dira, helduarora eta bizitza independentera igarotzeko, betiere haren gaitasunak, ezaugarriak eta inguruabar pertsonalak eta sozialak kontuan hartuta, eta arreta berezia eskainiz dibertsitate funtzionala dutenei.

k) Hartzen diren neurri guztiak hezigarriak direla bermatuko da.

l) Agintari eta zerbitzu publikoen eta pertsona fisikoen segurtasuna zainduko da, batez ere lanbidea edo betetzen duten eginkizuna tarteko adingabearekin harremanetan direnena, bereziki gatazkatsuak diren prozedura administratiboetan. Apartatu honetan aipatutako pertsona fisikoek prozedura judizialean esku hartu ahal izango dute beren identitatea

ezkutuan gordeta eta aplikazioak interes legitimoen kalterik eragin ez diezaien bermeak babestuta.

160. artikulua.– Kide anitzeko balorazio–organoa.

1.– Foru–aldundiek balorazioa egiteko kide anitzeko organo bana izango dute, eta diziplina anitzeko teknikariek osatu beharko dute nahitaez, zeinak espezializatuta egongo baitira haur eta nerabeentzako arretaren eta babesaren eremuetan.

2.– Organo hori haurrak eta nerabeak zaintzeko eta babesteko arloan laguntza eta aholkularitza tekniko emateko organo gorena izango da, eta babeseko administrazio–espedienteak osatzen dituzten dokumentu guztiak eta egindako jarduketak eta izapideak aztertu, berrikusi eta baloratu behar izango dira, haurren edo nerabearen interes gorenari nabarmen eragiten badiote.

3.– Halaber, bere eginkizunak betetzean, dagokion organoari helaraziko dio adingabeak bereziki eragiten dioten egintzei buruzko proposamen teknikoak.

4.– Foru–aldundiek egingo dute organo horren osaera, antolaketa eta eginkizunak arautzen dituen araudia. Era berean, araudi horretan zehatz–mehatz zehaztu ahal izango dira aztertu, berrikusi eta baloratu behar diren egintzak, haurren edo nerabearen interes kontuan izanda duten garrantzi berezia kontuan hartuta.

161. artikulua.– Eskubideak, babes–prozeduren eta babes–neurrien aplikazioaren esparruan.

1.– Babes–prozedura baten edo babes–neurri baten aplikazioaren esparruan, adingabea berriazko eskubide hauen titular izango da, lege honen II. tituluaren jasotako eskubideez gain:

a) Babesa jasotzeko eskubidea, baita legezko arduradunak edo harreragile edo zaintzaileak aurka badaude ere, arrisku– edo babesgabezia–egoera egiaztatu ondoren.

b) Haien egoera pertsonala, hartu behar diren neurriak, horien iraupena, eta dagozkien eskubideak zein diren jakiteko eskubidea; horretarako, esku–hartze prozesuan zehar ahalik eta informazio egiazkoena, jarraituena eta osoa eman beharko zaie. Informazio hori hizkera argi eta errazean eman beharko da, uler dezaketen eta ulertteraza zaien hizkuntza batean, eta beren inguruabar pertsonaletara egokitutako formatu eskuragarrian, eta, beharrezkoa denean, espezialisten laguntza jasoko da.

c) Beren beharrezkoak bilatzen eta asetzen dituzten subjektu aktibotzat hartuak izateko eskubidea; horretarako, autonomia pertsonala sustatu eta bermatu behar da, sozialki eta juridikoki.

d) Ahal bezain izapidetze efikaz eta azkarrek emandako segurtasun juridiko eta emozionala izateko eskubidea, behin–behineko neurriak luzatzea eragozten duena, beren intimitatearen esparruan behar–beharrezkoa dena baino gehiago sartzea saihestuta, eta ahal bezain gutxi murriztuz duten jarduteko gaitasuna eta familiarri eragindako interferentziak.

e) Familiarri egoteko eskubidea, ahal den guztietan; horretarako, administrazioak eskubide hori bermatzeko eskura dituen baliabide guztiak aplikatzeko egin beharra du. Familiarri banandu badute, baloratu egin behar da familiarri bueltatzea, egoerak horretarako aukera ematen duenean, eta, bideragarria ez bada, beste familiarri–nukleo batean sartu beharko da ahal bezain laster, jatorrizko familiarriekin eta hurbileko beste pertsona batzuekin harremanak izateko eskubidearekin, betiere horrek ez badu babes–helburua oztapatzen edo ez bada haurren edo nerabearen interes gorenaren aurkakoa.

f) Gizarteratzea errazteko bitartekoak izateko eskubidea, beren kultura- eta hizkuntza-identitatea errespetatuz.

g) Familiak behar besteko laguntza eta babesak jasotzeko eskubidea, gutxieneko baldintza egokietan artatu ahal izateko.

h) Ministerio Fiskalarekin eta haiek babesteko arduraren duten profesional tekniko eta administratiboekin harreman zuzena izateko eskubidea, batez ere erreferentziako profesionalarekin, arreta- eta babes-ibilbidearen koherentzia, integralitatea eta jarraitutasuna eta esku-hartze prozesuaren koordinazioa bermatzeko.

i) Beren eskubideak eta interesak egikaritzeko eta defendatzeko babes-espeditentia eskuratu ahal izateko eskubidea, Administrazio Publikoen Administrazio Prozedura Erkidearen urriaren 1eko 39/2015 Legean xedatutakoarekin bat etorritik, salbu eta irispidea ukatzen denean, beren interes gorena babesteko.

Nolanahi ere, adin nagusikoak direnean, eskubide hori egikaritu ahal izango dute, eta muga bakarrak datu pertsonalen babesaren arloan indarrean dagoen legeriak ezarritakoak izango dira. Hala eta guztiz ere, eskubide hori eraginkortasunez egikaritu aurretik, aholkularitza espezializatua jaso beharko du espeditentearen titular den administrazio publikoaren aldetik, haurrak eta nerabeak babesteko arloan kualifikatuta dauden profesionalen eskutik, espeditentia izan dezakeen informazioaren irismena eta esanahia oro har ulertzen eta asimilatzen laguntzeko, baita haren ondorioak eta ondoreak ere.

Modu berean, interesdunak espeditentearen edukirako irispidea izatean, langile horiei laguntza, babesak eta orientazioa eskatu ahal izango die.

2.- Babes-jarduketan inguruko prozedura bateko interesdun guztiak eskubide edo interes legitimo baten titularrak dira, eta, kasu orotan, legezko ordezkariak edo, hala bada, gogokio, harreragileak eta zaintzaileak. Ordezkari baten bidez jardun ahal izango dute, eta ordezkari hori egiaztatuta egin ahalko da Administrazio Publikoen Administrazio Prozedura Erkidearen urriaren 1eko 39/2015 Legearen 53. artikuluan aurreikusitako edozein bitartekoren bidez.

162. artikulua.- Familia-integraziorako entitate laguntzaileak.

1.- Familia-integraziorako entitate laguntzaileak hartuko dira babesgabetasunarekiko zaugarritasun-egoeran edo babesgabetasun-egoeran dauden haur edo nerabeak eta indarkeriaren biktima diren haurrak eta nerabeak babesteko eremuan jarduerak egiten dituztenak, espresuki horretarako homologatuta badaude.

2.- Entitate horiek homologatzea foru-aldundiei dagokie, aurreko paragrafoan adierazitako egoeretan haurrei eta nerabeei dagokienez dituzten prebentzio- eta babes-eskumenak egikaritzuz.

3.- Familia-integrazioko entitate laguntzaileak honako eginkizun hauetarako gaitu ahal izango dira:

a) Egoitza-harreraren esparruan, haurrak eta nerabeak zaintzeko.

b) Haurrak eta nerabeak familietan hartzeko prozesuetan bitartekari aritzeko.

c) Haurrak eta nerabeak babesteko prozeduretan eskumena duten administrazio publikoei aholkularitza tekniko eskaintzeko.

d) Guraso-eginkizunetarako gaitasunak baloratzeko eta guraso-eginkizunetarako gaitasunetan hezteko.

e) Gizarte– eta hezkuntza–arloan eta arlo psikosozialean esku hartzeko.

4.– Familia–integraziorako entitateak homologatu ahal izateko, Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legearen 51. artikuluan ezarritakoaren arabera erregistratuta egon beharko dute kasu bakoitzean dagokion Gizarte Zerbitzuen Erregistroan, eta beren estatutuetan jaso beharko da haurren eta nerabeen babesa dutela beren helburuen artean.

5.– 3. paragrafoan aipatutako eremuetako bakoitzean erregelamendu bidez zehaztuko diren homologazio–betekizunak betetzen dituzten entitateak soilik homologatuko dira; nolana ere, honako hauek jaso beharko dituzte betekizun horiek:

a) Esleitutako eginkizunak betetzeko beharrezkoak diren bitarteko materialak eta diziplina anitzeko talde profesionalak egotea.

b) Langile profesional zein boluntarioen egokitasuna, esleitutako eginkizunak betetzeko, lege honen 305. artikuluan adierazitako moduan.

II. KAPITULUA

Babesgabetasunarekiko zaurgarritasun–egoeren eta babesgabetasun–egoeren prebentzioa

163. artikulua.– Prebentzio–jarduketak.

1.– Oro har, lege honen III. tituluari jasotako sustapen–jarduketek, IV. tituluari jasotako osasunerako, hezkuntzarako, ongizate materialerako eta gizarteratzeko egoera kaltegarriak prebenitzeko jarduketek eta V. tituluari jasotako haurren eta nerabeen aurkako indarkeria prebenitzeko jarduketek ere lagundu egiten dute babesgabetasun–egoerak prebenitzen, familien eta haur eta nerabeen babes–faktoreak sendotzera bideratzen diren heinean, eta arrisku faktoreak murrizten, haur eta nerabeen eskubideen aldeko testuinguru positiboak eta babesleak eratzen lagunduz, eta babesgabetasunarekiko zaurgarritasun–egoera edo babesgabetasun–egoerak sortzeko arrisku handiagoa duten egoera eta testuinguru negatiboak saihesten lagunduz.

2.– Berariaz, eta prebentzio–ekintza eraginkorragoa izango dela bermatzeko, honako hauek egin beharko dira:

a) Babesgabetasunarekiko zaurgarritasun–egoeran dauden familiei eta, familia horietan integratuta egonik, arrisku–faktoreekiko adin bereko pertsonen batezbestekoak baino esposizio handiagoa duten haur eta nerabeei berariaz zuzendutako prebentzio–jarduketak.

b) Banaka babesgabetasunarekiko zaurgarritasun handiagoko egoeran dauden pertsona gisa identifikatzen dituen baldintza jakin bat duten haur eta nerabeei berariaz zuzendutako prebentzio–jarduketak.

164. artikulua.– Sentsibilizazio– eta kontzientziazio–jarduketak.

1.– Eusko Jaurlaritzak, haur eta nerabeen arloan eskumena duen sailaren bitartez, dibulgazio–ekintzak egingo ditu herritar guztiak eta bereziki familiak, haurrak eta nerabeak informatzeko, sentsibilizatzeko eta kontzientziazitzeko beren familia–nukleoan behar duten babesa izateko duten eskubideaz, haien garapen harmoniko eta integralerako behar diren bizi–baldintzak ahal den heinean bermatuz haien legezko ordezkariak hazkuntza–erantzukizunak beren gain hartzeko duten eskubideaz, eta inolako indarkeria, zabarkeria edo utzikeria motaren mende ez egoteko eskubideaz.

2.– Dibulgazio–ekintza horiek eragina izango dute, halaber, familiei eginkizun horiek betetzen lagun diezaieketen edo aldi baterako atsedean gisa jardun dezaketan neurri eta

laguntza–zerbitzuetan, hazkuntza– eta babes–eginkizun guztiak beren gain hartu ahal izateko behar diren baldintzak berreskuratu ahal ditzaten.

3.– Egiten diren dibulgazio–ekintzak ekintza orokorragoetan txertatu ahal izango dira, haurren eta nerabeen eskubideei dagokienez, edo familia–eremuan eskubide horiek sustatzera eta babesgabetasun–egoerak prebenitzera berariaz bideratutako ekintzetan txertatu ahal izango dira, hala nola gurasotasuna modu positiboan gauzatzea helburu dutenetan.

165. artikulua.– Hazkuntza–eginkizunetan laguntzeko neurriak.

1.– Botere publikoek zainduko dute gurasoek, legezko ordezkariak eta harreragile edo zaintzaileek behar bezala bete ditzaten beren erantzukizunpean dauden hazkuntza– eta babes–eginkizunak, eta, helburu horrekin, prebentzio–, aholkularitza– eta laguntza–zerbitzuetarako irispidea erraztuko dute haur eta nerabeen garapenari eragiten dioten arlo guztietan, eta baita jasotzeko eskubidea duten diru–prestazioetarako irispidea ere.

2.– Bereziki, babesgabetasun–egoerak ez sortzera bideratutako prebentzio–neurriak dira errespetu– eta afektu–harremanetan oinarritutako familia–testuinguru seguruak erraztera bideratutakoak, eta hazkuntza–eginkizunak betetzea erraztera bideratzen direnak. Hauek dira, zehatz–mehatz, neurriak:

a) Familia–nukleoan bizikidetzatza–harreman onak sortzeko eta indartzeko jarduketak, bai amaren eta aitaren artean, bai gurasoen eta seme–alaben artean, bai neba–arreben artean, lege honen 54. eta 55. artikuluetan jasotako moduan.

b) Familiei hazkuntza–eginbeharrak gauzatzean laguntza ematera zuzendutako jarduketak, gurasotasun positiboaren eta gurasokidetasunaren ikuspegitik, honako hauen bidez:

- Familia–kontziliazioari eta gurasokidetasunari laguntzeko neurriak, lege honen 56. artikuluan jasotakoak.
- Ongizate materialaren eta gizarteratzearen oinarritzko maila bermatzera bideratutako neurriak, lege honen 57., 58. eta 59. artikuluetan jasotakoak.

c) Gatazkak modu baketsuan konpontzeko trebetasunak eskuratzera bideratutako jarduketak, gurasoak heziketa emozionalean trebatuz, bai eta jokabide–maneiuan eta etorkizunean portaera antisozialak prebenitzeko estrategietan ere, emozioen eta portaera erasokorraren kontrolean oinarritutakoak, lege honen 131. artikuluan jasotakoak.

3.– Aurreko paragrafoan aipatutako babes–mekanismoak ekintza positiboko neurrien bidez indartuko dira, babesgabetasunarekiko zaurgarritasun–egoeran daudela irizten zaion familien kasuan.

4.– Babes motaren arabera, ekintza positiboko neurriak honako hauek izan daitezke: laguntza–zerbitzuetarako lehentasunezko irispidea erraztea, intentsitate handiagoko laguntzetarako irispidea, laguntza ekonomikoak edo zerga–onura jakin batzuetarako irispidea erraztea, edo dirulaguntzen zenbatekoa handitzea.

5.– Prebentzio–neurri horiek, halaber, haur bat jaio aurretik ere aplikatu ahal izango dira, eta haurdun dauden emakumeen esku jarriko dira haur horren egoera berriari aurre egiten laguntzeko behar den babes psikosoziala eta materiala, eta, hala badagokio, laguntza hori handitu egingo da jaioberriaren ongizatea bermatzeko.

166. artikulua.– Familia–unitateen haustura–egoeretan laguntzeko neurriak: familia–bitartekaritza eta elkarguneak.

1.– Familia–gatazka edo –krisia gertatuz gero, gurasoen bizikidetzak hausten bada, edo gurasoetako batena –berreratutako familiak hautsiz gero–, familiarekin esku hartzen ari diren gizarte–zerbitzuek familia–bitartekaritzako zerbitzu integralera bideratuko dute familia, haurren edo nerabeen interes gorena babesten dela bermatzeko.

2.– Orobat, komenigarritzat jotzen bada, beste baliabide edo zerbitzu espezializatu batzuetara bideratu ahal izango da, bereziki familia–bitartekaritzako zerbitzuek agintzen dituzten terapia–zerbitzuetara, edo gurasoentzako, legezko ordezkarietzako edo, hala badagokio, harreragileentzako edo zaintzaileentzako laguntza profesional espezializatura, haustura–prozesuan zehar eta beren guraso–erantzukizunak gauzatzeko.

3.– Familia–bitartekaritzara eta elkarguneetara jotzea sustatzeko, Eusko Jaurlaritzak, zerbitzu horiek eskaintzeko dituen eskumenak egikaritzuz, lege honen 132. artikuluan adierazitako jarduketak egingo ditu.

III. KAPITULUA

Babesgabetasuna detektatu eta baloratzea

167. artikulua.– Sorospena eta berehalako arreta emateko eginbehar orokorra.

1.– Lege honen 16. artikuluan jasotako herritarren komunikazio–eginbeharra dutenek komunikazioaren xede den egoeran dagoen haur edo nerabeak behar duen berehalako sorospena eman beharko dute.

2.– Lege honen 17. artikuluan jasotako komunikazio kualifikatuaren eginbeharra duten agintaritzek eta profesionalak haurrak edo nerabeak behar duen berehalako arreta eskaintzeko betebeharra izango dute, bai eta, beren eskumen–eremuari badagokio, jarduteko betebeharra ere, edo kasua agintaritza edo organo eskudunari helaraztekoa; kasu horretan, eskura duten informazio guztia eman beharko diote.

3.– Bereziki, haur edo nerabe baten bizitzarako, osotasunerako, osasunerako edo segurtasunerako arrisku larria eta berehalakoa dagoen zantzuak daudenean, inguruabarrek eskatzen duten berehalako babes–neurriak hartuko dira; hala badagokio, adingabea osasun–zentroan edo –zerbitzuan eta kasuan kasuko heziketa–zentroan atxikitzea barne, harik eta eskumena duen agintaritzak adingabearen ardura hartu arte edo hartu beharreko neurria ezarri arte.

4.– Osasun–zentroan edo –zerbitzuan atxikitzeko neurriak berdin aplikatuko zaizkie haurtxo jaioberriei ere, baldin eta jaiotze aurretik babesgabezia–deklarazioa egin bada kontzebituari dagokionez, lege honen 183.2 artikuluan ezarritako moduan.

168. artikulua.– Gizarte–zerbitzuen eremuan berehalako arreta ematea.

1.– Aurreko artikuluan aipatzen den berehalako arreta emateko betebeharra betez, foru–aldundiak bere gain har dezake adingabe baten behin–behineko zaintza, administrazio–ebazpen baten bidez, eta Ministerio Fiskalari komunikatu beharko dio. Aldi berean, haurra edo nerabea identifikatzeko, haren inguruabarrak ikertzeko eta, hala badagokio, babesgabezia–egoera errealak egiaztatzeko behar diren eginbideak gauzatu ahal izango ditu.

2.– Orobat, pertsona bat adingabea den ala ez zalantzan dagoenean, Ministerio Fiskalari eskatu ahal izango zaio adina ikertzeko eta zehazteko eginbideak gauza ditzala, eta adingabea dela iritziko zaio, lege honetan aurreikusitakoaren ondoretarako, harik eta haren adina zehaztu arte.

3.–Horretarako, fiskalak proportzionaltasun–judizioa egin beharko du, era egokian haztatuko duena zergatik irizten zaion aurkeztutako pasaportearen edo, hala badagokio, nortasun–agiri baliokidea ez dela fidagarria. Adingabeen adina zehazteko probak egiteko, azkartasunaren printzipioari jarraituko zaio; aurretik ukituaren baimen informatua beharko da, eta haren duintasuna errespetatuz egingo da, haren osasunerako arriskurik eragin gabe, eta ezingo dira bereizi gabe aplikatu. Inola ere ezingo dira egin biluzte integralak, genitalen miaketak edo bestelako proba mediko bereziki inbaditzaileak.

4.– Urgentziazko arrazoiak daudenean, foru–aldundiaren jarduketa berehalakoa izango da, eta barne hartuko du behin–behineko zaintza nahitaez bere gain hartzea, baita adingabearen eskubideak zaintzeko beharrezkoa den beste edozein neurri hartzea ere. Urgentziazko arrazoiak daudela joko da haur edo nerabe baten bizitzarako, osotasunerako, osasunerako edo segurtasunerako arrisku larria eta berehalakoaren zantzuak daudenean.

5.– Aurreko paragrafoak aipatzen duen berehalako arretak ez du prozedurazko eta formazko betekizunik bete beharko, eta, nolana ere, adingabeek behar duten berehalako sorospena emateko eginbeharra eta hartu diren neurriak geroago formalizatzea eragotzi gabe ulertuko da.

6.– Nolanahi ere, foru–aldundiek bermatu egingo dituzte lege honetan adingabeek aitortzen zaizkien eskubideak, lehen aldiz babes–baliabide bat eskuratzen duten unetik aurrera, haien beharrezko arreta integrala eta egokia eskainiko diete, eta behin–behineko neurriak eta lehen harrerako baliabideetako egonaldia luzatzea saihestuko da.

7.– Nazio–lurraldera bakarrik iritsi diren eta Euskal Autonomia Erkidegoan dauden adingabeek dagokienez zaintza edo tutoretza eskaintzeko erabakia hartu eta gero, foru–aldundiek neurri horren berri emango diote Barne Ministerioari, Estatuko dagokion Erregistroan inskriba dezan.

169. artikulua.– Kasua hartzea eta detektatutako egoera baloratzeari.

1.– Babesgabetasun–egoera posibleak udaletako gizarte–zerbitzuei komunikatzen zaizkienean, zerbitzu horiek kasua hartu beharko dute, eta lehen ikerketa eta detektatutako egoeraren hasierako balorazioa egin beharko dituzte.

Eta foru–aldundietako haurrak eta nerabeak babesteko lurralde–zerbitzuei zuzenean komunikatzen bazaie, zerbitzu horiek dagokion udalera bideratuko dituzte haur edo nerabearen bizilekuaren arabera, salbu eta komunikatutako gertakariak hain larriak direnean, non haurra edo nerabea arrisku larriko edo babesgabeziako egoeran dagoela susmatzen den; kasu horretan, haurrak eta nerabeak babesteko lurralde–zerbitzuek egingo dute balorazioa.

2.– Babesgabetasunaren balorazioa Euskal Autonomia Erkidegoaren lurralde osoan egingo da, Euskal Autonomia Erkidegoan haurrak eta nerabeak zaintzeko eta babesteko udaletako eta lurraldeko gizarte–zerbitzuetan arrisku– eta babesgabezia–egoeren larritasuna baloratzeko tresna aplikatuz –BALORA izenekoa–, une bakoitzean indarrean dagoena.

3.– Aurreko paragrafoan xedatutakoaren ondoretarako, BALORA tresna aplikatzean oinarrituta, balorazioak arrisku arina edo moderatua dela erabakitzen duen kasuetan, udaletako gizarte–zerbitzuei egokituko zaie kasua artatzea.

Aldiz, egindako balorazioaren esparruan edo balorazio–prozesuan bertan arrisku larriaren zantzuak antzematen badira edo babesgabezia–egoera posible bat antzematen bada, eta egoera horretan premiazko babeseko esku–hartzea beharrezkoa dela uste bada, haurra edo nerabea bizi den lurralde historikoaren arabera dagokion foru–aldundiko haurrak eta

nerabeak babesteko lurralde–zerbitzura bideratu beharko da; hark kasua hartu beharko du, eta ikertu eta balorazio osagarria egin beharko ditu, larritasuna zehazteko.

170. artikulua.– Administrazio–espedientea.

1.– Babes–prozedura hasten zaion haur edo nerabe bakoitzari banakako identifikazio–kode bat esleituko zaio; kode horrek, izapidetutako prozeduren arabera, honako espediente espezifikoko hauek jaso ahal izango ditu:

- a) Kasuaren inguruabar zehatzak baloratzeko aurretiazko informazio eta aurretiazko jarduketena.
- b) Arriskuarena, egoera hori deklaratu ez bada ere.
- c) Babesgabezia eta tutoretzarena.
- d) Zaintzarena, modalitate guztietan, tutoretzari eta adopzio–helburuko zaintzari lotutako zaintzaren kasuan izan ezik.
- e) Familia–harrerarena.
- f) Egoitza–harrerarena.
- g) Adopzioarena, adopzio–helburuko zaintzaren eskuordetzea barne.
- h) Neurria amaitu osteko jarraipena egitearena.
- i) Ekonomia– eta ondare–kudeaketarena.
- j) Identitatea egiaztatzeako dokumentazioaren kudeaketarena.
- k) Osasun–arretarena.

2.– Aurreko espedienteetako bakoitzak, aldi berean, pieza bananduak jaso ahal izango ditu.

3.– Haur edo nerabe bakoitzak mota bereko hainbat espediente izan ditzake.

4.– Informazioa bikoiztu egin ahal izango da, hainbat espedientetan aldi berean jasota gera dadin, komenigarri jotzen denean.

5.– Adin–nagusitasunaren ondoren hartutako neurriak haiei buruzko espediente berariazko batean sartu ahal izango dira, edo beste espediente batean pieza banandu bat eratu ahal izango da, administrazio bakoitzaren antolaketaren arabera.

171. artikulua.– Administrazio–espedientea kontserbatzea.

1.– Aurreko paragrafoan aipatutako espedienteek formatu elektronikoa izango dute.

2.– Haur edo nerabe bati buruz hasitako espedienteak edo, hala badagokio espedienteek, irekita egon beharko dute harik eta babes–jarduketa amaitu arte edo adin–nagusitasunera iritsi arte, salbu eta, horren ondoren, haurrak eta nerabeak babesteko eremutik emandako zerbitzu edo laguntzak eskuratzen jarraitzen badu.

3.– Espedientea artxibatuta gordeko eta zainduko da, eta, osorik edo dagokion zatia, hala eskatzen duten entitate publikoen edo agintaritza judizialen esku jarriko dela bermatuta, baita interesdunaren esku ere hala eskatzen duenean.

4.– Dokumentu elektronikoak haien autentikotasuna, osotasuna eta kontserbazioa bermatuko dituen formatu batean kontserbatu behar dira, eta orobat bermatu behar da haien kontsultatzeko modua izango dela, eman zirenetik igaro den denbora gorabehera. Beti segurtatu beharko da datuak beste formatu eta euskarri batzuetara eramateko aukera, irispidea bestelako aplikazioetatik ere bermatzeko moduan. Dokumentuak deuseztatzeko, baimena beharko da, aplikatzekoa den araudian xedatutakoaren arabera.

5.– Dokumentazioa gutxienez 50 urtez kontserbatuko da, pertsona adin–nagusitasunera iristen den egunetik edo, hala badagokio, indarrean dagoen ordenamendu juridikoan zehaztutako aldia iristen den egunetik kontatzen hasita.

172. artikulua.– Atzerrian bizi diren haur eta nerabeekin lotutako jarduketak.

1.– Espainiako nazionalitatea duen haur edo nerabe bat nazio–lurraldetik kanpo badago eta babesgabetasun–egoeran dagoela detektatzen bada, Espainian babesteko eskumena honek izango du: haurraren edo nerabearen gurasoak, legezko ordezkariak edo harreragile edo zaintzaileak bizi diren autonomia–erkidegoari dagokion entitate publikoak.

2.– Aurreko irizpidea erabiltzerik ez denean, adingabeak edo haren senitartekoek zein autonomia–erkidegorekin duten loturarik handiena, bada erkidego horretako kasuan kasuko erakunde publikoa izango da eskuduna.

3.– Aurreko irizpideei jarraituz ezin bada eskumena nori duen zehaztu, haurrak edo nerabeak edo haren senitartekoek azken ohiko bizilekua izan duten autonomia–erkidegoari dagokion entitate publikoak izango du eskumena.

4.– Nolanahi ere, Espainiatik kanpo dagoen haurra edo nerabea lekualdatu aurretik babes–neurri baten xede izan denean, haren zaintza edo tutoretza duen entitate publikoak izango du eskumena.

5.– Egon daitezkeen eskumen–gatazkak azkartasunaren eta adingabearen interes gorenaren printzipioen arabera ebatzi beharko dira; luzatzeak saihestu beharko dira adingabearentzat kalteak ekar ditzaketen erabakiak hartzean.

6.– Estatuaren Administrazio Orokorra arduratuko da adingabea Espainiara lekualdatzeaz. Dagokion autonomia–erkidegoak eskumena bere gain hartuko du, adingabea Espainian dagoen unetik.

7.– Atzerriko estatu batean hartutako babes–neurriak Espainian bete behar diren kasuetan, lehenengo eta behin, bete egin beharko da ezkontzaren eta guraso–erantzukizunaren inguruko ebazpen judizialen eskumenari, aitorpenari eta betearazpenari buruzko 2003ko azaroaren 27ko Kontseiluaren 2201/2003 (EE) Erregelamenduan –horren bidez indargabetu egiten da 1347/2000 (EE) Erregelamendua– edo hura ordeztzen duen Europako arauan aurreikusitakoa. Europako araudiak arautzen ez dituen kasuetan, Espainiarako indarrean dauden nazioarteko itunak eta hitzarmenak eta, bereziki, guraso–erantzukizunari eta haurren babes–neurriari dagokienez eskumenaren, lege aplikagarriaren, aitorpenaren, betearazpenaren eta lankidetzaren inguruko hitzarmena (1996ko urriaren 19an Hagan egina) edo hura ordeztzen duen hitzarmena bete beharko dira. Nazioarteko araudirik egon ezean, Espainian adingabeen babes–neurrien eraginkortasunari buruzko barne–ekoizpeneko Espainiako arauak beteko dira.

IV. KAPITULUA **Administrazioaren babes–jarduna**

1. atala. Administrazioaren babes–jarduna arrisku–egoeretan

173. artikulua.– Arrisku–egoera.

1.– Oro har, arrisku–egoeratzat jotzen da familia–, gizarte– edo hezkuntza–eremuko inguruabar, gabetasun edo gatazkak tarteko haurra edo nerabea bere garapen pertsonalean, familiakoan, sozialean edo hezkuntzakoan, bere ongizatean edo eskubideetan kaltetuta ateratzen den egoera, baldin eta babesgabezia–egoeraren deklarazioaren eta lege–aginduz tutoretza hartzeko oinarri izango liratekeen garrantzia, intentsitatea eta iraunkortasuna ez badu, hain zuzen, beharrezko egingo lukeena eskumena duen administrazio publikoak esku hartzea, haurrari edo nerabeari eragiten dioten zailtasunak edo egokitu ezina kendu, murriztu edo konpentsatzeko eta babesgabezia eta gizarte–bazterketa saihesteko, familia–inguruetik banatu behar izan gabe.

2.– Duen larritasun–mailaren arabera, arriskua arin, neurritsu edo larri gisa kalifikatu ahal izango da, BALORA tresnan ezarritako irizpide teknikoaren arabera.

3.– Jaio aurreko arrisku posibleen egoera dira lege honen 155.4 artikuluan ezarritako jaio aurreko arriskuaren definizioaren esparruan jasotako kasuak.

4.– Nolanahi ere, arrisku–egoera da legezko ordezkariak uko egitea adingabe baten bizitza edo osotasun fisikoa edo psikikoa babesteko behar diren tratamendu medikoei buruzko adostasuna emateari.

174. artikulua.– Arrisku–adierazleak.

1.– Oro har, arrisku–adierazle bat edo gehiago egoteak ez du ekarriko, berez, arrisku–egoerarik. Lege honen 170. artikuluan ezarritako balorazioaren esparruan egindako familia–, pertsona– eta gizarte–inguruabarren baterako analisiaren bidez bakarrik erabaki ahal izango da arrisku–egoerarik dagoen ala ez.

2.– Arrisku–egoera bat dagoen zehazteko, honako hauek joko dira arrisku–adierazletzat, gurasoei edo, hala badagokio, tutoreei, tutoretza–, zaintzaile– edo harrera–ahalmenak dituzten pertsonen esleitutako babes–eginbeharrak nola bete diren aztertzeko adierazleak baloratu eta haztatu ondoren:

a) Haurraren edo nerabearen aitaren edo amaren edo, hala badagokio, tutoretza–, zaintza– edo harrera–eginkizunak betetzen dituzten pertsonen zabarkeria edo arreta fisikorik edo psikikorik eza, baldin eta haurraren edo nerabearen osasun fisikoari edo emozionalari kalte ez–esanguratsua eragiten badio, eta, gertaeren izaeragatik edo errepikatzeagatik, irizten bazaio haren iraunkortasuna edo ondoreak larritzeko aukera dagoela.

b) Aitaren edo amaren, edo, hala badagokio, tutoretza–, zaintza– edo harrera–eginkizunak betetzen dituzten pertsonen jarrerak eta jokabideak, baldin eta horiek haur edo nerabeari arreta fisiko, psikiko edo emozional egokia emateko gaitasuna arriskuan jartzen badute, kalte egin diezaiekeenean haren hezkuntza–beharrizanei (eskola–absentismoa eta eskolagabetzea), osasun–arlokoei (kasu honetan, medikuaren jarraipenik eza barne), edo behar bezala garatzeko ezinbestekoak diren beste beharrian batzuei.

c) Aitaren edo amaren, edo, hala badagokio, tutoretza–, zaintza– edo harrera–eginkizunak betetzen dituzten pertsonen gaitasun–eza edo ezintasuna haurraren edo nerabearen jokabidea kontrolatzeko, betiere hari edo hirugarrenei kalteak eragiteko arriskua badu.

d) Arrisku– edo babesgabezia–egoeran deklaraturako nebaren edo arrebaren bat edukitzea, familia–inguruabarrak nabarmen aldatu direnean izan ezik.

e) Aitak edo amak, edo, hala badagokio, tutoretza–, zaintza– edo harrera–eginkizunak betetzen dituzten pertsonen haur edo nerabearekin zigor fisikoa, psikologikoa edo

emozionala erabiltzea, edo indarkeriazko zuzenketa-jarraibideak erabiltzea, baldin eta, gertaera larririk edo ohiko indarkeria-eredu bat izan gabe, etorkizunean lesioak gertatzeko edo haren bizitzako edozein eremutan haren garapenari kalte egiteko arriskua badakarte.

f) Indarkeria fisikoa edo hitzezkoa dagoen familia-nukleoetan biziitzea.

g) Familiarekin jarraitutako esku-hartze programen bilakaera negatiboa, edo programa horien garapena eta abian jartzea oztopatzea.

h) Aitaren eta amaren edo, hala badagokio, tutoretza-, zaintza- edo harrera-eginkizunak betetzen dituzten pertsonen arteko gatazka ireki eta jarraitua, beren beharrianak haurraren edo nerabearen aurretik jartzen dituztenean, baita adingabeari eragindako kalte emozionala ere, baldin eta haren jatorria aurreko gatazketan badatza, adingabea alor guztietan modu egokian garatzeari kalte egiten dionean.

i) Aitak edo amak, edo, hala badagokio, tutoretza-, zaintza- edo harrera-eginkizunak betetzen dituzten pertsonak, adingabeekiko egiten dituzten bereizkeria-jardunbideak, haien ongizaterako eta osasun mental nahiz fisikorako kalteak dakartzatenean, barne hartuta adingabearen adinagatik, dibertsitate funtzionalagatik, sexu-orientazioagatik edo genero-identitateagatik gertatzen direnak, eta, bereziki, honako hauek ekar baditzakete:

- Familia-egoitzan konfinatzeko aukerak areagotzea, hezkuntzarako irispiderik ez izatea, aisialdirako aukera urriak izatea edo arterako eta kultura-bizitzarako irispiderik ez izatea, baita generoa, adina edo desgaitasuna dela-eta beren eskubideak berdintasunez egikaritzea eragozten dien beste edozein inguruabar ere.
- Hala badagokio, adingabearen sexu-orientazioa, genero-identitatea edo sexu-ezaugarriak ez onartzea.

j) Neskatoen eta neska nerabeen aurkako indarkeria, bereziki ablazioa, emakumezkoen genitalak mutilatzea edo generoan oinarritutako beste edozein indarkeria mota jasateko arriskua, bortxazko ezkontza-promesak edo -akordioak, baita hezkuntzarako eta kultura-eta gizarte-bizitzarako irispidea mugatzen duten bereizkeriazko jarrerak ere.

k) Neskatoak eta neska nerabeak genero-indarkeriaren biktima gisa identifikatzea, Genero-indarkeriaren aurka oso-osoko babes emateko neurri buruzko abenduaren 28ko 1/2004 Lege Organikoaren 1.1. artikuluan ezarritako moduan.

l) Amak emakumezkoen salerosketako biktima gisa identifikatzea.

m) Adingabeek droga toxikoak edo edari alkoholduak kontsumitzeko ohitura.

n) Haurdunaldi goiztiarra.

o) Haurrak eta nerabeak iritzi publikoan gehiegi azaltzea, haien irudia modu orokorrean hedatuz edo haiei buruzko informazio pertsonala emanez.

p) Haurrak eta nerabeak sarri ospitaleratzea, sintoma errepikari, argiezin edo diagnostikoaren bidez baieztatzen ez direnekin.

q) Aita edo ama, edo, hala badagokio, tutoretza-, zaintza- edo harrera-eginkizunak betetzen dituzten pertsonak, edo haur edo nerabea bera, beraren garapen integrala oztopatzen edo kaltetzen duen elkarte baten kide izatea, banaka edo batera.

r) Haur edo nerabearen aurkako indarkeria dakarren beste edozein inguruabar, baldin eta, iraunez gero, haurraren edo nerabearen babesgabezia-egoera eragin badezake.

3.– Halaber, arrisku–egoera egoteko baldintza izan daiteke gizarte–zailtasuna dakarten inguruabarrak egotea, hau da, babes–eginbeharrak behar bezala egikaritu arren, gurasoen edo, hala badagokio, tutoreen edo tutoretza–ahalmena dutenen kontroletik kanpoko familia–gatazkak, zailtasunak edo hezkuntza– edo gizarte–arloko gabeziak dakartzaten egoerak, haurraren edo nerabearen ongizatea eta garapena nabarmen kaltetzen ari direnak edo kaltetu dezaketenak; hori guztia, lege honen IV. tituluan xedatutakoari dagokionez.

Kasu horietan, beharrezkoa izango da, halaber, eskumena duten gizarte–zerbitzuek esku hartzea, haur edo nerabeari eragiten dioten zailtasunak edo egokitu ezina kendu, murriztu edo konpentsatzeko, gizarte–bazterketa saihesteko, ahalik eta ongizaterik handiena bermatzeko, eta, horrela, bizitzaren alor guztietan haren erabateko garapena ahalbidetzeko. Horretarako, administrazio publikoen laguntza izango du, hala dagokionean, adingabearen arreta ahalik eta egokiena bermatzeko.

175. artikulua.– Udaletako gizarte–zerbitzuen esku–hartzea.

1.– Egindako balorazioaren arabera haurra edo nerabea arrisku arin edo neurritsuan badago, eskumena duten udaletako gizarte–zerbitzuek espediente bat hasiko dute, lege honen 170. artikuluan adierazitako moduan, eta espediente hori familia–eremuko, gizarteko eta hezkuntzako esku–hartze proiektu baten barruan antolatuko dute. Proiektu horrek helburuak, jarduketak, baliabideak eta epeen aurreikuspena jaso beharko ditu, babes–faktoreak sustatu beharko ditu, eta haurra edo nerabea bere familia–ingurunean mantendu beharko du.

2.– Udaletako gizarte–zerbitzuek haur edo nerabearentzako erreferentziako profesional bat izendatu beharko dute. Profesional horrek bere gain hartuko ditu kasua koordinatzeko eginkizunak: balorazioa, familia–eremuko, gizarteko eta hezkuntzako esku–hartze proiektua eta jarraipena egitea, baita haur edo nerabearekin eta haren familiarekin harremanak eta komunikazioa izatea ere.

3.– Udaletako gizarte–zerbitzuek, 152.4 artikuluan ezarritako moduan, jaio aurreko arrisku–egoera posible bat detektatzen dutenean, haien esku–hartzea gurasoekin prebentziorako beharrezkoak diren jarduketak egitean oinarrituko da, eta, hala badagokio, haurdunaldian eragin negatiboa izan dezaketen inguruabar, faktore edo arrisku–adierazleak detekzio goiztiarrean, halakorik izanez gero haurtxoa jaiotzen denean haurtxoaren ongizaterako eta eskubideetarako ondore negatiboak, txarrak edo kaltegarriak murrizteko edo kontrolatzeko, edo, hala badagokio, gero jaio ondorengo arrisku–egoeraren deklaraziorik ez egoteko.

4.– Hala ere, emakume haurdunen kasuan, baloratzen denean haurdunaldian zehar izandako portaerak direla–eta haurtxoa jaio eta gero osasunerako segurtasun–baldintza oinarritutako arrisku handiko egoera dagoela, eta horrek haurtxoaren ohiko garapenari eragin badiezaioke edo nahasmenduak ekar badiezazkioke, edo gaixotasun edo anomalia fisiko, mental edo sentzorial larriak edo astunak izateko arrisku handia dakarkiotela uste bada, haurrak eta nerabeak babesteko foru–aldundiko lurralde–zerbitzuek egingo dute esku–hartzea.

5.– Udaletako gizarte–zerbitzuen eta haurrak eta nerabeak babesteko foru–aldundiko lurralde–zerbitzuaren artean desadostasuna dagoenean jaio aurreko arrisku–egoera posiblearen balorazioari dagokionez, 174. artikuluan aurreikusitako babesgabetasun–egoeren balorazioan desadostasunak konpontzeko prozedura hartuko da kontuan.

6.– Edonola ere, udaletako gizarte–zerbitzuek, dagozkien osasun–zerbitzuekin elkarlanean eta, hala badagokio, haurrak eta nerabeak babesteko foru–aldundiko lurralde–zerbitzuekin, jaio aurreko arrisku posiblearen prebentzio–, esku–hartze eta jarraipenerako neurri egokiak hartuko dituzte. Neurri horiek, berariaz, familia–eremuko, gizarteko eta hezkuntzako esku–

hartze proiektuan txertatu beharko dira, eta jaio ondoren hurrekin esku hartzen jarraitu ahal izango dela aurreikusi beharko da.

Horren guztiaren helburua da gerora arrisku–egoeraren deklaraziorik egin ez dadin, edo, are gehiago, jaioberriaren babesgabetasun–deklaraziorik gerta ez dadin, baldin eta hartutako neurriek ez badute aldaketarik eragin zaintza–eginbeharren jardunean, jaioberriari behar bezalako laguntza emango zaiola bermatzeko eta hura babesteko familia–eremutik banantzea beharrezkoa bada.

176. artikulua.– Haurrak eta nerabeak babesteko lurralde–zerbitzuen esku–hartzea.

1.– Arrisku larriaren adierazleak dauden egoeretan, haurrak eta nerabeak babesteko lurralde–zerbitzuek kasu hori hartu beharko dute berdin udaletako gizarte–zerbitzuek, beste edozein instantziak edo pertsonak komunikazio–eginbeharra egikaritzuz edo haurrak edo nerabeak berak bidali badu. Kasu horietan, kasua hartu izanaren berri eman beharko diote dagokion udaletako gizarte–zerbitzuari.

2.– Kasua haurrak eta nerabeak babesteko lurralde–zerbitzuetara bideratzeak ez du ekarriko udaletako gizarte–zerbitzuek egindako esku–hartzeak etetea.

3.– Edonola ere, haurrak eta nerabeak babesteko lurralde–zerbitzuek erantzun arrazoitua eman beharko dute, positiboa zein negatiboa, kasua beren gain hartzeari dagokionez.

4.– Aurreko ondoretarako, kasua hartutakoan, haurrak eta nerabeak babesteko lurralde–zerbitzuak aztertu, ikertu, baloratu eta diagnostikatu egin beharko du, egoeraren larritasuna zehazteko eta orientazioa zehazteko:

a) Lurralde–zerbitzuak ondorioztatzen duenean bigarren mailako arretaren eremuko esku–hartzerik behar ez duen arrisku arin edo neurritsuko egoera bat dela, kasua dagokion udaleko gizarte–zerbitzuari igorriko zaio.

b) Egoera larria dela baloratzen den kasuetan, esku hartzeko eskumena haurrak eta nerabeak babesteko lurralde–zerbitzuari berari dagokio.

5.– Arrisku larriko egoera dela baloratu eta gero, haurrak eta nerabeak babesteko lurralde–zerbitzuak familia–eremuko, gizarteko eta hezkuntzako esku–hartze proiektua egingo du, helburuak, jarduketak, baliabideak eta epeen aurreikuspena adierazita, babes–faktoreak sustatuta eta haurra edo nerabea bere familia–ingurunean mantenduta.

6.– Balorazioa dela–eta haurra edo nerabea babesgabezia–egoeran dagoela ondoriozta daitekeenean, kapitulu honen hurrengo ataletan aurreikusitakoaren arabera jokatu da.

7.– Arrisku larriko eta babesgabeziako kasuetan, babeserako lurralde–zerbitzuak adingabearen egoeraren berri emango dio eskumena duen udaleko gizarte–zerbitzuari, aldian–aldian, eta zerbitzu horren eta haurraren edo nerabearen arteko harremanari eusten saiatuko da, jatorrizko familiara bueltatuz gero harremanak eta jarraipena erraztearen. Berri emateko eginbehar hori salbuetsi ahal izango da bere jatorrizko familiarekin bueltatzeko aukerarik aurreikusten ez den babesgabezia–kasuetan. Udaletako gizarte–zerbitzuek, bestalde, egoki irizten diotenean, informazioa eskatu ahal izango dute bideratu dituzten kasuen bilakaerari buruz.

177. artikulua.– Babesgabetasun–egoerak baloratzean sortutako desadostasunak konpontzea.

1.– Udaleko gizarte–zerbitzuen eta haurrak eta nerabeak babesteko lurralde–zerbitzuaren artean desadostasunik badago babesgabetasun–egoera baten edo horren larritasunaren

inguruan, eta, ondorioz, kasuan esku hartzean erantzukizun nagusia bere gain hartu behar duen zerbitzuari buruz, hori ebazteko batzorde tekniko misto bat sortu beharko da, bi arreta-mailetakoa profesionalak osatua, kasua zehatz-mehatz aztertze eta jarraitu beharreko esku-hartzeari buruz akordio batera iristeko. Akordio batera iritsi arte behar adina bilera eta harreman izan beharko dira.

2.– Kasua aztertzean ahalik eta objektibotasun handiena bermatzeko, batzorde horretan parte hartu beharko dute, zuzenean zerikusia duten profesionalen gain, bi arreta-mailetakoa teknikariek.

3.– Halaber, hainbat bilera egin arren akordiorik lortu ezin izan bada, bi zerbitzuek adostu ahal izango dute bileretan parte har dezatela Euskal Autonomia Erkidegoko beste administrazio publiko batzuen mendeko udaletako eta lurraldeetako gizarte-zerbitzuetako profesionalak, baldin eta adingabeekiko arretaren eta esku-hartzearen eremuan betetzen badituzte beren eginkizunak. Kasu horretan, azken horien erabakiak lotesleak izango dira udaletako eta lurraldeetako gizarte-zerbitzuentzat.

178. artikulua.– Arrisku-egoeretako familia-eremuko, gizarteko eta hezkuntzako esku-hartze proiektuaren edukia.

1.– Familia-eremuko, gizarteko eta hezkuntzako esku-hartze proiektuak, lege honen 175. eta 176. artikuluetan aipatuak, babestuen baldintza pertsonalak, familiakoak eta sozialak hobetzeko neurriak jasoko ditu. Zehazki, beharrezkoa bada, etxean jasotzen duen arreta osatzera zuzenduko da, eta baita, hala badagokio, hauetara ere: familiaren harreman-joerak aldatzera; gurasoak, legezko ordezkariak edo, hala badagokio, harreragile edo zaintzaileak trebatzera hazkuntza- eta hezkuntza-eginkizunak behar bezala bete ditzaten; babesgabetasun-egoeraren ondorioak arintzera edo babestuari gauzei aurre egiteko baliabide pertsonalak ematera.

2.– Esku-hartzea arrakastatsua izan dadin, udaletako gizarte-zerbitzu edo haurrak eta nerabeak babesteko lurralde-zerbitzu eskudunek laguntza izango dute, haurrak eta nerabeak babesteko eremuan zuzenean sartuta ez dauden beste gizarte-zerbitzu batzuen eta osasun-zerbitzuen, hezkuntza-zerbitzuen eta beste sistema batzuetako zerbitzu batzuen –batez ere diru-sarrerak bermatzeko sistemarena–, baita proiektua ezartzeko eta helburuak lortzeko beharrezkotzat jotzen den beste edozein bitarteko ere.

3.– Hona hemen arrisku-egoera bati lotutako zerbitzuak eta laguntzak, familia-eremuko, gizarteko eta hezkuntzako esku-hartze proiektuan sar daitezkeenak, egoera hori kalifikatu den larritasun-mailaren arabera:

a) Familiari orientazioa eta aholkuak emateko esku-hartze teknikoak, familia-ingurunea eta bizi-baldintzak hobetzen lagun dezaketen zerbitzuetara eta laguntza ekonomikoetara iristeko laguntza emateko, betiere eskatutako betekizunak betetzen badira, haurrak edo nerabeak bertan jarraitu ahal izan dezan, bereziki: diru-sarrerak bermatzeko errenta, gizarte-larrialdietarako laguntzak, baita mendekotasunari arreta emateko eremuko prestazio ekonomikoak eta zerbitzuak ere, haurra edo nerabea edo familiako beste kide bat egoera horretan badago.

b) Lege honen 165. artikuluan jasotako hazkuntza-eginkizunetan laguntzeko neurriak.

c) Familia-bitartekaritzako zerbitzuak, lege honen 166. artikuluan ezarritako gatazka-egoerentarako edo familia-krisialdietarako, familia-unitatearen hausturaren ondorio direnean.

d) Familian esku hartzeko zerbitzuak, familiei eta haurrei eta nerabeei gizarte eta hezkuntza arloko laguntza eta laguntza psikosoziala emateko; besteak beste:

- Gizarte- eta hezkuntza-arloan eta arlo psikosozialean esku hartzeko zerbitzuak.
 - Familiarekin gizarte- eta hezkuntza-arloan eta arlo psikosozialean esku hartzeko zerbitzuak, babesgabetasun larriko egoeran dauden adingabeak edo adin nagusikoak dituzten familia-unitate edo bizikidetza-unitateei zuzendutakoak, genero-indarkeriazko egoerei aurre egiten dietenak barne.
- e) Pertsona edo familia boluntarioek laguntza eta mentoretza emateko neurriak, pertsona horiei hurbileko laguntza eskaintzeko eta hazkuntza-prozesuan erreferente izan daitezen.
- f) Osasun-laguntza, osasun mentalari arreta ematea barne, haurren eta gazteen eta familien osasun mentaleko premien tratamendurako eta arreta integralerako programak barne.
- g) Gizarte- eta osasun-arloko arreta,aldi berean osasun mentaleko nahasmenduak eta muga funtzional larriak dituzten haurren eta nerabeen premiei egokitua, eta, hala badagokio, lege honen 113. artikuluan jasotako gizarte- eta osasun-arloko egoitza-unitateen esparruan.
- h) Lege honen 114. artikuluan aurreikusitako unitate terapeutiko-hezigarrietako arreta, baldin eta arrisku-egoeran dagoen adingabea osasun mentaleko nahasmendu larriak dituzten ikasleen kolektiboaren barruan dagoela jotzen bada. Ikasle horientzat, beren ohiko ingurunean eskura dauden neurri eta laguntza orokorrak eta berariazkoak ez dira ez nahikoak, ez egokiak, eta, beraz, arreta integrala, diziplinartekoa eta espezializatua behar da hezkuntza- eta osasun-arloan erantzuna emateko.
- i) Ikastetxeetan eta lanbide-heziketako zentroetan beharrezkoak diren laguntzak eskuratzea hezkuntza-laguntzako berariazko premiak dituzten pertsonen kasuan.
- j) Hezkuntza-sistema orokorra utzi duten nerabeentzako prestakuntza-programetarako irispidea.
- k) Bizitza independenterako prestatzeko programetarako irispidea.
- l) Haurraren edo nerabearen arrisku-egoera eta egoera kaltegarria desagertzen lagun dezakeen beste edozein neurri, psikosoziala, gizarte- eta hezkuntza-alorrekoa edo bestelakoa. Neurri hori beste administrazio publiko batzuekin elkarlanean ezarri ahal izango da, hala dagokionean.

179. artikulua.– Familiak parte hartzeko eta laguntzeko duen eginbeharra.

1.– Familiarekin eta haur edo nerabearekin adosteko ahalegina egingo da, baldin eta heldutasun nahikoa badu eta, nolana ere, hamabi urtetik gorakoa bada, familia-eremuko, gizarteko eta hezkuntzako esku-hartze proiektua onartzen duela formalki jasotzeko. Horretarako, behar den informazio guztia emango zaie behar adinako aurrerapenarekin, ahal bezain informazio osatua, eta formatu eskuragarri eta ulergarrian eta beren inguruabarretara egokituta.

Berariaz, informazioa haur edo nerabe bati zuzenduta badago, informazioa hizkera argi eta errazean eman beharko zaio, uler dezaketen eta ulertteraza zaien hizkuntza batean, eta haien adinera, ulermen-gaitasunera, garapen ebolutibora eta gainerako inguruabar pertsonaletara egokituta. Beharrezkoa denean, espezialisten laguntza eskatuko da.

2.– Familia-eremuko, gizarteko eta hezkuntzako esku-hartze proiektua, kasu orotan, haur edo nerabearekin kontsultatuko da, baldin eta uste bada heldutasun nahikorik ez duela edo hamabi urtetik beherakoa bada, entzuna eta kasu egina izateko duen eskubidea aplikatuz.

3.– Gurasoak, legezko ordezkariak edo harreragile eta zaintzaileak, beren eginkizunen barruan, eta lehenengo paragrafoan aipatutako adingabeak, elkarlanean arituko dira era aktiboan, duten gaitasunaren arabera, familia–eremuko, gizarteko eta hezkuntzako esku–hartze proiektuan adierazitako neurriak betearazteko, proiektua onartu duten ala ez kontuan hartu gabe. Elkarlan eraginkorrik ez badago, adingabearen arrisku–deklarazioa egingo da, hurrengo artikuluan ezarritako moduan.

4.– Proiektuak familiaren eta adingabearen prestasun–maila hartuko du kontuan, eta, hala dagokionean, aldatzeko motibazioa jasoko du helburuen artean.

180. artikulua.– Arrisku–egoeretako jarduketak.

1.– Arrisku–egoeretan, udalek eta foru–aldundiek, haurrei eta nerabeei arreta eman eta haiek babesteko arloan dituzten eskumenak egikaritzuz, haurrek eta nerabeek dituzten eskubideak bermatu behar dituzte, baita haien premiei arreta emango zaiela ziurtatu ere.

2.– Jarduketa publikoak bideratuta egongo dira haurraren edo nerabearen egoera pertsonalean, familiarrean eta sozialean eragina duten arrisku– eta zailtasun–adierazleak murriztera, eta haur edo nerabea babesteko eta familia–ingurunean jarraitzeko eta zaintzeko neurriak sustatzera. Horretarako, gurasoaren, legezko ordezkarien edo harreragile eta zaintzaileen elkarlana bultzatuko da.

181. artikulua.– Arrisku–deklarazioaren nahitaezkotasuna.

1.– Honako egitate hauek gertatuz gero, adingabearen arrisku–egoera nahitaez deklaratu beharko da:

a) Lege honen 179. artikulua arabera behartuta dauden pertsonen aldetik elkarlan eraginkorrik ez egotea, nahiz eta haien prestasun–mailan eta jarreran aldaketa errazteko esku hartu, baita onetsitako familia–eremuko, gizarteko eta hezkuntzako esku–hartze proiektuan beren gain hartutako konpromiso edo betebeharrak ez betetzea ere, esku hartzeko proiektuaren helburuak lortzea eragozten duenean edo uzten ez duenean, eta, betiere, arrisku–egoera neurritsu edo larritzat jo bada.

Arrisku neurritsuko kasuetan, familiak aurka eginez gero, ezin izango da kasua haur eta nerabeak babesteko foru–aldundiko lurralde–zerbitzura bideratu, baldin eta alde zuzenetik udaletako gizarte–zerbitzuek ez badute esku–hartzerik egin familiaren elkarlan eraginkorra lortzeko.

b) Jaio aurreko arrisku–egoera baten aurrean alde zuzenetik esku hartu ondoren, egiaztatzen denean mantentzen direla jaio aurreko arriskua eragin zuten inguruabar berberak edo aitaren edo amaren jarrera edo jokabideak, jaioberriaren osotasun fisikorako, osasunerako, segurtasunerako edo oinarrizko premietarako arrisku handia dakartenak, baldin eta egoera horri buruz egiten den balorazioak ez badu zehazten haurra babesgabezia–egoeran dagoela.

Kasu horietan, foru–aldundiei dagokie arrisku–egoera deklaratzeko.

c) Adingabearen ongizateari edo nortasunaren erabateko garapenari kalte egiten dion edo bere eskubideak egikaritzeari eragiten dion beste edozein egoera, baldin eta BALORA tresnan espresuki jasota badago.

Kasu horretan, arrisku–egoeraren deklarazioa zein larritasun–mailatan egin behar den zehaztu beharko da.

2.– Arrisku–egoera deklaratzek ez du, inola ere, adingabea familia–eremutik banantzea ekarriko.

182. artikulua.– Arrisku–deklarazioa.

1.– Ebazteko eskumena duen udal– edo foru–organoak, udaletako gizarte–zerbitzuak edo haurrak eta nerabeak babesteko lurralde–zerbitzuak proposatuta, hurrenez hurren, arrisku–egoera deklaratuko du behar bezala arrazoituta administrazio–ebazpen baten bidez, legezko ordezkariari eta haurrari edo nerabeari entzun ondoren, heldutasun nahikoa bada eta, nolana ere, 12 urtetik gorakoa bada.

2.– Arrisku–egoera deklaratzeko duten ebazpenen aurka dagozkion errekursoak jarri ahal izango dira, lege honen bosgarren xedapen gehigarrian adierazitako moduan.

3.– Administrazio–ebazpenean, haurraren edo nerabearen arrisku–egoera zuzentzeko neurriak jasoko dira, baita eginbeharrei dagozkienak ere –egintzak nahiz ez–egiteak–, gurasoen edo tutoreen edo zaintzaileen gain gelditzen direnak, familia–eremuko, gizarteko eta hezkuntzako esku–hartze proiektuan aurreikusitako neurriak bete daitezten.

Halaber, neurriak zer epetan garatu beharko diren zehaztuko du, eta espresuki ohartaraziko du neurri horiek ez betetzeak babesgabezia–deklarazioa eragin dezakeela.

4.– Aurrekoaren ondoretarako, proiektua ezartzeko gehieneko epea 6 hilabetekoa izango da, hargatik eragotzi gabe proiektua ondoz ondoko 6 hilabeteko aldietan luzatu ahal izatea, luzapen horrek haurraren edo nerabearen interes gorenari erantzuten badio.

5.– Arrisku–deklarazioak babestuaren aldeko laguntza edo zuzeneko arreta emateko neurriak jaso ahal izango ditu, proiektuan aurreikusitakoak, eta haren legezko ordezkariaren baten adostasunik gabe ere gauzatu ahal izango dira.

6.– Arrisku–egoera deklaratzeko eragin zuten inguruabarrak aldatzen badira, edo familia–eremuko, gizarteko eta hezkuntzako esku–hartze proiektuan aurreikusitako neurriak bete badira, proiektuan jasotako helburuak lortu badira, eta babestua egoera horretan dagoela pentsatzeko baldintzak jada betetzen ez badira, arrisku–deklarazioa errebokatu ahal izango da.

7.– Arrisku–egoeraren deklarazioa errebokatzeko ebazpenak jarraipen edo laguntza profesionala emateko jarraibideak ezarri ahal izango dizkie babestuari eta haren familiari, etorkizuneko arriskuak prebenitzeko.

8.– Nolanahi ere, arrisku–egoeraren deklarazioa automatikoki amaituko da honako kasu hauetan:

a) Babestua adinez nagusi egiten denean.

b) Babesgabezia–egoeraren deklarazioaren ebazpena ematen bada.

183. artikulua.– Arrisku–egoeran dagoen haurra edo nerabea lekualdatzea.

1.– Haur edo nerabe baten arrisku–egoera batean esku–hartzea egiten ari den udal edo foru–aldundiak dakienean esku–hartzearen xede den adingabea beste entitate publiko baten eskumenera lekualdatuko dela, administrazio horrek helmugako administrazioari horren berri emango dio, hala badagokio, egiten ari zen esku–hartzearekin jarraitzeko, eta behar den informazioa eta dokumentazioa emango dio.

2.– Nolanahi ere, bidaltzen diren agirietan idatzizko txosten bat erantsi beharko da, eta bertan kasuaren inguruan lortutako informazioa eta arrisku–egoera baloratzeko prozesuaren ondoren esleitutako larritasun–mailaren justifikazioa azalduko dira zehatz–mehatz.

3.– Berariaz, baldin eta foru–aldundi batek udal bati haren lurralde–eremura lekualdatuko den haur edo nerabe bati eragiten dion arrisku–egoeraren berri ematen badio, eta egoera horretan aldez aurretik adingabeak babesteko beste autonomia–erkidego bateko entitate publikoak esku hartu badu, kasuari buruz udalari bidaltzen dion informazioarekin batera haurrak eta nerabeak babesteko lurralde–zerbitzuak egindako balorazioa aurkeztu beharko du, BALORA tresnaren aplikazioan oinarritua, babesgabetasun–egoera bat egoteari eta haren larritasuna kalifikatzeari buruzkoa, arrisku–egoera bat dagoela erabakitzen bada.

4.– Jatorrizko administrazio publikoak helmugako lekua ezagutzen ez badu, Segurtasun Indar eta Kidegoen edo Autonomia Erkidegoko Polizia Kidegoen sorospena eskatu hala izango du, haiek aurki dezaten. Adingabearen kokapena ezagutzen duenean, lurralde horretako entitate publiko eskudunari jakinaraziko zaio eta hark jarraituko du esku–hartzea.

2. atala. Administrazioaren babes–jarduna babesgabezia–egoeretan

184. artikulua.– Babesgabezia–egoera.

1.– Babesgabezia–egoera dagoela joko da egitez hala gertatzen denean arrazoi hauetako bat tarteko: adingabeen zaintzari buruz legeek ezartzen dituzten babes–eginbeharrak ez betetzeagatik edo eginbehar horien egikaritza ezinezkoa nahiz desegokia izateagatik adingabeei ez zaienean ematen nahitaezko duten laguntza moral edo materiala.

2.– Pertsona batzuk, babesgabezia–egoeran dagoen pertsonarekin duten harremanagatik edo beste inguruabar batzuegatik, foru–aldundia bera baino baldintza hobeetan badaude haren intereserako tutoretza–eginkizuna betetzeko, eskumena duen foru–aldundiak sustatuko du pertsona hori tutore izendatzea, eta, horretarako arrazoirik balego, guraso–ahala kentzea.

185. artikulua.– Babesgabezia–adierazleak.

1.– Legezko ordezkarien pobrezia–egoera ezingo da kontuan hartu, bere horretan, babesgabezia–egoeraren baloraziorako. Halaber, haurra edo nerabea ez da inoiz bere legezko ordezkariengandik bananduko, haurraren edo nerabearen, bi gurasoen edo gurasoetako baten dibertsitate funtzionala dela eta.

2.– Ez da babesgabeziatzat hartuko adingabe baten izatezko zaintza–egoera, baldin eta adingabe horrek behar duen laguntza morala eta materiala falta ez badu. Kasu horretan, egoeraren berri duten Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek Agintaritza Judizialari egoeraren berri emango diote, eta ez da babes–jardunik egingo. Sustatu ahal izango dute izatezko zaintzailea tutore izendatzea, baita, hala badagokio, guraso–ahala kentzea edo aurreko tutorea kargutik enkaitzea ere. Halaber, izatezko zaintzaileak guraso–ahala kentzea edo hura etetea, tutorea kargutik enkaitzea edo tutorea izendatzea sustatu ahal izango ditu.

3.– Egoera horren deklarazioa jaso duen neba edo arreba izatea babesgabezia–adierazletzat hartuko da, besteak beste, familia–inguruabarrak nabarmen aldatu ez direnean izan ezik.

4.– Zehazki, ulertuko da babesgabezia–egoera dagoela honako inguruabarretako bat edo batzuk larritasun–maila nahikoarekin direnean tartean, zeinak, premia– eta proportzionaltasun–printzipioen arabera baloratu eta neurtu ondoren, esan baitaiteke mehatxu direla haurraren edo nerabearen osotasun fisikorako edo mentalerako:

a) Haurra edo nerabea abandonatzea, dela legez zaintza dagokien pertsonak falta direlako, dela gauzatu ezin dutelako edo gauzatu nahi ez dutelako.

b) Borondatezko zaintza–epea igarotzea, dela gurasoak edo legezko ordezkariak baldintza egokietan ez daudenean haurraren edo nerabearen zaintza beren gain hartzeko eta hartu nahi ez dutenean, dela beren gain hartu nahi baina hala egiteko baldintza egokietan ez daudenean, salbu eta borondatezko zaintza bi urtetik gorako epetik harago luza daitekeen kasuetan.

c) Haurraren edo nerabearen bizitzarako, osasunerako eta osotasun fisikorako arriskua, bereziki inguruabar hauetakoren bat gertatzen denean:

- Tratu fisiko txar larriak, sexu–abusuak edo elikadura– eta osasun–eginbeharrak betetzeko orduan zabarkeria larria egiten dutenean familia–unitateko pertsonek edo hirugarrenek azken horien adostasunarekin.
- Haurra edo nerabea gizakien salerosketaren biktima gisa identifikatzen denean eta legezko ordezkariekin interes–gatazka dagoenean.
- Haurrak edo nerabeak behin eta berriz kontsumitzen dituen mendekotasuna sor dezaketen substantziak edo bestelako mendekotasun–jokabide errepikakor batzuk dituenean, legezko ordezkarien ezagutza, adostasun edo tolerantziarekin. Ondore horietarako, adostasuna edo tolerantzia dagoela ulertuko da jokabide horiek arintzeko behar diren ahaleginak egin ez direnean, hala nola aholkularitza eskatzea edo tratamenduarekin behar beste ez laguntzea, behin jokabide horiek ezagututa.
- Jaioberriari kalte larriak eragiten zaizkionean jaio aurreko tratu txarren ondorioz.

d) Haurraren edo nerabearen osasun mentalerako, osotasun moralerako eta haren nortasunaren garapenerako arriskua, legezko ordezkarien aldetik etengabeko tratu txar psikologikoa edo haren afektibitate– edo hezkuntza–beharrekiko arreta–falta larria eta kronikoa dagoelako. Arreta–gabezia horrek lotuta dituen nahasmendu mental larria, mendekotasun–sortzaileak izan daitezkeen substantzien ohiko kontsumoa edo mendekotasun–sortzaileak izan daitezkeen beste ohiko jokabide mota batzuk, babesgabezia–adierazle gisa baloratuko da legezko ordezkariak tratamendurik ez jartzea tartean edo tratamenduan zehar behar adinako laguntzarik ez ematea.

e) Ingurunearen edo familiako bizitza–baldintzen narriadura larriagatik zaintzarako eginbeharrak betetzen ez badira edo ezinezkoak edo desegokiak badira, haur edo nerabearen garapena edo bere osasun mentala kaltetzen duten egoerak edo jokabideak dakartzatenean.

f) Legezko ordezkariak edo hirugarrenek, legezko ordezkariak jakinaren gainean egonda, haur edo nerabea eskean ibiltzera, delinkuentzian edo prostituzioan aritzera edo beste edozein esplotaziotara bultzatzea.

g) Eskolatzerik eza edo behin eta berriro ikastetxera huts egitea behar bezala justifikatu gabe, eta etengabeko permisibitatea edo eskola–absentismoa bultzatzea derrigorrezko eskolatzetarako bitartean.

h) Haurarentzat edo nerabearentzat oso kaltegarria den beste edozein egoera, guraso–ahala, tutoretza edo zaintza ez betetzea edo egikaritu ezin izatea edo era desegokian egikaritzea dakarrena, horien ondorioak saihestu ezin badira adingabeak bere bizikidetzat–ingurunean dirauen bitartean.

186. artikulua.– Babesgabezia–deklarazioaren prozeduraren hasiera.

Haurrak eta nerabeak babesteko lurralde–zerbitzuak haur edo nerabe bat babesgabezia–egoeran egon daitekeela uste duenean, babesgabezia–deklarazioaren prozedurari ekingo dio.

187. artikulua.– Prozeduraren instrukzioa.

Prozedura hasitakoan, haurrak eta nerabeak babesteko lurralde–zerbitzuak honako jarduketa hauek egingo ditu:

a) Gizarte– eta familia–egoera ezagutzeko eta baloratzeko datu garrantzitsuak eman ditzaketen pertsona edo erakunde guztiei txostenak eskatzea, batez ere udaletako gizarte–zerbitzuei, baita beste profesional batzuei ere, beharrezkotzat joz gero:

- Gizarte–zerbitzuetakoei.
- Hezkuntza–eremukoei, bereziki eskolako tutoreari.
- Osasun–eremukoei: bereziki, familiako medikuari, pediatriari, osasun mentaleko medikuari.
- Poliziaren eremukoei: bereziki, Segurtasun Kidego eta Indarrei, Ertzaintzari eta Foru–poliziei eta Udaltzaingoei.

Profesional horiek idatziz igorri beharko dituzte esku–hartzeen kalitatea eta eraginkortasuna bermatzeko dituzten datu eta informazio beharrezko eta nahikoak. Nolanahi ere, ematen den informazioa bat etorriko da adingabearekin, edo, are, haren familia– edo gizarte–inguruarekin lotuta eskatzen den informazioaren mota eta izaerarekin, baita eskatzeko helburuarekin ere.

b) Babesgabetasun–egoera bat detektatzeko eta baloratzeko eginkizunean laguntzen duten erakunde eta profesionali egoera horren bilakaeraren ildo orokorren berri ematea, informazioa isilean edukitzeko eginbeharrak eskatutako mugen barruan, eta, betiere, komunikatzea bidegabea ez bada.

c) Haurra edo nerabea entzutea eta hari kasu egitea, lege honen 25. artikuluan aurreikusitako moduan, salbu eta ez bada posible edo ez bada haren interesaren aldekoa; kasu horretan, bere iritzia jakin ahal izango da, lanbideagatik eta haiekiko aparteko konfiantzagatik objektiboki helaraz dezaketen pertsonen bidez.

d) Haurraren edo nerabearen legezko ordezkariari entzutea, ahal den guztietan.

e) Haurraren edo nerabearen egoeraz eta haren familiaz edo hura zaintzen dutenez informazioa eman dezaketen guztiei entzutea.

f) Adingabeak behar duen arreta berehala eskaintzea, horretarako, hala badagokio, beharrezkoak diren kautelazko neurriak edo behin–behineko neurriak hartuta.

g) Haurrari edo nerabeari, bere ulermen–gaitasunaren arabera, berari dagokion prozedura zein egoeratan dagoen azaltzea, baita legezko ordezkariari ere.

h) Banakako babes–plan bat egitea detektatutako premia bereziei egokitua; bertan, jatorrizko familiarekin esku hartzeko hartuko diren neurrien helburuak, aurreikuspena eta epea ezarriko dira, baita, hala badagokio, familian berriro integratzeko programa ere.

i) Haurraren edo nerabearen inguruko informazio guztia banakako espedientean jasotzea, lege honen 170. artikuluan xedatutakoaren arabera.

188. artikulua.– Prozeduran interesa dutenen entzunaldia.

Prozedurako interesdunek prozedura izapidetzen ari den bitartean alegazioak egiteko edo egokitzen jotzen dituzten bestelako dokumentuak edo iritzi-elementuak aurkezteko duten eskubidea alde batera utzi gabe, prozedura instruitutakoan eta, edonola ere, ebazpen-proposamena onetsi aurretik, espedientea ikusgai jarriko zaie, eta entzunaldi-izapidea hasiko da, hamar eguneko epean egokitzen jotzen dituzten agiriak eta frogagiriak alegatzeko edo aurkezteko.

189. artikulua.– Ebazpen-proposamena.

Entzunaldi-izapidea egin ondoren, haurrak eta nerabeak babesteko lurralde-zerbitzuak, egindako balorazioan oinarrituta, haurra edo nerabea babesgabezia-egoeran dagoela irizten badio, txosten tekniko bat egingo du, eta txosten hori helaraziko dio haurrak eta nerabeak babesteko arloan eskumena duen kide anitzeko organoari, egokitzen jotzen duen erabakia har dezan, eta erabaki horretan oinarrituko da ebazpen-proposamena. Ebazpen proposamen hori foru-organo eskudunari zuzendu beharko zaio, babesgabezia-deklarazioa egin dezan.

190. artikulua.– Ebazpena.

1.– Proposamen horretan oinarrituta, ebazpena emateko eskumena duen organoak administrazio-ebazpen bat emango du. Ebazpen horretan, babesgabezia-egoera deklaratu du, eta, Kode Zibilaren 172. artikuluan eta hurrengoetan xedatutakoaren arabera, tutoretza lege-aginduz bereganatuko du, baita dagozkion babes-neurriak ezarri ere.

Halaber, eskumena duen foru-aldundiak onetsitako araudiaren arabera, adingabearen legezko ordezkariari mantenurako aurreikusitako zenbateko ekonomikoak ordaintzea badagokie, administrazio-ebazpen berean zehaztu beharko dira ordaindu beharreko zenbateko zehatza eta aldizkakotasuna.

2.– Salbuespen gisa, eta betiere behar bezala justifikatutako kausak badaude, babesgabezia-deklarazioa kontzebituaren gainean egin ahal izango da. Kasu horietan, babesgabezia deklaratzeko eta tutoretza bere gain hartzeko ebazpenaren ondoreak jaiotegunera arte atzeratuko dira, eta une horretatik aurrera izango dituzte ondoreak.

3.– Babesgabezia-egoera eta tutoretza bere gain hartzeko administrazio-ebazpen oro Ministerio Fiskalari eta legezko ordezkariari jakinaraziko zaie, baita ukitutako adingabeari ere, heldutasun nahikoa bada, eta, nolana ere, hamabi urtetik gorakoa bada, 48 orduko epean. Ahal den guztietan, jakinarazpen hori, idatziz ez ezik, aurrez aurre komunikatu beharko zaie ukituei, modu argi eta ulergarrian, eta adieraziko zaie zeintzuk diren babesgabezia-egoera eragin duten arrazoiak eta egoera hori aitortzeak dakartzan ondorioak.

4.– Ebazteko gehieneko epea 6 hilabetekoa izango da, haurrak eta nerabeak babesteko lurralde-zerbitzuak kasua hartzen duenetik kontatzen hasita edo, hala badagokio, babesgabezia deklaratzeko kausa izan daitezkeen inguruabarren berri edukitzen denetik kontatzen hasita, eta epe hori gehienez beste 3 hilabetez luzatzeko aukera egongo da, ezaugarri bereziak izateagatik legez ezarritako epearen barruan ebaztea ezinezkoa den kasuetan eta, betiere, arrazoitu egiten bada.

Epe hori igarotakoan, iraungi egingo da, salbu eta prozedura interesdunari egotzi ezin zaion kausaren batengatik gerarazten bada. Kasu horretan, ebazteko eta ebazpena jakinarazteko epearen kontaketa eten egingo da.

5.– Nolanahi ere, babesgabezia deklaratu eta tutoretza bere gain hartzeko ebazpenek esku–hartzearen arrazoiak jaso beharko dituzte, baita hartutako erabakiek eta neurriek izan ditzaketen ondoreak ere. Halaber, adierazi egin beharko dute ebazpenen aurka errekurtsoa aurkeztu ahal izango dela jurisdikzio zibilean, aldez aurretik administrazio–erreklamaziorik egin beharrik gabe, lege honen bosgarren xedapen gehigarrian adierazitako moduan.

191. artikulua.– Ebazpenen eta bestelako erabakien aurkakotza.

1.– Babesgabezia–egoera deklaratzeko administrazio–ebazpena jakinarazten denetik 2 urteko epean, guraso–ahala izaten jarraitzen duten baina etenda duten gurasoek edo tutoretza etenda duten tutoreek foru–aldundiari eskatu ahal izango diote etetea bertan behera uzteko eta haurraren edo nerabearen babesgabezia–egoeraren deklarazioa errebokatzeko, baldin eta, hori eragin zuten inguruabarrak aldatu direlako, uste badute berriro ere guraso–ahala edo tutoretza beren gain hartzeko moduan daudela.

2.– Halaber, epe horretan zehar eskubidea izango dute haurra edo nerabea babesteari dagokionez hartzen diren erabakiei aurka egiteko.

3.– Epe hori igarotakoan, gurasoek edo tutoreek haurra edo nerabea babesteko hartzen diren neurri edo erabakiei aurka egiteko edo horiek eskatzeko duten eskubidea bertan behera geldituko da. Hala ere, babesgabezia–egoera deklaratzeko ekarri zuten inguruabarretan edozein aldaketa gertatzen bada, foru–aldundiari eta Ministerio Fiskalari horren berri eman ahal izango diote.

4.– Nolanahi ere, 2 urte igaro ondoren, Ministerio Fiskalak bakarrik izango du legitimazioa foru–aldundiaren ebazpenari aurka egiteko.

5.– 2 urteko epe horretan, foru–aldundiak, egoera aztertu eta Ministerio Fiskalari haren berri eman ondoren, edozein babes–neurri hartu ahal izango du, adopzioa proposatzea barne, jatorrizko familia bueltatzeko behin betiko ezintasunean oinarritutako pronostikoa dagoenean.

192. artikulua.– Presazko prozedura.

1.– Familian babesgabetasun–egoera larrien aurrekariak badaude, edo haurraren edo nerabearen osotasun fisiko edo psikorako arrisku larri eta berehalakoaren beste zantzu batzuk badaude, familiak ihes egin edo hura ezkutatzeko arriskua badago, edo zantzu horiek instrukzio–fasean egiaztatu badira eta haren interes gorena bermatzeko berehala eta atzerapenik gabe esku–hartzea ezinbestekoa bada, babesgabezia presazko prozeduraz deklaratu da.

2.– Aurreko ondoreetarako, ez da beharrezkoa izango babesgabezia–deklarazioaren prozedura arrunterako aurreikusitako izapideak egitea, haurra eta nerabeari entzun eta kasu egiteko izapidea izan ezik; halaber, azken hori ez egitea ere posible izango da, baldin eta dauden inguruabarrengatik horrek bere interes gorenari kalte egin badiezaioke.

3.– Eskumena duen organoak, haurrari edo nerabeari entzun eta kasu egin ondoren, administrazio–ebazpen bat emango du, behar bezala egiaztatuta dagoenean, babesgabezia–egoera deklaratu duena, tutoretza bere gain hartzekoa eta haur edo nerabeari laguntza emango zaiola ziurtatzeko behar diren neurri guztiak hartuko dituena.

4.– Emandako ebazpena Ministerio Fiskalari eta legezko ordezkariari jakinaraziko zaie, baita ukitutako adingabeari ere, heldutasun nahikoa badu eta, nolanahi ere, hamabi urtetik gorakoa bada, 48 orduko epean.

5.– Geroago, espedientea izapidetzen jarraituko da prozedura arrunterako ezarritakoaren arabera.

6.– Izapide guztiak egin ondoren, eskumena duen organoak administrazio–ebazpena emango du, dela babesgabezia–egoera baieztatzeko eta egindako balorazioaren arabera egokienak diren neurriak hartzeko, dela hasieran ezarritako tutoretzaren azkentzea adierazteko, hartu diren behin–behineko neurriak amaitzeko eta espedientea artxibatzeko. Azken kasu horretan, arrisku arin edo neurritsua dagoela irizten bazaio, kasua dagokion udaleko gizarte–zerbitzuari igorriko zaio, egokien deritzen neurriak har ditzan.

193. artikulua.– Foru–aldundiak tutoretza bere gain hartzearen ondorioak.

Adingabeak babesteko eskumena duen administrazio publikoak tutoretza bere gain hartzen duenean, eten egingo da guraso–ahala edo tutoretza arrunta. Hala eta guztiz ere, baliozkoak dira gurasoek edo tutoreek adingabearen ordezkari gisa egindako ondare–egintzak, baldin eta adingabearentzat onuragarriak badira.

194. artikulua.– Foru–aldundiaren tutoretza egikaritzea.

1.– Eskumena duen administrazio publikoak haurren edo nerabearen gainean duen tutoretzak indarrean jarraitzen duen artean, era hauetako zaintzaren bat emango zaie haur edo nerabe horiei, beren premiei erantzute aldera: familia–harrera edo egoitza–harrera.

2.– Familia–neurriek erakunde– edo egoitza–neurrien aldean duten lehentasunaren printzipioa aplikatuz, adingabearen bizitza familia–ingurunean garatu dadin laguntzeko, honako irizpide hauek hartuko dira kontuan zaintza–modalitatea zehaztean:

a) Familia–harrerako neurriari lehentasuna emango zaio egoitza–harrerakoaren aldean edozein adingaberentzat eta, bereziki, 6 urtetik beherako haurrentzat.

b) Ez da erabakiko 3 urtetik beherako haurrentzako egoitza–harrerarik, salbu eta une horretan familia–harrerako neurria hartzea ezinezkoa bada, eta behar bezala frogatuta badago, edo neurri hori adingabearen interes gorenerako komeni ez bada.

Egoitza–harrera erabakitzeko muga hori 6 urtetik beherako haurrei ere aplikatuko zaie, ahalik eta eperik laburrenean.

Nolanahi ere, oro har, haur horien egoitza–harrerak ez du 3 hilabetetik gora iraungo.

3.– Salbuespenez, eta kasuaren inguruabarrek hala eskatzen dutenean, adingabearen premiei erantzuteko egokiagotzat jotzen diren arreta–modu alternatiboak aukeratu ahal izango dira, lege honen seigarren xedapen gehigarrian aurreikusitako moduan.

4.– Tutoretza egikaritzean, eskumena duen administrazio publikoak honako neurri hauek sustatu ahal izango ditu:

a) Jatorrizko familian berriro integratzea.

b) Tutoretza arrunta, baldin eta pertsona bat, tutoretzapekoarekin duen harremanagatik edo bestelako arazoengatik, foru–aldundia bera baino egoera hobean badago haurren edo nerabearen interesaren alde tutoretza–eginkizunak betetzeko.

c) Adopzioa.

195. artikulua.– Foru–aldundiaren tutoretza amaitzeko arrazoiak.

1.– Tutoretza honako arrazoi hauengatik amaituko da:

- a) Adin–nagusitasunera iristea edo emantzipazioa eskuratzea.
- b) Adingabeari adin–nagusitasunaren onura ematea.
- c) Neurria eragin zuten inguruabarrak amaitzearen ondorioz emandako administrazio–ebazpena.
- d) Ebazpen judizial irmoa, adopzioa edo tutoretza arrunta ezartzen duena, edo babesgabezia–egoera amaitu dela adierazten duena.
- e) Administrazio–ebazpena, haurraren edo nerabearen bizilekua beste autonomia–erkidego baten lurraldera modu iraunkorrean edo epe luzekoan lekualdatzea dela–eta emandakoa, betiere helmugako autonomia–erkidegoan eskumena duen babes–entitate publikoak babesgabezia–egoeraren deklarazioari buruzko ebazpena eman badu eta bere tutoretza edo dagokion babes–neurria bere gain hartu badu, edo uste badu dagoeneko ez dela babes–neurririk hartu behar haurraren edo nerabearen egoeraren arabera. Kasu horietan, adingabea babesteko espedientea helmugako autonomia–erkidegoko entitate publikora lekualdatuko da.
- f) Modu fede–emailean frogatzea adingabea beste herrialde batera bere borondatez lekualdatu dela, hargatik eragotzi gabe foru–aldundiak salaketa jarri ahal izatea tutoretza amaitu aurretik.
- g) Hamabi hilabete igaro izana adingabeak babes zentroa bere borondatez utzi ondoren eta non dagoen ez jakitea, hargatik eragotzi gabe foru–aldundiak salaketa jarri ahal izatea tutoretza amaitu aurretik.
- h) Tutoretzapean dagoen pertsona hiltzea edo haren heriotza deklaratzeko.

2.– Foru–aldundiak edozein unetan errebotatu ahal izango du, ofizios, babesgabezia–egoeraren deklarazioa, eta adingabea bere guraso edo legezko ordezkariekin bueltatzea erabaki ahal izango du, baldin eta egiaztatzen bada deklarazioa eta tutoretza bere gain hartzea eragin zuten arrazoiak desagertu egin direla edo inguruabarrak aldatu egin direla, eta uste bada hori dela onuragarriena bere interes gorenerako.

3.– Horrez gain, errebotatu ahal izango du guraso–ahala edo tutoretza arrunta etenda dutenek hala eskatuta, deklarazioaren administrazio–ebazpena jakinarazi zenetik bi urteko epean, edo, Ministerio Fiskalak eskatuta, aipatutako epea igarotakoan, baldin eta aurreko paragrafoan aipatutako baldintza berberak betetzen badira.

4.– Nolanahi ere, guraso–ahalaren edo tutoretza arruntaren titularrak bananduta bizi badira eta egiaztatzen bada horietako batek bakarrik betetzen dituela babestua zaintzeko baldintza egokiak, babesgabezia–egoeraren deklarazioari eutsiko zaio, hargatik eragotzi gabe zaintza behin–behinean eta berehala eskuordetu ahal izango zaiola baldintza horiek betetzen dituenari, hark prozesu zibil edo penal baten esparruan edo borondatezko jurisdikzioko espediente batean bere interesetarako egokiak diren akzio judizialak izapidetzen dituen bitartean, babesgabezia–egoeran deklaraturako adingabea zaintzeko eta jagoteko neurriei lotuta.

Modu berean, eta Kode Zibilaren 158. artikulua babesean, foru–aldundiek Agintaritza Judizialari eskatu ahal izango diote zaintza– eta jagoletza–neurriak eta neurri horien baldintzak alda ditzala, guraso–ahalaren edo tutoretza arruntaren titular den pertsona baten alde.

5.– Tutoretza amaitzeko ebazpenak Ministerio Fiskalari, babestuari eta haren aurka egiteko legitimazioa duten pertsonen jakinaraziko zaizkie; dena den, ezin izango da aurka egin 185. artikuluan aurreikusitako 2 urteko epea igaro ondoren.

196. artikulua.– Babesgabezia–egoeran erabakitako neurriak betearazteko oztopoak daudenean egin beharreko jarduketak.

1.– Babesgabezia–egoera deklaraturatutakoan, legezko ordezkariaren batek erabaki diren neurriak betearaztea eragozten bada, edo neurri horiek betearaztea larriki eragozten duen beste inguruabarren bat gertatzen bada, Agintaritzaren Judizial eskudunari eskatuko zaio ahalik eta lasterren neurri horiek gauzatzeko neurriak har ditzala, hargatik eragotzi gabe adingabearen bizitza edo osotasuna arriskuan badago edo haren eskubideak urratzen ari badira beharrezkoak diren berehalako esku–hartzeak egitea, Prozedura Zibilaren Legearen 778 ter artikuluan xedaturatutakoa aplikatuz.

2.– Polizia–agenteen lankidetzaren eta laguntza eskatu ahal izango da erabakitako neurriak betearazteko, bai eta hezkuntza– eta osasun–sistemena ere, indarrean dagoen legeriak aurreikusitako moduan eta hedadurarekin.

197. artikulua.– Autonomia–erkidegoen eta lurralde historikoen arteko lekualdatzeak.

1.– Babes–neurri bat duen haur edo nerabe baten bizilekua Euskal Autonomia Erkidegotik beste autonomia–erkidego batera era iraunkorrean lekualdatzen bada, helmugako lurraldean haurrak eta nerabeak babesteko arloan eskumena duen entitate publikoari dagokio neurri hori bere gain hartzea edo dagokion neurria ezartzea, gehienez hiru hilabeteko epean, lehenak azken horri lekualdatze horren berri eman dionetik kontatzen hasita.

2.– Hala ere, haur edo nerabearen jatorrizko familia Euskal Autonomia Erkidegoan gelditzen bada eta aurreikusten bada epe laburrera edo ertainera familian berriro integratuko dela, hartutako neurriari eutsiko zaio eta haurra edo nerabea bizi den lekuko entitate publikoak haren bilakaeraren jarraipenean jardungo du elkarlanean.

3.– Bestalde, ez da beharrezkoa izango babes–neurri berririk hartzea adingabe bat aldi baterako beste autonomia–erkidego batean dagoen egoitza–harrerako baliabide batera lekualdatzen denean edo bertan bizi den familia batekin harrera ezartzen denean, bi autonomia–erkidegoen artean akordioa badago.

4.– Aurreko paragrafoetan xedaturatutakoa berdin aplikatuko da Euskal Autonomia Erkidegoa helmuga den kasuetan, eta, kasu horietan, Euskal Autonomia Erkidegoari dagozkio helmuga–lurraldean eskumena duen entitateari esleituratutako eginkizunak.

5.– Eta, modu berean, artikuluko honetako aurreikuspenak Euskal Autonomia Erkidegoko lurralde historikoen arteko lekualdaketei ere aplikatuko zaizkie.

3. atala. Zaintza beren gain hartzeko eta egikaritzeko prozedura

198. artikulua.– Zaintza–kasuak.

1.– Haur edo nerabe baten zaintza egikaritzen duenak hura zaintzeko betebeharra du, harekin batera egotekoa, elikatzekoa, heztekoa eta arreta eta prestakuntza integrala ematekoa.

2.– Eskumena duen foru–aldundiak haurren eta nerabeen zaintza kasu hauetan hartuko du bere gain:

- a) Zaintza babesgabezia daudela deklaraturako haur eta nerabeen tutoretza egikaritzean.
 - b) Borondatezko zaintza; horren esparruan, administrazio publikoak haurren eta nerabeen zaintza aldi baterako bere gain hartu ahal izango du, baldin eta haien aitak eta amak, edo tutoreek, behar bezala egiaztatutako inguruabar larriak eta aldi baterakoak tarteko, ezin badituzte haur eta nerabe horiek zaindu.
 - c) Zaintza, ebazpen judizialagatik; ebazpen horren esparruan, administrazio publikoak zaintza bereganatuko du, epaileak hala erabakitzen duenean, legez bidezko den kasuetan.
 - d) Behin-behineko zaintza, haurrari edo nerabeari berehalako arreta emateko betebeharra betetzeko, hari eta haren inguruabarrak ikertu arte; beharrezkoa bada, identifikatu egingo da, eta babesgabezia-egoeran dagoen egiaztatu beharko da.
- 3.- Zaintza-modua zehazten duen administrazio-ebazpenean, halaber, zer baldintza funtsezkotan egikaritu behar den zehaztu beharko da.

199. artikulua.– Borondatezko zaintza.

1.– Baldin eta adingabe baten gaineko guraso-ahala, tutoretza edo zaintza legez esleituta dutenek egiaztatzen badute ezin dutela adingabe hori artatu, gaixotasunagatik edo beste inguruabar larri batzuk tarteko, eta dagokion foru-aldundiari eskatzen badiote zaintza aldi baterako bere gain har dezala, foru-aldundiak espediente bat izapidetu beharko du, jarraibide hauek kontuan hartuta:

- a) Legezko ordezkariari eskatzea haurra edo nerabea zaintzea eragozten dieten inguruabar larriak eta aldi baterakoak egiaztatu ditzatela.
- b) Txostenak eskatzea gizarte- eta familia-egoera ezagutzeko eta baloratzeko garrantzitsuak diren datuak eman ditzaketen pertsona eta erakunde guztiei, batez ere udaletako gizarte-zerbitzuei, eta, beharrezkoa bada, baita eskolako tutoreari, familia-medikuari edo pediatriari, edo osasun mentaleko medikuari eta gizarte- edo hezkuntza-arretako beste arlo batzuetako profesionali.
- c) Legezko ordezkariak informatzea haurrari edo nerabeari buruz dituzten eta eteten ez diren erantzukizunez, bai eta zaintza hori foru-aldundiak bere gain hartzeko beharra eragin duten faktoreak gainditzeko, hala badagokio, beharrezkotzat jotzen diren programetan parte hartzeko duten betebeharrak ere.
- d) Zaintza idatziz formalizatzea, eta idatzian jasota uztea legezko ordezkariari c) letran adierazitako oharren berri eman zaiela, baita administrazioak zaintza nola egingo duen ere.
- e) Haurrari edo nerabeari entzutea eta hari kasu egitea, lege honen 25. artikuluan aurreikusitako moduan, salbu eta ezinezkoa bada edo haren interesa dela-eta komeni ez bada; hala bada, haren legezko ordezkarien bitartez jakin ahal izango da zer iritzi duen, betiere interesdun ez badira eta adingabearen interesen aurkako interesik ez badute. Bestela, lanbideagatik edo adingabearekin aparteko konfiantza dutelako haren iritzia era objektiboan eman dezaketen pertsonen bitartez jaso ahal izango da.

2.– Borondatezko zaintzaren eskaera baiesteko, egiaztatuta geratu beharko da babestua behar bezala zaintzea eragozten duten inguruabar larriak daudela eta aldi baterakoak direla, eta, beraz, zaintza amaitzean familia berriz elkartu ahalko dela.

3.– Legezko ordezkariak bi badira, eta haietako batek bakarrik eskatzen badu borondatezko zaintza, zaintza honako kasu hauetan hartuko du bere gain:

- a) Zaintza eskatu ez duenak adostasuna eman badu.
- b) Zaintza eskatu ez duen legezko ordezkariari errekerimendua behar bezala jakinarazi bazaio, eta aurka egiten ez badio horretarako emandako epean –inoiz ez hamar egunetik beherakoa–.
- c) Zaintza eskatu ez duen legezko ordezkaria aurkitzeko aukerarik ez badago edo ezezaguna den egoitza batean bizi bada.
- d) Kasu zehatz horretan dauden inguruabar bereziak baloratu eta haztatu ondoren, adingabearen interes gorenaren printzipioa aplikatuta hala komeni denean.

200. artikulua.– Borondatezko zaintza norbere gain hartzea.

1.– Eskumena duen foru–aldundiak ebazpen arrazoitu baten bidez formalizatuko du borondatezko zaintza bere gain hartzea. Ebazpen horretan, eskaera onartu edo ukatuko du, eta, azken kasu horretan, babesgabezia–egoera deklaratu ahal izango du, horretarako inguruabarrak badaude.

2.– Ebazpenak zaintza-eskaera onartzen badu, neurriaren iraupena eta egikaritzeko modua zein den adierazi beharko ditu, eta jasota utziko du gurasoei edo tutoreei jakinarazi zaiela zein erantzukizun izaten jarraitzen duten adingabeari dagokionez. Dena den, beti bermatu beharko da aitortutako desgaitasunen bat duten hurrek edo nerabeek ordura arte jasotzen ari ziren laguntza espezializatuak izaten jarraituko dutela, edo, hala behar badu, dituzten premia berezietarako beste laguntza egokiago batzuk jasoko dituztela. Ebazpen horri familiarekin sinatutako borondatezko entrega-akordioa erantsiko zaio; akordio horretan, familiak konpromisoa hartuko du babestuz arduratzea eragozten dioten inguruabarrak gainditzeko beharrezkoak diren esku-hartze profesionalen mende jartzeko.

3.– Ebazpen hori Ministerio Fiskalari eta borondatezko zaintza eskatu dutenei jakinarazi beharko zaie.

4.– Foru–aldundiek, beren eskumenak egikaritzuz, arautu ahal izango dute foru–aldundiak bere zaintzapean hartu duen haur edo nerabearen legezko ordezkariak betebeharra dutela elikagaietarako diruz laguntzeko, haurren edo nerabearen arretaren, zainketaren eta mantenuaren ondoriozko gastuetan, bai eta borondatezko zaintza luzatzen den denboran adingabeei egotz dakizkiekeen ekintzen ondorioz sortutako erantzukizun zibilen ondoriozko gastuetan ere. Zenbateko ekonomikoak kalkulatzeko, Kode Zibilaren 142. artikuluan mantenu–kontzeptuan ezarritako irismena eta baldintzak bete beharko dira.

Nolanahi ere, zehazten diren zenbateko ekonomikoen ordainketak familia–errentari buruzko irizpideen mendean egongo dira, eta haien arabera mailakatuko.

5.– Zaintza bere gain hartzeko administrazio–ebazpena, baita zaintza egikaritzeko moduaren ondorengo aldaketa orori buruzkoa ere, oinarritu egingo da, eta komunikatu egingo zaie legezko ordezkariari eta ukitutako adingabeari, heldutasun nahikoa badu eta, nolanahi ere, hamabi urtetik gorakoa bada, eta baita Ministerio Fiskalari ere. Halaber, eskumena duen foru–aldundiak onetsitako araudiaren arabera, adingabearen legezko ordezkariari mantenurako aurreikusitako zenbateko ekonomikoak ordaintzea badagokie, administrazio–ebazpen berean zehaztu beharko dira ordaindu beharreko zenbateko zehatza eta aldizkakotasuna.

6.– Borondatezko zaintza eskatu eta gero, baldin eta, gertatutako inguruabar berezien larritasunaren arabera, eskumena duen foru–aldundiak beharrezkotzat jotzen badu berehala eta atzerapenik gabe esku hartzea adingabearen interes gorena bermatzeko, lege honen

192. artikuluko bigarren eta hirugarren paragrafoetan presazko prozedurari buruz aurreikusitako xedapenen arabera hartuko du bere gain zaintza.

7.– Aurreko ondoreetarako, haur eta nerabeari entzuteko eta entzuteko izapidea bete ondoren, harrera berehala egingo du. Eta, izapide hori bete ondoren, borondatezko zaintza bere gain hartzea formalizatzen duen administrazio–ebazpena emango du, eta haurrari edo nerabeari laguntza ematen zaiola ziurtatzeko behar diren neurri guztiak hartuko ditu.

201. artikulua.– Borondatezko zaintzaren iraupena.

1.– Borondatezko zaintzaren neurria gehienez bi urterako hartuko da eta, salbuespen gisa, gehienez ere beste urtebetez luzatu ahal izango da, babestuaren interesak hala aholkatzen badu eta epe horretan familia berriz elkartzea aurreikus badaiteke.

2.– Nolanahi ere, aurreko paragrafoan ezarritako borondatezko zaintza–neurriaren gehieneko iraupen–epea edo, hala badagokio, aurreikusitako luzapen–aldi gehigarria igaro ondoren, adingabea bere legezko ordezkariekin itzuli beharko da, eta, horretarako inguruabar egokirik ez badago, adingabearen babesgabezia–egoera deklaratu du eskumena duen foru–aldundiak, eta, Kode Zibilaren 172. artikuluan eta hurrengoetan xedatutakoaren arabera, tutoretza bere gain hartzea, lege–aginduz, baita kasuan kasuko babes–neurriak ere.

202. artikulua.– Borondatezko zaintza amaitzea.

1.– Borondatezko zaintza honako arrazoi hauengatik amaituko da:

a) Zaintzapeko pertsona adin–nagusitasunera iristeagatik edo emantzipazioa eskuratzegatik.

b) Haurra edo nerabea hil delako edo haren heriotza–deklarazioagatik.

c) Ebazpenean edo, hala badagokio, luzapenean ezarritako epea amaitu delako.

d) Familia berriz elkartzeko administrazio–ebazpena emateagatik, ofizioz edo borondatezko zaintza eskatu duten pertsonak eskatuta emana.

e) Babesgabezia–egoera deklaratzeko administrazio–ebazpena emateagatik, familia berriz elkartzeko inguruabar egokirik ez dagoelako.

f) Lege honen 195. artikuluko e), f) eta g) letretan jasotako egoeraren bat deklaratzeko administrazio–ebazpena emateagatik.

2.– Zaintza amaitzeak berekin badakar familia berriz elkartzea edo familian berriro integratzea, lege honen 217. artikuluan ezarritako baldintzak bete beharko dira.

203. artikulua.– Zaintza, ebazpen judizialagatik.

1.– Zaintza esleitzen dion ebazpen judiziala betez, babes–neurriak hartzeko eskumena duen foru–aldundiak ezarriko du gauzatzeko modua, eta babes–neurriak egokiena zehazteko behar diren jarduketak aginduko ditu, administrazio–ebazpen baten bidez.

2.– Zaintza–neurriaren iraupena Agintaritza Judizial eskudunak zehaztutakoa izango da.

3.– Nolanahi ere, beharrezkotzat jotzen den informazioa jasotakoan, eta kasuan kasuko inguruabar bereziak aztertu ondoren, foru–aldundiak tutoretza bere gain hartu beharra

dagoela iritziz gero, administrazio–ebazpen baten bidez babesgabezia–egoera deklaratu da, lege honetan horretarako aurreikusitako prozedurari jarraituz, eta tutoretza lege–aginduz hartuko du bere gain. Dagozkion babes–neurriak ere hartuko ditu.

Ebazpen hori Agintaritza Judizialari, Ministerio Fiskalari eta legezko ordezkariari jakinaraziko zaie, 48 orduko epean.

4.– Ebazpen judizialaren ondoriozko zaintza honako arrazoi hauengatik amaituko da:

a) Agintaritza Judizial eskudunak erabakita, ofizios edo alderdi–eskariz, edo eskumena duen foru–aldundiak eskatuta.

b) Babesgabezia–egoeraren deklarazioaren administrazio–ebazpena emanda.

204. artikulua.– Behin–behineko zaintza berehalako arreta–kasuetan.

1.– Kode Zibilaren 172.4 artikuluan aurreikusitakoaren arabera, foru–aldundiek haur edo nerabe baten behin–behineko zaintza beren gain hartu ahal izango dute, aldez aurretik babesgabezia–deklaraziorik egin gabe, edo gurasoek edo tutoretza egikaritzen dutenek berariaz eskatu gabe, administrazio–ebazpenaren bidez eta Ministerio Fiskalari komunikatuta, haurra edo nerabea identifikatzeko, haren inguruabarrak ikertzeko eta, hala badagokio, babesgabezia–egoera erreala egiaztatzeko beharrezkoak diren eginbideak egiten diren bitartean.

2.– Edozein unetan, foru–aldundiek behin–behineko zaintza–neurriaren ordezkariagoa den beste neurri bat ezarri ahal izango dute, edo egikaritzeko modua aldatu ahal izango dute, haurraren edo nerabearen interes gorena bermatzeko.

3.– Haur edo nerabe baten behin–behineko zaintza bere gain hartzeko administrazio–ebazpena jakinarazi egin behar zaie haren gurasoei edo tutoretza duten pertsonari.

4.– Eginbide horiek ahalik eta epe laburrenean eta, edozein kasutan, gehienez ere hiru hilabeteko epean gauzatuko dira, luzatzeko aukerarik gabe, hargatik eragotzi gabe artikulua honetako seigarren paragrafoan xedatutakoa. Epe horretan, hala badagokio, babesgabezia–egoeraren deklarazioa egin beharko da eta, ondorioz, tutoretza hartu edo dagokion babes–neurria sustatu beharko da.

5.– Nolanahi ere, haur edo nerabearekin duen harremanagatik edo bestelako inguruabarrengatik, haren interesaren alde tutoretza bere gain har dezakeen pertsonarik badago, tutore izendatzea sustatuko da, erregela arruntan arabera, Kode Zibilaren 172.4 artikuluan eta 222. artikuluko bigarren eta hirugarren paragrafoetan xedatutakoa aplikatuz.

6.– Erregela arruntekin bat etorritik tutore bat izendatzea sustatu bada, artikulua honetan aurreikusitako behin–behineko zaintza–neurriaren iraupena luzatu ahal izango da, harik eta Agintaritza Judizialak ebazpen irmoa espresuki eman arte gai horren inguruan.

Nolanahi ere, ebazpen judizialak ez badu pertsona baten aldeko tutoretzarik eratu, babesgabezia–egoera deklaratu du, eta tutoretza edo babes–neurri egokia proposatu du.

205. artikulua.– Behin–behineko zaintza amaitzea berehalako arreta–kasuetan.

Berehalako arreta–kasuetan, behin–behineko zaintza lege honen 195. artikuluan ezarritako tutoretzaren kausa berberengatik amaituko da, eta, gainera, honako kausa hauengatik ere bai:

- a) Haurra edo nerabea berriro integratzea bere gurasoekin edo tutoretza egikaritzen dutenekin, behin–behineko zaintza bere gain hartzeko kausak desagertzen direnean.
- b) Bidaiderik gabeko adingabe atzerritarren kasuan, jatorrizko herrialdean familian berriro integratzea edo familia berriro elkartzea.
- c) Babesgabezia–egoera deklaratzeko administrazio–ebazpena, familia berriz elkartzeko inguruabar egokirik ez dagoelako.
- d) Foru–aldundiari zaintza esleitzen dion ebazpen judiziala.
- e) Tutorea izendatzea, erregela arruntekin bat etorriz.

4. atala. Zaintzarako eta tutoretzarako xedapen komunak

206. artikulua.– Harrerako adingabeen eskubideak.

1.– Oro har, harrera–neurri bat duten adingabeek, familia–harrera nahiz egoitza–harrera izan, honako eskubide hauek izango dituzte:

- a) Informazioa jasotzekoa haien eskubide eta betebeharrei buruz, eskubideak defendatzeko eskura dituzten bitartekoak barne, formatu eskuragarrian eta hizkera argi eta errazean, uler dezaketen eta ulerterraza zaien hizkuntza batean, eta adinaren, ulermen–gaitasunaren eta gainerako inguruabar pertsonalen arabera egokituta, eta, beharrezkoa denean, espezialisten laguntza jasotzekoa.
- b) Zer dioten entzunarazteko eskubidea, hamabi urtetik gorakoak badira; eta heldutasun nahikoa badute, adin horretara iritsi ez diren haurrek eta nerabeek ere izango dute eskubide hori, bai familia–eremuan, bai zuzenean inplikaturik dauden prozedura administratibo edo judizialean, haien esparru pertsonal, familiar edo sozialean eragina duten erabaki garrantzitsuei dagokienez.
- c) Babes–neurriak eta babesgabezia–egoeraren deklarazioa aurkaratzeko prozesuan alderdi izatekoa, araudi aplikagarriaren arabera, baldin eta heldutasun nahikoa badute eta, nolahi ere, hamabi urtetik gorakoak badira.
- d) Doako laguntza juridikoaren onuradunak izatekoa, babesgabezia–egoeran daudenean.
- e) Beren lege–egoera une oro ezagutzekoa; horretarako, erabaki den harreran oinarritutako babes–neurriaren eraketa, aldaketa, etendura eta amaiera formalizatzeko ebazpenen berri izan beharko dute, baldin eta heldutasun nahikoa badute eta, nolahi ere, hamabi urtetik gorakoak badira.
- f) Gurasoen edo tutoretza esleituta dutenen partaidetza izatekoa haien arretan eta haien inguruko erabakietan, baldin eta ez bada haien interes gorenaren kontrako.
- g) Zuzenean foru–aldundira jotzekoa eta hartutako harrera–neurriari buruzko edozein egitate garrantzitsuren gaineko informazioa jasotzekoa.
- h) Zainduak izatekoa, bereizkeriarik gabe jaiotza, adin, arraza– edo etnia–jatorri, sexu, egoera zibil, sexu–orientazio, gaitasun fisiko edo psikiko, osasun–egoera, hizkuntza, kultura, erlijio, sineskera edo ideologiagatik edo beste edozein ezaugarri edo egoera pertsonal, ekonomiko edo sozialengatik, eta haien jatorriak errespetatuz eta berekin dakarten kultur edo erlijio–ondarea gordetzen lagunduz.

- i) Nortasunaren garapen egoki eta integralerako eguneroko bizitzako oinarrizko premiak asetzea ahalbidetzen dien beharrezko arreta jasotzekoa; helburu hori lortzeko beharrezkoak diren zerbitzuetarako irispidea barne, betiere zerbitzu arrunten sarearen bitartez komunitatean arreta emateari lehentasuna emanaz.
- j) Arreta indibidualizatua eta pertsonalizatua jasotzekoa, haien premiak oso-osorik errespetatuz, behin ebaluatu ondoren eta, betiere, posible eta egokia denean, haren nahien arabera, bereziki faktore kultural eta erlijiosoak aintzat hartuz.
- k) Dibertsitate funtzionala duten edo arreta espezializatua behar duten adingabeei dagokienez, haien titulartasuneko eskubideak eraginkor bihurtzeko beharrezko informazioa, zerbitzuak eta laguntza orokorrak aldeztuz jasotzekoa.
- l) Erreferentziarako profesional bat esleituta izatekoa, arreta-ibilbideak eta esku hartzeko nahiz banakako babes-espeditzea baloratzeko prozesuaren koordinazioa, osotasuna eta jarraitutasuna bermatze aldera; eta banakako babes-plana izatekoa ere.
- m) Prestakuntzaz eta esperientziaz kualifikatuta dauden langileek artatzekoa.
- n) Banakako babes-plan bat izatekoa, eta plan hori prestatzen parte hartzekoa, baita horren aldizkako ebaluazioetan ere, baldin eta hamabi urtetik gorakoak badira eta, heldutasun nahikoa badute, adin horretara iritsi ez diren haur eta nerabeek ere bai.
- o) Haien neba-arrebengandik bananduta ez egotekoa, eta elkarrekin jarraitzekoa, betiere adingabe guztien edo horietako baten interes gorenaren aurkakoa ez bada. Horretarako, zaintza pertsona edo familia beraren edo egoitza-harrerako baliabide beraren esku utzi beharko da.
- p) Jatorrizko familiarekin, beste ahaide eta hurbileko edo pertsona garrantzitsu batzuekin eta, bereziki, neba-arrebeekin harremana izateko eta kontaktua mantentzeko, betiere foru-aldundiak ezarritako bisita-, komunikazio- edo egonaldi-araubideari jarraituz.
- q) Mailaka beren historia pertsonala eta inguruabarrak ezagutzekoa, horien onarpena errazte aldera.
- r) Ministerio Fiskalari egoki irizitako erreklamazio edo kexen berri ematea, haien zaintza egikaritzeko harrera-neurrien inguruabarrei buruzkoak.
- s) Haien interes gorenari begira beharrezkoa eta komenigarria den hezkuntza-laguntza eta laguntza psikoterapeutikoa jasotzekoa eskumena duen administrazio publikoetatik, betiere haien premia edo inguruabar bereziak aintzat hartuz edo jatorrizko nahasmendu psikosozialak gainditze aldera.
- t) Haien espeditentza jotzeko eta haien jatorri eta senitarteko biologikoen datuak ezagutzekoa, adinez nagusi izatean.
- u) Osasuna sustatzeko eta babesteko eskubidea eraginkortasunez egikaritzekoa; horrek berekin dakartza, batetik, osasun-egoerari buruzko informazioa jasotzeko eta, hala badagokio, behar den tratamendu medikoa hartzeko eskubidea, betiere adina, heldutasuna eta egoera psikologiko eta afektiboa kontuan izanda, eta, bestetik, adostasuna emateko edo ukatzeko eskubidea, azaroaren 14ko 41/2002 Legeak, informazio eta dokumentazio klinikoaren arloan pazientearen autonomia eta eskubideak eta betebeharrak arautzen dituen oinarrizko legeak, ezarritako moduan.
- v) Espediente indibidualean azaltzen diren datuen konfidentziasuna errespetatuta izatekoa, bereziki aurrekari pertsonalei, familiakoei eta sozialei dagokienez; eta datuon

erabilerari dagokionez, horiek isilpean gordetzeko eginbeharra betetzea: ezin izango dira inola ere erabili, dagokion harrera–neurriaren esparruan zaintza–eginkizunen eremu hertsian izan ezik.

w) Babes–espediente indibidualetan jasotako datuak behar bezalako segurtasunez kontserbatzekoa eta, nolana ere, haien konfidentzialtasuna ziurtatzekoa; informazioa modu mugatuan eskuratzeko prozedurak aplikatu beharko dira.

x) Haien duintasun pertsonala, identitatea eta osotasun fisikoa errespetatua izatekoa, nortasuna modu askean garatzekoa, intimitaterako eta norberaren irudirako eskubidea, baita haiei datxezkien gainerako oinarrizko eskubide eta askatasunak ere.

y) Pribatutasunerako eskubidea eraginkortasunez egikaritu ahal izatekoa, bereziki higie pertsonalaren zainketari eta norberaren gauza pertsonalak gordetzeari dagokienez.

z) Eguneroko bizitzan jarduerarako, aisialdirako eta lo egiteko tarte orekatuak edukitzekoa.

2.– Berariaz, familia–harreran dauden adingabeek honako eskubide hauek izango dituzte:

a) Familia edo pertsona harreragilearen familia– eta gizarte–bizitzan oso–osorik parte hartzekoa.

b) Familia edo pertsona harreragileekin harremana izateko eskubidea, behin familia–harreraren neurria amaitu ondoren, baldin eta foru–aldundiaren iritziz adingabearen interes gorenerako komenigarria bada eta halaxe onartzen badute adingabeak (heldutasun nahikoa badu eta, nolana ere, hamabi urtetik gorakoa bada), familia edo pertsona harreragileak eta jatorrizkoak edo, hala badagokio, adopzio–familiak edo harrera iraunkorrekoak.

c) Hartutako familia–harrerako neurriari buruzko informazioa eskatzekoa.

d) Heldutasun nahikoa badute, eta, nolana ere, hamabi urtetik gorakoak badira, beren kabuz eskatzea eratu den familia–harrerako neurria amaitzea.

3.– Halaber, eta berariaz, egoitza–harreran dauden adingabeek honako eskubide hauek izango dituzte:

a) Egoitza–harrerako baliabideko langileengandik eta baliabide horretan artatutako gainerako egoiliarrengandik tratatu duina jasotzekoa.

b) Egoitza–harrerako baliabidean bertan edo horretarako zehazten diren beste toki batzuetan bisitak jasotzekoa, jatorrizko familiarenak, beste ahaide eta hurbileko batzuenak edo pertsona garrantzitsuenak, baldin eta hori ez bada adingabearen interes gorenaren aurkakoa.

c) Haien intimitatea eta pribatutasuna errespetatuak izatekoa, baita haien korrespondentziaren bortxaezintasunerakoa eta telefono–deiak modu pribatuan jaso eta egitekoa, haien osotasuna edo babesaren arriskuan jartzen ez badute behintzat.

d) Egoitza–harrerako baliabidean beren gauza pertsonalak gordetzekoa, betiere hezkuntza–testuingururako desegokiak ez badira.

e) Egoitza–harrerako barne–baliabidearen barne–erregelamenduan jasotako bizikidetzara arauak egiten edo aldatzen parte hartzekoa, baita bertako jarduerak programatzen eta garatzen ere.

f) Egoitza–harrerako baliabidearen ebaluazioetan eta ikuskatzeko prozeduretan parte hartzekoa.

g) Informazioa jasotzekoa egoitza–harrerako baliabidean dauden erreklamazio–prozedurei buruz, baita Ministerio Fiskalean, ikuskapen–zerbitzuetan edo foru–aldundian bertan kexa bat jartzeko aukerari buruz ere, formatu eskuragarrian eta hizkera argi eta errazean, uler dezaketen eta ulerterraza zaien hizkuntza batean, eta adinaren, ulermen–gaitasunaren eta gainerako inguruabar pertsonalen arabera egokituta, eta, beharrezkoa denean, espezialisten laguntza jasotzea.

h) Kexaren bat izanez gero zer dioten entzutekoa, eta eskura dituzten arreta– eta erreklamazio–sistema guztien gaineko informazioa jasotzekoa, foru–aldundian entzunaldia izateko eskubidea barne.

i) Haien neba–arrebekin batera egoitza–harrerako baliabide berean egotekoa, baldin eta egoitza–harrerako neurri bat badute eta ez bada haien interes gorenaren edo neba–arrebaren baten interesaren aurkakoa.

4.– Artikulu honetan ezarritako eskubideak zabaldu edo zehaztu ahal izango dira Eusko Jaurlaritzak haur eta nerabeen arloan eskumena duen sailaren bitartez familia– eta egoitza–harrerako babes–neurrien inguruan egindako erregelamendu bidezko garapenean.

207. artikulua.– Harrerako adingabeen eginbeharrak.

1.– Familia–harreran dauden adingabeek honako eginbehar hauek izango dituzte:

a) Zainketa eta zaintzapean dauden bitartean familia edo pertsona harreragileei obeditzea eta haiek beti errespetatzea.

b) Familia edo pertsona harreragileen familia–bizitzan parte hartzea, horiek errespetatuz, bai eta haien seme–alabak edota bestelako senitartekoak ere.

c) Etxea zaintzen eta etxeko zereginetan eta arduran parte hartzea, betiere adinaren, autonomia pertsonalaren mailaren eta gaitasunaren arabera, eta sexua edozein dela ere.

d) Familia edo pertsona harreragileen, senitartekoen edo familiaren egoitzan bizi diren gainerako pertsonen kontzientzia–askatasuna, sinesmen erlijioso eta moralak eta duintasuna, segurtasuna eta intimitatea errespetatzea, inolako bereizkeriarik egin gabe honakoak direla eta: jaiotza, adina, sexua, egoera zibila, sexu–orientazioa, gaitasun fisiko edo psikikoa, osasun–egoera, hizkuntza, kultura, erlijioa, sinesmena, ideologia edo edozein egoera edo inguruabar pertsonal, ekonomiko edo sozial.

e) Foru–aldundiak ezarritako laguntza edo arreta tekniko espezializatuko eta jarraipeneko hitzorduetara bertaratzea.

f) Behar diren proba eta azterketa medikoak egitea, betiere adingabeak berak, familia edo pertsona harreragileek, haien seme–alabek edota familiaren etxean bizi diren bestelako senitarte edo pertsonak osasunerako duten eskubidea bermatuz.

g) Familiaren egoitza, altzariak eta tresnak orokorrean zaintzea eta behar bezala erabiltzea, zer diren eta zertarako diren aintzat hartuz, eta erabiltzeko moduan mantentzea.

h) Familia edo pertsona harreragileen familia–unitatea osatzen duten eta familiaren egoitzan bizi diren pertsona guztien ondasunak eta gauza pertsonalak errespetatzea.

i) Familia edo pertsona harreragileek pribatutasunerako duten eskubidea errespetatzea eta haien gainean ezagutzen dituzten datuen konfidentziasunari eustea.

j) Ez erraztea familiaren egoitzara sartzeko aukerarik etxe horretatik kanpokoei, familiaren baimenik gabe.

k) Eskola– edo gizarte–eremuari dagokionez, ABJLOn aurreikusitako eginbehar guztiak.

l) Lege zibilean ezarritako gainerako eginbeharrak, baldin eta berariaz aplikatu beharrekoak badira.

2.– Egoitza–harreran dauden adingabeek honako eginbehar hauek izango dituzte:

a) Egoitza–harrerako baliabidean lan egiten duten edo bizi diren pertsona guztien duintasuna errespetatzea.

b) Egoitza–harrerako baliabideko funtzionamendu– eta bizikidetzak–arauak errespetatu eta betetzea.

c) Egoitza–harrerako baliabideko langile profesionalek beren lanean dituzten eginkizunak errespetatzea, baita langile profesionalen eta egoiliarren jarduerak ere, baliabideak berak programatutako jardueren esparruan.

d) Ezarritako heziketa–neurri zuzentzaileak betetzea, lege honetan zehazten den eran.

e) Eskolako edo laneko jarduerak egitea, eta beren prestakuntzarakoak ere bai, direnak direla.

f) Pazientearen Autonomia eta Informazio eta Dokumentazio Klinikoaren arloko Eskubide eta Betebeharrak arautzen dituen azaroaren 14ko 41/2002 Oinarrizko Legeak xedatutakoari jarraituz, beharrezkoak diren osasun–azterketa eta –proba guztiak egitea, bai adingabeak berak bai egoitza–harrerako baliabidean bizi diren edo lan egiten duten gainerako pertsonen osasunerako duten eskubidea bermatzeko.

g) Haien eskura jartzen diren instalazio eta baliabide materialak egoki erabiltzea.

3.– Artikulu honetan ezarritako eskubideak zabaldu edo zehaztu ahal izango dira Eusko Jaurlaritzak haur eta nerabeen arloan eskumena duen sailaren bitartez familia– eta egoitza–harrerako babes–neurrien inguruan egindako erregelamendu bidezko garapenean.

208. artikulua.– Erreferentziako profesionala.

1.– Haur edo nerabe bat babesgabezia–egoeran edo zaintzan dagoela deklaritzen denean, erreferentziako profesional bat esleituko zaio, arreta–ibilbideen koherentzia eta esku hartzeko prozesuaren osotasuna eta jarraitutasuna eta banakako babes–espedientearen balorazioa bermatzeko.

2.– Nolanahi ere, erreferentziako profesionalak haurrak eta nerabeak babesteko foru–aldundiko lurralde–zerbitzuko banakako babes–espedientearen ardura duen diziplina anitzeko lantalde tekniko eta espezializatuko kide izan beharko du, eta adingabearen erreferentzia izango da babes–neurria amaitu arte.

3.– Babes–neurria aldatzeak, adingabearen interes gorenerako egokitzen jotzen denean, erreferentziako profesionala aldatzea ekarriko du. Kasu horretan, mekanismo batzuk ezarri beharko dira, uzten duen neurriaren eta hartu den neurri berriaren erreferentziazko profesionalen artean informazioa modu egokian eta erraz transmitituko dela ziurtatzeko,

neurrien arteko trantsizioa eta arreta–ibilbideen koherentzia bermatzeko, eta esku hartzeko prozesuaren jarraipenari kalterik egin gabe.

209. artikulua.– Babes–neurriak aplikatzeko printzipioak.

1.– Babes–sistemako edozein neurri ezartzeko, lege honen 158. artikuluan berariaz ezarritako jardute–printzipioak bete beharko dira.

2.– Oro har, foru–aldundiek lege honen 198. artikuluan aipatutako kasuetakoren batean zaintza beren gain hartzen dutenean, adingabearen premiak beteko direla bermatzeko helburuarekin, ahal dela, familia–harrerako neurri bat hartuko dute, edo, hori ez bada posible edo ez bada komenigarria babestuaren intereserako, egoitza–harrerako neurriaren bidez egingo dute.

3.– Sei urtetik beherako haurren kasuan, honako irizpide hauek hartuko dira kontuan:

a) Lehentasun berezia emango zaio familia–harrerari.

b) Ez da erabakiko hiru urtetik beherako haurrak egoitza–harreran sartzea, salbu eta une horretan familia–harrerako neurria hartzea ezinezkoa bada edo neurri hori haurraren interes gorenerako komeni ez bada.

c) Ezin izango da erabaki sei urtetik beherako haurrak egoitza–harreran sartzea hiru hilabetetik gorako epe baterako, hargatik eragotzi gabe salbuespenez luzapenak egitea, gehieneko iraupen hori izango dutenak.

4.– Babestuaren interes gorenak beste zerbait eskatzen ez badu, eta horretarako ematen den ebazpenean behar bezala arrazoituta hala aurreikusten denean, neba–arrebekin batera egongo da ezarritako babes–neurrietan, lotura bakarreko nahiz bikoitzekoak izan, bai eskumena duen foru–aldundiak zaintza bere gain hartzen duen denboran, bai familia berriz elkartzeagatik edo haren adopzio–helburuko zaintza eskuordetzeagatik hura amaitzean.

5.– Ezin badira neba–arrebak batera mantendu, haien arteko harreman edo kontaktu–moduren bat mantentzen saiatu beharko da, bisita edo komunikazioen bidez.

6.– Neba–arrebek taldeei buruzko erabakietan, adingabearen interes gorena interpretatzeko eta haztatuko irizpide orokorrez gain, kontuan hartuko dira haren une ebolutibotik eratorritako premiak, harremanaren izaera, lehenik zegoen lotura eta hartzen den neurriak ez dituela mugatzen haietako inoren garapen–aukerak.

7.– Babestutako adingabea haurdun dagoenean, bermatu beharko da adingabearen eta semearen edo alabaren interes gorena modu independentean baloratu eta haztatuko dela, eta adingabe bakoitzari buruz hartzen diren neurrietan haren interes partikularra lehenetsiko eta haztatuko dela, eta ama eta semea edo alaba elkarrekin egotea lehenetsiko dela. Horretarako, egiten den banakako babes–planak kontuan hartu beharko ditu inguruabar horiek eta jaioberriaren babesa.

Era berean, foru–aldundiek haurdun dagoen adingabeari bere egoeraren arabera aholkularitza egokia emango diote, eta behar diren laguntza eta arreta espezializatuko neurriak hartuko dituzte amak semearekin edo alabarekin jarrai dezan eta biak babestea bermatzeko.

210. artikulua.– Banakako babes–plana.

1.– Foru–aldundiek haur edo nerabe baten tutoretza edo zaintza beren gain hartzen dutenean, haurrak eta nerabeak babesteko lurralde–zerbitzuak banakako babes–plana

egingo du. Plan horretan, jatorrizko familiarekin esku hartzeko orduan hartuko diren neurrien helburuak, aurreikuspena eta epea ezarriko dira, eta baita, hala badagokio, familian berriro integratzeko programa ere.

2.– Babestuak premia bereziak, dibertsitate funtzionala edo desgaitasunen bat badu, jasotzen ari den laguntza espezializatuen jarraitutasuna bermatu beharko da, edo, bestela, bere beharretarako egokien irizitako beste laguntza batzuk hartuko direla.

3.– Banakako babes–planaren helburua familia berriz elkartzea izango da, baldin eta aurreikusten bada bi urteko gehieneko epean jatorrizko familia tutoretzaren edo guraso–ahalaren eginkizunak behar bezala betetzeko moduan egon daitekeela.

Horretarako, foru–aldundiek familian esku hartzeko zerbitzu bat eratu ahal izango dute jatorrizko familiarentzat, etxeko bizikidetzaren edo harremanen baldintzak hobetzeko helburuarekin, haurra edo nerabea bere familia–etxean eraginkortasunez berriro integratu ahal izateko.

4.– Helburua familia berriz elkartzea denean, eskumena duen foru–aldundiak familia berriz elkartzeko programa bat prestatuko du. Programa horretan, banakako babes–planean sartuko da familiarentzako eta haur edo nerabearentzako laguntza– eta prestakuntza–jarraipena, neurria amaitu eta hurrengo bi urteetan gurasoen eta seme–alaben harremanaren garapen ebolutiboa eta guraso–eginbehar eta –erantzukizunak ondo beteko direla bermatuko duten eremu guztietakoa.

5.– Familia biologikoa udalerriz aldatzen bada, haur edo nerabearen bizileku berritik hurbilen dauden udaleko gizarte–zerbitzuen laguntza eduki ahal izango da, neurri egokiak behar bezala ezarri eta horien jarraipena egingo dela bermatzeko, eta arreta–ibilbideen koherentzia eta esku–hartzeko prozesuaren koordinazioa, osotasuna eta jarraitutasuna bermatzeko.

6.– Familia berriz elkartzea ezinezkoa dela uste denean, edo adingabe babestuaren garapen ebolutibo egokia arriskuan jartzeko bezain esku–hartze luzea behar denean, helburua izango da ordeztu familia batean modu egonkorrean sartzea.

7.– Aurreko paragrafoan xedatutakoa hala izanik ere, eta inposatutako neurrien gainera adostutako neurriei lehentasuna ematearen nahitaezkotasunarekin bat, babestutako adingabea bizitza independenterako prestatzeko programa batean edo egoitza–harrerako beste baliabideren batean sartu ahal izango da, haren interes gorenaren aldekoagoa denean, adingabeari entzun eta kasu egin ondoren eta haren berariazko premiak eta bere familia–ezaugarri, ezaugarri pertsonal eta ezaugarri sozialak baloratu ondoren, baita adierazi duen borondatea, heldutasuna eta prozesu ebolutiboa, familia–identitatea eta babestuaren gainerako inguruabarrak ere.

8.– Banakako planaren hartzailak bidaidetik gabeko edo familia erreferenterik gabeko atzeritar adingabeak badira, jatorrizko familia bilatzeko eta familia–bizikidetzaren berrezartzeko ahalegina egingo da; horretarako, dagokion prozedurari ekingo zaio, baldin eta irizten bazaio neurri horrek adingabearen interes gorenari erantzuten diola eta adingabearen edo haren familiaren osotasuna edo segurtasuna arriskuan jartzen dituen egoerarik sortzen ez bada.

211. artikulua.– Banakako babes–plana berrikustea.

1.– Banakako babes–plana sei hilean behin ebaluatu eta berrikusiko da, gutxienez, honako hauek baloratu ahal izateko: planaren helburuari dagokionez egindako aurrerapena, mantentzea edo aldatzea komeni den, eta hartutako neurriak babestutako haurren edo nerabearen intereserako egokiak diren ala ez.

Hala ere, familia–harrera iraunkorrek neurria hartu denean, berrikuspenen arteko epea urtebetekoa izan ahalko da, bigarren berrikuspenetik aurrera.

2.– Hiru urtetik beherako hurren kasuan, neurri ez–iraunkorrek hiru hilean behin berrikusiko dira, gutxienez, eta adin horretatik gorakoei dagokienez, sei hilean behin berrikusiko dira. Familia–harrera iraunkorretan, berrikuspena sei hilean behin egingo da lehenengo urtean, eta hamabi hilean behin bigarren urtetik aurrera.

3.– Oro har, jokabide–arazo larrietarako zentro berezietan egoitza–harreran dauden pertsonen banakako babes–plana hiru hilean behin berrikusiko da, baina ebazpen judizial baten bidez beste maiztasun bat zehazteko aukera egongo da.

4.– Eskumena duen foru–aldundiak Ministerio Fiskalari haur edo nerabe baten egoera justifikatzeko txostena bidaliko dio, adingabe hori bi urtetik gora egon denean egoitza–harreran edo aldi baterako familia–harreran, eta justifikatu egin beharko da tarte horretan zergatik ez den hartu babes–neurri egonkorrago bat.

212. artikulua.– Zaintza eskuordetzea egonaldietarako, irteeretarako eta oporretarako.

1.– Familia–harreran edo egoitza–harreran dauden adingabeei dagokienez, familia edo pertsona harreragileari laguntzeko, hurrari edo nerabeari gizarteratzen eta garatzen laguntzeko, edo, beste arrazoi batzuk direla–eta, adingabearen interes gorenerako komenigarria denean, tutoretza duen edo zaintza bere gain hartu duen foru–aldundiak erabaki dezake zaintza eskuordetzea egonaldietarako, asteburuetakoa irteeretarako edo oporretarako.

2.– Haurrarekin edo nerabearekin aldizkako irteerak egiten dituzten pertsonak bete egin beharko dituzte foru–aldundi bakoitzak xede horretarako aurreikusitako egokitze–irizpide espezifikoak, adingabearen berariazko premia eta premia partikularrei laguntza egokia emateko moduan daudela bermatzeko.

213. artikulua.– Familia zabalarekin egonaldiak egiteko zaintza eskuordetzea.

1.– Foru–aldundiak adingabe baten tutoretza duenean, eta haren zaintza familia– edo egoitza–harreraren bidez egikaritzeko berariazko neurririk hartu ez bada, eta haren familia zabalean pertsonak badaude beren burua familia–harrerarako eskaini dutenak, foru–aldundiak erabaki ahal izango du zaintza behin–behinean eskuordetzea familia horrekin egon dadin, familia horren egokitasunari buruzko azterketa eta balorazio psikosoziala egiteko prozesuak iraun bitartean.

2.– Familia–harrerarako bere burua eskaini duen familiarekiko egonaldietarako zaintzaren eskuordetzea formalizatu egin beharko da, familia–harrerako neurria formalizatzeko eskumena duen foru–aldundiko organoak emandako administrazio–ebazpenaren bidez. Halaber, ebazpen horretan zehaztu egin beharko dira egonaldietarako zaintza eskuordetzearen baldintzak, baita adingabearen ongizatea eta nortasunaren garapen askea ziurtatzeko eta bermatzeko beharrezkotzat jotzen den informazio guztia ere, bereziki zaintza egikaritzea mugatzeko neurri guztiena.

3.– Familiarekiko egonaldietarako zaintza eskuordetzeko neurriak ahalik eta eperik laburrena iraungo du, eta, nolana ere, ezin izango da sei hilabetetik gorakoa izan. Ezingo da luzapenik egin.

4.– Administrazio–ebazpena Ministerio Fiskalari jakinaraziko zaio 48 orduko epean, eta, halaber, legezko ordezkariari ere komunikatuko zaie, baldin eta guraso–ahalaz gabetuta ez badaude edo tutoretza egikaritzetik kendu ez badituzte.

5.– Nolanahi ere, eskaintza–eskariaren eta egokitasun–deklarazioaren ebazpena ezestekoa bada eta egonaldirako zaintza egikaritzea eskuordetu zaien pertsonen egokitasuna baztertzen bada, zaintzaren eskuordetzea amaituko da, eta adingabearen interes gorena bermatzeko egokiena den babes–neurria hartuko da.

214. artikulua.– Senitartekoekiko eta hurbilekoekiko harremanak.

1.– Babesgabezia–egoera deklaratu zaion edo zaintza–moduren batean dagoenak bere gurasoekin edo, hala badagokio, bere tutoretza edo zaintza egikaritzen dutenekin, aitona–amonekin edo beste senitarte, ahaide edo hurbileko batzuekin harremana izateko eskubidea zaintzeko, eta adingabearen lotura afektiboak kontserbatzen direla bermatzeko, eskumena duen foru–aldundiak bisita–, komunikazio– edo egonaldi–araubidea ezarriko du, administrazio–ebazpen baten bidez.

2.– Aurreko xedeetarako, babestuari entzun egingo zaio, eta kontuan hartuko dira, bere interes gorena interpretatzeko eta haztatzeko irizpide orokorrez gain, haren borondatea, nahiak eta lehentasunak, baita harentzat bisitek, kontaktuek edo ez–egoteek izan ditzaketen ondorio afektibo eta emozionalak eta banakako babes–planean aurreikusitako helburuak ere.

Hori guztia egingo da ezartzen den bisita–, komunikazio– edo egonaldi–araubidea ez dadin izan haren ongizatearen, ohiko garapen fisiko edo psikologikoaren, integrazio pertsonalaren, familiarraren, sozialaren edo hezkuntzakoaren kalterako edo egindako babes–jarduna oztopa ez dezan, eta harremana indartu dadin familia berriz elkartzera aurrera egin ahala eta mugatu edo eten dadin haur eta nerabeen premien eta ezaugarrien arabera beste familia batean integratzea oztopatzen duenean.

3.– Edonola ere, bisita–, komunikazio– edo egonaldi–araubidea ezartzeko aukerak lege honen 28.5 artikuluan ezarritako mugak bete beharko ditu nahitaez.

4.– Foru–aldundiak lege honen 199. artikuluan aipatzen den borondatezko zaintza egikaritzen duenean, adingabeak bere legezko ordezkariekin egin beharreko bisita, komunikazio edo egonaldiak aurrez ezarritako araubide bati lotu gabe egin ahal izango dira, hargatik eragotzi gabe arautu ahal izatea. Kasu horretan, artikulua honen lehen paragrafoan aurreikusitako eran egingo da arauketa.

5.– Ezin izan bada neba–arriben talde bat batera mantendu, baina talde horren harremana kaltegarria ez bada, beharrezkoak diren neurriak hartuko dira kontaktu egokia izan dezaten, maiztasunari eta intentsitateari dagokionez, lehendik dagoen lotura zaintzeko eta indartzeko. Ildo berean, eta bereziki, behar diren neurriak hartu beharko dira adingabearen eta aitona–amonon arteko harremanak ziurtatzeko eta errazteko.

215. artikulua.– Boluntarioekiko harremanak.

1.– Foru–aldundiek, boluntariora eta gizarte–elkartzasuna sustatzeko esparruan, eta familia–harreran edo egoitza–harreran dauden adingabeei dagokienez, pertsonen arteko harremanak adostu ahal izango dituzte, noizbehinkakoak, aurrez lankidetzak–hitzarmenak sinatuta dituzten boluntariora–antolakundeetan lan egiten duten boluntarioekin badira, eta ez da inola ere onartuko banakako lankidetzarik.

2.– Egoitza–harrerako baliabideetan laguntzen duten boluntarioek Boluntarioei buruzko ekainaren 25eko 17/1998 Legean aurreikusitako betekizunak bete beharko dituzte, eta profesionalekin elkarlanean jardun beharko dute, beren prestakuntza–prozesua aberasteko. Inola ere ezin izango dituzte osatu edo ordeztu familia harreragileari edo adingabearen zaintza gauzatzeko duen egoitza–harrerako baliabideko heziketa–taldeari zaintza egikaritzearen esparruan esleitutako eginkizunak.

3.– Boluntarioek adingabeen zainketa–lanak egin beharko dituzte haiekin dauden bitartean, eta, zainketa–lanei lotuta, honako helburu hauek lortzen saiatu beharko dute haur eta nerabeekin egiten dituzten ekintzekin:

a) Adingabeak dauden komunitate–inguruneko aisia–, kultura– eta hezkuntza–zerbitzu eta –jardueretan normaltasunez integratzea sustatuko dute.

b) Komunitate–inguruneko garapenerako trebetasunak eta pertsonen arteko harremanetan trebetasunak eskuratzea.

c) Ingurune berri batera egokitzeke gaitasuna garatzea, etorkizuneko premiak aurreikusiz.

216. artikulua.– Bizikidetzat–ingurune batetik besterako trantsizioak.

1.– Haurren edo nerabeen bizikidetzat–ingurunea aldatzea eragiten duten neurrien edo zaintza egikaritzeko moduaren aldaketak trantsizio horren banakako programazio baten arabera egingo dira, garapen ebolutiboari egokituta, non eta bere interes gorenaren alde ez den behar presazko jarduketat bat, behar bezala justifikatua.

2.– Trantsizioaren plangintzan haurrari edo nerabeari entzungo zaio, eta prestatu egingo dira bai haur edo nerabea eta baita inplikaturako familiak edo erakundeak ere. Esparru horretan, bai zaintza lagatzen dutenek, bai jasotzen dutenek, elkarlanean aritu beharko dute foru–aldundiak ezarritako trantsizio–plana egikaritzen eta ezartzen.

3.– Trantsizioa mailakako kontaktuen bidez egingo da, edo haur edo nerabeari segurtasun emozionala ematen dion pertsona baten laguntzarekin; zerotik bi urtera bitarteko haur eta nerabeen trantsizioetan, arreta berezia jarri beharko zaie haien inguruabar bereziei, pertsonalei, familiakoei eta sozialei, baita haien garapen ebolutiboari ere, izan ditzaketen ondorio psikologikoak direla–eta.

4.– Jarraitutasun biografikoa zaintzeko eta haien identitatearen garapenari laguntzeko, haurrek eta nerabeek eskubidea izango dute argazkiak, oroigarriak, gauzak eta objektu pertsonalak eramateko, eta bizitza–liburu bat eman beharko diete. Liburu horretan, haien historia pertsonalaren informazioa, dokumentuak eta irudiak jasoko dira, mugari biografikoa garrantzitsua izan daitezkeen trantsizioetan.

5.– Adingabearen interes gorenak beste zerbait eskatzen ez badu, trantsizioaren plangintzan bisita– edo komunikazio–arabidea ezarriko zaio zaintza amaitzen duen harrera–familiari, lotura horren bat–bateko hausturak ekar ditzakeen ondorioak prebenitzeko, baita ingurune berriko familiarekiko lotura berria ezartzeko segurtasuna bermatzeko ere.

217. artikulua.– Familian berriro integratzea.

1.– Babesgabeziat dagoen adingabea jatorrizko familia bueltatzea erabakitzeke, ezinbestekoa izango da egiaztatzea familiare bilakaera positiboa objektiboki nahikoa dela familia–bizikidetzat berrezartzeko, loturak mantentzen direla, guraso–erantzukizunak egoki betetzeko asmoa dagoela, eta jatorrizko familiarekin bueltatzeak ez dizkiola haur edo nerabeari arrisku esanguratsuak eragingo.

2.– Halaber, eta aurreko paragrafoan ezarritakoaren osagarri, familia–harrerat dauden adingabeei dagokienez, bueltatzeari buruzko erabakia hartzeat haztatu egin beharko dira iragandako denbora eta harrera–familian eta haren inguruneat duen integrazioa, eta baita familia horrekin garatutako lotura afektiboak ere.

3.– Bidaidetik gabeko atzeritar adingabeen kasuat, haien familia bilatzeko eta familia–bizikidetzat berrezartzeko ahalegina egingo da; horretarako, dagokion prozedurari ekingo

zaio, betiere uste bada neurri horrek adingabearen interes gorenari erantzuten diola eta adingabearen edo haren familiaren segurtasuna arriskuan jartzen den egoerarik ez dakarrela.

4.– Adingabea jatorrizko familian berriro integratu ahal izateko baldintza egokiak betetzen direla egiaztatzeko, eta foru–aldundiko lantalde teknikoak hartu den babes–neurria amaitzea erabakitzeko txostena eta familian berriro integratzeko proposamena egin aurretik, jatorrizko familia bizi den udalerriko gizarte–zerbitzuen txosten tekniko bat eskatu ahal izango da, beharrezkotzat jotzen den kasuetan.

218. artikulua.– Familian berriro integratu osteko jarraipena.

1.– Familian berriro integratzeko ebazpena eman ondoren, foru–aldundiek berriro integratzeko prozesuaren garapenari eta bilakaerari buruzko jarraipena egin beharko dute eta, hala badagokio, familiarekin esku hartuko dute. Behar diren laguntzak eman beharko dizkiote familiari egokitzat jotako denbora–tartean, gutxienez sei hilabetez babes–neurria amaitzen denetik edo, hala badagokio, babesgabezia–deklarazioa errebokatzen denetik.

2.– Familian berriro integratzearen jarraipena egin eta familiarekin berarekin esku hartu ondoren, eskumena duen foru–aldundiak uste badu familiak udal–eskumeneko laguntza–zerbitzuak behar dituela, udaleko gizarte–zerbitzuetara bideratuko da, baldin eta egindako jarraipenak eta esku–hartzeak baldintza hauetakoren bat betetzen badute:

a) Lurraldeko gizarte–zerbitzuek familian berriro integratzearen jarraipena eta familiarekiko esku hartzea gutxienez urtebetez egin dira.

b) Haurra edo nerabea zaintzeari eta guraso–erantzukizunak behar bezala betetzeari dagokienez familiaren larritasun–maila jaitsi izana eta lortutako aldaketak finkatuak eta egonkorrak direla frogatu da, gutxienez lau hilabetez. Horretarako, lau hilabeteko epea lehenengo paragrafoan ezarritako sei hilabeteko esku–hartzearen gutxienerako epearen barruan egon daiteke.

c) Familian berriro integratzea aldi baterako banantze baten ondoren gertatu den kasuetan, lurraldeko gizarte–zerbitzuek haurren edo nerabearen egoeraren jarraipena egin izatea familiaren egoitzan, sei hilabetez gutxienez, eta aldi horretan egiaztatzea babesgabezia–egoera ekarri zuen inguruabarrik ez dagoela eta ez dela berriz azaldu, ez dagoela arrisku larriko adierazlerik, eta familia–ingurunean lortutako aldaketak eta aurrerapenak finkatuak eta egonkorrak direla.

3.– Babesgabetasun–egoeraren larritasuna gutxitu egin dela irizten zaionean, eta familiak ez dituela udal–eskumeneko laguntza–zerbitzuak behar, baina jarraipen gehigarria bai, kasua udaleko gizarte–zerbitzuetara bideratuko da dagokion txosten teknikoaren bitartez; bertan, gutxienez, honako hauek jaso beharko dira:

a) Egindako jarraipena eta esku–hartzea, hala badagokio eman zaizkion laguntza–zerbitzuak zehaztuta.

b) Familiaren eta adingabearen egungo egoera.

c) Esleitutako larritasun–mailaren justifikazioa.

4.– Familia berriz elkartzearen ondorengo esku–hartzea ez da nahitaezkoa izango berriz elkartzea behin–behineko zaintza amaitu delako gertatzen denean, kasuaren inguruabar bereziak baloratu ondoren eskumena duen foru–aldundiak ez badu beharrezkotzat jotzen tutoretza bere gain hartzea, eta, horrekin bat etorritik, babesgabezia–egoera deklaratu ez bada, eta ez bada egiaztatu babes–neurri bat hartzea justifikatzen duen beste edozein arrazoi.

219. artikulua.– Bizitza independenterako prestaketa.

1.– Foru–aldundiek beren tutoretzapean edo zaintzapean dauden 16 urtetik aurrerako nerabeei zuzendutako bizitza independenterako prestatzeko programak eskainiko dituzte, hala familia– edo egoitza–harreran daudenei nola ez daudenei, eta, bereziki, familia–laguntza egokirik ez dutenei edo inguruabar bereziki zaugarriak dituztenei.

2.– Orobat, bizimodu independentea prestatzeko programetan sartu ahal izango dira, adin–nagusitasunera iritsita ere, egoera bereziki zaugarrian edo bazterketa–arriskuan daudenak, bizitza autonomia egiteko moduan egon arte, diru–sarrerak bermatzeko errenta eskuratzeko legez aurreikusitako betekizunak betetzen badituzte edo, gehienez ere, 23 urte bete arte.

3.– Programa horietan parte hartzea borondatezkoa izango da, eta parte–hartze aktiborako eta aprobetxamendurako konpromisoa bere gain hartzea nahitaezkoa izango da parte hartu ahal izateko.

4.– Programa horiek honako hauek bultzatu beharko dituzte:

a) Gizarte– eta hezkuntza–arlotan laguntzea eta, hala badagokio, laguntza psikologikoa edo psikosoziala, autonomia pertsonala eta soziala bultzatzera bideratuta.

b) Gizarteratzea eta laneratzea, orientazioaren eta prestakuntzaren bidez, baita laneko laguntza ematea eta enplegua sustatzea ere.

c) Bizitokia, honako hauetan eskaini ahal izango dena, erregelamendu bidez ezarritakoaren arabera:

- Emantzipazio–programak aplikatzera berariaz bideratutako babes–sareko egoitza–harrerako baliabide batean.
- Gizarteratzeko sareko ostatu batean, pertsona adin nagusitasunera iritsi bada.
- Familia harreragilearen egoitzan, baldin eta babestua adin–nagusitasunera heldu delako familia–harrera amaitu ondoren hark familia–unitatean bizitzen jarraitu badu.

d) Eskuratzeko eskubidea izan dezakeen laguntza edo prestazio ekonomikoak eskuratzea.

5.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek garatutako politikek kontuan hartuko dituzte bizitza independenterako programa hauetan parte hartzen duten gazteen premia partikularrak, eta lehentasuna emango diete derrigorrezko bigarren hezkuntzarako eta goi–mailako hezkuntzarako irispidea izateko, eta enplegua sustatzeko eta gizarteratzea eta laneratzea sustatzeko programetan sartzeko, baita etxebizitzak alokatzeko laguntzak eta beren independentzia pertsonala garatzen lagun dezakeen beste edozein prestazio edo laguntza publiko eskuratzeko ere.

5. atala. Zerbitzuetarako lehentasunezko irispidea

220. artikulua.– Lehentasunezko tratua osasun–arretaren eremuan.

1.– Babes–neurriren bat duten haur eta nerabeek lehentasuna izango dute gizarte– eta osasun–protokoloetan ezarritako analisi, azterketa eta proba medikoak egiteko, lehentasun hori beharrezkoa denean harrera–familian edo egoitza–harrerako zentroan integratzeko atzerapenak saihesteko.

2.– Ospitaleratuta daudenean, ospitaleak behar diren laguntza– eta jagoletza–zerbitzuak bermatuko ditu, adingabearen interes gorena ziurtatzeko, jatorrizko familia edo pertsona harreragilearekin edo egoitza–harrerako zentroko profesionalekin koordinatuta.

3.– Foru–aldundiek osasun–agintaritza eskudunei helaraziko diete egoera horretan dauden haurrei eta nerabeei buruzko informazioa, eta osasun–sareko sistema informatikoan identifikatu egin beharko dira ukitutako adingabeak, bereizgarri batekin.

4.– Familia edo pertsona harreragile edo zaintzaileak, eskumena duen foru–aldundiak behar bezala baimendu ondoren, osasun–informazio zehatza izango du harreran dagoen haur edo nerabeari buruz. Beharrezkoa izanez gero, familia horren identitatea eta segurtasun–baldintzak zaintzeko neurri egokiak hartu beharko dira.

5.– Babes–neurri bat duten haur eta nerabeek eskubidea dute beren osasun fisikoa eta mentala berreskuratzeko beharrezkoak diren tratamendu farmakologiko guztiak dohainik jasotzeko.

6.– Babes–neurri bat duten haur eta nerabeek osasun mentalaren alorreko arreta terapeutiko espezializatua eta konpontzailea jasoko dute, lehentasunez, osasun–sistema publikoaren eremuko egoitza–arreta barne, beharrezkoa izanez gero.

221. artikulua.– Lehentasunezko tratua hezkuntzaren eremuan.

1.– Eusko Jaurlaritzak, hezkuntzaren arloan dituen eskumenen eremuan, honako hauek bermatuko ditu:

a) Foru–aldundien edo, hala badagokio, adingabeen babesaren arloan eskumena duten beste entitate publiko batzuen tutoretzapean edo zaintzapean dauden haurren eta nerabeen ohiko eskolatzea edo eskolatzeko berantiarra, baldin eta Euskal Autonomia Erkidegoko lurraldean bizi badira edo bertan badaude, edo adopzio–prozedura batetik badatoz.

b) Foru–aldundien tutoretzapean edo zaintzapean dauden atzerritar adingabeen hezkuntza–arretarako behar den curriculum–egokitzapena eta hizkuntza–egokitzapenerako baliabidea.

c) Lehentasuna izatea eskola–jangelako zerbitzu osagarrietan eta ikastetxeko eskolaz kanpoko jardueretan, eta zerbitzu horiek doakoak izatea, administrazioaren tutoretzapean edo zaintzapean dauden haur eta nerabeentzat.

2.– Hezkuntza–sistemako zerbitzu espezializatuek, foru–aldundiarekin elkarlanean, haurren edo nerabearen integrazio–prozesua baloratuko dute, eta, komenigarri jotzen bada, eskolan hasteko unerik egokiena zein den erabakiko dute. Sarbidean gerta daitekeen atzerapenaren ondoretarako, kontuan hartuko da haur eta nerabeek beren egonkortasun emozionala lortzeko eta familia berriarekin edo adingabeak babesteko egoitza–baliabideko profesionalekin lotura afektiboa lortzeko behar duten denbora, baita egoera sozial eta pertsonal berrirako egokitzapena ere.

3.– Babes–neurri bat duten haur eta nerabeak hezkuntza–laguntzako berariazko premiak dituzten ikasletzat hartuko dira. Eta, horrez gain, irizpide hori bera aplikatuko zaie adoptatuak izan diren adingabeei, behar beste denboraz, beren premien arabera eta beren interes gorenaren alde.

4.– Hezkuntza–sistemako zerbitzu espezializatuek babes–neurri bat duten haur eta nerabeen ebaluazio psikopedagogikoa egingo dute, ebazteko hezkuntza–arretarako zein neurri behar dituzten, eta haien garapenean gerta daitezkeen alterazioak edo nahasmenduak garaiz detektatzeko eta arreta goiztiarra eskaintzeko.

5.– Hezkuntza–administrazioak berariazko baliabideak jarriko ditu familia– edo egoitza–harrerako neurri bat izan duten eta eskolan jarraitzeko baliabiderik ez dutenen bigarren hezkuntzako, batxilergoko, lanbide–heziketako eta unibertsitateko ikasketak egiten jarraitzen laguntzeko. Euskal Herriko Unibertsitateak (EHU) lehentasuna emango die ikasle–komunitaterako dituzten baliabideak eta laguntzak eskuratzeko.

6. atala. Familia–harrera

222. artikulua.– Familia–harreraren definizioa.

1.– Familia–harrera da haurrak eta nerabeak babesteko neurri bat, Administrazioak edo epaileak hartutakoa, haurren edo nerabearen zaintza haren premietarako egokia den pertsona edo familia–nukleo bati ematen diona, bizikidetzarako ingurune afektibo bat eskaintzeko, eta haur edo nerabeak familia harreragilearen bizitzan erabat parte hartzea dakar. Familia harreragileak bere gain hartzen du harreraren hartutako haurra edo nerabea zaintzeko, harekin batera egoteko, hura artatzeko, elikatzeko, zaintzeko eta prestakuntza integrala emateko betebeharra, norberaren familia–bizitzaren ordezkioa edo osagarria izan dadin.

2.– Halaber, harreragileek eskubidea eta eginbeharra dute babesaren arloan eskumena duen foru–aldundiarekin elkarlanean aritzeko, batez ere hark egiten dituen jarduketetan elkarlanean arituz harrerapeko haurra edo nerabea erabat gizarteratzeko, eta, hala badagokio, hark jatorrizko familiarekin dituen harremanak eta foru–aldundiak aldizka egindako jarraipen lanak erraztuz.

223. artikulua.– Familia–harrera formalizatzeko prozedura.

1.– Foru–aldundiek espresuki formalizatu beharko dute beren tutoretza edo zaintzapean dauden adingabeen familia–harrerako neurria nola eratu, administrazio–ebazpen baten bidez, erregelamendu bidez zehaztutako berariazko prozeduraren arabera.

2.– Nolanahi ere, ebazpena eman beharko da indarrean dagoen egokitasun–deklarazioa duten pertsonen artean harrera–neurriaren xede den adingabearentzat egokiena den pertsona edo familia aukeratu ondoren, eta, betiere, hautatutako pertsona edo familia harreragilearen eta neurriaren xede den adingabearen adostasuna lortu eta gero, adingabeak heldutasun nahikoa badu edo, nolanahi ere, hamabi urtetik gorakoa bada.

3.– Emandako administrazio–ebazpenean zenbait alderdi arrazoitu beharko dira, hala nola babes–jarduna justifikatzen duen adingabearen babesgabetasun–egoera, familia–harreraren modalitatea, familia–harrerako neurriaren hasiera–data, eta neurriaren aurreikusitako iraupena eta helburuak. Horrez gain, eranskin bat aurkeztu beharko da, familia–harrerako neurria garatzeko araudian zehaztutako edukia jasotzen duena.

4.– Hala badagokio, eranskinean jasota gelditu beharko da foru–aldundiaren, pertsona edo familia harreragilearen eta adingabearen adostasuna, azken horrek heldutasun nahikoa badu eta, nolanahi ere, hamabi urtetik gorakoa bada, eta zehatz–mehatz zehaztu beharko dira alderdi bakoitzaren eskubideak eta eginbeharrak.

5.– Ebazpena hilabeteko epean jakinarazi beharko zaie pertsona edo familia harreragileari, harrerapeko adingabeari, Ministerio Fiskalari eta legezko ordezkari.

6.– Beranduago, pertsona edo familia harreragileak ebazpenaren eranskina sinatu ondoren, bertan ezarritako konpromiso, eginbehar eta betebehar guztiak bere gain hartuta, Ministerio Fiskalari jakinarazi beharko zaio hilabeteko epean, neurria hartzen den egunetik kontaktzen hasita. Eranskinean jasota gelditu beharko da, gainera, adingabearen adostasuna, heldutasun nahikoa badu eta, nolanahi ere, hamabi urtetik gorakoa bada.

224. artikulua.– Familia–harreraren modalitateak.

1.– Familia–harrera sailkatzeko, Kode Zibilaren 173 bis artikuluan jasotako xedapenekin bat, kontuan hartzen dira haren iraupena eta haren bidez lortu nahi diren helburuak, baita adingabeak familia harreragilearekin duen lotura eta familia horren ezaugarriak ere.

2.- Familia-harreraren iraupenari eta helburuei erreparatuta, familia-harrerak honako modalitate hauek izan ditzake:

a) Larrialdiko familia-harrera, bereziki sei urtetik beherako adingabeei zuzendua, dagokien familia-babeseko neurria erabakitzen den bitartean. Harrera-modalitate horren iraupenak ezingo du inola ere gaintitu sei hilabeteko epea.

b) Aldi baterako familia-harrera, behin-behinekoa izango dena, adingabearen egoera dela-eta aurreikus daitekeelako hura berriro integratuko dela bere familian, edo izaera egonkorragoko beste babes-neurri bat hartu bitartekoa delako, esate baterako, familia-harrera iraunkorra edo adopzioa. Harrera-modalitate horren iraupena bi urtekoa izango da, haur edo nerabearen interes gorenagatik ez bada neurria luzatzea komeni, aurreikusten delako familian berriro integratzea laster gertatuko dela edo behin betiko babesa emateko beste neurri bat hartuko dela.

c) Familia-harrera iraunkorra, aldi baterako harreran emandako bi urteko epea amaitutakoan eratuko dena, adingabea familian berriro integratzea ezinezkoa dela egiaztatu ondoren, edo zuzenean eratuko dena, premia bereziak dituzten adingabeak izanez gero, edo adingabearen eta haren familiaren inguruabarrek hala eskatuz gero. Foru-aldundiak epaileari eskatu ahal izango diote tutoretza-ahalmenak eman diezazkien pertsona edo familia harreragile iraukorrei beren ardurak betetzen laguntzeko, betiere aintzat hartuta haur edo nerabearen interes gorena.

Eskumena duen foru-aldundiak Ministerio Fiskalari haur edo nerabe baten egoera justifikatzeko txostena bidaliko dio, adingabe hori bi urtetik gora egon denean egoitza-harreran edo aldi baterako familia-harreran, eta justifikatu egin beharko da tarte horretan zergatik ez den hartu babes-neurri egonkorrago bat.

3.- Adingabeak pertsona edo familia harreragilearekin duen lotura eta haien ezaugarriak kontuan hartuz, harrera honako modalitate hauetan egin ahal izango da:

a) Haur edo nerabearen familia zabalean, familia edo pertsona harreragileen eta adingabearen arteko ahaidetasun-lotura dagoen kasuetan.

b) Besteren familian, familia zabaleko harrera-modalitatearen barnean sartzen ez diren gainerako kasu guztietan.

4.- Familia-harrera espezializatua izan daiteke. Ondore horretarako, familia-harrera espezializatutzat hartuko da familia batean eskaintzen dena, baldin eta familia-unitate hori osatzen dutenek berriazko kualifikazio, esperientzia edo prestakuntza badute eginkizun hori betetzeko premia edo inguruabar bereziak dituzten adingabeekin, erregelamenduz ezarritako moduan.

5.- Familia-harrera espezializatuak berekin ekarriko du harreragileak edo harreragileek funtzio hori eskuragarritasun erabatekoz bete beharra; horren truke foru-aldundiak ezarritako konpentsazioa eta, hala badagokio, horretarako ezarritako laguntza ekonomikoa jasoko ditu, harrera gauzatzeko inguruabar zehatzak eta behar duen laguntza tekniko aintzat hartuta.

Horrez gain, familia-harrera espezializatua arduraldi eskusibokoa izan daiteke, baldin eta foru-aldundiak hala erabakitzen badu, arrazoituta, harreran hartzeko egoeran dagoen haurrak edo nerabeak dituen premia edo inguruabar bereziak direla-eta. Kasu horretan, harreragile izendatutakoak edo izendatutakoek arduraldi horren araberako konpentsazio bat jasoko dute, Gizarte Segurantzaren kasuan kasuko araubidearen esparruan erregelamenduz ezartzen diren modu, irismen eta baldintzekin; halaber, dagokien eta

aplikatu behar zaien araubidean aurreikusitako afiliazio-, alta- eta kotizazio-prozedura bete beharko dute.

225. artikulua.– Familia–harrerako modalitatea zehaztea.

1.– Familia–harrera egingo da babestuaren interesari ondoen erantzuten dion modalitatean, haren premia edo inguruabar bereziak eta banakako babes–planean ezarritako helburuak kontuan hartuta.

2.– Helburu hori oraindik ezarri ezin izan bada, larrialdiko familia–harrera aukeratuko da, lehentasunez.

226. artikulua.– Familia–harreraren ebazpena.

1.– Tutoretza edo zaintza duen foru–aldundiaren ebazpen baten bidez formalizatuko da familia–harrera, dena delako familia harrerarako egokia dela baloratu ondoren. Balorazio horretan, kontuan hartuko dira familia–egoera eta heziketa–gaitasuna, xede den haur edo nerabearen era guztietako premiei egoki erantzuteko gaitasuna –edo, hala badagokio, neba–arreba taldearen premiei–; motibazioaren eta harreraren izaera eta xedearen arteko kongruentzia, modalitatearen arabera; eta banakako arreta–planaren eta, halakorik egonez gero, familian berriro integratzeko programaren helburuak betetzeko erraztasunak emateko asmoa, adingabearen eta jatorrizko familiaren arteko harremanean lagunduz.

2.– Harrera motagatik komenigarria denean, harreragileen adina harrerapeko haur edo nerabearen adinarekin egokitzen den baloratuko da, baita horien arteko aurretiko harremana ere, eta lehentasuna emango zaie, familia zabalekoak izan eta harrerarako baldintza egokiak betetzen dituzten pertsoneri, salbu eta adingabearen interesak beste zerbaite eskatzen badu.

3.– Familia–harreraren ebazpena Ministerio Fiskalari igorriko zaio, erantsitako dokumentuarekin batera, gehienez ere hilabeteko epean.

227. artikulua.– Familia–harreraren ebazpenari erantsitako dokumentua.

Aurreko artikuluan aipatzen den familia–harrera formalizatzeko ebazpenarekin batera, dokumentu bat erantsiko da, honako alderdi hauek jasoko dituena:

a) Harreragilearen edo harreragileen eta harrerapeko hauraren edo nerabearen identitatea.

b) Behar diren baimenak eta entzunaldiak.

c) Harreraren modalitatea, aurreikusitako iraupena eta familia zabaleko edo besteren familiako harrera den.

d) Alderdi bakoitzaren eskubide eta eginbeharrak eta, zehazki:

- Babesgabezia–deklarazioa dagoenean, jatorrizko familiarekin izango den bisita–, komunikazio– eta egonaldi–araubidea, foru–aldundiak aldarazi ahal izango duena, adingabearen interes gorena kontuan izanda.
- Adingabeak izan ditzakeen edo hirugarrenei eragin diezazkiekeen kalteak estaltzeko sistema, foru–aldundiak ezarri beharrekoa.
- Harreragileak mantenuko, hezkuntzako eta gizarte– eta osasun–arloko arretako gastuak bere gain hartzea.

e) Harreraren helburua kontuan hartuta, eskumena duen foru–aldundiak gauzatu behar duen jarraipenaren edukia, eta familia harreragilea jarraipen horretan elkarlanean aritzeko konpromisoa.

f) Dibertsitate funtzionala duten haur eta nerabeen kasuan, behar dituen laguntza-baliabideak.

g) Harreragileek jasoko dituzten konpentsazio ekonomikoa, laguntza teknikoak eta bestelako laguntzak, hala badagokie.

h) Neurria berrikusteko epea, lege honen 211. artikuluan ezarritakoa aplikatuz.

228. artikulua.– Familia harreragileen egokitasuna.

1.– Familia–harrerako neurri bat garatzeko egokitasuntzat jotzen da zaintzari datxezkion erantzukizun guztiei aurre egiteko, adingabearen premia guztiak estaltzeko eta ingurune afektibo batean arreta eta heziketa integrala emateko behar diren trebetasuna, gaitasuna eta motibazioa izatea, betiere haur edo nerabearen premiak eta interesak kontuan izanda; eta halaber, egokitasunaren barruan, familia–harrerako neurriak berekin dakartzan ondorioak, berezitasunak eta erantzukizunak ere onartu beharko dira, hori dela medio adingabeari eskaini ahalko baitzaizkio haren garapen integrala ahalbidetuko duten egonkortasuna, maitasuna, estimulazioa, zainketa eta identitate–ezaugarriekiko errespetua.

2.– Adingabeen harrerarako beren burua eskaintzen duten pertsona edo familien balorazio psikosoziala egitean, beti, haur edo nerabearen interes gorena lehenetsiko da, tartean izan litekeen beste edozein interes legitimoren gainetik.

3.– Familia–harrerarako egokia izateko, betekizun hauek bete beharko dira:

a) Bizitzeko behar beste baliabide edukitzea, eta baliabide horiek egonkorak izatea.

b) Haur edo nerabea behar bezala zaintzeko moduko osasun–egoera fisikoa, psikikoa edo intelektuala izatea.

c) Familia–harrerarako beren burua eskaintzen duten pertsonak, ezkontza–elkarte bat osatzen badute edo ezkontzaren pareko harremana badute, izatezko bikotearen eraketaren bidez egiaztatua lege honen 253.2 artikulua a) eta b) letretan ezarritako bideetako baten bitartez, familia–harrerarako eskaintza–eskaeraren eta egokitasun–deklarazioaren eskaera aurkeztu aurretik gutxienez urtebetean jarraian elkarrekin bizi izana.

d) Familia– eta gizarte–bizitza eta –ingurune egoki, egonkor eta normalizatua izatea, harrerapeko haur edo nerabearen garapen integrala eta familia–nukleoan eta gizarte–ingurunean bete–betean parte hartzea bermatuko dituena.

e) Beren burua familia–harrerarako eskaintzen duten pertsonen edo familien historia pertsonaletan ez izatea harrerapeko adingabeari arriskua ekar diezaiokeen eta oraindik gainditu ez den inguruabar pertsonalik, familiarrik edo sozialik.

f) Jarreretan malgutasuna erakustea, eta egoera berrietara egokitzeko gaitasuna ere bai.

g) Hauraren edo nerabearen egoerak berez duen zailtasuna ulertzeko gauza izatea.

h) Adingabearen historia pertsonala eta familiarena errespetatu eta onartzea, baita haren identitatea eta kultura ere.

i) Adingabearen eta jatorrizko familiaren arteko harremanak onartu eta erraztea, bereziki neba–arrebekiko harremanak, familia berak hartzen ez dituenen, eta, hala badagokio, foru–aldundiak ezarritako bisita–, komunikazio– eta egonaldi–araubidea ere bai.

j) Elkarlanerako eta konpromisorako jarrera positiboa erakustea haurraren edo nerabearen prestakuntzari buruz, haren egoeraren jarraipen teknikoari buruz eta ezarritako familia-harrerako neurriaren bilakaeraren jarraipenari buruz.

k) Familia-unitateko kide guztiek partekatzea familia-harreraren eta haurra edo nerabea familia-nukleoan integratzearen aldeko jarrera.

l) Familia-harreraren aldeko motibazioa adieraztea, zeinean haur edo nerabearen interes gorena eta haren eskubideen babesa gailenduko baitira, betiere harrerapeko adingabearen garapen integrala eta hark familia-nukleoan eta gizarte-ingurunean bete-betean parte hartzea bermatze aldera.

m) Adingabearen ongizatea, garapen psikiko edo emozionala edo segurtasun fisikoa arrisku larrian jar dezakeen zigor-aurrekaririk ez izatea ez beren burua familia-harrerarako eskaini duten pertsonak ez familiaren egoitzan erroldaturik agertzen direnek, ezta erroldaturik egon gabe haiekin batera modu iraunkorrean bizi direnek ere.

229. artikulua.– Familia-harrerari laguntzeko neurriak.

1.– Ezarritako familia-harrerako neurria formalizatu aurretik, neurriak iraun bitartean eta behin bukatu ondoren, foru-aldundiak pertsona edo familia harreragileei, adingabeari – bereziki, familia-harrerako neurriaren indarraldia amaitu bada adin-nagusitasunera iritsi delako– eta jatorrizko familiari berari eskaini beharko dizkie neurriak, programak, baliabideak edo aholkularitza, orientazio, laguntza eta arreta tekniko espezializatuko zerbitzuak, neurria beharrezkoa bada haur edo nerabearen interes gorena kontuan izanda.

2.– Neurri horiek bereziki nabarmendu beharko dute pertsona edo familia harreragileei, adingabeari eta jatorrizko familiari berari prestakuntza egokia eman beharko zaiela harrerarako neurria formalizatu baino lehen, ulertu ahal izan dezaten zer egin behar, bete behar eta erantzukizun hartzen dituzten beren gain, eta aurre egin diezaieten harreraren zailtasunei eta inplikazioei, prestatuta egonda harrerapeko adingabeari dagokionez dauzkaten ardurak ondo betetzeko.

230. artikulua.– Familia-harreraren jarraipena.

1.– Ezarritako familia-harrerako neurriaren jarraipena egitearen xedea da egiaztatzea harrerapeko adingabea ondo artatuta eta zainduta dagoela eta haren eguneroko oinarrizko premiak asetzen direla, eta dagozkion eskubideak ez ezik, egin beharrak ere egikaritzea bermatzen zaiola. Aldi berean, bermatu behar da familia edo pertsona harreragilea haur edo nerabearen behar material eta emozionalak asetzeko eta egonkortasuna emateko gai dela.

2.– Horretarako, harrerapeko adingabearen egokitzapena eta bilakaera egiaztatu beharko dira haren integrazioaren alderdi guztietan, heziketa– eta ikasketa–prozesuaren garapen eta aurrerapenean, pertsona edo familia harreragilearekiko eta jatorrizko familiarekiko harremanetan, gizarteratzean eta garapen emozionalean; betiere, izan daitezkeen arazoak, zailtasunak, gabeziak eta alde positiboak atzemanaz eta lortu beharreko helburuak planifikatuz.

3.– Jarraipena egiteko informazioaren iturri izango dira pertsona edo familia harreragilea, adingabea bera, horiekin harremanak dituzten profesionalak, eta etxera egindako bisitetan zuzenean egindako egiaztapenak, baita izandako elkarrizketak ere.

4.– Ezarritako familia-harrerako neurria amaitu arte iraungo du jarraipenak, eta banakako babes-planean aurreikusten den aldizkakotasuna izango du, kasu bakoitzeko premien arabera. Hala ere, aldizkakotasun hori aldatu ahal izango da presa bereziko egoeretan,

krisialdian edo haurren edo nerabearen interes gorenaren onerako beharrezkoa den guztietan.

231. artikulua.– Familia–harrera amaitzea.

1.– Haurren inguruabarren bat gertatzen denean amaituko da familia–harrerako neurria, betiere horri buruz ebazpena eman eta gero:

a) Beharrezkotzat iriztea haur edo nerabearen interes gorena babesteko, haren egoerari hobeto egokitzen zaiolako.

b) Haur edo nerabearen interes gorenagatik egonkorragoa edo behin betikoa den bestelako babes–neurria ezartzea komenigarri izatea.

c) Pertsona edo familia harreragileak hartutako konpromisoak, eginbeharrak eta betebeharrak larriki edo behin eta berriz ez betetzea.

d) Ministerio Fiskalak proposatzea.

e) Hala eskatzea pertsona edo familia harreragileak berak, harrerapeko adingabeak, heldutasun nahikoa bada eta, nolana ere, hamabi urtetik gorakoa bada, edo haren legezko ordezkariak, betiere tutoretza kendu ez bazaie, eta guraso–ahala edo tutoretza berriro ere beren gain hartzeko baldintzak betetzen dituztela irizten bada, Kode Zibilaren 172.2 artikuluan ezarritakoarekin bat etorritik. Azken kasu horretan, foru–aldundiak alde aurretik egiaztatu beharko du babesgabezia–egoeraren deklarazioa egiteko arrazoi izan ziren inguruabarrak aldatu egin direla eta adingabea jatorrizko familian berriro integratzea onuragarria izango litzatekeela haur edo nerabe horren interes gorena kontuan izanda.

f) Pertsona edo familia harreragilearen gaitasun edo motibazio falta atzematea adingabearen kargu egiteko.

g) Erabakitako familia–harrerako neurriaren behin–behineko etenaldia dagoeneko bukatuta egotea edo, hala badagokio, etenaldirako ezarritako sei hilabeteko gehieneko epea dagoeneko bukatuta egotea, eta adingabea nukleo harreragilean berriro integratzea ezinezkoa dela egiaztatzea.

h) Pertsona harreragilea bakarra denean, hura hiltzea, hil dela deklaratzeko, edo haren ezgaitasuna aitortzea, adingabearekiko hartutako konpromisoak, eginbeharrak eta betebeharrak betetzea eragozten diona.

i) Familia–harrerako modalitate bat lege honen 224. artikuluan jasotakoez bestelako bat bihurtzen denean.

j) Familian berriro integratzea.

k) Banantzearen, dibortzioaren edo ezkontza–deuseztasunaren ondorioz bizikidetzako edo harreman afektibo–sexuala haustea, salbu eta bidezkoa denean indarreko familia–harrerako neurria aldatzea, halako moduan non bikoteko bi kideek zaintza eta jagoletza partekatzen eta batera egikaritzen baitituzte.

l) Familia edo pertsona harreragileak ez onartzea familia–harrerako neurriaren baldintza berriak, edo neurri berriei buruzko adostasuna ez komunikatu izana.

2.– Nolanahi ere, familia–harrerako neurria berehala amaituko da, baldin eta harrerapeko adingabea adopzioan hartzen bada edo haren tutoretza arrunta eratzen bada, adin–

nagusitasunera iristen bada, emantzipatzen bada, hiltzen bada edo haren heriotza deklaritzen bada.

3.– Familia–harrerako neurria amaitzeko, hala ofizioz nola alderdi–eskariz, ezinbestekoa izango da foru–aldundiak horretarako ebazpena ematea. Hala eta guztiz ere, ebazpena ematea ez da beharrezkoa izango familia–harrerako neurriaren amaitzeko arrazoia bada harrerapeko adingabea adoptatzea, tutoretza arrunta eratzea edo harrerapekoa adin–nagusitasunera heltzea; halakoetan, automatikoki amaituko da neurria, aipatutako inguruabar horietakoren bat gertatzen den egunean bertan.

7. atala. Egoitza–harrera.

232. artikulua.– Egoitza–harreraren definizioa.

1.– Egoitza–harrera babes–neurri bat da, Administrazioak edo epaileak erabakitakoa, eta helburua du beharrian material eta afektiboak nahiz hezkuntza arlokoak familiaren baitan – aldi baterako behintzat– bete ezin dituzten haur eta nerabeei arreta integrala ematea egoitza batean.

2.– Zehazki, jokabide–arazoak dituzten haur eta nerabeei bideratutako berariazko baliabideetako egoitza–harrera erabiliko da soilik beste babes–neurri batzuen bitartez esku hartzea ezinezkoa denean. Haren helburua izango da haur edo nerabeari hezkuntzarako, haren jokabidea normalizatzeko, ahal denean familian berriro integratzeko eta bere nortasuna modu aske eta harmonikoan garatzeko esparru egokia eskaintzea, betiere testuinguru egituratu batean eta programa zehatzak aplikatuta hezkuntza–proiektu baten esparruan.

3.– Nolanahi ere, jokabide–arazoak dituzten haur eta nerabeei eskainitako berariazko baliabideetan adingabea sartzeta eta haietan aplikatzen diren segurtasun–neurriak azken baliabide gisa erabiliko dira, eta izaera hezitzailea izango dute beti.

233. artikulua.– Administrazioak egoitza–harreraren eremuan jarduteko printzipioak.

1.– Haurren edo nerabearen bizitza familia–ingurune batean gara dadin laguntzeko, familia–harrerako neurria gailenduko da egoitza–harrerakoaren aldean edozein adingaberentzat, batez ere 6 urte baino gutxiago dituztenentzat, eta bereziki 3 urtetik beherako haurrentzat, lege honen 194.2 artikuluan aurreikusitako moduan.

2.– Eskumena duten foru–aldundiek haur edo nerabe bati egoitza–harrera ematea erabakitzen dutenean, barneratze–aldia ahalik eta laburrena izan dadin saiatuko dira, salbu eta haurren edo nerabearen interes gorenerako besterik komeni bada; familia biologikora bueltatzea, familia–harrera, tutoretza arrunta, adopzioa edo emantzipazioa erraztearren.

3.– Foru–aldundiek lankidetzeta–hitzarmen edo itunak ezarri ahal izango dituzte entitate laguntzaileekin, adingabeen partaidetza–sistemak jasoko dituztenak, foru–aldundien zuzeneko ikuskaritzapean. Neurri horiek horrela gauzatzeak ez du esan nahi titulartasuna eta erantzukizuna entitate laguntzailearen esku lagatzen direnik.

234. artikulua.– Egoitza–harrerako baliabideen betebeharrak.

Foru–aldundiek eta egoitza–harrerako baliabideek, beren jardunean lege honetan ezarritako printzipioetara egokitzeaz gain, betiere harrerapeko haurren eta nerabeen eskubideak erabat errespetatuz, honako oinarritzko betebeharrak izango dituzte:

a) Eguneroko bizitzako premiak asetzen direla ziurtatzea eta adingabeen eskubideak bermatzea, horretarako proiektu orokorra adingabe bakoitzaren ezaugarri pertsonaletara egokitzea, banakako gizarte– eta hezkuntza–arloko proiektu baten bidez, haur edo

nerabearen ongizatea, garapen fisikoa, psikologikoa, soziala eta hezkuntzakoa helburu duena, banakako babes-planaren esparruan.

b) Zentroan sartzearen xedea, bete beharreko helburuak eta horiek lortzeko epea argi ezartzen dituen haur edo nerabe bakoitzaren banakako babes-plana izatea, eta haren esparruan adingabearen prestaketa aurreikustea, bai zentrorantz helduz, bai irteeran beharko duena.

c) Haur eta nerabeen egoitza-harrerarekin lotutako erabaki guztiak haien interesaren alde hartzea.

d) Haurren eta nerabeen egoitza-egonkortasuna sustatzea, eta, ahal dela, harrera haien jatorrizko ingurunean dagoen baliabide batean egitea, betiere, kasu guztietan, haurren edo nerabearen interes gorenaren aldekoa bada.

e) Neba-arreben arteko bizikidetzaren eta harremana sustatzea.

f) Familia-harremana eta -elkarlana sustatzea eta, horretarako, behar diren baliabideak programatzea, jatorrizko familia berruntzea ahalbidetzeko, hori uste bada dela harrerapeko haurren edo nerabearen interes gorenaren.

g) Haurren eta nerabeen heziketa integrala eta inklusiboa bultzatzea, dibertsitate funtzionala dutenen premiei arreta berezia eskainiz, eta bizitza beterako prestatzea bermatzea, bereziki eskolatzeari eta prestakuntzari dagokionez. Hamasei eta hemezortzi urte bitarteko kasuan, helburu nagusietako bat izango da bizitza independenterako prestatzea, orientazioa ematea eta laneratzeko prestatzea.

h) Hezkuntza- eta babes-premiei erantzuneko funtzionamendurako eta bizikidetzarako barne-araudia izatea. Nolanahi ere, araudi horrek kexak eta erreklamazioak egiteko prozedura bat jaso beharko du.

i) Haurrek eta nerabeek behar dituzten osasun-laguntza eta -zainketa irispidea bermatzea, eta, bereziki, premia bereziak, dibertsitate funtzionala edo desgaitasuna aitortuta dutenei eta medikuaren agindu eta jarraipenari lotuta daudenei ere bai, osasun-arloko praxi profesionalarekin bat etorritik. Ondore horietarako, harrerapeko adingabe bakoitzari dagokion historia klinikoaren erregistroa egingo da.

j) Aldizka banakako babes-plana berrikurritzeko dute, egoitza-baliabidea adingabearen egoera pertsonalera egokitzen den baloratzeko.

k) Haur eta nerabeak asteburuetan eta oporraldietan beren jatorrizko familiekin edo, hori egiterik ez dagoenean edo komeni ez denean, familia alternatiboekin irtetea sustatzea.

l) Adingabeak dauden komunitate-ingurune aisia-, kultura- eta hezkuntza-zerbitzu eta -jardueretan normaltasunez integratzea sustatzea.

m) Lurraldeko gizarte-zerbitzuekin behar diren koordinazio-mekanismoak ezartzea, babes-neurrien jarraipena eta egokitzapena egiteko.

n) Bizitza independenterako prestaketa zaintzea; horretarako, haiengan eragina duten erabakietan parte hartzea sustatzea, zentroaren kudeaketa bera, autonomia eta erantzukizunak mailaka beren gain hartzea barne.

o) Hezkuntza- eta gainbegiratze-neurriak ezartzea, haur edo nerabearen datu pertsonalen babesa bermatzeko informazioaren eta komunikazioaren teknologikoetara eta sare sozialetara sartzean.

p) Haurrek eta nerabeek parte hartzeko sistemak sustatzea, beren adinaren arabera egokituak.

q) Haurra edo nerabea egoitza-harrerako baliabidera sartzen den lehen unetik, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek araututako indarkeria-egoeren komunikazio-prozedurei buruzko informazio guztia ematea, kasuan kasuko baliabidean aplikatuta, baita eremu horretako arduradunei buruzkoa ere.

r) Aurreko modu berean, hedabide elektronikoei buruzko informazioa ematea, hala nola Eusko Jaurlaritzak haurren eta nerabeen eskura jarritako orientazio-, aholkularitza- eta informazio-zerbitzua, telefonikoa nahiz telematikoa.

235. artikulua.– Nahitazeko egoitza-harrerako programak.

1.– Egoitza-harrerako programen tipologia erregelamendu bidez ezarriko da, banakako babes-planaren esparruan neurri horrek izan ditzakeen askotariko helburuen arabera. Egoitza-harrerak artatutako haur eta nerabeen premiei erantzun beharko die, eta, horretarako, hainbat programa mota antolatu beharko dira, detektatutako premien aniztasuna egoki eta eraginkortasunez bete ahal izateko.

2.– Nolanahi ere, antolatutako programak egokitu egin beharko zaizkie arreta ematen zaien egoiliarren ezaugarri partikularretara eta berriazko premietara, honako sailkapen honen arabera:

a) Larrialdiko harrera-programa: Haur eta nerabeei zuzenduko zaie, jatorria edozein dela ere, haien egoerak berehalako esku-hartzea eskatzen duenean; horren esparruan, haien egoera pertsonal, familiar eta sozial partikularra aztertu eta baloratuko da, detektatutako premiei hobekien egokitzen zaien babes-neurria definitzeko nahikoa elementu izan daitezten.

b) Oinarrizko programa orokorra: Egoitza-harrerako edozein programaren nukleo nagusia eta oinarrizkoa izango da, eta aukera emango du, berez, 4 eta 18 urte bitarteko haur eta nerabeen premia partikularrei erantzuteko, jatorria edozein dela ere, baldin eta beste programa berriazkoago batzuen esparruan laguntza jasotzeko premiarik ez badute. Gutxieneko adin-muga malgutu egin beharko da neba-arrebak direnean.

c) Emantzipaziorako prestatzeko programa: Nerabeei zuzenduko zaie, 14 urtetik aurrerakoei, jatorria edozein dela ere, bizitza independenterako prestatze aldera, egoitza-harrerako baliabidetik irtetean familia-nukleo batean integratzea aurreikusten ez den kasuetan.

Horretarako, bizikidetzat-testuinguru bat eskainiko zaie, hezkuntza- eta prestakuntza-laguntzarekin edo lan-orientazioarekin eta laneratzearrekin, gizarte-bizitzan integratzea errazteko. Nerabearen ezaugarriak direla-eta oinarrizko programa orokorraren edo programa berriazkoago baten esparruan arreta ematea komeni denean izan ezik, programa hau egokitzen hartuko da babes-sarean oso berandu sartu diren nerabeei arreta eskaintzeko, edo baliabidetik irtetean jatorrizko familia-nukleoan berriro integratzea aurreikusten ez den kasuetan.

d) Emantzipazio-programa: Nerabeei zuzenduko zaie, 16 urtetik aurrerakoei, jatorria edozein dela ere, bizitza independenterako prestatze aldera, egoitza-harrerako baliabidetik irtetean familia-nukleo batean integratzea aurreikusten ez den kasuetan.

Horretarako, bizitza autonomo arruntaren antzeko edo hurbileko bizikidetzat-testuinguru eskainiko zaie, autokudeaketa-araubidez funtzionatu ahal izango duena, eta hezkuntzaren,

prestakuntzaren edo lan-orientazioaren eta laneratzearen ikuspegia izango du, gizarte- eta lan-bizitzan eraginkortasunez integra daitezten.

e) Jokabide-nahasmenduak dituzten adingabeentzako programa: Nagusiki 13 eta 18 urte bitarteko nerabeei zuzenduko zaie, jatorria edozein dela ere, bereziki disruptiboak diren jokabideak dituzten eta oinarrizko programa orokorraren esparruan arreta ematea ezinezkoa egiten duten jokabideak dituztenei. Programa oinarrituko da gizarte- eta hezkuntza-arloko esku-hartze edo esku-hartze terapeutiko batean eta jokabide-nahasmenduak gainditzean. Ahal dela, aldi baterako aplikatuko da, eta helburua izango da ondoren oinarrizko programa orokorrean, emantzipaziorako prestatzeko programan edo emantzipaziorako programan sartzeko aukera ematea.

Salbuespenez, 11 eta 12 urteko haurrak sartu ahal izango dira programa honetan, baldin eta haien interes gorena bermatzeko beharrezkoa bada, eta, aldez aurretik, Ministerio Fiskalaren baimena lortu bada horretarako. Hartarako, adingabea babesteko banakako espedientearen ardura duen foru-aldundiko lantalde teknikoak, balorazio psikosozial espezializatua egin ondoren, txosten bat egin beharko du, programa hori adingabearen interes gorena bermatzeko egokia den bakarra dela behar beste arrazoituz eta argudiatuz.

f) ABJLOren 25.1 artikuluan aipatzen diren jokabide-arazoak dituzten adingabeei laguntza intentsiboa emateko programa espezializatua: Programa honetan sartzea azken baliabidea izango da, eta, ondorioz, artikulua honetan aurreikusitako beste edozein programatan eta, bereziki, jokabide-nahasmenduak dituzten adingabeentzako programan arreta ematea eta esku hartzea posible ez denean bakarrik gauzatuko da.

13 eta 18 urte bitarteko nerabeei zuzenduko zaie, jatorria edozein dela ere, honako hauek badituzte oso sarri: jokabide disruptiboak, disozialak edo antisozialak, gizarte-arauak eta hirugarrenen eskubideak urratzen dituztenak, beren buruari edo hirugarren pertsonari kalte edo galera larriak eragiteko arrisku nabarmena dakartenak, edo haien garapen integrala arrisku larrian jar dezaketenak, eta jokabide-nahasmenduak dituzten adingabeentzako programaren esparruan arreta bideraezin bihurtzen dutenak.

Programa honek izaera intentsibo eta integraleko esku-hartzea izango du, gizarte- eta hezkuntza-orientazioa edo orientazio terapeutikoa duena, batez ere arlo pertsonalean oinarritua, jarrera-aldaketa sustatzeko eta adingabeari esparru egoki bat emateko hezkuntzarako, bere jokabidea normalizatzeko eta sozializazio-prozesua erraztuko duten bizikidetzara-arauak eskuratzeko, baita bere nortasuna modu askean eta harmonikoan garatzeko ere, testuinguru egituratu batean.

Edonola ere, neurri hau aldi baterako aplikatuko da, eta azken helburua izango da jokabide-nahasmenduak dituzten adingabeentzako programara sartzeko aukera ematea, edo, hala badagokio, oinarrizko programa orokorrera, emantzipaziorako prestatzeko programara edo emantzipaziorako programara.

3.- Egoitza-harrerako programak bi mota handitako egoitza-harrerako baliabidetan egituratu ahal izango dira, programa eta artatutako pertsona bakoitzaren helburuen eta premien arabera:

a) Egoitza-zentroak.

b) Etxebizitza arruntetan kokatutako pisuak, familiaren antzeko baldintzetan bizi diren haur eta nerabeen nukleo txikiak dituzten egoitza-harrerako erduei erantzuna ematen dietenak.

4.- Bereziki, jokabide-arazoak dituzten adingabeei zuzendutako programa, artikulua honetako bigarren paragrafoko f) apartatuan jasota dagoena, arreta mota horretarako berriazko zentro batean emango da, eta bertan segurtasun-neurriak eta askatasunak edo

oinarrizko eskubideak murrizteko neurriak aplikatu ahal izango dira, 7. atal honetan aurreikusitako moduan, ABJLOren 25. artikulua eta ondorengo edukia dagokionez.

236. artikulua.– Egoitza–harrerako beste programa batzuk.

1.– Foru–aldundiek, aurreko artikuluan aurreikusitako programen osagarri gisa, premiengatik eta eskariengatik gomendagarria bada, egoitza–harrerako beste programa batzuk antolatuta ahal izango dituzte, egoitza–harrerako neurria behar duten haur eta nerabeek dituzten premien arabera beharrezkotzat jotzen badute.

2.– Halaber, artikulua honetako bigarren paragrafoan aipatzen diren programen esparruan jasota ez dauden adingabeen berriazko premia berriek eragindako larrialdi–egoerei erantzun egokia eman ahal izateko, foru–aldundiek egoitza–ekimen alternatibo eta berritzaileak martxan jarri ahal izango dituzte, lege honen seigarren xedapen gehigarrian proba gisako zerbitzuetarako xedatutakoaren esparruan.

237. artikulua.– Egoitza–zentroak baimentzea, erregistratzea, homologatzea eta ikuskatzea.

1. – Euskal Autonomia Erkidegoan haurrentzako eta nerabeentzako dauden harrera–egoitzako baliabideak Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legean ezarritako baimen–, erregistro–, homologazio– eta ikuskaritza–arabideari egokitu beharko zaizkio, eta arabide horrek Merkatuaren Batasuna bermatzeko abenduaren 9ko 20/2013 Legean xedatutakoa errespetatu beharko du. Gainera, kalitate– eta irisgarritasun–estandarrak egon beharko dira zerbitzu mota bakoitzerako.

2.– Orobat, autonomia–erkidego mailan indarrean dauden betekizun materialak, funtzionalak eta langileen arlokoak arautzen dituen araudia bete beharko dute.

3.– Egoitza–harrerapean dauden haurren eta nerabeen eskubideen babesa ziurtatzeko, foru–aldundiak sei hilean behin ikuskatu eta gainbegiratu beharko ditu, baita inguruabarrek hala eskatzen duten guztietan ere.

4.–Horrez gain, Ministerio Fiskalak hartzen diren egoitza–harreraren gaineko erabakiak jagon beharko ditu, baita egoitza–harrerako baliabide guztiak eta bertan emandako zerbitzu guztiak ere. Horretarako, aztertu egin beharko ditu, besteak beste, Banakako Hezkuntza Proiektuak, Zentroko Hezkuntza Proiektua eta Barne Erregelamendua.

238. artikulua.– Egoitza–harrera formalizatzea.

1.– Egoitza–harrerako neurria kasu bakoitzean eskumena duen foru–aldundiaren administrazio–ebazpenaren bidez hartu beharko da, familia–harrera ezinezkoa denean edo adingabearen interes gorenaren aurkakoa denean, edo, hala badagokio, bere interes gorenerako mesedegarriena den neurria dela uste bada, adingabeari entzun eta kasu egin eta gero haren berriazko premiak, familiakoak, pertsonalak eta sozialak aintzat hartuta, eta adierazitako borondatea eta heldutasuna eta prozesu ebolutiboa ere aintzat hartuta.

2.– Egoitza–harreraren bidezko zaintza egikaritzea dagokio adingabea harreran hartzen duen egoitza–harrerako baliabidearen zuzendaritza bere gain hartzen duen pertsonari, edo, bestela, baliabide horren arduradunaren eginkizuna betetzen duenari. Nolanahi ere, zaintza egikaritzeko da zaintza edo tutoretza duen foru–aldundiaren gainbegiradapean, eta hargatik eragotzi gabe Ministerio Fiskalari dagokion harreraren goi–jagoletza.

239. artikulua.– Heziketa–neurri zuzentzaileak.

1.– Lege honen 207.2 artikuluan aurreikusitako betebeharrak betetzen ez badira, heziketa–neurri zuzentzaileak ezarriko dira.

2.– Neurri horien edukia eta eginkizuna heztea izango da, funtsean, eta ezingo dute berekin ekarri, ez zuzenean ez zeharka, ez gorputz–zigorrik, ez elikagaiak ukatzerik, ez senitartekoen bisita jasotzeko eskubidea kentzerik, ez ahozko ez idatzizko komunikazioak kontrolatzerik, ez derrigorrezko hezkuntzarako eta eskolara joateko eskubidea kentzerik, osasun–arretarako eskubidea kentzerik, ezta adingabeen duintasunaren aurkako erasorik ere.

3.– Heziketa–neurri zuzentzaileen xede izan daitezkeen jokabideak, neurri horien edukia eta horiek aplikatzeko jarraibideak zentro horiei aplika dakizkiekeen betekizun materialak, funtzionalak eta langileen arlokoak arautzen dituen autonomia–erkidegoko araudiaren esparruan arautu beharko dira. Arauketa horretan aurreikusi beharko da adingabeak eskubidea duela entzuna izateko, frogak aurkezteko eta berak izendatutako pertsonaren aholkua jasotzeko, baita ezarritako neurriak erregistratzeko ere, neurri horiek eragin dituen jokabidea edo egitatea eta horiek aplikatzeko inguruabarrak adierazita.

4.– Heziketa–neurri zuzentzaileak prebentzio–neurrietan eta arintze–neurrietan oinarrituta egongo dira. Arintze–neurriak honako hauek izango dira: adingabearen tentsioa edo etsaitasuna murriztera bideratutako kudeaketa emozionaleko hitzezko teknika guztiak, baldin eta aztoratuta edo asaldatuta badago eta arrisku larri eta berehalakoa badakar adingabearen bizitza eta osotasunerako edo beste pertsona batzuentzat.

Ondore horretarako, heziketa–neurri zuzentzaileen artean, garrantzi berezikiotzat joko dira hauek: iraindutako pertsonari barkamena eskatzea, ondasunak itzultzea, edo eragindako kalteak konpontzea.

5.– Neurrien izaeraren arabera, eta hargatik hurrengo paragrafoan xedatutakoa eragotzi gabe, heziketa–taldea osatzen duten profesionaletako edozeinek aplikatu ahal izango ditu neurriak, edo, jokabide edo gertakari larrien ondoriozkoak badira, zentroko zuzendariak edo zentroko arduradun–eginkizunak betetzen dituenak bakarrik aplikatu ahal izango ditu neurriak. Xedapen horrek ez ditu eragotziko pertsoneri edo gauzei kalterik ez eragiteko salbuespenez eta azken baliabide gisa behin–behineko hartu beharreko neurriak, adingabearen euste fisikorako neurriak barne.

6.– Haur eta nerabeen eskubideei buruzko prestakuntza eta gatazkak ebazteari eta pertsoneri eusteko teknikei buruzkoa duten langile espezializatuek aplikatu beharko dituzte arintze– eta euste–neurriak.

7.– Euste fisikoko neurriak aplikatzean, indarra erabiltzen den kasu guztietan, medikuak adingabearen azterketa fisikoa egin beharko du 48 orduko epean gehienez ere, eta dagokion mediku–agiria egingo du.

8.– Oro har, euste–neurrien aplikazioa foru–aldundiari eta Ministerio Fiskalari berehala komunikatuko zaie. Halaber, aplikatutako euste–neurriak Gorabeheren Erregistro Liburuan jaso beharko dira, zentroko zuzendaritzak gainbegiratuko duena, eta adingabearen banakako espedientean, zeina eguneratuta eduki behar baita.

9.– Nolanahi ere, adingabeen bizikidetzeta eta segurtasuna bermatzeko egoitza–harrerako baliabideetan aplikatzen diren neurri guztiek honako printzipio hauek bete beharko dituzte: legezketasuna, premia, indibidualizazioa, proportzionaltasuna, behin–behinekotasuna, egokitasuna, mailakatzea eta gehiegikeriaren debekua, gardentasuna eta gobernu ona. Eta, zehazki, euste–neurriak salbuespenaren, ahalik eta intentsitate txikiaren eta behar–beharrezkoa den denboraren printzipioen arabera betearaziko dira, eta adingabearen duintasuna, pribatutasuna eta eskubideak errespetatuz.

10.– Artikulu honetan aurreikusitakoak ez ditu eragozten jokabide–arazoak dituzten adingabeak babesteko berriazko zentroeiei buruz hurrengo atalean jasotako xedapenak.

8. atala. Jokabide-arazoak dituzten adingabeak babesteko berariazko zentroak

240. artikulua.– Jokabide-arazoak dituzten adingabeak babesteko berariazko zentroetan barneratzea.

1.– Haur edo nerabe baten tutoretza edo zaintza duen foru-aldundia eta Ministerio Fiskala legitimatuta egongo dira ABJLOren II. tituluko IV. kapituluaren araututako jokabide-arazoak dituzten adingabeak babesteko berariazko zentroetan barneratzeko baimen judiziala eskatzeko; Nolanahi ere, bermatu egingo da adingabeak entzunarazteko duen eskubidea, lege honen 25. artikuluan ezarritakoaren arabera.

2.– Zentroan barneratzeko baimen judizialaren eskaerarekin batera, txosten psikosozialak aurkeztu beharko dira, barneratzea behar bezala arrazoituko eta argudiatuko dutenak. Txosten horiek haurrak eta nerabeak babesteko foru-aldundiko lurralde-zerbitzuko lantalde tekniko, espezializatu eta diziplina anitzekoak egin beharko ditu, aurretik, adingabearen banakako babes-espeditentzaren ardura duenak.

3.– Inola ere ezin izango dira halako zentroetan barneratu gaixotasun, desgaitasun edo nahasmendu mentalak dituzten adingabeak, baldin eta osasun mentalaren edo dibertsitate funtzionala duten pertsonen zaintzaren esparruan eskumena duten zerbitzuen berariazko tratamendua jasotzeko beharra badute.

4.– Adingabea zentro horietan barneratzeko baimena emateko eskumena izango dute zentroa dagoen lekuko lehen auzialdiko epaitegiek, Prozedura Zibilaren urtarriaren 7ko 1/2000 Legearen 778 bis artikuluan xedatutakoaren arabera.

5.– Baimen judiziala nahitaezkoa izango da, eta barneratu aurretik eman beharko da. Halaber, baimen horrek adingabeari segurtasun-neurriak aplikatzeko aukerari buruzko iritzia eman beharko du, baita har daitezkeen bisita, komunikazio eta irteeren araubidea aldi baterako mugatzeko aukerari buruz ere.

6.– Dena den, behar bezala arrazoitutako urgentziatzeko kasuetan, adingabea zentroan berehala barneratzea erabakitzen bada, foru-aldundiak edo Ministerio Fiskalak baimen judiziala jaso aurretik hartu ahal izango du erabakia. Nolanahi ere, jakinarazpena berehala egin beharko zaio eskumena duen epaitegiari, artikuluko honen laugarren paragrafoan xedatutakoari jarraituz, edozein kasutan ere gehienez ere hogeita lau orduko epean, barneratzearen nahitaezko berrespena gauzatu dadin; horretarako, eskura duen informazioa eta adingabea zentroan berehala barneratzea justifikatzen duen agiria aurkeztu beharko ditu. Kasu zehatz horretan, epaitegiak hirurogeita hamabi orduko epea izango du gehienez ere, komunikazioa jasotzen duenetik, ebazpena emateko; baimenik ematen ez badu, barneratzea ondorerik gabe geratuko da berehala.

7.– Adingabeek idatzizko argibideak jasoko dituzte beren eskubide eta eginbeharrei buruz, zentroaren funtzionamendu-arauei buruz, antolaketa orokorraren gaineko kontuei buruz, hezkuntza- eta diziplina-araubideei buruz, eta eskaerak, kexak eta errekursoak aurkezteko bideei buruz. Informazio hori emateko, hura behar bezala ulertuko dela bermatu beharko da, harrerapekoaren adina eta inguruabarrak kontuan hartuta.

241. artikulua.– Zentroan barneratzea eta egonaldiaren iraupena.

1.– Adingabeak zentroan barneratzea aldi baterako izango da, eta ezin izango dute zentroan denbora gehiago egon beren berariazko premiei erantzuteko eta zentro horietan arretaren xede diren helburuak lortzeko behar-beharrezkoa dena baino. Nolanahi ere, barneratzeak ezin izango du urtebetetik gora iraun, eta gehienez ere sei hilabetez luzatu ahal izango da.

2.– Salbuespenez, aurreko paragrafoan aurreikusitako epea gainditu ahal izango da, babestuen interesa bermatzeko, baldin eta adingabearen bizitzarako, osasun edo osotasun fisiko edo psikikorako arrisku larria dagoela irizten bazaio edo, bestela, adingabearen nortasuna modu askean eta behar bezalako garatzeko, baldin eta, aldez aurretik, barneratzeaz arduratzen ari den Agintaritza Judizialaren baimena lortu bada.

3.– Horretarako, foru–aldundiak Agintaritza Judizialari eskatu beharko dio zentroan egoteko denbora salbuespenez luzatzea proposamen baten bidez, proposamena justifikatzen duen txosten psikosozialarekin batera. Proposamen hori haurrak eta nerabeak babesteko foru–aldundiko lurralde–zerbitzuko lantalde teknikoak egin beharko du, hura baita adingabea babesteko banakako espedientearen arduraduna. Halaber, egindako eskaeraren berri berehala eman beharko dio Ministerio Fiskalari.

4.– Zentroan egoteko denbora luzatzea erabakitzen duen baimen judizialak zehaztu egin beharko du zein baldintza eta modutan egin beharko den, eta, hala badagokio, barneratzearen gehienezko denbora–muga.

5.– Adingabearen barneratzeaz arduratzen ari den epaitegiak hartuko du hura amaitzeko erabakia, ofizioz edo foru–aldundiak edo Ministerio Fiskalak hala proposatuta. Proposamen hori haurrak eta nerabeak babesteko foru–aldundiko lurralde–zerbitzuko lantalde teknikoak prestatutako txosten psikosozial batean oinarrituko da.

242. artikulua.– Segurtasun–neurriak.

1.– Segurtasun–neurriak izan daitezke: adingabeari eustea, haren behin–behineko isolamendua, edo erregistro pertsonalak eta materialak.

2.– Neurri horien helburua hezteak izango da, eta prebentzio–neurriek eta arintze–neurriek porrot egin ondoren soil–soilik erabili ahal izango dira, horiek baitute lehentasuna.

3.– Oro har, hartzen diren neurri guztiek printzipio hauek bete beharko dituzte: legezkotasuna, premia, indibidualizazioa, proportzionaltasuna, behin–behinekotasuna, egokitasuna, mailakatzea eta gehiegikeria debekatzea, gardentasuna eta gobernu ona. Halaber, euste–neurriak salbuespenaren, ahalik eta intentsitate txikiaren eta behar–beharrezkoa den denboraren printzipioen arabera gauzatuko dira, eta adingabearen duintasuna, pribatutasuna eta eskubideak errespetatuz.

4.– Haur eta nerabeen eskubideen, gatazkak ebaztearen eta euste–tekniken arloan prestakuntza duten langile espezializatuak aplikatu beharko dituzte segurtasun–neurriak. Langile horiek azken baliabide gisa bakarrik erabili ahal izango dituzte segurtasun–neurriak adingabeekin, ihes–saiakerak, bizikidetzan nahasmendu larria edo beste adingabe batzuen eskubideak larriki urratzea eragiten duen erresistentzia aktiboa edo autolesiorako, beste batzuei lesioak eragiteko edo instalazioei kalte larriak eragiteko arrisku zuzena dagoenean.

5.– Zentroko zuzendariari dagokio, edo aurrekoak eskuordetu duen pertsonari, segurtasun–neurri buruzko erabakiak hartzea. Erabaki horiek arrazoituak izan beharko dira, eta berehala jakinarazi beharko zaizkie foru–aldundiari eta Ministerio Fiskalari.

6.– Adingabeak, Ministerio Fiskalak eta foru–aldundiak segurtasun–neurri buruzko erabakien aurka errekurtsoa aurkez dezakete barneratzeaz arduratzen ari den epaitegian. Epaitegi horrek erabakia hartuko du, zentroari txostena eskatu ondoren, eta adingabeari eta Ministerio Fiskalari entzun ondoren.

7.– Aplikatutako segurtasun–neurriak Gorabeheren Erregistro Liburuan jaso beharko dira, zentroko zuzendaritzak gainbegiratuko duena, eta adingabearen banakako espedientean, zeina eguneratua mantendu eduki baita.

243. artikulua.– Euste–neurriak.

1.– Euste–neurriak hartzeko, adingabeak une eta kasu zehatz bakoitzean dituen inguruabarrak hartuko dira kontuan, hurrengo paragrafoetan ezarritako eran.

2.– Zentroetako langileek bizikidetzeta eta segurtasuna arintze–neurrien bidez lehengoratzeko ahalegina egin ondoren soilik hartu ahal izango dituzte euste–neurriak, lege honen 239.4 artikuluan aurreikusitako moduan.

3.– Euste fisikoa adingabearen eta arriskuan dagoen objektuaren edo pertsonaren artean jarrita bakarrik egin ahal izango da, espazioak eta mugimenduak fisikoki mugatuta eta, besterik ezean, protokolo zorrotz batean oinarrituz, zentroko langile espezializatuek fisikoki geldiarazita.

4.– Bakarrik onartuko da, salbuespen gisa, adingabearen eskumuturrak ekipamendu homologatuekin lotzea, baldin eta protokolo zorrotz baten pean egiten bada eta ezinezkoa bada beste bide batzuetatik saihestea bere bizitza, osotasun fisikoa edo hirugarrenena arrisku larrian jartzea.

Dena den, euste–neurri hori ezin izango zaie aplikatu hamalau urtetik beherakoei, haurdun dauden adingabeei, adingabeei haurdunaldia amaitu eta sei hilabete igaro arte, ama bular–emaileei, seme–alabak berekin dituzten pertsoneri, edo gaixotasun larriagatik eriondoan daudenei, salbu eta haien jarduketengatik berehalako arrisku larria sor badaiteke adingabearen bizitzarako eta osotasunerako edo beste pertsona batzuenarako.

5.– Salbuespenezko neurri hau gutxieneko denborarako bakarrik aplikatu ahal izango da, eta ezingo da ordubete baino gehiagokoa izan. Denbora horretan, adingabeari, aurrez aurre eta modu jarraituan zentroko hezitzaile batek edo heziketa–taldeko beste profesional batek lagun egingo dio, edo, bestela, modu iraunkorrean gainbegiratuko du.

6.– Nolanahi ere, eta inguruabarrak edozein direla ere, debekatuta dago pertsona bat ohe artikulatu bati edo objektu finko bati edo instalazioei edo objektu higigarriei ainguratutako objektu bati lotzean datzan euste mekanikoa.

7.– Euste–neurriak aplikatzean, indarra erabiltzen den kasu guztietan, medikuak azterketa fisikoa egin beharko du 48 orduko epean gehienez ere, eta dagokion mediku–agiria egingo du.

8.– Neurri hori aplikatu dela berehala komunikatuko zaie foru–aldundiari, Ministerio Fiskalari eta barneratzeaz arduratzen ari den epaitegiari.

244. artikulua.– Adingabearen behin–behineko isolamendua.

1.– Adingabea behin–behinekoz isolatzekotan, irtetea ezinezkoa den gune egoki batean geratuko da; neurri hori soilik erabili ahal izango da honelakoak saihestu nahi direnean: indarkeriazko ekintzak; autolesioak; zentroan bizi diren beste adingabe batzuei, langileei edo hirugarrenei lesioak eragitea edo instalazioetan kalte larriak eragitea.

2.– Isolamendua kasu jakinetan aplikatuko da, beharrezkoa den momentuan, eta ez da, inola ere, diziplinazko neurri gisa erabiliko. Ahal izanez gero, adingabearen logelan aplikatuko da, eta, hori posible ez bada, antzeko bizigarritasuna eta dimentsioak dituen beste eremu batean.

3.– Adingabea sei orduz jarraian isolatu ahal izango da gehienez ere, atsedean hartzeko duen eskubidea eragotzi gabe.

4.– Adingabea isolamenduan dagoen bitartean, aurrez aurre eta modu jarraituan zentroko hezitzaile batek edo heziketa–taldeko beste profesional batek lagun egingo dio, edo, bestela, modu iraunkorrean gainbegiratuko du.

245. artikulua.– Erregistro pertsonalak eta materialak.

1.– Erregistro pertsonalak eta materialak adingabearen duintasuna, pribatutasuna eta oinarrizko eskubideak errespetatuz egingo dira, berez edo gaizki erabiltzeagatik arriskutsuak edo kaltegarriak izan daitezkeen objektu, tresna edo substantziak zentrorantz sartzeak edo bertatik ateratzeak sor ditzaketen arrisku–egoerak saihesteko.

2.– Adingabearen erregistro pertsonala eta miaketa horretarako ezinbestekoak diren langileek gauzatuko dituzte; langile horiek adingabearen sexu bereko zentroko bi profesional izango dira, gutxienez. Gorputzeko atalen bat ikusgai jarri behar denean, zati bat bakarrik jarriko da ikusgai, leku egokian, beste adingaberik aurrean ez dagoenean eta adingabearen intimitatea ahalik eta gehien babestuz. Ahal dela, bitarteko elektronikoak erabiliko dira.

3.– Zentroko langileek adingabearen gauzak erregistratu ahal izango dituzte, eta legez kontrako jatorria izan dezaketen objektuak kendu ahal izango dizkiete, baita norberarentzat nahiz beste pertsona batzuentzat kaltegarriak izan daitezkeen, zentroko instalazioak kaltetu ditzaketen edo adingabeentzat baimenduta ez dauden gauzak ere.

4.– Erregistro materialak adingabeari komunikatu beharko zaizkio aurretiaz, haren aurrean egitea ezinezkoa den kasuetan.

246. artikulua.– Diziplina–arabidea.

1.– Babeseko berariazko zentroetako diziplina–arabidea zentroko gizarte– eta hezkuntza–proiektuan eta harrerapeko bakoitzaren banakako proiektuan oinarrituko da, eta zentroari horren berri emango zaio.

2.– Diziplina–arabidea besterik ezean erabiliko da; gatazkak ebazteko sistema errestitatiboei eta hezkuntza–interakzioari emango zaie lehentasuna.

3.– Inola ere ez da ezarriko adingabeen erantzukizun penala arautzen duten legeetan aurreikusitako mugen garrantzi bereko edo handiagoko mugarik.

4.– Ezin izango dira lege honen 243, 244 eta 245. artikuluetan jasotako neurriak diziplina–helburuekin erabili.

5.– Diziplina–arabideari buruzko erregulazioak nahikoa izan beharko du, eta bat etorri beharko du Konstituzioaren, lege honen eta Administrazio Publikoen Administrazio Prozedura Erkidearen urriaren 1eko 39/2015 Legearen IV. tituluaren printzipioekin, zehatzeko ahalari buruzko prozedurei dagokienez. Nolanahi ere, adingabeari abokatu independente baten legezko laguntza bermatu beharko zaio, betiere adingabeen duintasuna eta eskubideak errespetatuz eta inola ere horiek kendu gabe.

247. artikulua.– Gainbegiraketa eta kontrola.

1.– Arartekoak eta Ministerio Fiskalak egin ditzaketen babeseko berariazko zentroen ikuskapenak alde batera utzi gabe, adingabea zentroan barneratzeko neurria hiru hilabetetik behin berrikusi beharko du, gutxienez, foru–aldundiak, eta adingabea zentroan barneratzeko baimena eman zuen epaitegiari eta Ministerio Fiskalari jarraipen–txosten arrazoitua bidali beharko die aldizkakotasun berarekin, non Gorabeheren Erregistro Liburuko sarrerak jasoko diren.

2.– Aurreko paragrafoan aipatzen diren ikuskapenen eta txostenen ondoreetarako, Gorabeheren Erregistro Liburuak, datu–lagatzaileei dagokienez, datu pertsonalak babesteko indarrean den legerian ezarritako maila ertaineko segurtasun–neurriak bete beharko ditu.

248. artikulua.– Sendagaiak ematea.

1.– Adingabeei sendagaiak eman ahal izango zaizkie, haien osasunerako beharrezkoak direnean. Horretarako, osasun–arloko praxi profesionala bete beharko da, baimen informatuari buruzko xedapenak errespetatuz, eta Pazientearen Autonomia eta Informazio eta Dokumentazio Klinikoaren arloko Eskubide eta Betebeharrak arautzen dituen azaroaren 14ko 41/2002 Oinarrizko Legean aurreikusitako moduan eta baldintzetan.

2.– Horretarako baimena duen mediku batek errezetatu beharko ditu beti preskripzio medikoa behar duten sendagaiak; halaber, hark egingo du sendagaien administrazio zuzenaren eta tratamenduaren bilakaeraren jarraipena. Ondore horietarako, adingabe bakoitzari dagokion historia klinikoaren erregistroa egingo da.

249. artikulua.– Bisita–arubidea eta irteteko baimenak.

1.– Senitartekoen eta hurbileko beste pertsona batzuen bisitak babeseko berariazko zentroko zuzendariak bakarrik mugatu edo eten ahal izango ditu, adingabearen interes gorenaren alde, behar bezala arrazoituta, adingabearen hezkuntza–tratamenduak hala gomendatzen duenean, eta zentroan barneratzeko baimen judizialean jasotako baldintzak kontuan hartuta.

2.– Diziplina–neurriak aplikatzeak ez du bisitak jasotzeko eskubidea mugatuko.

3.– Zentroko zuzendariak bertan dauden pertsonen irteerak mugatu edo bertan behera utzi ahal izango ditu, haien interes gorenaren alde eta behar bezala arrazoituta, adingabearen hezkuntza–tratamenduak hala gomendatzen duenean, eta zentroan barneratzeko baimen judizialean jasotako baldintzak kontuan hartuta.

4.– Bisita–arubidea eta irteteko baimenak mugatzen dituzten neurriak behar bezala jakinarazi beharko zaizkie interesdunei, adingabeari eta Ministerio Fiskalari, legeria aplikagarriari jarraituz.

5.– Ministerio Fiskalak eta adingabeak neurri horien aurkako errekurtoa aurkeztu ahal izango dute barneratzeaz arduratzen ari den organo judizialaren aurrean, eta hark errekurtoa ebatziko du, zentroak helarazitako txostena aztertu ostean eta interesdunei, adingabeari eta Ministerio Fiskalari entzun ostean.

250. artikulua.– Adingabearen komunikazio–arubidea.

1.– Adingabeek eskubidea izango dute kexak konfidentziasunez bidaltzeko Ministerio Fiskalari, Agintaritzza Judizial eskudunari eta Arartekoari. Diziplina–neurriak aplikatzeak ez du eskubide hori mugatuko.

2.– Adingabeak bere senitartekoekin eta hurbileko beste pertsona batzuekin izango dituen komunikazioak askeak eta isilpekoak izango dira. Komunikazio horiek berariazko babeseko berariazko zentroko zuzendariak bakarrik mugatu edo eten ahal izango ditu, adingabearen interes gorenaren alde, behar bezala arrazoituta, adingabearen hezkuntza–tratamenduak hala gomendatzen duenean, eta zentroan barneratzeko baimen judizialean jasotako baldintzak kontuan hartuta.

3.– Komunikazioak izateko eskubidea edo komunikazioen isilpekotasuna mugatu edo eteteko erabakia legeria aplikagarriaren arabera hartuko da, eta interesdunei, adingabeari

eta Ministerio Fiskalari horren berri eman beharko zaie. Haiek errekurtsua jarri ahal izango diote barneratzea baimendu zuen organo jurisdikzionalari, eta organo horrek errekurtsua ebatziko du, zentroak helarazitako txostena aztertu ostean eta interesdunei, adingabeari eta Ministerio Fiskalari entzun ostean.

V. KAPITULUA Adopzioa

1. atala.– Adopzioa.

251. artikulua.– Adopzioa eratzea.

1.– Adopzioa ebazpen judizialaren bidez eratuko da, eta ebazpen horretan, beti, adoptatutako haurren edo nerabearen interes gorena eta adoptatzaileak edo adoptatzaileek guraso–ahala egikaritzeko duten egokitasuna hartuko dira kontuan.

2.– Nolanahi ere, adopzio–espediente bat edo, hala badagokio, nazioarteko adopzioko bat sustatzeko behar diren administrazio–jarduketak eta foru–aldundiek adopzioaren arloan jarraitu beharreko prozedura egokitu egingo zaizkie indarrean dagoen ordenamendu juridikoan jasota dauden eta aplikatzekoak diren lege–xedapenei eta garapeneko erregelamenduzko xedapenei.

252. artikulua.– Adopzia daitezkeen haur eta nerabeak.

1.– Adingabeak soilik adoptatu ahal izango dira, baldin eta foru–aldundiak edo adingabeak babesteko eskumena duen entitate publikoak egindako adopzio–proposamenaren egunean adin nagusitasunera iritsi ez badira edo emantzipatuta ez badaude.

2.– Salbuespen gisa, egoera horretan dauden haurrak eta nerabeak adoptatu ahal izango dira, baldin eta adin–nagusitasunera iritsi diren edo emantzipazioa eman zaien egunaren aurreko urtean adopziorako beren burua eskaini duten pertsonen alde eratutako familia–harrerako neurri bat izan badute edo, hala badagokio, haiekin bizikidetzan egonkorra izan badu.

3.– Inola ere ezingo dira adingabeak adoptatu honako egoera hauetakoren batean:

a) Ondorengoak badira.

b) Alboko lerroan bigarren mailako ahaide badira, odol bidez nahiz ezkontza bidez.

c) Tutoretzapeko bat bada, tutoretza duen pertsonari dagokionez, salbu eta tutoretza horren kontu orokor egiaztatua behin betiko onetsi bada.

253. artikulua.– Adopziorako eskaintza.

1.– Adopziorako beren burua eskaini ahal izango dute guraso–ahalaz gabetuta ez daudenak edo guraso–ahalaren egikaritza etenda ez dutenak, eta seme–alabaren zaintza adingabeen babesaren arloan eskumena duen inongo foru–aldundi edo entitate publikori eman ez diotenak.

2.– Adopzio nazionalerako zein nazioarteko adopziorako eskaintza pertsona bakar batek, banaka, edo bikote batek egin ahal izango du; azken kasu horretan, adopzioa bikotea osatzen duten biek batera edo elkarren segidan eskaini ahal izango dute.

Ondore horietarako, bikotea izango da ezkontzako loturaz edo ezkontzaren antzeko afektu–harremanez lotuta dagoen bikotea. Azken kasu horretan, honako modu hauetakoren bat erabiliz egiaztatuta beharko da:

a) Berariaz sortutako erregistro publikoren batean izatezko bikotea eratzeko deklarazioa inskribatu izanaren egiaztagiria.

b) Eskumena duten agintariak egindako dokumentu publikoa, izatezko bikotea eratu izana jasotzen duena.

3.– Nolanahi ere, bikote batek adopziorako egindako eskaintzetan, egiaztatu beharko du bikotekideak elkarrekin erroldatuta daudela, adopzio nazionalerako nahiz nazioarteko adopziorako egokitasun–deklarazioaren eskaera aurkeztu baino gutxienez bi urte lehenagotik.

4.– Adopziorako beren burua eskaintzen dutenek hogeita bost urtetik gorakoak izan beharko dute, eta, bikoteen kasuan, nahikoa izango da adopziorako bere burua proposatu duten pertsonetako batek betekizun hori betetzea.

5.– Halaber, adoptatzailearen eta adoptatuaren arteko adin–aldea gutxienez hamasei urtekoa izango da, eta ezingo da berrogeita bost urtetik gorakoa izan, Kode Zibilaren 176.2 artikuluan aurreikusitako kasuetan izan ezik, edo haur edo nerabe adoptatuak inguruabar edo beharrian bereziak baditu, Eusko Jaurlaritzak arlo horretan onetsitako arauzko xedapenen eta erregelamenduzko garapen–xedapenen arabera. Adoptatzaileak bi direnean, nahikoa izango da horietako batek adoptatuarekiko gehieneko adin–alde hori ez edukitzea.

254. artikulua.– Egokitasuna.

1.– Adopziorako egokitasuntzat ulertzen da guraso–erantzukizuna betetzeko gaitasun, ahalmen eta motibazio egokiak izatea adopzioak berarekin dakartzan berezitasun, ondorio eta erantzukizunak bere gain hartzeko, adoptatuko diren adingabeen beharrak kontuan hartuta.

2.– Foru–aldundiak emandako egokitasun–deklarazio orok beharko du adoptatzaile gisa beren burua eskaini duten pertsonen edo familien egoera pertsonalaren, familiakoaren, erlazionalaren eta sozialaren gaineko balorazio psikosoziala, bai eta lotura egonkorra eta seguruak egiteko duten gaitasunaren, beren heziketa–trebetasunen eta adingabe bati dauzkan inguruabar bereziak kontuan hartuta arreta emateko ahalmenaren gaineko balorazioa ere.

255. artikulua.– Egokitasunerako betekizunak.

Adingabeak adoptatzeko beren burua eskaintzen duten pertsona edo familien balorazio psikosoziala egitean, beti, haur edo nerabearen interes gorena lehenetsiko da, tartean izan litekeen beste edozein interes legitimoren gainetik. Horretarako, adingabearen adopziorako egokitasun–betekizunak izango dira:

a) Bizitzeko behar beste baliabide edukitzea, eta baliabide horiek egonkorrak izatea.

b) Hauraren edo nerabearen arreta normalizatua bermatzeko moduko osasun–egoera fisiko eta psikikoa edukitzea.

c) Adopziorako beren burua eskaintzen duten pertsonak egiaztatzea ezkontza–elkarte bat edo izatezko bikote bat osatzen dutela, eta elkarrekin bizi izana, gutxienez, adopziorako eskaintza aurkeztu aurreko bi urteetan.

d) Familia–bizimodu egonkorra egitea.

e) Familia– eta gizarte–ingurunea hauraren edo nerabearen integraziorako egokia izatea.

- f) Eskatzaileen historian ez izatea haurrentzat edo nerabearentzat arriskutsua izan daitekeen gorabeherarik.
- g) Jarreretan malgutasuna erakustea, eta egoera berrietara egokitzeko gaitasuna ere bai.
- h) Haurraren eta nerabearen historia pertsonala eta familiarra errespetatzea eta onartzea.
- i) Lankidetzarako eta konpromisorako jarrera baikorra agertzea.
- j) Familia–unitateko kide guztiek adopzioaren aldeko jarrera edukitzea.
- k) Adoptatua izango denaren garapen egokirako muga izan daitekeen adinik ez edukitzea adoptatzaileek.
- l) Adopziorako gogoia erakustea, eta, gogo horretan, haurraren edo nerabearen interes gorenari, haren eskubideen babesari eta haren garapen askearen bermeari lehentasuna ematea.

256. artikulua.– Egokitasun–deklarazioa.

- 1.– Egokitasun–deklarazioa lortzeko, bai adopzio nazionalerako bai nazioarteko adopziorako, foru–aldundiek antolatutako informazio– eta prestakuntza–saioetan parte hartu beharko da, adopziozko seme–alabatasunaren ezaugarri bereizgarriak ezagutu eta bere gain hartzeko. Beharrezkoa izango da, orobat, adopziorako beren burua eskaintzen duten pertsonen egoera pertsonalaren, familiakoaren eta erlazionalaren balorazio psikosoziala, aukera emango duena egiaztatzeko betetzen direla Kode Zibilaren 175., 176. eta horiek bat datoz artikuluetan eskatzen diren baldintzak eta gaitasunak, eta, eskaintza nazioarteko adopzio baterako denean, Nazioarteko Adopzioari buruzko abenduaren 28ko 54/2007 Legearen 11. artikuluan ezarritakoak.
- 2.– Egokitasuna familiaren adopzio–proiektuaren arabera zehaztuko da, eta eskaintzan jasotako ezaugarri eta inguruabarrekin pertsona baten edo neba–arreben talde baten premia aurreikusgarriei erantzuteko dituzten baldintzak ebaluatuko dira.
- 3.– Eskaintza adopzio irekia egiteko denean, baloratu egingo dira, gainera, familiak jatorrizko familiarekiko harremanak zaintzeko duen jarrera eta gaitasuna.

257. artikulua.– Egokitasun–deklarazioaren indarraldia.

- 1.– Adopziorako egokitasun–deklarazioak hiru urteko gehieneko balio–epea izango du, ematen den egunetik kontatzen hasita, adopzio–prozesu bakar baterako, eta,aldi horretan, adopziorako beren burua eskaini dutenen familiako inguruabarrak, inguruabar pertsonalak eta sozialak mantentzen badira.
- 2.– Adopziorako eskaintzak adopzio irekia egitea aurreikusten badu, egokitasun–deklarazioan, halaber, jasota geratu beharko du adopzio irekia egiteko egokitasunak, eta espresuki adierazi beharko da interesdunak edo interesdunek jatorrizko familiarekin harremana eta kontaktua izango duen adingabe bat adoptatzea onartzen duten.
- 3.– Deklarazioa amaitutakoan eguneratu egin beharko da, dagozkion txosten teknikoan bidez, aintzatespenaren arrazoi izan ziren inguruabarrek dirauten egiaztatzeko, hargatik hurrengo paragrafoan xedatutakoa eragotzi gabe.
- 4.– Adopziorako beren burua eskaintzen duten pertsonen edo familien egokitasuna alda dezaketen inguruabarrak agertuz gero, edo, egokitasun–deklarazioa eman ondoren, adopzio irekia egiteko aukera planteatu bada, eta deklarazio horretan espresuki jasota ez badago,

adopziorako egokitasuna eguneratzeko prozedura hasiko da, egitate horien berri izan edo jasota egon bezain laster.

Ondore horietarako, adopziorako beren burua eskaini dutenek egokitasun–deklarazioan eragina izan dezaketen egoera pertsonal eta familiarren aldaketa posibleen berri eman beharko dute une oro.

258. artikulua.– Familia adoptatzaileak hautatzea.

1.– Adopzio–espediente oro hasiko da, nahitaez, foru–aldundiak aldez aurretik guraso–ahala egikaritzeko egokitzat jo duen adoptatzailearen edo adoptatzaileen alde egindako proposamenarekin, salbu eta adopta daitekeen adingabea Kode Zibilaren 176.2 artikuluan aurreikusitako kasuren batean badago.

2.– Adopzio–proposamenerako, familiak adopzio–proiektu baterako egokitzat jo diren pertsona guztien artean hautatuko dira. Proiektu hori bat etorriko da babestutako haur edo nerabearen banakako egoera eta premiekin.

3.– Aurreko ondoreetarako, lehenik eta behin, hauraren edo nerabearen interesak adopziorako bereziki egokia egiten duen familiarren baldintza bereziren bat eskatzen duen ala ez hartuko da kontuan.

Irizpide hori aplikaezina edo nahikoa ez bada, aurrez ezarritako beste irizpide objektibo batzuen bidez hautatuko da, betiere hauraren edo nerabearen intereserako mesedegarriagoak direla uste bada, hala nola gizarteratzeko eta garapen optimorako aukera handiagoak eskaintzea.

Eta, azken buruan, adopzio–eskaintzaren antzinasunari erreparatuko zaio.

4.– Adingabe jakin bat adoptatzeko egokia den familiarik ez badago, eta adopzioa adingabearen egoera eta premia bereziak kontuan hartuta babes–neurririk egokiena bada, familia hautagai bat bilatu beharko da, modu aktiboan, adingabeen babesaren arloan eskumena duten beste entitate publiko batzuekin lankidetzan arituz, edo beste familia batzuei informazioa emanez eta horiek baloratuz, baldin eta familia horien adopzio–proiektua adingabearen inguruabar edo premietara hurbiltzen bada.

259. artikulua.– Adopzio–proposamena.

1.– Adopzio–espedientea hasteko, beharrezkoa da eskumena duen foru–aldundiak proposamena egitea, aldez aurretik guraso–ahala egikaritzeko egokitzat jo diren pertsona adoptatzailearen edo adoptatzaileen alde, non eta ez dituzten Kode Zibilaren 176.2 artikuluan aurreikusitako inguruabarrak. Adopzioa sustatuko da babestuaren interesari erantzuten dionean.

2.– Adopzioa sustatuko da, bakar–bakarrik, horrek adingabearen interes gorenari erantzuten badio, eta interes horrek lehentasuna izango du egon daitekeen beste edozein interes legitimoren gainetik. Horretarako, adopzioak interes gorenaren printzipioari erantzuten ote dion erabakitzeke, interpretatzeko eta haztatzeko irizpide orokorrak ez ezik, honako hauek ere hartuko dira kontuan:

a) Jatorrizko familian berriro sartzeari adingabearen interesaren aurkakoa izatea eta egoera hori aldatuko denik ez aurreikustea, kontuan hartuta dauden arrisku–faktoreak eta lehengoratzeko egindako jarduketak.

b) Babestuari entzun eta gero, familia alternatibo batean sartzeko borondatea edo gogoia izatea eta, heldutasun nahikoa badu, bere adostasuna espresuki ematea.

c) Adopzioa beste babes–neurri batzuk baino mesedegarriagoa izatea bere interesentzat. Ondore horretarako, besteak beste, kontuan hartuko dira neurrien egonkortasuna eta babestuaren premiak epe luzera asetzeko eskaintzen dituzten aukerak, baita ingurunearekin dituen errotzea eta loturak ere, betiere horiek adopzio irekiaren bidez mantentzeko aukerak kontuan hartuta.

4.– Halaber, foru–aldundiek adopzioa sustatu ahal izango dute bi urteko epearen barruan, adingabearen babesgabezia–egoera deklaratzeko duen administrazio–ebazpena jakinarazten denetik, baldin eta haurren edo nerabearen egoera partikularra haztatu eta baloratu bada, aurreko paragrafoan ezarritakoaren arabera, eta Ministerio Fiskalari horren berri eman ondoren, jatorrizko familia bueltatzeko behin betiko ezintasunaren pronostikoa egiaztatzen bada.

5.– Adopzio–eskaintzaren izapideak eten egin ahal izango dira, ofizioz edo interesdunek hala eskatuta, erregelamenduz ezarritako tarterako eta bertako baldintzetan, baldin eta prozeduran zehar inguruabar garrantzitsuren bat dagoela egiaztatzen bada, koiunturala, behar bezala justifikatuta egon beharko duena, egokitasuna baloratzea eragozten duena edo adopzioa behin–behinean eratzea eragozten duena, edo arrazoi objektiboak daudela, behar bezala arrazoituta, hori egitearen aldekoak.

6.– Hala ere, adopzioa proposatu aurretik foru–aldundiak modu fede–emailean egiaztatzen badu bikote baten alde formalizatutako familia–harrerako edo adopzio–helburuko zaintzako neurri iraunkor bat zuen haur edo nerabea adoptatzeko beren burua eskaini duen bikotea legez banandu edo dibortziatu egin dela, ezkontza–deuseztasuna jaso duela edo haren harremana azkendu dela, inguruabar horiek gertatzeak ez du eragotziko bikotea osatzen duten bi pertsonen elkarrekin adopta dezaten sustatzea, baldin eta egiaztatzen bada adingabe adopziogaia benetan bizi izan dela biek gutxienez adopzio–proposamena aurkeztu aurreko bi urteetan.

260. artikulua.– Aurretiazko eskaintzarik gabeko adopzio–proposamena.

1.– Babesgabezia–egoeran dauden adingabeen kasu jakin batzuetan, eta adingabe jakin baten harreman bereziak edo apartekoak kontuan hartuta, foru–aldundiek erabaki ahal izango dute adopzioak adingabearen interes gorenari erantzuten diola soilik pertsona edo bikote jakin batek egiten badu. Kasu horietan, adopzio–proposamena atzeratu egingo da, ondore horretarako interesdunen adostasuna izan eta adopziorako haien egokitasuna deklaratu arte.

2.– Egoera horretan, prestaketaren eta egokitasunaren balorazioaren helburua izango da familiak adopzio horretarako baldintza egokiak betetzen dituela sustatzea eta egiaztatzea, eta, bereziki, egokitasun–deklarazioa adopzio horretara mugatuko da. Horretarako, prozeduran beharrezko egokitzapenak egingo dira.

261. artikulua.– Adopzio–helburuko zaintza.

1.– Foru–aldundiak bere tutoretzapeko haur eta nerabeen zaintza eskuordetu ahal izango die adoptatzeko hautatutako pertsonen, Kode Zibilaren 176 bis artikuluko lehenengo paragrafoan aurreikusitako moduan eta baldintzetan.

2.– Adopzio–helburuko zaintza eskuordetu zaien pertsonen familia harreragileen eskubide eta betebeharrak izango dituzte.

262. artikulua.– Adopzio–helburuko zaintzaren eskuordetzea.

1.– Adopzio–helburuko zaintza adopzio–ebazpen judiziala eman arte formalizatuko da, behar bezala arrazoituta administrazio–ebazpen baten bidez, eta ukituei eta haurrari edo

nerabeari entzun ondoren, heldutasun nahikoa badu eta, nolanahi ere, hamabi urtetik gorakoa bada.

2.– Adopzio–helburuko zaintza eskuordetzea erabakitzen duen ebazpena aitari eta amari edo adingabearen tutoretza esleitua duten pertsoneri jakinaraziko zaie, baldin eta guraso–ahalaz edo tutoretzaz gabetuta ez badaude, hurrenez hurren.

3.– Zaintzaren ardura adopzio–proposamena aurkeztu baino lehen eskuordetuko da. Proposamen hori hiru hilabeteko epean eman beharko zaio Agintaritza Judizialari, zaintza eskuordetzea erabakitzen den egunetik kontatzen hasita.

4.– Hala ere, aurreko paragrafoan aurreikusitako hiru hilabeteko epea urtebetera arte luzatu ahal izango da, gehienez ere, foru–aldundiak beharrezkotzat jotzen badu haurra edo nerabea familiara egokitzeko aldi bat ezartzea, adingabearen adinaren eta ezaugarri berezien arabera. Nolanahi ere, erabaki hori justifikatzeko inguruabarrak behar bezala arrazoitu beharko dira zaintza eskuordetzea erabakitzen duen administrazio–ebazpenean.

5.– Aurreko paragrafoan aurreikusitako luzapena gertatzen bada, adingabea adoptatzeko hautatutako pertsonen arteko egokitze–prozesua ebaluatzeko, eta beharrezkotzat jotzen duen laguntza emateko, adingabeari ematen zaion arreta eta adingabea familian era egokian eta ez–kaltegarrian sartzeko eta integratzen dela ziurtatzeko, eta haurrari edo nerabeari egoera berria behar bezala asimilatzen laguntzeko, foru–aldundiek egoeraren jarraipena egingo dute, gutxienez, sei hilean behin, adopzio–helburuko zaintza eskuordetuta dagoen bitartean.

6.– Jarraipen horren berariazko xedea izango da egiaztatzea adingabeak zer egokitzapen edo bilakaera izan duen nortasunaren eta identitatearen garapen askeari eragiten dioten alderdi guztietan, baita emozioen garapenari, zaintza eskuordetu zaion pertsonarekiko edo pertsonerekiko harremanei, eta familia osoarekiko harremanei ere, eta gizarteratzeari dagokionez ere, egon daitezkeen gabeziak, gatazkak, zailtasunak edo arazoak detektatzeko eta baloratzeko, eta horiek konpontzen laguntzeko.

7.– Adopzio aurreko bizikidetzako aldia hasten denean, salbu eta adingabearen interes gorenerako egokia ez bada, foru–aldundiak eten egingo du jatorrizko familiarekin izandako bisita–, komunikazio– edo egonaldi–arabidearen bidez duen harremana eta kontaktua, hurrengo artikuluan araututako adopzio irekiaren kasuan izan ezik.

Edonola ere, eta ukituek neurri horren aurka egiteko aukera izan dezaten, Prozedura Zibilaren Legearen 780. artikuluan xedatutakoari jarraituz, erabaki hori administrazio–ebazpen baten bidez hartu beharko da, zaintza eskuordetzea erabakitzen duen ebazpenean bertan aurreikusi ez bada.

8.– Agintaritza Judizialak proposatu den adopzioa bidezkoa ez dela uste badu, foru–aldundiak adingabearentzat egokiena den babes–neurria zehaztu beharko du, betiere adingabearen interes gorena kontuan hartuta.

263. artikulua.– Adopzio irekia.

1.– Adopzio irekizat hartuko da, eratu ondoren, Kode Zibilaren 178.4 artikuluan aurreikusitako harremanari edo harremanei eusten diena.

2.– Adopzio modu hori aukeratuko da babestutako haurraren edo nerabearen interes gorenari erantzuten badio, eta, bereziki, neurri horren bidez lotura bakarreko edo bikoitzeko neba–arriba biologikoen arteko harremanaren alde egitea posible denean.

3.– Ondore horretarako, adopzio irekiak babestuaren interes gorenari erantzuten dion ala ez erabakitzeko, foru–aldundiak kontuan hartuko ditu, hura interpretatu eta haztatzeko irizpide orokorrez gain, zaindu beharreko harremanek babestuarentzat duten garrantzi afektiboa, ematen dioten segurtasun emozionala, eta horiek mantentzeak haren identitatea garatzean eta adopziozko familiarekiko lotura– eta integrazio–prozesuan epe luzerako izan ditzakeen ondorioak.

4.– Adopzio irekia egiteko, adopzio hori beren adopzio–proiektuan espresuki jaso eta horretarako egokitzat deklaratu diren pertsonak bakarrik aukeratuko dira.

5.– Agintaritza Judizialari aurkeztutako adopzio irekiaren proposamenean, haurren edo nerabearen intereserako egokitzat jotzen den harremanen aldizkakotasunari, iraupenari eta baldintzei buruzko jarraibide orokorrak zehaztuko dira, eta, ahal izanez gero, bereziki bultzatu beharko da seme–alabatasun naturaleko neba–arreen arteko harremana.

6.– Foru–aldundiek sustatzen dituzten adopzio irekien jarraipena egingo dute, eta harremanak normaltasunez garatzea eta familian integratzeko prozesuaren arrakasta errazteko esku hartuko dute, inplikatuak behar duten laguntza eta aholkularitza emanaz.

7.– Eusko Jaurlaritzak, haur eta nerabeen arloan eskumena duen sailaren bitartez, erregelamendu bidez zehaztuko ditu aurreko paragrafoan aurreikusitako helburuetarako egin beharreko jarduketak, harremanetan eta kontaktuetan bitartekaritza egiteko baldintzak eta prozedura eta, beharrezkoa denean, Agintaritza Judizialari igorri beharreko bisita, komunikazio edo egonaldiaren garapenari buruzko txostenen metodologia eta edukia, Kode Zibilaren 178.4 artikuluko bigarren apartatuan xedatutakoa betez.

2. atala.– Nazioarteko adopzioa.

264. artikulua.– Araudi aplikagarria.

1.– Nazioarteko adopzioaren arloan, honako hauen printzipio inspiratzaileak errespetatuko dira: Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmena, 1989ko azaroaren 20koa; 1993ko maiatzaren 29ko Hagako Hitzarmena, haurren eskubideen babesari eta nazioarteko adopzioaren arloko lankidetzari buruzkoa; 1996ko urriaren 19ko Hagako Hitzarmena, umeen guraso–erantzukizunaren eta babes–neurrien inguruko eskumenari, lege aplikagarriari, aitorpenari, betearazpenari eta lankidetzari buruzkoa; Estrasburgon 2008ko azaroaren 27an eginiko adingabeen adopzioaren inguruko Europako Kontseiluaren Hitzarmena, eta 2003ko azaroaren 27ko Kontseiluaren 2201/2003 Erregelamendua (EE), ezkontzaren eta guraso–erantzukizunaren arloan ebazpen judizialen eskumenari, aitorpenari eta betearazpenari buruzkoa.

2.– Halaber, nazioarteko adopzioak eratzeko, Nazioarteko Adopzioari buruzko abenduaren 28ko 54/2007 Legean, lege honetan eta aplikagarri diren gainerako lege–xedapenetan eta arlo horretako erregelamenduzko garapen–araudian ezarritako berezitasunak hartuko dira kontuan, nazioarteko tratatu eta arauak barne.

3.– Orobat, arlo honetan adoptatutako adingabearen jatorrizko herrialdeko aplikagarria den legeria aplikatuko da, eta, bereziki, Espainiako Estatuak adingabeen nazioarteko adopzioari eta babesari buruz beste estatu batzuekin sinatzen dituen aldebiko akordio edo hitzarmenak.

265. artikulua.– Nazioarteko adopzioaren arloko aldebiko akordioak.

1.– Eusko Jaurlaritzak, Konstituzioaren eta Estatuaren arabera Euskal Autonomia Erkidegoari esleitu zaizkion eskumenen muga barruan, nazioarteko aldebiko akordioak egin ahal izango ditu beste estatu batzuekin nazioarteko adopzioaren arloan, tratatu izaera ez dutenak, eta horien edukia administratiboa edo teknikoa izango da. Akordio horien

helburua izango da gizarte–zerbitzuen eremu materialean eta adingabeak zaintzeari eta babesteari buruzko gaietan beharrezkoa den elkarlana egituratzea.

2.– Tratatuak ez diren nazioarteko aldebiko akordioak egin ahal izango dira beren araudian hala eskatzen duten jatorrizko herrialdeekin, baita tresna hori edukitzea komenigarritzat jotzen den beste herrialde batzuekin ere, haurren eskubideak babesteari eta nazioarteko adopzioaren arloko lankidetzari buruzko 1993ko maiatzaren 29ko Hagako Hitzarmeneko 39.2 artikuluan xedatutakoaren arabera.

3.– Edonola ere, eta hargatik arlo honetan aplikatu beharreko berezko araudi autonomikoa eragotzi gabe, aldebiko akordioak sortzeko eta egiteko prozedura egokitu egin beharko zaie Nazioarteko tratatuei eta beste akordio batzuei buruzko azaroaren 27ko 25/2014 Legearen III. tituluan eta V. tituluko II. kapituluan aurreikusitako araubide juridikoari.

266. artikulua.– Nazioarteko Adopziorako Euskal Autonomia Erkidegoko Batzorde Teknikoa.

1.– Eusko Jaurlaritzak Nazioarteko Adopziorako Batzorde Tekniko bat izango du. Batzorde hori haur eta nerabeen arloan eskumena duen sailaren kontsulta–organoa eta organo aholku–emailea izango da, eta eginkizun nagusia izango du eremu horretako ekintza koordinatzea eta Euskal Autonomia Erkidegoaren lurralde–eremu osoan arlo horretan jarduteko jarraibide homogeneousak aplikatzen direla ziurtatzea.

2.– Nolanahi ere, batzordeak honako eginkizun hauek beteko ditu:

a) Herrialde jakin batekin adopzio–prozedurak izapidetzeari buruzko txostenak edo proposamenak egitea, baita jatorrizko herrialde bakoitzean urtero izapidetu beharreko espediente–kopuruei buruz ere.

b) Nazioarteko Adopzioko Bitartekaritza Erakundearen egiaztatze–proposamenak aztertzea eta egiaztatzeko eskumena duen organoari aurkeztea.

c) Arlo horretan jarduteko irizpideak eta jarraibideak onestea Euskal Autonomia Erkidegorako, eta, bereziki, prozedurak izapidetzeari eta nazioarteko adopzioaren aurreko eta adopzio ondoko faseei dagokienez.

3.– Haren eginkizunak, osaera eta funtzionamendu–arabidea erregelamendu bidez zehaztuko dira.

267. artikulua.– Nazioarteko adopzio–prozedurak.

1.– Beste herrialde bateko nazionalitatea duten adingabeen edo beste estatu batean ohiko bizilekua duten adingabeen nazioarteko adopzio–prozedura guztietan bermatu beharko da adopta daitekeen adingabearen jatorrizko herrialdean esku hartuko duela adopzioa kontrolatu eta bermatuko duen eskumena duen berariazko agintaritza batek, eta Espainian eskumena duten agintaritzei bidaliko die esleipen–proposamena; proposamen horrekin batera, gutxienez, adingabeari buruzko honako informazio hau aurkeztu beharko da:

a) Identitatea.

b) Adoptagarritasun–egoera.

c) Gizarte– eta familia–ingurunea.

d) Historia kliniko edo medikoa eta premia bereziak edo partikularrak.

e) Jatorrizko herrialdeko legeriak eskatzen dituen pertsona, erakunde eta agintarien baimenak emateari buruzko informazioa.

2.– Halaber, nazioarteko adopzio–prozeduretan, honako alderdi hauek errespetatu beharko dira beti:

a) Nazioarteko adopzioaren subsidiarotasun–printzipioa aplikatzea.

b) Adopzioa adoptatutako adingabearen interes gorenaren aldekoa izatea.

c) Adingabea adoptatu ahal izatea.

d) Galdatutako adostasunak askatasunez ematen direla, inolako kontraprestazio ekonomikorik jaso gabe, adopzioak dakartzan ondorioak eta ondoreak ezagututa, batez ere adoptatuaren eta jatorrizko familiaren arteko lotura juridiko oro behin betiko azkentzeari dagozkionak.

e) Adopzioak ez dakarrela onura material bidegaberik beren burua adopziorako eskaintzen duten pertsonentzat edo beste edozein pertsonarentzat.

f) Adingabea, nahikoa ezagumen badu, entzuna izatea.

3.– Inola ere ez da izapidetuko gatazka armatu edo belikoan edo natura–hondamendian dagoen estatu bateko nazionalitatea edo bertan ohiko bizilekua duten adingabeak adoptatzeko eskaintzarik.

268. artikulua.– Nazioarteko adopzioaren arloko bitartekaritza–jarduera.

1.– Nazioarteko adopzioko bitartekaritza joko da edozein jarduera, helburutzat duena esku hartzea adopziorako beren burua eskaintzen duten pertsonak adoptatu daitekeen adingabearen jatorrizko herrialdeko edo hura bizi den herrialdeko agintaritza, antolakunde eta erakundeekin harremanetan jarriz, eta adopzioa egin ahal izateko behar besteko laguntza ematea.

2.– Foru–aldundiek, beren eskumenak egikaritzen dituzten lurralde historikoetan bizi direnek egindako nazioarteko adopzio–eskaintzei dagokienez, bitartekaritza–eginkizuna bete ahal izango dute nazioarteko adopzioan, haurren babesari eta nazioarteko adopzioaren arloko lankidetzari buruzko 1993ko maiatzaren 29ko Hagako Hitzarmena berretsi duten herrialdeetako agintaritza zentralekin zuzenean, baldin eta jatorrizko herrialdean administrazio–izapidetzearen fasean behar bezala egiaztatu ez den ezein pertsona fisikok edo juridikok edo erakundek esku hartzen ez badu.

3.– Halaber, nazioarteko adopzioan bitartekaritza–eginkizuna bete ahal izango dute behar bezala egiaztatutako erakundeek, legez eta erregelamendu bidez zehaztutako moduan eta irismenarekin.

4.– Nazioarteko Adopzioko Bitartekaritza Erakundea dela egiaztatu ez duen beste ezein pertsona edo erakundek ezin izango du nazioarteko adopzioko bitartekaritza–eginkizunetan parte hartu.

5.– Edozein kasutan, nazioarteko adopzioetan ez da inoiz egongo bitartekaritza–jarduera egin edo garatzeko beharrezkoak diren gastuei aurre egiteko behar diren finantza–onurez bestelakorik, baldin eta Eusko Jaurlaritzak onetsi baditu, dagokion egiaztapen–prozeduraren barruan, edo, hala badagokio, foru–aldundiek onetsi badituzte, nazioarteko adopzioan bitartekaritza–eginkizuna zuzenean betetzen duten kasuetarako.

269. artikulua.– Nazioarteko Adopzioko bitartekaritza–erakundeak.

1.– Nazioarteko Adopzioko bitartekaritza–erakundetzat hartuko dira nazioarteko adopzioan bitartekaritza–eginkizuna betetzen duten entitateak, baldin eta horretarako behar bezala egiaztatu badira, Nazioarteko Adopzioari buruzko abenduaren 28ko 54/2007 Legeak, lege honen xedapenek eta aplikagarri zaien autonomia–erkidegoko erregelamenduzko garapen–araudiak ezartzen duten moduan, irismenarekin eta baldintzekin.

2.– Nolanahi ere, eta hargatik eragotzi gabe erregelamendu bidez ezartzen diren gainerako betekizunak edo baldintzak, nazioarteko adopzioko bitartekaritza–eginkizunetarako bakarrik egiaztatu ahal izango dira dagokion erregistroan behar bezala inskribatutako irabazi–asmorik gabeko entitateak, beren estatuetan helburu dutenak adingabeak babestea, lurralde nazionalean esleitutako eginkizunak garatzeko baliabide materialak eta behar diren diziplina anitzeko taldeak dituztenak eta beren osotasun moralagatik eta nazioarteko adopzioaren eremuan duten prestakuntzagatik eta esperientziagatik kualifikatutako pertsonak zuzenduta eta administratuta daudenak.

3.– Nazioarteko adopzioko bitartekaritza–erakundeek berariaz eta kasu orotan bete beharko dituzte honako eginkizun hauek:

a) Informazioa ematea nazioarteko adopzioko eskaintza bat egiteko asmoa duten interesdunei.

b) Aholkularitza, prestakuntza eta laguntza ematea nazioarteko adopziorako beren burua eskaintzen duten pertsonen, adopzioaren esanahiaren, helburuaren eta inplikazioen, kultura–alderdi esanguratsuen eta Espainian eta adingabeen jatorrizko herrialdeetan nahitaez egin behar dituzten izapideten inguruan.

c) Eskumena duten agintaritzetan, Espainiakoak nahiz atzerrikoak, nazioarteko adopzio–espedienteak izapidetzen esku hartzea.

d) Dagozkion kudeaketak izapidetzen eta egiten esku hartzea, adingabearen jatorrizko herrialdeko legeriak edo eskumena duten agintaritzek adoptatzaileentzat ezarritako adopzio ondoko betebeharrak betetzeko.

4.– Nazioarteko Adopzioko Bitartekaritza Erakunde gisa dagokion egiaztagiria lortu nahi duen entitateak egoitza Euskal Autonomia Erkidegoko lurraldean badu, dagokion Gizarte Zerbitzuen Erregistroan inskribatuta egon beharko du, Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legearen 51. artikuluan ezarritakoaren arabera.

270. artikulua.– Nazioarteko Adopzioko bitartekaritza–erakundeen egiaztatzea.

1.– Eusko Jaurlaritzak, erregelamendu bidez zehaztuko den eran eta prozeduraren arabera, egiaztagiria emango die Nazioarteko Adopzioko Bitartekaritza Erakundeei, Nazioarteko Adopziorako Euskal Autonomia Erkidegoko Batzorde Teknikoak txostena egin ondoren.

2.– Ematen diren egiaztagiriak Nazioarteko Adopziorako Erakunde egiaztatuen berariazko autonomia–erkidegoko erregistro batean inskribatu beharko dira.

3.– Egiaztagiria emateko eskumena duen Eusko Jaurlaritzako sailak, bere ekimenez edo foru–aldundiek proposatuta, eten edo kendu egin ahal izango du, kontraesaneko espediente baten bidez, baimena ematea eragin zuten baldintzak edo betekizunak betetzeari uzten dioten edo beren jardunean autonomia–erkidegoko, estatuko edo nazioarteko ordenamendu juridikoa urratzen duten erakundeei emandako egiaztapena.

4.– Egiaztagiria eten edo kendu egin ahal izango da, oro har, herrialde baimendu guztietarako edo herrialde zehatz baterako. Kasu horietan, erabaki ahal izango da, bidezkoa bada, egiaztagiria galdu duen erakunde egiaztatuak zain dituen espedienteak ezinbestean amaitzea.

5.– Emandako egiaztagiriaren esparruan, Eusko Jaurlaritzari dagokio nazioarteko adopzioarako erakunde egiaztatuak kontrolatzea, ikuskatzea eta haien jarraipena egitea, egiten dituzten jarduera guztiei dagokienez; bai Euskal Autonomia Erkidegoan egiten dituzten jarduerena, bai adingabearen jatorrizko herrialdean egingo direnena.

6.– Eusko Jaurlaritzak, dituen kontrol–, ikuskapen– eta jarraipen–eginkizunak betetzean, nazioarteko adopzio–prozedurak izapidetzean detektatzen diren gorabeheren erregistroa egingo du, baita nazioarteko adopzioarako beren burua eskaini duten pertsonak edo familiak beren espedienteen izapidetzeari dagokionez aurkeztutako kexa eta erreklamazioena ere.

7.– Aurreko ondoreetarako, Eusko Jaurlaritzak, haur eta nerabeen arloan eskumena duen sailaren bitartez, erregelamendu bidez garatuko ditu Nazioarteko Adopzioan bitartekaritza–erakundeak egiaztatzeke betekizunak eta prozedura, egiaztapenaren eraginkortasuna, funtzionamendu–arabidea, ekonomia– eta finantza–arabidea, baita erakunde horiek egiten dituzten jarduerari dagokienez kontrol–, ikuskaritza– eta jarraipen–jarduera ere.

Halaber, erregelamendu bidez garatuko da artikulua honetako bigarren eta seigarren paragrafoetan aipatzen diren egiaztagirien erregistroen eta gorabeheren, kexen eta erreklamazioen erregistroen funtzionamendu–arabidea eta edukia.

271. artikulua.– Nazioarteko adopzioarako eskaintzak izapidetzea.

Adopzioarako beren burua eskaintzen dutenek kontratatu ahal izango dituzte Eusko Jaurlaritzak edo beste autonomia–erkidego batean eskumena duen administrazio publikoak egiaztatutako edozein erakunderen bitartekaritza–zerbitzuak.

3. atala.– Adopzioaren ondorengo fasea.

272. artikulua.– Adopzioaren aurretik eta ondoren adoptatzaileek dituzten betebeharrak.

1.– Foru–aldundiek, adoptatutako adingabearen interes gorena zaintzearen, eta adopzioa eratu aurretik haurrak edo nerabeak izan dezakeen babes–egoera edo –neurria gorabehera, beharrezkotzat jotzen diren jarraipenak egingo dituzte adingabea bere familia berrian egokitzen eta integratzen den baloratzeko.

2.– Nolanahi ere, jarraipen–txostenak gutxienez sei hilean behin egingo dira adopzioa eratu eta hurrengo bi urteetan, salbu eta adingabeak inguruabar edo premia bereziak baditu; kasu horretan, txostenak hiru hilean behin egingo dira, adopzioaren lehenengo urtean.

3.– Nazioarteko adopzioen kasuan, adingabeen jatorrizko herrialdeetako legeriak edo eskumena duten agintariek galdatutako aldizkakotasunarekin eta moduan egin beharko dira jarraipen–txostenak.

4.– Adoptatzaileek, aurreikusitako denboran eta aldizkakotasunarekin, foru–aldundiak edo nazioarteko adopzioke bitartekaritzarako egiaztatutako erakundeak behar dituzten informazioa, dokumentazioa eta elkarrizketak eman beharko dituzte, foru–aldundiarentzat edo adingabearen jatorrizko herrialdearentzat galdagarriak izan daitezkeen adingabea familia berrira egokitzeari buruzko jarraipen–txostenak egiteko eta, hala badagokio, bidaltzeko.

5.– Adoptatzaileek aurreko jarraipen–betebeharrak edo beste betebeharrak ekonomiko edo material batzuk betetzen ez badituzte, jatorrizko herrialdean eskumena duen atzerriko agintaritzak horrek txosten horiek ezarritako denboran eta moduan eta galdutako aldizkakotasunarekin jaso ahal izateko beharrezkoak direnak, adingabeen babesaren arloko ez–betetzat hartuko da eta adopzioaren ondorengo prozesu batean egokitasun–ezaren kausatzat jo ahal izango da, eta, gainera, arau–hauste astuna ere izan daiteke lege honen 306.31 eta 32. artikuluei jarraituz.

273.– Adopzioaren osteko laguntza–neurriak.

1.– Foru–aldundiek, adopzioaren ondorengo fasearen barruan, adoptatzaileei eta adoptatutako adingabeei aholkularitza, prestakuntza, orientazio eta laguntzako eta arreta tekniko espezializatuko neurriak, programak, baliabideak edo zerbitzuak eman beharko dizkiete, beharrezkoa denean haur eta nerabearen interes gorena kontuan izanda.

2.– Zehazki, honako jarduketak hauek egingo dituzte:

a) Adoptatutako adingabeei eta haien familiei, zuzenean edo kanpoko profesionalen bidez, baliabide profesional espezializatua eskaintzea, bizi izandako babesgabetasun–egoeretatik eta adopziozko seme–alabatasunak dituen berezitasunetatik sortutako berariazko premiei aurre egiteko aholkularitza eta orientazioa emango diena eta eragina izan dezakeena familia egokitzeko eta integrazteko prozesuan funtsezkoak diren alderdi psikologikoei, sozialei, hezkuntzakoei eta bestelakoei dagokienez.

b) Adoptatuen edo adopziozko familien antolakundeek helburu horrekin egiten dituzten prestakuntzako eta elkarren laguntzarako jarduketak sustatzea.

c) Adoptatuei edo horien familiei hezkuntzaren, osasunaren edo gizarte–ekintzaren eremuan arreta profesionala ematen dieten pertsonen artean zabaltzea adopzioaren errealitatearen behar bezalako ezagutza.

d) Adopzioaren ondoren, laguntza psikosozial espezifikoa eskaintzea sei urtetik gorakoak adoptatzen dituztenei, tratu txar larriak edo bestelako esperientzia traumatikoak izan dituztenak, edo osasun–arazo larriak edo familian egokitzea eta integratzea eragozten duten bestelako inguruabar edo premia bereziak dituztenak.

274. artikulua.– Adoptatutako adingabearen jatorriari buruzko informazioa gordetzearen nahitaezkotasuna.

1.– Foru–aldundiek, baita adopzioei buruzko informazioa duten artxibo publikoen gainerako titularrek ere, behar diren neurriak hartuko dituzte ziurtatzeko haurren edo nerabearen jatorriari buruz duten informazio guztia gordeko dela.

2.– Bereziki, gurasoen identitateari buruzko informazioa gordeko dela bermatu beharko da, baita haurren edo nerabearen eta familiaren historia klinikoa ere.

3.– Aurreko paragrafoetan aipatutako informazioa gutxienez berrogeita hamar urtez gordeko da, adopzioa behin betiko egin denetik kontatzen hasita.

275. artikulua.– Jatorri biologikoari buruzko datuak ezagutzeko eskubidea.

1.– Aurreko artikuluan aurreikusitako informazioa gordeko da soilik bermatzeko adoptatuek, adin nagusitasunera iritsita edo adingabe diren bitartean beren legezko ordezkarien bitartez, egikaritu dezaketela jatorri biologikoei buruzko datuak ezagutzeko eskubidea.

2.– Edozein kasutan ere, artikulua honetan araututako eskubidea adingabe batek, bere legezko ordezkarien bitartez, egikaritu badu, jatorri biologikoei buruzko datuak benetan eskuratzeko baldintza hauek bete beharko ditu: adina, heldutasuna eta garapen ebolutiboa, ez bakarrik bere jatorrizko historia pertsonala eta familia– eta gizarte–inguruabarrak ezagutzeko egokia, baita hura ulertzeko eta emozionalki prozesatzeko ere, eta bere identitatearen zati gisa onartzeko eta integratzeko.

3.– Foru–aldundiek, ukituei jakinarazi ondoren, beren zerbitzu espezializatuen bitartez emango dituzte jatorri biologikoari buruzko datuak ezagutzeko eskubidea betetzeko behar dituzten aholkularitza eta laguntza. Ondore horretarako, edozein entitate pribatuk edo publikok eman beharko dizkie foru–aldundiei eta Ministerio Fiskalari adoptatuaren eta haren jatorrizko familiaren inguruan behar diren txosten eta aurrekariak, hala eskatzen dizkietenean.

4.– Foru–aldundiek emandako aholkularitza eta laguntza honako jarduketak hauetakoren bat izan daiteke:

a) Informazioa bilatzeko, aurkitzeko eta lortzeko prozesuari buruzko orientazioa, edo aholkularitza eta laguntza ematea informazioa ulertzeko eta emozionalki prozesatzeko eta norberaren identitatearen zati gisa onartzeko eta integratzeko.

b) Jatorrizko familiako kideekin harremanetan jartzeko bitartekaritza eta prestaketa, inplikatuak horretarako adostasuna ematen badute. Horretarako, isilpeko bitartekaritza–prozedura egin beharko da, datuak eman aurretik. Prozedura horren esparruan, alderdi bakoitzaren familia– eta gizarte–inguruabarren berri emango zaie hala adoptatuari nola haren guraso biologikoei, eta alderdietako bakoitzak harreman edo topaketa posible bati buruz agertu duen jarreraren berri ere.

5.– Nolanahi ere, aurreko paragrafoan aurreikusitako jarduketak lantalde tekniko espezializatu batek egingo ditu. Talde horren osaera, kualifikazioa eta eginkizunak Eusko Jaurlaritzak zehaztuko ditu, haur eta nerabeen arloan eskumena duen sailaren bitartez, jatorri biologikoei buruzko datuak ezagutzeko berariazko isilpeko bitartekaritza–prozeduraz egiten duen erregelamendu bidezko garapenaren esparruan.

6.– Legezko betebeharrak bat betetzean oinarritutako eginkizun horiek betetzeko datu pertsonalak tratatu eta lagatzeko, ez da titularraren baimenik edo adostasunik beharko.

VII. TITULUA

GIZARTE– ETA HEZKUNTZA–ARLOKO ARRETA EMATEA ZIGOR–LEGEAREKIN GATAZKAN DAUDEN ADINGABEEI

I. KAPITULUA

Xedapen orokorrak

276. artikulua.– Aplikazio–eremu pertsonala.

1.– Titulu honetan jasotako aurreikuspenak zigor–legearekin gatazkan dauden adingabeei aplikatuko zaizkie; halakotzat joko dira hamalau urtetik gorakoak eta hemezortzi urtetik beherakoak, Adingabeen Erantzukizun Penalari buruzko urtarrilaren 12ko 5/2000 Lege Organikoa aplikatuz, Zigor Kodean edo zigor–lege berezietan delitu gisa tipifikatutako egitateak egin izanagatik erantzun behar dutenak, baldin eta adingabeen epaileak ezarritako neurri baten xede badira.

2.– Titulu honen aplikazio–eremutik kanpo geratzen dira zigor–arloan tipifikatutako egitateen hamalau urtetik beherako egileak, Lege Organikoa horren arabera erantzukizunik eskatzen

ez baitzaie. Kasu horietan, haurrak eta nerabeak babesteari buruz indarrean dauden xedapenetan jasotakoa aplikatu beharko da.

277. artikulua.– Administrazio–jardunaren printzipio gidariak.

Zigor–legearekin gatazkan dauden adingabeei printzipio hauen arabera eskainiko zaie gizarte– eta hezkuntza–arloko arreta:

a) Atxiloketak dirauen bitartean, adingabe atxilotuak gela egokietan zainduko dira, eta gela horiek eta adin nagusikoentzat erabiltzen direnak bananduta egon beharko dira; adingabeek behar dituzten arreta, babesa, gizarte–arreta, laguntza psikologikoa, laguntza medikoa eta laguntza fisikoa eskuratuko dituzte, betiere, haien adina, sexua eta banakako ezaugarriak eta premiak kontuan hartuta.

b) Kontuan eduki behar da neurri aplikagarriak, formaren aldetik penalak badira ere, heziketa–neurri zehatzaileak direla edukiaren aldetik, eta neurri horien betearazpenean malgutasuna bermatu behar dela, kasu bakoitzaren ezaugarri berezien arabera zer komentatu den begiratu.

c) Neurriak aplikatzean, Konstituzioan eta ordenamendu juridikoan aitortutako eskubide guztiak izango dituztela bermatuko da, bereziki Adingabeen Erantzukizun Penal arautzen duen urtarrilaren 12ko 5/2000 Lege Organikoan, Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmenean, ABJLOn eta haurren eta nerabeen eskubideen bermearen arloan indarrean dauden xedapen guztietan, bereziki lege honen 24. eta 25. artikuluetan aurreikusitako moduan.

d) Legezkoatasun–printzipioak agintzen duenez, ezin izango da inolako neurririk betearazi ez baldin bada epai irmo baten bidez eta indarrean dagoen araudiak xedatutakoaren prozeduraren arabera. Neurri horiek indarrean den araudi horretan ezarritako eran baino ezingo dira ezarri, Adingabeen Erantzukizun Penal arautzen duen urtarrilaren 12ko 5/2000 Lege Organikoaren 43. artikuluan agindutakoaren arabera.

e) Epai eman zuen adingabeen epailearen kontrolpean betearaziko dira neurriak, Adingabeen Erantzukizun Penal arautzen duen urtarrilaren 12ko 5/2000 Lege Organikoaren 44. artikuluan aurreikusitako eran.

f) Justiziaren behar den esku–hartze gutxienekoaren printzipioari jarraituz egingo da neurri judizialen betearazpena. Horrek esan nahi du behar–beharrezkoa dela jarduketak beste arreta–sistema batzuekin koordinatzea, batez ere hezkuntza–sistemarekin eta haurren eta nerabeen babes–sistemarekin; gainera, kasua sistema horien esku utzi beharra ere gerta daiteke, baldin eta sistema horien esku–hartzea beharrezkoa bada.

g) Neurri judizialak berehalakotasun–printzipioari jarraituz ezarri behar dira, neurri horiek hezigarri izango badira.

h) Epaiak zigor–legearekin gatazkan dauden adingabeei ezarritako neurriak eraginkorrak izango badira, batez ere ingurune irekian eta bitartekaritza–prozesuetan, komunitateak parte hartu behar du, inplikatu egin beharko du.

278. artikulua.– Zerbitzuen antolaketa.

1.– Eusko Jaurlaritzak, zigor–legearekin gatazkan dauden adingabeei ezarritako neurri judizialak betearazteko eskumena duen administrazio publikoa denez, eginkizun horiek betetzeko behar diren bitarteko materialak eta giza baliabideak izango ditu. Zehazki:

a) Lurralde historiko bakoitzean lantalde psikosozial espezializatuak izango ditu, Ministerio Fiskalari eta Agintaritza Judizialari laguntza teknikoa emateko eta aholku emateko.

b) Beharrezko eta egoki irizten dionean, neurriak betearazteko beharrezkoak diren elkarlan-formulak ezarri ahal izango ditu, justiziaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, hala publikoekin –Estatuko Administrazioaren, tokiko administrazioaren edo autonomia-erkidegoen mendekoak– nola irabazi–asmorik gabeko pribatuekin, eta, azken kasu horretan, hurrengo artikuluan aurreikusitakora egokituko dira.

2.– Eskumena duen administrazio publikoak zainduko du zigor–legearekin gatazkan dauden adingabeen gizarte– eta hezkuntza–arloko arretan esku hartzen duten langile profesionalak egokiak direla bete behar dituzten eginkizunak betetzeko, lege honen 305.2 artikuluan aurreikusitako moduan.

3.– Eusko Jaurlaritzak, segurtasun arloan eskumena duen sailaren bitartez, adingabeak tartean dauden kasuetan polizia–zerbitzuak egokiak izango direla bermatuko du. Horrekin batera, honako hauek guztiak bermatu behar dira: polizia–agenteen prestakuntza egokia dela; adingabeei buruz egin beharreko esku–hartzeetan polizia adituak daudela, eta adingabeen parte–hartzea detektatzen denean aditu horien esku–hartzea eraginkorra izango dela ziurtatuko duten antolaketa eta funtzionamendu sistemak ezartzen direla.

279. artikulua.– Zigor–legearekin gatazkan dauden adingabeei gizarte– eta hezkuntza–arloko arreta emateko entitate laguntzaileak.

1.– Zigor–legearekin gatazkan dauden adingabeei zuzendutako neurrien aplikazio–eremuan jarduten duten entitate laguntzailetzat hartuko dira gizarte– eta hezkuntza–arloko arretako entitate laguntzaileak.

2.– Entitate horiek homologatzea Eusko Jaurlaritzari dagokio, gazte–justiziako neurriak ezartzeko sailaren bitartez, eta entitate horien sektoreko araudiari jarraituko dio.

3.– Homologa daitezkeen eginkizunak hauek dira: adingabeen epaileek hartutako neurriak zigor–legearekin gatazkan dauden adingabeei aplikatzea, baita kalteak konpontzeko eta biktimarekin adiskidetzeko neurriak ezartzea ere, salbu eta eginkizun horiek langile publikoek nahitaez bete behar dituztenean legez xedatutakoaren arabera, titulu honetan zehaztutako moduan.

4.– Arau–hausle adingabeei gizarte– eta hezkuntza–arreta emateko entitate laguntzaileak inskribatuta egon beharko dira adingabeekin gizarte– eta hezkuntza–arreta eskaintzeko Euskal Autonomia Erkidegoko Entitate Laguntzaileen Erregistroan, eta Eusko Jaurlaritzan gazte–justiziako neurriak ezartzeko eskumena duen sailari atxikita egon beharko dira.

II. KAPITULUA

Prebentziozko ekintza eta neurriak betearaztea

280. artikulua.– Prebentzioa.

1.– Oro har, zigor–legea urratzeko jokabideen prebentzioa egin behar da lege honen III. tituluari jasotako haurren eta nerabeen ongizatea sustatzeko ekintzaren esparruan; eta osasunerako, hezkuntzarako, ongizate materialerako eta gizarteratzeko kaltegarriak diren egoerei dagokienez IV. tituluari, haurren eta nerabeen aurkako indarkeria–egoerei dagokienez V. tituluari, eta haurren eta nerabeen babesari dagokienez VI. tituluari jasotako prebentzio–ekintzaren esparruan. Jarduketa inklusibo horiek guztiek haien sozializazio egokia lortzen lagunduko dute, gazteen justizia–sistemak esku hartu beharrik gabe.

2.– Ministerio Fiskalak hamalau urtetik beherako pertsona batek egindako delitu–egitateen ezaugarrien lekukotza foru–aldundietara igortzen duenean, adingabeak babesteko eskumena duten entitate publikoak diren aldetik, haren egoera partikularra eta berezia baloratuko dute, ebazteko babesgabetasun–egoerarik dagoen edo bestelako hezkuntza–

eta gizarte-arloko edo lotura afektiboen edo familiarren inguruko gabeziarik dagoen, eta kasua balorazio horren arabera eskumena duten administrazioei helarazi edo bideratuko die. Inolako esku-hartzerik beharrezkotzat jotzen ez badu, dagozkion ekintzak ezetsiko ditu, arrazoituta, eta zer egin den jasota utziko du.

281. artikulua.– Neurri motak.

1.– Adingabeen Erantzukizun Penala arautzen duen urtarrilaren 12ko 5/2000 Lege Organikoaren 7. artikuluan ezarritakoak dira adingabeen epaileek ezar ditzaketen neurriak, eta, eskubide-murrizketaren arabera ordenatuta, honako hauek dira:

- a) Erregimen itxiko barneratzea.
- b) Erregimen erdi-irekiko barneratzea.
- c) Erregimen irekiko barneratzea.
- d) Barneratze terapeutikoa erregimen itxian, erdi-irekian edo irekian.
- e) Tratamendu ambulatorioa.
- f) Eguneko zentrora joatea.
- g) Asteburuko egonaldia.
- h) Zaintzapeko askatasuna.
- i) Biktimarekin edo epaileak zehazten dituen biktimaren senitarteko edo beste pertsonekin komunikatzeko debekua.
- j) Beste norbaitekin edo beste familia edo hezkuntza-talde batekin bizitzea.
- k) Komunitatearen aldeko prestazioak.
- l) Gizarte- eta hezkuntza-arloko lanak egitea.
- m) Ohartarazpena.
- n) Ziklomotorrak edo ibilgailu motordunak gidatzeko baimena edo baimen hori lortzeko eskubidea kentzea, edota ehizarako administrazio-baimenak nahiz edozein motatako armak erabiltzeko administrazio-baimenak kentzea.
- o) Erabateko ezgaitzea.

2.– Neurriak betearazteko arauak aurreko paragrafoan aipatzen den Lege Organikoaren VII. tituluko II. kapituluan ezarritakoak izango dira, bai neurria likidatzeari, ezarritako neurriak bateratzeari, espediente pertsonalari, betearazpenari buruzko txostenei, betearazpena hausteari, neurriak ordeztuari, errekursoak aurkeztuari eta neurria betetzeari dagokienez ere.

282. artikulua.– Zigor-legearekin gatazkan dagoen nerabearen ingurunean bertan neurriak betearaztea.

1.– Zigor-legearekin gatazkan dagoen adingabearen bizikidetzako gizarte-ingurunean aplikatu beharreko neurriak betearazteko, Eusko Jaurlaritzak, justiziaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, gizarteratzeko programak garatuko ditu, bai bere kabuz, bai beste

entitate batzuek diseinatzea eta ezartzea sustatuz. Programa horietan, aisiari, gizarte- eta hezkuntza-laguntzari, lanaren aurreko zereginei, eta gizarte-trebetasunak eta familia-bizikidetzakoak ikasteari buruzko berariazko jarduketak jasoko dira, edo lortu nahi diren heziketa-helburuak lortzen lagunduko duen beste edozein jarduketa.

2.- Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen-eremuan, eta, bereziki, Osasun, Hezkuntza eta Gizarte Zerbitzuen arloan, elkarlanean jardungo dute Eusko Jaurlaritzarekin adingabearen bizikidetzako gizarte-ingurunean aplikatu beharreko neurriak betearazteko, gizarte- eta hezkuntza-baliabide normalizatueterako irispidea erraztuz. Halaber, irabazi-asmorik gabeko entitate pribatuekiko elkarlana sustatuko da, aurreko artikuluan aurreikusitako moduan.

283. artikulua.– Barneratze-neurriak betearaztea.

1.- Adingabeen Erantzukizun Penal arautzen duen urtarrilaren 12ko 5/2000 Lege Organikoaren 54. artikuluan ezarritakoari jarraituz, barneratze-neurriak zigor-legearekin gatazkan dauden adingabeentzat berariaz prestatutako zentroetan betearaziko dira; zentro horiek ez dira espetxe-legerian adin-nagusitasun penala dutenek zigor-kondenak eta askatasunaz gabetzeko kautelazko neurriak betetzeko aurreikusitakoak. Halaber, barneratze-neurri horiek gizarte- eta osasun-arloko zentroetan betearazi ahal izango dira, baldin eta ezarritako neurriak hala eskatzen badu eta aurretiaz adingabeen epaileak baimena eman badu.

2.- Aurreko paragrafoan aurreikusitakoa kautelazko barneratze-neurrietan ere aplikatuko da.

284. artikulua.– Askatasunaz gabetzen duten neurriak betetzeko eta heziketa-taldeko bizikidetzarako heziketa-zentroen betekizun materialak, funtzionalak eta langileen alorrekoak.

1.- Askatasunaz gabetzen duten neurriak betetzeko eta heziketa-taldeko bizikidetzarako heziketa-zentroak banatuta egongo dira, bertan dauden adingabeen adin, heldutasun, beharrian eta gizarte-trebetasunen arabera. Askatasunaz gabetzen duten neurriak betetzeko eta heziketa-taldeko bizikidetzarako heziketa-zentroen kontserbazio-egoera eta erabilera-baldintzak egokiak izango dira; gainera, adingabeen premiei erantzuteko instalazio eta espazio egokiak izan beharko dituzte.

2.- Askatasunaz gabetzen duten neurriak betetzeko eta heziketa-taldeko bizikidetzarako heziketa-zentroek bete beharreko betekizun materialak, funtzionalak eta langileen alorrekoak erregelamendu bidez ezarritakoak izango dira. Araudi horretan berariaz aipatuko dira adingabeen eta haiei arreta ematen dieten profesionalen eskubide eta eginbeharrak, baita barne-araubideko erregelamendu bat izan beharko dutela ere, eta haren edukiak zentroaren eta hezkuntza-proiektuaren berezitasunekin bat etorri beharko duela.

3.- Euskal Autonomia Erkidegoan kokatutako eta zigor-legearekin gatazkan dauden adingabeentzako askatasunaz gabetzen duten neurriak betetzeko eta heziketa-taldeko bizikidetzarako heziketa-zentro guztiei aplikatuko zaie aurreko paragrafoan aipatutako araudia.

285. artikulua.– Zentroen ikuskapena.

1.- Adingabeen epaileei dagokie adingabeen Erantzukizun Penal arautzen duen urtarrilaren 12ko 5/2000 Lege Organikoaren 44. artikuluan ezarritako neurrien kontrola eta jarraipena egitea.

2.– Ministerio Fiskalari dagozkio ordenamendu juridikoan ezarritako jarduketak, legeria zibilean jasotako adingabeen eskubideen bermatzaile gisa, alde batetik, eta aipatutako 572000 Lege Organikoan jasotako instrukzio– eta jarraipen–organo gisa, bestetik.

3.– Justiziaren arloan eskumena duen sailari dagokio gutxienez sei hilabetean behin ikuskatzea zentro horiek, baita inguruabarrak tarteko komeni den guztietan ere.

286. artikulua.– Askatasunaz gabetzen duten neurriak betetzeko eta heziketa–taldeko bizikidetzarako heziketa–zentroetan dauden nerabeen eskubideak eta eginbeharrak.

1.– Zentroen antolakuntza, funtzionamendu eta jardueraren oinarritzko printzipio izan beharko dira barneratze–neurriak bete behar dituzten adingabeak gizarteko kide diren eskubidedun subjektuak direla. Printzipio hori aplikatuz, edozein adingaberen eguneroko bizimodua izango da zentroetako bizimoduaren eredua, betiere barneratua egoteak adingabearentzat eta haren familiarentzat izan ditzakeen ondore txarrak murriztuz, gizarte–harremanen loturen alde eginez eta gizarteratze–prozesuan entitate publiko eta pribatuen elkarlan eta parte–hartzearen alde eginez. Xede horri begira, erregelamendu bidez ezarriko dira adingabeek hartu ahal izango dituzten baimen–aldi arruntak eta bereziak.

2.– Barneratze–neurriren bat izan eta zigor–legearekin gatazkan dauden adingabeek eskubidea dute beren nortasuna eta ideologia–askatasun zein erlijio–askatasuna errespetatzen, baita neurriak eragiten ez dien gainerako eskubide eta interes legezkoak ere, batez ere adingabetasun zibilari dagozkionak eta Adingabeen Erantzukizun Penal arautzen duen urtarilaren 12ko 5/2000 Legearen 56. artikulua aipatzen dituen eskubide guztiak; eta, horien artean, honako hauek bereziki:

a) Informazio pertsonal eta eguneratua jasotzea, honako hauei buruz: bere eskubide eta betebeharrak, egoera pertsonal eta judiziala, zentroaren barne–funtzionamenduko arauak, eta hezkuntza–proiektu indibidualaren edukia eta bilakaera, baita horiek betetzean egingo diren ebaluazioak ere.

b) Bereizkeriarik gabe artatuak izatea, jaiotza, adin, arraza– edo etnia–jatorri, sexu, egoera zibil, sexu–orientazio, gaitasun fisiko edo psikiko, osasun–egoera, hizkuntza, kultura, erlijio, sineskera eta ideologiagatik edo beste edozein ezaugarri edo egoera pertsonal, ekonomiko edo sozialengatik bereizkeriarik gabe, eta beren jatorriak errespetatuz eta berek dakarten kultur edo erlijio–ondarea gordetzeko lagunduz zainduak izatea.

c) Zentroko langileen aldetik eta gainerako egoiliarren aldetik tratatu egokia jasotzea.

d) Haien espedientean dauden datuen isilpekotasuna errespetatua izatea, eta erabilerari dagokionez datu horiek isilean edukitzeko eginbeharra errespetatzea; gainera, hirugarrenen aurrean isilpekoa izango da barneratuta daudela.

e) Gurasoekin edo, hala badagokio, legezko tutoretza edo zaintza beren gain duten pertsonekin, senitartekoekin edo beste pertsona batzuekin askatasunez komunikatu ahal izatea, baldin eta ez bada beren interesen aurkakoa, eta, betiere, babes–prozedura baten barruan; halaber, zentroan bisitak eduki ahal izatea eta ateratzeko baimen–aldiez gozatu ahal izatea, erregelamenduetan ezarritako eran.

f) Isilpean komunikatzea beren letraduekin, eskumena duen adingabeen epailearekin, Ministerio Fiskalarekin eta askatasunaz gabetzen duten neurriak betetzeko eta heziketa–taldeko bizikidetzarako heziketa–zentroak ikuskatzeko eskumena duen zerbitzuarekin edo, hala badagokio, Arartekoaren erakundearekin.

g) Haien intimitatea errespetatua izatea.

h) Eguneroko bizitzako premia oinarrikoak, pertsona gisa erabat garatzeko bete behar direnak, beteta izatea.

i) Prestakuntzarako jarduerak egitea, eskolakoak, lanekoak edo zeinahi eratakoak izan.

j) Une oro beren lege-egoera zein den jakitea.

k) Zentroan erreklamazioak aurkezteko dauden prozedurei buruzko informazioa jasotzea; halaber, zentroko zuzendaritzari, autonomia-erkidegoko administrazioari, agintari judizialei, Ministerio Fiskalari edo Arartekoaren Haurren eta Nerabeen Bulegoari eskaerak eta kexak helarazteko aukeraz ere; orobat, beren eskubide eta interesak defendatzearen legerian aurreikusitako legezko errekurso guztiak aurkeztu ahal izatea.

l) Dagozkien eskubide zibil, politiko, sozial, erlijiozko, ekonomiko eta kulturalak egikaritzea, neurriaren betearazpenarekin bateraezinak direnak izan ezik.

m) Barneratze-neurria bizilekutik ahalik eta gertuen dagoen zentroan bete ahal izatea, betiere haiei dagokien barneratze-araubidearekin bat etorriz.

n) Bakoitzarentzat egindako esku-hartze plan bat edukitzea, eta plan hori lantzen eta aldika-aldika ebaluatzen parte hartzea.

o) Informazio pertsonal eta eguneratua jasotzea beren eskubide eta betebeharrei buruz, beren egoera pertsonal nahiz judizialari buruz, zentroetako barne-funtzionamenduko arauak buruz, baita eskubide horiek guztiak egikaritzeko prozedura zehatzei buruz ere, batik bat, eskaerak, kexak edo errekursoak aurkezteari begira. Zentroan sartzen diren unean eman beharko zaie informazio hori adingabeei.

p) Haien legezko ordezkariak beren egoera eta bilakaerari buruzko informazioa eta dagozkien eskubideei buruzkoa badutela jakitea, indarrean dagoen legerian xedatutako muga barruan.

q) Barneratuta daudenean, hiru urtetik beherako semeak edo alabak beren ondoan izatea, erregelamenduetan ezarritako baldintzak eta betekizunak betez.

3.- Adingabeei zuzendutako informazio guztia, eta, bereziki, aurreko paragrafoa a), k) eta o) apartatuetan aipatutakoa, formatu eskuragarrian eta hizkera argi eta errazean eman beharko da, uler dezaketen eta ulerterraza zaien hizkuntza batean, eta haien ulermen-gaitasunari eta gainerako inguruabar pertsonalei egokituta.

4.- Barneratze-neurri bat izan eta zigor-legearekin gatazkan dauden adingabeek Adingabeen Erantzukizun Penala arautzen duen urtarrilaren 12ko 5/2000 Legearen 57. artikuluan ezarritako eginbeharrak dituzte, eta, bereziki, honako hauek:

a) Zentroan egotea neurria amaitu arte, hargatik eragotzi gabe baimendutako kanpoko irteerak eta jarduerak.

b) Zentroko funtzionamendu-arauak errespetatu eta betetzea, baita zentroko langileen gidalerro edo jarraibideak ere, haiek beren eginkizun legitimoak betez emanak.

c) Zentroan lan egiten duten edo bizi diren guztien duintasuna eta eginkizuna errespetatzea.

d) Zentroko instalazioak eta eskura jartzen zaizkien baliabide materialak behar bezala erabiltzea.

e) Eskolako edo laneko jarduerak egitea, eta beren prestakuntzarakoak ere bai, direnak direla.

f) Ezarritako diziplina–neurriak betetzea.

g) Pazientearen Autonomia eta Informazio eta Dokumentazio Klinikoaren arloko Eskubide eta Betebeharrak arautzen dituen azaroaren 14ko 41/2002 Oinarrizko Legeak xedatutakoari jarraituz, beharrezkoak diren osasun–azterketa eta –proba guztiak egitea, bai adingabeak berak bai zentroan bizi diren edo lan egiten duten gainerako pertsonen duten osasun–eskubidea bermatzeko.

287. artikulua.– Jarraipen–plana.

1.– Kapitulu hau aplikatu behar zaien eta zigor–legearekin gatazkan dauden adingabe guztiak beren gizarte– eta familia–egoera baloratuko duen jarraipen–plan batean sartuko dira.

2.– Lurraldeko gizarte–zerbitzuek diseinatu eta gauzatu beharko dute jarraipen–plana.

3.– Lege honen 281. artikuluan ezarritako neurriren bat hartzea eragin duen indarkeriazko egintza sexu–askatasun edo –ukigabetasunaren aurkako edo genero–indarkeriako delitua izan badaiteke, jarraipen–planean genero–berdintasuneko prestakuntza–modulu bat sartu beharko da, eta horren helburua izango da jarrera ez–sexistak, errespetuzko ohiturak eta balio demokratikoak eskuratzen laguntzea.

288. artikulua.– Jagoletzari eta segurtasunari buruzko neurriak.

1.– Askatasunaz gabetzen duten neurriak betetzeko eta heziketa–taldeko bizikidetzarako heziketa–zentroetan jagoletza–jarduketak eta barne–segurtasunari buruzkoak egitearekin batera, erregelamenduz ezarritako eran eta maiztasunez ikuskapenak egin ahal izango dira lokal eta bulegoetan, eta bertan barneratutako adingabeen beren, arroparen eta objektuen miaketak ere bai.

2.– Jagoletza– eta segurtasun–neurriak gauzatzean, adingabeen intimitatea eta gauza pertsonalak errespetatzeko ahalegina egingo da, moduari, iraupenari, orduari eta maiztasunari erreparatuta; irizpide murriztailea gailenduko da neurri horiek erabiltzean, eta gaueko miaketak ekidingo dira, beti.

3.– Erregelamendu bidez ezartzen diren beharrezko euste–neurriak baino ezin izango dira erabili, lege honen 281. artikuluan aurreikusitako neurriren bat betetzen duten adingabeek indarkeriazko ekintzarik egin ez dezaten edo haiengan lesiorik gerta ez dadin, zentrotik ihes egin ez dezaten edo zentroko instalazioetan kalterik egin ez dezaten, edota zentroko langileek beren eginkizun legitimoetan aritzean jarraibideak eman eta jarraibide horien aurkako jarkitze aktibo edo pasiboaren aurrean.

4.– Bakarrik onartuko da, salbuespenez, barneratze–neurria betetzen duen pertsona bati eskumuturrak ekipamendu homologatuekin lotzea, baldin eta hori protokolo zorrotz baten pean egiten bada eta kalte gutxiagoko neurriak aplikatzea ezinezkoa bada.

5.– Nolanahi ere, eta inguruabarrak edozein direla ere, debekatuta dago pertsona bat ohe artikulatu bati edo objektu finko bati edo instalazioei edo objektu higigarriei ainguratutako objektu bati lotzean datzan euste mekanikoa.

6.– Euste–neurriak aplikatzean, indarra erabiltzen den kasu guztietan, medikuak azterketa fisikoa egin beharko du 48 orduko epean gehienez ere, eta dagokion mediku–agiria egingo du.

7.– Zentroetan aplikatutako euste–neurriak berehala komunikatu beharko zaizkie Adingabeen Epaitegiari eta Ministerio Fiskalari. Halaber, Gorabeheren Erregistro Liburuan idatziko dira, zentroko zuzendaritzak gainbegiratuko duena, eta adingabearen banakako espedientean, zeina eguneratuta eduki behar baita.

III. KAPITULUA **Diziplina–arabidea**

289. artikulua.– Diziplina–arabidea.

1.– Barneratze–neurriak dituzten adingabeei diziplina–neurriak ezarri ahal izango zaizkie hurrengo artikuluan ezarritako arau–hausteen kasuetan, betiere erregelamendu bidez ezarritako prozedurari jarraituz eta haien duintasuna une oro errespetatuz.

2.– Inoiz ere ezingo zaizkie ukatu eskubide hauek: elikatzekoa, osasun–laguntza jasotzekoa, derrigorrezko hezkuntza jasotzekoa eta komunikazio eta bisitak jasotzekoa.

3.– Diziplina–prozedura arautu egingo da askatasunaz gabetzen duten neurriak betetzeko eta heziketa–taldeko bizikidetzarako heziketa–zentroen erregelamendu bidezko garapenean. Nolanahi ere, prozedura horretan, nahitaez aurreikusi beharko da ezarritako zehapen–neurriak erregistro batean jasotzea, eta zehapena eragin duen arau–haustea eta zehapenaren aplikazioaren inguruabarrak adieraztea.

290. artikulua.– Diziplinazko arau–haustea diren egitateak.

1. Arau–haustek honela sailkatuko dira: oso astunak, astunak eta arinak; egitateen adingabe erantzuleak erabilitako indarkeriaren, nahitasunaren, emaitzaren garrantziaren eta ukituen kopuruaren arabera.

2.– Honako egitate hauek oso arau–hauste astuntzat joko dira:

a) Zentroan edozein pertsonari eraso, mehatxu edo hertsapena egitea.

b) Matxinada, borroka, eraso edo talde–iskanbiletan parte hartzea edo horiek egitera zirikatzea, baldin eta gero gertatu egiten badira.

c) Zentrotik ihes egiten saiatzea, edo horretarako laguntzea edo ihes egin egitea; edo baimen–aldi bat edo jarduera bat amaituta bertara ez itzultzea.

d) Zentroko langileek beren eginkizunak betetzen ari direla ematen dizkieten aginduak betetzeari uko egitea era aktibo eta larrian.

e) Zentroak adingabeen eskura jartzen dituen leku, material eta gauzei edo beste batzuen ondasunei nahita kalte egitea, hirurehun eurotik gorako galerak eraginez.

f) Zentroko gauzak, materialak edo ondasunak nahiz beste batzuen ondasunak ostea.

g) Zentroan alkoholdun edariak, droga toxikoak edo gai psikotropikoak edo sorgogarriak eduki edo kontsumitzea, edo zentrori horrelakoak sartzea, non eta medikuaren aginduz ez den.

h) Diziplinaren aurkako egintza astun batengatik ezarritako zigorra betetzeari uko egitea.

i) Egun batean hiru hutsegite astun egitea, edo astebetean bost.

3.– Honako egitate hauek arau–hauste astuntzat joko dira:

a) Norberaren nahiz taldearen higienerako, edo janzteko zein elikatzeko beharrezkoak diren ohitura eta ordutegiak ez betetzea, edo zentroko funtzionamendu–arauetan ezarritako beste ohitura batzuk ez betetzea, betiere zentroko bizitzari eta bizikidetza ordenatuari nahasterik eragiten bazaio.

b) Zentroan nornahi kalumniatu edo iraintzea, eta nornahiri zor zaion errespetu eta begiramenaren aurka larri huts egitea.

c) Barneratutako beste pertsona batzuk matxinatzera edo talde–iskanbilak egitera zirikatzea, pertsona horiek jarraitzea lortu gabe.

d) Zentrorra bertako funtzionamendu–arauak debekatutako gaiak edo gauzak sartzea edo gai horiek bertan eduki, erabili edo kontsumitzea, edo zentrotik atera edo ateraraztea.

e) Zentroak adingabeen eskura jartzen dituen leku, material eta gauzei edo beste batzuen ondasunei nahita kalte egitea, hirurehun eurotik beherako galerak eraginez.

f) Zentroan lan egiten duten langileek beren eginkizunak betetzen ari direla emandako aginduak ez betetzea, zentroko bizimoduari eta bizikidetza ordenatuari nahasteak eragiten zaizkionean.

g) Zorte– edo dema–jokoak antolatu edo horietan parte hartzea, baldin eta zentroko araudian debekatuta badaude.

h) Berri edo datu faltsuak zabaltzea, zentroaren funtzionamendu onari kalte egin nahirik.

i) Zentroan debekatuta dauden lekuetara edo sarbidea mugatua duten lekuetara sartzea behar den baimenik gabe.

j) Adingabe barneratuentzat zentroan antolatzen diren jardueretara ez azaltzea, justifikatutako arrazoirik gabe, edo jardueretatik egotzia izatea edo behar den baimenik gabe haietatik alde egitea.

k) Zentrotik beharrezko baimenik gabe ateratzea, edo zentroko funtzionamendu–arauak uzten duten baino beranduago itzultzea bertara.

l) Diziplinaren aurkako egintza arin batengatik ezarritako zigorra betetzeari uko egitea.

m) Egun berean hiru hutsegite arin egitea.

4.– Honako egitate hauek arau–hauste arintzat joko dira:

a) Norberaren nahiz taldearen higienerako, edo janzteko zein elikatzeko beharrezkoak diren ohitura eta ordutegiak ez betetzea, edo zentroko funtzionamendu– arauetan ezarritako beste ohitura batzuk ez betetzea, betiere zentroko bizitzari eta bizikidetza ordenatuari nahasterik eragiten ez bazaio.

b) Zentroan lan egiten duten langileek beren eginkizunak betetzen ari direla emandako aginduak ez betetzea, zentroko bizimoduari eta bizikidetza ordenatuari nahasterik eragin gabe.

c) Zentroko edozein pertsonari zor zaion errespetu eta begiramenaren aurka arinki huts egitea.

d) Zentroko funtzionamendu–arauak debekatu ez dituzten gauzak edo gaiak gehiegikeriaz edo era kaltegarrian erabiltzea.

e) Zentroak adingabeen eskura jartzen dituen leku, material eta gauzei edo beste pertsona batzuen ondasunei kalte eragitea ardurarik edo arretarik ezaz.

f) Barneratutako adingabearen eginbeharrak eta betebeharrak ez betetzea dakarren beste edozein egite edo ez-egite, zentroko bizitzari edo bizikidetza ordenatuari nahastea eragiten badio eta larritzat edo oso larritzat jotzen ez bada.

291. artikulua.– Diziplinazko arau–hausteen zehapena.

1.– Aurreko artikuluan aurreikusitako diziplinazko arau–hausteak diren egitateengatik Adingabeen Erantzukizun Penala arautzen duen urtarrilaren 12ko 5/2000 Lege Organikoaren 60. artikuluan aurreikusitako zehapenak baino ezingo dira ezarri.

2.– Proporzionaltasuna eta malgutasuna kontuan hartu beharreko irizpide orokorrak izango dira zehapenak ezartzean.

3.– Halaber, arau–haustea eragin duten egitateei aplikatu beharreko zehapena mailakatzeko, honako irizpide hauek hartuko dira kontuan:

a) Nerabearen adina, ezaugarriak eta hutsegitea egitean zer egoeratan dagoen.

b) Banakako hezkuntza–proiektua.

c) Egitatearen larritasun objektiboa.

d) Jokabidea berriro egitea edo berrerortzea; berrerortzea dagoela joko da arau–haustearen erantzukizuna duen pertsonak urte baten barruan izaera bereko arau–hauste bat baino gehiago egiten dituenean.

4.– Baldin eta, bitartekaritza–prozedura baten barruan, iraindutako pertsonari barkamena eskatzen bazaio, ondasunak itzultzen badira edo kalteak konpontzen badira, zehapenaren aplikazioa eten ahal izango da, betiere zehatzekoa den jokabide horretan berrerortzea gertatzen ez bada.

5.– Diziplina–prozedurak, beti, bermatu egingo ditu adingabearen eskubide hauek:

a) Entzuna izatekoa.

b) Frogak aurkeztekoa.

c) Berak izendatutako pertsona baten aholkua hartzekoa.

d) Barneratze–neurria ezarri zuen adingabeen epaileari errekurtoa aurkeztekoa, Adingabeen Erantzukizun Penala arautzen duen urtarrilaren 12ko 5/2000 Lege Organikoaren 60.7 artikulua aurreikusitakoaren arabera.

6.– Diziplina anitzeko heziketa–taldea osatzen duten profesioaletako edozeinen esku egongo da hutsegite arinei dagozkien zigorrak ezartzea, eta hutsegite astuneiei eta oso astuneiei dagozkien zehapenen aplikazioa zentroaren zuzendariaren edo arduradunaren esku egongo da. Xedapen hori gorabehera, badira kautelazko neurri batzuk berehala hartu beharrekoak, pertsonen edo gauzei kalterik ez eragiteko.

7.– Justiziaren arloan eskumena duen sailak adingabeen epaileari eta Ministerio Fiskalari komunikatu beharko die ezarritako edozein zehapen, hutsegite astun bati edo oso astun bati dagokionean.

8.– Erregelamendu bidez pizgarri–sistema egoki bat ezarri ahal izango da barneratutako adingabeen jokabide ona eta arduratsua sustatzeko.

IV. KAPITULUA **Neurriak betearaztearen jarduketa osagarriak**

292. artikulua.– Gizarteratzeko jarduketa osagarriak.

Neurriak betearazten dituzten zentro edo zerbitzuek adingabea gizarteratzen lagunduko duten beste jarduketa batzuk sustatu edo gauzatu ahal izango dituzte, baldin eta haren intereserako badira eta haren eta legezko ordezkariak dutenen adostasuna badute.

293. artikulua.– Babes–jardunarekiko bateragarritasuna.

Neurri judizial bat betetzen ari den pertsona foru–aldundietako baten tutoretzapean edo zaintzapean dagoenean, neurriaren betearazpen–programa eta banakako babes–plana modu koherentean eta eraginkorrean garatzeko beharrezkoak diren koordinazio–bideak ezarriko dira, eta, nolana ere, sinergia posibleak aprobetxatuko dira.

294. artikulua.– Neurriak betearazi ondorengo jarduketak.

1.– Neurri baten betearazpena amaitutakoan, ebaluazio bat egingo da, adingabeak gizarteratzeko behar dituen gizarte– eta hezkuntza–jarduketak zehazteko. Horretarako, behar den orientazioa eta laguntza eskainiko zaio, eta gizarteratzeko ekintza lagungarrietan laguntza jasotzeko edo parte hartzeko zerbitzu eta programetara bideratuko da.

2.– Eusko Jaurlaritzak, justiziaren arloan dituen eskumenak egikaritzuz eta beste administrazio publiko batzuekin elkarlanean, neurri judizial bat duten adingabeak gizarteratzeko eta laneratzeko programak eta laguntzak bultzatuko ditu, zehazki emantzipaziorako eta helduarorako trantsizio programak.

3.– Neurria amaitu ondoren oraindik ere adingabeak direnen eta foru–aldundiaren tutoretza edo zaintzapean dauden ebaluazioa eta prestaketa neurria amaitu baino gutxienez hiru hilabete lehenago egin behar dira, eskumena duen foru–aldundiarekin koordinatuta.

VIII. TITULUA

Erakundeen arteko lankidetzak– eta koordinazio–organoak, kontsulta–organoak eta gizarte–partaidetzako organoak

I. KAPITULUA

Erakunde arteko eta sektore arteko elkarlan, lankidetzak eta koordinaziorako organoak

295. artikulua.– Administrazioek lankidetzan eta koordinaturik jarduteko duten eginbeharra.

Lege honen 5. artikuluan ezarritako erantzunkidetasun–printzipioa aplikatuz, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek lankidetzarako eta koordinaziorako duten eginbeharra beteko dute, bai erakundeen artean bai sektoreen artean, ahalik eta koherentziarik, batasunik, eraginkortasunik eta efizientziarik handiena bermatzeko haurren eta nerabeen ongizatean eragina duten politiketan eta jarduketetan, eta haien garapen osoa eta harmonikoa edo haien eskubideak kaltetu ditzaketen egoeren prebentzioan, detekzioan eta babesean.

296. artikulua.– Haur eta Nerabeentzako Erakunde arteko eta Sektore arteko Organoa.

1.– Haur eta nerabeen arloan Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoen artean erakunde arteko eta sektore arteko lankidetzak eta koordinazioa antolatzeko, Haur eta Nerabeentzako Erakunde arteko eta Sektore arteko Organoa sortuko da, haur eta nerabeen arloan eskumena duen Eusko Jaurlaritzako sailari atxikita.

2.– Eusko Jaurlaritzak erregelamendu bidez arautuko ditu haren osaera, eginkizunak eta jarduteko araubidea. Araudi horretan, alde batetik, Eusko Jaurlaritzaren eta, bestetik, foru-aldundien eta udalen arteko ordezkariak paritarioa aurreikusi beharko da. Haurren eta nerabeen arloan eskumena duen Eusko Jaurlaritzako saileko sailburua izango da presidentea, eta haren kideek sailburuorde maila izan beharko dute Eusko Jaurlaritzaren ordezkariaren kasuan, diputatu maila foru-aldundien ordezkariaren kasuan, eta zinegotzi-maila udalen ordezkariaren kasuan.

3.– Funtzionamendu-araubidean jasota dituen gainera, Haur eta Nerabeentzako Erakunde arteko eta Sektore arteko Organoak honako eginkizun hauek izango ditu:

a) Parte hartzea oinarritzko politikak definitzen haurren eta nerabeen eskubideak sustatzeko, eta eskubide horiek kaltetzen edo urratzen dituzten egoerak prebenitzeko, detektatzeko eta babesteko.

b) Funtzionamenduari buruzko gidalerroak eta irizpide orokorrak ezartzeko adostasuna bideratzea.

c) Haurren eta nerabeen eskubideen sustapenean eta defentsan eragin zuzena izan behar duten lege-aurreproiektuei eta xedapen orokorren proiektuei buruzko nahitaezko txostenak egitea, bereziki arlo hauetan: osasuna, hezkuntza, kultura, jarduera fisikoa eta kirola, ingurumena, segurtasuna, justizia eta gizarte-zerbitzuak.

d) Haurren eta Nerabeen aurkako Indarkeriari aurre egiteko Estrategia Integralari buruzko nahitaezko txostenak egitea, bai eta eskubideak sustatzera edo eskubide horientzako egoera kaltegarri edo urratzaileak prebenitzera, detektatzera eta babestera bideratutako erakunde arteko beste edozein estrategia edo plangintza-tresnari buruzkoak ere.

e) Elkarlanerako eta lankidetzarako tresna eta protokolo bateratuak onestea.

e) Proba gisako antolakuntza- edo zerbitzu-ekimenak abian jartzea onestea, proiektu pilotu gisa, premia-egoeretan erantzun alternatiboa ematera bideratuak.

f) Haurren eta nerabeen eskubideak sustatzean eta defendatzean eragina duten arauzko foru- eta toki-xedapenei buruzko informazioa jasotzea, baita gai horietan eragina duten lurralde- eta toki-eremuko planak onesteari buruzkoa ere.

g) Hiru administrazio mailetan onetsitako aurrekontuez informazioa jasotzea, eta lege honen 4. artikuluan ezarritako aurrekontu-lehentasunaren printzipioa betetzen duten aurreikuspeni buruzkoa.

h) Haur eta Nerabeen Behatokiaren informazioa jasotzea arrisku-egoeran eta babesgabezia dauden haur eta nerabeak babesteko eremuan egindako jarduketan ebaluazioaren eta Haurren eta Nerabeen aurkako Indarkeriari aurre egiteko Estrategia Integralaren ebaluazioaren esparruan lortutako emaitzen inguruan.

i) Haurren eta Nerabeen Behatokiari agintzea beharrezkotzat edo interesgarritzat jotzen dituen azterlanak edo txostenak egin ditzan, eta organo horrek egiten dituen guztiei buruzko informazioa jasotzea.

297. artikulua.– Lurralde– eta toki–lankidetzarako teknikak haurtzaroaren eta nerabezeroaren eremuan.

1.– Erantzunkidetasun–eginbeharraren esparruan eta bakoitzak bere eskumenen eremuan, foru–aldundiek eta udalek erabaki dezakete lurralde– edo toki–mailako berariazko lan–guneak edo –taldeak eratzea, tartean diren arreta–sektoreen eta horietan esku hartzen duten eragile publiko nahiz pribatuen arteko elkarlana eta lankidetzak antolatzea bideratuak, sareko lana indartzeko eta, horrela, jarduera–formula bateratuak eta dimentsio anitzekoak bermatzeko, erantzun eraginkorrak eta koherenteagoak ematen laguntzeko.

2.– Lan–gune edo –talde horiek eragina izan dezakete, bai eskubideen sustapenean, bai, batez ere, osasunerako, hezkuntza–garapenerako, ongizate materialerako eta gizarteratzeko egoera kaltegarriak eta haurren eta nerabeen aurkako indarkeria–egoerak eta babesgabetasunarekiko zaurgarritasun–egoerak eta babesgabetasun–egoerak prebenitzeko, detektatzeko eta horietatik babesteko.

3.– Lan–guneak edo –taldeak modu iraunkorrean edo aldi baterako eratu ahal izango dira, gai koiunturalei buruz hitz egiteko, edo aztertu beharreko gaien izaerak edo garrantziak hala eskatzen duenean.

II. KAPITULUA

Organo aholku–emaileak eta partaidetzakoak

298. artikulua.– Partaidetza bermatzea.

1.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek parte hartzeko bide eraginkor eta bizkorak egongo direla bermatuko dute, herritar guztiek parte har dezaten errazteko eta, bereziki, zerbitzuetako eta gizarte–ekimeneko entitateetako eta merkataritza–ekimeneko entitate pribatuetako erabiltzaile eta profesionalak ordezkatzeko dituzten antolakundeek parte hartzea errazteko, haurren eta nerabeen inguruko sustapen–, prebentzio–, detekzio– eta arreta– eta babes–jarduketan plangintzan, funtzionamenduan eta ebaluazioan.

2.– Parte–hartze hori honako formula hauen bitartez egingo da:

a) Lege honetan aurreikusten diren organo aholku–emaileak eta partaidetzakoak.

b) Haurrek eta nerabeek artatu ohi dituzten zerbitzu eta zentroetan ezartzen diren parte hartzeko bide formalak.

c) Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek gai orokor edo berezi jakin batzuetan parte hartzeko antolatzen dituzten prozesuak, gai horiek haur eta nerabeei arreta emateko eremuan izan dezaketen interes bereziarengatik.

299. artikulua.– Haur eta Nerabeentzako Euskal Kontseilua.

1.– Haur eta Nerabeentzako Euskal Kontseilua sortuko da, administrazio publikoek –Eusko Jaurlaritzak, foru–aldundiak eta udalak– eta haur eta nerabeei arreta emateko eremuan esku hartzen duten gizarte–eragileek parte hartzeko berariazko foro gisa.

2.– Kontseilu hori Eusko Jaurlaritzan haurren eta nerabeen arloan eskumena duen sailari atxikita egongo da, eta Eusko Jaurlaritzak proposatu edo emandako lege–proiektuetarako, xedapen orokorretarako eta erregelamenduetarako kontsulta– eta aholku–organoa izango da, lege honetan aipatzen diren gaiei dagokienez.

3.– Haren osatura, eginkizunak eta jarduteko araubidea erregelamendu bidez zehaztuko ditu Eusko Jaurlaritzak.

300. artikulua.– Haur eta Nerabeen Foroa.

1.– Euskal Autonomia Erkidegoko Haur eta Nerabeen Foroa sortuko da, haur eta nerabeen eskubideetan eragina duten politika publikoetan parte-hartze zuzena sustatzeko eta ahalbidetzeko, eta Eusko Jaurlaritzak haur eta nerabeei dagozkien gaietan parte hartzeko eta kontsultatu eta entzunarazteko duten eskubidea eraginkor egiteko organo gisa. Eskubide hori jasota dago lege honen 53. artikuluan, eta organoa haur eta nerabeen arloan eskumena duen Eusko Jaurlaritzako sailari atxikita geratuko da, Jaurlaritzaren egitura hierarkikoan txertatu gabe.

2.– Nolanahi ere, foro horrek eginkizun hauek izango ditu:

a) Ekimenak proposatzea haurren eta nerabeen eskubideak sustatzeko edo biztanle-sektore horren bestelako premiei erantzuteko.

b) Haur eta nerabeen arloan ezarritako koordinazio- eta partaidetza-organoekin elkarlanean aritzea beren eginkizunetan dihardutenean, Eusko Legebiltzarra barne, baita Haurren eta Nerabeen Behatokiarekin ere, haurren eta nerabeen iritziak komunikatzeko bide gisa jardunez, hargatik eragotzi gabe haur eta nerabeei zuzeneko kontsulta egiteko prozedurak.

c) Kontsultatua izatea lege-aurreproiektuei eta xedapen orokorren proiektuei buruz, baldin eta zuzeneko eragina badute edo izan badezakete haur eta nerabeen eskubideak sustatu eta defendatzean osasunaren, hezkuntzaren, kulturaren, kirolaren, segurtasunaren, justiziaren eta gizarte-zerbitzuen eremuetan.

d) Haurren eta Nerabeen aurkako Indarkeriari aurre egiteko Estrategia Integrala prestatu, jarraipena egin eta ebaluatzen parte hartzea, bai eta eskubideak sustatzera edo eskubide horientzako egoera kaltegarri edo urratzaileak prebenitzera, detektatzera eta babestera bideratutako erakundeen arteko beste edozein estrategiatan edo plangintza-tresnatan ere.

e) Lege honetan edo beste arau batzuetan esleitzen zaion beste edozein eginkizun.

3.– Eusko Jaurlaritzak ezarriko ditu, erregelamendu bidez, organo horren osaera, ordezkaritza-formulak eta irizpideak, eginkizunak eta jarduteko araubidea.

4.– Bere eginkizunak betetzeko, kontsultaren xede diren gaiei buruzko informazioa eduki beharko du, haurrei eta nerabeei egokitutako formatu eta edukiarekin.

5.– Halaber, foru-aldundiek eta udalek, lurralde eta toki-mailan hurrenez hurren, haurrek eta nerabeek modu iraunkorrean zuzenean parte hartzeko gune edo organoak eratzea sustatu ahal izango dute.

IX. TITULUA

Haur eta nerabeentzako arretaren eremuko garapena eta hobekuntza

I. KAPITULUA

Informazioa eta arretaren kalitatea

301. artikulua – Haur eta Nerabeei buruzko Informazioko Euskal Sistema.

1.– Eusko Jaurlaritzak Haur eta Nerabeei buruzko Informazioko Euskal Sistema abiarazi, mantentze-lanak egin eta etengabe eguneratzea diseinatu eta bermatuko du. Bertan, haurren eta nerabeen bizitzako esparruei buruzko datu agregatuak eta adierazleak jasoko dira, haien premiei, haien osasunerako kaltegarriak diren egoerei, hezkuntza-garapenari, indarkeria-egoerei, babesgabetasun-egoerei, zigor-legearekiko gatazka-egoerei, eta haien premiei erantzuteko eta haiek babesteko hartutako neurriei buruzkoak.

2.– Politika transbertsalak planifikatzeko eta garatzeko funtsezko tresna da sistema hori, eta sare eta gailu informatiko eta telematikoak egituratzea eskatuko du, adierazleak egiteko behar diren datuak etengabe iraultzeko, eta etengabe eguneratzeko.

3.– Datu– eta adierazle–zerrenda eguneratu eta aldatu ahal izango da, betiere ezagutza zientifikoa eta profesionalean egindako aurrerapenek hala gomendatzen badute.

4.– Artikulu honetan xedatutakoa administrazio arteko eta sektore anitzeko elkarlanaren eta koordinazioaren esparruan egin beharko da, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publiko guztiak eta haurren eta nerabeen ongizatean eragina duen ekintza publikoko eremu guztiak inplika daitezten. Halaber, haurren eta nerabeen eremuan jarduten duten gizarte–ekimeneko entitateekin eta merkataritza–entitate pribatuekin koordinatu beharko da.

302. artikulua.– Haurren eta nerabeen arretaren kalitatea.

1.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen–eremuan, neurriak hartuko dituzte haurrei eta nerabeei lege honetan aurreikusitako jarduketa–eremuetan ematen zaizkien zerbitzuetako arretaren kalitatea bermatzeko, bai zerbitzu horiek zuzenean entitate publikoek ematen dituztenean, bai entitate pribatuek ematen dituztenean ere; eta, azken kasu horretan, bai gizarte–ekimenekoak direnean, bai merkataritza–entitateak direnean, eta hala erantzukizun publikoko zerbitzu bat emateko administrazioarekiko elkarlanaren esparruan egiten dutenean nola beren kontura egiten dutenean.

2.– Aurreko paragrafoan xedatutakoa haurrei eta nerabeei arreta eman ohi dieten zerbitzuak dauden eremu guztietan aplikatuko da, eta, bereziki, honako eremu hauetan:

a) Osasuna.

b) Hezkuntza.

c) Jarduera fisikoa eta kirola.

d) Kultura eta aisialdi hezigarria.

e) Indarkeriaren biktima diren edo babesgabetasun–egoeran dauden haur eta nerabeei arreta ematen dieten gizarte–zerbitzuak.

f) Aurreko apartatuan aipatutako herritarrei nahiz zigor–legearekin gatazkan dauden nerabeei arreta ematen dieten justizia–zerbitzuak, eta bereziki kontuan hartu beharko dira haurrak eta nerabeak bizi ohi diren zentroak.

3.– Aurreikuspen hori jarduketa–eremu guztietan aholkularitza–, balorazio– eta orientazio–eginkizunak betetzen dituzten zerbitzu teknikoei aplikatuko zaie, baita arreta–zerbitzu horiek berak eskaintzen dituzten zentro eta egiturei ere.

303. artikulua.– Arretaren kalitatea bermatzeko neurriak.

Aurrekoa betetzeko, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen–eremuan, neurri hauek hartuko dituzte:

a) Zerbitzu mota guztiek bete beharko dituzten betekizun materialak, funtzionalak eta langileen arlokoak zehaztea, ahal den neurrian arretaren kalitate–estandar baliozkotuetara egokituz, bai horniduran bai kualifikazioan.

b) Zuzeneko kudeaketako zerbitzu publikoen kasuan, horretarako behar diren bitarteko teknikoek, teknologikoez, materialez eta giza baliabideez hornituko dira, eta irisgarritasun unibertsala bermatuko da.

c) Gizarte-ekimeneko entitate eta merkataritza-entitate pribatuen titulartasuneko zerbitzuen kasuan, a) letran adierazitako betekizunak betetzen direla ziurtatzea, kasu bakoitzean aplikatzekoak diren baimen- eta ikuskapen-prozeduren esparruan.

d) Bereziki, arrisku- edo babesgabetasun-egoeran dauden haurrak eta nerabeak babesteko eremuan, bermatu behar da haur eta nerabeentzako zerbitzuetarako nahikoa postu hornituko dela, arreta pertsonalizatua emateko aukera emango duen ratioarekin; postu horiek betetzeak lehentasuna izango du postu horiek hutsik daudenean edo ordezteko premia dagoenean.

e) Eremu horretako profesionalen etengabeko prestakuntza eta gaitasunak hobetzea bultzatzea, haur eta nerabeen eskubideen inguruko sentsibilizazioa eta prestakuntza barne, hurrengo artikuluan ezarritako moduan.

f) Aholkularitza eta gainbegiratze profesionalerako eta kalitate-kontrolerako sistemak sustatzea haur eta nerabeentzako zentro, zerbitzu eta programetan.

g) Beren jarduketan-eremuan haur edo nerabeekin ohiko harremana duten jardueretan aritzen diren pertsona guztiek egiaztatu behar dute, Sexu Delitugileen eta Gizakien Salerosketako Delitugileen Erregistro Zentralak emandako ziurtagiri negatiboaren bidez, ez direla epai irmoz kondenatuak izan Zigor Kodearen azaroaren 23ko 10/1995 Lege Organikoaren VIII. tituluan tipifikatutako sexu-askatasunaren eta sexu-ukigabetasunaren aurkako edozein delitugatik, ezta Zigor Kodearen VII bis tituluan tipifikatutako gizakien salerosketako edozein delitugatik ere.

304. artikulua.– Prestakuntza.

1.– Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen-eremuan, urtero sustatu eta bermatuko dute prestakuntza espezializatua, hasieratikoa eta etengabea, haur eta nerabeen eskubideen arloari buruzkoa, adingabeekin ohiko harremana duten profesionalentzat.

2.– Prestakuntza horrek honako gai hauek jasoko ditu, gutxienez:

a) Lege honetan jasotako eskubideen edukia.

b) Tratu onaren kultura eta elkartzunean, ekitatean eta bereizkeriarik ezean oinarritutako harreman-moduak sustatzea.

c) Gatazketan harreman baketsuak aplikatzeko prestakuntza.

d) Lege honek aipatutako indarkeria mota oro prebenitzeko eta goiz detektatzeko heziketa.

e) Indarkeriaren zantzuak antzeman ondoren egin beharreko jarduketak.

f) Interneten, sare sozialen eta, oro har, informazioaren eta komunikazioaren teknologien segurtasuna eta erabilera seguru eta arduratsua, eta, oro har, erabilera intentsiboari eta jokabide-nahasmenduen sorrerari buruzko gaiak barne, haurren eta nerabeen aurkako online indarkeria mota ororen prebentzioa eta detekzioa hobetzeko helburuarekin.

g) Haur eta nerabeei tratu ona ematea, lege honen 26 a) artikuluan ezarritako moduan.

h) Arrisku-faktoreak eta indarkeriarekiko esposizio eta zaurgarritasun handiagoa identifikatzea.

i) Biktimizazio sekundarioa saihesteko mekanismoak.

j) Genero-erolek eta -estereotipoek haurrek eta nerabeek jasaten duten indarkerian duten eragina.

2.- Halaber, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumen-eremuan, edozein indarkeria motaren biktima diren adingabeekin ohiko harremana duten profesionali eskaini beharko diete, haien lekukotza entzuteari lotuta, helburu horietarako prestaketa eta espezializazio egokia bermatuko dien prestakuntza, eta, horretarako, lekukotza zorrotasunez, tentuz eta errespetuz lortzen dela bermatuko duten metodologiak eta praktikak eskaini beharko dizkiete, eta arreta berezia eskainiko zaio biktima gazteenei entzuteko prestakuntzari.

3.- Eusko Jaurlaritzak, bereziki, hezkuntzaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, bermatu beharko du berariazko prestakuntza jasotzen dutela hezkuntza integral eta inklusiboaren arloan lan egin ohi duten edo elkarlanean aritzen diren irakasle eta hezitzaileek, ikastetxe publikoetan nahiz pribatuetan, hala ordainduta nola ordainik jaso gabe egiten dutenek.

4.- Eusko Jaurlaritzak, justiziaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, sustatuko du abokatuen eta prokuradoreen elkargoek beren kideei honako berariazko prestakuntza honetarako irispidea eman diezaieten, bereziki ofiziozko txandan espezializazio-ikastaroak eskatzen zaizkienean:

a) Lege honetan aipatzen den haur eta nerabeen aurkako indarkeriaren alderdi material eta prozesalei buruzko prestakuntza, bai Barne-zuzenbidearen, bai Europar Batasuneko Zuzenbidearen eta Nazioarteko Zuzenbidearen ikuspegitik.

b) Haurren eta nerabeen eskubideei buruzko prestakuntza, Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmenari eta haren Ohar Orokorrei arreta berezia eskainita.

c) Haurren eta nerabeen aurkako indarkeriari aurre egiteko prestakuntza espezializatu eta etengaberako programak.

5.- Artikulu honetan aipatzen diren prestakuntza-jarduketa guztiak diseinatzean, genero-ikuspegia hartuko da kontuan bereziki, baita dibertsitate funtzionala duten, arraza-, etnia- edo nazio-jatorri askotarikoko, desabantaila ekonomikoak dituzten edo LGTBI kolektibokoak diren edo beste edozein aukera edo sexu-orientazio edo genero-identitate duten, edo bidaidarik gabeko migratzaileak diren haur eta nerabeen berariazko premiak ere.

6.- Ezartzen den prestakuntza espezializatua etengabekoa denez, diseinatu eta eskaintzen diren prestakuntza-programek gai izan beharko dute lege honetan araututako jarduketa-eremu bakoitzean artatutako herritarren premia berri eta askotarikoei erantzuteko.

305. artikulua.- Adingabeekin ohiko harremana duten lanbide, ofizio eta jardueretara jotzeko prozedurak eta betekizunak.

1.- Lanpostuetarako sarbide-prozedurak diseinatu beharko dira, profesionalak egokiak direla bermatzeko, artatutako pertsonen interes gorena kontuan izanda, bai langileak entitate publiko batean integratzen direnean, bai aurreko paragrafoan adierazitako elkarlan-formulen esparruan diharduen irabazi-asmorik gabeko entitate pribatu batean integratzen direnean ere.

2.– Nahitaezkoa izango da, adingabeekin ohiko harremana dakarren edozein lanbide, ofizio eta jardueratara jotzeko eta horretan aritzeko, epai irmo bidez kondenatua ez izatea Zigor Kodearen azaroaren 23ko 10/1995 Lege Organikoaren VIII. tituluan tipifikatutako sexu–askatasunaren eta sexu–ukigabetasunaren aurkako edozein delitugatik, ezta Zigor Kodearen VII bis tituluan tipifikatutako gizakien salerosketako edozein delitugatik ere. Horretarako, lanbide, ofizio edo jarduera horietara jo nahi duenak egoera hori egiaztatu beharko du eta, horretarako, Sexu Delitugileen eta Gizakien Salerosketako Delitugileen Erregistro Zentralaren ziurtagiri negatiboa aurkeztu.

3.– Lege honen ondoreetarako, adingabeekin ohiko harremana dakarten lanbide, ofizio eta jarduerak dira, beren izaeragatik eta esentziagatik, haur eta nerabeekin tratu errepikatua, zuzena eta erregularra dakartenak eta noizbehinkakoak ez direnak, baita, edozein kasutan ere, hartzaile nagusitzat adingabeak dituzten guztiak.

4.– Debekatuta dago enpresek eta entitateek lana ematea Sexu Delitugileen eta Gizakien Salerosketako Delitugileen Erregistro Zentralean aurrekaririk dutenei adingabeekin ohiko harremana izatea dakarten lanbide, ofizio eta jardueretan.

II. KAPITULUA

Haurren eta Nerabeen Behatokia

306. artikulua.– Izaera, atxikipena eta xedea.

Haurren eta Nerabeen Behatokia azterketarako, ebaluaziorako, elkarlanerako eta aholkularitza teknikorako organoa da, gizarte–zerbitzuen arloan eskumena duen sailari atxikia, eta bere eginkizuna da Euskal Autonomia Erkidegoko haurren eta nerabeen errealitatea eta lege hau aplikatuz garatutako politiken eragina etengabe aztertzea.

307. artikulua.– Eginkizunak.

Haurren eta Nerabeen Behatokiak eginkizun hauek beteko ditu:

a) Haurren eta nerabeen ongizatea eta haien eskubideak eraginkortasunez egikaritzea sustatzen laguntzea, dibulgazio–kanpainen bidez, gizarte osoa, familia eta haur eta nerabeak informatzeko, sentsibilizatzeke eta kontzientziazteke.

b) Haur eta nerabeen premiak eta bizi–baldintzak aztertzea, baita Haur eta Nerabeentzako Euskal Kontseiluan eta Haur eta Nerabeen Foroan egindako iradokizunak eta eskaerak ere, eskumena duten Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoei horiek hobetzeko jarduketak proposatzeko.

c) Autonomia–erkidegoko Administrazio Orokorraren eremuan egiten diren lege–aurreproiektuei eta erregelamendu–proiektuei buruzko txostenak egitea, lege honen 3.4 artikuluan aurreikusitako moduan.

d) Haurrei eta nerabeei arreta emateko eremuan Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek egiten dituzten jarduketak ebaluatzea, haurren eta nerabeen eskubideak zenbateraino bete diren aztertzea eta haien eskubideen urraketa–kasuak detektatzea barne.

e) Haurren eta Nerabeen aurkako Indarkeriari aurre egiteko Estrategia Integralaren betetze–mailari eta eraginkortasunari buruzko ebaluazio–txostena egitea, lege honen 127.4 artikuluan aurreikusitakoaren arabera.

f) Aholku ematea, informazioa ematea eta proposamenak eta gomendioak egitea haurren eta nerabeen ongizatean eta haien eskubideak egikaritzean eragina duten eremu guztietan

jarduteko ildo estrategikoei eta lehentasunei buruz, batez ere haurren eta nerabeen aurkako indarkeria prebenitzeko eta hari aurre egiteko, babesgabetasun–egoerak prebenitzeko eta halakoak gertatzen direnean haurrak eta nerabeak babesteko neurrien esparruan, baita zigor–legea urratzen duten jokabideak prebenitzeari eta jokabide horiek dituztenen gizarte–eta hezkuntza–arloko arreta bermatzeari dagokionez ere.

g) Haurren eta nerabeen eremuan adierazten dituzten prestakuntza–ekintzen diseinuan parte hartzea, eta, bereziki, haien eskubideak bermatu eta babesteko lanetan.

h) Haur eta Nerabeentzako Erakunde arteko Organoari eta Haur eta Nerabeentzako Euskal Kontseiluari aldian–aldian informazioa ematea, behatokiaren beraren ekimenez edo koordinazio– eta partaidetza–organo horiek eskatuta egindako txostenak eta azterlanak igorrita, eta, betiere behatokiak garatutako jarduketei buruzko urteko txostena eginda.

i) Ordenamendu juridikoa haur eta nerabeen premietara egokituta dagoen edo ez adieraztea eskumena duten administrazioei, eta araudi berriak egiteko edo lehendik daudenak aldatzeko proposamenak egitea.

j) Haur eta Nerabeei buruzko Informazioko Euskal Sistema kudeatzea, baita hura eguneratzea eta mantentzea ere.

k) Dokumentazio zientifikoa zabaltzeko jarduerak bultzatzea (azterlanak, inkestak, ikerketak eta argitalpenak).

l) Hedabideetan haur eta nerabeei buruzko informazioaren tratamendua hobetzea bultzatzea.

m) Kalitatea etengabe ebaluatzeko eta hobetzeko prozesu egiaztatuen aplikazioa sustatzea, premiak asetzean eta zerbitzuek funtzionatzean gertatzen diren disfuntzioak edo defizitak zehazten laguntzeko eta eremu horretan egiten diren jarduketak koordinatzeko, emaitzen alderagarritasuna bermatzen duten ebaluazio–tresnak erabiltzea errazte aldera.

n) Haurrak eta nerabeak artatzen eta babesten parte hartzen duten profesionalak sentsibilizatzen eta kontzientziatzen laguntzea, lege honetan jasotako jarduketa–eremu guztietan.

o) Estatuko, autonomia–erkidegoko, tokiko edo nazioarteko beste behatoki edo antzeko organo batzuekin aritzea eta haiekin harremanak mantentzea.

p) Helburu komunak lortzeko beste behatoki edo antzeko organo batzuekin elkarlanean aritzea, baita haurren eta nerabeen eremuan azterketak edo ikerketak sustatu edo bultzatzeko ere.

q) Behatokia atxikita dagoen sailak agintzen dizkion gainerako eginkizun guztiak.

308. artikulua.– Publizitatea.

Behatokiak Euskal Autonomia Erkidegoan haur eta nerabeek dituzten eskubideen egoera islatzen duten txostenak eta azterlanak argitaratuko ditu. Txosten eta azterlan horiek formatu eskuragarrietan editatu beharko dira, eta bertsio egokituak eduki beharko dituzte, haurrek eta nerabeek errazago ulertu ahal izan ditzaten.

309. artikulua.– Informazioa isilean gordetzeko eginbeharra.

Behatokia isilean arituko da haurrak eta nerabeak artatzearen eta babestearen eremuan, eta neurri egokiak hartuko ditu eskura duen informazio pertsonalaren eta, hala badagokio,

informazio hori jasota dagoen fitxategi edo erregistroen isilpeko tratamendua bermatzeko, intimitaterako eskubidea betez, Datu Pertsonalak Babesteko eta Eskubide Digitalak Bermatzeko abenduaren 5eko 3/2018 Lege Organikoan araututakoaren arabera.

X. TITULUA **Eskumen–arabidea**

310. artikulua.– Eusko Jaurlaritzaren eskumenak.

1.– Eusko Jaurlaritzari dagozkio eskumen orokor hauek:

a) Legegintza–ekimena Euskal Autonomia Erkidegoaren eskumen eksklusibokoak diren gaietan, edo lege–garapena esleituta duen gaietan, haurren eta nerabeen eskubideetan eragina dutenean, bai eta haur eta nerabeen arloan autonomia–erkidegoko legeria arau bidez garatzea.

b) Lege honen xede diren arloetan bete beharreko gidalerroak diseinatzea eta onestea, gainerako Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoekin elkarlanean, erakundeen arteko plangintzaren esparruan.

c) Haurren eta Nerabeen aurkako Indarkeriari aurre egiteko Estrategia Integrala diseinatzea eta onestea, gainerako Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoekin elkarlanean.

d) Autonomia–erkidegoko elkarlan– eta koordinazio–organoak eta organo aholku–emaileak eta parte hartzeko organoak egituratzeko eta eraginkortasunez jarduteko beharrezkoak diren neurriak hartzea.

e) Euskal Autonomia Erkidegoko Haur eta Nerabeen Kontseilua sortzeko eta haurrek eta nerabeek autonomia–erkidegoan zuzeneko parte–hartzea izatea sustatzeko neurriak hartzea.

f) Haurrei eta nerabeei buruzko informazio–sistema diseinatzea, abian jartzea, eguneratzea eta mantentze–lanak egitea.

g) Lege honetan eta sektoreko arauetan ezarritako debeku eta mugaketen errespetu eta aplikazio eraginkorraren gaineko kontrol–neurriak baliatzea, gai hauei dagokienez: substantzien kontsumoa edo hornidura; zeinahi formatako argitalpenen edo beste produktu batzuen kontsumoa edo hornidura; joko–establezimendu eta ikuskizun publikoetara joatea, eta ikuskizun publikoetan parte hartzea; baita hedabideei eta publizitateari lotutakoak ere.

h) Informazio– eta prestakuntza–ekintzak diseinatzea haurrekin eta nerabeekin harremanetan egon ohi diren zerbitzuetako profesionaleri edo zerbitzu horiek direla–eta haur eta nerabeekin harremanetan egon daitezkeeneri zuzenduta, haurren eta nerabeen eskubideen ingurukoak, horiek sustatzeko beharrekarekin eta haien garapen integralerako kaltegarriak diren egoerak prebenitu, detektatu eta babestu beharrekarekin lotutakoak.

i) Berriazko prestakuntza–ekintzak diseinatzea haurren edo nerabeen aurkako indarkeria–edo babesgabetasun–egoera posibleak detektatzen diren kasuetan jarduketa–protokoloak aplikatzeko.

j) Ikerkuntza sustatzea, Euskal Autonomia Erkidegoan haur eta nerabeen errealitatea hobeto ezagutzeko, beste eremu geografiko batzuetan arreta emateko formula berritzaileak detektatzeko eta ebidentzian oinarritutako praktikari laguntzeko.

k) Gizarte–ekimena sustatzea eta bultzatzea, baita herritarren parte–hartzea, asoziazionismoa eta boluntariora ere, bereziki, haur eta nerabeena.

l) Eusko Jaurlaritzak hornitu beharreko zerbitzuak ematen esku hartzen duten zerbitzu, zentro eta entitateei dagokienez, horiek baimentzea, homologatzea, ikuskatzea eta horiekin zehatze-ahala egikaritzea.

m) Hala badagokio, bere eskumenerako zerbitzuen prezio publikoak finkatzea.

n) Lege honek eta lege hau garatzeko arauak eta jarduketak-eremu bakoitzean aplikatu beharreko sektore-araudiak esleitzen dizkieten gainerako guztiak.

2.- Eusko Jaurlaritzari dagokio, haurrei eta nerabeei arreta eskaintzearekin zerikusia duten gaiak betearazteko eskumenean, zuzeneko ekintza:

a) Telefono bidezko orientazio, aholkularitza eta informazioa ematea, lege honen 19. artikuluan jasotako moduan.

b) Arrisku- eta babesgabezia-egoeren larritasuna zenbatekoa den baloratzeko tresna idatzi eta onartzea, erregelamendu-garapen bidez, haurrei eta nerabeei arreta eta babesa emateko udal eta lurralde mailako gizarte zerbitzuez ari garela.

c) Nazioarteko adopzioan bitartekaritza-lana egiten ari diren erakundeak egiaztatze betearazpen-funtzioa, eta eremu horretako gaien jarraipena, ikuskaritza eta kontrola, ekintzen sustapen eta promozioarekin batera.

3.- Lege honen II. tituluan jasotako haurren eta nerabeen eskubideak eta eginbeharrak sustatzeari dagokionez, Eusko Jaurlaritzari dagokio, kasuan-kasuan dagozkion sailen bitartez, bere eskumenerako eremu materialean III. tituluan ezarritako sustapen-eginkizunak betetzea, eta, bereziki, familia-politikaren, osasunaren, hezkuntzaren, kirolaren, kulturaren, ingurumenaren, ingurunearen eta mugikortasunaren, lan-ingurunearen, informazioaren, informazioaren eta komunikazioaren teknologien, eta kontsumoaren eremuetan jasotakoak.

4.- Lege honen IV. tituluan jasotako haurren eta nerabeen osasunerako, hezkuntzarako, ongizate materialerako eta gizarteratzerako egoera kaltegarriak prebenitzeko, detektatzeko eta horiei arreta emateko eremuan, Eusko Jaurlaritzari dagokio, kasuan-kasuan eskumena duten sailen bitartez, honako eginkizun hauek betetzea:

a) Gaixotasunak eta nahasmenduak prebenitzeko, detektatzeko eta haiei arreta emateko jarduketak, honako hauek barne: garapenaren nahasmenduak, obesitatea, elikadura-jokabidearen nahasmenduak, sexu- eta ugalketa-osasunarekin zerikusia duten baldintzak, osasun mentaleko nahasmenduak eta mendekotasunak eta haurrek eta nerabeek eragindako edo jasandako istripuak prebenitzeko eta halakoetan arreta emateko jarduketak. Honako hauek sartzen dira jarduketak horien barruan:

- Arreta goiztiarra ematea garapenaren nahasmenduak edo horretarako arriskua dituzten haurrei, foru-aldundiekin elkarlanean eta koordinatuta.
- Foru-aldundiekin elkarlanean, lege honen 113. artikuluan ezarritako moduan, parte hartzea gizarte- eta osasun-arloko egoitza-unitateak sortzen eta funtzionarazten gizarte- eta osasun-arloko arreta aldi berean behar izatea dakarten osasun mentaleko nahasmenduak eta mugaketa funtzional larriak dituzten haur eta nerabeentzat.
- Unitate terapeutiko-hezigarriak sortzea eta mantentzea, legearen 114. artikuluan xedatutako moduan, hezkuntza- eta pedagogia-arloko arreta aldi berean behar izatea dakarten osasun mentaleko nahasmenduak dituzten haur eta nerabeak artatzeko.

b) Eskolagabetzea eta eskola-absentismoa prebenitzeko, detektatzeko eta horiei arreta emateko jarduketak, udalen elkarlanarekin egoera horiek detektatzeko, eta eskola-porrota prebenitzeko, detektatzeko eta horri arreta emateko jarduketak.

c) Ongizate materialerako eta gizarteratzeko kaltegarriak diren egoerak prebenitzea, detektatzea eta arreta ematea, honako jarduketa hauen bidez:

- Haur eta nerabeei eragiten dieten pobrezia-egoerak prebenitzera eta ezabatzerantz bideratutako jarduketak, batez ere laneratzeko neurrien bidez, familien zorra berregituratzeko mekanismoen bidez, beren ardurapean seme-alabak dituzten familiei laguntza ekonomikoa emanez, eta diru-sarrerak bermatzeko mekanismoen bidez.
- Bizitegi-bazterketa prebenitzeko, detektatzeko eta horri arreta emateko jarduketak, etxebizitzarako irispidea errazten duten neurrien bitartez.
- Gizarte-bazterketa prebenitzeko jarduketak, eskubideak egikaritzea erraztuz eta desabantaila ekonomiko eta sozialeko egoeran dauden familietako haur eta nerabeei zuzendutako ekintza positiboko neurriak hartuz.

5.- Haur eta nerabeen aurkako indarkeria-egoerak prebenitzearen eta halako egoeren biktima diren haur eta nerabeak detektatzearen, babestearen eta suspertzearen eremuan, lege honen V. tituluan jasotakoan, Eusko Jaurlaritzari dagokio, kasuan-kasuan eskumena duten sailen bitartez, honako eginkizun hauek betetzea:

a) Haurren eta Nerabeen aurkako Indarkeriari aurre egiteko Estrategia Integrala eta Sektoreko Protokoloak diseinatzea eta onestea, gainerako Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoekin elkarlanean, baldin eta estrategia horiek beren jarduketa-eremu materialeko alorren bati eragiten badiote.

b) Familia-eremuko, eskolako eta kiroleko indarkeria prebenitzeko neurriak antolatzea – bereziki, hazkuntzan, familia eta lana bateragarri egiten eta gurasokidetasunean laguntzeko neurriak–, eta baita komunikazioaren teknologia berrien bidez gauzatutako indarkeria prebenitzeko neurriak antolatzea ere.

c) Indarkeria-egoerak detektatzen laguntzea, eta, horretarako, neurriak ezartzea bere eskumen-eremu materialeko zerbitzuetan komunikazio-eginbeharra betetzeko, hala nola osasun-zerbitzuetan, heziketa-zentroetan, gizarte-zerbitzuetan –bereziki, familia-bitartekaritzako zerbitzuak, haur eta nerabeentzako gizarte-informazioko zerbitzua eta indarkeriaren biktima diren emakumeei informazioa eta arreta emateko zerbitzua–, eta Ertzaintzan.

d) Eusko Jaurlaritzaren eskumen-eremu materialeko zerbitzuek –bereziki, osasun-zerbitzuek, ikastetxeek, gizarte-zerbitzuek, Ertzaintzak eta zerbitzu judizialek– honako neurri hauek hartzea: berehalako sorospena eta arreta ematea, haurra edo nerabea babestea, eta haien eskubideen defentsa eta egikaritzea bermatzea.

e) Osasun-zerbitzuek eta ikastetxeek indarkeriaren biktima diren haur eta nerabeen suspertze fisiko eta psikikoa errazteko neurriak hartzea.

6.- Lege honen VI. tituluan jasota dauden babesgabetasun-egoerak prebenitzeko, detektatzeko eta horiei arreta emateko eremuan, Eusko Jaurlaritzari dagokio, haur eta nerabeen arloan eskumena duen sailaren bitartez, honako eginkizun hauek betetzea:

a) Foru-aldundiek eremu horretan egiten dituzten jarduketak koordinatzea, prozedurak homogeneizatzea helburu dela eta emaitza komunak lortzea ziurtatzeko eta bermatzeko, bereziki bidaidetik gabeko edo familiako erreferenterik gabeko adingabe migratzaileei eragiten dieten jarduketetan.

- b) Babesgabetasuna prebenitzeko jarduketak, sentsibilizazio-jarduketan bidez.
- c) Hazkuntza-eginkizunetan laguntzeko neurriak eta familia-gatazka edo -krisialdiko egoeretan laguntzeko neurriak antolatzea.
- d) Babesgabetasun-egoerak detektatzeko jarduketak egitea, eta, horretarako, neurriak ezartzea bere eskumen-eremu materialeko zerbitzuetan komunikazio-eginbearra betetzeko; bereziki, osasun-zerbitzuetan, ikastetxeetan, gizarte-zerbitzuetan eta Ertzaintzan.
- e) Jaurlaritzaren eskumen-eremu materialeko zerbitzuek -bereziki, osasun-zerbitzuek, ikastetxeek, gizarte-zerbitzuek, Ertzaintzak eta zerbitzu judizialek- honako neurri hauek hartzea: berehalako sorospena eta arreta ematea, haurra edo nerabea babestea, eta haien eskubideen defentsa eta egikaritzea bermatzea.
- f) Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legearen 40.3 artikulua bere eskumenekotzat jotako gizarte-zerbitzuak eskaintzea, babesaren arloan: babesgabetasun-egoeran dauden haur eta nerabeentzako gizarte-informazioko zerbitzua, etxeko indarkeriaren edo sexuagatiko indarkeriaren biktima diren emakumeei informazioa eta arreta emateko zerbitzuak, familia-bitartekaritzako zerbitzu integrala eta familia-elkargunea.
- g) Familia-eremuan indarkeria prebenitzeko neurriak antolatzea, eta, bereziki, hazkuntzan, familia eta lana bateragarri egiten eta gurasokidetasunean laguntzeko neurriak.
- h) Arriskuan edo babesgabezia dauden haur eta nerabeak babesteko zereginean aritzen diren zerbitzuek eta zentroek bitarteko material eta funtzionalen nahiz giza baliabideen aldetik bete behar dituzten betekizunak arautzea.
- i) Arriskuan eta babesgabezia dauden haur eta nerabeak babesteko eremuan egindako jarduketak ebaluatzea, Haurren eta Nerabeen Behatokiaren bitartez.
- j) Iritzi publikoa sentsibilizatzea dibulgazio-kanpainak antolatuz eta komunitatean haurren eta nerabeen eskubideak defendatzeko neurri positiboak sustatuz.

7.- Lege honen VI. tituluari jasotako nazioarteko adopzioaren eremuan, Eusko Jaurlaritzari dagokio, haur eta nerabeen arloan eskumena duen sailaren bitartez, honako eginkizun hauek betetzea:

- a) Nazioarteko aldeko akordioak egitea nazioarteko adopzioaren arloan, tratatuak ez direnak, lege honen 265. artikuluan aipatzen direnak.
- b) Administrazio publikoekin eremu horretako ekintza koordinatzea eta, bereziki, foru-aldundiek gai horretan egiten dituzten jarduketak koordinatzea, prozedurak homogeneizatu eta helburu eta emaitza komun berberak lortuko direla ziurtatzeko eta bermatzeko.
- c) Nazioarteko Adopzioko bitartekaritza-erakundeak egiaztatzea, baita emandako egiaztagiria bertan behera uztea edo kentzea ere.
- d) Nazioarteko Adopzioko Erakunde egiaztatuek egiten duten bitartekaritza-jardueraren kontrolatzea, ikuskatzea eta haren jarraipena egitea.
- e) Nazioarteko adopzioko erakunde egiaztatuek garatutako bitartekaritza-jardueraren aurka aurkezten diren nazioarteko adopzioaren arloko gorabeherak, kexak eta erreklamazioak izapidetzea, Euskal Autonomia Erkidegoko lurraldean bizi diren pertsonen buruzko espedienteak izapidetzeari dagokionez.

f) Nazioarteko adopzioa sustatu eta erraztea, eta, horretarako, egoki iritzitako hedapen-, informazio-, eta laguntza-bitartekoak erabiltzea.

8.– Eusko Jaurlaritzari dagokio, justizia–arloan eskumena duen sailaren bitartez, honako eginkizun hauek betetzea jokabide arau–hausleen prebentzioaren eta zigor–legearekin gatazkan dauden adingabeen gizarte– eta hezkuntza–arloko arretaren eremuan, lege honen VII. tituluari jasotakoan:

a) Prebentzio–jarduketak.

b) Zigor–legearekin gatazkan dauden adingabeei dagokienez adingabeen epaileek hartutako neurriak betearaztea.

c) Lege honen 288. artikuluan jasotako jagoletza– eta segurtasun–neurriak betearaztea.

d) Zigor–legearekin gatazkan dauden adingabeei ezarritako neurri judizialak betearazteko behar diren baliabide materialak eta giza baliabideak jartzea.

e) Zigor–legearekin gatazkan dauden eta adin penalik ez duten adingabeei gizarte– eta hezkuntza–arloko arreta ematen aritzen diren zerbitzu eta zentroek baliabide materialen, baliabide funtzionalen eta giza baliabideen aldetik bete behar dituzten betekizunak arautzea.

f) Zigor–legearekin gatazkan dauden adingabeei ezarritako neurri judizialak betearazteko zerbitzu eta zentro propioak sortu, mantendu eta kudeatzea, eta, orobat, ikuskatzea.

g) Neurri judizial jakin batzuk aplikatzeko hitzarmen edo akordioak dituzten zerbitzu eta zentroak irekitzeko baimena ematea, horiek erregistratzea eta homologatzea, ikuskatzea eta ebaluatzea.

h) Zigor–legearekin gatazkan dauden adingabeei ezarritako neurri judizialen betearazpenaren eta jarraipenaren berri ematea Ministerio Fiskalari eta adingabeen epaileari, baita neurri estrajudizialen berri ere.

i) Arlo honetan jarduteko programak planifikatu, landu eta ebaluatzea.

j) Zigor–legearekin gatazkan dauden adingabeekin esku hartzen duten polizia–agintariei prestakuntza emateko aholkularitza teknikoa ematea.

k) Adingabeen epaitegiekin, fiskaltzekin eta zigor–legearekin gatazkan dauden adingabeei arreta eskaintzen esku hartzen duten gainerako entitateekin egin beharreko koordinazioa.

l) Lantalde psikosozial espezializatuen jarduketak koordinatzea Agintaritzaren Judizialari eta Ministerio Fiskalari laguntza ematen betetzen duten eginkizunetan, Adingabeen Erantzukizun Penalari buruzko urtarrilaren 12ko 5/2000 Lege Organikoak ezarritakoari jarraikiz.

m) Aurreko apartatuan aipatutako lantalde psikosozial espezializatuen osaera eta funtzionamendua arautzea.

n) Zigor–legearekin gatazkan dauden adingabeei gizarte– eta hezkuntza–arloko arreta emateko entitate laguntzaileak homologatzea.

o) Adin penalik ez duten adingabe arau–hausleei arreta eskaintzeko eremuan esku hartzeko programak ebaluatzea.

p) Iritzi publikoa dibulgazio–kanpainak antolatuz sentsibilizatzea.

311. artikulua.– Foru–aldundien eskumenak.

1.– Foru–aldundiei dagokie, beren eskumenen lurralde–eremuan, honako eginkizun orokor hauek betetzea:

- a) Erregelamenduak egiteko ahala, beren zerbitzuak antolatzeko.
- b) Beren erantzukizunpean hornitu beharreko zerbitzuen plangintza egitea, egon daitekeen autonomia–erkidegoko plangintzarekin bat etorriz, hala badagokio.
- c) Hala dagokionean, beren eskumeneko zerbitzuen prezio publikoak ezartzea.
- d) Haur eta Nerabeei buruzko Informazioko Euskal Sistemari informazio eguneratua ematea.
- d) Haur eta Nerabeentzako Erakunde arteko Organoaren barruan, gainerako administrazio publikoekin koordinatzea beren jarduketak, eta Haur eta Nerabeen Euskal Kontseiluan duen parte–hartzea ere.
- e) Beren lurraldean dauden titulartasun pribatuko zerbitzu eta zentroak baimentzea eta, hala badagokio, homologatzea, eta zerbitzu eta zentro horiek ikuskatzea eta haiei buruzko zehapen–ahala egikaritzea, salbu eta udalen ikuskapen–eskumenen barruan sartzan badira, bai eta beren titulartasunekoetan ere.
- f) Gizarte–ekimena sustatzea eta bultzatzea, baita herritarren parte–hartzea, asoziazionismoa eta boluntarioritza ere, bereziki, haurrenak eta nerabeenak.
- g) Adingabeen egoerari buruzko txostenak egitea, sektoreko legeriak adingabeen babesaren arloan eskumena duten entitate publikoei berariaz esleitzen dizkien egoerei buruzkoak.
- h) Lege honek eta lege hau garatzeko arauak eta jarduketa–eremu bakoitzean aplikatu beharreko sektore–arudiak esleitzen dizkieten beste eskumen orokor eta espezifiko guztiak.

2.– Haurren eta nerabeen eskubideak eta eginbeharrak sustatzeko eremuan, lege honen III. tituluari jasota dagoenean, foru–aldundiei dagokie beren eskumenen lurralde–eremuan honako eginkizun hauek betetzea:

- a) Bakoitzaren eskumen materialean sartzan diren eremuetako sustapena.
- b) Beren zerbitzuetan eta foru–erantzukizuneko zerbitzuak ematen diharduten entitateetan haurren eta nerabeen eskubideak eta eginbeharrak sustatzea.
- c) Eusko Jaurlaritzarekin elkarlanean aritzea, haur eta nerabeen eskubideak sustatzeko azken horri esleitutako eskumenak egikaritzen.

3.– Lege honen IV. tituluari jasotako haurren eta nerabeen osasunerako, hezkuntzarako, ongizate materialerako eta gizarteratzerako egoera kaltegarriak prebenitzeko, detektatzeko eta horiei arreta emateko eremuan, foru–aldundiei dagokie, beren eskumenen lurralde–eremuan, honako eginkizun hauek betetzea:

- a) Gaixotasunak eta nahasmenduak prebenitzea, detektatzea eta haiei arreta ematea, honako hauek barne: garapenaren nahasmenduak, obesitatea, elikadura–jokabidearen nahasmenduak, sexu– eta ugalketa–osasunarekin zerikusia duten baldintzak, osasun mentaleko nahasmenduak eta mendekotasunak eta haurrek eta nerabeek eragindako edo jasandako istripuak prebenitzeko eta halakoetan arreta emateko jarduketak, honako hauen bitartez:

- Arreta goiztiarra garapen-nahasmenduak dituzten edo horiek izateko arriskua duten haurrei, Eusko Jaurlaritzarekin elkarlanean eta koordinatuta.
- Eusko Jaurlaritzarekin elkarlanean, lege honen 113. artikuluan ezarritako moduan, parte hartzea gizarte- eta osasun-arloko egoitza-unitateak sortzen eta funtzionarazten gizarte- eta osasun-arloko arreta aldi berean behar izatea dakarten osasun mentaleko nahasmenduak eta mugaketa funtzional larriak dituzten haur eta nerabeentzat.

b) Arrisku-egoeran edo babesgabezia-egoeran dauden haur eta nerabeen eskolagabetzeko, absentismoko eta eskola-porroteko egoerak prebenitzea, detektatzea eta horiei arreta ematea, haur eta nerabeen babesaren esparruan esku hartzen dutenean, edo haur eta nerabeen tokiko eta lurraldeetako foroetan parte hartzen dutenean.

c) Ongizate materialerako eta gizarteratzeko kaltegarriak diren egoerak prebenitzea, detektatzea eta arreta ematea, honako baldintza hauetan:

- Gizarteratzearen sustapena, kulturaren edo kirolaren eremuko jardueretarako irispidea erraztuz, baita gizarte-zerbitzuetatik kanpo geratzea prebenitzera espresuki bideratutako programetarakoa ere.
- Gizarte- edo bizitegi-bazterketako egoeran dauden haurrak eta nerabeak detektatzea, gizarte-larrialdiak koordinatzeko foru-zerbitzuen bidez edo gaueko harrera-zentroen bidez.
- Gizarte- edo bizitegi-bazterketako egoeran dauden haur eta nerabeei arreta ematea, etxebizitzarako irispidea erraztuz eta gizarteratzeko laguntzak emanez.

4.- Haurren eta nerabeen aurkako indarkeria egoerak prebenitzeko, detektatzeko eta haietatik babesteko eremuan, lege honen V. tituluari jasota dagoenean, foru-aldundiei dagokie beren eskumenen lurralde-eremuan honako eginkizun hauek betetzea:

a) Haurren eta Nerabeen aurkako Indarkeriari aurre egiteko Estrategia Integrala eta Sektoreko Protokoloak diseinatu eta onesten parte hartzea, baldin eta protokolo horiek beren jarduketan-eremuko eremuren bati eragiten badiote.

b) Familia-eremuan indarkeria prebenitzeko, detektatzeko eta hartatik babesteko neurriak antolatzea, eta, bereziki, familiarekin gizarte- eta hezkuntza-arloan edo arlo psikosozialean esku hartzeko zerbitzuen bitartez.

c) Indarkeria-egoerak detektatzen laguntzea, beren eskumen-eremu materialeko zerbitzuetan komunikazio-eginbeharra betetzeko behar diren neurriak ezarriz.

d) Gizarte Larrialdietarako Koordinazio Zerbitzua ematea; zerbitzu horrek haurren eta nerabeen aurkako indarkeria-kasuak berehala detektatzen eta horietan arreta ematen jardungo du, familia-eremuan nahiz komunitatekoan gertatzen direnean.

e) Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legearen 41.3 artikulua beren eskumenekotzat jotako lurralde-zerbitzuak eskaintzea, haurren eta nerabeen aurkako indarkeria-egoerei erantzuteko egokiak izan daitezkeenak, eta, zehazki, honako hauek:

- Etxean tratatu txarren biktima izan diren emakumeentzako egoitza-zentroak eta emakumeentzako beste egoitza-zerbitzu batzuk.
- Etxeko tratatu txarren eta sexu-erasoen egoeretan laguntza soziojuridikoa eta psikosoziala emateko zerbitzua, 2.7.5 apartatuan aurreikusia, biktimei laguntzeko eta erasotzaileei laguntzeko bi modalitateetan.

5.– Lege honen VI. tituluan araututako babesgabetasun–egoerak prebenitzeko eta detektatzeko eta egoera horietan dauden haurrak eta nerabeak babesteko eremuari dagokionez, foru–aldundiei dagokie, beren eskumenen lurralde–eremuan, honako eginkizun hauek betetzea:

a) Haurrak eta nerabeak babesteko lurralde–zerbitzura udaletako gizarte–zerbitzuek edo Agintaritza Judizialak, Ministerio Fiskalak edo beste entitate, instantzia edo erakunde publiko batzuek bideratutako babesgabetasun–egoerak aztertzea, ikertzea, baloratzea eta, hala badagokio, egiaztatzea.

b) Arrisku larriko egoeretan esku hartzea, familia–eremuko, gizarteko eta hezkuntzako esku–hartze proiektuaren bidez, eta detektatutako premiei erantzuteko zerbitzu egokienak antolatzea.

c) Arrisku–egoera deklaratzeko, larritzat jo denean, eta lege honetan jasotako kasuetan.

d) Babesgabezia–egoeretan esku hartzea, babesgabezia–deklarazioaren bidez, tutoretza beren gain hartuz eta zaintza–modalitatea zehaztuz.

e) Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legearen 41.3 artikulua bere eskumenekotzat jotako lurralde–zerbitzuak eskaintzea, arrisku larrian edo babesgabezian dauden haur eta nerabeak artatzeko egokiak direnean, eta zehazki:

- Familiekin gizarte– eta hezkuntza–arloan eta arlo psikosozialean esku hartzeko zerbitzua.
- Etxeko tratu txarren eta sexu–erasoen egoeretarako laguntza soziojuridikoa eta psikosoziala emateko zerbitzua.
- Egoitza–harrerako baliabideak, modalitate guztiak, jokabide–arazoak dituzten adingabeei berariaz zuzendutako zentroak barne.

f) Emantzipaziorako eta helduarorako trantsizio–programak eskaintzea, bai haurren eta nerabeen babesaren eremuan, bai gizarteratzearen eremuan.

g) Pertsona edo familia boluntarioen laguntza– eta mentoretza–zerbitzuak sustatzea.

h) Aurreko letran aipatutako zerbitzu eta zentro horiek baimentzea, erregistratzea, homologatzea eta ikuskatzea.

i) Harrera– eta adopzio–eskaerak egiten dituzten pertsonen eta, hala badagokio, haien familiei prestakuntza ematea eta haien jarraipena egitea.

j) Espainiatik Europar Batasuneko beste estatu kide batera edo 1996ko urriaren 19ko Hagako Hitzarmenaren parte den estatu batera adingabeak mugaz haraindi hartzeko egindako eskaera, baldin eta adingabea Euskal Autonomia Erkidegoan bizi bada edo foru–aldundiak hartutako babes–neurriren bat badu.

k) Adingabeen mugaz haraindiko Espainiarako harrera–eskaerei buruzko ebaluazioa eta txostena egitea, harrera Euskal Autonomia Erkidegoan egingo denean. Eskaera horiek Europar Batasuneko estatu kide batek edo Hagako 1996ko urriaren 19ko Hitzarmenaren parte den estatu batek igorri beharko ditu.

l) Oro har, herritarrak sentsibilizatzea familia–harrerari dagokionez.

6.– Zigor–legearekin gatazkan dauden adingabeen inguruko prebentzioaren, detekzioaren eta haien arretaren eremuan, lege honen VII. tituluan jasota dagoenean, foru–aldundiei dagokie beren eskumenen lurralde–eremuan honako eginkizun hauek betetzea:

a) Jokabide arau–hausleak prebenitzen laguntzea; batez ere, babesaren eremuko egoitza–baliabideetako harrerapekoen artean.

b) Eusko Jaurlaritzarekin elkarlanean aritzea adingabeen neurriak betearazi ostean gizarteratzeko jarduketak abian jartzen.

c) Haurren eta nerabeen babesaren esparruan, zigor–arloan tipifikatutako egitateen egile diren hamalau urtetik beherakoei arreta ematea, Adingabeen Erantzukizun Penalari buruzko urtarrilaren 12ko 5/2000 Lege Organikoaren arabera erantzukizunik eskatzen ez zaien neurrian, eta betiere pertsona horiek arrisku larrian edo babesgabezia–egoeran badaude.

312. artikulua.– Udalen eskumenak.

1.– Udalei dagokie, beren eskumenen lurralde–eremuan, eginkizun orokor hauek betetzea:

a) Erregelamenduak egiteko ahala, beren zerbitzuak antolatzeko.

b) Beren erantzukizunpean eman beharreko zerbitzuen plangintza egitea, egon daitekeen autonomia–erkidegoko eta lurraldeko plangintzarekin bat etorritz, hala badagokio.

c) Hala dagokionean, beren eskumenerako zerbitzuen prezio publikoak ezartzea.

d) Haur eta Nerabeei buruzko Informazioko Euskal Sistemari informazio eguneratua ematea.

e) Haur eta Nerabeentzako Erakunde arteko Organoaren barruan, gainerako administrazio publikoekin koordinatzea bere jarduketak, eta Haur eta Nerabeen Euskal Kontseiluan duen parte–hartzea ere.

f) Beren titulartasuneko zerbitzu eta zentroak eta beren lurraldean kokatutako titulartasun pribatukoak ikuskatzea eta zehapen–ahala egikaritzea.

g) Gizarte–ekimena sustatzea eta bultzatzea, baita herritarren parte–hartzea, asoziazionismoa eta boluntarioritza ere, bereziki, haur eta nerabeena.

h) Lege honek eta lege hau garatzeko arauak eta jarduketa–eremu bakoitzean aplikatu beharreko sektore–arudiak esleitzen dizkieten beste eskumen orokor eta espezifiko guztiak.

2.– Haurren eta nerabeen eskubideak sustatzeko eremuan, lege honen III. tituluaren jasotakoan, udalei dagokie beren lurralde–eremuan honako eginkizun hauek betetzea:

a) Bakoitzaren eskumen materialean sartzen diren eremuetako sustapena.

b) Eusko Jaurlaritzarekin elkarlanean aritzea haur eta nerabeen eskubideak sustatzeko azken horri esleitutako eskumenak egikaritzen.

c) Beren zerbitzuetan eta udal–erantzukizuneko zerbitzuak ematen diharduten entitateetan haurren eta nerabeen eskubideak eta eginbeharrak sustatzea.

3.– Lege honen IV. tituluaren jasotako haurren osasunerako, hezkuntzarako, ongizate materialerako eta gizarteratzerako egoera kaltegarriak prebenitzeko, detektatzeko eta horiei arreta emateko eremuan, udalei dagokie, beren eskumenen lurralde–eremuan, honako eginkizun hauek betetzea:

a) Irakaskuntzaren programazioan eta eskola-absentismoa jagoten parte hartzea, eskolagabetze-egoerak barne, erakundeen arteko elkarlanaren eta koordinazioaren esparruan.

b) Gizarteratzea sustatzea, kulturaren, aisialdiaren edo kirolaren arloko jardueretarako sarbidea erraztuz, baita gizarte-zerbitzuetatik bazterkeria prebenitzera espresuki bideratutako programetarako ere.

c) Gizarte- edo bizitegi-bazterketako arriskuan dauden haurrak eta nerabeak detektatzea eta egoera horiei arreta ematea.

4.- Haurren eta nerabeen aurkako indarkeria egoerak prebenitzeko, detektatzeko eta haietan arreta emateko eremuan, lege honen V. titulu jasota dagoenean, udalei dagokie beren eskumenen lurralde-eremuan honako eginkizun hauek betetzea:

a) Haurren eta Nerabeen aurkako Indarkeriari aurre egiteko Estrategia Integrala eta Sektoreko Protokoloak diseinatzen eta onesten parte hartzea, baldin eta protokolo horiek beren jarduketa-eremuko eremuren bati eragiten badiote.

b) Familia-eremuan indarkeria prebenitzeko, detektatzeko eta hartatik babesteko neurriak antolatzea, hala familia-eremuan nola komunitatekoan; bereziki, udaltzaingoaren zerbitzuen bidez, gizarte- eta hezkuntza-arloan edo arlo psikosozialean esku hartzeko zerbitzuen bidez edo beste udal zerbitzu batzuen bidez.

c) Haurren eta nerabeen aurkako indarkeria-egoerei buruz ezarritako komunikazio-eginbearra edo komunikazio-eginbear kualifikatua betez komunikatutako kasuak baloratzea, babesgabetasun-egoerarik dagoen ala ez ebazteko, eta, hala bada, VI. titulu jasotako aurreikuspenetara egokitzeko.

d) Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legearen 42.4 artikulua bere eskumenekotzat jotako udal gizarte-zerbitzuak eskaintzea, haurren eta nerabeen aurkako indarkeria-egoerei erantzuteko egokiak izan daitezkeenak.

e) Aurreko letran aipatutako zerbitzu eta zentroak ikuskatzea eta zehapen-ahala egikaritzea.

5.- Lege honen VI. titulu araututako babesgabetasun-egoerak prebenitzeko eta detektatzeko eta egoera horietan dauden haurrak eta nerabeak babesteko eremuari dagokionez, udalei dagokie, beren eskumenen lurralde-eremuan, honako eginkizun hauek betetzea:

a) Babesgabetasunarekiko zaurgarritasun-egoerak eta arin eta neurritsutzat jotako arrisku egoerak prebenitzea, goiz detektatzea, aztertzea, baloratzea, diagnostikatzea eta artatzea; eta arrisku larri edo babesgabeziakotzat jotzen dituzten egoerak foru-aldundietara bideratzea.

b) Arrisku arin eta neurritsuko egoeretan esku hartzea, familia-eremuko, gizarteko eta hezkuntzako esku-hartze proiektua prestatuz.

c) Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legearen 42.4 artikulua bere eskumenekotzat jotako udal gizarte-zerbitzuak eskaintzea, zaurgarritasun-egoeran edo arrisku-egoera arinean edo neurritsuan dauden haur eta nerabeak artatzeko egokiak direnean.

d) Aurreko letran aipatutako zerbitzu eta zentroak ikuskatzea eta zehapen-ahala egikaritzea.

e) Iritzi publikoa sentsibilizatzea dibulgazio-kanpainak antolatuz eta komunitatean haurren eta nerabeen eskubideak defendatzeko neurri positiboak sustatuz.

6.- Adingabe arau-hausleen gizarte- eta hezkuntza-arloko arretaren eremuan, lege honen VII. tituluari jasotakoan, udalei dagokie beren eskumenen lurralde-eremuan honako eginkizun hauek betetzea:

a) Eusko Jaurlaritzarekin elkarlanean aritzea, neurri judizialak aplikatzeko, neurri horiek udaletako komunitate-ingurunean garatu behar direnean.

b) Haurren eta nerabeen babesaren esparruan, zigor-arloan tipifikatutako egitateen egile diren hamalau urtetik beherakoei arreta ematea, Adingabeen Erantzukizun Penalari buruzko urtarrilaren 12ko 5/2000 Lege Organikoaren arabera erantzukizunik eskatzen ez zaien neurrian, salbu eta arreta ematea foru-aldundiari badagokio baloratu delako arrisku larrian edo babesgabezia-egoeran daudela.

XI. TITULUA

Arau-hauste eta zehapen administratiboak

I. KAPITULUA

Arau-hausteak

313. artikulua.- Subjektu erantzuleak.

1.- Arau-hausteen erantzukizuna kapitulu honetan tipifikatutako arau-haustea egiten duen pertsona fisiko edo juridikoari egotziko zaio, eta, solidarioki, jagoteko eginbeharra hautsi duelako erantzule den entitatearen, zentroaren edo zerbitzuaren titularrari, halako hausterik izan bada.

2.- Titulu honek zehazten dituen arau-hausteak berariazko sektore-araudian ere tipifikatuta badaude, azken horri jarraituko zaio. Ondore horretarako, egindako salaketa edo ofiziozko jarduketak eskumena duen administrazioari edo organoari helarazi behar zaizkio.

3.- Zehapen-prozedurak legezko ordezkariari administrazio-erantzukizunak badakarzkie, agintaritzaren zehatzaileak horren berri eman beharko dio Ministerio Fiskalari, gerta daitekeelako erantzukizun zibilak eratorzea.

4.- Administrazio-erantzukizuna dakarten egintzak Zigor Kodearen arabera ere delitutzat tipifikatu badaitezke, zehapen-espedituearen izapideak bertan behera utzi beharko dira harik eta dagokion ebazpen judiziala eman arte.

314. artikulua.- Arau-hauste administratiboak.

1.- Lege honen aurkako arau-hauste administratibotzat joko dira kapitulu honetan tipifikatzen diren egite eta ez-egite guztiak.

2.- Arau-hausteak arinak, astunak edo oso astunak izan daitezke, adingabearen interes gorenari erreparatuz, babestutako ondasun juridikoen garrantziaren arabera eta zehaztutako jokabideek eragiten duten kaltearen edo kalte-arriskuaren arabera.

315. artikulua.- Arau-hauste arinak.

Arau-hauste arina izango da lege honetan arau-hauste astun edo oso astun gisa tipifikatutako edozein, baldin eta adingabeei ez badakarkie kalte fisiko edo psikologikorik.

316. artikulua.– Arau–hauste astunak.

Arau–hauste astunak izango dira jokabide hauek:

1. Arau–hauste arinak berriro egitea.
2. Haurren eta nerabeen eskubideen eremuan aplikatzekoa den araudia ez betetzea, baldin eta horrela haiei kalte larriak eragiten bazaizkie.
3. Hedabideen bitartez edo irispide publikorako aukera ematen duen beste edozein bitartekoren bidez haur edo nerabeen irudi, identitate edo datu pertsonalak zabaltzea, haurren edo nerabeen ohorean, irudian eta intimitatean bidegabe sartzea dakarrenean, nahiz eta haien edo haien legezko ordezkarien adostasuna eduki.
4. Gurasoek edo guraso–ahalaren berezko eginkizunak betetzeko ordezkatzatzen dituztenek ez betetzea beren ardurapean dagoen haur edo nerabeak derrigorrezko ikasketak benetan eta era eraginkorrean egin ditzan zaintzeko eginbeharra, baldin eta ez–betetze horrek behin eta berriz ez joatea eragiten badu eta, erregelamenduzko araudiaren arabera, eskola–absentismoa bada.
5. Haurrak eta nerabeak lege honek debekatzen edo mugatzen dituen ikuskizunetara joatea edo bertan parte hartzen uztea.
6. Haur eta nerabeei lege honek debekatzen edo mugatzen dituen jarduerak egiten uztea, edo lege honek eduki edo zerbitzu kaltegarrietarako irispiderik ez izatea bermatzeko ezartzen dituen eginbeharrek ez betetzea.
7. Lege honetan adingabeei produktuak edo substantziak saltzeko, dispentsatzeko edo hornitzeko ezarritako debeku edo murrizketaren bat ez betetzea.
8. Lege honetan haurren programazioaren arloan eta haurrei eta nerabeei zuzendutako publizitatearen arloan jasotako arauak ez betetzea.
9. Osasun–zentroak edo osasun–langileak jaioberria identifikatzeko daukaten betebeharrak ez betetzea indarrean dagoen araudiaren arabera.
10. Administrazio-ko agintaritzek edo langileek ez entzutea adingabe bati ebazpena eman aurretik, baldin eta entzutea espresuki aurreikusita badago berari eragiten dion administrazio–prozedura batean.
11. Haur edo nerabe bat egon daitekeen arrisku– edo babesgabekeria–egoeraren berri ez ematea eskumena duen administrazio publikoari edo beste agintaritzara publiko bati.
12. Abandonatua, galduta edo etxetik ihes eginda dagoen haurra edo nerabea ez uztea eskumena duen administrazio publikoaren edo beste agintaritzara publiko baten esku, edo, hala badagokio, haren familiaren esku, hogeita lau orduko epearen barruan.
13. Haurren eta nerabeen babesaren arloan ematen diren administrazio–ebazpenak ez betetzea edo horiek betearaztea galaraztea.
14. Lege honen 16, 17 eta 18. artikuluetan ezarritako komunikazio–eginbeharra ez betetzea.
15. Haur eta nerabeak babesten aritzen diren profesionalak ez betetzea haurren eta nerabeen datu pertsonalen inguruko konfidentzialtasun–eginbeharra eta horiek isilean edukitzekoa.

16. Haurrei edo nerabeei arreta emateko zentroak edo zerbitzuak irekitzea horien titular diren entitateek lege honetan ezarritako administrazio–baimenak eskuratu gabe, edo zentro edo zerbitzu horiek ixtea, aldez aurretik komunikatu gabe.
17. Entitate titularrek edo langileek zentro edo zerbitzu mota bakoitzerako ezarrita dagoen berariazko araudia ez betetzea, baldin eta horrek haurrei edo nerabeei kalte larriak eragiten badizkie.
18. Zentroen edo zerbitzuen xedearekin bat datozen eta haurren eta nerabeen premiei dagozkien tratamendua eta arreta ez ematea, horrek haiei kalte nabarmenak eragiten badizkie.
19. Zentro edo zerbitzuetako titularrek, langileek edo laguntzaileek haur edo nerabeei diziplina–neurriak edo haien eskubideak mugatzeko neurriak aplikatzea, zentro horiek arautzen dituen araudian ezarritakoa gaindituz edo araudian horri buruz xedatutakoa bete gabe.
20. Zentroetako titularrek edo langileek diru–kopuruak jasotzea emandako zerbitzuen prezio edo ordain gisa, Administrazioak horretarako baimenik eman ez duenean.
21. Irabazi–asmorik gabekotzat jotako zentro edo zerbitzuetan irabaziak egiteko jokabideak gauzatzea edo babestea.
22. Haur edo nerabe bat familian hartzea ondoren adoptatzeko asmoz, babesaren arloan eskumena duen entitateak esku hartu gabe.
23. Zerbitzuak edo zentroak ikuskatu eta ebaluatzeko eta horien jarraipena egiteko eskumena duen administrazio publikoaren jarduketak eragozte, oztopatzea eta zailtzea zentro eta zerbitzu horietako titularrek edo langileek, zeinahi modutan.
24. Zentro eta zerbitzuetarako laguntza eta dirulaguntza publikoak esleitu ziren helburuez bestetarako erabiltzea.
25. Familia–elkarguneetarako, haurrak eta nerabeak babesteko zentroetarako edo legearekin gatazkan dauden adingabeen gizarte– eta hezkuntza–arloko arreta–zentroetarako irispidea eragozte horiek gainbegiratu eta kontrolatu behar dituzten funtzionarioei.
26. Funtzionarioek zerbitzu eta zentroen ikuskapen–, gainbegiratze– eta kontrol–lanetan egiten dituzten errekerimenduak ez betetzea.
27. Haurrak edo nerabeak babesteko egoitza–harrerako zentroetan edo askatasunaz gabetzen duten neurriak betetzeko eta heziketa–taldeko bizikidetzarako heziketa–zentroetan adingabeen zaintza egikaritzea, behar den administrazio–gaikuntzarik gabe.
28. Familia–harrerako edo adopzioko prozesuetan dauden eta dibertsitate funtzionala duten haur edo nerabeen aurkako bazterketako, bereizkeriako edo haien aukera–berdintasunerako oztopoak ez kentzeko praktikak sustatzea.
29. Bitartekaritza–jarduerak egitea nazioarteko adopzioan, horretarako egiaztatuta egon gabe.
30. Ez betetzea nazioarteko adopziorako erakunde egiaztatuek nazioarteko adopzioaren arloko araudiaren arabera bete behar dituzten eginkizunak eta adopziorako beren burua eskaintzen duten pertsonekin egindako kontratuan xedatutakoa.

31. Adoptatzaileek foru–aldundiari edo erakunde egiaztatuari ez ematea behar dituzten informazioa, dokumentazioa eta elkarrizketak, adoptatuaren jatorrizko herrialdeko agintaritzak eskudunak eskatzen dituen adopzio osteko jarraipen–txostenak egiteko beharrezkoak direnak, edo beste betebeharrak ekonomiko edo material batzuk ez betetzea, beharrezkoak direnak txosten horiek atzerriko agintaritzak eskatutako denboran eta moduan jaso ahal izan ditzan.
32. Adopzio osteko izapideak aurreikusitako epean ez egitea, baldin eta izapide horiek egin behar badituzte adoptatzaileek beren seme edo alaba adoptatuaren jatorrizko herrialdeko legeriaren edo autonomia–erkidegoko araudiaren arabera.

317. artikulua.– Arau–hauste oso astunak.

Arau–hauste oso astunak dira honako hauek:

1. Arau–hauste astunak berriro egitea, hau da, hiru urteko epean antzeko arau–hauste astun bat baino gehiago egitea, administrazio–bidean ebazpen irmoz hala egin dela deklaratu bada.
2. Arau–hauste astunak diren egite eta ez–egiteak, baldin eta kalte edo galera itzulezinak badakartzate adingabearen eskubideetarako.
3. Adingabea ematea edo jasotzea, adopzioaren legezko prozedurak saihestuz, inolako konpentsazio ekonomikorik gabe, seme–alabatasunaren antzeko harremana ezartzeko, edo emate horretan bitartekari izatea.
4. Adingabe baten zaintzaren egikaritzea esleituta dutenek haren duintasunari eragiten dion tratu apalesgarria ematea, eta lege honetan aitortu zaizkion eskubideak urratzea eta kalteren bat eragitea.

318. artikulua.– Arau–haustea berriro egitea.

Zehatzeko araubide honen ondoreetarako, arau–haustea berriro egin dela ulertuko da arau–hausteen erantzule diren pertsonak urte baten barruan izaera bereko arau–hauste bat baino gehiago egiten badute eta ebazpen irmo batek hala gertatu dela deklaratu badu.

319. artikulua.– Arau–hausteak preskribatzea.

1.– Lege honetan jasotako arau–hausteek urtebete igaro ondoren preskribatuko dute arinak direnean; hiru urte igarotakoan, astunak direnean; eta bost urte igarotakoan, arau–hauste oso astunak direnean.

2.– Arau–haustea egin zen egunetik hasita kontatuko da arau–haustearen preskripzio–epea. Preskripzio–epea eten egingo da zehapen–prozedura abiarazten denean, interesduna jakitun bada; preskripzio–epeari berrekin egingo zaio, baldin eta zehapen–espedientea hilabetez baino gehiagoz geldiarazita egon bada, ustezko erantzulari egotzi ezin zaion arrazoi batengatik.

II. KAPITULUA

Zehapenak

320. artikulua.– Zehapen motak.

Aurreko artikuluetako arau–hausteengatik honako zehapen hauetako bat edo batzuk ezarriko dira:

- a) Ohartarazpena.
- b) Isuna.
- c) Dirulaguntzak kentzea edo lankidetzak hitzarmena azkentzea.
- d) Finantzaketa publikoa eskuratzeko debekua, 5 urte arteko epean.
- e) Zentro edo zerbitzu osoa edo haren zati bat aldi baterako ixtea, bi urterako gehienez.
- f) Zentro edo zerbitzu osoa edo haren zati bat behin betiko ixtea.
- g) Arau-haustea egin duen pertsona fisikoa edo zentro edo zerbitzuaren titular den pertsona fisikoa edo juridikoa aldi baterako ezgaitzea, gehienez ere bost urterako; hain zuzen ere, haurrei eta nerabeei arreta ematen aritzen diren zentro edo zerbitzuen titular izateko edo haurrei eta nerabeei arreta eskaintzeko lanbideetan aritzeko ezgaitzea.
- h) Arau-haustea egin duen pertsona fisikoa edo zentro edo zerbitzuaren titular den pertsona fisikoa edo juridikoa aldi baterako ezgaitzea, sei eta hogeitun urte arteko eperako; hain zuzen ere haurrei eta nerabeei arreta ematen aritzen diren zentro edo zerbitzuen titular izateko edo haurrei eta nerabeei arreta eskaintzeko lanbideetan aritzeko ezgaitzea.

321. artikulua.– Zehapenak mailakatzea.

1.– Isunen zenbatekoa eta gainerako zehapenen munta zehazteko, eskumena duen organoak mailakatze-irizpide hauek hartuko ditu aintzat:

2.– Aurreko artikulua ezarritako zehapenen mailakatzea ezartzeko, honako irizpide hauek hartuko dira kontuan, bereziki:

- a) Erruduntasun-maila edo nahita egina izatea.
- b) Jokabide arau-hauslearen jarraitutasuna edo iraunkortasuna.
- c) Arau-haustea eragin dezakeen edozein bereizkeria mota.
- d) Eragindako kalteen izaera, ukituen heldutasun-, adin- eta zaugarritasun-baldintzak eta haien kopurua kontuan hartuta.
- e) Arau-haustea berriro egitea.
- f) Arau-hausleak lortutako onura.
- g) Administrazioak aurrez egindako ohartarazpenak edo errekerimenduak ez betetzea.
- h) Eragindako kalteak berez konpontzea, legezkotasuna borondatez betetzea edo arau-hausleak bere ekimenez akatsak konpontzea, zehapen-espedientea ebatzi aurretik.

322. artikulua.– Zehapenak aplikatzea.

1.– Zehapenak honela aplikatuko dira:

- a) Arau-hauste arinengatik, ohartarazpena edo 10.000 eurorainoko isuna ezarriko da.
- b) Arau-hauste astunengatik 10.001 eta 100.000 euro bitarteko isunak ezarriko dira.

c) Arau–hauste oso astunengatik 100.001 eta 600.000 euro bitarteko isunak ezarriko dira.

2.– Aurreko paragrafoaren arabera ezar daitezkeen isunak gorabehera, arau–hauste astunak edo oso astunak egiten direnean, arau–haustearen inguruabarrak zeintzuk diren kontuan hartuta, eskumena duen agintaritza zehatzaileak honako erabaki hauek hartu ahal izango ditu, aurrekoez gain:

a) Dirulaguntzak kentzea edo lankidetzak–hitzarmena errebokatzea.

b) Autonomia–erkidegoko administrazio publikoen zeinahi eratako dirulaguntza publikoak eskuratzeko debekua; arau–haustea astuna bada, gehienez bi urteko eperako, eta oso astuna bada, bi eta bost urte arteko eperako.

c) Zentro edo zerbitzu osoa edo haren zati bat gehienez urtebeterako ixtea, arau–haustea astuna bada, eta bi urterainoko eperako ixtea edo behin betiko ixtea zentro edo zerbitzu osoa edo haren zati bat, arau–haustea oso astuna bada.

d) Arau–haustea astuna bada, arau–haustea egin duen pertsona fisikoa edo zentro edo zerbitzuaren titular den pertsona fisikoa edo juridikoa aldi baterako ezgaitzea, gehienez ere bost urterako; hain zuzen ere, haurrei eta nerabeei arreta ematen aritzen diren zentro edo zerbitzuen titular izateko edo haurrei eta nerabeei arreta eskaintzeko lanbideetan aritzeko ezgaitzea.

e) Arau–haustea oso astuna bada, arau–haustea egin duen pertsona fisikoa edo zentro edo zerbitzuaren titular den pertsona fisikoa edo juridikoa aldi baterako ezgaitzea, sei eta hogeitau urte arteko eperako; hain zuzen ere, haurrei eta nerabeei arreta ematen aritzen diren zentro edo zerbitzuen titular izateko edo haurrei eta nerabeei arreta eskaintzeko lanbideetan aritzeko ezgaitzea.

323. artikulua.– Zehapenen publizitatea.

1.– Arau–hauste astun edo oso astunen kasuan, eskumena duen organoak zehapen–espedientearen ebazpenean erabaki ahal izango du ezarritako zehapenak Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkarian argitaratzea, irmo bihurtu ondoren. Ebazpenak argitaratzeko kostua zigortutako pertsonaren edo entitatearen kontura izango da.

2.– Arau–haustearen erantzulea hedabide sozial bat edo publizitate–bitarteko bat bada, zehapen gisa metatu ahal izango da zehapen–ebazpena jendaurrean zabaltzea, zehatutako hedabide edo bitarteko bera erabiliz, agintaritza zehatzaileak ezarritako baldintzetan.

3.– Argitaratzean, subjektu erantzuleen izen–abizenak edo sozietate–izena adierazi behar dira, baita arau–hausteen mota eta izaera ere.

324. artikulua.– Zehapenak preskribatzea.

1.– Lege honetan aurreikusitako zehapen arinek urtebetera preskribatuko dute, hiru urteren buruan astunek, eta bost urteren buruan oso astunek.

2.– Zehapenen preskripzio–epearen kontaketa hasiko da zehapena ezartzen duen ebazpena betearazi ahal den egunaren edo ebazpenaren aurkako errekurtsoa aurkezteko epea amaitu den egunaren biharamunetik. Preskripzio–epea eten egingo da zehapen–prozedura abiarazten denean, interesduna jakitun bada; preskripzio–epeari berrekin egingo zaio, baldin eta zehapen–espedientea hilabetez baino gehiagoz geldiarazita badago, ustezko erantzuleari egotzi ezin zaion arrazoi batengatik.

III. KAPITULUA

Prozedurazko xedapenak

325. artikulua.– Zehapen–prozedura.

1.– Lege honen xede diren gaietan zehapen–espedienteak hasi, bideratu eta ebazteko eskumena duten organoek aplikatu beharreko zehapen–prozedura da kasu bakoitzean eskumena duten administrazio publikoen eskumen–eremuetan aplikagarriak diren zehapen–prozeduraren arauetan ezartzen dena.

2.– Prozedura hori aplikatuko da Euskal Autonomia Erkidegoko Herri Administrazioen Zigorrezko Ahalmenari buruzko otsailaren 20ko 2/1998 Legean eta Administrazio Publikoen Administrazio Prozedura Erkidearen urriaren 1eko 39/2015 Legean eta Sektore Publikoaren Araubide Juridikoaren urriaren 1eko 40/2015 Legean ezarritako zehapen–arloko printzipio orokorrak eta prozedura errespetatuz.

326. artikulua.– Organo zehatzaileak.

1.– Udalek eta foru–aldundiek zehapen–ahala izango dute lege honek haiei esleitutako eskumenen gaietan. Zehapena zein organok ezarri behar duen erakunde horien berorien araudiaren arabera zehaztuko da.

2.– Eusko Jaurlaritzak zehapen–ahala izango du lege honek esleitutako eskumenen gaietan; osasunean, hezkuntzan, gizarte–zerbitzuetan, justizian, kulturean, hirigintzan, herritarren segurtasunean, kontsumoan, kontsumitzaileen defentsan eta beste arlo batzuetan eskumena duten sailek horretarako izendatzen dituzten organoei egokituko zaie ahal hori erabiltzea, arau–haustea haien eskumenaren jarduketaren eremuan gertatzen denean.

327. artikulua.– Behin–behineko neurriak.

1.– Halaber, zehapen–prozedura ebazteko eskumena duen organoak, behin hura hasitakoan, egoki irizitako behin–behineko neurriak ezarri ahal izango ditu, eman daitekeen administrazio–ebazpenaren eraginkortasuna bermatzeko aldera, prozeduraren amaiera egokia bideratzeko, arau–haustearen ondorek iraun dezaten eragozteko, eta interes orokorren eskakizunak bermatzeko.

2.– Nolanahi ere, haurren eta nerabeen osotasun fisikoa eta morala babesteko beharrezkoak diren behin–behineko neurriak hartu beharko dira.

Lehen xedapen gehigarria.– Euskal Autonomia Erkidegoan osasun mentaleko arazoak dituzten haur eta nerabeei emandako gizarte– eta osasun–arloko arretari buruzko diagnostikoa.

1.– Lege hau indarrean sartu eta bi urteko epean, diagnostiko orokor eta espezifikoko bat egin eta onetsiko da, Euskal Autonomia Erkidegoan osasun mentaleko nahasmenduak dituzten haur eta nerabeei gizarte– eta osasun–arloko arreta ematearekin zerikusia duten alderdi guztiena, eta arlo horretako Liburu Zuri bihurtuko da.

2.– Diagnostiko horrek oinarritzko helburu hauek izango ditu:

a) Osasun mentaleko nahasmenduak dituzten haur eta nerabeentzako gaur egungo gizarte– eta osasun–arloko arreta Euskal Autonomia Erkidegoan zein egoeratan dagoen ezagutzea, eskura dauden baliabideei, haien aprobetxamenduari eta laguntza–jardueraren antolaketari dagokienez.

b) Haurrak eta Nerabeak Zaintzeko eta Babesteko otsailaren 18ko 3/2005 Legea onetsi zenetik azken urteotan erakundeen arteko elkarlanaren esparruan egin diren jarduketak nagusiak detektatu, deskribatu eta aztertzea, eta lortutako emaitzen, indarguneen eta ahultasunen balorazioa egitea.

c) Gizarte- eta osasun-arloko arretaren premia eta gabeziak, hobetzeko alor eta aukerak, eta arretaren kalitatea hobetzea ahalbidetzen duten erronkak identifikatzea.

3.- Diagnostikoak, halaber, azken txosten-proposamen bat ere jasoko du. Txosten horretan, Euskal Autonomia Erkidegoan gizarte- eta osasun-arloko arretarik onena lortzeko beharrezkotzat jotzen diren neurri eta politikei buruzko ondorioak eta gomendioak jasoko dira, bertako baliabideak ahalik eta modu eraginkorrenean aprobetxatzen direla bermatzeko, eta dauden premiak ahalik eta modu egokienean aseko dituen erantzuna emateko.

4.- Diagnostikoa egiteko, batzorde tekniko bat eratuko da, Osasun Mentalari buruzko Euskadiko Aholku Batzordearekin batera. Batzorde hori haurren eta nerabeen arloan eskumena duen sailari atxikita egongo da, eta batzorde horren osaeran parte hartu beharko dute Eusko Jaurlaritzan osasun-arloan eskumena duen saileko, Osakidetza-Euskal Osasun Zerbitzuko eta foru-aldundi bakoitzeko ordezkariak.

Bigarren xedapen gehigarria.- Haurren eta Nerabeen aurkako Indarkeriari aurre egiteko Estrategia Integrala.

Lege honen 127. artikulua testuinguruan, Eusko Jaurlaritzako Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Sailak 2021ean egindako Haurren eta Nerabeen aurkako Indarkeriari aurre egiteko Estrategia Integralak lege honen 127.4 artikuluan aurreikusitako agindua bete beharko du, aipatutako estrategiaren betetze-mailari eta eraginkortasunari buruzko ebaluazio-txostena prestatzeari dagokionez, zeina Haur eta Nerabeen Behatokiari esleitzen baitzaio.

Hirugarren xedapen gehigarria.- Sektore-protokoloak.

1.- Eusko Jaurlaritzak, kasu bakoitzean eskumena duten sailen bitartez; foru-aldundiek, haurrak eta nerabeak babesteko lurralde-zerbitzuen bidez; eta udalek, autonomia-erkidegoan ordezkari handiena duen eta Euskal Autonomia Erkidegoko lurralde osoan ezarpen handiena duten toki-erakundeen elkarteak ordezkatuta, horretarako sortutako batzorde misto baten esparruan, prestatu eta onetsi egingo dituzte lege honen 139. artikuluan aipatutako haurren eta nerabeen aurkako indarkeriari aurre egiteko sektore-protokoloak.

2.- Protokoloak bi urteko epean onetsi beharko dira, lege hau indarrean sartzen denetik kontatzen hasita, eta lege honen 139.3 artikuluan ezarritako eremu bakoitzerako espezifikoak izan beharko dute.

Laugarren xedapen gehigarria.- BALORA tresna berrikustea eta eguneratzea.

1.- BALORA Tresna berrikusteko eta eguneratzeko egiten diren prozesu guztiak erakunde arteko lantalde tekniko baten esparruan bultzatuko dira. Lantalde hori Eusko Jaurlaritzako haur eta nerabeen arloko eskumena duen zuzendaritzaren bidez koordinatuko da, eta haurrak eta nerabeak babesteko foru-aldundi bakoitzeko lurralde-zerbitzuetako eta udaletako gizarte-zerbitzuetako teknikariek osatuko dute, nahitaez.

2.- Lantalde teknikoak Eusko Jaurlaritzan haur eta nerabeen arloan eskumena duen sailari helaraziko dizkio bere irizpideak, proposamenak eta gomendio teknikoak, indarrean dagoen BALORA Tresna aldatzeko beharri dagokionez, eta, bereziki, honako gai hauei buruz:

a) Babesgabetasun–egoera diren kasuak, eta arrisku– eta babesgabezia–egoera gisa definitzen laguntzen duten irizpide teknikoak.

b) Arrisku–egoeren larritasun–maila arrisku arin, neurritsu edo larri gisa kalifikatzea.

c) Babesgabetasun–egoerak aztertzeke, ikertzeke, baloratzeko eta diagnostikatzeko prozeduren esparruan egin beharreko berariazko jarduketak, babesgabetasun–egoera izan daitezkeen kasu jakin batzuetan gerta daitezkeen inguruabar bereziei erreparatuta, edo, hala badagokio, arrisku–egoera deklaratu beharra dakartenei erreparatuta.

3.– BALORA tresnaren eguneratzea egitea eta onestea, zeina lege hau eta, bereziki, V. tituluan jasotako aurreikuspenak erregelamendu bidez garatzeko arau mailakoa izango baita, Eusko Jaurlaritzari dagokio, haurren eta nerabeen arloan eskumena duen sailak proposatuta, eta aurreko paragrafoan aipatutako irizpide, proposamen eta gomendio teknikoak oinarri hartuta.

4.– Eratzen den lantalde teknikoari dagozkion eginkizunak behar bezala betetzeko, lehenengo eta bigarren paragrafoetan jasotako aurreikuspenak betetze aldera, Eusko Jaurlaritzan haurren eta nerabeen arloan eskumena duen zuzendaritzak beharrezkoa den laguntza ekonomikoa, materiala, teknikoa eta langileena emango dio.

Horretarako, lantalde teknikoaren eginkizunei laguntzeko behar diren baliabide ekonomikoak Eusko Jaurlaritzan haurren eta nerabeen arloan eskumena duen zuzendaritzaren berariazko aurrekontu–kredituetatik etorriko dira, Euskal Autonomia Erkidegoko Aurrekontu Orokorretan edo aurrekontu–izaerako lege mailako arauetan horretarako ezarrita daudenetatik.

Bosgarren xedapen gehigarria.– Haurrak eta nerabeak babesteko prozeduretako errekurtsuak.

1.– Haurrak eta nerabeak babesteko eremuko prozeduretan emandako ebazpenen aurka, Administrazio Publikoen Administrazio Prozedura Erkidearen urriaren 1eko 39/2015 Legean jasotako administrazio–errekurtsuak jarri ahal izango dira, eta, hala badagokio, Prozedura Zibilaren Legearen arabera aurreikusitako errekurtsuak.

2.– Prozedura Zibilaren urtarrilaren 7ko 1/2000 Legearen 780. artikuluan xedatutakoaren arabera, ez da beharrezkoa izango aurretiaz administrazio–bidean erreklamazioa egitea adingabeen babesa gai duten administrazio–ebazpenei auzitegi zibilen aurrean aurka egiteko.

Seigarren xedapen gehigarria.– Proba gisako zerbitzuak.

1.– Haurren eta nerabeen interesaren alde, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek konponbide berritzaileak ekar ditzaketen proba gisako ekimenak garatu ditzakete eta baliabide ekonomiko eta teknikoaren bitartez haiei laguntza eman diezaiekete, betiere konponbide horiek lege honetan ezarritako helburuekin bat badatoz eta lege honetan aurreikusitako kasu bakoitzerako ezarritako eskubide–mugaketak gainditzen ez badituzte.

2.– Aurreko paragrafoan aipatzen diren proba gisako zerbitzuak bi urterako baimendu ahal izango ditu, salbuespen gisa, eskumena duen administrazioak, eta egoera horren berri eman beharko dio Eusko Jaurlaritzari. Epe horren buruan erabakitzen bada, ebaluazio kualitatibo bati jarraituz, horrela garatu den arretako modalitatea alternatiba egokia eta bideragarria dela, dagozkion betekizun materialak eta funtzionalak arautu beharko dira. Egokitzen jotzen ez bada, zerbitzu horrek baimena galduko du.

Zazpigarren xedapen gehigarria.– Jokabide–arazoak dituzten adingabeen harrera–zentroei buruzko erreferentziak.

Ulertu beharko da jokabide–arazo larriak dituzten nerabeentzako laguntza intentsiboko programa espezializatua ematen den egoitza–harrerako zentroei buruzko erreferentziak, babesik gabeko haur eta nerabeentzako egoitza–harrerako baliabideak arautzen dituen uztailaren 8ko 131/2008 Dekretuak jasotakoak, lege honen VI. tituluaren IV. kapituluaren 8. atalean araututako jokabide–arazoak dituzten adingabeak babesteko berariazko zentroei buruzkoak direla.

Zortzigarren xedapen gehigarria.– VIII. tituluaren aurreikusitako organoak eratzea.

Lege hau indarrean sartu eta bi urteko epean, lege honen VIII. tituluaren aurreikusitako lankidetzak eta koordinazio–organoak eta organo aholku–emaileak eta partaidetzakoak eratuko dira.

Bederatzigarren xedapen gehigarria.– Udalen ordezkariak.

Haur eta Nerabeentzako Erakunde arteko Organoan eta Haur eta Nerabeentzako Euskal Kontseiluan aurreikusitako udal partaidetzaren ondoretarako, ulertuko da ordezkariak hori autonomia–erkidegoan ordezkariak handiena duen eta Euskal Autonomia Erkidegoaren lurralde osoan ezarpen handiena duen toki–entitateen elkarteak izango duela.

Hamargarren xedapen gehigarria.– Haur eta Nerabeei buruzko Informazioko Euskal Sistema.

Eusko Jaurlaritzak, haurren eta nerabeen arloan eskumena duen sailaren bidez, lege hau indarrean sartu eta bi urteko epean, Haur eta Nerabeei buruzko Informazioko Euskal Sistema diseinatu, garatu, ezarri eta abiaraziko du, 291. artikuluan ezarritako moduan. Horretarako, datuak transmititzeko eta iraultzeko beharrezkoak diren sare eta gailu informatiko eta telematikoak ere antolatu beharko dira.

Hamaikagarren xedapen gehigarria.– Estatuko erregistroei informazioa ematea.

Foru–aldundiei eta, hala dagokionean, udalei egokituko zaie estatu mailan Tutoretzen Indizeari, Haur eta Nerabeen aurkako Indarkeriari buruzko Gizarte Zerbitzuen Erregistro Bateratua (HNIGZEB) eta, hala badagokio, Haurren eta Nerabeen aurkako Indarkeriari buruzko Informazioko Erregistro Zentralean jaso beharreko informazioa ematea, informazio horrek beren eskumeneko eremu materialari eragiten dionean edo haren barruan dagoenean.

Hamabigarren xedapen gehigarria.– Bidaiderik gabeko edo familiako erreferenterik gabeko adingabe migratzaileak lekualdatzea.

1.– Euskal Autonomia Erkidego osoan bidaiderik gabeko adingabe migratzaileei arreta eta babesa emateko eremuan politika homogeneoa bermatze aldera, pertsona horietako zenbait batera edo haien talde bat beste autonomia–erkidego batzuetatik autonomia–erkidego honetara lekualdatzen direnean, Espainiako Konstituzioan eta Sektore Publikoaren Araubide Juridikoaren urriaren 1eko 40/2015 Legearen 140.1 i) artikuluan aurreikusitako lurralde arteko elkartasun–printzipioaren esparruan, Eusko Jaurlaritzari egokituko zaizkio, haur eta nerabeen arloan eskumena duen sailaren bitartez eta foru–aldundiekin elkarlanean, lekualdaketa baldintzak eta inguruabarrak zehazteko autonomia–erkidegoetako administrazio publikoekin koordinazioa egiteko eginkizunak, baita horietan bete beharreko betekizunak ere, eta haurrei eta nerabeei arreta eta babesa emango zaie.

2.– Halaber, Euskal Autonomia Erkidegoaren eremuan bertan lurralde arteko elkartasuna ziurtatzeko eta autonomia–erkidego osoan foru–aldundien jardun bidezkoagoa, homogeneousagoa, orekatuagoa eta kohesionatuagoa bermatzeko bidaiderik gabeko adingabe migratzaileei ematen zaien arretari eta babesari dagokionez, haur migratzaile horientzako aukera–berdintasuna hobetuko duena, Eusko Jaurlaritzak, haur eta nerabeen arloan eskumena duen sailaren bitartez, haurrak eta nerabeak lurralde historikoen artean banatzeko irizpideak eta baldintzak ezarriko ditu, baita dagozkion jarraipen–mekanismoak ere.

Nolanahi ere, banaketa gidatuko duten irizpideak eta baldintzak foru–aldundien laguntzarekin ezarri beharko dira.

Hamahirugarren xedapen gehigarria.– Artikuluetan beste arau espezifiko batzuei buruz egindako aipamenak.

1.– Lege honen artikuluetan arau espezifikoari buruz egiten diren aipamen guztiak une bakoitzean indarrean dagoen eta aipatzen dituzten gaiak arautzen dituen araudi espezifikoari edo sektoreko araudiari buruzkoak direla ulertu beharko da.

2.– Aurreko paragrafoan azaldutako modu berean, dirulaguntzei buruz lege honetan jasotako aipamen guztiak, eta, bereziki, Gizarteratzeko eta Diru Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemari sartutako prestazioei buruzkoak, gai horretan bertan une bakoitzean indarrean dauden prestazioei buruzkoak direla ulertu behar da, edo, hala badagokio, horien ordezkoei buruzkoak.

Lehen xedapen iragankorra.– Nazioarteko Adopziorako Euskal Autonomia Erkidegoko Batzorde Teknikoa.

1.– 263. artikuluan aurreikusitako Nazioarteko Adopziorako Euskal Autonomia Erkidegoko Batzorde Teknikoa arautuko da Nazioarteko Adopziorako Erakunde Laguntzaileen Akreditazio eta Funtzionamenduaren abenduaren 27ko 277/2011 Dekretuan Nazioarteko Adopziorako Batzorde Teknikoari buruz ezarritako xedapenen arabera, harik eta osaera, eginkizunak eta jarduteko araubidea arautzen dituen araudia onetsi arte.

2.– Eusko Jaurlaritzak, haur eta nerabeen arloan eskumena duen sailaren bitartez, dagokion erregelamendu bidezko garapena egingo du urtebeteko epean, lege hau indarrean sartzen denetik kontatzen hasita.

Bigarren xedapen iragankorra.– Haur eta Nerabeentzako Euskal Kontseilua.

1.– Lege hau indarrean sartzen denean, Haur eta Nerabeak Zaintzeko Batzorde Iraunkor Sektoriala Haur eta Nerabeentzako Euskal Kontseilua deituko da aurrerantzean, eta Gizarte Zerbitzuen Euskal Kontseiluaren mende egoteari utziko dio, eta batzorde hori arautzen duen araudia aplikatuko zaio lege honetan xedatutakoaren aurka ez dagoen orotan, harik eta bere berariazko erregulazioa onetsi arte.

2.– Eusko Jaurlaritzak, haur eta nerabeen arloan eskumena duen sailaren bitartez, Haur eta Nerabeentzako Euskal Kontseiluaren egitura, osaera, eginkizunak eta jarduteko araubidea arautuko ditu.

Xedapen indargabetzaile bakarra.

1.– Espresuki indargabetuta geratzen da Haurrak eta Nerabeak Zaintzeko eta Babesteko otsailaren 18ko 3/2005 Legea.

2.– Halaber, indargabetuta geratzen dira lege honetan xedatutakoarekin kontraesanean dauden edo bertan xedatutakoaren aurka dauden maila bereko edo beheragoko arau guztiak.

Azken xedapenetatik lehena.– Haurren eta nerabeen gaineko eragina ebaluatzeko arau edo gidalerroak onestea.

Lege hau indarrean sartu eta bi urteko epean, Eusko Jaurlaritzak lege–aurreproiektuek eta erregelamendu–proiektuek haurren eta nerabeengan duten eragina ebaluatzeko jarraitu beharreko arauak edo gidalerroak onetsiko ditu, eta, hala badagokio, eraginaren ebaluazio hori egin beharretik salbuetsita geratzen diren arauak onetsiko ditu, lege honen 3.3 artikulua aipatzen dituenak.

Azken xedapenetatik bigarrena.– Gizarte– eta osasun–arloko arretako unitateak arautzea.

Eusko Jaurlaritzak, lege hau indarrean sartzen denetik kontatzen hasita bi urteko epean, lege honen 113. artikuluan aurreikusitako haur eta nerabeentzako gizarte– eta osasun–arloko egoitza–unitateak arautzeko araudia egin eta onetsiko du.

Azken xedapenetatik hirugarrena.– VIII. tituluan aurreikusitako organoak arautzea.

1.– Eusko Jaurlaritzak, haur eta nerabeen arloan eskumena duen sailaren bitartez, eta lege hau indarrean sartu eta bi urteko epean, arautuko ditu lege honen 296, 297 eta 299. artikuluetan, hurrenez hurren, jasotako Haur eta Nerabeentzako Erakunde arteko Organoaren, Haur eta Nerabeentzako Euskal Kontseiluaren eta Haur eta Nerabeen Foroaren eginkizunak, osaera eta jarduteko araubidea.

2.– Haur eta Nerabeentzako Erakunde arteko Organoak, Haur eta Nerabeentzako Euskal Kontseiluak eta Haur eta Nerabeen Foroak beren eginkizunak egoki eta eraginkortasunez betetzeko behar dituzten giza baliabideak eta bitarteko teknikoak izango dituzte.

Azken xedapenetatik laugarrena.– Haur eta Nerabeen Behatokiaren egitura egokitzea.

1.– Lege honen 3.4 eta 307 c) artikuluetan jasotako aurreikuspenak betetzeko, Eusko Jaurlaritzak, lege hau indarrean sartzen denetik gehienez ere lau urteko epean, Lanpostu Zerrendan beharrezkoa den aldaketa egingo du, Haur eta Nerabeen Behatokiak Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorraren eremuan egiten diren lege–aurreproiektuen eta erregelamendu–proiektuen txostenak egin ahal izatea bermatzeko, bereziki.

2.– Halaber, Lanpostu Zerrendaren aldaketak behar diren lanpostuak eman beharko dizkio Haur eta Nerabeen Behatokiari, lege honen 307. artikuluan esleitzen zaizkion gainerako eginkizunak bete ditzan, baita hori aplikatzeak dakartzan premietara egokitzeko ere.

3.– Eusko Jaurlaritzak, lege hau indarrean sartu eta bi urteko epean, Haur eta Nerabeen Behatokiari buruzko abenduaren 4ko 219/2007 Dekretuan jasotako araudia aldatuko du, lege honek organo horri esleitzen dion egiturara eta funtzionamendura egokitzeko eta hura aplikatzeak sortzen dituen premiei erantzun egokiagoa emateko.

Azken xedapenetatik bosgarrena.– Ordezko araubidea.

1.– Lege honetan xedatu gabekoetan, gaiaren arabera dagokion sektore–araudia aplikatuko da, eta, bereziki, honako hauek:

a) Haurrak eta nerabeak babesteari dagokionez, ABJLO eta Kode Zibila.

e) Adopzioari eta nazioarteko adopzioari dagokionez, Kode Zibila eta Nazioarteko Adopzioari buruzko abenduaren 28ko 54/2007 Legea.

2.– Administrazio–prozeduraren arloan, Administrazio Publikoen Administrazio Prozedura Erkidearen urriaren 1eko 39/2015 Legea.

3.– Zehapen–arabidearen arloan, Euskal Autonomia Erkidegoko Herri Administrazioen Zigorretako Ahalmenari buruzko otsailaren 20ko 2/1998 Legea, Administrazio Publikoen Administrazio Prozedura Erkidearen urriaren 1eko 39/2015 Legearen IV. titulua eta Sektore Publikoaren Arabide Juridikoaren urriaren 1eko 40/2015 Legearen atariko tituluaren III. kapitulua.

Azken xedapenetatik seigarrena. Erregelamendu bidezko garapena.

1.– Eusko Jaurlaritzari baimena ematen zaio, bere eskumenen eremuan, lege honetan espresuki aurreikusitako erregelamenduzko xedapenak eta lege hau bete eta garatzeko beharrezkoak diren gainerako guztiak eman ditzan eta horiek eraginkortasunez betearazi eta ezartzen direla bermatzeko beharrezkoak diren neurriak har ditzan.

2.– Eusko Jaurlaritzak, zehazki, honako hauek egiteko baimena izango du, erregelamendu bidez:

a) Lege honen 316.1. artikuluan jasota dauden isunen zenbatekoa eguneratzeko. Edonola ere, gehikuntzen ehunekoa ez da izango bizi–kostuaren gehikuntzaren indize ofizialena baino handiagoa.

b) Lege honen 104.1 artikuluan ezartzen den arreta goiztiarreko esku–hartze integralaren onuradun diren haurren adin–tarte handitzeko.

Azken xedapenetatik zazpigarrena.– Indarrean sartzea.

Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkarian argitaratu eta sei hilabeteren buruan sartuko da indarrean lege hau.

Hala ere, lege honen 3.3 eta 307 c) artikuluetan jasotako aurreikuspenek legea indarrean sartzen denetik lau urte igaro ondoren izango dituzte ondoreak.